Lei 20,50

CUTEZĂTORII

RADU TUDORAN • TOATE PÎNZELE SUS!

RADU TUDORAN

CUTEZĂTORII

TOATE PÎNZELE SUS!

EDITURA TINERETULUI

RADU TUDORAN

TOATE PÎNZELE SUS!

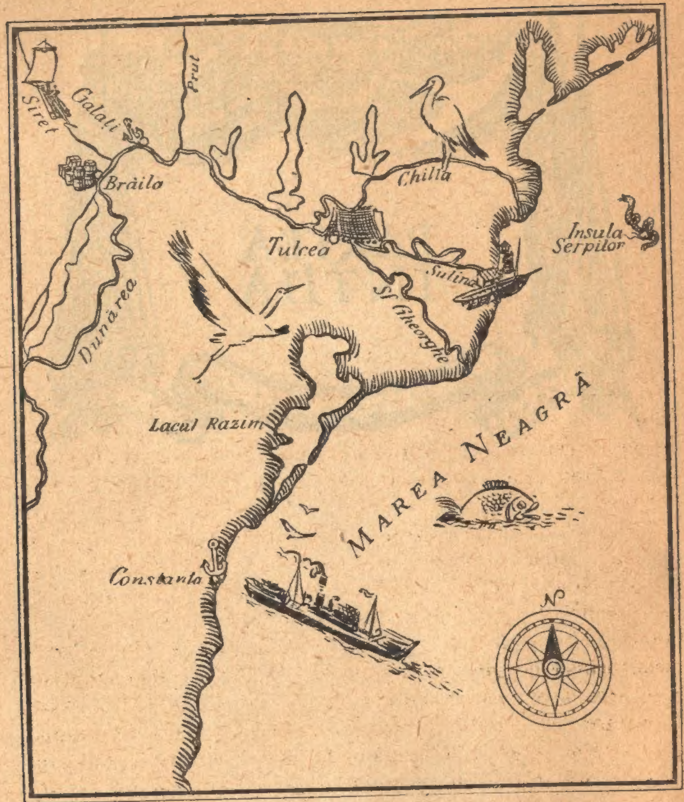
Ediţia a IV-a

EDITURA
TINERETULUI

DESENUL COPERTEI:
SILVIA CAMBIR

PARTEA ÎNTÎIA

La poarta Levantului

Fiecare epavă își are taina ei...

Pe la jumătatea lui martie 1881, corabia grecească „Penelopa", încărcată vîrtos cu cereale, grîu de Bărăgan, dulce, cu bobul greu, cobora gîfîind pe brațul de mijloc al Dunării, către Sulina, ca să iasă în mare și să ia drumul Patridei, la Pireu.

Căpitanul ei era kir Iani Ghinis — negustor iscusit și marinar bătrîn, botezat de toate furtunile arhipelagului grecesc. Numai că în această călătorie, kir Iani își cam greșise socotelile și cu navigația, și cu negustoria. Intrată pe Dunăre la începutul lui decembrie anul trecut, „Penelopa" fusese prinsă de ghețuri timpurii la Brăila, și abia izbutise să se strecoare printre sloiuri, ca să ajungă la loc potrivit de iernare, pe canalul Măcin. Și iaca așa, dacă îți seama că o corabie care stă țeapănă la mal nu bagă nimic în punga stăpînului, ci dimpotrivă, stoarce din ea în fiecare zi, ai să înțelegi de ce în această iarnă, trei cute adînci se iviseră pe fruntea căpitanului, singurul loc unde își mai putea găsi loc vreo cută, pe o față brăzdată în toate chipurile de zbîrcituri.

Fiindcă vezi, gheața e ticăloasă; o auzi noaptea trosnind, stringînd pîntecele corăbiei în chingi — și gîfîi și gîfîi, ca și cum ai sta pe brînci, cu un sac de o sută de ocale în spinare — și visezi la arhipelag, la portocali și la lămîi, și

zadarnic baţi cu pumnul în tambuchiul[1] cabinei de la prova de unde se ridică miros de berbec fript şi unde oamenii din echipaj, pezevenghii! — fac chiolhan cu banii tăi. Şi zadarnic strigi:

— Bre Nicola, bre Lachi, bre Gherasim, aveţi grijă de gheaţă, bre! Ce, aţi căpiat, ori nu m-auziţi?

Gheaţa trebuie spartă în fiecare zi, de jur împrejur, ca să nu te sugrume, dar pezevenghii stau la căldură, mănîncă berbec fript, cîntă şi benchetuiesc.

— Bre Ismail, bre Marulis, aveţi grijă, bre, că mă nenorociţi!

Of, şi după multe asemenea nopţi de chin, într-o zi, din plumburiu, cerul se face albăstrui, gheţurile se umflă şi trosnesc şi p-ormă încep să curgă sloiuri — şi acum, kir Iani, să te ţii! Sloiurile vin mugind şi se încalecă şi trosnesc şi căpitanul aleargă pe punte, cu capul gol, scăldat în sudori, aburind ca un ceaun pus la fiert — şi strigă deznădăjduit:

— Mai bine să-mi rupă mie un picior! Hei, măi băieţi, măi, dragii mei! N-auzi, Nicola, n-auzi, Marulis, nici tu, Gherasim, hoţilor! Lachi, Ismail, prieteni scumpi, puneţi mîna, puneţi mîna, pezevenghi ce sînteţi!

Sloiurile scrîşnesc, corabia trosneşte şi plînge şi kir Iani se dă cu fruntea de parapet, pierdut...

Ah, şi unde-s portocalii şi lămîii şi arhipelagul cu insule verzi!

Pe urmă, gheţurile se duc, se duc, dar corabia are bordajul crăpat şi ia apă şi pezevenghii trag la pompă numai c-o mînă, iar cu cealaltă se scarpină în tur, privind la cerul curat şi rînjind bucuroşi, cu dinţii lor mari, ca de cal, care toată iarna au mestecat de pomană berbec fript. Douăzeci de berbeci, kir Iani i-a plătit şi i-a scris în carnet, douăzeci de berbeci şi şaptesprezece vedre de vin, ptiu! şi patru sute cincizeci de pîini — să te iei cu mîinile de păr!

[1] Explicaţia cuvintelor necunoscute, privitoare la vapoare şi corăbii, se găseşte la sfîrşitul cărţii, în micul manual marinăresc.

Ei, şi acu să vedem cum mergem la Pireu? Corabia trebuie trasă pe mal, aici se cer multe parale, că vin cincizeci de hoţomani, cu odgoane, cu argaţi, cu manele şi cu un vătaf afurisit, o namilă de om din Brăiliţa, cu ciomag la subsuoară şi cu cuţit la brîu.

— Treizeci de icosari! zice vătaful. Atît să ne dai; nici unul mai puţin.

Kir Iani îşi bagă degetele în gît şi începe să horcăie, ca un spînzurat.

— Huo, pezevenghi ţe sinteţi! izbuteşte să gîfîie, în sfîrşit, arătîndu-şi furia în acel grai valah cu iz de arhipelag, cunoscut prin porturile dunărene pînă şi azi. Treizeţi de icosari ca să tradzeţi corabia pe malu? Mai bine îi dau focu cu mîna mea!

Oamenii îl privesc neclintiţi şi răi, că toată iarna n-au mîncat — şi-o să mai treacă multă vreme pînă să prindă la ananghie alt căpitan de vas.

— Dacă vrei să-i dai foc, a-ncoa' o para să-ţi aduc un chil dă gaz! zice vătaful, rînjind.

— Bre, oameni buni, aveţi inimă, bre! se roagă kir Iani, înmuiat.

— Lasă inima în pace, că pe noi ne taie la ramazan! se amestecă în vorbă un om, mişcîndu-şi muchia palmei pe pîntece, cu gestul care lui kir Iani îi e atît de cunoscut, din frecăturile sale cu hamalii şi cu celelalte neamuri de pezevenghi din atîtea porturi colindate de el.

— Corabie mare, jupîne! adaugă un alt om. Asta încarcă opt vagoane; dintr-un transport te îmbogăţeşti!

Kir Iani îl priveşte uluit. Pînă mai ieri-alaltăieri, haimanalele astea nici nu ştiau ce-i acela drum de fier, şi-acum socotesc încărcătura în vagoane, ca la Stambul sau la Pireu.

— Da' de unde, oameni buni! zice, după ce s-a dezmeticit. Care corabie?! Un barcazu nenoroţitu! Trei vagoane mari si late dacă potu să încarcu — si-asa încă e prea multu; niţi nu stiu dacă nu mă scufundu pe drumu.

Dar ce atîta vorbă? Treizeci de icosari au cerut, treizeci le dai. Mîine au să ceară patruzeci — şi n-o să-ţi rămînă, într-adevăr, decît să iei o sticlă de gaz, s-o verşi jumătate

pe punte, jumătate în hambar, să dai foc și p-ormă să pleci la Stambul cu vreun caic turcesc, fiindcă o să-ți fie rușine să te arăți atît de prăpădit în fața unui căpitan simpatriot.

In sfîrșit, cu gîfîieli, cu scîrțîieli, corabia e trasă pe mal, în gemetele căpitanului deznădăjduit... Ah, fraticule, biata corabie, cinci scînduri din bordaj sînt făcute praf! Acum vin marangozii cu scule de dulgher, alți pezevenghi, care vor și ei icosari. Pe urmă apucă-te de călăfătuit, de cătrănit, tocmește-te iarăși cu hoțomanii de la început, să-ți dea corabia la apă, altfel putrezești pe mal — și nu-i timp de pierdut, că mugurul sălciei a început să se umfle, cum se umflă apele Dunării, cenușii, — și dacă nu te grăbești să încarci, acu'-acu' încep să vină căpitanii din jos și într-o săptămînă prețul grîului se urcă de zece ori...

Intr-adevăr, de data asta kir Iani o greșise și cu navigația, și cu negustoria. Dar acum, de bine, de rău, corabia aluneca la vale, spre mare, spre arhipelagul cu portocalii și cu lămîii înfloriți, lăsînd necazurile în urmă, în susul fluviului învolburat, peste care apăsau ultimii nori de martie, dușmănoși și posomorîți.

„Penelopa" era o corabie nu prea mare, mai curînd un barcaz — cum spunea însuși căpitanul cînd voia să se arate umil — un barcaz cu două catarge și cu pînze puține, care putea să încarce, nici opt vagoane, dar nici trei, ci, ca la o bună tocmeală, taman vreo cinci, așa cum încărcase acum. Sub această povară, vasul intra în apă destul de mult, nelăsînd deasupra decît vreo patru palme de bordaj, atît cît să poată înfrunta oarecare valuri cuminți. Cît despre furtună, mai bine să n-o întîlnești! Dar, măcar în această privință, iscusința căpitanului nu dăduse niciodată greș în cei aproape douăzeci de ani de cînd naviga pe aici. El știa să aștepte vîntul potrivit și să se adăpostească în porturi cu mult înainte de a fi prea tîrziu, chiar dacă în chipul acesta își lungea drumul cu zile întregi sau cu săptămîni...

Soarele, care bătea din față apropiindu-se de nămiezi, făcea să lucească pe scîndura înnegrită a bordajului numele corăbiei, scris de o parte și de alta a etravei, cu litere verzi, împrospătate de curînd cu mare dichis. Sufla un

vînt plin, de la apus, și vasul, cu vela mare într-un bord, cu vela mică în celălalt, se mișca binișor, făgăduind să ajungă la Sulina către ora trei.

Căpitanul stătea el însuși la cîrmă, fiindcă pe acest braț îngust și cu vînt din pupa, prielnic dar primejdios, nu se încumeta să-și lase soarta în mîna nimănui.

Venind prilejul acum, trebuie spus despre kir Iani Ghinis că era un om pirpiriu, cu un cap scofîlcit, cu fălci lăbărțate, pline de țepi cenușii — un om pe care n-ai fi dat două parale dacă n-ar fi avut ochii aceia, niște ochi mici și apropiați, dar atît de vii, încît spuneau singuri cît prețuiește stăpînul lor. Ca îmbrăcăminte, căpitanul nostru nu se deosebea cu nimic de ceilalți căpitani de barcaz din arhipelag; adică, purta cizme cu carîmbii scurți vîrîți sub pantalonii de pînză cenușie, largi jos de un cot, dacă nu mai mult, iar la brîu strînși peste tricoul vărgat cu o curea lată, bătută cu ținte de argint. Pe timp răcoros, ca azi, această îmbrăcăminte se întregea cu o haină de postav negru, care abia ajungea la șold, ca să țină de cald fără să te facă greoi; în sfîrșit, pe țigva cheală, lucie ca bostanul turcesc, căpitanul purta o bonetă de lînă albastră, cu ciucure pufos, fluturat de vînt — și în afară de cele arătate mai sus n-avea nimic, nici nasturi auriți, nici ancore brodate cu fir, adică nici un fel de zorzoane, și asta arăta pe adevăratul marinar, vrednic și cinstit față de meseria lui.

Dar, spre deosebire de toți căpitanii din lume, kir Iani nu fuma lulea, ci trabuc, ca lorzii și ca marii negustori, ceea ce umplea de mirare pe cei gură-cască din porturi, care nu mai văzuseră în viața lor marinar cu asemenea tabiet. Auzi comedie, căpitan să fumeze trabuc!... El însă nu ținea seama de mirarea lor, decît poate că îi privea țifnos — și continua să pufăie cu sîrg, împlinindu-și două patimi deodată, și patima fumatului, și a mestecatului, căci dacă jumătate de trabuc o prefăcea în scrum, pe cealaltă o molfăia între gingii, degustîndu-i sucul amărui.

In clipa de început a acestei povestiri, vîntul lua domol fumul trabucului și-l împingea în rotocoale leneșe spre prova, unde îl împletea cu alt soi de fum, unsuros și aromat, care ieșea stăruitor pe tambuchiul de la cabina echi-

pajului. Oamenii din echipaj, vîrîţi cu toţii sub punte, îşi pregăteau prînzul, frigînd pe cărbuni berbecul cumpărat aseară de la Tulcea, un adevărat berbec dobrogean, fraged şi gras, cum nu găseşti nici chiar la Stambul. Era al douăzeci şi unulea în acest drum — ceea ce îţi dădea temeiuri să crezi că, atunci cînd aroma friptura îi gîdila nările, lui kir Iani, care-i plătise pe toţi, îi trebuia mare stăpînire de sine să nu scape cavilele timonei din mîini, lăsînd barcazul s-o ia razna şi să se pună pe uscat.

Adevărul este însă că în clipa asta gîndul căpitanului nu era la berbec, ci la cu totul altceva. La prova, aplecat înainte, cu coatele rezemate de parapet, cercetînd neclintit apele în faţa sa, se afla un om străin, un călător întîmplător, din cale afară de ciudat — şi kir Iani nu-şi putea lua ochii din ceafa lui. Alături, pe scîndura goală a punţii, stătea tolănit — poate dormind, poate visînd, poate adulmecînd aroma fripturii de berbec — un alt ins, un fel de derbedeu, îmbrăcat zdrenţăros, cu o traistă sub cap şi cu o flintă strînsă între genunchi.

Întrucît aceste două personaje nu făceau parte din echipaj, se cuvine să lămurim prezenţa lor aici.

În ziua cînd, coborînd de la Brăila cu cele cinci vagoane de grîu, „Penelopa“ acosta la vechiul chei de zid din Galaţi, unde căpitanul avea de gînd să întîrzie o după-amiază şi o noapte, pentru anumite socoteli cu nişte simpatrioţi stabiliţi în oraş, trenul de Bucureşti aducea aici, pe linia de la Barboşi, deschisă de curînd, şi depunea pe peronul gării încă în lucru, un călător deosebit de ceilalţi. Acesta era un bărbat de vreo treizeci şi patru de ani, de statură potrivită, dacă nu chiar înaltă, cu ochii negri, scînteietori şi neliniştiţi, cu părul castaniu, cu trăsăturile feţei desenate apăsat; dar, în înfăţişarea lui, numai obrazul ars de soare şi de vînt îl făcea să pară de vîrsta arătată mai sus, altminteri părînd mult mai tinerel.

Spre deosebire de ceilalţi călători din vagonul de clasa întîi, îmbrăcaţi în redingote negre, cu veste înflorate, gulere scrobite şi pălării tari, cam greoi în aceste haine adoptate de curînd, tînărul nostru se mişca sprinten în costumul său neobişnuit, un costum cafeniu, alcătuit dintr-o haină în carouri şi pantaloni de golf, răsfrînţi peste genunchi, cu ciorapi scoţieni şi ghete foarte bombate la vîrf. În vreme ce vecinii săi îşi îmbrăcau cu multă cumpănire pardesiile negre, el luă din cui o pelerină şi-o aruncă sub braţ, împreună cu şapca de călătorie pînă atunci aflată în plasă, apoi, apucînd cu cealaltă mînă un mic geamantan roşu, cu burduf, deschise uşa compartimentului care răspundea direct afară şi sări pe peron încă înainte ca trenul să se fi oprit.

— Vreo liftă de la Comisia Europeană! pufni în urma lui unul din domnii rămaşi în compartiment.

Într-adevăr, tînărul călător părea să fie un străin, necunoscător al limbii vecinilor săi, fiindcă tot timpul drumului nu scosese un cuvînt, ci privise stăruitor pe geam peisajul care i se desfăşura în faţa ochilor. Dar odată coborît pe peron, se îndreptă spre vagonul de bagaje şi, văzînd că hamalii tocmai coborau un cufăr de călătorie, ferecat cu chingi de metal şi cu zdravene încuietori de alamă, li se adresă în cea mai neaşteptată limbă romînească, spre uimirea unuia din foştii tovarăşi de drum, care nu-şi putuse înfrînge curiozitatea şi se luase pe urmele lui:

— Umblaţi cu grijă, să nu vătămaţi ceva!

Tovarăşul de drum şi-ar fi putut satisface curiozitatea mai din vreme, dacă i-ar fi dat prin minte să cerceteze cartea de vizită, în rama ei de piele, atîrnată destul de vizibil de încuietoarea micului geamantan pe care ciudatul călător, în clipa cînd se urcase în tren, la Bucureşti, îl aruncase în plasa de deasupra capului, fără nici o grijă să-şi ascundă numele. Pe această carte de vizită scria, ca şi pe uriaşul cufăr coborît din vagonul de bagaje:

Anton Lupan
Ingénieur

— Unde ducem cufărul, boierule? întrebă unul din hamali.

— Căutaţi o birjă; vin şi eu numaidecît! porunci călătorul ciudat.

Apoi se apropie de locomotivă, aruncă asupra ei un ochi cercetător și, ridicînd capul, îi zîmbi mecanicului într-un chip care arăta că nu-s la primul lor schimb de priviri.

— Ei, mulțumit de călătorie, domnule? îl întrebă mecanicul, de sus.

— De la Barboși încoace ai lăsat-o mai domol, răspunse Anton Lupan, căruia să-i spunem pe numele lui, o dată ce i l-am aflat.

Mecanicul ridică din umeri, vrînd să arate că nu-i vina lui:

— E terasamentul slab... Și p-ormă, podurile astea de lemn! Aud că o să le schimbe, ori o să le întărească. La anu' o să mergem cu patruzeci de kilometri pe oră...

După ce mai schimbă cîteva cuvinte cu omul de pe locomotivă, călătorul nostru își luă rămas bun de la el și se îndreptă spre ieșire, nu înainte de a arunca o privire asupra construcțiilor din jur. Era vădit că înnoirile acestea îl interesau cum nu se poate mai mult. Aceeași dorință de a vedea totul, de a afla, de a nu scăpa nimic din ochi îl făcuse să coboare prin gări, în timpul opririlor mai lungi, să cerceteze șinele, traversele, macazurile, semafoarele, să intre în vorbă cu mecanicul, ca și cînd ar fi fost inspector la drumul de fier.

In spatele gării, hamalii încărcau anevoie cufărul într-o birjă micuță, cu un singur cal.

— Dumneata suie-te colea, pe capră, boierule, că-n spate nu mai ai loc! zise birjarul, uitîndu-se amărît, cînd la cufăr, cînd la calul slăbuț.

— N-avea grijă de mine, răspunse stăpînul cufărului. Eu am să merg pe jos.

— Incotro o luăm?

— Mînă în port!

Birjarul ridică sprîncenele, mirat:

— In port? D-apoi acu' nu-i nici un vapor!

— Dumneata mînă, și-om vedea acolo ce-o fi.

Zicînd acestea, călătorul porni la deal, spre oraș, cu pelerina și cu șapca la subsuoară, cu micul geamantan în mînă, lăsîndu-l pe birjar singur, ca și cum nu i-ar mai fi păsat de el; de bună seamă, sau era un om cu capul în

nori, sau avea o încredere desăvîrșită în semenii săi și mai cu seamă în birjari.

Omul de pe capră ridică din umeri a nedumerire, dar, ca să nu-și mai bată capul cu un călător zănatic, smuci hățurile și porni spre locul poruncit. Ajungînd în port își aruncă ochii în sus și-n jos, pe cheiul aproape pustiu, și nezărindu-și mușteriul nicăieri, rămase încurcat, în așteptarea lui.

In față tocmai acostase o corabie grecească și căpitanul, cu boneta dată pe ceafă, cu haina descheiată la gît, se certa furios și nădușit cu echipajul, mușcînd cu năduf dintr-un capăt de trabuc. Doi oameni săriseră pe mal și legau vasul, înnodînd alene parîmele de bintele aflate în marginea cheiului.

— Bre Lachi, bre Ismail! striga căpitanul pe limba grecească, în gura tambuchiului de la prova. Lăsați berbecu' acu', și veniți să dați o mînă de ajutor! N-auziți, bre, neam de pezevenghi?!

Birjarul se uită nepăsător la el, se mai uită o dată pe chei, mormăi ceva, apoi își ridică gulerul, își băgă mîinile în sîn și începu a picoti, cu capul în piept.

Intre timp, călătorul nostru, Anton Lupan, urca strada la deal, spre oraș, să zici că uitase de cufăr și de port. Curiozitatea din privirile lui nu mai părea așa de vie ca la început, ceea ce dovedea că locurile îi erau cunoscute și nu înfățișau pentru el nimic nou; în schimb, între sprîncene i se iviseră două cute grele, semnul unei neliniști, unei mîhniri care nu se văzuse pînă atunci.

Pe o parte și pe alta a străzii se înșirau magazii închise, cu drugi de fier puși de-a curmezișul ușilor, prăvălii cu obloanele trase, fiindcă era zi de duminică, frizerii, cafenele, birturi și alte felurite locante nu prea întesate de mușterii; cartierul, aflat între gară și port, trăia mai viu, pesemne, în zilele de lucru, cînd aici se vînturau mărfuri de la vapor la tren, sau de la tren la vapor, în locul acesta de înnăditură a negoțului dintre Apus și Orient.

Anton Lupan merse astfel pe trotuarul aproape pustiu vreo cîteva sute de metri, fără ca semnul de îngrijorare de pe chip să-l fi părăsit, pînă ce ajunse la biroul domnului

Iacomachi, unde mai fusese o dată acum cîteva luni. Nu nădăjduia să aibă o veste mai bună decît rîndul trecut, totuşi, de vreme ce era în oraş, inima nu-l lăsa să plece mai departe, înainte de-a afla dacă, prin cine ştie ce minune, nu venise o ştire nouă între timp.

Uşa biroului scoase din somnul lui duminical clopoţelul de alamă atîrnat sus de pervaz ca la dughene şi frizerii, şi o dată cu clinchetul care se răspîndi pînă în fund, un băieţaş aflat la o masă schiloadă, în colţul încăperii, lîngă soba de tuci, sări în picioare, cu ochii cîrpiţi, privind zăpăcit la noul venit.

— Unde-i kir Iacomachi? întrebă vizitatorul neaşteptat, înaintînd spre fund.

Drept răspuns, băiatul, care pesemne nu înţelegea graiul romînesc, se repezi la o uşă din lături şi începu să strige, în sus, spre capătul unei scări, cu glasul plîngăreţ şi speriat, ca şi cum ar fi cerut ajutor:

— Kiria!... Kiria!

In liniştea desăvîrşită a casei se auziră scările scîrţîind sub paşii cumpăniţi ai unui om greoi şi nezorit şi, după vreo douăzeci de scîrţîituri, însoţite de suspine şi mormăieli, kir Iacomachi se ivi în uşă, cu papuci de atlas verzui, încovoiaţi la vîrf, cu giubeaua de duminică, neagră, bătută cu fir gălbui şi împodobită pe margini cu blană de samur, cu tichie albastră în cap, cu un şirag de mătănii într-o mînă, iar în alta cu ciubucul lung, de abanos, pe care Anton Lupan îl cunoştea de rîndul trecut.

— Să mă ierţi, kir Iacomachi, dacă ţi-am stricat tabietul, începu acesta, uitîndu-se la ciubuc şi la mătănii. Cred că mă mai ţii minte; am fost la dumneata în noiembrie, anul trecut. Nu cumva s-a auzit ceva, între timp, despre Pierre Vaillant sau despre corabia lui?

Kir Iacomachi se uită la el mirat, sau poate chiar altfel, cum te uiţi la un nebun, apoi ridică braţele spre cer, cu mătănii şi cu ciubuc, în timp ce mustăţile stufoase i se zburleau pe obrazul plin, bine bărbierit, trădînd sîciiala pe care altminteri stăpînul lor şi-o ascundea, ca omul obişnuit prin negustorie să fie răbdător şi bine crescut, adică politicos, după un cuvînt tras din limba lui.

— Ţe mai vrei dumneata să afli despre un barcazu care a pieritu acum ţinţi ani, pe timpu de război? Pune-i cruţe, cum i-am pusu şi eu!

Cu aceste cuvinte, negustorul trase din raft un catastif vechi, îl deschise într-un anumit loc şi bătu cu dosul palmei în foaia îngălbenită de timp.

— Uite-aiţi! zise, citind în catastif. Marfă pornită de la Stambul, la trei aprilie o mie optu sute saptezeţi şi sapte... Masline, untdelemnu, orezu, cafea, portocale, limonia — sapte vagoane... Noroc că n-a fostu platită, altfel mă ruinamu!...

Şi arătînd cele două linii încrucişate, trase peste lista mărfurilor neprimite, kir Iacomachi încheie, ridicînd încă o dată ciubucul şi mătăniile spre cer:

— Pune-i cruţe, fraţicule, cum i-am pusu şi eu!

Anton Lupan nu se aştepta la o altă veste, totuşi, nu i se părea la fel de uşor să pună cruce peste viaţa unui om, cum punea kir Iacomachi pe lista celor şapte vagoane cu mărfuri scufundate undeva în Marea Neagră sau aruncate pe cine ştie ce ţărm al ei.

După ce îşi luă rămas bun de la negustor, ieşi în stradă, îngîndurat, întrebîndu-se ce rost mai avusese acest ocol, cînd era limpede că Pierre Vaillant pierise de mult?... Să mai fi licărit oare undeva, în sufletul lui, vreo speranţă, fără să-şi dea seama de ea — să-l fi mînat vreun instinct? Sau era numai acea pietate care ne îndeamnă să punem flori pe mormintele celor dispăruţi?

Dar ocolul făcut zadarnic în căutarea unui prieten pierdut îi prilejui lui Anton Lupan să întîlnească alt om, prin una din ciudatele întîmplări ale vieţii care îţi scot în cale, cînd te aştepţi mai puţin, tocmai pe cel de care ai nevoie mai mult.

După ce, părăsind biroul lui kir Iacomachi, călătorul nostru merse un timp pe Calea Domnească, grăbind pasul ca birjarul să nu-l aştepte prea mult, din faţă, de undeva, îi ajunse la ureche, încă înăbuşit, zumzet de glasuri omeneşti, clinchet de zurgălăi, strigăte, chiote şi pocnituri.

Era zi de duminică, aşa cum am mai spus, pe la vreo două ceasuri după prînz — şi o mulţime de tîrgoveţi, unii

mai chipeşi, alţii mai ponosiţi, amestecaţi cu slujnice, cu ostaşi în uniforme de dorobanţi, cu muncitori de la drumul de fier şi cu puzderie de copii, se îndrepta spre locul de unde se auzea chiolhanul pomenit.

După cîteva sute de paşi, în stînga se deschise un maidan întins. Deasupra mării de capete care-l acoperea se roteau chioşcuri pictate, de căluşei, săltau ca nişte peşti zburători bărci mînuite de tineri îndrăzneţi, se ridicau alene şi coborau domol policioarele scrînciobурilor ţărăneşti, în strigătele de spaimă sau de plăcere ale publicului femeiesc.

Prin mulţime mişunau limonagii, vînzători de salep, purtînd în spate ciudatele lor cazane de alamă, înzorzonate cu fel de fel de marafeturi, cu şi fără rost, negustori de turtă dulce, de acadele, de fistic, de halva şi rahat, urmaţi de tot felul de gură-cască şi de derbedei. Din loc în loc se vedeau cazane cu ulei fumegînd, în care se rumeneau gogoşi, iar prin alte părţi sfîrîiau grătare încinse, cu cîrnaţi de porc şi muşchiuleţ.

Anton Lupan se opri în marginea bîlciului şi, cu toată apăsarea sufletească, se pomeni zîmbind. Desigur, priveliştea nu-i era necunoscută, căci pe lîngă zîmbet, nu stîrni nici un fel de mirare în ochii lui. După ce cercetă în fugă mulţimea, privirea i se opri asupra unei barăci, unde se trăgea la semn — şi, o clipă mai tîrziu, se îndreptă într-acolo, curios, ca şi cum ar fi uitat încă o dată de birjarul care-l aştepta în port.

Baraca, închegată din scînduri nedate la rindea, avea deasupra o firmă albă, pe care era zugrăvit un dorobanţ ţeapăn, cu arma la ochi, trăgînd în urma unui turc pus pe fugă, cu fesul sărit şi cu şalvarii verzi găuriţi în dos. Dedesubt se puteau citi aceste două versuri, ca reclamă pentru stăpînul barăcii şi ca îndemn pentru tîrgoveţi:

Exersaţi ochiul şi-o mînă
Pentru Patria Romînă!

O tejghea lungă închidea intrarea barăcii şi în faţa ei stăteau cot la cot mai mulţi ochitori, înverşunaţi pe figurile de tablă înşirate pe peretele din fund, al căror mecanism

se încăpăţîna să rămînă ţeapăn, cu toată ploaia de gloanţe abătută asupra lor. Stăpînul întreprinderii şi nevasta lui, o femeie grasă cu mustăţi de flăcău, încărcau armele de zor, înhăţînd de fiecare dată cîte un bănuţ — şi cu un ochi zîmbeau, mulţumiţi, cu altul îi căinau, amărîţi, pe ochitorii neghiobi.

În clipa cînd Anton Lupan se apropia de baracă, din partea cealaltă se ivea un ins zdrenţăros, slab şi deşirat, un om de vreo treizeci de ani, cu o traistă pe umăr şi o flintă ruginită sub braţ, legănîndu-se împreună cu aceste poveri, nu prea stăpîn pe picioarele lui. Ajuns în faţa tejghelei, lunganul îşi lăsă boclucurile jos, se scormoni în buzunar, scoase un bănuţ, pe care femeia cu mustăţi se grăbi să i-l smulgă din mînă, primi o puşcă încărcată, îşi rezemă coatele pe scîndură şi începu să-şi plimbe nesigur ţeava armei asupra figurilor din fund.

— Pă care vreţi s-o ochesc ? întrebă, cu un glas gros şi mototolit, de om bine băut.

— Mireasa, nene, ocheşte mireasa! strigară mai mulţi copii, dezamăgiţi de ceilalţi ochitori.

Unul dintre aceştia se străduia nevolnic să lovească iepurele de tablă, care de ceasuri întregi fugea stînd pe loc.

— Ia cară-te de-aici, mă beţivule! Nu mai încurca lumea şi tu! îl repezi dispreţuitor pe noul venit, care-l stînjenea în îndeletnicirea lui.

— Mireasa, nene, mireasa! continuau să strige copiii, neîncrezători şi totuşi curioşi, strînşi grămadă în spatele omului zdrenţăros.

Acesta căută cu ochii tulburi mireasa, o zări în marginea din dreapta, duse puşca la ochi şi, fără a pierde nici o clipă, apăsă pe trăgaci. Îndată se stîrni o muzică gălăgioasă de flaşnetă, cu piculine şi zurgălăi, şi mireasa, la braţ cu ofiţerul de roşiori, se puse în mişcare, alunecînd pe o şină înclinată spre spectatori.

Copiii începură să sară în sus, bătînd din palme şi strigînd bucuroşi. Ochitorii ceilalţi zîmbiră strîmb.

— Cred şi eu c-a nimerit, dacă-i beat! zise unul din ei, batjocoritor.

Femeia cu mustăţi aruncă o privire nemulţumită bărbatului ei, apoi puse în mîna ochitorului norocos puşca încărcată din nou. După obiceiul de atunci, astăzi uitat, cel ce lovea ţinta o dată, avea dreptul să tragă încă un glonţ, fără să plătească nimic; dacă lovea zece ţinte la rînd, ceea ce nu se întîmpla în fiecare zi, căpăta şi un premiu, fie o oglindă cu flori pictate în colţ, fie o statuetă de ghips, fie vreun alt obiect la fel de preţios, după alegerea sa. Iar în sfîrşit, cel ce ar fi lovit toate ţintele fără să smintească nici un glonţ, pe lîngă premiul amintit, cuvenit la fiecare zece figuri, s-ar fi ales pe deasupra cu un pol de aur, îmbogăţindu-se la minut, dar asta fireşte nu se pomenise nicicînd, fiindcă altminteri stăpînul barăcii n-ar fi fost prost să se bage într-o treabă care să-l lase mofluz.

— Pă care s-o lovesc? întrebă iarăşi ochitorul zdrenţăros.

— Ursul, nene, ursul! strigară copiii.

Omul ochi, şi ursul se răsuci greoi pe fusul de fier, în sunetele flaşnetei care prinse să cînte din nou. În jur izbucniră strigăte; ochitorii ceilalţi lăsară puştile pe tejghea şi începură să se zgîiască la beţiv, uimiţi şi încă neîncrezători. Anton Lupan făcu un pas înainte, aproape fără voia lui.

— Fierarul, fierarul! strigau copiii, în sfîrşit satisfăcuţi.

Beţivul ochi la iuţeală, şi după pocnitura seacă a tablei atinse de glonţ, fierarul, cu obrazul roşu şi cu mustăţi castanii, începu să mişte braţul, lovind cu ciocanul într-o nicovală dispărută de mult de la locul ei.

Auzind flaşneta şi strigătele copiilor, mulţimea dădu năvală încoa, în timp ce Anton Lupan mai făcea un pas înainte, cu privirea uimită asupra dibaciului ochitor.

Femeia cu mustăţi strînse din dinţi şi se uită pămîntie la bărbatu-său. Acesta se apropie de beţiv, cu paşi hotărîţi:

— Hai, gata acu'! îi zise, luîndu-i puşca din mîini.

Mulţimea se împotrivi:

— Da' de ce? Lasă-l să tragă! E dreptu' lui.

— Pompieru', nene, ocheşte în pompier!

Stăpînul barăcii se uită cruciş la spectatori, se uită la femeie, la beţiv, scrîşni din dinţi, dar n-avu încotro.

Astfel, în strigătele oamenilor şi-ale copiilor, în pocniturile seci ale tablei lovite mereu, căzură pe rînd iepurele, cerbul, mistreţul, vulpea, se puse în mişcare barca pe lac şi pompierul salută mulţimea cu tulumba pentru onor.

Aceasta fiind a zecea figură, oamenii, care ţineau socoteala, din ce în ce mai înfierbîntaţi, începură să strige:

— Premiul! Premiul, jupîne! Nu-l face uitat!

Jupînul se aplecă peste un cufăr din fund, îi săltă capacul, scoase o statuetă de ghips, vopsită ţipător, care înfăţişa un cîine-lup, sau un viţel, sau poate un porc mistreţ, dacă nu cumva un animal de prin alte părţi — şi-l puse cu năduf pe tejghea.

— Hai, acu' du-te! scrîşni printre dinţi.

Fireşte că mulţimea, care ţine totdeauna partea celui dibaci, nu se lăsă.

— Înainte! Înainte! săriră oamenii. Ce, jupîne, ţi s-a făcut de scărmănat?

— Pitpalacu', nene! strigau copiii. Spălătoreasa!... Grădinarul!... Oaia şi berbecul!... Vaporul, vaporul!...

Ochitorul puse mîna pe puşcă şi luă toate ţintele la rînd, fără greş, stîrnind la fiecare lovitură sunetele flaşnetei şi strigătele mulţimii cuprinse de fiori. Femeia cu mustăţi se făcuse nevăzută şi nu se mai ivi, pînă la sfîrşit. Poate umbla să strice vreo maşinărie, în fund, să înţepenească vreuna din figuri...

După alte zece lovituri, ochitorul primi un briceag cu plăsele de fier, pe care se vedea o locomotivă scoţînd fum pe coş. Omul mai trase de zece ori — şi cu asta treaba se sfîrşi: toate figurile fuseseră lovite pe rînd.

— Polul! Polul! începură să strige oamenii, zvîrlindu-şi căciulile şi pălăriile în sus.

Bîlciul se golise; mai toată lumea se adunase în jurul barăcii, curioasă să vadă cum va fi pîn' la sfîrşit.

— Haide, scoate polu', scoate-l! continuau să strige cei din faţă, uitîndu-se duşmănos la omul de după tejghea, care rămăsese prostit, cu mîinile atîrnînd pe lîngă trup.

— N-am acu'. De unde să-i dau un pol? încercă el s-o încurce. Să vină deseară, că i-l dau!

Mulţimea începu să urle:

— A, nu umbla cu şoalda, jupîne, c-o păţeşti! De luat ştii să iei, da' cînd e vorba să plăteşti... Hai, scoate polu' şi dă-l creştinului, că e dreptu' lui.

Că hîr, că mîr, jupînul n-avu încotro şi începu să scormonească în buzunar, de unde, după multă zăbavă, scoase cu mîna năduşită un bănuţ de aur.

— Ia-l şi cară-te, sta-ţi-ar în gît! zise sugrumat, băgîndu-l în ochii cîştigătorului.

Acesta luă banul, îl privi pe o parte, pe alta, îl încercă în dinţi, îl frecă de mîneca zdrenţuită, îl mai privi o dată, apoi în sfîrşit îl băgă în buzunar şi întinse mîna după puşcă, să tragă din nou.

— Ce mai vrei?

— Hai de la început. Ce, ori nu te ţii?...

Jupînul se făcu roşu — şi, cu ochii ieşiţi din cap, prinse a răcni:

— Cară-te de aici, beţivule! N-am bani d-aruncat în vînt!...

Între acestea, Anton Lupan, care nu-şi mai putuse lua ochii, din ce în ce mai uimiţi, de la iscusitul ţintaş, făcu încă doi paşi, şi ajungînd lîngă el îi puse mîna pe braţ; găsise, cînd se aştepta mai puţin, omul de care avea nevoie mai mult pentru planurile lui. Fiindcă, aşa cum putuse să-l cîntărească din ochi, şi ochii nu-l înşelaseră decît rareori, omul din faţa sa, deşi beat, părea să aibă şi alte virtuţi, pe lîngă nemaipomenita lui dibăcie de trăgător.

— Hai cu mine, băiete! îi zise, într-un chip căruia nu i te puteai împotrivi.

Totuşi, omul zdrenţăros şovăi, cu ochii la ţintele din fund.

— Închid, dau foc, nu mai pot! răcnea stăpînul barăcii, scos din minţi.

Anton Lupan strînse braţul ochitorului şi-l trase după el, cu un gest blînd, dar hotărît:

— Haide, şi-o să cîştigi mai mult decît un pol!

Înduplecat nu de aceste vorbe, ci de hotărîrea pe care o simţea în glasul străinului, de data asta omul nu mai zăbovi decît ca să-şi ia traista, flinta lăsată jos, mistreţul de ipsos şi briceagul cu locomotiva scoţînd fum pe coş.

Ajungînd în marginea maidanului, unde mulţimea se rărea, Anton Lupan întoarse capul spre însoţitorul său şi-l întrebă:

— Cum te cheamă, flăcăule?

Acesta vru să mîrîie, arţăgos: „Da' ce treabă ai dumneata?" — însă ridicînd ochii întîlni un zîmbet atît de deschis şi de frăţesc, încît se simţi cîştigat pe loc.

— Ieremia mă cheamă! răspunse, încrezător.

— Ai fi cel care a intrat cu oiştea în gard?

Omul rîse cu gura pînă la urechi, din ce în ce mai voios:

— Nu; ăla e frate-miu, că ne-am nemerit doi fraţi să ne cheme la fel.

Acum fu rîndul lui Anton Lupan să izbucnească în rîs. Cu asta, orice urmă de gheaţă se rupse între ei.

— Prin urmare, am să-ţi zic Ieremia. Om vedea ce-om face dacă ne-om întîlni şi cu fratele tău. Pe mine mă cheamă Anton Lupan.

— Anton?... Era la noi în sat un dascăl la biserică, de-l chema la fel. O fi nume popesc?

— N-aş putea să-ţi spun, dar după cîte ştiu, n-am avut nici un popă în neam.

— Aşa?!... făcu Ieremia, mirat. Vezi că la noi în sat pe oameni îi cheamă ori Ion, ori Vasile, ori Ieremia, ca pe mine, ori Haralamb, ca pe văr-miu. Mai e şi unul Marin, da' ăla a venit tocmai de peste Olt. Anton l-a chemat numai pe dascăl... Şi dacă te cheamă Anton, de ce-ţi mai zice şi Lupan?

— Asta-i numele de familie. Pe la voi nu-i tot aşa?

— Chiar aşa nu-i, ori ştiu eu?!... Noi zicem: Ieremia al lui nea Ion, Haralamb al lui moş Vasile...

— Ei, vezi? Altfel cum să-i deosebeşti între ei?

— 'Mda, cînd te cheamă Ieremia. Dar cînd te cheamă Anton, cu cine aş putea să te asemuiesc? Cu dascălul de la noi din sat? Păi ăla a murit de mult...

Şi zicînd acestea, Ieremia se puse iarăşi pe rîs. Rîse şi Anton Lupan, deşi cam stînjenit, fiindcă o clipă nu-şi dădu seama dacă are de-a face cu un om glumeţ sau cu un cîrcotaş. Pe urmă, ca să schimbe vorba, întrebă:

— Ia spune, Ieremie, ai vreo treabă aici în tîrg?

— Pînă una alta nu, da' acu', dac-or înverzi copacii, gîndesc să-mi cumpăr o foarfecă şi să m-apuc de tăiat frunză la cîini.

Anton Lupan rîse din nou, în timp ce căuta cu ochii o cîrciumă, ori ceva de acest fel, unde să se oprească o clipă să-şi omenească însoţitorul şi să-l descoasă fără zor, gîndindu-se că la o nevoie ca asta birjarul putea să-l aştepte oricît. Dar văzînd că toate localurile din jur erau pline de lume gălăgioasă, pusă pe chef, merse mai departe, coborînd spre port. Din cînd în cînd îşi arunca ochii spre stînga, cercetîndu-l pe Ieremia, care mergea alături voios, fără să întrebe nimic, nici măcar încotro ostenesc. Nici urmă de beţie nu se mai vedea pe chipul lui, de parcă nu el fusese cel ce adineauri se apropiase de baracă mergînd pe trei cărări.

— Unde ai învăţat să ocheşti aşa de bine? îl iscodi după un timp, uitîndu-se la flinta din mîna lui.

— La Griviţa, c-aveam gloanţe din belşug şi fesuri turceşti să le iei la ochi, cîte vrei.

— Şi cum, mai înainte n-ai mînuit puşca?

— Ba de mînuit am mînuit-o pînă m-am speţit, cînd m-a luat la reghiment, numai că de tras, am tras mai puţin. Da' eu, vezi dumneata, cum am dus-o la ochi, parcă m-am simţit frate cu ea...

La aceste vorbe, Anton Lupan îl privi mai iscoditor. Omul de lîngă el, înalt din cale afară, să fi zis că-i deşirat dacă n-ar fi fost destul de spătos, avea un cap cam micuţ pentru trupul lui, un cap de păsăroi, cu nasul ascuţit, cu ochii apropiaţi, cînd vicleni, cînd glumeţi, cu bărbia îngustă şi cu obrazul plin de ţepi. Purta un fel de cioareci hărtăniţi, strînşi cu nojiţele opincilor pînă sub genunchi, dar în sus avea o haină de marinar, peticită cam peste tot, care nu se potrivea nici cu cioarecii, nici cu căciula de oaie, din cap.

— Şi cu flinta asta ce faci? îl întrebă mai departe Anton Lupan, fără să fi pătruns taina ciudatei lui îmbrăcăminţi.

— O ţin aşa, să zic şi eu că am ceva. Am fost cu ea paznic la un boier, colo, peste Brateş.

— Vreo meserie ai învăţat?

— Sînt marangoz, domnule, numai că, de cînd cu războiul, nu găsesc de lucru de fel. Înainte mai veneau turcii, grecii şi mai ciocăneam cîte ceva la barcazurile lor. Ori mă duceam la Tulcea şi lucram bărci pentru pescari. Acu' grecii vin mai rar că-s cam speriaţi, iar turcii, de, or fi supăraţi pe noi.

— Ceva carte ai învăţat?

— Cîtă a uitat meşterul meu.

— Ştii să citeşti, să scrii, să socoteşti?

— Tamam cît trebuie ca să nu zică lumea că-s prea prost.

Anton Lupan tăcu un timp, gînditor, apoi întoarse capul spre el şi-l întrebă, fără înconjur:

— Ascultă, Ieremie, ai vrea să porneşti cu mine la drum? După cît bag de seamă, rosturi prea multe nu ai aici în tîrg.

— Şi nici în altă parte, domnule. Încotro s-o pornim?

— Aşa, spre capătul lumii...

Aici Ieremia micşoră pasul fără voia lui şi, dîndu-şi căciula pe spate, se scărpină în creştet, îndoit.

— N-o fi prea departe? zise, uitîndu-se cam chiorîş la vecinul său, cu teama că acesta îl ia peste picior.

— Departe, e drept! răspunse Anton Lupan hotărît să nu umble cu amăgeli.

Or, pe Ieremia tocmai răspunsul lui îl zgîndări, fiindcă părea cu totul şi cu totul serios — şi îl făcea să simtă furnicături peste tot, şi-n inimă, şi-n creier, şi-n trup.

Bănuind ce se întîmplă cu el, Anton Lupan zîmbi mulţumit şi-l lăsă un timp să fiarbă aşa, în zeama lui, apoi îl întrebă, parcă într-o doară, ca şi cînd ar fi vrut să schimbe vorba de la început...

— Pe mare ai fost vreodată? Ţi-o fi teamă de ea?

— Teamă ?... Iacă zău că nu știu. Da' de cunoscut o cunosc; doi ani am fost dulgher pe un caic turcesc, și-am tot umblat, pe la Stambul, pe la Salonic, ba am ajuns chiar și la Pireu.

Anton Lupan tresări, surprins, și chipul i se lumină mai mult; deci omul său era chiar mai încercat decît bănuise el; se cuvenea să nu-l mai scape din mîini, altul pe măsura lui fiind greu de găsit.

— De băut bei mereu, sau numai așa, la sărbători? îl iscodi mai departe, dezvăluindu-și singura îndoială care-l îngrijora într-adevăr.

Ieremia se uită la el, apoi își lăsă ochii în jos, rușinat:

— Da' de unde, domnule, nici măcar la sărbători!... S-a întîmplat o istorie afurisită de m-ai văzut dumneata beat.

— Ce istorie? stărui Anton Lupan.

— Ia, o istorie! Să zic c-a fost nuntă, aș greși, da' altfel, ce naiba a fost? Am un potlogar de văr la Sulina, văru' Haralamb, și el tot marangoz, că noi acasă n-am avut pămîntu' nostru și-am venit de mici la oraș să învățăm meșteșug... Acu' e la Sulina, cum spusei, lucrează de astă-vară la șantier, adică la reparat vapoare, la austrieci — că el nu-i numai marangoz, e și fierar, meșter bun altminteri, de! — păcat că n-are și minte în cap! Ei, și cînd a venit dezghețu', să fie de-atunci vreo trei săptămîni, m-am pomenit cu el în călduri, aici pe capu' meu, că vrea să se însoare, să intre în rîndul oamenilor: „Altminteri — zice — îmi iau lumea în cap, măi vere Ieremie, ori mă spînzur, așa nu mai pot s-o duc!" Te pui cu zănaticu'? Asta, cînd dă spicu' ierbii își iese din minți. „Și de ce nu te însurași la Sulina?" zic eu. Aș, domnia-sa e mofturos, ce crezi! Cică la Sulina nu-i nici una pe gustul lui, hai la Galați, acolo e de ales! „Păi cine-o să te ia pe tine, măi netotule? Nu te vezi că ești un pîrlit, un zdrențăros?"... Ce să mai lungesc vorba, domnule!... Eu aveam odaie în curte la un sacagiu, adică om înstărit, cu casă de zid, cu magazie, cu acareturi și pe deasupra cu două sacale, nu una, fiecare cu cîte doi bidivii. Lui hoțomanu' de vără-miu, nu i-a trebuit să umble prin tîrg, că el, cum a venit, cum a pus ochii pe Ghiocica, fata sacagiului, fată cu zestre, cu salbă și cercei

de aur și de frumoasă, frumoasă-al naibii, durdulie, rotunjoasă, ca un ghioc. Acu' lasă că și el, Haralamb, e un pui de rumîn să-l mănînci din ochi, nu deșirat și ciolănos ca mine, chit că mi-e văr, că taică-miu, cu-al lui au fost frați buni, de la un bunic. Ei, și dacă l-a văzut, fetii i-a căzut cu trone, n-a mai ținut seama că-i zdrențăros și pîrlit, iar sacagiu' n-a avut încotro... Nu-ți mai spun că i-a cumpărat straie și cizme noi, din cele cu scîrț, adică l-a înțolit cum n-a fost înțolit neam de neamul lui, că altminteri, îi place să se fudulească dacă are cu ce. Și-așa, s-a mutat văru' Haralamb în casă la ei, și pune-te pe trai, pe găină fiartă și pe pui fript, trei săptămîni în șir. Îmi trimitea și mie cîte un hartan în odaia din fund, lîngă magazii; în față nu m-a poftit... Pe urmă au hotărît ei nunta, să fie azi — altfel intram în postul Paștelui și era prea tîrziu — da' petrecerea a început de ieri pe la prînz; a adus sacagiu' amîndouă sacalele pline cu vin — și s-a pus mahalaua pe băut... Numai că, să vezi dumneata, pe la trei dinspre ziuă, văru' Haralamb mă ia de mînecă și mă trage în odaia mea din fund: „Măi Ieremie, eu mă duc! Auzi că fluieră! Vine vaporu' nemțesc din sus..." „Tu ești nebun?". „Nu, da' m-am săturat aici. Uite, să le dai straiele de ginerică, și cizmele, că mi-erau mici..." Altminteri suflet cinstit, domnule, ar fi putut să plece îmbrăcat ca lumea, nu în zdrențele lui... Și dacă el a plecat, eu n-am știut ce să fac, așa că m-am apucat de băut. Am băut pînă la ziuă, cînd s-a băgat de seamă că ginerică s-a dus. Atunci s-a stîrnit zarvă și văicăreală, și sacagiu' m-a aruncat în uliță, cu flinta și cu traista, altceva n-am avut, de ce să mint. „Să nu te mai prind pe-aicea, neam de potlogar!..." Auzi vorbă la el! Parcă aveam eu vreo vină, parcă eu îi amăgisem fata!... Iacă, domnule, cum s-a întîmplat de m-ai găsit beat, rătăcind prin bîlci...

— Va să zică, deseară n-ai unde să dormi! zise Anton Lupan, neștiind dacă să rîdă sau să se întristeze de pățania lui.

— Lasă, că dac-o fi să merg cu dumneata, nu merg fiindcă n-am unde dormi! răspunse Ieremia, cam ofărît.

Cu această vorbă cam în doi peri, care nu spunea nici da, nici nu, sosiră în port, fără să-şi dea seama cînd făcuseră atîta drum. Anton Lupan văzu de departe trăsura aşteptînd pe chei, cu birjarul moţăind, dar în loc să se îndrepte într-acolo, merse întins spre barcazul acostat de curînd şi-l cercetă stăruitor, plimbîndu-se zorit prin faţa lui. Pe punte nu era ţipenie de om; pînzele fuseseră de bine, de rău, strînse pe ghiuri, dar altminteri se vedeau o grămadă de parîme şi de catrafuse aruncate pretutindeni, ceea ce dovedea un echipaj nu tocmai zelos. Pe tambuchiul din prova ieşea un ademenitor miros de berbec fript.

Ieremia se apropie şi el, adulmecînd mirosul şi înghiţind în sec; peste noapte se ţinuse mai mult de vin, cu mîncarea o lăsase mai uşor şi acum îi părea rău după bunătăţile de la sacagiu.

— Da' nu mi-ai spus cum şi încotro s-o pornim, domnule? zise, lungindu-şi gîtul spre tambuchi.

— Gherasime!... Ismaile!... Aţi surzit, pezevenghilor? se auzi în clipa aceea pe punte un glas, strigînd furios.

Căpitanul ieşea din cabina lui, cu o boccea după el — şi nimeni nu venea să-i dea ajutor. Din cabina echipajului se auzeau rîsete şi chiuituri.

— Faceţi chef cu banii mei! mai pufni căpitanul, spumegînd neputincios. Las' că ajungem noi la Pireu şi-o să vedeţi voi!

Ieremia nu lua seama la strigătele lui, mai cu seamă că nu-i înţelegea toate cuvintele greceşti, ci îl asculta pe Anton Lupan, care-i vorbea despre drumul lui. Apoi se trase un pas în lături şi zise, uitîndu-se cam chiorîş:

— Nu ştiu pe unde vine ţara asta, dar, după cîte mi-ai spus, ar însemna să călătorim un an întreg.

— Poate şi doi!

— Aoleu!... Şi numai pe mări?

— Ba şi pe oceane.

— Ce vorbeşti?!

De data asta Ieremia părea mai degrabă curios decît speriat şi nu se mai uita chiorîş, ci drept, cu ochii străbătuţi de scîntei.

Văzînd că nici unul nu mişcă din oamenii săi, căpitanul barcazului se îndreptă spre schelă, să iasă la chei, cu bocceaua după el, morfolind cu ciudă între dinţi trabucul rău mirositor. Anton Lupan îl lăsă pe Ieremia şi, ţinîndu-i calea, îl salută, voios:

— Bună-ziua, căpitan Iani!

Căpitanul scăpă trabucul din dinţi:

— Da' de unde ştii dumneata că sîntu căpitan? Şi de unde ştii că mă cheamă Iani?

Necunoscutul de pe chei îi zîmbi, şiret:

— Auzi vorbă! Păi e destul să se uite cineva la dumneata, ca să vadă că eşti căpitan. Şi încă ce căpitan! Eu unul, ca să-ţi spun drept, n-aş fi aşteptat să te văd comandant pe un cargobot.

Kir Iani se împăună, cu pieptul umflat şi ochii daţi peste cap; apoi scuipă pe lîngă schelă, prefăcîndu-se supărat.

— Mie nu-mi trebuie cargobotu, fraţicule, să-mi stea armatoru pe capu. Mai bine căpitanu pe corabia mea!

— A, corabia asta frumoasă e a dumitale?! Atunci sigur, ce să intri la stăpîn, pe cargobotul altuia!

Şi văzîndu-l că plesnea de ifos, Anton Lupan găsi de prisos să-i răspundă la a doua întrebare — răspuns care de bună seamă i-ar fi tăiat ifosul şi l-ar fi înfuriat; el îi spusese Iani, fiindcă după cîte ştia, cam Iani îi chema pe toţi căpitanii din arhipelag. Aşa că schimbă vorba, cît timp căpitanul se mai împăuna:

— Gîndesc că pleci la Pireu, căpitan Iani. Aşa-i?

— Chiar aşa... Şi ţe vrei dumneata?

— Vreau să iei... doi călători...

Anton Lupan se opri puţin şi întoarse capul spre însoţitorul său, care aştepta, la doi paşi. Acesta adulmecă spre tambuchi, înghiţi în sec, apoi înclină din cap; nu se înţelegea limpede dacă încuviinţarea lui privea plecarea la drum sau mirosul berbecului gras.

— Da, căpitan Iani, doi călători! continuă Anton Lupan luînd răspunsul care îi convenea.

— Şi pînă unde, fraţicule, hai?

— Pînă la Stambul, sau chiar mai departe...

Căpitanul făcu ochii mari; i se părea de mirare că un tînăr așa de bine îmbrăcat dorea să călătorească pe corabia lui, cînd putea să aștepte vaporul, două-trei săptămîni. Dacă avea bani, precum se putea bănui, de ce să fie grăbit? Pe urmă își zise în sine, luminat: „A făcut vreo boroboață, vreo coțcărie, ori poate vreun omor și vrea să spele putina cît mai curînd... Asta este o gîscă bună; să nu pierdem prilejul și s-o jumulim vîrtos! Kir Iani, vezi ce faci!"

Așa că răspunse, lăsîndu-se greu, ca un morun mare și gras, chit că el unul era pirpiriu ca un țipăraș:

— De, fraticule, să te iau, să nu te iau? Daca pațescu țeva?

Anton Lupan îi înțelese gîndurile cum îl privi în ochi, dar nu găsi cu cale să-i arate că nu era un fugar, și deci n-avea de ce să se lase strîns cu ușa de primul căpitan întîlnit.

— Ei, ia spune, kir Iani, cît ceri?

— Pînă la Pireu?

— Deocamdată să zicem pînă la Stambul; pe urmă om mai vorbi.

— Cu mîncarea mea?

Ieremia înghiți în sec, iar; pe tambuchi se auzea berbecul sfîrîind — pesemne îl răsuceau deasupra cărbunilor, să te apuce leșinul, chiar dacă erai îndopat.

— Cu mîncarea dumitale, kir Iani! răspunse Anton Lupan.

Căpitanul scoase un trabuc nou din buzunar și se scărpină în cap.

— Dumneata ai să dormi în cabina mea: ținți icosari. El să doarmă pe punte: doi icosari; alt loc nu am.

— Unde-o să doarmă, o să vedem noi. Va să zică, asta ți-e vorba: șapte icosari și ne-am împăcat. Bate palma, căpitan Iani!

Căpitanul mușcă din trabuc, înciudat: „Ar fi trebuit să cer douăzeci, ori douăzeci și cinci. Am fost un măgar!" Dar nu mai putea da înapoi, căpitanul are numai o vorbă, dacă-i căpitan.

După ce primi banii și-i încercă în fel și chip, strigă spre oamenii săi, care stăteau sub punte, să fi zis că-s legați:

— Bre Lachi, bre Ismail, avem pasageri, ia veniți încoa'!

Firește, nimeni nu scoase capul să vadă de ce striga, fiindcă oamenii din echipaj tocmai prînzeau, cu o întîrziere care le mărise foamea și le luase auzul de tot. Dar nici mare nevoie nu era de ei. Birjarul cu Ieremia duseră cufărul pe punte și cu asta treaba se sfîrși; din partea celor doi călători, corabia putea să pornească la drum.

Căpitanul coborî repede în cabina sa, încuie la repezeală dulapurile și sertarele, își chemă pasagerul, ca să-i arate culcușul hotărît pentru el, apoi se îndreptă spre oraș.

— Pe cînd plecarea, căpitan Iani?

— Dacă este vînt bun, mîine la ziuă.

— Ei, Ieremie, — zise Anton Lupan, — acum a venit timpul să vedem dacă berbecul acela e bun într-adevăr, sau te-ai înșelat.

— Domnule, — răspunse Ieremia, — crede-mă că o vorbă atît de înțeleaptă n-ar fi putut să spună nici popa de la Trei-Ierarhi!

Cei doi pasageri neașteptați se îndreptară spre tambuchiul din prova și coborîră scările, tropăind.

— Bună-ziua, palicarilor! strigă Anton Lupan din prag. Vă doresc poftă bună, fiindcă aveți la ce. Mi se pare că ați pus mîna pe un berbec gras!

— Poftim gustam! — răspunse un om din echipaj, înroșindu-se ca un flăcăiaș — mîndru de vorba noului venit, că el alesese berbecul, el îl pusese la fript.

Era bucătarul corăbiei și în același timp ajutor de cîrmaci, pe nume Nail Geafer Ismail, un ins de vreo patruzeci de ani, cam mărunțel, dar altminteri vînjos ca orice marinar, cu capul rotund, pleșuvit, cu fața gălbuie, de felul ei, nu de pe urma vreunei boli, cu nasul ca un boț de ceară lipit între ochi, iar sub nas cu o mustață zbîrlită încotro vrei, să fi zis că-i supărată pe toată lumea din jur.

— Pe cinstea mea! vorbi primul cîrmaci, fără să se întoarcă spre noii veniți. Dacă nu l-aș fi lăsat în Marea Roșie, după glas aș zice că ăsta-i Anton Lupan cel viteaz!

În clipa aceea întoarse capul alene, și deodată sări în sus, ca ars, mai-mai să se lovească în tavan, că părea de două ori mai înalt decît Ismail.

— Prea Sfîntă Născătoare, chiar el era! strigă, făcîndu-se cînd palid, cînd roș. De unde-ai răsărit, domnule? Nu cumva te ai bine cu ăl necurat?

Anton Lupan îl privi cercetător printre pleoape, apoi chipul i se lumină:

— Tu nu ești cumva Gherasim-contrabandistul, măi neam de coțcar?

— Eu sînt, domnule, și poți să strigi în gura mare, că aici nu mă tem. Dar dacă vreodată s-o întîmpla să ne întîlnim pe la Port-Said, te rog să vorbești mai încet; n-am chef de închisorile arăpești.

Cei doi oameni își strînseră mîinile, apoi se îmbrățișară, ca doi prieteni vechi, bucuroși că se revăd.

— Măi fraților, vorbi Gherasim, de data asta în grecește, întorcîndu-se spre ai săi, care se zgîiau la el, mirați să-l vadă așa de voios, pe el de felul lui tare ursuz. Prin '78 eram la Port-Said, pe o corabie arăpească, eu cu frate-miu Panait — și...

— Și făceați negustorie cu hașiș! îi întregi vorba Anton Lupan.

— Asta pe sub mînă, domnule; doar nu era să mă usuc cu zece piaștri pe lună, cît îmi dădea hapsînul de căpitan.

— Stam jos, mîncam! îi îmbie Ismail pe noii veniți.

Oamenii din echipaj se înghesuiră pe lavițele fixe, aflate de o parte și de alta a mesei, făcîndu-le loc oaspeților. Ieremia își lăsă traista lîngă scară, dar de flintă nu se despărți, ci se așeză la masă cu ea sub cotul stîng.

— Și cum vă spuneam, frățioare, — reîncepu Gherasim, — era prin '78, că nu se deschisese canalul de Suez decît de cîțiva ani și așteptam la Port-Said să luăm marfă pentru Berbera. Stăteam la chei și în jurul nostru, puzderie de corăbii și barcaze, care turcești, care grecești, care arăpești. Mai încolo erau vapoare, de toate felurile și de toate națiile — și lume multă pe chei, negustori, hamali, marinari, gură-cască, milogi. Lîngă noi era legat un barcaz arăpesc, al unuia Huseim, și ăsta avea cu el o soră. Aduana,

pe care o bătea în fiecare zi. De ce-o bătea și de ce-o purta după el pe mări, cine putea ști? La arapi nu-i ca la noi, să întrebi, să iscodești, că doar dacă te uiți nițel mai lung la ce învîrtesc ei, odată te pomenești cu un cuțit în gît... Și așa, într-o dimineață, Huseim al nostru își luase iar sora la scărmănat. Fata nu plîngea, strîngea numai din dinți și scăpăra cu ură din ochi, mîndră se vede, deși la vîrstă copil. Noi, de colea, nici să ne uităm nu îndrăzneam; trăgeam doar cu coada ochiului, înjurînd în gînd. Ș-odată, ce să vezi, un tînăr, să fi zis că și-a pierdut mințile, se oprește pe chei, se face roșu, apoi se repede la schelă, sare pe punte — și cînd îi proptește una lui Huseim sub fălci, se prăvălește arapul peste bord, ca un balot. Păcat că nu s-a nimerit pe aproape nici un rechin; scăpa lumea de un ticălos!... Ei, iacă, tînărul care a făcut isprava asta, e dumnealui — numai că de-atunci a mai îmbătrînit puțin și poate acum o fi mai domol.

Oamenii întoarseră capul spre oaspetele ciudat și-l priviră cu ochii înflăcărați. Ca unora care călătoriseră prin acele părți sau măcar cunoșteau din istorisiri obiceiurile locului, întîmplarea li se părea de necrezut. Cît despre Ieremia, cu toate că nu înțelegea chiar fiecare cuvînt grecesc, privea cu ochii zgîiți la Anton Lupan, uitîndu-și pînă și de berbec. Apoi dacă lucrurile stăteau așa, cum spunea marinarul ăsta voinic, noul lui stăpîn nu era un om să-l întîlnești oricînd. Acum era mulțumit că pornise după el; pînă mai adineauri, de, se mai gîndise că la noapte, după ce s-o sătura de berbec fript, să spele putina, frumușel, doar nu-l costa nimic și-atîta lucru s-ar fi priceput să facă și el, dacă era văr cu Haralamb.

În acest timp, Gherasim le vorbea mai departe alor săi, din ce în ce mai aprins:

— Îndată, mai repede decît ai vira o cheie de lanț, vestea că s-a găsit cineva să-l înfrunte pe Huseim s-a întins în tot portul, fraților. Era acolo un bătrîn, am uitat cum îl chema, care ținea un fel de dugheană pe chei — găseai la el și cafea, și ciubuc, mai făcea negustorie și cu chihlimbar. Lumea îl ținea de înțelept, zicea că se trage din nu știu ce neam de profeți. Și el a spus: „Numai Allah are

drept să-i bată pe credincioşi. Dar Huseim n-a fost un credincios — şi dacă s-a găsit un ghiaur să-l înfrunte, apoi bravo lui! Aferim! Ghiaurul ăsta e viteaz şi se cuvine să fie cinstit de toţi!" Aşa a spus bătrînul, — şi aşa a fost. Numele lui Anton Lupan s-a dus pe toată Marea Roşie... Ehei, dar dumnealui a mai făcut şi alte isprăvi; am să vi le spun eu...

Ascultătorii păreau fermecaţi. Ieremia barem se simţea ca beat, să fi zis că vinul de la nuntă i se urcă iar, mai vîrtos, în cap. Auzind cuvintele care se spuneau despre Anton Lupan, se umfla în pene, mai mîndru decît dacă ar fi fost vorba de el sau de Haralamb. Mult dorise în viaţă, de cînd se ştia, să întîlnească un om cinstit şi viteaz!

— Dar ia spune, domnule, ce vînt te aduse încoa'? întrebă Gherasim, dînd-o iarăşi pe glas de valah. Acu' vreo doi ani auzisem că eşti secund pe un vapor olandez. Alţii spuneau că lucrezi căi ferate, la turci.

— Am făcut şi căi ferate, am fost şi secund — ba mi-am luat şi brevetul de căpitan... Da' tu ce naiba neam eşti, grec, ori de-ai noştri, că vorbeşti romîneşte de parc-ai fi muntean?!

— Grec, domnule, de lîngă Pireu! sări Nicola, al doilea cîrmaci.

Gherasim îşi lăsă capul în pămînt şi cît era el de mătăhălos, păru sfios ca un copilaş.

— Ei, oi fi şi eu ceva! zise, nelămurit, cu glasul puţin întristat.

Apoi, scuturîndu-se, ridică ochii spre Anton Lupan:

— Şi-acum încotro? Nu mai eşti îmbarcat?

— Nu; am avut ceva treburi în ţară, le-am limpezit şi uite că plec iar.

— Mergi cu noi, ori am înţeles eu aiurea?

— Ba ai înţeles bine, că d-aia vă striga căpitanul, să puneţi mîna pe bagaj. Merg cu voi pînă la Stambul, sau pînă la Pireu, om vedea... Vreau să cumpăr o corabie şi să...

Văzînd că s-a oprit, Gherasim îl întrebă, zgîndărit în inima lui de vechi marinar:

— Ia spune, în ce parte ai vrea să pleci? Ce mări ţi-au rămas de vînturat?

— Destule!... răspunse Anton Lupan.

— Domnule, — stărui cîrmaciul,— te-am întrebat nu ca să-mi răcesc gura. Nu mă cunoşti prea bine, dar te rog să mă crezi că nu sînt flecar şi nici în sufletul omului nu mă bag cu de-a sila. Mă gîndisem că poate ai avea nevoie de un cîrmaci.

Anton Lupan îl privi îndelung, în timp ce toată lumea tăcea, cu ochii la ei, apoi înclină din cap:

— Bine, Gherasime! Fireşte că o să am nevoie de un cîrmaci şi dacă acela ai vrea să fii tu, sînt sigur că altul mai bun nu s-ar afla. Numai de-am găsi şi o corabie demnă de asemenea cîrmaci!... Cînd crezi că sosim la Stambul?

— Păi dacă plecăm mîine, pe miercuri o să fim la Sulina, pe sîmbătă sau pe duminică poate intrăm în Bosfor.

Auzind aceste cuvinte, Ismail scoase un suspin amar.

— Ce-i, mă turcule, eşti certat cu sultanul de te-ai întristat aşa? îl luă în batjocură Marulis, al patrulea om din echipaj.

Bucătarul nu răspunse, dar se vedea limpede că avea inima grea, parcă apăsată de un bolovan.

— Lăsaţi-l în pace! interveni Gherasim, mirîndu-se că la un oftat ca ăsta oamenii puteau face haz.

Adevărul este că amărăciunea lui Ismail, deşi vădită, mai degrabă îţi stîrnea rîsul decît întristarea.

— Ce e cu el? întrebă Anton Lupan.

— Păcate omeneşti, domnule! răspunse nelămurit Gherasim. Şi cum spuneai, o să-ţi trebuiască un cîrmaci?...

— O să-mi trebuiască. Dar Panait ce face?

— Frate-miu?... Dumnezeu să-l ierte! L-au căsăpit piraţii.

— Îmi pare rău de el! zise Anton Lupan, întristîndu-se deodată. Era om de mare ispravă. Şi cînd s-a întîmplat nenorocirea asta?

— Acum un an, la Samos.

De la piraţi vorba trecu la altele şi se lungi multă vreme; îşi amintiră de porturi unde se întîlniseră odată, povestiră despre corăbii vechi, despre căpitani, ceilalţi avură

fiecare de spus cîte ceva, uitară de necazuri — și așa, tot înfulecînd din berbec, tot deșertînd stacane cu vin, nici nu băgară de seamă cum deasupra capului, micul spirai se făcuse cenușiu, vestind căderea amurgului. Cineva aprinse o lampă cu gaz, agățată în tavan; lumina ei slabă prinse să le legene umbrele pe pereți. Mai tîrziu auziră și pașii căpitanului, sus, dar nimeni nu ieși în întîmpinarea lui — și kir Iani coborî în cabina de la pupa, mormăind încîntat...

A doua zi în zori „Penelopa" porni domol la vale, împinsă de o blîndă adiere de la sud, și seara ajunse la Tulcea, unde înnoptă, dînd prilej echipajului să debarce în căutarea altui berbec. In ziua următoare, vîntul, schimbîndu-se de la apus, se arătă și mai prielnic decît în ajun, astfel că pe la ora prînzului corabia lui kir Iani se apropia de Sulina, unde, după cum ne amintim, făgăduia să ajungă foarte curînd.

Asupra acestei clipe l-am lăsat pe căpitan la cîrmă, pufăind din trabuc, cu ochii la pasagerul său, aflat la prova, cu coatele rezemate de parapet, în vreme ce Ieremia stătea întins pe punte, alături, cu flinta lui strînsă între genunchi.

In cele două zile de drum, ciudatul pasager își vîrîse nasul peste tot, cercetînd corabia pe îndelete, judecase forma ei și felul cum era construită, măsurase catargele din ochi, și le închipuise cu întreagă velatura — iar după aceea nu fusese nevoie să se gîndească îndelung ca să-și dea seama că „Penelopa" nu era lucrul care îi trebuia lui.

Intr-adevăr, corabia aceasta nu prea izbutită, construită economic, cu coastele pe alocuri putrede sau plesnite, cu bordajul de brad, se dovedea vrednică să transporte de ici-colea cinci vagoane de grîu, dar hotărît, n-ar fi putut să înfrunte o încercare mai grea.

Din clipa cînd ajunsese la această concluzie, călătorul nostru se liniștise și rămăsese pe gînduri, la prova, cu ochii la peisajul Deltei, redus, pe zeci de kilometri, numai la patru elemente din vastul catalog al naturii: stuful, sălciile, cerul și apa. După un timp, perdeaua aceasta monotonă începu să fluture, departe, în față, și pe sub faldurile ei se ivіră, fără să se poată impune de la început ca

reale, cîteva căsuțe albe, cîteva magazii de scînduri, cu pereții cenușii, cîteva catarge înșirate în linie dreaptă...

O oră mai tîrziu, „Penelopa" acosta la cheiul scund al Sulinei, între alte două corăbii grecești, care intraseră în ajun din mare și așteptau vîntul prielnic să pornească spre Brăila. Neaducînd nici un fel de marfă, amîndouă erau încărcate cu nisip, fiindcă fără acest lest n-ar fi putut naviga cu pînze, fără primejdie de răsturnare. Nimeni nu se mira că de ani de zile atîtea corăbii intrau pe Dunăre să încarce grîu și aduceau în schimb nisip; probabil, prin părțile de unde veneau se găsea nisip cu duiumul.

Ceva mai în susul cheiului, un vapor austriac se pregătea pesemne să plece la drum, fiindcă scotea fum gros pe coșul înalt cît catargele.

Indată ce „Penelopa" acostă, echipajul sări pe uscat și se năpusti spre cele două corăbii vecine, ca să-și vadă compatrioții și să afle știri noi din țară. Căpitanii acestor vase se așezaseră sub șopronul unei locante de pe chei — un fel de circiumă, cafenea și ceainărie — și sorbeau cu socoteală dintr-o sticluță cu mastică de Chios, în așteptarea pastramei de capră, care se frigea alături, pe cărbuni, sfîrîind și pocnind ca artificiile. Bineînțeles, kir Iani se îndreptă și el într-acolo și după cuvenitele saluturi și îmbrățișări se așeză la masă cu dînșii, fericit că regăsea un colț din Patrida.

Era spre ora patru după-prînz; soarele de primăvară mai avea de brăzdat o bucată bunișoară de cer, pînă să cadă la apus, pe orizontul de stuf. Vîntul se potolise încetul cu încetul, ca în sfîrșit să adoarmă de tot, dar pentru cei care îi cunoșteau legile și-i simțeau tainele, era limpede că dinspre mare avea să se ridice în curînd briza de sud-est, adică vîntul cel mai neprielnic pentru a te îndrepta spre Stambul.

Astfel, fără să-l mai întrebe pe kir Iani, Anton Lupan înțelese că astăzi nu putea fi nici vorbă de o plecare la drum; dar faptul acesta nu-l supăra cituși de puțin, fiindcă întîrzierea era spre folosul lui; iată avantajele călătoriei cu un barcaz prăpădit față de un vapor care în acest port mic nu i-ar fi îngăduit nici să răsufle puțin.

La începutul iernii, aflîndu-se la Galaţi, voise să se ducă şi la Sulina, fiindcă deşi îi scrisese de mai multe ori căpitanului din port, cerîndu-i lămuriri, acesta nu-i răspunsese nimic. Din nefericire, tocmai atunci pe Dunăre începuseră să curgă sloiuri, şi nici un vapor, nici un barcaz nu mai pleca în jos.

Acum putea, în sfîrşit, să caute urmele lui Pierre Vaillant şi aici.

— Domnule! zise Ieremia, la fel de lămurit şi el în privinţa vîntului, ca unul care umblase cîţiva ani pe mări. După cum văd, azi n-o să plecăm mai departe. Eu m-aş duce pe la văru-miu Haralamb, să văd cum îi merge cu văduvia.

— Du-te, numai ai grijă ca deseară să fii înapoi; să nu te trimită cumva în peţit.

— Aş! Nu cred să-i mai ardă lui de însurătoare acum; mai degrabă cred că stă ascuns, să nu-l dibuiască vreo iscoadă de-a sacagiului.

Anton Lupan merse cîţiva paşi pe chei, pînă la baraca de lemn a căpităniei; o femeie care frigea guvizi, sub un şopron dărăpănat, îl vesti că pe căpitanul portului nu-l putea găsi decît a doua zi, spre prînz, fiind plecat la vînătoare de raţe, în păpuriş... A doua zi, la prînz, cînd „Penelopa" urma să plece în zori! Viaţa aici se mişca mai greoi chiar decît barcazele încărcate cu grîu!

Încotro să pornească, pe cine să întrebe călătorul nostru cînd pe chei nu se vedeau decît marinari străini?

Peste pădurea de stuf, către răsărit, se ridica, stingheră, turla unui far micuţ. Aha, acolo trebuia să fie un om — şi poate cel mai nimerit!

După ce mai aruncă o privire în jur, nădăjduind ca raţele să nu fi venit încă din ţările calde şi căpitanul portului să se întoarcă dezamăgit, Anton Lupan porni pe malul apei în jos să ajungă la far. Din faţă se ridica boarea amară şi sărată a mării, în vreme ce frămîntarea valurilor rostogolite pe nisip se auzea, de peste perdeaua de stuf, ca un murmur îndepărtat, murmurul acela nelimpede, aspru şi totdeodată blînd, pe care corăbierii îl confundă adesea cu freamătul din fiinţa lor. Cîteva sute de metri mai departe,

stufărişul se pierdea în nisip, lăsînd să se deschidă către sud o plajă largă şi întinsă, petrecută pe sub orizont, cu dune năpădite de buruieni şi de pir.

Farul veghea posomorît în partea cealaltă a canalului, încins cu brîuri de piatră negricioasă care i se urcau pînă la gît. Marea în faţă era mai mult cenuşie decît albastră; mîlul adus de Dunăre murdărea apa pînă aproape de orizont, unde se zărea o dîră vineţie ca o muchie de cuţit. Pe cer pluteau cîţiva nori albi, destrămaţi, şi jos, deasupra valurilor, se roteau pescăruşii, ţipînd. Pînza unei bărci se zărea departe, în larg, iar pe ţărm, către sud, se mai ghiceau nişte lotci negre, trase pe nisip.

Pe malul celălalt al canalului, înspre far, o bătrînă stătea aplecată cu doniţa deasupra apei.

— Hei!... Mătuşăă! o strigă Anton Lupan.

Bătrîna se ridică, lungă şi arcuită ca un arac, de-ai fi zis că e pusă acolo să ţină tovărăşie farului singuratic de pe mal. De sub basma îi atîrna în laţe părul cenuşiu, murdar. Cu toată depărtarea, un ochi i se vedea lovit de albeaţă, lucind în soare ca un solz de crap.

— Ce vrei? răspunse, cu arţag.

— Cine-i paznicul farului?

— Ifrim, dar nu-i aici, tîlharul! Du-te şi dumneata!

Zicînd acestea, arătarea luă doniţa de jos şi porni pe mal.

— Hei, mătuşă! E plecat departe?

— La dracu' e plecat! Du-te după el, fuguţa...

Anton Lupan rămase încurcat, lîngă canal. Apoi se gîndi că omul căutat de el avea însărcinări mult mai precise şi mai grave decît un căpitan de port şi deci, indiferent unde ar fi fost plecat, o dată cu căderea serii trebuia să vină să aprindă felinarele la far. Nu-i rămînea decît să-l aştepte răbdător: se afla la poarta acelui Levant unde timpul nu costă bani!

O epavă pe jumătate îngropată în nisip zăcea în faţa sa pe malul mării şi se miră că nu o văzuse pînă acum. Părea să fie un barcaz, naufragiat de mult, dacă judecai după nisipul îngrămădit de vînt în juru-i. Dar iată că ţărmul acesta aspru, cu toată înfăţişarea lui paşnică, mai ceruse

şi alte jertfe corăbierilor. La nord de canal, în umbra farului, se vedea un catarg strîmb, răsărind dintre dune cu mişcarea de deznădejde a unui braţ omenesc care cere ajutor înainte de a se prăbuşi; pesemne apoi nenorocirea se întîmplase de curînd, altminteri catargul, şi după el cealaltă lemnărie bună de pus pe foc şi-ar fi împlinit destinul firesc în aceste locuri lipsite de păduri... În partea astălaltă, către sud, se ridica altă movilă de nisip, lăsînd să se vadă, pe alocurea, bordajul putred, fărîmat, şi coastele negre ale unei corăbii naufragiate de cine ştie cît timp.

Anton Lupan porni pe ţărm, spre miazăzi, gîndindu-se că fiecare din aceste epave îşi avea taina ei... Nisipul le acoperea, an de an, lemnul nejumulit de oameni putrezea dedesubt şi nimeni, niciodată, n-avea să mai poată şti ce destine se frînseseră aici. Fiecare din aceste epave fusese o corabie cîndva — cu etrava arcuită semeţ, cu catarge înalte şi zvelte ca brazii, fremătînd, cu pînzele umflate de vînt — brăzdase mări şi oceane, ducînd mesajul vieţii omeneşti pe pămînt. Se asemănau între ele în toată istoria lor, şi totuşi, fiecare îşi avea trecutul ei, pe care nu-l putea şterge nici chiar acest sfîrşit comun. Dar cum se numiseră ele şi căpitanii lor, ce echipaj le purtase în lume, ce cîrmaci le condusese prin furtuni, ce patimi, ce virtuţi, ce bucurii, ce suferinţe frămîntaseră inimile acestor oameni dispăruţi, ce ură, ce nebunie, ce iubire, ce simţăminte fuseseră curmate în naufragiul de demult, ce taine zăceau sub nisip ?...

La cîteva sute de metri spre sud se vedea altă corabie aruncată de valuri pe ţărm, şi asta de asemenea de foarte mult timp, fiindcă era şi ea pe jumătate îngropată în nisip, numai că, fiind lucrată dintr-un lemn mai vîrtos, ţinuse piept vremii şi nemilosului ei aliat, putregaiului nimicitor. Tot ce putuse folosi cuiva era luat de mult. Scîndurile punţii fuseseră smulse pînă la una şi de bună seamă toată lemnăria ar fi suferit la fel dacă, după îndelungata atingere cu apa mării, n-ar fi fost aproape pietrificată, astfel nemaiputînd să meargă la foc. Două lanţuri grele, la prova, se pierdeau în nisip, unde pesemne se aflau îngropate şi ancorele, pe care nimeni nu se ostenise să le ia, fiindcă nu i-ar fi folosit la nimic. Cabestanul, care iarăşi nu putea folosi nimănuia, rămăsese la locul lui, ca şi alte piese de fier, mîncate de viermii ruginii.

În lupta acestei epave cu timpul se vedea atîta îndîrjire, încît Anton Lupan se apropie şi o privi uimit. Atît cît putea să judece, după ceea ce rămăsese deasupra nisipului, părea să fie o corabie venită din Baltica sau din Marea Nordului. Cu chila ei lungă, cu pupa aproape la fel de ascuţită ca şi prova, cu liniile fine şi-n acelaşi timp robuste, îi amintea de... Deodată, cercetătorul se făcu palid, inima încetă să-i bată, picioarele se împotriviră să-l ducă mai departe...

Această corabie aruncată de valuri pe ţărm, la gura Sulinei, îi amintea... In clipa următoare inima lui îşi reluă nebuneşte bătăile, sîngele îi dogorî în vine, picioarele i se mişcară de la sine ducîndu-l în jurul epavei...

Fiecare epavă îşi are taina ei... O poartă cu ea pînă o acoperă nisipul, pînă o surpă putregaiul; n-o poate bănui, n-o poate dezlega nimeni.

Anton Lupan se opri în faţă, la prova; pe scîndura bordajului, cenuşie, se mai vedeau, şterse de vreme, trunchiate, despărţite, unele litere — şi din ele, omul care le cunoscuse putea întregi numele corăbiei.

Avea şi această epavă o taină, ca toate epavele din lume, dar lui îi era cunoscută, rămînea taină doar pentru ceilalţi oameni. Lui îi sfîşia inima şi, aşa sfîşiată, i-o umplea de nelinişte şi de nedumerire...

Un bătrîn, cu capul alb ca floarea coliliei, venea pe ţărm, cu sumanul pe umeri, cărînd greu un coş cu peşte în mînă.

— Bună-seara, domnule! zise, ferit, scoţîndu-şi căciula.

Cu toată ninsoarea care-i acoperea creştetul, avea, nu ştiu cum, o înfăţişare haină, dar poate era numai o închipuire.

— Bună-seara! răspunse Anton Lupan, întorcîndu-se, ca din altă lume.

Bătrînul se opri, cuprins de mirare:

— Ştii graiul nostru?

— Şi de ce nu l-aş şti? Par să fi picat din lună?

— Nu, domnule; dar credeam că eşti inglez de la Comisie.

Anton Lupan se apropie de dînsul; bătrînul îşi lăsase coşul jos şi scăpăra amnarul, să-şi aprindă luleaua.

— Eşti de mult prin părţile astea, moşule?

— Cam de multişor, aş zice că-s născut aicea, dar de cîţi ani anume, mai greu să fac socoteala; or fi 65, or fi 70, nici popa nu poate să-mi spună.

— Eşti pescar?

— Am fost, mai la tinereţe; acum mi-au dat farul în seamă.

— A, dumneata eşti Ifrim, paznicul farului?

— Păi dar cine?

— Tocmai te căutasem... Baba dumitale e cam aspră, moşule!

— Ducă-se pe pustie!...

Anton Lupan se frămînta, chinuit de gînduri, dar privindu-l, nimeni nu i-ar fi bănuit zbuciumul.

— Uite o cutie de chibrituri; să nu te mai chinuieşti cu amnarul.

— Mulţumesc, domnule, am şi eu la far, că-mi dă Comisia să aprind felinarele; dar pentru lulea mai bun e amnarul.

— Te grăbeşti tare?

— Nu, că mai e pînă la apusul soarelui şi felinarele sînt şterse; altminteri, baba mea nu-mi dă voie să plec pînă nu le frec bine.

— Spune-mi — întrebă Anton Lupan, luptîndu-se să-şi stăpînească bătăile inimii — nu cumva ştii ce-a fost cu corabia asta?

— Ba ştiu, cum nu; şi cu asta, şi cu cea de mai la vale, numai să nu mă-ntrebi anul. Astea sînt nelegiuirile lui Spînu.

Aici, în ochii bătrînului se aprinse o scurtă lucire, ca la dihăniile care rătăcesc noaptea prin codri; dar poate că şi asta era doar o închipuire. După aceea, el se aşeză pe nisip, scăpără iar amnarul şi, pufăind din lulea, îşi dădu drumul la gură:

— Erau nişte tîlhari de apă, piraţi cum le spune. Se pripăşiseră de ani de zile prin părţile noastre şi nu putea să-i stîrpească nimeni. Căpetenia lor era unu' Axente, venit de prin marea grecească, da' lumea îi spunea Spînu, fiindcă nu-i creştea păr pe faţă, nici mustăţi, nici barbă, ca la neoameni.

Bătrînul scuipă cu dispreţ în nisipul umed, îşi mîngîie barba, cum şi-ar fi înfoiat coada păunul, apoi îşi continuă povestirea, în timp ce Anton Lupan se aşeza alături stăpînindu-şi cu greu bătăile inimii:

— Spîn, spîn, dar altfel om subţire, trăit în lume, cu ştiinţă de carte, să te miri că se apucase de tîlhărie. Nu ştiu din ce părţi venise, dar iaca, pot să jur că ştia tot ce e limbă omenească în lume... Pe acea vreme nu era farul ăsta, ci altul, gata să se dărîme — iar de aprins, se aprindea numai cînd îşi aducea cineva aminte. Corăbiile, dacă ajungeau ziua, bine, dacă nu, trebuiau să aştepte departe, că altminteri le luau valurile şi le buşeau de nisip pînă ce le făceau fărîme. Ei, şi tîlharii ăştia, cu Spînu, pîndeau seara la ţărm; dacă vedeau vreo pînză în zare, aşteptau să se lase întunericul, aduceau un bou din stufăriş, îl priponeau la malul mării şi-i legau un fanar între coarne. Bietul dobitoc se zbătea toată noaptea aşa, legănînd felinarul. Dacă vede lumina asta jucînd, ca pe valuri, căpitanul din larg, ce-şi zicea: e vreo corabie la ancoră, ia să mă apropii de ea, să aflu o vorbă de la oameni. Şi se apropia, sărmanul, încrezător, numai că nimerea pe nisip şi de aici nu mai avea scăpare. Tîlharii se repezeau într-acolo cu bărcile, săreau pe punte cu iataganele în mîini, pe unii îi spintecau, pe alţii îi aruncau în mare şi p-ormă prădau corabia de nu lăsau decît lemnul gol.

Anton Lupan strînse pumnii şi scrîşni printre dinţi:

— Ticăloşii! Aşa crezi că s-a întîmplat şi cu corabia asta? Oare n-o fi scăpat nici un om?

— N-aş crede, domnule; Spînu nu lăsa pe nimeni să-i scape viu.

— Dar de unde ştii că aici a fost mîna lui şi nu s-o fi întîmplat altfel, vreo furtună, sau...

Paznicul farului clipi din genele albe ca nişte fulgi, ca şi cum întrebarea l-ar fi surprins. Apoi, după ce aruncă o privire piezişă spre vecinul său, începu să rîdă mulţumit, arătîndu-şi dinţii ştirbi:

— Păi dac-am văzut cu ochii mei? Iacă, ţi-am spus să nu mă întrebi cînd a fost, că în ani mă-ncurc. Să fie şase, să fie şapte, ştiu eu?...

— Patru ani în aprilie! murmură Anton Lupan.

— Asta aşa-i, era primăvară, ţin minte ca azi. Se nimerise o noapte cu fulgere şi tunete, de te-ngrozeau. Pe la miezul nopţii mi-am pus sacul în cap şi-am ieşit la Dunăre, să văd dacă barcazul e bine legat, că lucrasem peste iarnă un barcaz mărişor şi nu-l dădusem la apă decît de vreo două săptămîni. Puteam să încarc ca la vreo cinci mii de ocale de peşte şi tocmai mă gîndeam să iau drumul în sus să trec pe la pescari, să adun ceva prospătură... Nu ţi-am spus că la vremea aceea nu mă mai ţineau puterile să ies în larg, la pescuit, aşa că începusem să fac o leacă de negoţ; duceam peşte în sus, pe la Tulcea, ba chiar şi la Galaţi...

Anton Lupan se ridică în picioare, cu pumnii strînşi, silindu-se să-şi ascundă nerăbdarea; ştia că dacă l-ar fi întrerupt, sau l-ar fi zorit, paznicul farului s-ar fi burzuluit, ca toţi bătrînii — şi greu ar mai fi scos un cuvînt de la el.

— Şi cum îţi spuneam, — reîncepu povestitorul, după ce-l privi mirat, — am ieşit la malul apei; aveam bordeiul mai jos de port, cam pe unde-s acum magaziile ale mari. Bătea vîntul din larg, Dunărea se umflase şi gemea, iar dincolo, peste stuf, se auzea marea mugind de-ai fi zis că o chinuiesc o mie de draci. Pe urmă mi s-a părut mie că se întîmplă ceva ciudat, parcă am zărit o lumină zbătîndu-se prin păpuriş... „Or fi iar tîlharii! mi-am zis. Or fi simţit ceva, blestemaţii, şi se pregătesc de jaf!“ Atunci am luat-o niţel la vale, cu vîntul în piept, să te dărîme şi altceva nimic. N-am apucat să ies bine în marginea stufului, cînd am zărit o umbră, ceva să zici că-i o dihanie zburătoare, venea repede la ţărm, taman către locul unde se vedea felinarul cum se zbătea ca turbat. Atunci un fulger a luminat

malul şi-am văzut corabia cum s-a poticnit şi a început să se zbată neputincioasă, cu fundul pe nisip; un catarg s-a rupt şi-a căzut, numai trosnet şi pîrîituri; zburau bucăţile de pînză luate de vînt, de-ai fi zis că-s nişte pescăruşi, orbiţi. Cînd s-a stins fulgerul, s-a stins şi felinarul tîlharilor... Poate mai veniseră şi alţi oameni ca mine, şi se uitau din stufăriş, dar cine se putea lupta cu ai lui Spînu, că erau mulţi şi nu pregetau să înfigă cuţitul în pieptul nimănui? Îndată s-au auzit răcnete, pe urmă împuşcături; trăgeau cei de pe corabie, în cine şi cum, nici ei nu puteau şti... Trei zile a ţinut furtuna; se ridicase marea de ajungea pînă la păpuriş. A patra zi, cînd s-a liniştit şi s-a tras în matca ei, nu mai era pe ţărm urmă, nici de tîlhari, nici de călători. Numai corabia rămăsese, pe-o coastă, aruncată în nisip... S-au mai dus şi oamenii noştri şi-au luat ce-au mai găsit, că de, ce-aruncă marea la ţărm nu-i burul nimănui — dar multe n-au avut de luat; jefuiseră tîlharii tot ce fusese de preţ.

— Şi cum — întrebă Anton Lupan, spumegînd — nu s-a găsit nimeni să-i pedepsească pe aceşti tîlhari blestemaţi?

— Cine să-i pedepsească, domnule? Şi cum să-i dovedeşti? Asta, Spînu, avea corabia lui, o ţinea în port, ca marinarul cinstit, făcea din cînd în cînd drumuri la Stambul, la Salonic, şi aducea chiar marfă, încît nu-l puteai bănui... Şi pe urmă nici n-a mai stat mult aici; cum s-a auzit de război, a ridicat pînzele şi s-a dus. Zice lumea că ar fi ajuns pe la turci, pe la greci şi face prăpăd prin mările lor, dar nu ştiu de-o fi adevărat, ori numai aşa, vreun zvon...

Ajungînd cu povestirea aici, bătrînul, care uitase de timp, întoarse capul şi văzu că soarele se zbătea, ca un înecat, în pădurea de stuf.

— M-am luat cu vorba şi-am uitat de far, zise, ridicîndu-se grăbit. Mă duc să aprind felinarele; altfel e belea.

Anton Lupan porni lîngă el, spre canal, şi merseră aşa, tăcuţi, cu umbrele întinse departe înainte, pînă în stufărişul de lîngă far. Numai cînd ajunseră la canal, unchiaşul,

în timp ce-și dezlega barca priponită de un pietroi, ridică ochii și se uită mirat la străinul din fața lui.

— Domnule, să mă ierți că te-ntreb, da' mi se pare că vorbele mele te-au întristat. Ce ai dumneata cu corabia asta care putrezește pe mal de atîția ani ?

— A fost corabia mea, moșule ! răspunse Anton Lupan.

Paznicul farului, din barcă, făcu ochii mari :

— A dumitale ?...

— A mea și-a unui prieten de care am fost foarte legat. Dar el pesemne a pierit atunci, cînd ai spus dumneata.

Curentul canalului luă barca, ducînd-o spre larg. Bătrînul se închină repede, parcă speriat, apoi rămase țeapăn, cu ochii la mal — și nu se dezmetici decît după o vreme cînd, legănată de valuri, barca trecuse de far.

— Ifrime !... Ifrime ! striga pițigăiat, fără să se arate, bătrîna de pe malul celălalt. Pe unde mi-ai umblat, hodorogule ? Ai stat la taifas, hai ? Pune mîna pe vîsle, nu vezi că te fură satana ?

Cădea amurgul și apa Dunării lua culoarea stînjeneilor cînd ajunse în port Anton Lupan. Se aprindeau felinarele de noapte pe corăbii ; oamenii cinau ; la locanta de peste chei se auzea chiolhan.

— Aici erai ?

Ieremia se ridică, deșirat, de pe o bință de lemn, sprijinindu-se în flintă ca într-un toiag.

— Te așteptam, domnule. Stătui pînă acum de vorbă cu văru' Haralamb, da' nu știam ce-o fi cu dumneata. Ai vreo poruncă de dat ?

— Da ; în noaptea asta rămînem pe corabie, că altfel nu știu unde ne-am putea aciui. Dar fii gata ca mîine dimineață să coborîm bagajul și să ne luăm rămas bun de la căpitan.

— Cum adică ? făcu Ieremia, nespus de mirat. Așa repede te răzgîndești dumneata ? Nu mai plecăm la drum, cum spuneai ?

— Ba o să plecăm, dar nu cu corabia lui kir Iani, ci...

Restul vorbelor se pierdură în scîrțîitul schelei, căci Anton Lupan se repezise pe punte, să-l caute pe cîrmaci.

— Gherasime, vino puțin încoa' !

Ieremia rămase pe chei, cu o mînă la gură, cu alta sprijinindu-se în toiagul lui ferecat.

„E o taină la mijloc ; îl frămîntă ceva !" își zise, clătinînd din cap.

Însă nu trebuia să fii un înțelept ca să gîndești astfel. Doar e firesc ca și oamenii să aibă taine în sufletul lor, nu numai corăbiile aruncate de valuri pe mal !

CAPITOLUL II

Şi oamenii au tainele lor

Avem taine şi le purtăm cu noi, taine mai mici, taine mai mari — cînd se dezvăluie îşi pierd o parte, două, trei, şapte, nouă părţi din puterea lor — alteori se pierd de tot, ca puful păpădiei suflat de un vînt tăricel. Dar avem taine şi le purtăm cu noi — şi suferim, ne întristăm, plîngem din pricina lor, sau rîdem şi ne bucurăm, fiindcă sînt şi altfel de taine, care ascund cîte fericiri nu gîndeşti.

De ce în ochii micuţi ai lui kir Iani, care zgîria brînza şi cică benchetuia cu ceilalţi căpitani, la locanda de peste chei, se strecura din cînd în cînd cîte un zîmbet şiret? Căci zîmbetul acesta n-avea nici o legătură cu vorbele, fie ele chiar de duh, ale simpatrioţilor săi. Căpitanul „Penelopei" păstra o taină, altfel nu se putea! Să fi fost taina în bocceaua cu care coborîse pe chei la Galaţi, sau în cealaltă, cu care venise înapoi? A, nu venise cu mîinile în buzunar? La drept vorbind, ce poţi să spui? Il văzuse cineva venind? Şi dacă l-ar fi văzut, cine îşi putea băga nasul în bocceaua lui?... Să fi fost în ea ceva scule de aur, ori giuvaere de preţ? Grecii de la Galaţi sau de la Brăila de multe ori îşi trimiteau la Patrida agoniseala lor, pe aceste căi. Nu că le-ar fi păsat de vămile romîneşti — de cele din Bosfor şi din Dardanele se temeau ei. Iar ca să le trimită pe uscat, pe la bulgari, era mai greu cu tîlharii care aşteptau în munţi, la trecători. Bine, dar aşa, şi pe mare puteai întîlni piraţi! Pe naiba, cine să se lege de un barcaz prăpădit care duce cinci vagoane cu grîu?... Cam asta ar fi putut să fie taina lui kir Iani Ghinis: să care avuţii şi să nu bănuiască nimeni, de fel, în primul rînd echipajul său ticălos. Poate de aceea zîmbea căpitanul „Penelopei" din cînd în cînd, şiret, gîndindu-se la partea ce i se va cuveni, iar alteori arunca priviri îngrijorate peste chei, să nu intre vreun hoţoman în cabina lui şi să se apuce de scotoceli.

Ce om nu are taina, sau tainele lui?

Iată, de pildă, de ce Ismail, bucătarul, se amăra cînd auzea vorbindu-se de Stambul?... O taină, bineînţeles!

De ce Gherasim, grec de lîngă Pireu, precum îl ştiau toţi, vorbea aşa de limpede graiul romînesc, iar cînd îl iscodeai despre aceasta, îşi lăsa capul în jos, cogeamite om, sfios ca un copil? Oare n-avea şi el taina lui?

Pînă şi Ieremia... Da, Anton Lupan nu băgase de seamă, dar cînd povestea despre nunta de la sacagiu, avea în glas un gust amărui, aşa ca de sîmbure de măr strivit între dinţi... Acum Ieremia stătea pe binta de pe chei, cu flinta pe genunchi şi o mîngîia drăgăstos, ca şi cînd i-ar fi spus: „Tu ai să rămîi cu mine toată viaţa, ai să mă însoţeşti oriunde ar fi să mă duc, chiar şi la capătul pămîntului, în ţara ceea... am uitat cum îi zice... N-o să te smulgă nimeni din mîna mea..." Avea şi Ieremia ceva pe sufletul lui: de un an de cînd se mutase la sacagiu, o iubea în taină pe Ghiocica, şi nu bănuia nimeni, nici ea, nici sacagiul, nici măcar vără-su, că poate aşa nu i-ar fi luat-o de sub nas... Nu i-ar fi luat-o? Aş! Atunci nu ştii ce pui de lele e acest Haralamb? Dar Ieremia nu-i purta nici o pică, nu-l pizmuia, dimpotrivă, se mai şi mîndrea cu el. Cum să nu fii mîndru de un asemenea flăcău? Se ştia deşirat şi ciolănos, cu ochii mici, cu nasul ascuţit, cu obrazul plin de ţepi, taman bun să-l pui pe cîmp sperietoare de ciori — şi socotea cu inima împăcată în amărăciunea lui: „Ghiocica nu era de nasul meu!... Mai bine să plec în lume; ce bine s-a nimerit!"...

Dar cine nu are tainele lui?

Parcă pe stăpînul locantei din port dacă l-ai fi scuturat n-ar fi curs coțcăriile din el cum curge grîul dintr-un sac ros de șobolani? Parcă omul de colo, sau celălalt, de se ferește pe lîngă magazii, sau altul, care trece noaptea canalul vîslind încet, să nu se audă vîsla nici la cinci pași, sau altul și altul, atîți, au sufletul curat-curățel, nu duc nici o taină cu ei?... Dar căpitanul portului, plecat la rațe acum? Nu-l apăsa nimic, nu tresărea niciodată în somn?

Pînă și moș Ifrim, paznicul farului, cu capul nins, de bunic, avea o taină, ehe! și încă mai grea decît a tuturora de care s-a vorbit pînă acum. Nu că-l scărmăna baba lui, asta știau și copiii din port. Alta era taina lui — și dacă cineva ar fi pătruns-o, s-ar fi îngrozit. Să-l lăsăm în plata domnului, cu taina lui!... Dar vezi că pe deasupra, unchiașul avea și un cusur: de la o vreme se nărăvise să sugă țuică din țoi, și dacă lua nițeluș achiu, vorbea mai multe decît s-ar fi cuvenit. Noroc că oamenii din jur erau mai întotdeauna cherchelíți și ei, încît nu prea țineau seama la trăncăneala lui — altminteri taina s-ar fi aflat de mult.

Taine peste tot! De ce ne-ar mira că și Anton Lupan își avea taina lui?

Se lăsase noaptea de mult, noapte neagră, de martie, și adormise totul în jur; se potolise și briza de la sud, se potolise și foșnetul stufului galben, de anul trecut, numai cel verde își înălța firul plăpînd și parcă se auzea dînd cîntec de slavă primăverii aburitoare care făcea să dospească pămîntul jilăvit — îl auzea cine avea urechi pentru glasurile tainice ale firii pornite la drum. Dunărea curgea la vale abia murmurînd; mai departe, farul clipea somnoros asupra mării acoperite de cețurii alburii. Nu se vedea nici o mișcare, nici o lumină în port; doar pe catargele celor trei corăbii ardea cîte un fanar afumat, ținînd locul oamenilor de veghe, toropiți.

Anton Lupan ședea pe chei, cu pelerina aruncată pe umeri, cu picioarele atîrnate deasupra apei, aplecat înainte, cu coatele rezemate pe genunchi — și-n vreme ce unda curgea domol la vale, gîndurile lui urcau trudnic pe firul fluviului, în sus.

Această apă, care străbătea orașe și țări, îi era cunoscută de mult, de șaptesprezece ani împliniți, și îi legănase atîtea visuri, încît i se părea că au amîndoi același început. Da, își amintea drumul la Giurgiu, în anul '65, cînd lumea i se deschisese în față, îndreptățindu-l să-și spună că abia de atunci începuse viața lui. La ceea ce fusese înainte se gîndea mai puțin: o casă scundă, la București, sub zidurile mănăstirii lui Mihai Vodă, de pe deal, o grădină cu nuci și pruni, întinsă pînă la malul mocirlos al Dîmboviței, cam prin locul unde astăzi se află podul numit Izvor și unde în timpul acela sacagiii intrau cu sacalele în vad să ia apă pentru gospodării, iar copiii mahalalei, laolaltă cu rațele și cu gîștele fără ogrăzi, se scăldau gălăgios. Bunică-su, fără să fi fost la învățătură în străinătăți, avusese slujbă de arhivar pe lîngă mitropolit, prezidentul Divanului Domnesc, adică ținuse seama zapiselor și izvoadelor Țării Muntenești, un om luminat pentru timpul lui. Cel mai vîrstnic dintre fiii săi, tatăl lui Anton Lupan, îi urmase în slujbă, nu se dovedise mai puțin stăruitor și mai puțin luminat decît el și astfel, grija arhivei i se lăsase în seamă pînă la contopirea ei cu cea de la Iași, prin Unirea Principatelor Romînești. Atunci se căută alt om, cu titluri de învățătură din Apus, ca să se împlinească un tipic, și i se dădu acestuia conducerea Arhivelor Statului. Bătrînul nu avea titluri de la universități și nici nu era omul cuiva sus-pus, așa încît trebui să coboare cîteva trepte și să se lase acoperit de praf într-un post tare mărunt. Pe atunci i se spunea bătrîn unui om de cincizeci de ani, chiar neîmpliniți; viața se scurgea mai domol, anii erau mai lungi, nevoiașilor, în truda lor neostoită, li se păreau nesfîrșiți, nesfîrșiți li se păreau celor bogați, chinuiți de plictis — și oamenii îmbătrîneau înainte de timp.

Anton Lupan era singur, cu tatăl lui; maică-sa murise în chinuri, cînd născuse al doilea copil, care însă nu trăise mai mult de o zi. Intre tată și unicu-i fiu se statornicise o prietenie puțin obișnuită în acel timp, care pentru An-

ton Lupan nu avea să fie egalată decît de prietenia lui cu Pierre Vaillant, mai tîrziu.

Bătrînul scria în taină o istorie a Țărilor Romînești și tot în taină pregătea viitorul fiului său. In grădina cu nuci și pruni de pe malul Dîmboviței aduna vreo douăzeci de copii, pe care-i învăța carte, blînd și răbdător, pentru doi galbeni pe lună pe cei mai avuți, odrasle de dregători, de boieri cu moșii, pentru un galben pe alții, ai negustorilor înstăriți; dar avea printre ei și școlari cărora nu le lua nimic fără să le poarte mai puțină grijă decît ceilalți.

In toate timpurile au fost pe lume oameni mai buni, mai blînzi, mai înțelepți, mai cinstiți decît alții — și de bună seamă tatăl lui Anton Lupan era unul dintre ei. Știa multe bătrînul, te mirai cîte puteau încăpea într-un cap omenesc, dar el își dădea seama că față de știința lumii, asta însemna mai nimic, de aceea se străduise necurmat și ani de zile pusese deoparte cîte doi galbeni, cîte patru, cîte cinci, să-și poată trimite copilul la învățătură în Apus, cum nu puteau face decît dregătorii țării și boierii avuți. Așa nădăjduia, ca, pe lîngă învățătură, fiul său să se bucure și de o cinstire care nu i se arătase lui.

Anton Lupan și-l amintea în ziua aceea cînd plecaseră la drum, înghesuiți amîndoi pe leagănul de lemn al trăsurii de poștă, căreia i se spunea, după călătorii străini, diligență sau omnibus; barba bătrînului, bătută de vînt, o barbă mare, albă, ca a sfinților de la Mihai Vodă, îi atingea obrazul și în asta tînărul drumeț, cu inima cît un purice și cu sufletul cît cerul de sus, își găsea mîngîierile de rămas bun, pentru acea parte din ființa lui care era apăsată de teamă și îndoieli... Fiindcă pleca așa de departe, pentru atîta timp!...

Pe cîmp vedea oameni întinzînd șinele drumului de fier. Ar fi dorit să se oprească, să se apropie de ei, minunat de această năzdrăvănie a timpurilor noi, dar trăsura zbura pe drumul pietruit, ridicînd nori de colb.

Își amintea tîrgul murdar, de pe malul acestei Dunări, unde ajunseseră pe înnoptat, apoi un han „Hotello dei Vapori", ținut de un italian zîmbitor și vorbăreț, care-i găzduise într-o cămăruță neaerisită, de lîngă grajduri; avea hotelierul și odăi mai frumoase, cu balcoane de lemn deasupra uliței, dar acestea erau pentru călători mai bogați. Rămăseseră două zile acolo, bătînd ulițele și malul Dunării în așteptarea vaporului austriac. A treia zi în zori, Anton Lupan se îmbarcase pe „Arhiducele Albrecht", poate cel mai vechi vapor al Companiei dunărene — și se despărțise de tatăl său, fără să știe că n-avea să-l mai vadă niciodată.

De atunci străbătuse numeroase țări, cutreierase Mediterana în lung și-n lat, cunoștea Marea Roșie, Golful Persic și Oceanul Indian, în lume se schimbaseră cîte nu-ți pot intra în gînd, dar fluviul acesta continua să curgă și azi pe aceeași veche matcă a lui.

Stătea așa, pe chei, cu coatele rezemate pe genunchi, cu fruntea brăzdată de cute adînci și își amintea călătoria de-atunci, care însemnase începutul vieții lui.

„Arhiducele Albrecht" se desprinsese de ponton, aruncînd valuri de fum negru și greu pe coș, pufăind și gemînd din adînc, stîrnind îngrijorare și teamă în ochii pasagerilor care se urcau prima oară pe un vapor. Dar tînărului de șaisprezece ani, mașinile zgomotoase de jos, al căror tremur năvalnic îl simțea în tălpi, nu-i stîrneau nici un fel de teamă, ci numai un însetat interes. Își fluturase o vreme batista, înghesuit lîngă parapet, pînă ce barba albă a bătrînului se topise în ceața risipită pe ape în zori. Pe urmă aruncase o privire spre malul bulgăresc, atunci stăpînit de turci, cu coline înverzite de vii și de livezi, cu sate ale căror case mici și murdare, construite ciudat, coborau pînă la țărm, parcă pentru a-și spăla sărăcia și apăsarea jugului străin. Își îndreptase o clipă ochii și spre malul stîng, mai scund, acoperit de holde întinse pînă la orizont, și după aceea, tot drumul pînă la Turnu-Severin nu făcuse altceva decît să cerceteze nesățios vaporul de fier; pipăia tabla, niturile, întăriturile, se posta în fața punții de comandă cu ochii la cîrmă, la căpitan și la cîrmaci, se strecura la mașini și urmărea ore întregi, dintr-un ungher, mersul obosit și mișcările trudnice ale oamenilor puși să aibă grija lor. Își amintea totul, pînă azi,

cu fiecare amănunt, ca şi cînd toate s-ar fi întîmplat ieri. Ceva mai sus de Turnu-Severin, vaporul se oprise, fiindcă drumul pe apă era primejdios, călătorii debarcaseră, se urcaseră în birjă şi haida-haida, hurducînd, pe şoseaua tăiată în stîncă de-a lungul fluviului, ajunseseră la Orşova, unde aştepta alt vapor; ar părea ciudat că, după atît timp, Anton Lupan ţinea minte şi numele vaporului, „Iris", şi pe-al comandantului, căpitanul Silva — dar cum le-ar fi putut uita cînd şi vaporul, şi omul care-l conducea printre stînci, erau miracole pentru el?

Fusese un drum de poveste, printre munţi care-şi scăldau poalele de granit în fluviu, ca şi cum ar fi vrut să le închidă calea; numai că vaporul mistuia cărbunii flămînd şi îşi urma drumul netulburat de nimic, în pufăitul greoi al maşinilor ascunse în pîntecele lui... Iată apoi Budapesta, pe cele două maluri ale Dunării, legate cu un gigantic pod de fier, iată clădirile mari, de piatră cenuşie, unele vechi de aproape o sută de ani, Universitatea, Primăria, uriaşa mănăstire a piariştilor, cu patru sute de chilii, Bursa, Academia Militară şi altele şi altele, care minunau ochiul tînărului călător...

De aici mai departe, pînă la Paris, călătorise pe drumul de fier, altă minune a timpului. Nu, trenul nu mergea ca vîntul şi ca gîndul, cum îi auzise vorbind pe călătorii de pe vapor, dar după mişcarea domoală de pînă atunci, părea că zboară, înghiţind cîmpia ca un căpcăun.

Aproape zece ani zăbovise Anton Lupan la Paris, unde, după ce-şi sfîrşise ultimele clase de liceu şi Politehnica, dobîndise o diplomă de inginer şi un prieten bun, pe Pierre Vaillant. Mai vîrstnic cu vreo şapte ani, acesta îşi părăsise studiile ingineriei în 1865, tocmai cînd tînărul nostru sosea la Paris, şi se dusese după acel înflăcărat Lesseps la tăierea canalului de Suez. După trei ani, cînd Anton Lupan, admis de la început în cursul superior, printr-un examen care stîrnise interesul tuturor profesorilor săi, era în ultima clasă de liceu şi dădea tîrcoale Politehnicei, Pierre Vaillant se întorcea de la Port-Said, ars de soare, chinuit de boli, slab, tras la faţă şi cu sufletul nedumerit. Nimic din ceea ce întîlnise în acel ţinut îndepărtat, bîntuit de friguri şi de furtuni cu nisip, nu fusese ca în visurile lui. Visase un deşert adus la viaţă, cu oraşe şi sate noi, înconjurate de grădini — şi nu se făcea altceva decît să se sape un canal îngust şi trist. Totuşi, muncise acolo trei ani, conştiincios, îndîrjit, şi ar fi rămas pînă la terminarea uriaşei lucrări, dacă într-o bună zi nu s-ar fi pomenit repatriat cu forţa, fiindcă îl înfruntase pe şeful sectorului, un om tăcut, cu faţa de mort şi ochi de peşte, căruia nu i se cunoştea nici numele, nici naţia, ci numai biciul îndoit pe spinarea salahorilor îndobitociţi.

Aşa se întorsese Pierre Vaillant la vechea îndeletnicire, ca să se facă inginer, constructor de vapoare, după dorinţa bunicului care îl crescuse şi îl trimisese să înveţe carte înaltă la Paris.

Anton Lupan se împrietenise repede cu acest coleg mai vîrstnic, puţin adus de umeri, ca oamenii osteniţi sau împovăraţi, cu obrajii supţi şi timpuriu cutaţi, cu părul blond, de gal, cu ochii albaştri, aşa de nepotriviţi cu scepticismul şi posomoreala sa. De ce anume îi căutase atît de stăruitor prietenia, prea limpede nu ştia nici el. Desigur, nu numai fiindcă aflase că venea de la Port-Said. Poate, în chip tainic, îşi simţea inima bătînd la fel cu a lui, deşi nu-i împărtăşea posomoreala şi scepticismul, el unul îndestulîndu-şi deocamdată toate nevoile sufletului cu învăţătura şi cărţile.

Şi astfel, la sfîrşitul anului de şcoală, tînărul romîn neputînd să se întoarcă în ţară pentru două luni de vacanţă, drumul fiind greu, ţara departe, plecase cu Pierre Vaillant la Saint-Malo, pe coasta de nord a Franţei, orăşel vestit prin marinarii, pescarii lui şi constructorii de nave. Aflat pe o insulă, la vărsarea micului fluviu Rance în mare, în locul unde Canalul Mînecii stă faţă în faţă cu Atlanticul, Saint-Malo mai era vestit şi pentru corsarii lui, care de cîteva sute de ani, pînă mai deunăzi, dăduseră mare bătaie de cap Angliei.

Acolo locuia familia prietenului, mama, un frate, o soră, bunicul şi multe rubedenii, răspîndite prin tot oraşul, fiindcă era o familie veche, ale cărei spiţe împînzeau o bună parte din coasta de nord a Franţei. Numai tatăl lui

Pierre Vaillant lipsea, fusese marinar, ca toţi bărbaţii şi pierise, într-o călătorie pe ţărmuri îndepărtate.

La Saint-Malo, Anton Lupan cunoscu o altă viaţă, cunoscu marea, bărcile, corăbiile, pescarii, marinarii şi începu să-i iubească. Multe veri la rînd trăi printre ei, împărtăşindu-le traiul, ducîndu-se cu ei în larg, mînuind pînzele, urcîndu-se pe catarge, ţinînd cîrma, trăgînd frînghiile aspre ale cîrligelor, spintecînd morunii pe puntea alunecoasă, dormind în patul îngust şi tare care se cuvine marinarului, în legănarea aci duşmănoasă, aci molcomă şi-n cîntecul neîntrerupt al oceanului.

In alte zile, cînd bîntuia furtuna şi nu plecau pescarii, cei doi prieteni îşi petreceau timpul printre constructorii de vase, căci nu era palmă de loc unde să nu se vadă ridicîndu-se pe nisip scheletul unei corăbii. In bătaia vîntului care şuiera înfiorător printre coastele dezvelite ale viitoarei nave, sub cerul gol, biciuit uneori de ploaie, ars de soare alteori, Anton Lupan învăţă să mînuiască barda, ferăstrăul, sfredelul şi rîndeaua, dar mai cu seamă învăţă cum şi din ce iscusinţă luau naştere liniile vasului, însuşirea lui cea mai însemnată pentru a se putea lupta cu oceanul.

Dacă ar fi fost numai atît, desigur că tînărul student nu s-ar fi ales cu altceva decît cu o deprindere folositoare, care l-ar fi făcut să încline în meseria lui spre construcţiile de nave. Dar vacanţele la Saint-Malo îşi arătară altă urmare, neaşteptată, care avea să înrîurească adînc asupra vieţii lui viitoare. Nu fu o simplă întîmplare, ci o înşiruire de întîmplări, culminînd cu găsirea unor pagini dintr-un vechi jurnal marinăresc, aşa cum se întîmplă de obicei şi în cărţi...

Bunicul lui Pierre Vaillant, père Léon, adică moş Leon cum îi ziceau toţi, un bătrîn nespus de vînjos şi de harnic pentru cei şaptezeci şi doi de ani ai lui, se arăta ca fire tare tăcut şi tare ciudat în tăcerile lui. De bună seamă, nepotul, posomorît şi neîncrezător în oameni, cum îl ştia Anton Lupan, moştenise o parte din aceste trăsături.

In faţa casei aflată deasupra plajei, bătrînul trăsese pe nisip un sloop vechi, de vreo opt tone, cu care fusese la

pescuit în ultimii ani, îi dăduse jos catargul, îl proptise cu pari de jur împrejur şi acum locuia în el, ceea ce nu era de mirare pentru un vechi marinar, cu atît mai mult cu cît şi alţii la Saint Malo îşi transformau în locuinţă vasele din tinereţe, poate din pornirea practică a francezului să nu irosească nimic, poate dintr-un îndemn romantic, romantismul alături de cumpătare, fiind şi el tot franţuzesc.

Nimeni din ai săi nu era primit cu prietenie pe vas, nici nora, nici nepoţii — şi nici vecinii nu se bucurau de o strîngere de mînă dacă veneau să-l întrebe de sănătate pe moş Leon. Bătrînul trăia acolo, singuratic şi ciufulit, ca un huhurez, singur îşi deretica, singur îşi gătea mîncare, singur îşi spăla rufele şi îşi îngrijea îmbrăcămintea de pe el.

Trimiţîndu-l să înveţe carte inginerească pe cel mai mare dintre nepoţi, nu dovedea prin nici un semn că i-ar purta acestuia mai multă dragoste decît celorlalţi ai săi, căci nu-i vorbea nici lui cu alte cuvinte şi cu alt glas decît tuturor. Iar cînd îl vedea pe Pierre ducîndu-se cu pescarii, drum de la care nu-l putea opri, cum nu poţi opri cerbul în pădure să bea apă de la izvor, bătrînul privea în urmă posomorît, fără să ştii de unde îi venea posomoreala, ce se frămînta în sufletul lui.

Numai un om îi era mai aproape, adică pe acela îl poftea în cabina lui, sau îl lua la cîrciumă uneori şi îl cinstea cu un păhărel de absint, schimbînd arar cîte un cuvînt cu el, într-una la fel de posomorît. Acest om, moş Gir cum i se zicea, deşi nu era chiar atît de bătrîn, fiindcă abia împlinise cincizeci de ani, fusese şi el marinar, viaţa lui nu era o taină pentru nimeni din jur, dar Pierre şi prietenul său nu ştiau mare lucru despre el, decît că suferise odată un naufragiu îngrozitor, despre care nu vroia să mai vorbească, oricît l-ai fi iscodit.

Intr-o zi, cînd bunicul se dusese la cîrciumă cu acel ciudat moş Gir, Pierre şi Anton Lupan se apropiară de vechiul sloop, cu chila îngropată în nisip şi începură să-i dea tîrcoale, cercetîndu-l cu luare aminte, ca doi cunoscători ce începeau a fi...

— Cum ţi se pare prova? întrebă Pierre, pipăind lemnul pietrificat.

— Nu ştiu; poate prea dreaptă; mi-ar fi plăcut să aibă etrava mai alungită.

— Da; însă dacă ai fi navigat cu el în golful Gasconiei, ţi-ai fi schimbat părerea curînd.

Cei doi prieteni cercetară astfel forma vasului, pe îndelete, de la prova pînă la pupa, admirîndu-i liniile robuste, apoi, dorind să vadă felul construcţiei, pe dinăuntru, puseră piciorul pe scara rezemată într-un bord, păşiră pe punte şi, coborînd treptele sub tambuchi, ajunseră în cabina bătrînului, unde pînă acum nu mai fuseseră decît o dată sau de două ori, şi niciodată de capul lor.

Încăperea semăna cu orice cabină de corabie, decît că în mijloc avea o sobă de tuci, cu burlanul scos prin punte; lumina venea de sus, printr-un spirai mic, iar alături atîrna o lampă marinărească, din cele făcute să stea drept, oricare ar fi balansul vasului — numai că acum stătea ţeapănă, de ani de zile, ca orice lampă de la uscat.

Nimic aici n-ar fi stîrnit mirarea unui vizitator, şi nici cei doi prieteni nu avură de ce se mira, mai cu seamă că pe ei nu-i interesa alcătuirea gospodărească a unei cabine de corabie, ci felul de construcţie al vasului.

Printr-o uşiţă făcută sub scară, ei pătrunseră în hambarul sloopului, prefăcut de proprietar în bucătărie şi cămară, cercetară aici coastele de stejar, bordajul încă sănătos, dădură la o parte panourile de pe jos, dezvelind santina uscată de atîta timp, să vadă chila şi varangele, putrezite după o viaţă de cîteva zeci de ani — şi, în sfîrşit, se întoarseră în cabină, netulburaţi de nimeni pînă acum.

În clipa aceea nici unul din ei nu bănuia că mica încăpere ascundea o taină care avea să-i tulbure adînc pe amîndoi şi să le îndrepte viaţa pe alt drum decît cel bănuit pînă atunci.

Anton Lupan tocmai pusese piciorul pe scară, să urce sus, cînd întorcînd capul, văzu că prietenul său, împins de o curiozitate care nu mai avea nici o legătură cu construcţia vasului, cotrobăise în sertarul mesei şi acum era aplecat asupra unei hîrtii.

— Haide, Pierre, să nu vină bătrînul şi să ne găsească aici!

— Stai puţin!... Doamne, dar ce-o fi asta?! Ia vino să vezi! O scrisoare de la Charles Darwin!

Cei doi prieteni, atraşi de inginerie, se interesau mai puţin de ştiinţele naturii, dar numele lui Darwin nu-i putea lăsa nepăsători, mai cu seamă cînd îl vedeau pus în josul unei scrisori adresate unui bătrîn marinar, necunoscut de nimeni, care trăia aproape sălbatic într-un mic orăşel de pescari, pe o coastă a Franţei. Căci, într-adevăr, scrisoarea era adresată lui moş Leon şi glăsuia astfel, în englezeşte, limbă pe care Pierre Vaillant o deprinsese în cei trei ani cît lucrase la canalul de Suez:

„Bătrînul meu corsar, mă bucur că trăieşti şi eşti tot voinic, cum te-am cunoscut. Sînt trei ani de cînd nu ţi-am mai scris, mai exact de la 8 decembrie 1856, căci am notată în agendă data acelei scrisori, dar în aceşti ani am uitat şi de mine, nu numai de prietenii vechi şi buni ca dumneata. Am primit deunăzi ultima dumitale scrisoare şi îţi răspund în grabă, ca să-ţi cer iertare că am tăcut atîta timp. Dar am lucrat în aceşti ani la desăvîrşirea unei cărţi, pe care în sfîrşit o văd azi apărută şi ţi-o trimit, ca unuia ce te-ai aflat lîngă mine şi în gîndurile mele pe vremea cînd meditam la ea. Ea cuprinde teoria mea despre originea speciilor şi ţi-o dăruiesc nu ca s-o citeşti la anii dumitale, bătrînule cîrmaci, ci ca să-ţi aminteşti de mine şi să mă aperi, măcar cu gîndul, cînd ceilalţi corsari, corsarii ştiinţei se vor năpusti asupra mea. Fiindcă această carte, sînt sigur, va stîrni mare nemulţumire între savanţi. Dar eu voi fi împăcat să ştiu că la vecinii mei de peste drum, este unul care nu mă va hului — şi acela eşti dumneata, dragul meu père Léon.

Aşadar, în legătură cu fiul dumitale, bravul Arnold, crezi că e pierdută orice nădejde? Să fi pierit într-adevăr în acele ţinuturi pustii? Oare face să te încrezi în spusele unui singur om, mai cu seamă că acel Gérard are mintea destul de tulburată, după cîte mă laşi să înţeleg? Ce-ar fi să mai nădăjduim un timp? Un vechi corsar ca dum-

neata nu trebuie să-şi piardă speranţa, atîta timp cît pe apă mai pluteşte o scîndură din vasul lui! Aştept să-mi trimiţi ştiri şi te îmbrăţişez ca pe un frate, scumpul meu corsar neîmblînzit.

Charles Darwin,

Londra, 5 septembrie 1859."

— De unde îl cunoaşte moş Leon pe Darwin? întrebă Anton Lupan, după ce prietenul său, nespus de uimit, îi tălmăci cuprinsul ciudatei scrisori.

— Nu ştiu! E la mijloc o taină... Nu l-am auzit niciodată vorbind despre el.

— Dar Arnold, din scrisoare, nu e tatăl tău?

— Ba da! răspunse Pierre Vaillant, sub stăpînirea unei tulburări pe care şi-o ascundea, prin firea lui aşa de asemănătoare cu a bătrînului.

— Mi-ai spus că a pierit într-un naufragiu, continuă prietenul său.

— Da, a plecat într-o călătorie, peste Atlantic, cînd eu aveam unsprezece ani, era în 1853 — şi nu s-a mai întors.

— Dar unde şi cum a pierit? Asta nu s-a aflat?

— Pier mulţi marinari; oamenii la noi sînt obişnuiţi ca unii să nu se mai întoarcă, şi dacă nu se întorc, ce rost are să ştii mai mult?

— Poate că totuşi... După cum văd, Darwin îl sfătuieşte pe moş Leon să mai nădăjduiască.

Pierre clătină din cap:

— Nu; scrisoarea asta e de acum nouă ani; atunci putea să mai speri; azi n-ar mai avea nici un rost. De altfel, unul din oamenii care au plecat cu el s-a întors de mult şi a adus ştirea că toţi ceilalţi s-au pierdut.

— Cine-i omul ăsta?

— Moş Gir; el trebuie să fie cel despre care se pomeneşte în scrisoare. Da, cred că numele lui adevărat e Gérard.

— Şi cum, nu s-a putut afla de la el unde şi cum s-a întîmplat naufragiul? Nu s-au făcut cercetări?

— Ba da. L-au cercetat la Tribunalul Maritim, dar n-au putut afla nimic de la el. A fost repatriat, acum zece sau

unsprezece ani, de un vapor englezesc, care l-a găsit undeva, prin strîmtoarea lui Magellan, rătăcind, pe jumătate înnebunit. Mai tîrziu şi-a venit în fire, dar trecuseră prea mulţi ani şi nimeni nu se mai gîndea să-l descoasă atunci despre naufragiul acela, fiindcă se întîmplaseră multe alte naufragii între timp.

— Dar tu nu l-ai întrebat? N-ai vrut să ştii?

— Ba da, numai că e greu să scoţi o vorbă din gura lui. Şi apoi, de cîte ori am încercat să mă apropii de el, m-a simţit moş Leon şi m-a izgonit.

— Pesemne că e o taină! zise Anton Lupan, înfiorat.

— Ce taină să fie? Un naufragiu, ca atîtea cîte se petrec pe mări!

În timp ce vorbea, Pierre răscolea sertarul mesei scoţînd deasupra întreg cuprinsul lui, de parcă uitară că bătrînul, care nu îngăduia nimănui să intre aci, se putea întoarce oricînd. Ochii i se opriră o clipă pe cartea lui Darwin: „Despre originea speciilor pe calea selecţiei naturale", amintită în scrisoare. După semne, moş Leon se oprise asupra ei, şi interesul unui bătrîn marinar pentru o carte de ştiinţă ar fi mirat pe oricine, nu doar pe Darwin. Dar interesul acelui marinar se dovedea mult mai mare pentru o altă carte, ale cărei pagini erau împînzite de însemnări. Pierre se uită pe copertă şi citi: „Charles Darwin — călătoria unui naturalist în jurul lumii".

— O cunoşti? îl întrebă pe prietenul său.

— Nu. Oare cum de n-am auzit de ea?

Citeau amîndoi cu înflăcărare orice cărţi de călătorie le cădeau în mîini — şi totuşi, asta le rămăsese necunoscută pînă azi.

— Nu-i apărută de prea mult timp! observă Pierre. Şi pesemne circulă mai mult între specialişti. În orice caz, o iau cu mine s-o citim. Cred că moş Leon n-o să-i simtă lipsa aşa curînd.

Cu aceste cuvinte, tînărul ascunse volumul în sîn.

Sub cărţi era un portret al lui Darwin, cu iscălitura lui, apoi un caiet gros cu scoarţele roase de timp; nepotul îl frunzări în fugă şi recunoscu scrisul greoi al bătrînului, deprins mai mult cu cîrma corăbiilor decît cu condeiul.

Sub acel caiet se aflau alte scrisori, toate de la acelaşi expeditor, ceea ce mărea ciudăţenia descoperirii lui:

Intr-o scrisoare din 1851, Darwin spunea:

„Iubitul meu Leon, mă bucur că vrei încă să-mi stai într-ajutor, dar, din păcate, deocamdată călătoria nu se poate înfăptui, fiindcă persoanele sus-puse cărora m-am adresat, socotesc inutile orice cheltuieli pentru cercetarea acelui ţinut. Guvernul majestăţii sale nu va avea nici un folos din cunoaşterea Ţării de Foc; el e mai degrabă interesat de un canal, între America de Nord şi de Sud, care tăind istmul Panama şi unind cele două Oceane, ar scuti pe navigatori să mai aibă de-a face în vreun fel cu aspra strîmtoare a lui Magellan. M-am interesat, prin prietenii mei de la Paris, dacă nu am putea primi un sprijin din partea guvernului francez, dar ei au aflat acelaşi răspuns. Caut în clipa de faţă un om inimos şi destul de bogat ca să ia asupra lui cheltuielile acestei călătorii, care nu va aduce nimănui nici un cîştig bănesc..."

Pierre Vaillant străbătu în fugă rîndurile de mai sus, tălmăcindu-le prietenului său — şi arătîndu-se amîndoi din ce în ce mai uimiţi.

Alte scrisori pomeneau de aceleaşi greutăţi, pînă ce una, datată 17 decembrie 1852, începea cu o exclamaţie:

„Bătrînule cirmaci, am găsit ! Am găsit pasărea rară pe care o caut de atita timp ! E un tînăr căpitan de vas, care vine de la Boston, sălaşul unor lupi de mare la fel de bravi ca bravii voştri corsari. Nu-i bogat, dar are o corabie şi cinci sute de dolari, şi e gata să plece încotro îl trimit. Pentru rest, oi mai pune eu, din puţinul pe care îl am, m-or mai ajuta prietenii mei — poate universitatea din Oxford ne va da cîteva sute de lire, după cum mi s-a făgăduit — şi asta sper să fie de ajuns. Îmi pare rău că noi doi, bătrînii, nu vom putea pleca, dar în locul meu voi trimite pe un strălucit elev al meu, care cred că şi-a însuşit toată ştiinţa şi înflăcărarea mea şi care, în plus, are douăzeci şi cinci de ani mai puţin decît mine. Nu te mai îndemn nici pe dumneata să pleci, dacă te simţi împovărat de ani, deşi eu sînt sigur că eşti la fel de vînjos ca pe vremea cînd am navigat împreună pe „Beagle". Dar fie, bătrînule corsar, îţi dau pace — şi sînt bucuros să-l primesc în locul dumitale pe Arnold, deşi nu-l cunosc, încredinţat fiind că îţi seamănă în toate privinţele şi mă pot bizui pe el la fel ca pe dumneata. Trimite-l la Londra numaidecit — şi dacă, o dată cu el îmi mai poţi trimite încă doi marinari, la fel de bravi, sau măcar unul, vasul nostru va avea întreg echipajul cu care să poată pleca."

În clipa cînd Pierre Vaillant sfîrşea de citit această scrisoare, care începea să lămurească taina întrevăzută la început, dar o şi mărea în acelaşi timp, afară se auzi glasul bunicului şi mormăielile lui moş Gir.

— Ce facem? şopti Anton Lupan speriat.

— Hai să ne ascundem în hambar!

Altceva nici n-ar fi fost de făcut, fiindcă afară scara s; şi auzea scîrţiind sub paşii ursuzului moş Leon. Pierre Vaillant şovăi o clipă, apoi, cu toată teama care pusese stăpînire pe el, luă caietul cu scoarţe de carton, îl băgă în sîn, peste cartea de călătorie a lui Darwin, puse la loc scrisorile citite şi se strecură în magazie, împreună cu Anton Lupan.

Cei doi tineri rămaseră acolo, ascunşi, vorbind pe şoptite între ei, pînă ce, lăsîndu-se seara, moş Gir se duse la casa lui; curînd după aceea, bunicul se culcă şi îl auziră sforăind. Atunci, mişcîndu-se cu grijă, ca nişte furi, ieşiră pe gura magaziei, se tîrîră pe punte, pînă la prova şi deacolo îşi dădură drumul pe nisip.

Zilele următoare nu se mai duseră nici cu pescarii în larg, nu mai umblară nici pe ţărm, printre corăbiile noi, ci rămaseră în odaia lor citind cu nesaţ şi din ce în ce mai înfierbîntaţi, cînd cartea lui Darwin, cînd caietul bătrînului marinar. Acum nu mai încăpea nici o îndoială, moş Leon îl însoţise pe Darwin în călătoria lui, fusese cîrmaci pe „Beagle", deşi el nu pomenea niciodată despre această întîmplare, să te şi miri. Atît cartea cît şi jurnalul descriau acelaşi drum, dar bineînţeles în altfel — şi amîndouă se

întregeau, făcîndu-te să înțelegi alte întîmplări de mai tîrziu.

Cei doi prieteni se opriră îndeosebi asupra unor pagini ale lui moș Leon care li se păreau lămuritoare pentru tot ce urmase apoi:

„16 aprilie 1834

Ne aflăm încă în Țara de Foc și stăm la ancoră de trei săptămîni, în canalul pe care căpitanul Fritz Roy l-a botezat „Beagle“ după numele vasului său, în prima lui călătorie făcută aici anii trecuți. In fața noastră, spre nord, se înalță un șir de munți cenușii, cu crestele învăluite în nori și nimeni nu bănuiește ce e dincolo de ei.

Astăzi căpitanul și domnul Robert, împreună cu paisprezece marinari, s-au întors la vas, după o călătorie de douăzeci de zile, pe care au făcut-o în bărci, cercetînd ținuturile spre apus. Domnul Robert părea foarte mulțumit de cele descoperite, totuși mi-am dat seama că îl preocupă altceva, după felul cum se plimba tăcut pe punte, cu capul în pămînt, ridicîndu-l din cînd în cînd ca să-și arunce privirea spre nord...“

Mai departe, jurnalul bătrînului descria o ceartă între nostrom și primul ofițer, iar în pagina următoare, revenea la Darwin, domnul Robert, după al doilea nume al acestuia:

„Domnul Robert mi-a vorbit azi în taină: „Corsarule, ai fi în stare să faci un drum greu și primejdios, de vreo două sute de mile?“ — „Incotro, domnule?“ — „Spre nord.“ — „Cum adică, pe uscat?“ — „Da, s-o luăm peste munți și să ieșim la Atlantic!“

Apoi a întins harta în fața mea și mi-a explicat: „Vezi, ținutul acesta, între canalul Beagle și Ocean, n-a fost călcat de picior omenesc pînă azi. Nimeni, nici băștinașii pe care i-am iscodit nu mi-au putut spune ceva, căci nici ei n-au ajuns vreodată așa de departe, se feresc de acele locuri, de parcă ar fi un ținut blestemat. S-ar putea să găsim formații geologice necunoscute, plante, animale, gîn-

gănii care mi-ar ajuta să întregesc istoria vieții pe pămînt. Știi că de aceea am plecat în jurul lumii, că pe mine nu m-a silit nimeni ca pe dumneata...“

Ajungînd la aceste rînduri, Pierre Vaillant ridică ochii din caiet și se uită cu o căutătură ciudată la Anton Lupan.

— Oare ce-o vrea să spună? Cine și de ce l-a silit să plece? Ce taină o mai fi și asta?

— Nu știu, citește mai departe; poate o să aflăm din jurnal.

In continuare, jurnalul spunea:

„Ne-am hotărît; peste trei zile plecăm — am găsit patru oameni, printre ei și un băștinaș, pe care căpitanul l-a luat pe vas în cealaltă călătorie a sa; acum îl cheamă Jimmy, vorbește englezește și cred că îi este foarte devotat domnului Robert.

In fața noastră e un rîu, încă necercetat. Vom merge pe cursul lui, în sus, pînă la izvoare, apoi vom trece munții și... Ce să spun, simt o strîngere de inimă cînd mă gîndesc la cele ce vor urma. Două sute de mile, pe un pămînt încă neumblat! Și dacă vom întîlni fiare primejdioase, sau prăpăstii și păduri fără cap, sau poate chiar canibali?...

A rămas hotărît ca la o săptămînă după plecarea noastră vasul să pornească spre răsărit, să iasă în ocean și să ne întîmpine pe coastă, la 54°7′ latitudine sudică, 67°12′ longitudine vestică, adică exact la jumătatea distanței între capul Pénas și capul San Pablo.“

Aici, din datele jurnalului reieșea o întrerupere de cincisprezece zile, după care urma:

„Planul nostru e dat peste cap; niciodată nu l-am văzut pe domnul Robert mai abătut ca azi, cînd a ieșit de la căpitan.

Canalul Beagle a rămas în urmă — și probabil niciodată nu ne vom mai întoarce la locul unde am fost ancorați.

N-am scris în jurnal de peste două săptămîni, dar aş vrea să văd pe unul căruia să-i mai fi ars în acest timp de aşa ceva.

Ne sfîrşisem pregătirile de plecare, a doua zi urma să debarcăm, cînd o furtună, venită de la vest, ne-a smuls de la ancoră şi, ca să nu ne arunce pe stînci, a trebuit să fugim în ocean. Am pierdut o barcă, au luat-o valurile de pe punte, s-a rupt un catarg, de bine de rău l-am reparat, dar cred că n-a lipsit mult să pierim cu toţii, aşa de tare ne-a scărmănat. Oamenii sînt istoviţi şi descurajaţi. Azi e prima zi liniştită, deşi plouă cu grindină. Navigăm spre nord-vest, să atingem coasta de răsărit a Ţării de Foc, după care vom intra în strîmtoarea lui Magellan.

Căpitanul refuză să se întoarcă în canalul Beagle, ca să putem debarca, şi are motive, căci asta, navigînd cu vînt potrivnic, ar însemna o lună de întîrziere. Or, se apropie iarna în emisfera de sud şi pînă la venirea ei trebuie să străbatem întreaga strîmtoare a lui Magellan, ca să ieşim în Pacific. Altfel, dacă ne-ar prinde timpul rău aici, cine ştie ce s-ar mai întîmpla!

Dar domnul Robert e tare supărat şi-l înţeleg, fiindcă acum mă doare şi pe mine sufletul să lăsăm acest ţinut necercetat. Simt chiar un fel de ghimpe în inimă cînd mă gîndesc că am făcut şapte mii de mile pînă aici, iar pînă în Anglia vom mai face aproape treizeci de mii — şi n-am străbătut cele două sute pe care nu le-a străbătut nici un om pînă azi.

Jimmy spune că duhurile ne împiedică şi nu trebuie să ne punem rău cu ele; dacă ne-a trimis acest semn, e dovadă că încă ne-a cruţat; să nu mai încercăm nimic, altfel s-ar răzbuna..."

Rîndurile următoare, descrierea trunchiată a călătoriei prin strîmtoare, prin Pacific, Oceanul Indian, pe la Capul Bunei Speranţe, pînă în Anglia, nu aduceau nici o lămurire în plus asupra acestei expediţii în Ţara de Foc, care nu se înfăptuise deoarece căpitanul Fritz Roy nu-şi mai putuse prelungi şederea într-un loc primejdios pentru vas şi pentru echipaj. Dar, legînd însemnările lui moş Leon

de corespondenţa lui cu Charles Darwin, celor doi tineri nu le era greu să înţeleagă ce se întîmplase în anii următori, după cum de asemenea înţelegeau şi li se părea firească şi fierberea care îl stăpînise atîta vreme pe bătrînul cîrmaci. „Simt un fel de ghimpe în inimă — zicea el — cînd mă gîndesc că am făcut şapte mii de mile pînă aici, iar pînă în Anglia vom mai face încă treizeci de mii, şi n-am avut răgazul să străbatem cele două sute, pe care nu le-a străbătut nici un om pînă azi." Rîndurile acestea înfăţişau cheia întregului fapt.

— Parcă şi pe mine mă rîcîie ceva în suflet! zise, cu ciudă, Anton Lupan.

Prietenul său, mai reţinut, stătea, cu fruntea încruntată, aplecat asupra acelei pagini din jurnal.

— Da! încuviinţă, fără să dea drumul la glas. Intr-o împrejurare ca asta, un om întreg nu se poate resemna.

— Dovadă că nici moş Leon nu s-a resemnat.

Era limpede că ani de zile bătrînul păstrase legătura cu Darwin, gata să plece iar, numai că atunci cînd prilejul se ivise, cu mare întîrziere, nu se mai simţise în stare să ducă un asemenea drum pînă la cap. În schimb îl trimisese pe fiul lui, arătînd cît de legat se simţea încă de acel plan.

Din nefericire, noua expediţie naufragiase, pierise fiul, pierise echipajul, în afară de un om de la care nu puteai afla nimic — şi ţinutul acela rămăsese la fel de necunoscut ca acum treizeci de ani!

Iar bătrînul cîrmaci se închisese în el, devenind tăcut şi posac; desigur îl durea sufletul pentru fiul lui, pe care îl trimisese să piară, dar poate mai avea în inimă şi azi ghimpele acela, că locul tainic era încă necălcat de picior omenesc — şi că atîţia oameni trebuiseră să se zbuciume, atîţia să moară, fără să se afle ce taină se ascunde între munţi şi ocean.

După o săptămînă, cei doi tineri încă mai frunzăreau cartea lui Darwin şi jurnalul lui moş Leon, citind — cine ştie a cîtea oară, cîte un pasaj, şi revenind mereu la rîndurile care priveau locul acela necercetat. Asupra lor se

așezase o îngîndurare ciudată — și n-o mai puteau alunga, ca și cînd jurnalul ar fi fost vrăjit.

— Pierre! zise Anton Lupan într-o zi. Oare tu crezi că... Știi că mă trezesc uneori noaptea și pe urmă nu mai pot adormi? Mă tot frămînt și mă tot întreb...

Aici tînărul tăcu, uitîndu-se stăruitor în ochii prietenului său. Iar acesta, fără să aștepte urmarea cuvintelor lui, clătină din cap, înțelegător, și mărturisi:

— La fel simt și eu!

— Oare ce-o fi acolo, Pierre?

— Cine știe? Ar putea să fie păduri, sau lacuri, sau munți, sau cîmpii, sau deșert — sau toate la un loc, sau nimic deosebit. Cu sau fără ele, mersul vieții pe pămînt rămîne același.

— Și totuși...

— Da, și totuși, chinuitor e că nu știi. Nu-i așa? Ai vrea să știi măcar că nu-i nimic.

— Da, Pierre! Cred că prin firea lui, omul e împins să afle tot, să nu-i rămînă nimic necunoscut.

— Ei bine, și?

Schimbau aceste vorbe într-o după amiază, la sfîrșitul lui august, cînd stăteau amîndoi în odaie, cu jurnalul în față, fără să se mai gîndească la ceilalți ai casei.

— Trebuie să aflăm, Pierre! exclamă Anton Lupan, dînd fără voie drumul la glas.

Era tare tinerel atunci, abia împlinise nouăsprezece ani, e drept că de o vreme locuia singur în țară străină, dar pînă acum viața nu-i pusese niciodată în față întîmplări care să-l fi zbuciumat. Acum însă se stîrnise în el o fierbere, ale cărei urmări nici nu le bănuia; da, parcă avusese putere de vrajă acel vechi jurnal, căci de atunci înainte nu mai găsiră tihna adevărată, nici Pierre Vaillant, nici Anton Lupan... Și dacă acesta din urmă se afla acum, după atîția ani, pe cheiul Sulinei, ajuns bărbat azi, drumul lui pînă aici fusese făcut sub semnul aceleiași taine desprinse din jurnal.

— Trebuie să aflăm! zise și Pierre Vaillant, cu glasul mai înfrînat.

Și din vorba primului, întărită de-a celuilalt, se pecetlui în ziua aceea soarta amîndurora.

În clipa cînd Pierre Vaillant își spunea vorba sa, ușa se dădu în lături și moș Leon se ivi în prag, cu ochii la vechiul său jurnal.

— Deci voi mi l-ați luat! izbucni bătrînul. Ce-ați căutat în cabina mea?

Moș Gir era în spatele său și clătina dojenitor din cap.

Dar Pierre Vaillant, în loc să-și piardă cumpătul, căci bunicul lui spumega ca oceanul înfuriat, îl privi în față și vorbi liniștit, dar cu o mare hotărîre în liniștea sa:

— O să ne ducem noi acolo!

— Unde?

Drept răspuns, nepotul arătă cu capul spre blestematul jurnal.

Bătrînul nu înțelese numaidecît, fiind prea înfuriat; apoi se uită la jurnal, se uită la nepot, își dădu seama despre ce vorbea el și sîngele îi veni în obraz.

— N-ai să te duci! strigă, atît de pornit, de parcă l-ar fi văzut pe Pierre îmbarcîndu-se, gata să plece chiar azi.

El știa ce sînge curge în vinele flăcăului, sîngele fierbinte și răscolitor al unui șir lung de navigatori și corsari.

— Țara de Foc nu-i tot una cu Suezul! urmă, avînd și spaimă, și rugăminte în glas.

Fusese tare mîhnit cînd aflase că nepotul lăsase baltă învățătura ingineriei și plecase în Africa. Îi trimisese acolo multe scrisori, amestecînd în ele rugămințile cu amenințarea. Pierre nu se întorsese din pricina acelor scrisori, dar bătrînul îl văzuse venind — și-l iertase și se bucurase că nepotul, în loc să umble hoinar, avea să fie inginer, să facă vapoare pentru alți marinari, iar el să rămînă pe mal, la casa lui, om așezat, să se liniștească odată sîngele în neamul Vaillant.

— Măi băiete, măi băiete! urmă moș Leon, lăsîndu-se pe un scaun, înmuiat deodată și uitîndu-se la nepot cu ochii înlăcrămați. Lasă gîndurile astea, că n-o să mai ai liniște toată viața! Locurile de acolo sînt aspre, altfel le-ar fi cercetat cineva pînă azi.

— Știu cît sînt de aspre; am citit și-n cartea lui Darwin, și-n jurnal.

In acest timp, moș Gir continua să clatine dojenitor din cap, fiind gata parcă să spună și el ceva, ca să-l înfrîneze pe Pierre Vaillant. Iar acesta, după ce-i făcu semn prietenului său să stea pe scaun, se așeză și el, în fața bunicului, și-l întrebă, ca și cînd ar fi uitat și de sfatul, și de mînia sa:

— Dar ia spune-ne, cum ai ajuns pe „Beagle", că despre asta nu te-am auzit vorbind nici pe dumneata, nici pe altcineva în oraș?

Bătrînul se aprinse din nou în obraz, numai că acum nu-l mai stăpînea mînia, ci alte simțăminte, greu de aflat. Și, după ce se uită la moș Gir și la nepot, și la Anton Lupan — și după ce oftă și șovăi — își începu povestea, nespusă nimănui pînă azi. Fiindcă el socotea întîmplarea sa faptă de rușine pentru un corsar.

— Apoi, măi băiete, dacă am ajuns marinar pe un vas englezesc, să nu crezi cumva că asta s-a întîmplat din voia mea; m-am dus că altfel nu era rost să scap...

In tinerețe, moș Leon, ca atîți alții de la Saint-Malo, călcaseră ades coastea Angliei, dovedindu-se corsari foarte viteji și dibaci. Dar nu prădau, ca orice tîlhari, ci picau în cîte un golf, debarcau și răscoleau la iuțeală cîte un conac, pe mylord îl dezbrăcau, mylady-ei îi luau giuvaerurile, mai luau și altele, cîte se găseau; pentru asta nu era nevoie să verse sînge, nu-și pătau mîinile, păgubașii se arătau totdeauna foarte speriați, corsarii picau fără veste, aveau oamenii lor la conac, cărora le dădeau bună parte din pradă, s-o împartă săracimii din sat.

Ani de zile mersese treaba așa, că se luase de gînduri regele Angliei, neștiind cum să le vină francuzilor de hac.. Roiau fregatele majestății sale prin canal, poterele umblau pe mal, dar corsarii le miroseau, se strecurau printre ele și, unde nu se aștepta nimeni, acolo picau.

Moș Leon, om tînăr pe vremea aceea, avea un căpitan foarte viteaz, Philip Herald, care făcuse multe isprăvi în viața sa și însuși regele Angliei făgăduise mare răsplată cui l-o prinde și l-o aduce la ștreang. Despre acel căpitan

s-au scris balade, cîntîndu-i-se îndrăzneala și vitejia — era același om despre care mai aproape de timpul nostru s-a scris chiar și un roman.

Dar el, deși iscusit și nespus de brav, și-a dovedit o slăbiciune neîngăduită unui corsar și asta i-a dus în nenorocire pe toți oamenii lui din echipaj. Căci a căzut căpitanul îndrăgostit de o mylady — și multe nopți a zăbovit cu ea, în iatac, soțul, milordul, aflîndu-se mai tot timpul la Londra, pentru treburi dregătorești, fiindcă era un bărbat foarte însemnat. Pînă ce, aflînd el de la o slugă ticăloasă despre cele ce se întîmplau în iatac, s-a înfuriat peste măsură de fapta mylady-ei și de îndrăzneala acelui corsar, de-aceea și-a pus în gînd a se răzbuna.

— Căpitane, vino-ți în fire! îi spuneau oamenii lui Philip Herlad.

Dar căpitanul nu-i asculta, ci tot ancora într-un golfuleț, de lîngă conac și se ducea să-și petreacă noaptea cu acea milady, căreia, se pare, puțin îi păsa că iubitul ei era și francuz, și corsar; ba încă ai fi zis că asta o bucura mai mult decît dacă ar fi fost englez și lord sau pair foarte stimat.

Atît că într-una din acele nopți, cînd căpitanul se desfăta, au venit fregatele pe mare, poterele pe uscat, și-au pus mîna și pe căpitan, și pe corabia lui, cu tot cu echipaj. Firește, s-au luptat, și echipajul de o parte, și căpitanul, dincolo, în iatac, și-au doborît fiecare din ei măcar cîte un vrăjmaș. Ba căpitanul l-a împuns cu sabia în burtă pe însuși soțul încornorat, mărindu-i dorința de a se răzbuna.

Și astfel l-au dus pe Philip Herald la Plymouth și l-au pus în ștreang, nu cum scrie în cărți că milady l-ar fi ajutat să iasă din închisoare și l-ar fi scăpat. Cum să-l scape, cînd îl păzeau toate gărzile cîte se aflau în oraș?! Iar pe milady, deși soțul, iertător, ar fi vrut s-o cruțe, regele a poruncit s-o ducă la mănăstire, și acolo i s-a veștejit viața, pentru vina de a fi îndrăgit un corsar.

Cît despre echipaj, n-au spînzurat englezii pe nici unul, ci i-au pus în lanțuri, la Devonport, fără să-i judece, fără să știe cît vor sta așa...

Astea se întîmplau prin 1825 şi era rege atunci în Anglia George al IV-lea, care s-a stins din viaţă peste cinci ani. Dar în 1830, cînd el încă mai trăia, pornindu-se pregătiri să plece o corabie în jurul lumii, ca să facă anumite cercetări, măsurători astronomice, să se întregească şi harta — şi fiind nevoie de un echipaj tare încercat, gata să înfrunte primejdii nespus de mari — a trimis vorbă regele, prin amiral, prinşilor de la Devonport, că acei dintre ei care se învoiesc să plece în jurul lumii cu bricul „Beagle", vor căpăta la sfîrşitul călătoriei libertatea, după ce vor depune jurămînt că nu se vor face din nou corsari.

Şi s-a dus moş Leon, cu toţi ceilalţi, opt cîţi erau, fiindcă altminteri le-ar fi putrezit oasele în portul militar. Numai că din cei opt plecaţi, şapte pe drum au scăpat, unii la Capul Verde, alţii în Brazilia, s-au îmbarcat poate pe alte vase şi s-au pierdut în lume — mai bine aşa, decît să îndure starea lor, de-a fi marinari dar totdeodată şi puşcăriaşi.

Numai moş Leon a rămas cîrmaci pe „Beagle" şi cinstit de toată lumea, atît de căpitanul Fritz Roy, cît şi de echipaj, fiindcă era foarte iscusit în meseria sa. Şi-a făcut ocolul lumii şi s-a întors la Devonport după cîţiva ani, şi acolo a depus jurămîntul făgăduit regelui răposat şi l-au dat drumul şi s-a întors el la Saint-Malo, spunînd cum au fost prinşi, cum au pierit ceilalţi în închisoare şi cum pe el l-au lăsat slobod după atîţia ani.

Dar anume că a făcut ocolul lumii pe un vas englezesc, n-a spus nimănui, asta fiind mare ruşine pentru un adevărat corsar; cum adică, să slujeşti celui cu care te-ai luptat? Oare l-ar fi înţeles ai lui de ce a rămas? Căci dacă el nu a fugit, o dată cu ceilalţi, nu a făcut asta de fricos, nici fiindcă ar fi fost dulce traiul pe vas. Dar a cunoscut acolo un om, care şi l-a apropiat de el şi l-a cîştigat. Acel om era Charles Darwin, domnul Robert, cum îl numea moş Leon în jurnal.

Nu ieşise bine bricul din canal, cînd oceanul în faţă s-a învolburat, o aripă de furtună, nevestită prin nimic, s-a abătut peste vas şi l-a culcat pe o coastă, fără ca echipajul să se fi aşteptat; oamenii s-au dus de-a rostogolul pînă

în parapet, ca nişte saci, căpitanul s-a prăvălit şi el făcîndu-i-se ţăndări ocheanul, cîrmaciul a alunecat şi cîrma, rămasă de capul ei, a început să se rotească şi să se hîţîne să zici c-au să se rupă troţele şi-o să rămînă bricul la cheremul năprasnicului ocean... Ce să mai slăbeşti pînzele, ce comandă să dai într-o clipă ca asta, oricît ai fi de încercat marinar!?...

Pînă să se dezmeticească vreunul, moş Leon, deşi era slobod în clipa aceea, nefiind el de cart, s-a repezit la cîrmă, a răsucit-o cu mişcări pe care nu ştie să le facă oricare cîrmaci, a întors prova în vînt şi îndată bricul s-a ridicat din valuri, ca un animal despovărat.

Nimeni n-a venit atunci să-i mulţumească pentru fapta sa; cum ar fi putut un englez să laude pe un marinar străin, şi francuz şi ocnaş? Abia mai tîrziu şi-au dat ei seama ce fel de om era acest corsar şi-au început să-l privească altfel, ba căpitanul chiar îl şi lăuda.

În clipa aceea de la început, cînd căpitanul îşi cerceta ocheanul fărîmat iar marinarii se ridicau de jos, uitîndu-se în jur buimaci, un singur om s-a apropiat de francuz, i-a strîns mîna şi i-a zis aşa:

— Bravo, băiete! Pînă azi n-am mai văzut un cîrmaci atît de viteaz şi de dibaci!

Omul acela era Charles Darwin, şi de atunci înainte, ori de cîte ori găsea prilejul, venea să stea de vorbă cu fostul corsar, fără să se sfiască de ochii celorlalţi, fără să-i pese că pe vas francuzul avea înscris de ocnaş; şi moş Leon s-a apropiat de el cît nu se apropiase de fostul lui căpitan şi simţindu-l om de omenie şi pe deasupra cu multă ştiinţă în cap, i-a rămas într-una alături, gata să-i fie de folos, devenindu-i lui foarte devotat — şi nici n-a mai fugit de pe vas.

Restul, cei doi tineri ştiau din jurnal. Pe deasupra mai aflară, fireşte nu în aceeaşi zi, ci din frînturi, cît ţinu vara, cînd de la moş Leon, cînd de la moş Gir, că vorbea şi acesta, cu zgîrcenie, cîteodată — aflară de călătoria înfăptuită mai bine de douăzeci de ani după aceea, de către trimisul lui Darwin, care pornise să cerceteze ţinutul din Ţara de Foc, nestrăbătut prima dată.

Numai că de data asta, planul expediției fusese altul: să debarce cercetătorii — cinci oameni — pe țărmul Oceanului, la gura unui rîu, între capul San Pablo și capul Pénaș, iar de-acolo, mergînd de-a lungul apei, spre munții aflați la sud, să taie de-a curmezișul țara, părînd drumul mai ușor de făcut astfel. Iar corabia să se ducă mai departe și să-i aștepte în canalul Beagle, la locul de unde vroise să plece, în 1832, Darwin.

Plecaseră astfel cercetătorii, printre ei fiind și Arnold Vaillant, tatăl lui Pierre. Moș Gir rămăsese pe corabie cu căpitanul și cu restul echipajului — și se duseseră pe canal, la locul de așteptare, unde rămăseseră două luni, luptîndu-se cu furtunile — deși, după socotelile făcute, expediția ar fi trebuit să ajungă în cel mult o lună.

Încheindu-se acele două luni de așteptare și fiind primejdie să-i prindă iarna, se stîrni vrajbă pe corabie; unii ar fi vrut să plece, alții socoteau că nu le e îngăduit să lase expediția părăsită, în locuri neumblate de nici o corabie, căci, dacă într-un tîrziu ar fi ajuns totuși la locul de așteptare, neavînd nici un mijloc de mers mai departe, ar fi pierit, nefericiții, pe țărmurile canalului.

Dar, tocmai cînd se certau învrăjbiți între dînșii, s-a pornit una din acele înspăimîntătoare furtuni ale toamnei, a smuls corabia de la ancoră, și, după două zile de luptă cu valurile, a aruncat-o pe stînci, făcînd-o fărîme. Și s-a pierdut atunci întreg echipajul, cum pierduți au fost și cei duși înăuntrul țării.

Numai moș Gir a scăpat, ca printr-o minune, aruncîndu-se în apă înainte de clipa nenorocirii și înotînd pînă la o insulă ferită de vînt. De-acolo, după potolirea furtunii, a ajuns la țărmul de nord al canalului și cît a ținut iarna a trăit printre sălbatici, fără adăpost, hrănindu-se cu ce se hrăneau ei, cu scoici, cu carne de bursuc și cu rădăcini uneori, ca sihaștrii, pînă în primăvară, cînd a pornit să rătăcească spre miazănoapte. Și după luni de zile, ajungînd la strîmtoarea lui Magellan, istovit și pe jumătate sălbatic, cu mințile împrăștiate, l-a găsit un vapor englezesc, care l-a întors în țara lui aflată așa de departe.

Cu această povestire, Pierre Vaillant afla în sfîrșit mai limpede în ce chip pierise tatăl său, întîmplare asupra căreia moș Leon, în durerea și descurajarea lui, păstrase taină pînă acum, la fel cum păstrase în taină istoria călătoriei cu Darwin. Și desigur, bătrînul, gîndind să-i hărăzească altă viață mai potrivită cu timpurile pașnice care se așezau asupra lumii, avusese temeiuri să-i ascundă faptele acestea din trecut. Dovadă că, din clipa cînd le aflase, Pierre Vaillant nu mai avea liniște în sufletul lui.

Tot restul verii tînărul rămase gînditor, frămîntat de gînduri pe care i le mărturisea lui Anton Lupan uneori.

— Secolul nostru nu mai are măreție! spunea el. Au dispărut corsarii de pe mări, oamenii aceia viteji și drepți, semănînd cu haiducii voștri despre care mi-ai vorbit; era firesc să dispară, lumea își găsește alte orînduieli; dar pînă una alta, bunicul meu, care a ocolit pămîntul fără să se teamă de primejdii, iar apoi l-a trimis pe tatăl meu să întregească ceea ce rămăsese nefăcut de el, ar vrea ca eu să duc o viață pașnică pe uscat, să construiesc vapoare în loc să călătoresc. E drept că și vapoare trebuie să construiască cineva, altfel omenirea ar rămîne în loc, înțeleg prea bine asta, dar să le construiască alții; eu simt nevoia să fac mai mult decît ei. Și acum știu ce am de făcut: o dată voi ajunge în Țara de Foc, să împlinesc ce n-au putut împlini bunicul cu Darwin; dar eu mai am o datorie pe deasupra — adică încă un scop: să descopăr, dacă va fi cu putință, urmele tatălui meu. Așa, secolul nostru va rămîne, măcar pentru mine, măreț!

Vorbe de om tînăr, care se spun ușor la anii lui Pierre Vaillant, ba chiar și mai tîrziu. Numai că sub aceste vorbe, nepotul corsarului ascundea o hotărîre asupra căreia Anton Lupan nu păstra îndoieli.

— Voi merge și eu, Pierre! spunea el, arătîndu-și hotărîrea în vorbe mai puține, dar cu mai mult zel, căci era și mai tînăr decît prietenul său.

Așa se născu în mintea lor și li se înrădăcină în suflet dorința de a porni la drum, spre locurile acelea necunoscute de semenii lor. Și dovadă că nu fuseseră vorbe spuse în vînt, astăzi, după aproape paisprezece ani și după

numeroase înfrîngeri, Anton Lupan se găsea aici, pe malul Dunării, urmărit de acelaşi gînd.

Căci nu era uşor de înfăptuit planul lor!

În aceeaşi vară, ferindu-se de moş Leon, primul adversar al unei asemenea călătorii, el, unul din însufleţitorii ei din trecut, tinerii îi scriseră lui Darwin. Îi scrise Pierre, spunînd că e nepotul lui Leon şi fiul lui Arnold Vaillant, că are un prieten de nădejde şi sînt gata să înfăptuiască explorarea neîmplinită atunci. Îi scrise multe Pierre vestitului naturalist, uitînd însă să-i aducă la cunoştinţă vîrsta lor şi lipsa mijloacelor trebuitoare unei asemenea călătorii. Iar Darwin le răspunse, nelăsîndu-i să aştepte nici două săptămîni: „Veniţi numaidecît la Londra, să ne sfătuim!"

Să meargă la Londra, cînd ei trebuiau să se întoarcă la studii, la Paris! Şi de unde banii de drum?

Cu asta, tinerii începură a se dezmetici. Pierre Vaillant îi scrise din nou lui Darwin, acum în termeni mai potoliţi, mărturisindu-i că deocamdată nu aveau nici măcar mijloacele să vină la Londra, dar rămîn în planul lor, la fel de hotărîţi.

„Pentru o asemenea călătorie — adăuga Pierre — gîndesc că e mai greu să găseşti oamenii decît banii. Credeţi oare că, la stăruinţa dumneavoastră, guvernul Angliei nu ne-ar da ajutorul trebuitor?"

„Nu, scumpul meu flăcău — răspunse Darwin, după alte două săptămîni — guvernul majestăţii sale ar fi sprijinit cu greu chiar o expediţie englezească, sau mai degrabă cred că n-ar fi sprijinit-o de loc, dată fiind lipsa unui scop practic pentru Regatul Unit. Cît despre ideea că ar putea să ajute o expediţie străină, nici să nu ne mai gîndim. Încercaţi pe lîngă guvernul Franţei, dacă aveţi un cunoscut influent; eu sînt gata să stărui şi să vă dau girul meu, în clipa cînd mă veţi vesti cui să mă adresez."

— De unde luăm omul influent, Pierre? întrebă Anton Lupan, scărpinîndu-se în cap, gest mai mult romînesc decît franţuzesc, pe care avea să-l facă adesea în viitor, în clipele de încurcătură, întocmai ca ţăranul romîn.

Pierre Vaillant scrise un memoriu, pe care îl depuse, în numeroase exemplare, la felurite instituţii de cultură, începînd cu Academia Franceză şi terminînd cu „Societatea Enciclopedică" — şi de pretutindeni primi refuzuri, politicoase în cazul cel mai bun.

Scrise şi Anton Lupan, tatălui său, la Bucureşti, cu felurite ocoluri, temîndu-se să nu stîrnească împotrivirea lui, şi întrebîndu-l dacă pentru o asemenea expediţie, condusă de mari savanţi — aici se gîndea la girul făgăduit de Darwin — nu s-ar putea nădăjdui un sprijin din partea guvernului romîn. „Nu ştiu ce-ai aşteptat de la mine, tată, cînd m-ai trimis să învăţ carte înaltă la Paris, dar dacă eu ţi-aş spune că visul meu astăzi este să explorez, bineînţeles nu de capul meu, acele ţinuturi rămase necunoscute pînă azi, spre ruşinea secolului în care trăim — oare te-aş mîhni şi te-ai împotrivi?"

„Nu, fiule! răspunse bătrînul, spre mirarea şi spre liniştea tînărului student. Nu m-aş împotrivi. Mă întrebi ce-am aşteptat de la tine, cînd te-am trimis să studiezi. Am vrut să te faci inginer, fiindcă inginerii ne lipsesc şi se vor căuta mult în ţara noastră, care trebuie să se ridice din ţărînă şi să-şi facă temelie de fier. Am vrut să te întorci în ţară, să durezi căi ferate, poduri, şosele şi alte înlesniri care se cer azi popoarelor civilizate, cum aş vrea să fie şi poporul nostru. Dar dacă tu ai de gînd să înfăptuieşti ceea ce îmi spui, am să-ţi dau binecuvîntarea mea şi sprijinul meu, cît va fi, căci n-am de ce să mă împotrivesc unei fapte de folos omenirii şi care ar aduce cinste neamului romînesc. Dar la alt sprijin să nu te aştepţi, vai, fiul meu! Am vorbit cu domnul V. A. Ureche, ministrul instrucţiunii, care mi-e prieten într-o măsură şi domnia sa, deşi înţelegător, ba chiar viu interesat de un asemenea plan, mi-a spus, cu mîhnire, că nu se poate nădăjdui un ajutor din partea guvernului, altele fiind nevoile ţării azi. Ba încă mi-a spus că nici nu îndrăzneşte să-i vorbească primului ministru, ori altora, despre o astfel de călătorie, fiindcă nimeni nu l-ar lua în serios. Încercaţi mai degrabă să faceţi cu franţuzii ceva, sau cu englezii, dacă domnul Darwin vă sprijină, cum mi-ai scris."

Bătrînul îi sfătuia să bată la uși unde ei încercaseră de mult, fără nici un folos.

— Ei bine, Pierre! zise Anton Lupan, la capul acestor încercări. O să mergem cu mijloacele noastre, dacă nu se poate altfel!

— Aștepți vreo moștenire? Eu nu!

— Nici eu. Dar o să ne terminăm școala, o să muncim, o să muncim cît patru, cît opt, cît douăzeci, și-n cîțiva ani...

Inimos și nebun! spunea Pierre Vaillant despre tînărul său prieten, care, în fața piedicilor, se înfierbîntase mai rău decît el.

Învățau carte, și încă sîrguincios, dar asta nu-i silea să lase în părăsire planul lor. Îi scriseră din nou lui Darwin, cerîndu-i sfatul, cum ar putea organiza mai bine o asemenea expediție, doi tineri ca ei. Și Darwin le răspunse, părînd că-i ia cu totul în serios, continuînd să nu-și dea seama însă de lipsa mijloacelor care-i chinuia pe ei: „Cel mai indicat ar fi un vas de trei-patru sute de tone, pe care s-ar putea amenaja laboratoarele trebuitoare. În afară de echipaj, care trebuie să fie foarte încercat și, măcar jumătate din el să mai fi navigat în strîmtoarea lui Magellan, ar trebui să luați un naturalist, un geograf, un geolog și un meteorologist, acesta fiind personalul științific minim pentru reușita unei atari expediții. Aparatele de laborator vi le voi dărui eu..."

Iarăși se posomorî Pierre Vaillant, citind această scrisoare, iarăși se scărpină în cap, încurcat, prietenul său.

— De unde luăm vasul, Pierre?

— Vasul ca vasul, dar cu ce plătești un echipaj așa de mare și atîți oameni de știință — și de unde provizii pentru toți? Asta ar însemna milioane și noi... Tu cît ai strîns pînă acum?

— O sută de franci.

— Eu cincizeci!

— E bine pentru început, dar ne mai lipsește destul!

Apoi Anton Lupan se însufleți iar:

— Pierre, știi ceva? Noi nu vom putea niciodată organiza o expediție după toate regulile care se cer. Dar important e să ajungem acolo măcar noi doi! Va fi o expediție romantică, Pierre!

— Și cu cercetările științifice?

— Le vom face noi!

— Cum adică?

— Ne vom „specializa". Eu mă apuc de geografie și de meteorologie, dar să știi că mă apuc serios. Ție îți las geologia și științele naturii. De altfel toate se înrudesc! La lucru, băiete, cu sîrg!

Inimos și nebun tînărul romîn!

— Și tu, la ce fel de vas te gîndești? întrebă prietenul său.

— Un sloop de zece tone, ca să avem cel mult trei oameni pe lîngă noi. Asta costă mai puțin.

— Nu, un mic bric de 150 de tone, cu zece oameni, ar fi mai potrivit.

— Dar cere prea mulți bani, Pierre! Să zicem mai bine o goeletă, de vreo 80 de tone, cu cinci oameni afară de noi.

— Bine, o să mai vedem.

Cu asemenea planuri treceau anii de școală dar deocamdată nu adunaseră bani nici cît s-ar fi cerut pentru chila vasului dorit de ei. În schimb își păstraseră entuziasmul, cercetaseră tot ce se putea numi carte de călătorie prin biblioteci, stătuseră de vorbă cu oameni de știință, întocmiseră chestionare cu privire la toate aspectele care trebuiau urmărite de un cercetător într-un ținut nou.

— După cum vezi, partea științifică a explorării noastre va fi mult mai ușoară decît călătoria în sine! zicea Anton Lupan. Ce trebuie să știm, în definitiv? Să ne orientăm, să putem ridica pe hartă detaliile locului, să colecționăm roci, plante, insecte și animale și să știm cum să le conservăm. Pe urmă nu au decît să le ia în primire savanții și să le pună nume latinești.

— Da, obiecta prietenul său, mai potolit. Dar în afară de știința elementară, pentru asta îți trebuie un anumit simț.

— O să ni-l însușim, Pierre! Ai văzut cum proceda Darwin. N-ai fi zis că era un mare preot în mijlocul na-

turii, ci un simplu turist. Pînă una alta, te vestesc că am fost la meşterul acela, pe rue Malherbe, am vorbit cu el şi mă învaţă să împăiez păsări. Asta ne va folosi.

— Foarte bine!... încuviinţă Pierre Vaillant, puţin cam absent. Eu mă gîndesc la altceva — să nu socoteşti că e un gînd mărunt, pe lîngă ce avem noi de făcut. Oare o să găsim urmele tatălui meu?

— Poate că da; asta nu depinde de dorinţa noastră, ci de noroc.

Pierre Vaillant îşi scutură capul şi zîmbi:

— Haide, băiete, nu te simţi dator să fii trist! Nu pentru asta mergem noi la capătul lumii. Dar, ştii, mi-aş simţi sufletul mai liniştit.

— Te înţeleg, Pierre! Dacă tatăl meu, pe care nu l-am văzut de şapte ani, ar pieri într-un ţinut necunoscut, cred că nu aş avea viaţă tihnită pînă nu l-aş găsi.

Aşa treceau anii, cu învăţătura şi cu pregătirea migăloasă a expediţiei lor, deşi nu era vorba de o pregătire materială, ci de aceea care privea mintea şi sufletul, poate mai greu de înfăptuit. O lună, vara, se duceau la practică, pe şantierele de la Toulon, unde se construiau vapoare de fier şi mari nave de război, ca să înlocuiască bricurile, corvetele şi fregatele de lemn care aveau să putrezească prin porturile lor. Apoi luna cealaltă o petreceau la Saint-Malo, printre pescari şi navigatori, plecînd cu ei în larg şi făcînd fără codeală oricare din asprele munci ale lor, pregătindu-se astfel pentru planul cunoscut doar de ei.

Căci bătrînul moş Leon, slăbit de ani între timp, ieşea mai rar din cabina lui, nu-i mai urmărea ca în trecut, nu mai bănuia ce nutresc, socotea că, potolindu-se el, s-au potolit şi ei, judecînd ca struţul cu capul ascuns în nisip.

Pierre Vaillant, deşi mai vîrstnic, era mai plăpînd decît Anton Lupan; frigurile dobîndite la Port-Said îl mai zgîlţîiau şi acum uneori, dar el nu pierdea nici acest timp ci, aşezat pe punte, învelit în pături pînă la gît, cerceta hărţile marinăreşti, cărţile de astronomie, sau mînuia sextantul, luînd înălţimea soarelui şi făcînd calcule, să afle locul unde se afla, desăvîrşindu-se în meşteşugul de navigator — meşteşug pe care avea grijă să şi-l însuşească şi Anton

Lupan la rîndul său. Dar cînd Pierre Vaillant se simţea în puteri, arunca păturile de pe el, se avînta pe catarge, trăgea parîmele, învîrtea la cabestan, ca orice matelot, sau ţinea cîrma, străduindu-se să nu se abată din drum nici cu un grad, fiind şi ăsta un mare meşteşug, trebuitor viitorului lor drum.

Cînd nu plecau în larg, colindau ţărmul, în căutarea unui vas potrivit, pe care să-l ia de model pentru vasul lor — şi unde ar fi putut găsi mai uşor un asemenea vas, decît pe plaja pescarilor de la Saint-Malo? Între timp făcuseră şi socoteala materialului trebuitor, intraseră în vorbă şi cu un negustor, cu privire la cost — care se ridica la vreo patru mii de franci cel puţin — şi cu toate că ei nu agonisiseră deocamdată decît trei sute cincizeci, îşi aleseseră chiar şi locul unde să pună vasul pe cală, peste un an sau peste doi.

Pierre Vaillant îşi luă diploma de inginer constructor de vase numai cu doi ani înaintea lui Anton Lupan, fiindcă boala îl împiedicase să-şi dea examenele la timp, deşi el se dovedise un student nespus de serios şi de stăruitor. Un timp, după aceea, trebuiră să se despartă: Pierre se angajă la şantierele de la Saint-Nazaire, avînd grijă să nu cheltuiască decît un sfert din leafă pentru nevoile lui, restul punîndu-l deoparte, în scopul ştiut.

Vara, fireşte, se întîlneau la Saint-Malo; lui Anton Lupan i-ar fi fost greu să se ducă la Bucureşti, să-l vadă pe tatăl său, căci din două luni de vacanţă una şi-o petrecea la practică, pe şantier. Hotărîse însă ca în anul cînd îşi va lua diploma să plece în ţară, să stea un timp acolo, lîngă bătrîn, şi numai după aceea să se întoarcă la Saint-Malo, spre a începe construcţia vasului lor, nădăjduind că vor avea pînă atunci banii trebuitori.

Dar în anul cînd termină el şcoala, banii strînşi de Pierre nu puteau acoperi nici pe departe costul materialului trebuitor; inginerii, care nu au voie să facă nici o greşeală în calcularea rezistenţei materialelor, calculaseră greşit cuprinsul pungii lor, ceea ce nu se întîmplă, de pildă, cu cel mai puţin învăţat negustor.

— Pierre, știu ce-avem de făcut! izbucni Anton Lupan, lepădîndu-și descurajarea, el fiind cel ce se entuziasma mai ușor. Amînăm planul nostru numai cu un an, numai cu un an, auzi tu! — și atunci vom avea de ajuns nu numai pentru vas, ci și pentru echipaj!

— Cum?

— Mergem în Turcia!

— În Turcia? Ce-are de-a face Turcia, cu Țara de Foc?

Anton Lupan știa, se pusese un afiș mare, la poarta Politehnicei, că Turcia caută ingineri pentru construcția drumului de fier.

— Am făcut socoteala, Pierre! Turcii plătesc de patru ori cît putem cîștiga aici.

— Dar noi sîntem ingineri de vase!

— Ce-are a face?! O să construim poduri și drumuri de fier — nu-e mai greu!

Lui Pierre Vaillant nu-i trebui mai mult de un ceas să-și însușească acest plan și seara porniră spre Marsilia, unde se îmbarcară pe primul vapor care mergea la Stambul. Însă nu se îmbarcară ca pasageri, cu bilet, ci ca *apprentis* pe lîngă comandant, declarînd că vor să se facă ofițeri de punte, ceea ce într-un fel era adevărat, cu singura deosebire că ei își făcuseră „aprentisajul" în mulți ani și astăzi, dacă ar fi avut brevet, ar fi putut chiar să comande un vas.

Compania de navigație fu bucuroasă să angajeze ca viitori ofițeri doi tineri cu diplomă de inginer, iar căpitanul fu și mai bucuros să-i aibă sub comanda sa și să stoarcă untul din ei, ca unul care, pe lîngă practica-i îndelungată, nu avea învățătură de carte într-un grad prea înalt.

Cît îi privește pe cei doi tineri proaspăt îmbarcați, în cele două săptămîni de călătorie pînă la Stambul își făcură cu îndîrjire ucenicia de marinari, fără să le pese de untul pe care într-adevăr îl stoarse din ei hapsînul de comandant, și cînd debarcară, fură în situația de a depune la Bancă prima economie serioasă — costul călătoriei cu clasa întîi, plătit de Imperiul Otoman — peste cele vreo

două mii de franci agonisiți din leafa lui de Pierre Vaillant.

Pe timpul acela, nu se călătorea ca azi; plecînd de la Paris, Anton Lupan ar fi vrut să treacă în sfîrșit prin țară, fiindcă nu-și mai văzuse părintele de zece ani și aflase că era bolnav. Asta ar fi însemnat însă o lună de întîrziere, și cine știe dacă după aceea mai găsea liber postul ademenitor plătit de sultan. Poate peste șase luni, peste un an, i-ar fi fost mai ușor să se repeadă cu un vapor pînă la Brăila, de unde să se urce în tren; drumul de fier de la București la Barboși tocmai se lucra.

Astăzi, o asemenea despărțire ar putea să ni se pară ciudată, un asemenea fiu ne-ar părea ingrat. Dar atunci, cînd cineva se ducea la trei mii de kilometri de casă, era știut că n-o să-i mai vadă pe ai lui ani și ani.

Pe timpul acela, scrisorile, depeșele, pe-acolo pe unde se pusese telegraf, nu mergeau ca azi. Cînd Anton Lupan află că tatăl său murise, zadarnic ar mai fi plecat; el primi această știre în august, și bietul bătrîn murise în mai.

— Nu fii mîhnit! îl îmbărbătă Pierre Vaillant. Nu te zbuciuma că ai lipsit de la căpătîiul lui, în ultimul ceas. Așa cum îl cunosc, din scrisori, sînt sigur că în clipa morții nu te-a judecat rău, ci te-a binecuvîntat!

Socotelile din Franța nu sînt bune în Turcia — și cei doi tineri ingineri se dovediră iarăși nepricepuți cînd era vorba de bani. După un an, cu toată economia lor, constatară că nu aveau încă de ajuns pentru ceea ce plănuiau. Rămaseră deci și al doilea an, lucrînd amîndoi pe aceleași șantiere, la calea ferată Adrianopole-Stambul, fără să se despartă de cărțile științifice, de jurnalul bătrînului corsar și de harta Țării de Foc, cu pata aceea albă care îi fascina. Și în tot acest timp, se gîndeau cu stăruință, cu ardoare, la viitoarea călătorie, continuînd să viseze și să facă planuri, înfierbîntați.

Dormeau vara în corturi, iarna în bordeie sau prin case țărănești, fără să se ducă la oraș, ca să nu risipească nici un ban. Erau printre ei ingineri francezi, englezi, belgieni, care veniseră aici atrași de decorul exotic, de taina seraiu-

rilor şi de ochii cadînelor, ascunşi sub iaşmac. Nădăjduind să poată ridica iaşmacurile acestea sub care ochii codaţi oglindeau farmecul Orientului, tinerii ingineri din Apus băteau înfumuraţi uliţele din Galata şi din vechiul Stambul. Apoi, dezamăgiţi de pudoarea cadînelor şi înspăimîntaţi de biciul eunucilor care le însoţeau, se duceau în Pera, cartierul european, unde se îmbătau şi se consolau cu grecoaice, cu armence, nesupuse rigorilor nici unui Coran.

Cum unii lipseau cu săptămînile, tinerii noştri prieteni luau asupra lor sarcinile acestora, primind de la ei, după tocmeală, un sfert, o treime, o jumătate din leafa plătită de padişah şi astfel economiile lor creşteau. In schimb, dinaintea zorilor şi pînă ce soarele asfinţea, nu le rămînea timp nici să soarbă o picătură de apă clocită, din urciorul vreunui ţăran. Seara cădeau frînţi, deşelaţi, dar înainte de-a adormi mai făceau planuri în şoaptă, visau.

Sînt pe lume asemenea oameni, lumea tihnită să nu se mire — frumuseţea pămîntului, bucuriile vieţii de la ei se trag !...

Abia în primăvara celui de al doilea an, cînd drumul de fier ajungea pe malul Cornului de Aur, cu ape de smarald, îşi îngăduiră prima călcare a acestui aspru program: închiriară o barcă şi se duseră la Stambul, cu gîndul ca o duminică întreagă să-şi facă de cap. Dar oare, ar fi putut să se avînte în marele şi ciudatul oraş, înainte de a da o raită pe cheiul Galatei, unde forfotea mulţime de marinari sub cerul dantelat de catargele vapoarelor şi corăbiilor care veneau sau se pregăteau să plece spre porturi îndepărtate, să împînzească mările şi oceanele toate, la nord, la sud, la apus şi la răsărit, cîte mări şi oceane erau ?

In acea duminică însorită de la începutul lui martie, plimbîndu-se prin port văzură o goeletă olandeză, „Marta", pe care căpitanul bolnav, descurajat şi părăsit de echipaj, o vindea cu o mie de lire, adică mult mai puţin decît preţul unei caravane de măgari. Oamenii săi se angajaseră unul cîte unul pe vapoare, fiindcă aveau muncă mai puţină şi li se plăteau lefuri mai mari. Da, bătrînul căpitan îşi dădea seama, vapoarele aveau să alunge în curînd corăbiile de pe mări, să acopere cerul cu fumul lor negru în locul pînzelor albe. Nu-i rămînea decît să-şi vîndă vasul aici, unde se mai găseau căpitani, puzderia aceea de căpitani ai Levantului, mulţumiţi să aibă corabia lor şi să care mărfuri de ici-colea, în Marea Neagră, în Marmara şi în arhipelag. Şi totuşi, nici chiar aici cumpărătorii nu se iveau. La început ceruse trei mii de lire, apoi două, şi în sfîrşit ajunsese la una...

— Scump, fraţicule ! spuneau căpitanii greci, strîmbînd din nas.

S-ar fi părut că vasul nu le plăcea, lor care navigau pe barcazuri cu bordajul de brad, le-ntăreau cu sfoară pe unde slăbeau şi dacă se întîmpla să nu se înece, mergeau cu ele aşa pînă ajungeau putregai.

Turcii încaltea, credincioşi caicelor din Bosfor, arcuite la pupa şi la prova ca nişte papuci de serai, nu întorceau nici măcar capul să privească minunea asta de vas, despre care un cunoscător şi-ar fi dat seama îndată că e făcut să înfrunte cele mai aspre furtuni, furtunile din Marea Nordului, cu valul scurt şi îndesat, deci, cu atît mai uşor să se poată avînta pe orice altă mare şi pe orice ocean.

Pierre Vaillant şi chiar Anton Lupan s-ar fi putut socoti acum cunoscători destul de încercaţi, nu fiindcă erau ingineri cu diplomă, ci fiindcă veri în şir îşi făcuseră la Saint-Malo o ucenicie mai preţioasă decît orice patalama ar fi avut în buzunar. Iar o mie de lire era tocmai suma agonisită de ei, de cînd tot adunau.

Cei doi prieteni se priviră, fără să-şi spună un cuvînt — şi într-o clipă tot planul li se schimbă în cap: de ce să construiască un vas nou, care le-ar fi cerut cu lucrul lui încă un an, pe lîngă că i-ar fi costat de cinci ori cît acesta ?

E drept că Anton Lupan, atît de înflăcărat totdeauna, se sperie puţin, dar abia după ce se văzu, împreună cu prietenul său, proprietar de vas ; fiindcă tîrgul se făcuse la iuţeală, cît să sorbi un filigean de cafea.

— Domnule, vorbi Pierre, fără să se aşeze pe scaunul oferit de căpitan. „Marta" preţuieşte mai mult, dar noi avem exact o mie de lire, cît ceri dumneata.

Se aflau toți trei în cabina căpitanului, după ce examinaseră vasul de la un cap pînă la celălalt. Anton Lupan simțea legănarea Bosforului, simțea mirosul de lemn încins, de cînepă, de catran, privea raza de soare care intra veselă pe spirai, i se părea că navighează pe ocean și o fericire nelimpede i se ridica în suflet, amețindu-l, făcînd să i se clatine capul ca omului beat.

— Mi se pare necinstit să mă folosesc de un moment neprielnic pentru dumneata, spunea mai departe Pierre, cu tremur în glas. O să așteptăm o săptămînă — și dacă pînă atunci nu s-o ivi un cumpărător să ofere un preț mai potrivit cu prețul adevărat...

Cu toate necazurile sale, căpitanul păru să facă haz:

— Tinere, din ce planetă picași? Iată, fiindcă mi-ai vorbit cinstit, am să-ți vorbesc și eu tot așa: crezi că tocmai Stambulul e portul acela din lume, încă nedescoperit de nimeni, unde o să vină cineva și să-mi spună: „Ai cerut o mie de lire; e prea puțin — poftim o mie și una!..." N-o să dea nimeni o liră mai mult, nu o liră, un onlic, o para!

Apoi căpitanul îi privi pe amîndoi, mirat, căci nici unul n-avea înfățișare de marinar.

— Și de ce vreți s-o cumpărați?

— Să călătorim în lume; dorim să ajungem într-un loc care încă nu s-a cercetat.

— N-aveți nici unul treizeci de ani!

— Ba treizeci și cinci! răspunse Pierre.

— Eu douăzeci și opt! adăugă Anton Lupan.

— Tocmai bine! Atunci puteți să plecați. Să fi fost mai tînăr, aș fi mers cu voi, măcar și cîrmaci, dacă n-ați fi vrut să mă luați căpitan.

Și întorcîndu-se spre Pierre, ca mai vîrstnic, căpitanul schimbă tonul, de-ai fi crezut că e supărat:

— Cîți bani spuneai că ai?

— O mie de lire...

— Bine! Dați-mi nouă sute, să vă rămînă și pentru echipaj!

Și fiindcă amîndoi cumpărătorii protestau, căpitanul adăugă, încruntat:

— Faceți cum vă spun; altfel trag vasul în larg și îl înec cu mîna mea. N-o să-l dau tîlharilor de pe mal!

Intr-adevăr, Anton Lupan se sperie abia după ce se văzu proprietar.

— Acum ce-o să facem? Oare nu ne-am pripit? Să nu pățim ca fericitul acela care a cîștigat un elefant la loterie, și s-a bucurat toată ziua, ca pe urmă să se îngrozească, fiindcă hrana pachidermului îl sărăcea.

Noroc că în viața celor doi prieteni, îndoielile unuia se compensau cu înflăcărarea celuilalt; fiecare, pe rînd, era furnizorul de entuziasm.

— Dragul meu, — răspunse Pierre Vaillant, — omul acela era un guguman. Eu în locul lui aș fi plecat în Africa și elefantul meu și-ar fi găsit hrana singur, cum și-o găsesc celelalte mii de elefanți.

— Cu alte cuvinte? întrebă Anton Lupan.

— O să găsim echipaj...

— Căpitanul cum n-a găsit nici măcar un om, de leac?

— Era bătrîn și descurajat, și ursuz pe deasupra, ca toți bătrînii care oftează după vremea lor, fără s-o înțeleagă pe a celorlalți. Cu tinerețea noastră e altceva; ai văzut că l-am cîștigat pînă și pe el, cît e de ursuz și de înciudat!

— Și după ce-om avea echipajul?

— O să cărăm mărfuri, în Egee, în Marmara, poate și-n Mediterană, și la anul, dacă om face treaba cu cap, o să avem destui bani ca să pornim peste Atlantic.

— Dar contractul nostru nou cu Direcția drumului de fier expiră abia peste un an.

— Unul din noi va rămîne și va răspunde de treburile celuilalt. Doar am mai făcut și pentru alții așa ceva.

— E adevărat, dar ei cel puțin erau aici, puteau fi văzuți, iscăleau hîrtiile, se duceau să încaseze banii.

— O să se aranjeze și asta! In Turcia, ce nu se poate aranja? Am aflat că aici sînt slujbași care, printr-o anumită socoteală, ocupă în același minister, de pildă, și-un post de director, și unul de impiegat, și unul de portar. Unul din noi va fi în același timp și Pierre Vaillant, și Anton Lupan — iar bugetul padișahului îi va plăti pe

amîndoi, ceea ce, față de nevoile noastre, nu-i un lucru de lepădat.

Anton Lupan cunoscuse lumea studențească de la Paris, lumea pescarilor, marinarilor, constructorilor de vase de la Saint-Malo, apoi în treacăt pe a unor marinari de pe vaporul englezesc cu care călătorise de la Marsilia, și în sfîrșit, lumea muncitorilor de la drumul de fier, țărani greci, turci, bulgari, macedoneni, oameni posomoriți, și închiși în ei. Acum începea să cunoască lumea Levantului — dar mintea lui n-o putea cuprinde, n-o înțelegea.

Stăteau, el și Pierre Vaillant, pe puntea corăbiei, la pupa, rezemați de parapet, și se uitau la hamalii care duceau cufărul căpitanului pe mal. Cîteva minute mai tîrziu, cufărul acesta bucluceș făcea să se știe în tot portul că „Marta" avea alt proprietar. Vreo trei căpitani turci, vreo șapte greci, doi albanezi, un armean, se năpusteau pe punte, înfuriați:

— Ați cumpărat?

— Da!

— Cu o mie de lire?

— Cu nouă sute! răspunse, zeflemitor, Pierre Vaillant.

Un grec păși înainte, roșu la față, să zici c-o să pice jos, lovit de dambla.

— N-ai știut că vreau să cumpăr eu?

— Eu am vrut să cumpăr! strigă un turc, cu iatagan.

— Ba eu, fraticule! se împotrivi grecul, mai roșu în obraz.

Ceilalți murmurară, la fel de indignați; fiecare se tocmise, fiecare așteptase să mai treacă o zi-două și căpitanul să mai lase un ban. Lumea Levantului începea să se arate și Anton Lupan o privea, cu ochii mari.

— Nouă sute ai dat? gîfîi grecul. Iți dau o mie și fugi de-aici; e corabia mea!

— Dau o mie o sută! se auzi alt glas.

— O mie două sute! strigă primul turc, scoțînd punga din buzunar.

— O mie trei! zise, cam speriat, singurul armean.

Glasurile se amestecară:

— O mie cinci sute!...

— O mie șase!

— Allah!

— O mie șapte!...

— Aman!

— Două mii! gîfîi armeanul, speriat.

— Te tai! strigă turcul cu iatagan.

Așa s-ar fi atins prețul cerut prima oară de bietul căpitan, dacă răbdarea lui Pierre Vaillant n-ar fi ajuns la cap.

— Prea cinstiților căpitani, vă rog să debarcați, fiindcă vă osteniți în zadar. Sîntem stăpînii corăbiei și n-o vindem, chiar dacă ne-ar cere-o sultanul și ne-ar plăti-o cu jumătate din serai.

Levantul cobora pe chei, în amestec de giubele, de fesuri, de turbane și de șalvari, blestemînd, înfuriat:

— Cîine de ghiaur!...

— Franțuz parșiv!

— Valah murdar!

— Allah! Allah!

— Aman!...

In timp ce Anton Lupan se clătina, ca și cînd l-ar fi lovit cineva în cap.

— Dar înainte de a căuta echipajul, — continuă Pierre Vaillant reluîndu-și netulburat ideea întreruptă de vizita numeroșilor căpitani, — cred că trebuie să schimbăm numele corăbiei. Ție „Marta" îți place, îți spune ceva?

— E un nume de femeie...

— Firește, asta știam. Dar nu înțeleg să păstrăm un nume de femeie, care nici măcar nu e numele iubitei mele, că nu am nici una, dacă n-am uitat.

— Nici eu! oftă Anton Lupan.

— Tinere, ți-ai ales singur drumul! Dar bagă de seamă, acum, dacă ai pornit, nu da înapoi! O să vină și vremea dragostei, cînd o să ai răgaz pentru ea... Vezi numai să n-o cheme Marta, fiindcă-i un nume rece ca un ghețar. Sînt sigur că nu-i plăcea nici căpitanului, însă, ce vrei, pesemne era numele neveste-si și bietul om fusese obligat să se supună acestui obicei barbar. Dacă un căpitan nu-și botează corabia cu numele femeii lui, înseamnă să nu mai

aibă trai cu ea. La Saint-Malo era un pescar bătrîn — nu-l ştii tu, murise cînd ai venit prima oară acolo — care avusese şase neveste şi ca urmare schimbase de şase ori numele sloopului cu care pescuia. Cînd a ajuns la a şaptea nevastă, dimineaţa, după nuntă, s-a dus omul pe plajă, cu pensula şi cu cutia de vopsea, pentru cuvenitul ritual. Dar un şugubăţ i-o luase înainte, şi peste noapte sloopul îşi căpătase în sfîrşit numele care i se potrivea cu adevărat: „Barbă Albastră". Nu glumesc: pe coasta Mînecii cunosc toţi istoria asta.

— Bine, dar el nu l-a schimbat? întrebă rîzînd Anton Lupan.

— Nu, fiindcă, vezi tu, bătrînul pescar era un om drept şi socotise că trebuie să îndure acest nume de batjocură, ca să ispăşească măcar aşa numeroasele lui blestemăţii.

— De unde ştii? Poate că se mîndrea!

Pierre Vaillant îşi duse arătătorul la tîmplă şi făcu ochii mari, ca omul care îşi descopere cu întîrziere o lacună în cap.

— Te pomeneşti! Şi lumea care-l credea pocăit! Ce bătrîn potlogar!... Ei, dar hai să ne întoarcem la „Marta". Tu ce nume i-ai da?

— Nu ştiu... Cred că ar trebui să fie un simbol, să se lege de dorinţele noastre.

— Adică tot după ritual!

— Dar după un ritual mai nobil decît al bătrînului tău pescar!

— Ei bine, atunci s-o numim „L'Espérance"... Cum se spune asta pe limba ta?

— Speranţa.

— Nu sună urît, totuşi, dacă nu-ţi jignesc sentimentele patriotice, de valah, mi-ar plăcea mai mult cuvîntul din limba mea; e mai... mai internaţional.

In seara aceleiaşi zile, „Marta", sub numele ei nou, „L'Espérance" şi sub pavilionul francez, avea cinci oameni echipaj, ba chiar şi un căpitan, care s-ar fi putut să fie căpitan adevărat, deşi n-o putea dovedi cu acte, ci numai cu martori gălăgioşi din port, gata să jure pe Biblie sau pe Coran.

— Care dintre noi se îmbarcă şi care rămîne pe uscat? întrebă Pierre Vaillant.

— Desigur că te îmbarci tu; eşti mai vechi marinar decît mine, răspunse Anton Lupan.

— Bine! Atunci îţi încredinţez sarcina să mă reprezinţi pe lîngă sultan.

La căderea nopţii, Anton Lupan lua Cornul de Aur, în lung, cu barca, să se întoarcă la drumul lui de fier, de care nu putea să nege că se simţea legat.

Fusese de ajuns o singură zi, ca în soarta lor să se schimbe atîtea! Aveau o corabie, adică mijlocul principal ca să plece spre locurile la care visaseră atîţi ani. Se mai despărţise şi alteori de Pierre Vaillant, de la începutul prieteniei lor, dar abia acum, rămas singur, îşi dădea seama cîte îl legau de acest om minunat. Sub scepticismul şi reţinerea lui se ascundea o inimă caldă, generoasă, şi-un entuziasm neegalat decît de îndîrjirea cu care îşi ducea orice hotărîre pînă la cap. Atunci cînd părea mai neîncrezător, mai şovăielnic, atunci se lupta cu piedicile mai dîrz, atunci îi era sufletul mai înaripat.

Duminica următoare, cînd reveni în port, pe cheiul Galatei, Anton Lupan făcu ochii mari: „L'Espérance" se afla la locul ei, dar n-o mai recunoştea, părea mai mică, adîncită în apă, de ai fi zis că se scufundă, dacă oamenii nu s-ar fi mişcat pe punte, netulburaţi. Echipajul tocmai închidea gura magaziei, acoperind-o cu tenda. Căpetenia lor părea să fie un om vînjos ca un taur, mai degrabă îndesat decît înalt, cu pieptul ca o platoşă de aramă şi cu nişte mustăţi negre, lungi şi ţepoase, de te înspăimîntau.

Pierre Vaillant se afla la prova, în faţa unei măsuţe puse lîngă catarg şi stătea de vorbă cu un străin, îmbrăcat în giubea de bogătaş. Acesta era kir Ţiminadis, cel mai mare negustor de coloniale din Bosfor, Marmara şi arhipelag. „L'Espérance" tocmai încărcase mărfurile sale: cincizeci de butoaie cu măsline, două vagoane de orez în saci, optzeci de butoaie cu untdelemn, cinci mii de kilograme de cafea, apoi lăzi cu portocale şi lămîi, cu totul şapte vagoane şi ceva.

— Cum merge slujba la sultan? strigă Pierre, venind în întîmpinarea lui Anton Lupan.

Acesta se uită speriat la omul cu mustăţi mari. Abia acum văzuse că avea o cicatrice, urma unei tăieturi adînci pe obraz.

— Parcă nu l-am văzut rîndul trecut. Nu ţi-e teamă de el?

— Vorbeşti de Sotir? L-am angajat după plecarea ta. E un om al dracului, dar altminteri un cîrmaci fără pereche, după cîte am aflat de la căpitani.

— Şi căpitanul tău?

— Doarme, în cabină la pupa. N-avea grijă; după două drumuri mă descotorosesc de el; nu-mi trebuie mai mult ca să fiu eu căpitan.

— Dar văd că ai încărcat marfă şi nu spui nimic; ăsta-i evenimentul cel mai important. Ai făcut socotelile, ne îmbogăţim, sau mai va?

Pierre părea stînjenit.

— Da, am luat şapte vagoane de coloniale; tocmai semnam actele cu kir Ţiminadis... Ar fi trebuit să te vestesc, poate voiai să te duci tu cu marfa asta...

— De ce? se miră Anton Lupan.

— Fiindcă e pentru un port valah...

— Galaţi?

— Întocmai. Poate ai fi vrut să-ţi vezi ţara; lipseşti de atîţia ani!

— Pierre, asta-i adevărat, dar dacă vrei să plecăm mai curînd peste Atlantic, să nu fim sentimentali! Du-te, eşti mai priceput decît mine, numai ai grijă, adună cît mai mulţi bani!

— Şi tu la fel! Nu-ţi fie milă, jupuieşte-l pe sultan!

„L'Espérance" ridică ancora în aceeaşi zi, înainte de amiază, fiindcă bătea vîntul dinspre Marmara, iar curentul ducea spre Marea Neagră, ceea ce se întîmplă numai în zece-cincisprezece zile din cele trei sute şaizeci şi cinci ale unui an.

Anton Lupan o însoţi de departe, mergînd de-a lungul cheiului, pînă unde acesta se sfîrşea, sub cazărmile de artilerie de la Top-Hané. Acolo rămase nemişcat, un ceas, două, trei, cu ochii după „L'Espérance". Apoi pavilionul ei tricolor, fluturat de vînt, se pierdu în negurile albăstrii de pe Bosfor şi pînzele albe se topiră, una cîte una, pieri şi ultimul catarg...

Aşa se despărţiră — şi de atunci nimeni nu-i mai aduse vreo veste despre Pierre Vaillant...

Trei zile mai tîrziu se stîrni fierbere la Stambul: începuse războiul în Balcani — turcii alergau pe străzi speriaţi, grecii şi bulgarii se ascundeau, sultanul era la aman.

Anton Lupan aşteptă neliniştit să se întoarcă „L'Espérance", şi cînd trecu o lună, fără să se audă nimic despre ea, se gîndi că războiul îl silise pe Pierre Vaillant să se refugieze cu corabia pe vreun braţ al Dunării, ori pe vreun canal. Ştia că el o să se descurce, îl ştia isteţ şi brav.

Dar iată că nu trecură zece zile din mai, cînd se răspîndi vestea că Ţările Romîneşti se declaraseră neatîrnate şi, alăturîndu-se oştilor ruse, porniseră cu război asupra hainului Imperiu Otoman.

Acum pentru un valah era primejdios să rămînă o zi mai mult pe pămînt turcesc, căci turcii păreau înfuriaţi. Anton Lupan lăsă baltă drumul de fier şi se îmbarcă în pripă pe primul vapor care pleca spre Marmara. Era un vechi vas italian, cu pînze şi maşini, cu două catarge, care l-ar fi făcut să semene cu un bric dacă n-ar fi avut la mijloc coşul înalt. N-avea elice, ci zbaturi, aşa că se mişca greoi, ţinea marea prost pe timp rău şi, doamne! ce se mai legăna!

Cu acest vas blestemat, sub comanda unui căpitan care nu-l cruţa, cutreieră Mediterana, Marea Roşie şi Golful Persic, iar peste un an, cînd se făcuse linişte în Balcani, se întoarse la Stambul cu brevet de ofiţer al doilea, cu o aspră ucenicie de navigator şi cu o sută de lire sterline în buzunar, ceea ce era o sumă mărişoară, lira englezească întrecînd-o de zece ori pe cea bătută la Stambul de sultan.

Anton Lupan nădăjduia că între timp Pierre Vaillant adunase şi el ceva, şi astfel, puteau porni cu „L'Espérance" peste ocean.

Dar corabia nu se întorsese în Bosfor, nimeni nu o văzuse, nu se mai ştia nimic despre ea. Domnul Ţiminadis

era pe jumătate ruinat, în timpul războiului grecii nu fuseseră cruţaţi — şi îşi smulgea părul din cap: pierduse mai mult, nu numai cele şapte vagoane de mărfuri îmbarcate pe „L'Espérance".

— S-a înecat, nu înţelegi dumneata? Am scrisoare de la kir Iacomachi, de la Galaţi.

— De unde ştie domnul Iacomachi că s-a înecat?

— Păi dacă n-a sosit, ce să fie altceva? Crezi că s-a urcat în rai?

Anton Lupan nu putea să creadă, nu înţelegea. Poate „L'Espérance" naufragiase, atîtea corăbii naufragiau, dar era peste putinţă ca prietenul său să nu se fi salvat.

Scrise la Saint-Malo; îi răspunse fratele mai mic al lui Pierre; moş Leon era bolnav, nu mai ieşea din cabina lui şi aştepta să i se întoarcă nepotul hoinar; de un an şi ceva, nimeni nu mai primise ştiri de la Pierre Vaillant.

Îi scrise domnului Iacomachi, la Galaţi; negustorul răspunse că nu primise nici o marfă; restul nu-l privea.

Scrise căpitanilor de port de la Burgas, Varna, Constanţa, Sulina, Odesa, întrebînd dacă nu ştiau ceva despre goeleta „L'Espérance". Unii nu-i răspunseră, poate nici nu existau, alţii nu auziseră niciodată de vasul căutat.

Urmară anii negri din viaţa lui Anton Lupan: pierdut fără urmă acest prieten, care dacă ar fi fost fratele lui adevărat nu i-ar fi fost mai drag, pierdută „L'Espérance", ca un simbol al tuturor speranţelor ce se pierdeau, pierdut, zădărnicit planul călătoriei lor peste ocean!

Să se întoarcă în ţară, nimic nu-l îmbia. Aflase că la căile ferate care se construiau nu erau preţuiţi inginerii valahi. Oamenilor puşi în fruntea înnoirilor nu le-ar fi plăcut să vadă printre ei pe unul mai destoinic, mai întreprinzător, mai îndrăzneţ decît ceilalţi, ameninţînd să le strice rosturile strămoşeşti şi să le tulbure tihna unei vieţi care se mişca iavaş-iavaş, prin colb, ca diligenţele de acum cincizeci de ani.

Noroc că, deşi ciuntit, Imperiul Otoman întindea şi el căi ferate, dincolo de Bosfor, în Anatolia.

Anton Lupan construi podul de fier de lîngă Vezir-han, peste Sakar, construi gări, viaducte, silozuri... Din cînd în

cînd se repezea la Stambul sau trimitea iscoade, să vadă dacă nu se aflase ceva despre Pierre Vaillant. Uneori avea presimţirea că prietenul său era în viaţă, apoi se descuraja, ca peste o săptămînă să spere iar. Dar cînd trecu încă un an, îşi dădu seama că zadarnic ar mai fi aşteptat.

Din clipa aceea simţi trezindu-se în el, arzătoare, dorinţa de a nu părăsi vechiul plan, de a-l duce fie şi singur pînă la sfîrşit. Avea acum adunate două sute cincizeci de lire sterline şi cînd se ducea la Stambul, cutreiera cheiul Galatei, nădăjduind să găsească o corabie care să semene cu „L'Espérance". Numai că, de la război, nu se mai vedeau decît barcazuri şi caiace şubrede, din lemn de brad, bune pentru strîmtori, pentru Marmara şi la nevoie pentru arhipelag, iar preţul lor era de trei-patru ori mai urcat. Istoria cu căpitanul „Martei" fusese o întîmplare care nu se repeta. Două sute cincizeci de lire sterline nu mai ajungeau azi nici să arvuneşti o corabie ca „L'Espérance".

Din păcate, tocmai atunci, construcţia căilor ferate otomane intra în impas; pare-se, tot de pe urma războiului, vistieria padişahului suferea grav. Anton Lupan ajunse cu un barcaz la Pireu, iar aici se îmbarcă pe un vapor olandez, care pleca spre Indii şi avea nevoie de al doilea ofiţer, fiindcă cel vechi căzuse bolnav. Navigă pînă la Singapore, unde dădu examen în faţa Comisiei Maritime şi căpătă brevetul de prim ofiţer, ceea ce îi îngăduia să se îmbarce pe orice vas ca ajutor de comandant, ca secund, cum se spune mai pe scurt azi.

In 1881 cînd reveni în Mediterană avea agonisite cinci sute de lire sterline, iar examenul dat la Marsilia îi recunoştea titlul de căpitan de cursă lungă, ultimul brevet în ierarhia marinarilor, care-l îndreptăţea să comande vase de orice tonaj, în orice mare a lumii. Pe lîngă vechea lui meserie, însuşită cu rîvnă în ani de studiu îndelungaţi, făcuse, aproape fără să vrea, o întreagă carieră de marinar.

Acum îl cunoşteau mulţi căpitani şi mateloţi, de la Marsilia la Pireu, la Port-Said, iar în Marea Roşie unde navigase mai îndelungat se născuseră legende despre luptele lui cu piraţii arabi. El se simţea stînjenit cînd le auzea: într-adevăr, pusese adesea pe fugă asemenea tîlhari, care

atacau în miezul zilei corăbiile şi le prădau, dar făcuse asta de pe puntea unui vapor de două mii de tone, înconjurat de oameni viteji şi bine înarmaţi. La Suez, la Port-Said, la Berbera, îl cunoşteau hamalii, pescarii, copiii dezbrăcaţi care hoinăreau pe chei aşteptînd să le arunci un ban...

Deşi mările sînt mai întinse decît uscatul, numără drumuri mai puţine, fiindcă ele nu ocolesc munţi, nu caută vaduri, nu au puzderia de răspîntii care duc la fiecare oraş, la fiecare sat, ci se trag cu sfoara de la un port pînă la celălalt. Dar în chipul acesta sînt mai umblate şi marinarii se cunosc mai bine între ei decît oamenii de la uscat.

E drept că astăzi vapoarele au orar regulat şi cînd se întîlnesc, după ce se salută grav, coborînd pavilionul de la pupa şi ridicîndu-l iar, tradiţie pe care ivirea maşinii nu a spulberat-o, îşi vede fiecare grăbit de calea sa.

Corăbiile odinioară, şi chiar vapoarele în primii lor ani nu făceau aşa; căpitanii întorceau prova în vînt şi de la zece paşi se puneau pe taifas, dacă nu cumva se pofteau unul pe altul la un pahar de vin, la o cafea şi la o ţigară de tutun aromat. Matelotii, aplecaţi peste parapete, taifăsuiau şi ei întocmai ca bravii lor căpitani, şi astfel, în aceste popasuri de un ceas, oamenii se cunoşteau, îşi spuneau păsurile, povesteau ultimele întîmplări din porturi, legau prietenii care dăinuiau, chiar dacă trebuiau să treacă luni şi ani pînă să se întîlnească iar.

Amintirea acestei vieţi, necunoscută celor de la uscat, îi încălzea inima lui Anton Lupan. Pentru a porni la drumul atît de mult visat, nici cele cinci sute de lire sterline, nici brevetul de căpitan nu preţuiau cît putinţa lui de a pătrunde pînă în adînc tainele sufletului de marinar. O corabie ar fi găsit cîndva, ar fi putut să adune şi destui bani ca să cumpere provizii şi să plătească un echipaj. Dar oare, el singur, fără Pierre Vaillant, ar fi putut să-şi conducă echipajul la mii de mile de porturile lui, prin furtuni, uragane şi primejdii de neînlăturat, dacă nu şi-ar fi însuşit bunul cel mai de preţ, cheia inimilor aspre ale acelor oameni neobişnuiţi, smulşi din rădăcinile lor pămînteşti

şi răsădiţi, ca nişte plante sălbatice, pe ogorul nestatornic al nesfîrşitului şi de-a pururi zbuciumatului ocean?

Mai simţea şi acum lipsa lui Pierre Vaillant, dar nu îi mai era atîta teamă să se pregătească singur de drum. Jurnalul lui moş Leon, cărţile, scrisorile lui Darwin, instrucţiunile lui îl însoţiseră în toate călătoriile de pînă atunci; le scoase iar la iveală şi, aplecat deasupra lor, iar începu să viseze, ceasuri întregi, cînd zîmbitor, cînd încruntat.

De la Marsilia plecă la Bucureşti, de data asta folosindu-se de binefacerile drumului de fier, cu o satisfacţie copilărească, fiindcă lucrase destule drumuri de fier în viaţa sa. Se socotea dator să facă acest drum, să-şi revadă ţara, acum cînd se pregătea să lipsească iarăşi mult timp. Dar, mai cu seamă, voia să caute, o ultimă oară, urmele lui Pierre Vaillant...

Bucureştiul crescuse, şi totuşi lui i se părea mai mic; străzile parcă nu-l mai încăpeau. Dealul de la Mihai-Vodă se tocise, iar Dîmboviţa, fastuoasă în amintirea lui de copil, se înghesuise într-un canal, fără sacagii şi fără orătănii gălăgioase pe mal. Nucii din grădină se uscaseră, pe strada din faţă se punea pavaj şi negustorii dădeau tîrcoale locului, căutîndu-l pe proprietar: voiau să cumpere grădina, să ridice prăvălii cu etaj; oraşul se mărea.

Casa părăsită acum şaisprezece ani era în grija unui bătrîn orb, care-l îmbrăţişă plîngînd, fără ca Anton Lupan să înţeleagă de ce; nu-şi amintea de el şi nici orbul nu putu să-l lămurească de cînd şi prin ce împrejurări venise aici. Îi auzea paşii, tîrşîind în urma lui, întretăiaţi de suspine scurte, ca nişte icneli, şi între două suspine, bătrînul spunea un cuvînt de recunoştinţă despre milostenia celui repauzat.

În casa scundă, intrată în pămînt pînă la cercevelele geamurilor, cu streşinile atîrnînd obosite, ca aripile unui croncan jumulit, fiul întors dădu peste un mic sipet, care cuprindea agoniseala bătrînului Lupan. Pînă în pragul morţii, acesta se străduise necontenit cu copiii, învăţîndu-i carte, căci cu şcolile era încă greu, şi într-un an mai mult, în altul mai puţin, adunase vreo două sute de galbeni,

care, împreună cu un pumn de giuvaeruri, înfăţişau un mic avut. O scrisoare caligrafiată larg, cu acele înflorate chirilice de care bătrînul nu se despărţise pînă la sfîrşit, spunea astfel:

„Fiul meu, deoarece simt că voi închide ochii înainte de a te vedea, îţi las aici gîndul meu de rămas bun şi binecuvîntarea mea. Află, dacă n-ai simţit, că de la moartea bunei tale mame n-am avut alt gînd decît gîndul tău. Fiindcă acum, în anii bătrîneţii, nevoile mi-au fost mici, am pus deoparte rodul strădaniei mele, ca să te bucuri tu de el, carele eşti tînăr şi ai nevoi mai mari. Atît că, să ştii, dorinţa mea este nu să huzureşti cu ceea ce îţi las, fiindcă nici n-ai putea huzuri prea mult, ci asta să-ţi ajute spre îndeplinirea gîndurilor tale şi ale prietenului tău, iar dacă aţi deznădăjduit în planul vostru aşa de greu şi de neînţeles celor din jur — să-ţi folosească banii aceştia la orice ar fi spre binele semenilor tăi..."

Acest îndemn neaşteptat, care pe Anton Lupan îl zgudui adînc, se aşeza dintr-o dată, ca un puternic stîlp susţinător, lîngă vechile îndemnuri din sufletul lui. Şi astfel, cu îndemnul crescut, în loc să fi ostenit între timp, pornise el la drum în ziua cînd l-am întîlnit coborînd din tren la Galaţi. Folosise iarna ca să facă iarăşi cercetări, să vadă dacă totuşi nu se aflase nimic despre Pierre Vaillant; dar nici oamenii de prin porturi, nici negustorii, nici vameşii, nimeni nu auzise vreodată de acest nefericit călător şi de corabia lui.

În primăvară, după ce vîndu casa părintească, giuvaerurile şi alte cîteva mici bunuri lăsate de bătrîn, porni, cu destui bani asupra lui, ca să colinde porturile în căutarea unei corăbii — şi tocmai aici, la gura Dunării, întîmplarea făcu să dea peste „L'Espérance". Această epavă, întîlnită cînd nu se mai aştepta, i se părea un mesaj de la Pierre Vaillant. Avea s-o scoată din nisip, s-o întregească, să-i redea viaţa şi, însoţit de umbra prietenului dispărut, să se avînte cu ea peste ocean ca să ajungă în acea ţară depărtată la care ei doi visaseră ani îndelungaţi.

Dunărea — rostogolindu-i prin faţă valuri de amintiri — şi marea, fremătînd dincolo de stuf, îl făceau să retrăiască tot zbuciumul acestui vis, să înţeleagă că nu va simţi fericirea întreagă pînă nu-l va împlini.

Oamenii care la acest ceas, aici, în oraşul micuţ de la gura fluviului sau în alte oraşe, peste rîuri şi munţi, dormeau tihniţi, cu scufii trase peste urechi, cu luminarea la căpătîi, poate oameni buni, poate chiar cinstiţi, părinţi iubitori de copii, slujbaşi destoinici, negustori cumpăniţi, n-ar fi înţeles acest zbucium roditor, l-ar fi luat drept frămîntarea unui nebun... Să nu cădem în greşeala lor! Cei de felul lui Anton Lupan înfrumuseţează faţa pămîntului şi înnobilează sensul vieţii noastre, a tuturora!...

Într-un tîrziu, el se ridică de pe chei pătruns de umezeală şi amorţit de frig. Un cocoş se auzea departe, trîmbiţînd cu îndoială miezul nopţii tîrzii... Putea fi ora somnului şi pentru ultimul om care veghease în portul adormit. Fanarele celor trei corăbii pîlpîiau şters, vestind că au să aţipească şi ele curînd.

Cînd păşi pe puntea „Penelopei", Anton Lupan se pomeni cu o umbră firavă în faţa lui

— Ce-i, Ismail?

Bucătarul lui kir Iani adulmecă vîntul rece care se pornea de la nord, ameninţînd să se întărească treptat pînă a doua zi, apoi oftă amărît:

— Asta vînt bun plecam Stambul!...

— Aşa-i, Ismail. Altul mai bun nici că s-ar pomeni.

Turcul se scărpină în creştet şi oftă mai adînc:

— Mîine debarcam?

— Da, rămîn aici.

— Luam Gherasim?

— Îl iau; nu ştiam că ţi-a spus.

După o tăcere lungă, bucătarul îşi făcu îndemn şi, ridicînd ochii spre Anton Lupan, zise rugător, cu glas prăpădit:

— Domnule, luam şi Ismail!

În lumina felinarului atîrnat de catarg avea ochii galbeni, trişti ca ai cîinilor fără stăpîn, şi chipul lui părea al unui copil bătrîn părăsit de părinţi; numai mustaţa-i zburlită şi ameninţătoare, ca ţepii de arici părea pusă pe harţă, într-o deplină nepotrivire cu celelalte de pe chip.

— Stam la cîrmă, spălam puntea, cuseam pînze, munceam!... continuă turcul, cu acelaşi glas obidit. Găteam musaca, bucătar bun... Făceam saraigli...

Anton Lupan îl cîntări din ochi un timp. „Credincios şi cinstit", socoti după cele citite pe chipul lui. Altceva, pînă nu-l vedea la treabă, ce-ar fi putut şti? De unde să bănuiască el acum ce boroboaţe avea să săvîrşească sfiosul Ismail, ce încurcături să lasă de pe urma lui? Dar mai ales, cum putea să ştie ce drag, ce nepreţuit avea să-i fie într-o zi omul acesta micuţ şi amărît, cu toate boroboaţele şi încurcăturile lui?

— Bine!... răspunse şovăind. Dar ştii ce am de gînd?

— Ştim; am spus Gherasim.

— Bagă de seamă, plecăm la capătul pămîntului!

Bucătarul se însufleţi:

— Plecam numaidecît!

— Atunci cere-ţi debarcarea de la kir Iani şi rămîi cu noi! hotărî Anton Lupan, după ce mai şovăi un timp.

Iar Ismail oftă uşurat, îl privi cu ochii calzi şi zise gîtuit:

— Mulzumim!

Taine omeneşti!... Le poţi pătrunde pe toate, le poţi dezvălui?

CAPITOLUL III

Intîmplări la sfîrşitul lui martie

Soarele se ridicase numai de cîteva palme pe cer, de-ai fi zis că apa mării încă nu se zbicise pe el şi mai sfîrîia, scoţînd aburi verzui, cînd „Penelopa" se dezlipi de chei şi, după ce-şi scoase anevoie prova afară, se îndreptă greoaie pe canal în jos, luînd drumul către Stambul. Bătea briza dimineţii, de la nord, vînt foarte prielnic pentru acest drum, dacă nu se întărea prea mult.

Patru oameni rămăseseră pe chei şi făceau semne de drum bun, la care echipajul, micşorat, răspundea inimos, fluturîndu-şi bonetele în vînt. Numai căpitanul, la cîrmă, strîngea încruntat trabucul între dinţi, fără să arunce o privire înapoi. Era furios mai întîi fiindcă pierduse un pasager darnic, de la care, poate, dacă acesta îşi prelungea drumul pînă la Pireu, ar mai fi ciupit cîţiva galbeni rotunzi şi sunători, şi al doilea, fiindcă blestematul valah i-l răpise pe Gherasim. De Ismail nu-i părea tocmai rău, că prea îi făcea pagubă cu berbecii lui fripţi; aşa, lipsiţi de bucătar, oamenii aveau să mănînce mai puţin. Dar ce te faci fără celălalt fugar, pe cine te mai bizui cînd suflă vînt rău, pe cine mai urci în vîrful catargelor să înlocuiască un scripete sau să lege o fungă ruptă — şi cîte fungi nu se pot rupe de-aici la Stambul, cînd toate sînt atît de putrede în jur!

— Drum bun şi cale bătută, căpitan Iani! strigă Gherasim, rămas pe chei, cu boneta dată pe ceafă, cu haina

aruncată pe umeri, cu pieptul lăsat liber în bătaia vîntului.

Era un om înalt, mai-mai să-l ajungă pe Ieremia, însă nu așa ciolănos ca el, ci bine clădit, cu umerii largi, cu pieptul voinic, parcă legat în fier de sus pînă jos, un om pe care, la o nevoie, să te poți bizui. Ochii negri, isteți, dar uneori acoperiți de un văl trist, mustața încărunțită ușor, groasă și îndesată ca burta vrăbioiului sătul, bărbia rotundă, parcă tăiată în cremene, și grumazul vînjos îi dădeau o înfățișare dîrză, în măsură să țină departe pe oricine ar fi vrut să se apropie de el cu gînd rău.

— Ei, acum să-l lăsăm pe kir Iani ! zise Anton Lupan, după ce „Penelopa" se îndepărtă destul.

Oamenii se strînseră în jurul lui.

— Iată ce avem de făcut : Ieremie, tu să te duci în tîrg și mai întîi să cauți o prăvălie sau un croitor, să-ți potrivești niște haine ca lumea.

— Nu-i nevoie, domnule. Cînd o veni vaporu' austriac, la prînz, găsesc eu pe cineva să-mi dea o pereche de pantaloni și-un surtuc marinăresc, dacă-l îmbii la un clondir de rachiu ; și-așa, pe el tot nu-l costă nimic. Ba, dacă-i duc două clondire, îmi mai dă și un tricou, și cizme, zău. Doar prin porturi am trăit, știu eu cum să mă descurc.

— Dar asta-i treabă necinstită !

Ieremia ridică ochii, nedumerit.

— Lasă, domnule ! se amestecă Gherasim, împăciuitor. E obiceiul pămîntului, la ce să-l stricăm noi ?

— Bine, numai să nu iasă bocluc !

— Aș ! Să vezi dumneata ce-am să mă înțolesc !

— Dacă-i așa, de ce nu te-ai înțolit pînă acum ?

La această întrebare, Ieremia se scărpină-n cap, și mai nedumerit :

— Păi de ce să mă fi înțolit dacă nu mă zorea nimeni, că doar n-aveam de gînd să mă-nsor ?! Parcă rachiul se găsește pe drum, nu tot cu bani îl iei ? Și ce, am avut eu vreodată bani de aruncat în vînt ?...

Anton Lupan se pomeni scărpinîndu-se în cap, imitînd gestul lui, pe care de altminteri îl cunoștea, ba încă de mult, și fără să vrea, zîmbi.

— Nădăjduiesc să nu-mi porți pică fiindcă vreau să fii îmbrăcat mai frumos.

— De ce să-ți port pică ? Eu nu văd că atîrnă zdrențele pe mine ? Numai că înainte nu-mi prea păsa de ele ; acu', înțeleg, se schimbă socoteala, înseamnă că nu trebuie să te fac de rîs...

— Bine, Ieremie ! După asta să cauți prin tîrg, să vezi unde ne putem găzdui pe cîteva zile.

— Asta nu-i greu ! Văru' Haralamb se are bine cu toate vădanele.

— Vezi numai că noi sîntem puși pe treabă, nu pe însurătoare. Ismaile, tu ai să stai aici, cu calabalîcul nostru, pînă se întoarce Ieremia, pe urmă căutați o căruță și-l duceți la gazda noastră ; numai, aveți grijă de cufăr, fiindcă înăuntru sînt lucruri care pot să se vatăme. După ce terminați, luați-o pe canal în jos, pînă la far, și-acolo, dacă o să vă uitați pe mal, o să mă vedeți pe mine și pe Gherasim.

— Astăzi nu mîncam ? întrebă Ismail.

Nu-i păsa atît de el, că nu mînca prea mult ; din obișnuință, se îngrijea de prînzul celorlalți.

— Ba o să mîncăm, dar nu berbec fript ! răspunse Anton Lupan.

— Lasă că mi se făcuse lehamite de berbec ! adăugă Gherasim.

Bucătarul îl privi mustrător și dezamăgit : adică berbecii lui nu erau grași, nu erau bine fripți ?...

Văzîndu-l așa chinuit, Anton Lupan îl liniști :

— Ismaile, nu fii amărît ! Cînd ne-om încropi gospodăria noastră, o să poți găti orice ți-o da prin gînd, chiar și saraigli. Pînă-atunci, o să mîncăm la locanta de peste drum. Chiar să te duci pe acolo și să vezi ce ne pot da la prînz.

Bucătarul adulmecă în aer, mișcîndu-și nările într-un anumit chip.

— Plachie de crap ! răspunse repede, mulțumit.

— De unde știi ?

— Miroseam !

Ceilalţi trei se puseră pe rîs, spre nedumerirea lui Ismail.

— Atunci, în ceea ce priveşte prînzul nostru, am scăpat de griji, zise Anton Lupan. Făceţi ce v-am spus şi veniţi după noi, cît mai curînd. Ieremie, poate găseşti pe undeva nişte lopeţi. O fi vreo fierărie aici, în tîrg ?

— Nu ştiu, domnule, dar fii liniştit: lopeţi găseşte văru' Haralamb pe la vădanele lui.

După ce rămase singur, Ismail se aşeză cu grijă pe cufărul lui Anton Lupan, îşi aprinse luleaua, îşi trase sacul alături, un sac de acela cenuşiu, din pînză de velă, lung şi îngust, în care marinarii îşi poartă întregul lor avut — şi după ce scotoci prin el, scoase la iveală o cutie lătăreaţă de lemn, plină cu pensule şi felurite vopsele, puse în borcănaşe ca sulimanurile la spiţer.

Pe malul celălalt se vedea un şlep negru, tras pe uscat, să i se repare fundul şi să fie dichisit. De o parte şi de alta erau nişte barăci cenuşii, apoi cîteva sălcii, încă neînfrunzite, jelindu-se ca nişte bocitoare pe ţărmul pustiu, şi dincolo de ele începea pădurea de stuf. Nu se simţea nici o mişcare, totul părea amorţit, numai dinăuntrul şlepului se auzeau bocănituri.

Bucătarul privi printre pleoape ţărmul sterp, pe care soarele dimineţii, încă rece şi zgribulit, parcă îl sărăcea mai mult, apoi scoase din sac o bucată de mucava, o îndreptă pe genunchi, amestecă vopselele şi se apucă să picteze, mulţumit, peisajul din faţa lui. Intîi trase, de-a latul, două linii şerpuitoare, la două degete una de alta, şi spaţiul de la mijloc îl umplu cu sineală, închipuind o Dunăre mai albastră decît ar fi visat-o orice poet. După ce apa fu gata şi o contemplă mulţumit, luă alte penele, pe rînd, şi muindu-le tot în alte culori, aruncă în unda-ei nemişcată sumedenie de peşti feluriţi, de neamuri ciudate, verzi, roşii, aurii — în gîndul lui ştiuci, crapi, plătici, nisetri şi moruni, la o scară şi într-o abundenţă care ar fi îmbogăţit pe pescarul cel mai pîrlit.

Tocmai în clipa cînd picta ultimul crap, de proporţiile unui delfin, Ismail tresări, adulmecă în aer şi-apoi, lăsînd ustensilele sale de artist, se repezi la locanta de peste drum.

— Kir Aristide! strigă, băgîndu-şi mustaţa zbîrlită pe fereastra bucătăriei. Mai puneam dafin, mai puneam piper, şi facem foc mic! Nu stricam plachie, bre!

După ce dădu aceste sfaturi şi adulmecă din nou mirosul plachiei, Ismail se trase doi paşi înapoi, cu ochii la firma lui kir Aristide. De mult timp îl zgîndărea la inimă s-o picteze el, din nou, cu dichis, dar grecul, încăpăţînat şi zgîrcit, nu se învoia de fel. Era o firmă veche, ruginită, pe care abia se mai putea citi:

ARISTIDE PANAIOTIS
Locandă cafenea ceai ospătărie
LA PALICARUL AMARIT

— De ce spuneam amărit, bre ? întreba Ismail.

— Asa, pentru simpatrioţi. Să vadă că tînzimu de doru la Patrida !

Din partea lui, fostul bucătar de pe „Penelopa" socotea dăunător acest şiretlic. Simpatrioţii care vin la locantă, departe de Patrida, vor să se veselească, nu să fie amărîţi.

— Lasam pictam, zgriam Ismail! stăruia pe lîngă grec, de cîte ori se oprea cu barcazul aici. Frumoz pictam, frumoz zgriam: La palicar veselit!

Zadarnic însă: kir Panaiotis nu se lăsa convins!

Ismail mai privi firma ce-o privi, clătină din cap, apoi se întoarse la pictura lui, nu înainte de a-i striga încă o dată stăpînului locantei să facă focul mai mic.

In acest timp, Anton Lupan, urmat de Gherasim, o luase de-a lungul canalului, în jos, pe drumul străbătut în ajun, şi se afundase în stufăriş. După cîteva minute marea se deschise în faţa lor, arămită de soarele care încă nu-şi lepădase zgura roşiatică a oricărui răsărit. Spre sud-est se vedea „Penelopa" îndepărtîndu-se repede, împinsă de briza rece a nordului. In larg se rostogoleau valuri înspumate, semn că vîntul nu rămînea blînd.

Gherasim se opri pe plajă, cu mîinile în buzunare, privind în urma barcazului. O umbră îi întunecă fața.

— Vezi, domnule, — zise cu un fel de mirare, — pe kir Iani nu l-am avut de loc la inimă și-am fost bucuros să-l dau naibii, dar după „Penelopa" mă doare inima. Am navigat trei ani cu ea și n-aș putea spune că au fost ani ușori, și cu toate astea, acum cînd o văd ducîndu-se fără mine, tot mi-e teamă să nu fi uitat ceva pe bord. De uitat, nu-i vorbă, că n-am avut ce uita; dar poate mi se duce o fărîmă din suflet. Stau să socotesc, cît suflet trebuie să aibă un marinar și ce-i rămîne cînd e bătrîn, dacă lasă cîte ceva din el pe fiecare corabie cu care a navigat?

Anton Lupan îl bătu pe umăr:

— Nu te mai gîndi la asta, Gherasime! In curînd o să avem o corabie mai frumoasă decît toate celelalte, și ca să facem treaba ca lumea, o să-ți trebuiască tot sufletul. Vezi dară, nu lăsa să plece cu „Penelopa" nici o fărîmă din el!

— Bine, domnule, ducă-se fără mine! De altminteri, cu vîntul ăsta, care ar putea să se prefacă în furtună, și cu trei oameni cîți i-au rămas, nu-l văd pe kir Iani să nimerească gura Bosforului. Mai degrabă cred că mîine seară „Penelopa" o să zacă undeva pe coasta Anatoliei. Noroc că nu-s stînci în partea aceea; nu că mi-ar păsa de kir Iani, mi-ar fi milă de oameni...

După acest schimb de gînduri porniră pe malul mării și după cîteva sute de pași ajunseră la epava pe care Anton Lupan o descoperise ieri seară. Zăcea în același loc, culcată pe o coastă, în culcușul ei adînc de nisip, pe care i-l săpaseră anii.

Gherasim îi dădu ocol, cu un început de mirare, pînă ce deodată rămase țeapăn, cu mîna la gură.

— Păi asta-i „Marta", domnule! Aș putea să jur, fiindcă am navigat cu ea vreo cinci ani, între Marea Mînecii și Mediterană.

— Nu te-nșeli, răspunse Anton Lupan, în sufletul căruia tulburarea de ieri seară se ridica iarăși. Numai că în clipa cînd a naufragiat, nu se mai numea „Marta". S-a întîmplat cu ea o poveste pe care am să ți-o spun odată. Acum hai să vedem ce se poate face ca să-i schimbăm

soarta. Ar fi fost păcat să putrezească aici, pe malul mării.

Ochii lui Gherasim sclipiră:

— Da, domnule, e o corabie fără pereche! Am înfruntat cu ea valurile Biscaiei și niciodată nu mi-a bătut inima că ar putea să ne facă vreo rușine. E drept că joacă pe valuri ca o bătrînă beată, în schimb, nu ia un strop de apă pe punte. Poți să pui rufe la uscat, cînd alte corăbii sau vapoare se udă pînă în vîrful catargelor... Dar cum o să facem, a cui e ea acuma?

— A fost a mea și-a unui prieten care bănuiesc că a pierit aici, împreună cu tot echipajul... Poate ai auzit de niște pirați...

Gherasim păli, apoi se făcu roșu:

— Spînu? Ah, mă jur că într-o zi, dacă am să-l intîlnesc, eu am să-i pun ștreangul de gît, n-am să las pe altul. Pe bietul Panait, frate-miu, tot el l-a căsăpit acum doi ani, la Samos. Numai că, unde să-l întîlnesc, tîlharul? De la o vreme i s-a pierdut urma.

— Ștreangul o să i-l punem împreună, Gherasime! Prietenul pe care mi l-a ucis, mi-era mai mult decît un frate.

Cîrmaciul nu văzuse niciodată pe fața cuiva atîta tristețe și-atîta îndîrjire. Dar îndată Anton Lupan își scutură tristețea și zise, stăpînindu-se:

— Acum să ne apucăm de treabă, să cercetăm corabia în amănunțime, să facem socoteala materialului de care e nevoie, pe urmă o să mă duc la Căpitănia portului, să închei actele de cumpărare...

— Cum adică? Nu-i a dumitale? De la cin' s-o cumperi?

— Nu mai e a mea, dacă a rămas în părăsire. După o vreme, orice epavă trece în stăpînirea statului.

— Na-ți-o bună! Eu din partea mea, n-aș întreba pe nimeni; aș pune-o pe picioare — și p-ormă, să vină cineva să-mi ceară socoteală! Auzi legiuire!...

Trecuseră numai vreo două ceasuri de cînd se aflau pe malul mării, în care timp cercetaseră epava scîndură cu scîndură, atît cît le îngăduia nisipul, cînd în dreptul farului se iviră trei oameni ieșind din stufărișuri, cu lopeți în

mîini. Erau Ieremia, Ismail și un necunoscut, care se ținea ceva mai în urmă.

Pe malul celălalt, baba lui moș Ifrim, venită să ia apă cu donița, stătea țeapănă ca un stîlp și se uita după ei, parcă înciudată, cu solzul de crap din ochi, lucind.

— El e Haralamb, domnule! zise Ieremia, cînd ajunseră la locul unde-i aștepta Anton Lupan și Gherasim. M-am gîndit să-l iau cu noi, să ne dea o mînă de ajutor, că și așa, la șantier, mare lucru nu are de făcut.

— Foarte bine! răspunse Anton Lupan, strîngînd mîna lui Haralamb și cercetîndu-l fățiș.

Noul venit era așa cum și-l închipuise după cele auzite despre el pînă acum: un flăcău de vreo douăzeci și cinci de ani, nu prea înalt dar nici scund, cu umerii largi, cu trupul subțire și mlădiu, călcînd apăsat și totuși ușor, ca jivinele sprintene din păduri, cu obrazul prelung, cu gura roșie ca mărul călugăresc cînd s-a pîrguit, cu părul negru, numai inele și cîrlionți răsuciți. Dar asta încă n-ar fi însemnat nimic, numai cu atît poate n-ar fi înnebunit lumea femeiască din împrejurimi, dacă ar fi avut un nas oarecare, nici frumos, nici urît. Nasul lui Haralamb, cu nările subțiri, fremătînd cum freamătă frunza plopului bătută de vînt, era în așa chip dăltuit, în așa fel se întregea linia lui cu linia frunții, iar vîrful, atît de gingaș, și în același timp atît de hotărît se arcuia umbrind buza de sus, încît femeile cînd se uitau la el simțeau că-și pierd credința și-n bărbatul lor, și-n diavol, și-n Dumnezeu. Pe-un asemenea flăcău mai bine să-l spînzuri, decît să-l lași slobod pe drum!... Și măcar dacă ar fi fost numai atît! Haide, să fi fost trupul mlădiu, umerii largi, dinții albi, obrazul oacheș, prelung și nasul oricît de frumos, un nas fără pereche pe pămînt, dar barem să fi avut altfel de ochi, nici frumoși, nici urîți, ochii oricui! Ochii lui Haralamb, verzi-aurii, aveau în ei cîtă lumină varsă soarele de prînz în april, și cît verde se îmbină primăvara în crîng. Zadarnic umblau să-i întunece sprîncenele dese, pline de umbră ca inima codrului celui mai adînc, zadarnic împleteau zăbranice negre deasupra lor genele-i lungi, soarele nu se stingea în ei nici

după apus, iar verdele crîngului dăinuia, prelungind dulcea lumină a primăverii, peste orișice anotimp.

„Ce mai flăcău!" își zicea Anton Lupan, privindu-l uimit, fermecat de lumina ochilor lui.

— Și ce vînt te-a adus la Sulina? îl întrebă, clipind.

— Apoi, domnule, noi, ca și la ai lui Ieremia, am fost frați mulți, cu pămînt puțin, și-atunci ne-am risipit care încotro, pe la oraș, să învățăm vreun meșteșug. Am lucrat o vreme la o moară, la Brăila, pe urmă am fost la un dulgher și d-acolo, acu' doi ani, am venit încoace, că m-au îmbiat austriecii la șantier...

„Fir-ai tu să fii!" zicea Ieremia, în sinea lui, ascunzîndu-și picușorul de pizmă sub un zîmbet strîmb. „Te-au îmbiat austriecii la șantierul lor? Nu spui că umbla dulgherul să te omoare, știi tu de ce! Aoleu, ce-am să mai rîd, cînd ți s-o înfunda într-o zi!"...

Dar nu, nu era pizmă, iar zîmbetul nu era strîmb! De ce să-l nedreptățim? Că doar Ieremia întotdeauna se mîndrise cu Haralamb și cu isprăvile lui! Însă într-adevăr se gîndea că o să i se înfunde într-o zi — îi era teamă, nu se bucura nici un pic.

— Și-ți place aici? continuă Anton Lupan.

— Ce naiba să-mi placă? Numai sălcii și stuf, ca să nu mai pun la socoteală broaștele și țînțărimea.

Haralamb aruncă o privire spre stufăriș, tresări și își lăsă ochii în pămînt. Cine i-ar fi urmărit privirea, ar fi zărit o basma galbenă, ferindu-se prin stuf. Dar oamenilor nu le era gîndul la basmale și nimeni altul n-o văzu.

„Da' mai lăsați-mă în pace! Nu scap de voi nici aici?" își zicea în acest timp, Haralamb, sîcîit, fără să-și ia privirea din pămînt.

De sub malul canalului, la far, se ivi moș Ifrim — se uită un timp la ei, apoi o luă spre port și se pierdu în stuf.

— Ei, haide să ne apucăm de treabă! hotărî Anton Lupan, văzînd că soarele urca grăbit. Haralamb, dacă vrei să ne dai o mînă de ajutor, îți vom mulțumi.

— Bucuros, domnule. Dar ce aveți de gînd?

— Uite, puneți mîna pe lopeți; pentru început vreau să dezgropăm corabia asta din nisip. Pe urmă o să avem de lucru vîrtos. Cît voi săpați aici, eu o să mă cațăr cu Gherasim sus, că, după cîte bănuiesc, și-năuntru trebuie să fie o groază de nisip...

Erau patru oameni, cu lopeți, altceva nu aveau nimic — și ai fi spus că truda lor urma să fie amarnic de lungă și mai cu seamă fără rost. Să dezgropi o epavă din nisip! Merită să te zbuciumi zece ani ca să ajungi aici?

Așa ar fi judecat oamenii cu scufii în cap, — îi știți. Să nu judecăm ca ei, să fim cu luare aminte asupra acestui început, fiindcă tot ce va fi mai departe pornește de-aici.

Cum corabia zăcea pe o coastă și adînc îngropată în nisip, Anton Lupan făcu un salt și apucîndu-se cu mîinile de copastie, izbuti cu oarecare trudă să ajungă pînă sus. Gherasim îi întinse lopata, apoi îl urmă în același chip. Puntea jumulită scîndură cu scîndură lăsa să se vadă înăuntrurile corăbiei, împovărate de nisip. Ani de zile vîntul își făcuse treaba cu sîrg.

In timp ce Gherasim se apuca să arunce nisipul afară, Anton Lupan, aplecîndu-se pe sub traversele punții, cercetă corabia, pe îndelete, de la etravă pînă la etambou, amintindu-și cu emoție de ziua cînd „L'Espérance" era ancorată la cheiul Galatei și o cercetase la fel, tot într-o zi de martie, însoțit de Pierre Vaillant. Cu fiecare pas înainte, pe chipul lui se vădea mulțumirea, deși sufletul îi era întristat de amintirea prietenului pierdut. Lemnul, stejar sănătos, era întreg și neputrezit, lucrat cu îngrijirea care-l arăta pe meșterii olandezi sau norvegieni, moștenitorii meșteșugului Vikingilor, neîntrecuți făuritori de corăbii. Sub loviturile pe care corabia le primise cînd fusese aruncată pe nisip nu crăpase nici o coastă, nici o scîndură nu sărise din loc. Firește, puntea trebuia refăcută în întregime, trebuiau catarge, pînze și încă multe altele...

După ce sfîrși această cercetare, Anton Lupan scoase din buzunar un metru, un carnet, un creion și începu să facă felurite măsurători, însemnîndu-le pe o schiță alcătuită în pripă. Apoi coborî pe nisip, își alese un loc adăpostit de

vînt, după o dună năpădită de pir, și în vreme ce oamenii își continua treaba, se apucă de făcut socoteli.

Către ora prînzului, partea corăbiei dinspre mare era dezgropată pînă la chilă, lăsînd să se vadă întreg bordajul, nevătămat și fără urmă de putrezeală.

Anton Lupan se apropie, îl cercetă cu toată luarea aminte și nu-și ascunse mulțumirea.

— Ei, Ismaile, acum putem lăsa lucrul și să mergem la masă. Ne merităm cu toții plachia. După prînz puneți mîna pe lopeți să-i dați ajutor lui Gherasim, că înăuntru mai e încă mult nisip; eu între timp am să stau de vorbă cu căpitanul portului, dacă s-o fi întors de la rațele lui.

— Domnule, — zise Ieremia, în timp ce se îndreptau spre port, — poate vrei să vezi cum te-am găzduit; dumneata o să mii în odaia lui văru' Haralamb, că el și-așa înnoptează mai mult prin vecini. Eu cu Gherasim și cu Ismail ne-am găsit odaie alături, la un pescar.

— Bine, Ieremie; asta o să fie numai pentru început. Mai tîrziu, vreau să ne facem o baracă pe malul mării, să nu mai pierdem vremea cu dusul și întorsul din tîrg.

— Adică dumneata cam cît socotești că o să-ntîrziem pe-aici? întrebă Gherasim.

— Vreo trei-patru luni, sau poate chiar mai mult. Sînt atîtea și atîtea de făcut.

Vestea aceasta îl făcu pe bucătar să tresară și să se bucure ca un copil; nu nădăjduise chiar așa mult! Dar, în chip ciudat, de unde în prima clipă îi rîseră amîndoi ochii, o clipă mai tîrziu rămase vesel numai unul, iar altul se amărî... Ei, drăcie! Asta ce taină o mai putea fi?

Indată după prînz, în timp ce oamenii săi se îndreptau spre malul mării, Anton Lupan se duse la Căpitănie. Femeia care ieri frigea guvizi, acum jumulea o rață, sub șopronul părăginit. Dinăuntru se auzea țăcănitul obișnuit al jocului de table, atît de cunoscut celor ce au trecut vreodată prin fața cafenelelor de la Stambul.

— Șase-șase! striga căpitanul, în clipa cînd ușa se deschise în spatele lui.

Anton Lupan se opri în prag, nedumerit; în afară de ceafa căpitanului și de un fes roșu care se ridica deasupra

ei, nu mai vedea nimic. Dar căpitanul lovi cu palma în masă și strigă victorios, aplecîndu-se spre invizibilul său adversar învins:

— Marț! Să nu joci cu mine, dacă ești ageamiu!

— Bună-ziua, domnule!

Pe ceafa groasă, cutată adînc, se vedeau trei negi așezați în triunghi, doi jos și unul mai sus. De o parte și de alta a urechilor clăpăuge ieșeau în lături două capete de mustăți bățoase ca fuiorul de cînepă melițat de curînd. Lîngă cutia de table aburea un ibric cu cafea, iar un ciubuc, al cărui tub șerpuia pe podea pînă la narghileaua din fund, scotea firișoare împletite de fum.

— Bună-ziua! repetă Anton Lupan, după ce tuși de cîteva ori, ca să-și vestească sosirea, cum face în asemenea împrejurări omul bine crescut.

Căpitanul se întoarse greoi, cu scaun cu tot, și rămase zgîit. Avea obrazul la fel de gros ca și ceafa și un nas ca o trompă de elefant, să te miri că în răsucirea asta nu dărîmase totul în calea lui.

— Vor-vorbiți romînește?

Se mira, ca și bătrînul Ifrim, fiindcă și lui i se părea că are de-a face cu un străin.

— Aș putea vorbi turcește, răspunse Anton Lupan, cu ochii la fesul din capul lui. Dar asta e o limbă pe care o cunosc mai puțin.

— Turcește?... Nu știu! Știu bulgărește, și sîrbește, puțin.

Căpitanul portului ocupa această slujbă de vreo șase ani, printr-o întîmplare care rămînea de neînțeles pentru toată lumea și pentru el în primul rînd. În tinerețe făcuse grădinărie, îndeletnicirea cea mai răspîndită, după pescuit, pe malurile și ostroavele Dunării, prielnice zarzavaturilor, dar mai cu seamă ardeilor, castraveților și verzei tîrzii. Un grădinar de la Dunăre trebuie să fie în același timp și barcagiu, să cunoască drumurile pe apă, cum cunosc căruțașii drumurile de pămînt. El, unul, care la venirea toamnei trebuia să bată Dunărea în sus și-n jos, de la Sulina la Brăila și Măcin, și asta nu numai într-un an, ci nenumărați ani în șir, ca să-și ducă varza și ardeii la tîrg, cunoștea cursul apei, cu coturi, ostroave, anafoare, grinduri și praguri de nisip, cum își cunoștea grădinăria lui.

Așa se făcuse că mai tîrziu, austriecii îl luaseră în slujba lor să arate drumul căpitanilor de vas care navigau de puțin timp pe aici, și după o vreme, mulțumiți de priceperea lui, îi eliberaseră chiar și un brevet de pilot pentru Dunărea de Jos. Ultimul salt fusese și mai ușor de făcut... Spre bătrînețe, slăbindu-i vederea și nemaifiind bun de pilot, austriecii, generoși, îi dăruiseră o pereche de ochelari de la Viena și, avînd cuvînt greu la Comisia Europeană a Dunării, îl făcuseră căpitan de port, fără să cerceteze dacă omul avea vreo pregătire pentru această slujbă de birou. E drept că pe atunci ar fi fost cam greu să se știe care sînt îndatoririle unui căpitan de port, mai cu seamă într-un port ca Sulina, unde asupra bunelor orînduieli veghea cu mare grijă Comisia.

Căpitanul avea în primire un birou, un registru și un regulament gros. Comandanții de vapoare își făceau singuri înscrierile în registrul misterios, iar căpitanului nu-i rămînea decît să pună pecetea și să-și șteargă nădușeala de pe frunte, ca și cum ar fi cărat în spinare un sac cu cartofi.

Slujbele sînt grele sau ușoare numai după chipul cum le privești. Căpitanului i se părea mai ușor să încarci grîu în vapor, ori să bați cu ciocanul la șantier, decît să pui pecetea în registru și să ai în primire regulamentul cel gros.

— De cînd ești dumneata aici? îl întrebă Anton Lupan, înaintînd spre el.

Capitanului i se păru amenințător; se uită cu un ochi la registru, cu altul la regulament și se făcu galben-verde, ca un castravete răscopt.

— Păi cam de multișor; dinainte de război.

„Acum o să se uite în registru, o să mă-ntrebe din regulament", își zicea în sine, socotind că se afla în fața unui inspector trimis de la București. Nu-l inspectase nimeni pînă azi, nimeni nu se amestecase în treburile lui, dar se gîndea tot mai des că odată și-odată cineva o să-și aducă aminte de el. Măcar dac-ar mai fi întins-o așa vreo doi ani, pînă ieșea la pensie și scăpa de griji.

— Prin vara lui '78 n-ai primit o scrisoare de la Stambul ? continuă străinul din fața lui.
Asta ce mai era ? Ce mai avea Stambulul cu Țările Romînești ?
— Prin '78 ?... Stai să mă gîndesc... Prin '78... Un plic verzui ?
— Așadar, l-ai primit ?!
— L-oi fi primit...
— Ți-am scris și iarna trecută, de la București.
Pe căpitan îl treceau nădușelile. De Stambul nu-i era așa teamă ; cu Bucureștiul se încurca mai greu. Fără să vrea, privirea îi fugi spre sertarul biroului, unde zăceau, prăfuite, sumedenie de scrisori. Pe lîngă registru și regulament, ele erau spaima vieții lui.
— De o goeletă, „L'Espérance", sub pavilion francez, n-ai auzit ?
— Știu eu, domnule ?... Trec multe vase pe aici.
Poate era trecută în registru, dar cine se încumeta să caute în el ?
— E vorba de o corabie pe care au prădat-o pirații, în ajun de război.
— A, da ! Pirații lui Spînu ! Cum nu ; îmi amintesc !
— Atunci de ce n-ai răspuns la scrisori ?
— Să răspund ?... făcu căpitanul, fisticindu-se din nou. De ce n-am răspuns ?...
Anton Lupan îl privi printre pleoape, apoi deodată întinse mîna pe birou și luă regulamentul cel gros.
— Ce scrie aici ?
Asta era taina căpitanului de port, taină pe care ani de zile n-o dibuise nici un om. Nefericitul luă regulamentul în mîinile-i păroase, cuprinse de tremur, îl suci ce-l suci, pînă ce-l deschise cu susul în jos și privi în el, prostit. Trebuise să vină acest străin ciudat, ca să descopere într-o clipă ceea ce alții nu dibuiseră în atîți ani.
— Merge cam greu fără ochelari ! zise, zeflemitor, Anton Lupan.
De mirat, învățase să nu se mai mire de nimic ; se afla la poarta Levantului și Levantul ascundea ciudățenii fără sfîrșit.

— Nu prea sînt deprins cu scrisul ăsta nou ! bolborosi căpitanul, scăldat în sudori. Am fost învățat cu alt scris...
— Dar cărțile nu se țineau de-a-ndoaselea nici atunci !
Căpitanul aruncă regulamentul și ocolind biroul veni în fața lui Anton Lupan, scurt și gros, cu nasul mare prins parcă într-un belciug, cu mustățile ca un jujău din acelea care se leagă de gîtul rîmătorilor, să nu iasă din ogrăzi printre uluci.
— Domnule, nu mă nenoroci ! Cine te-a trimis să mă iscodești ?... Am adunați vreo cincisprezece polișori, ți-i dau pe toți, numai să nu mă spui !
Anton Lupan se uită la el, cum se frămînta, cu pumnii noduroși pe piept, gîfîind, nădușind.
— N-am nevoie de nici un ban ; din partea mea poți să fii liniștit...
— Mă mai împrumut cu cinci. Iți dau douăzeci !... Iți dau și trei rațe, le-am împușcat ieri.
— ...Numai aș vrea să-mi spui, cum naiba poți să-ți faci slujba, dacă nu știi să citești și să scrii ?
— De ce să citesc ? Ce să scriu ? întrebă căpitanul, mai fisticit.
— Dumneata nu primești adrese, instrucțiuni, mă rog, corespondență de sus ?
— Nu ! Treaba merge ibrișin. Nu se amestecă nimeni aici.
— Dar cînd îți iei leafa, nu iscălești ?
— Leafa ?... Leafa vine cu vaporu', de la Galați, mi-o aduce un căpitan ; iscălește el în locul meu ; sîntem prieteni de mult... Domnule, pari un om bun ! Nu mă spune la nimeni și-ți făgăduiesc...
— Nu-ți face griji ! Dacă n-ai știut carte acum patru ani, cînd asta mi-ar fi folosit, puțin îmi pasă că nu știi azi ! Aș mai fi avut și altceva cu dumneata, dar mi-e teamă că te-aș încurca prea mult... Cum ziceai că merge treaba aici ?
— Ibrișin !
— Atunci aferim !
— Domnule, o cafea ?...
— Mulțumesc, nu.

— Ciubuc ?
— Nu obişnuiesc.
— Dar o tablă nu faci ? Numai pe un frâncuţ !
— Poate cu alt prilej.
— Şi nu mă spui ?
— Poţi să fii liniştit !

Vin uneori furtuni care, cu cît sînt mai năprasnice, cu atît lasă în urma lor cerul mai nevinovat, mai senin.

Anton Lupan nu închisese bine uşa Căpităniei, cînd auzi zarurile ţăcănind. Iar cînd să intre în stuf, îl auzi pe căpitan strigînd :

— Doi-patru ; poartă în casă !... Lăstuno, raţa s-a fript ?

Oamenii aruncau nisipul de zor şi cel mai inimos, deşi cu spor mai mic, părea Ismail. Bucătarul se opintea în lopată, şi-i povestea, gîfîind, lui Haralamb, că Ieremia ştia, — mai fusese pe la turci, — cum se fac adevăratele saraigli la Stambul :

— Voi nu stim ce estem saraigli ; voi spuneam sarailie ! Hi-hi-hi !

În dispreţul lui pentru cofetarii ghiauri, Ismail îi amintea ascultătorului că mîncase odată, la Galaţi sau la Brăila, o asemenea sarailie şi pe urmă trei zile băuse apă cu vadra, fără să-şi potolească setea şi să-i treacă sughiţul. A, cu totul altceva se făcea la Stambul !

După cum povestea bucătarul, fireşte cu alte cuvinte, nefiind deprins prea bine cu graiul ghiaur, turcii îi spuneau prăjiturii lor sarai-gli, adică prăjitură de serai. Ea a fost născocită de un cofetar vestit, pentru sultan şi pentru femeile lui ; dar cofetarul acela avea un ucenic şiret — şi după ce-a învăţat să facă prăjitura de serai, pezevenghiul a fugit şi a vîndut taina altor cofetari... Saraigliile la Stambul, după ce se coc, la un foc cu mare dibăcie potrivit, sînt gata poate numai pentru ghiauri. Credincioşii coranului, adevăraţi cunoscători la lucru bun, le pun în borcane cu miere şi trandafir şi aşa le lasă zece zile, să se îndulcească şi să se înmoaie ca puful. Numai după aceea le mănîncă şi p-ormă îşi ling degetele, dînd har lui Allah. Dar asemenea sarai-gli poţi să mănînci şi douăzeci, fără să te prindă leşin la stomac şi fără să-ţi fie sete loc.

— Aferim, bre, asta sarai-gli !

Haralamb asculta şi înghiţea în sec, chinuit ; nu era pofticios, dar cum să nu-i lase gura apă, la chipul cum povestea Ismail ? Astăzi pesemne fusese ziua luptei lui cu ispitele ! Colea, bucătarul cu saraigliile, dincolo basmaua galbenă, fluturînd ademenitoare prin stuf. Oare mai era mult pînă la asfinţit ?

— Măi turcule, mai tacă-ţi gura ! izbucni Gherasim. Nu vezi că l-ai scos din minţi ?

Dar oare un bucătar, cînd a început să vorbească de meşteşugul lui, se poate opri cum îi spui ?

— Gherasime ! strigă Anton Lupan, apropiindu-se.

Cîrmaciul lăsă lopata jos şi ieşi în întîmpinarea lui.

— Ce-ai făcut cu Căpitănia, domnule ?

— Cred c-ai avut dreptate ; nu merită să ne ostenim şi să aruncăm banii în vînt. O să ne vedem de treburile noastre, fără să mai întrebăm pe nimeni. Portul ăsta parcă ar fi ţara nimănui... Ei, cum merge treaba aici ?

— Pînă desearâ mîntuim.

Într-adevăr, înainte de asfinţitul soarelui, înăuntrul corăbiei nu mai era fir de nisip. Oamenii îşi ştergeau năduşeala de pe frunte şi îşi îndreptau şalele, mulţumiţi. Haralamb trăgea cu coada ochiului spre stufăriş.

— Mîine o să trebuiască să ne adunăm mai mulţi s-o săltăm în picioare şi s-o proptim. Haralamb, crezi c-ai să găseşti cîţiva oameni, cu cabluri şi cu argaţi ?

— Adică să-i caut din seara asta, domnule ?

— Păi altfel cum ?

Flăcăul oftă, cu ochii la stufăriş.

— Las' că-i găsim, domnule ! răspunse Ieremia, în locul lui, dîndu-i un ghiont, cu năduf.

— Vreo cherestegerie este aici ?

— Este, dar cam sărăcuţă.

— Nici nu ne trebuie cine ştie ce : nişte scînduri de brad să facem o baracă şi vreo cîteva grinzi, să săltăm corabia de pe nisip şi s-o proptim. Pentru restul materialelor am întocmit o listă ; o să vorbim desearâ despre asta şi o să vedem ce este de făcut. Acum să mergem la cină.

Ismaile, oare ce-o să găsim la kir Panaiotis? Ce ne-o fi pregătit?

Bucătarul adulmecă în aer, dar îndată își lăsă capul în jos și mărturisi, rușinat:

— Nu simțeam, estem departe; nu puteam mirosim...

În seara aceea, după cină, Anton Lupan își strînse oamenii în odăița lui Haralamb, unde era găzduit, odaie curată, cu scoarțe pe jos, cu perdeluțe la ferestre și cu năframe de borangic puse ca podoabe pe pereți; o mînă de femeie ar fi îmbătrînit să facă atîtea; aici, se vede, era claca mai multora. Harnice și cumsecade femei!

Aseară, pe vremea asta, Anton Lupan îl avea numai pe Ieremia și abia stătea de vorbă cu Gherasim, arătîndu-i ce purta în gînd. Acum se adunaseră cinci... Sfatul lor ținu îndelung, în jurul lămpii cu gaz; Haralamb stătea ca pe ghimpi.

— Așadar, acum știm fiecare ce avem de făcut, spuse Anton Lupan, la sfîrșit. Ieremie, ai rămas numai tu. Credeai că te-am uitat?... Tu, mîine dimineață ai să pleci cu vaporul la Galați, și ai să cumperi toate aceste materiale scrise de mine aici. Te trimit pe tine, fiindcă orașul ți-e bine cunoscut.

Zicînd, îi întinse o listă lungă de cumpărături și un pumn de bani: o sută de galbeni, prețul unei gospodării de om chivernisit. Ieremia se înroși pînă în fundul urechilor, că le simți fierbinți, le auzi țiuind.

— Dar, domnule, nu ți-e... nu ți-e frică de loc?... întrebă, uluit.

— Frică?... De ce? Dacă ai flinta cu tine, nu mă tem de nimic.

Oamenii se priviră, nu știu cum, amețiți; parcă le plutea în cap fumul unei vrăjitorii. In clipa cînd Ieremia luase banii, toți, în frunte cu Haralamb, fuseseră siguri că n-au să-l mai vadă niciodată venind înapoi. Dar acum, după aceste vorbe, pe care Anton Lupan le rostise ca și cînd n-ar fi înțeles întrebarea lui, simțiră, în chip tainic, toți în același timp, că Ieremia o să se întoarcă gîfîind, parcă mînat din urmă de turci... Vrăjitorii!...

Și Ieremia se întoarse, într-adevăr, la capătul unei săptămîni... Se întîmplaseră multe între timp; pe moș Ifrim (văzuseră toți că farul era în ochii lor) îl bătuse baba lui de trei ori, și-i ridicase, cu donița, un cucui în creștet, să zici că-i ou de gîscă, gata să facă pui. Anton Lupan jucase table cu căpitanul portului, luîndu-i partidă după partidă, la rînd. Căpitanul pierdea partidele, și cu fiecare partidă un franc de argint, dar nu se dădea învins, fiindcă era cunoscut drept cel mai bun tablagiu pe toată Dunărea de Jos, de la Sulina pînă la Măcin. Bătuse furtuna echinoxului în cursul acestei săptămîni, împingînd valurile mării pînă în stufăriș, dar oamenii noștri își văzuseră de treburile lor, uzi pînă la brîu și de la brîu în sus jumuliți de vînt. Zburau prin văzduh trîmbe de apă și nori de nisip, foșnea și se tînguia stuful bătrîn, de anul trecut — cel verde, încă plăpînd, necheza subțirel, ca mînjii născuți de curînd... Se mai întîmplaseră și altele, însă doar fapte mici. Cel mai însemnat era că martie se apropia de sfîrșit...

Ieremia sosi într-o joi, la prînz, cu un barcaz încărcat pînă sus. După ce îl rugă pe căpitan să aștepte la chei, porni pe malul canalului în jos, să-i caute pe ai săi la locul cunoscut. Soarele strălucea pe un cer albăstrit — venea primăvara, și de la nord și de la sud, de la apus și de la răsărit, și punea stăpînire pe pămînt, încălzindu-i seva, făcîndu-l să aburească blajin. Creștea stuful, iar salcia își despletea deasupra apelor zulufii verzui...

Ajungînd la far, Ieremia rămase nedumerit, cu ochii mari pe țărm, spre sud. Corabia era acolo unde o lăsase, numai că la început n-o recunoscu. In lipsa lui, ceilalți nu stătuseră cu mîinile în sîn: o despresuraseră cu totul din nisip și-o ridicaseră în picioare, proptind-o cu stîlpi. Alături se ivise o baracă de scînduri, iar în spatele ei un șopron, de sub care ieșea fum. Cînd se apropie, îl văzu acolo pe Ismail, aplecat deasupra unei vetre cu oale și crătiți puse la fiert, în rînd.

Bucătarul icni și rămase țeapăn, cu lingurolul în mîini. Nu că n-ar mai fi crezut în vraja pe care o simțiseră cu toții deunăzi; dar vezi, vraja are o lege și ispita alte legi...

Serile, stînd la taifas cu Gherasim, parc-ar fi zis că de la plecarea lui Ieremia trecuse prea mult timp...

Auzindu-i icnetul, că icnise adînc, Gherasim își scoase capul ciufulit dinăuntrul corăbiei, iar Anton Lupan ieși pe ușa barăcii, cu niște hîrtii în mîini.

— Bine-ai venit, Ieremie!

— Bine te-am găsit, domnule!

Gherasim îl privi mustrător pe Ismail; acesta răspunse cu aceeași mustrare în priviri... Vraja e vrajă — de ce s-o punem pe talger cu ispita și s-o cîntărim?

— Ei, Ieremie, ia spune, ce-ai făcut?

— Am adus tot ce mi-ai poruncit — pînă la ultimul cui. Numai lemn de pin pentru catarge n-am găsit, dar am dat acolo peste un plutaș, om de ispravă, îl cunosc de mult, și fără să mai cer voia dumitale, i-am zis să coboare pe Bistrița doi pini înalți. Cînd o fi cu ei la Galați, o să ne dea de veste aici, prin vreun căpitan de vas.

— Foarte bine ai făcut! De altminteri, catargele au să ne trebuiască abia la sfîrșit... Și cărțulia de care ți-a spus căpitanul portului?

— Am găsit-o, uite-o aici... Dar văru' Haralamb pe unde-o fi? întrebă Ieremia, uitîndu-se în jur.

— S-a dus la șantier, să facă rost de o forjă și de cîteva găleți cu cărbuni. Știam că azi-mîine trebuie să pici — și aveam nevoie de lucrurile astea, ca să ne apucăm de treabă numaidecît. Noi, după cum vezi, am făcut cîte ceva aici cît ai lipsit.

Intre timp se apropiaseră și ceilalți doi, Gherasim și Ismail, tocmai în clipa cînd sus, lîngă far, Haralamb ieșea din stuf, ducînd în spinare un sac greu, înnegrit. Alți doi oameni veneau după el, cu o forjă, iar un al treilea împingea o roabă, a cărei roată se auzea scîrțîind pînă aici.

— Dar asta-i fierărie în lege! se minună Ieremia, puțin mai tîrziu, privind forja, sacul cu cărbuni și roaba în care se vedeau o nicovală cît toate zilele și gogeamite baros ruginit.

Apoi se întoarse spre vără-su și, în loc de bun găsit, îl luă la rost:

— Ce-ți puseși mușcata aia la ureche? Nu te vezi că ești totuna de cărbuni?

Haralamb luă floarea rușinat și-o ascunse în pumn.

— Pe Ghiocica o văzuși? întrebă, șoptit.

— Nu; l-am văzut pe sacagiu! răspunse Ieremia, printre dinți.

Și oftă adînc.

— Poftim mîncam! se auzi în clipa aceea glasul lui Ismail.

Ieremia se apropie de Anton Lupan:

— Domnule, prînzul trebuie ori să-l grăbim, ori să-l lăsăm pentru mai tîrziu; ne așteaptă barcazul în port și dacă nu-l descărcăm curînd, căpitanul o să vrea bani mai mulți... Apoi, mai am acolo un băietan, pe care l-am luat cu mine să-mi fie de ajutor la drum, și bietul de el o fi flămînzit.

— Atunci, hai să prînzim la iuțeală, hotărî Anton Lupan. N-are rost să ne amînăm masa, fiindcă barcazul n-o să-l putem descărca așa, cît ai bate din palme. Iar băietanului tău, i-om duce acolo ceva de-ale gurii, dacă s-o învoi Ismail.

Sub șopronul bucătăriei, fusese înjghebată o masă din scînduri de brad, pe pari bătuți în nisip. De o parte și de alta a ei se întindeau două bănci cu picioarele tot așa, înfipte în nisip. Ismail așteptă să-i vadă pe toți așezați, zîmbi mulțumit, își umflă pieptul și se apropie cu castronul plin, aburind. Făcuse mîncare ghiaurească, borș de perișoare, cu leuștean mult, numai că nu băgase carnea în mașina de tocat, ci o migălise cu satîrul, ca la Stambul, să nu i se piardă nici un pic din gust... Spre necazul lui, oamenii mîncau grăbiți, nimeni n-avea timp să se minuneze că borșul era așa bun.

Odată prînzul sfîrșit, nu spuseră decît în fugă: „Mulțumim, Ismaile!" — și porniră ca nebunii spre port...

Sînt în viața unui bucătar clipe de mulțumire, dar și clipe amare, să nu le mai socotești! Carne tocată cu satîrul și să nu spună nimeni un cuvînt!

Ismail spălă vasele, pufnind, le puse la locul lor pe polițele de sub șopron, le acoperi să nu le umple nisipul adus de vînt și intră în baracă, să-și ia cutia cu vopsele, că ma-

rea căpătase o culoare sidefie pe care voia s-o picteze negreşit.

Se mutaseră aici abia de trei zile şi pînă acum toţi păreau mulţumiţi de noul lor culcuş. Dormeau în hamace, ca pe vapor, înăuntru mirosea a răşină de brad şi marea le murmura necontenit în urechi.

Numai Haralamb, cum cădea seara, se făcea nevăzut şi pînă la răsăritul soarelui, nu-l mai simţeai venind; acum, e drept, nimeni nu-l putea sili să înnopteze aici, de vreme ce-şi avea odăiţa şi rosturile lui în tîrg. Mai cu seamă că, dacă era vorba de muncă, muncea cît trei, să zici că oboseala nu se-atingea de el. Şi nici la simbrie nu se-arăta grăbit; cînd Anton Lupan aducea vorba de bani, îşi lăsa capul în pămînt, sfios:

— Lasă, domnule, întîi să mîntuim treaba şi p-ormă mă-i plăti.

— Dar poate că atunci ai să ceri cine ştie cît!

— Cît ai să-mi dai dumneata — şi am să fiu mulţumit.

Ismail se aşeză pe nisip, deschise cutia de vopsele, puse bucata de mucava pe genunchi, cînd îl văzu pe moş Ifrim venind dinspre far. Bătrînul îşi făcea în fiecare zi drum pe aici, se uita la oameni cum muncesc şi pufăia din lulea, ca un logofăt pus să ţină seama de munca lor.

— Am mîncat? îi strigă Ismail, bucuros de venirea lui.

— Nu, că s-a supărat baba mea şi-a aruncat mîncarea la cîini.

Iacă mai sînt şi clipe de mulţumire în viaţa unui bucătar — şi ele vin adesea la timpul cel mai potrivit.

— Hai, dam borş Ismail! Borş cum gateam la ghiaur!

Moş Ifrim se aşeză sub şopron, îşi scoase căciula şi se închină, trăgînd cu ochiul la oala lui Ismail. Borşul încă nu se răcise, nu mai trebuia încălzit.

Bucătarul îi puse farfuria în faţă, îi dădu o lingură de fier, pîine tăiată felii, apoi se trase în lături, cu mîinile în şolduri, aşteptînd mulţumit.

— Borşul cu pîine nu-i bun; n-ai mămăligă? întrebă bătrînul, făcînd nazuri de la început.

Ismail pufni.

Oaspetele său clătină din cap, luă lingura de fier, o privi chiorîş, o şterse în palmă şi zăbovi un timp.

— N-ai una de lemn? Borşul cu lingură de fier n-are gust!

— N-aveam! se stropşi Ismail.

Moş Ifrim se apucă să mănînce, parcă silit, rupînd pîinea cu teamă şi tot uitîndu-se chiorîş la lingura cu care nu era obişnuit. Cu o lingură d-asta te poţi şi otrăvi! Dar, ce mai tura-vura, borşul era bun, gras, mirosea frumos, avea de toate alea, ardei mai puţin, leuştean mai mult — aşa cum se cere unui borş gătit ca la ghiauri.

— Bogda-proste! spuse paznicul farului cînd sfîrşi.

— Am fost bun?

— Bun, nimic de zis, numai că perişoarele sînt parcă tocate prea mărunt...

— Siktir!...

Dar să-l lăsăm pe bietul Ismail spumegînd şi să vedem ce făcuseră ceilalţi, între timp. După ce sfîrşiseră prînzul, plecaseră spre port, zoriţi, cu Anton Lupan în frunte, urmat de Gherasim. Haralamb se ţinea mai în urmă, pe lîngă văru-su, muşcînd floarea în dinţi.

— Zi, mă, pe Ghiocica n-o văzuşi?

— Nu-ţi spusei? L-am văzut pe sacagiu!

Apropiindu-se de Căpitănie, auziră zarurile ţăcănind; căpitanul îşi făcea partida de table de după-prînz, luptîndu-se cu adversarul său închipuit, dar cu toată fierbinţeala jocului, îi simţi şi se repezi la geam, aplecat în afară, mai-mai să dea cu trompa în nisip.

— Facem o partidă, p-un frăncuţ?

Anton Lupan se apropie de fereastră şi-i întinse cărticica pe care i-o adusese Ieremia în sîn.

— Iată abecedarul; ţi l-a găsit.

In săptămîna care trecuse, se mai întîmplase şi alt fapt mărunt: căpitanul portului îl iscodise pe Anton Lupan, cît de greu i-ar fi unui om ca el să înveţe a scri şi a citi, măcar aşa, ca să nu se facă de rîs. De mult nutrea asemenea dorinţă în sufletul lui, dar ca să ceară ajutorul cuiva, ar fi însemnat să-şi dezvăluie vechiu-i beteşug. Alta era socoteala cu acest străin, care părea un om şi bun şi tăcut;

știa că n-o să spună nimănui, n-o să-l dea în gît... Dar nu bănuise că pentru a-și împlini tainicul vis era nevoie de o carte cu colaci, cîrlige și bețe trase în fel și chip. Ce să faci cu ele, de unde să pornești, cum să le descurci ?... Acum căpitanul se uita în cărțulie ca mîța-n calendar și simțea că-l trec nădușeli fierbinți.

În port, la pupa vasului de pasageri austriac, care tocmai venise din sus, se vedea legat la chei un barcaz micuț, încărcat din greu. Cam în partea lui din mijloc, pe o stivă de scînduri, ședea, cu picioarele atîrnate în jos, un băiețandru de vreo șaisprezece ani, cu un mintean negru pe umeri, cu o căciulă de oaie dată pe ceafă — și cînta încetișor, ca pentru el, dintr-un fluier ciobănesc.

— Cîntă de foame ! spuse Ieremia.

Apoi strigă :

— Hai, Mihule, lasă cavalu!, că ți-am adus să mănînci !

La aceste vorbe, băiatul ridică ochii spre chei și chipul oacheș, bătut de vînt, i se lumină.

— El e băietanul de care ți-am vorbit, domnule ! îl lămuri Ieremia pe Anton Lupan.

Acesta sări pe puntea barcazului și se apropie de băiat, cu mîna întinsă, prietenos. Atunci văzu că la picioarele lui stătea cuminte, cu botul pe labe, dar cu ochii vii iscodind în jur, un cîine ciobănesc, cu părul negru, plin de praf și încîlcit, cam slab și năpădit de ciulini, cu coada jumulită în chip greu de înțeles, care însă, în toată înfățișarea lui, poate puțin cam jalnică acum, amintea de un nu prea îndepărtat strămoș lup.

Băiatul sări în picioare, sfios și poate neîncrezător ; nu prea era obișnuit, se vede, cu bunătatea semenilor săi. Cîinele se ridică și el, se trase un pas înapoi, și rămase așa, atent. Privirea lui nu arăta nici teamă, nici prietenie ; lui Anton Lupan i se păru că vede în ea o demnitate la fel de grăitoare ca a unui om — ca a unui om care o are, bineînțeles. În schimb, în ochii băiatului, negri, cu sclipiri albăstrii, cum e uneori cerul în clipa cînd amurgul s-a stins, dar noaptea încă nu s-a statornicit, deși zîmbitori, se citea o tristeță domoală, din cele care o dată ce s-a ivit în priviri, ai zice că niciodată nu mai poate pieri. Anton Lupan

o cunoștea — și deodată își dădu seama că dacă băiatul acesta plecase cu un barcaz, la chemarea primului venit, era semn că nu lăsase în urmă vreun trai bun. Ridică mîna și-l mîngîie obrazul, gingaș ca de fată, cu duioșia cu care-și mîngîie părintele copilul obidit.

— Să nu-ți pară rău că ai venit pînă aici, îi vorbi blînd. O să capeți cele de cuviință pentru osteneala ta.

Băiatul făcu o mișcare cu mîna ca și cum ar fi vrut să arate că nu ține la nici un fel de răsplăți. Văzîndu-l așa și gîndindu-se la vîrsta lui crudă, Anton Lupan se simți întristat.

— Cîinele-i al tău ? îl întrebă.

— E de la stînă, răspunse băiatul. S-a luat după mine și n-a vrut să se ducă înapoi, chiar dacă l-am zgornit. Așa că umblăm amîndoi.

Ar fi vrut să-l întrebe mai multe, dar socoti că băiatului, ca și cîinelui, trebuie să le fie foame, deci lăsă asta pentru mai tîrziu și deocamdată îi încredință pe amîndoi lui Ieremia, să-i ospăteze cu cele trimise de Ismail.

Între timp, căpitanul barcazului, care se cinstise cu oamenii săi la locanta lui kir Panaiotis, se apropie de chei și, curînd după aceea, descărcatul începu. În afară de cherestenua de pe punte, în magazia vasului fuseseră înghesuite pînă sus fel de fel de materiale, în lăzi, în baloturi, în cutii de tablă, în bidoane și-n saci. Ieremia le cumpărase după listă și le orînduise sîrguincios. Erau cabluri de oțel și parîme de felurite grosimi, făcute colaci, erau bare de fier, șuruburi, cuie, butoiașe cu ulei de in, cutii de vopsea, pînză groasă de vele, cu urzeala de cînepă și bătătura de bumbac — și încă multe altele pe care nu le puteai descurca decît dacă aveai lista lor în cap.

Numai descărcatul lor dură cîteva ceasuri și cum pînă seara n-ar mai fi fost vreme să care totul de-aici, hotărîră să le lase pe chei, sub paza lui Ieremia. Pe Haralamb îl mînară în tîrg să se înțeleagă cu doi căruțași, pentru a doua zi, dar el zăbovea să plece și se tot învîrtea pe lîngă văr-su :

— Zi, nu vrei să-mi spui ?

— Nu ți-am spus ? Ce, ești surd ?

— Adică n-ai văzut-o, te juri ?

Anton Lupan rămase să încheie socotelile cu căpitanul. Cînd ieşi din cabină, îl văzu pe Mihu stînd pe o ladă, în marginea cheiului, cu cavalul pe genunchi ; cîinele stătea cuminte, alături. Îi plătise cuviincios pentru osteneala lui şi prin grija lui Gherasim îi făcuse şi-o legătură cu de-ale gurii, pe trei zile, să aibă la drum.

— Şi acum, încotro porneşti, Mihule ? îl întrebă, punînd piciorul pe chei.

Băiatul se ridică, sfios :

— Păi, am să mă întorc cu barcazul la Galaţi şi p-ormă...

În aceste vorbe neterminate Anton Lupan simţi o teamă ascunsă cu greu. Înţelese şi mai limpede că băiatul nu avea nici un rost, nicăieri.

— De unde eşti ? îl întrebă, aşezîndu-se pe ladă şi făcîndu-i semn să stea lîngă el.

— Din Muscel, din sus de Rucăr.

— Şi ce făceai acolo ?

— Cu oile.

— Ale voastre ?

— Nu ; la stăpîn. Peste iarnă au dat lupii la stînă, baciul era plecat devale, la Cîmpulung, rămăsesem numai eu, să am grijă de cinci sute de oi. S-au năpustit lupii şi au făcut prăpăd, au sfîşiat nouă oi şi din unsprezece cîini au lăsat cu viaţă numai cinci... Cînd a venit baciul, m-a zvîntat în bătăi.

— Şi atunci, ai fugit ?

— Da, am fugit.

— De ce nu te-ai dus la ai tăi ?

— Ce să fac acolo, că n-au nici pentru ei ? M-am dus la Cîmpulung, am vrut să intru la un negustor, părea om bun, numai că a zis să-l alung pe Negrilă, că nu-i trebuie dulău.

— Negrilă îl cheamă ?...

— Negrilă. Da' ce, nu-i nume frumos ?

Auzindu-şi numele, cîinele îşi ridică ochii, ca şi cum ar fi protestat şi el.

— Ba da, un nume mai potrivit nu puteai să-i găseşti... Şi zi, nu v-a primit pe amîndoi ?

— Nu ; a zis că de ce să hrănească două guri.

— De ! O fi avut şi el socotelile lui !

— O fi avut... Şi-atunci m-am dus mai departe, din sat în sat, nu cunoşteam drumul, dar întrebam — şi-am nimerit la Bucureşti... La început m-am speriat, că era lume multă şi gălăgie mai rău ca la bîlci. Pe urmă m-am prietenit cu nişte olteni, de vindeau legume, cu coşurile. M-au luat în odaia lor, la marginea oraşului, pe lîngă Obor. Am stat acolo pe vară ; făceam fluiere şi le vindeam prin tîrg. Da' într-o zi, cînd mergeam pe stradă, eu cu Negrilă, s-a oprit aşa, fără veste, o cotigă lîngă noi ; doi inşi au sărit cu zbilţurile şi ne-au încolţit. Cică erau hingheri — putrezi-le-ar oasele de vii ! Mai bine să mori de foame decît să faci ca ei ! Am dat să fugim, da' vezi că Negrilă nu le ştia gîndurile şi le-a căzut în laţ. M-am rugat de ei : — „Mă nene, nu mi-l luaţi, că n-a făcut nici un rău !" — „Piei de-aici, a strigat unul, că de nu, te luăm şi pe tine şi te aruncăm laolaltă cu el !"

Băiatul se opri o clipă şi-şi mîngîie cîinele pe cap, străbătut de un fior. Apoi continuă :

— Săracu' Negrilă se zbătea în laţ, să scape, dar laţul îl sugruma rău : ochii i se făcuseră roşii. Atunci am văzut şi eu roşu, de parcă ochii lui ar fi fost ai mei. „Dă-i drumu' !" am răcnit. Şi fără să ţin seama că era de două ori cît mine, m-am repezit în gîtul hingherului. Celălalt hingher, ăl de mîna caii, s-a întors şi m-a altoit cu biciul peste mijloc. Atunci n-am mai ştiut ce fac : am luat un pietroi de jos şi l-am aruncat din răsputeri. Am vrut, ori n-am vrut, da' ştiu că drept la mir l-am atins. Hingherul s-a prăbuşit la pămînt, ameţit ; celălalt s-a repezit să-i dea ajutor. Se adunase lume multă pe lîngă noi, mai cu seamă femei şi copii, şi strigau, da' mi s-a părut că-mi ţineau parte mie, nu lor. Cineva mi-a spus : „Fugi, măi băiete, pînă nu se ridică de jos, că altfel cheamă poliţia şi te-ai nenorocit !" Nu ştiu cum l-am slăbit pe Negrilă din laţ. cum am deschis uşa cotigii — barem să scape toţi cîinii dacă o fi s-o păţesc eu. Erau o mulţime de cîini, că s-a umplut strada de chelălăitul lor. Pe urmă am luat-o la

fugă spre Obor. Acolo am stat pitit pînă seara, cînd au venit oltenii — şi ei m-au povăţuit să fug. Noaptea am plecat, pe la Colentina, şi am mers pînă în zori, cînd am ajuns într-un sat de ţigani, parcă Lilieci; m-am odihnit acolo, sub un salcim, şi pe la nămiezi, am plecat. Uite-aşa am mers vreo două săptămîni, pe la Urziceni, pe la Făurei, pînă am ajuns pe malul Dunării, la Brăila. Am căutat să intru şi acolo la un negustor — n-aş zice că oamenii erau răi, dar toţi îmi spuneau: „Ce să facem, mă băiete, cu două guri? De dulăul tău ne arde nouă? Nu vezi ce de cîini sînt în oraş?" Asta-i adevărat, străzile erau pline de cîini, — şi cînd îl vedeau pe Negrilă după mine îşi scoteau colţii şi mîrîiau, de parcă ar fi zis: „Mă veneticule, să nu care cumva să pui gura pe ciolanul nostru!" Am stat aşa vreo săptămînă şi-am vîndut fluierele pe care le făcusem pe drum; seara dormeam sub un şopron, în port; încă nu se lăsase frig. Pe urmă m-am prietenit cu un hamal, un om bun — şi el m-a dus la o babă, pe lîngă cimitiru' Sfîntu' Constantin, şi s-a rugat de ea să mă ia acolo să-i slujesc, că era cam beteagă de un picior. Baba asta făcea descîntece şi ghicea în cărţi. N-am dus-o nici bine, nici rău la ea; am fost mulţumit că m-a lăsat cu Negrilă. Da' ea m-a lăsat fiindcă mă punea să-i tai păr din coadă, pentru descîntecele ei. Ce era să fac? Am tăiat, azi un smoc, mîine un smoc, pînă l-am lăsat pe Negrilă golaş, de parcă îi era şi lui ruşine să se vadă aşa. Las' că părul creşte la loc, m-am gîndit eu, şi Negrilă o şti că n-am încotro...

— Şi uite că aproape a crescut! zise Anton Lupan, privind coada subţirică, pe care cîinele şi-o mişca mulţumit, de cîte ori auzea vorbindu-se de el.

— A crescut, nu mi-e de asta! încuviinţă tînărul lui stăpîn.

— Şi ia spune, Mihule — Mihu îţi zice, nu-i aşa? — ce-ai făcut mai departe?

— Păi am stat acolo pînă înainte de Florii, cînd a murit baba; se vede că pe ea n-a putut să se descînte, cum descînta pe alţii. Am umblat iarăşi o săptămînă prin port, aşa fără rost, pînă ce tot hamalul acela mi-a spus că la Galaţi ar fi un negustor bogat, cu prăvălii mari şi cu multe curţi, şi că dacă m-aş duce la el, poate m-ar primi şi cu Negrilă —, că n-aş fi vrut pentru nimic în lume să mă despart de el. Ei, şi dacă am ajuns eu acolo, la Galaţi, am început să-l caut pe negustor, şi-am dat peste nenea Ieremia, care mi-a zis să merg cu el, că n-o să-mi pară rău...

Aici băiatul se opri, încurcat.

— Şi-acum ai vrea să te-ntorci, să-l cauţi pe negustor?

— Aşa mă gîndeam, răspunse Mihu, fără nici un îndemn.

Anton Lupan se ridică:

— Ce-ar fi să-l dai naibii pe negustorul tău, mai ales că nici nu ştii ce fel de om e? N-ai vrea să rămîi cu noi?

— Şi ce să fac, domnule? întrebă băiatul, înviorat.

— Ce-o să facem toţi. Las' că n-o să fie rău, ai să vezi! Ce zici, te învoieşti?

— Da' pe Negrilă îl iei?

— Fireşte! Altfel nici nu mă gîndesc.

Obrazul băiatului se lumină — şi tot ceea ce fusese îndoială şi amărăciune pe chipul lui se pierdu în vînt. Iar vîntul îi purtă îndoiala şi amărăciunea de-a lungul canalului, le flutură peste perdeaua de stuf şi se duse cu ele spre mare, unde le înecă, departe în larg, să li se şteargă urma pe veci.

Cădea amurgul cînd se apropiau de baraca lor. Anton Lupan mergea în frunte, fluierînd, ca un om pe deplin mulţumit; Mihu venea după el, fără să vadă unde pune pasul, cu gura căscată, cu ochii zgîiţi la marea vineţie în lumina amurgului de după echinox. Negrilă se zbenguia pe ţărm, aruncîndu-se în apă şi tăvălindu-se pe nisip, umplînd malul mării de lătrături vesele, ca şi cînd ar fi simţit că din clipa asta începe altă viaţă şi pentru el şi pentru stăpînă-su.

— Domnule, — întrebă Mihu, fără să-şi poată lua ochii de la orizont, — toată asta care se vede aici e numai apă?

— Numai apă, Mihule. Şi încă, atît cît vezi tu nu-i poate nici a mia parte din întinderea ei.

— Aoleu, maică! strigă băiatul, înmărmurit.

În clipa aceea, în baracă se aprinse o lampă. Sub șopron, Ismail ațița focul, furios, să încălzească borșul ghiaurese rămas de la prînz.

— Ismaile! strigă Anton Lupan. De azi înainte ai de hrănit două guri mai mult: pe Mihu și pe Negrilă, îi vezi? Ai grijă să nu ne facem de rîs!

Plutașul năzdrăvan

Apele Dunării se linișteau, aduceau mîl mai puțin, trecuse luna aprilie și chiar luna mai se apropia de sfîrșit, puhoaiele de primăvară pornite peste șesuri, din munți, își pierdeau puterea de la început — și totul părea să se statornicească, ori să dea înapoi, spre mai mic, numai stuful, salcia și ziua creșteau necontenit.

Primăvara, la gura Siretului încep să vină plutași, din sus. Ei pornesc pe Bistrița, răzleți, cu plute mici, alcătuite din șapte, opt, poate zece trunchiuri de copaci, netezi și lungi, legați laolaltă cu scoabe de fier, cu șipci bătute în curmeziș, cu sîrme, cu frînghie, cu ce se poate găsi. După ce trec Toancele și celelalte cataracte ori strîmtori sugrumate de stînci și ajung jos unde apele se lățesc pierzîndu-și puterea lor de șuvoi, plutașii se strîng mai mulți laolaltă, își leagă plutele, se unesc — căci se cunosc de ani de zile între ei — și așa își continuă coborîrea, în convoaie lungi, ca muntenii care vin cu căruțele la șes. Pe o bucată de tablă pusă la loc mai ferit de vînt aprind foc, și în ceaune, pe pirostrii, își fac mămăliga și fiertura, fără să se oprească din drum. Unii, mai gospodăroși, înjghebează pe plută chiar și colibe, ca să aibă adăpost pe timp rău; alții dorm sub cerul gol, înveliți în sumane vechi, cu clipocitul apei în urechi, cu Calea Laptelui și cu puzderia de stele în ochi.

Așa merg ei, zile și nopți în șir, săptămîni, pînă ajung la gura Siretului și-acolo se despart de copacii aduși din munți — se despart în înțelesul cel mai adînc și mai definitiv al acestui cuvînt, fără putință de întoarcere, cum te desparți de mortul lăsat la cimitir, cum se despart, pentru tot restul vieții lor, două scînduri tăiate din același trunchi. Plutele sînt luate în seamă de alți oameni, în spatele cărora veghează negustori pîntecoși, slobozi la gură și strînși la chimir, iar plutașii se întorc spre munții lor, cale lungă, drum sterp, cu traistă și cu toiag de drumeț.

Spre sfîrșitul acelui mai, de care am pomenit, într-o dimineață cu neguri străvezii întinse pe lunci, plutașii sosiți de cu seară la gura Siretului îl văzură venind din sus pe Cristea Busuioc, cunoscut tuturora prin trăsnăile lui — că între altele, la fiecare pogorîre ridica pe plută pînză cu catarg și se lăsa mînat la vale de vînt. Oamenii rămaseră țepeni pe mal, unii uimiți, alții pizmași. Ei coborau prima oară Siretul în acest an, după dezghețul tîrziu, iar el iată că făcea al doilea drum, de parcă ar fi fost înfrățit cu cel necurat. Ori poate că era, mai știi ?!...

Un plutaș poate s-o ia înaintea celorlalți dacă se grăbește să adune mai repede lemnele pe mal, dacă se strecoară mai dibaci printre stînci, să nu-și fărîme pluta, ca apoi să pornească toată treaba de la început, dacă se avîntă peste cataracte cu mai mult curaj... Încolo, ce mai poți să faci ? Apa nu curge mai repede pentru unul, ca să-l scoată în frunte, nu merge mai domol pentru altul, să-l lase codaș. De bună seamă, marea iscusință a cuiva mai duce uneori la un cîștig de un ceas, de două, hai, de o *zi* dacă iscusința lui nu are asemuire cu-a nici unui plutaș, dacă simte firul apei și nu-l părăsește un pas, dacă ia din puterea rîului tot ce se poate lua, fără să piardă un dram. Numai că așa nu izbutești tu, Cristea Busuioc, sau altul, oricum te-ar chema, să cobori de două ori la gura Siretului, în vreme ce alții abia au coborît o dat'.

Cristea Busuioc însă era un romîn năzdrăvan. El umbla cu plutele de la șaisprezece ani și încă de pe-atunci se arătase mai altfel decît ceilalți. Ceilalți, cînd ajungeau la Dunăre, își luau traista, toiagul și-o porneau ; el zăbovea pe mal. Cunoștea Bistrița, cunoștea Siretul ca și cum apele acestea ar fi șerpuit prin ograda sa ; în fața Dunării rămînea mirat.

— Astea unde se duc ? întreba, privind corăbiile și vapoarele care urcau la deal.

— Spre Țara Ungurească...

— Departe, așa-i ?

— Ehe, băiete, nu-i de mintea ta !

— Și din Țara Ungurească, încotro o iau ?

— Spre Țara Nemțească...

— Iar de acolo ?

— De acolo ?...

Această întrebare stîrnea nedumerire și mirare în ochii celorlalți. Nu știa nimeni limpede de unde și de unde anume pornește Dunărea.

Atunci flăcăiandrul întorcea capul după corăbiile și vapoarele care coborau.

— Încotro se duc ?

— Spre mare...

— Asta n-are margini... O fi adevărat ?

— Ba are, dar nu le vede decît vulturul, și nu pe orice vreme, numai după ploaie, cînd se spală cerul de nu rămîne pe tot întinsul lui un firicel de colb, cît un vîrf de ac.

— Și corăbiile pot să meargă așa, pînă la malul celălalt ?

— Merg, dacă nu le răstoarnă vreun val. Merg pînă la Țara Turcească și chiar dincolo de ea...

Flăcăul asculta cu gura căscată ca un prostovan. Ar fi vrut să se urce pe-o corabie, să meargă în sus, spre Țara Ungurească și spre cea Nemțească, pînă unde izvorăște Dunărea, ar fi vrut să coboare spre marea fără margini, că întinderea ei prea i se părea de basm. Dar vapoarele, corăbiile treceau pe la gura Siretului fără să oprească, și el nu putea face decît să caște gura la ele, de pe mal.

Astea se întîmplau pe cînd avea șaisprezece, optsprezece, nouăsprezece ani, vîrstă la care lumea crede că-ți lipsește multă minte din cap. Cui să se spovedească, de la cine să ceară un sfat ? I-ar fi spus lui moș Mătrăgună, dar bătrînul se arătase întotdeauna posac...

Cristea Busuioc era singur pe lume, de cînd se știa. Într-o iarnă viforoasă, călugării de la Durău îl găsiseră aruncat pe paie, într-un coșar, și luîndu-l în seama lor îl botezaseră Hrisant. Sub acest nume crescuse, din mila unuia și-a altuia, sub acest nume se făcuse măricel, mînase caprele, pe deal, slujise călugărilor, bătuse toaca, frecase lespedea în altar, sub acest nume deschisese ochii asupra lumii, mirat. Dar la șaisprezece ani, cînd călugărimea socotea să facă din fratele Hrisant un prea cuvios și smerit monah, flăcăul sări zidul Durăului, ca un cîrlan care simte că se apropie ziua hamului afurisit și luîndu-și picioarele la spinare, nu se mai opri decît pe valea Bistriței, la coliba lui Moș Mătrăgună, vechi și încercat plutaș.

De ce purta bătrînul această poreclă și care era numele lui adevărat, nu putuse afla nimeni, nici pînă în ziua cînd închisese ochii și-l duseseră la țintirimul sărăcăcios de sub deal; poate unde era ursuz și mereu încruntat — dar asta n-ar fi fost o pricină întreagă, fiindcă una-i să fii ursuz, și alta-i să ai inima veninoasă, precum s-ar fi înțeles din porecla sa.

In schimb era mai ușor de tălmăcit porecla dată de oameni flăcăului fugar, fraged și zvelt ca firul de busuioc în luna lui mai. Cît despre celălalt nume, chiar că n-aveai de ce te mira dacă lumea i-l schimbase fără să-i mai întrebe pe nași: unui om slobod îi poți spune Cristea, dar nicidecum Hrisant, ca unui monah.

Și iacă, în loc să fie călugăr, flăcăul nostru ajunsese plutaș.

— Hai, Cristea, că ne-apucă seara, hai! zicea ursuz moș Mătrăgună, de pe mal.

Treceau corăbii pe Dunăre și flăcăul le urmărea cu ochii mari.

— Moșule, da' de unde știi dumneata că vulturul...

— Mai bine ia-ți traista și hai la drum. Nu mă mai bate la cap!

Cristea Busuioc ar fi vrut să plece, dar nu se îndura. Privea catargele înalte, pînzele mînuite cu meșteșug de marinari. Mare minune cum mergeau corăbiile, cînd la deal, cînd la vale, după cum le cîrmeai!...

— Moșule, eu am să fac o drăcie!

— Păi nu m-aș mira!

— Am să pun la plută pînze și catarg.

— Ptiu! A intrat în tine ăl împielițat!

La vremea aceea, flăcăul împlinea douăzeci de ani și semăna cu busuiocul în luna călduță a lui Cireșar. Purta părul în plete, avea fruntea înaltă, ochii albaștri și iubea o fată potrivită lui, fată de plutaș...

Atunci sunară goarnele vestind război pe pămînt bulgar, sunară și-n cîmpie, și-n munte, la pădurari și plutași; pădurarii și plutașii îmbrăcară haine de dorobanți, își puseră cușmă în cap și se luptară cu turcii lui Osman Pașa, pînă ce turcul zise: aman!

Dar cînd turcul zicea aman, fata lui Cristea Busuioc se ducea după mire nou, om cu stare, cu poștalion și argați, primar în alt sat.

De aici înainte, tînărul plutaș se posomorî, se aspri la inimă, se aspri la chip, începu să semene cu busuiocul pălit, din luna lui Brumar. Iar cînd pieri și moș Mătrăgună, peste vreo trei ani, se făcu scorțos și singuratic, cu frunte cutată, cu ochi încercănați — și lumea socoti că îi trecuse vremea, nu mai era bun de însurătoare, să-și facă și el casă, ca orice gospodar. Își lăsase barbă, iar părul pe la tîmple îi încărunțea; era flăcău tomnatic, la douăzeci și cinci de ani; acum semăna cu busuiocul necules la vreme, acoperit de omături, iernile, pe plai.

Dar, cu toate acestea, cît ținea valea Bistriței, Cristea Busuioc rămînea cel mai bun plutaș. Lumea îl socotea o leacă sărit, o leacă năzdrăvan. Cînd ajungea cu pluta la șes îi împlînta în față un par înalt, îl priponea în toate părțile cu frînghii, de nu se mai clintea, și pe el ridica o pînză mare, să croiești din ea cămăși la douăzeci de fîrtați. Cum învîrtea, cum sucea această pînză, ar fi putut să nu rămînă o taină pentru ceilalți, dacă s-ar fi ostenit să se uite și ei o dată la corăbii sau la bărcile pescarilor, cum făcuse el de la șaisprezece ani... Dar oamenii nu se uitau, ci își scuipau în sîn și se cruceau. Iar Cristea Busuioc trecea pe lîngă ei ca vîntul, căci doar vîntul, nu necuratul îl ducea așa...

Cam sărit, cam năzdrăvan plutaș! Ceilalți, de cînd se știau, făceau calea întoarsă pe drum cu colb, din sat în sat, cumpărau ici o traistă de mălai, colo una de grîu, se mai opreau prin cîte un tîrg, mai beau o țuică, se mai tocmeau pentru o oca de bumbac și haida-haida, cînd pe jos, împovărați, cînd cu vreo căruță de țăran, ajungeau. Cristea Busuioc luase în ultimul an alt obicei necurat: de la gura Siretului, după ce își strîngea pînza și o băga în sac, se ruga de cîte un luntraș care cobora pe Dunăre să-l ducă pînă la Galați, acolo se urca în carul cu foc, ăl de mergea pe drum de fier — și-n acest chip, a doua zi sosea aproape de Piatra-Neamț...

Așa se făcea că la acest sfîrșit de mai, cu cerul norat, cînd ceilalți abia soseau la gura Siretului, el cobora a doua oară, aducînd doi pini înalți, cum îl rugase acum șase săptămîni, în portul Galațiului, căprarul Ieremia, cunoscut de la Grivița, unde reghimentele lor luptaseră cot la cot împotriva pașei Osman.

Bătea vînt de la miazănoapte și pluta îngustă gonea către Dunăre, luîndu-se la întrecere cu negurile dimineții care se rostogoleau pe mal. Firește, din doi pini, oricum l-ai lega, nu poți face o plută, asta o știe și cel mai neghiob plutaș; Cristea Busuioc luase încă vreo șase, ce-i drept nu tot atît de înalți — să fie, că mușterii pentru el se găseau.

— Asta s-a zăltat de tot! ziseră plutașii, văzîndu-l că în loc să se oprească, o lua înainte, la Dunăre, dîndu-și drumul în larg — și Dunărea, deși în scădere, tot se mai învolbura, fierbea, ducînd năvalnic la vale mîlul luncilor și rădăliile negre smulse de pe mal.

Ceea ce făcea el părea treabă de om fără cap. De unde să știe ei că înainte de a-și da drumu pe Dunăre, Cristea Busuioc își pregătise pluta anume s-o poată duce încotro ar vrea? Fiindcă iată ce-și zisese el, după ce se gîndise la asta timp îndelungat: „Ca să ajungă pinii mei acolo unde sînt așteptați, trebuie să mă opresc cu ei la gura Siretului, să caut un romîn cu carul, s-o întind prin colb pînă la Galați, să trimit vorbă la vale, cu cine s-o îndura, să-l aștept două zile pe dom' căprar, iar el la urmă să-i încarce pe

un șlep sau pe un ceam, că-s prea lungi, pentru un barcaz...

Așa se hotărî el să coboare pînă la Sulina, drum încă neîncercat de vreun plutaș.

Fîrtații lui, de pe țărm îl urmăreau din ochi și-l căinau amar:

— Zăltat rău! Pesemne vrea să se sfîrșească, s-a săturat de trai.

Dar iată că pluta, în loc să se piardă în vîrtejuri, să se dea peste cap, merse pieziș pînă la firul apei, săltînd ușor pe val, iar acolo se roti supusă și porni spre Galați, ca o corabie în toată legea, cu căpitan și cîrmaci. Cristea Busuioc stătea la partea ei din urmă și o mînuia, trăgînd de frînghiile pînzei, luptîndu-se cu cîrma, cu îndrăzneală și pricepere de vechi marinar.

Vezi, nu de pomană privise el ani și ani corăbiile străine care se duceau la vale sau urcau la deal! Nu-i spusese nimeni o vorbă, nimeni nu-i dăduse un sfat, dar tot uitîndu-se așa la ele, le dibuise rosturile ascunse și-acum le folosea. Două lăturoaie, puse în unghi la partea din față a plutei și prinse cu scoabe, tăiau apa foșnind, ca etrava unui barcaz. Cît despre cîrmă, aceasta nu-i ceruse plutașului nici o bătaie de cap; el nu făcuse decît să mute la spate lopata lungă, pusă de obicei în față, cu care pluta, pe rîuri, poate fi trasă cînd hăis, cînd cea.

Cristea Busuioc mergea de ani de zile cu pînza lui ciudată, că nu degeaba trecea drept om năzdrăvan, dar își cunoștea lungul nasului, știa s-o ridice numai cînd avea vînt prielnic, din sus, de la deal; altminteri s-o fi luat cu vîntul din coastă, simțea că n-ar mai fi mers la vale, ci s-ar fi pomenit pe mal; de ce, cu toate acestea, corăbiile izbuteau să meargă cam încotro voiau? Apoi de bună seamă, fiindcă adîncimea lor, și chipul cum le era lucrat fundul, ca o burtă de crap, ușura mișcarea înainte, pe cînd mișcării de-a latul se împotrivea. Sînt ascunse aici niște legi pe care învățații le-au dibuit sute sau mii de ani după ce navigatorii din vechime le folosiseră în chip minunat... Cristea Busuioc nu cunoștea nici învățătura vechilor marinari, nici legile dezvăluite de învățați, în schimb era un om care

ştia să vadă, şi după ce vedea, ştia să-şi frămînte gîndul în cap. Nu avusese niciodată prilejul să se apropie de o corabie trasă pe mal, dar privindu-le pe cele care pluteau, le întregise alcătuirea în minte, ca şi cum ar fi zăbovit sub apă, ca broscanii, şi le-ar fi cercetat. Şi aşa, după ce privise, şi după ce-şi frămîntase îndelung gîndurile, ca pe un aluat, ajunsese şi el, pe calea lui, la legile acelea, găsite de învăţaţi.

Corăbiile merg încotro vor, fiindcă vîntul, prins cu iscusinţă în pînze, îşi răsfiră puterea cum se răsfiră coroana unui pom despicat, şi dacă eşti dibaci, foloseşti acea parte din puterea lui care ţi-e mai pe plac. Cristea Busuioc n-ar fi putut să-i lămurească altuia, cu limpeziciune, de ce anume se întîmpla astfel, fiindcă e mai greu să lămureşti unele lucruri, decît să le faci. Dacă vreunul din plutaşi l-ar fi văzut mişcînd sforile pînzei şi l-ar fi întrebat:

— De ce-o slăbişi, măi frate? Nu stătea bine, ori vrei să te-arăţi grozav?

El ar fi ridicat din umeri, stînjenit ca şcolarul care nu ştie lecţia. Cum să-l lămurească, dacă n-avea în graiul lui cuvînte pentru o treabă cu care neam de neamul lui nu fusese dedat?

La mijlocul plutei, printre pinii ce-o alcătuiau, vîrîse cam de trei coţi în apă alte lăturoaie, lipite unul de altul şi prinse sănătos în cuie şi-n piroane încît nu se clinteau. Las' că aşa cum erau puse nici nu le vedeai, dar dacă vreun plutaş la fel de năzdrăvan s-ar fi afundat în apă şi, dînd de ele cum stăteau ţepene acolo ca brăzdarele unui plug de uriaşi, ar fi vrut să ştie cam ce rost aveau, el ar fi ridicat iarăşi din umeri — şcolar prostănac:

— Ştiu eu? Iac-aşa!

Nu ştia să spună, dar rostul lor era limpede în cap: neavînd adîncime, pluta, la vînt dintr-o coastă, s-ar fi dus de-a latul ca un fir de pai. Lăturoaiele acelea, alcătuite de către un plutaş de pe Bistriţa acum mai bine de optzeci de ani, ţineau locul, atît cît era cu putinţă, derivorului prea binecunoscut la micile vase cu pînze atît de răspîndite azi.

Iacă în ce chip naviga la vale Cristea Busuioc, spre uimirea pescarilor, grădinarilor şi celorlalţi oameni aflaţi în

calea sa pe mal. Unii chiulau, alţii îşi aruncau căciulile pe sus, alţii căscau gura ca proştii şi se minunau: se întîmpla prima oară ca o plută să meargă pe Dunăre, de parcă ar fi fost barcaz.

Uneori întîlnea vapoare, remorchere cu convoaie de şlepuri care urcau la deal; căpitanii trăgeau de fluier speriaţi, dar pluta îi ocolea cu dibăcie cum ocolea grindurile, răgăliile şi buştenii duşi de ape, iar plutaşul îşi scotea căciula sfios, salutîndu-i pe căpitani cu bună-cuviinţa lui de ţăran.

Aşa trecu el pe la Galaţi, trecu de cotul Pisicii, o luă spre răsărit, lăsă Tulcea într-o parte şi se duse pe braţul de mijloc al Dunării, după cum îl îndrumau. Căci, din cînd în cînd, îşi făcea mîna pîlnie la gură şi striga către căpitanii întîlniţi în cale, către pescari ori către oamenii de pe mal, ca un cărăuş care străbate locuri pe unde n-a mai umblat:

— Ehei!... Asta-i drumul la Sulina? Mai e cale multă, hai?

Seara trăgea în marginea Dunării, se priponea la mal şi făcea popas. Apele clipoceau, ţiuia stuful verde, stuful uscat croncănea, fremăta ramura sălciei, pe ţărmuri se vedeau focuri de pescari — şi Cristea Busuioc se gîndea la fata care se dusese după primarul bogat...

A şasea zi de călătorie ajunse la Sulina, puţine ceasuri înainte de a se înnopta, dar trecu prin port, fără să ştie că aici era locul unde căprarul Ieremia aştepta pin de catarg.

— Ehei!... Mai e mult pîn' la Sulina? strigă plutaşul la oamenii de pe chei.

Aceştia îl priveau cu gura căscată, socotindu-l ori smintit, ori poznaş. Să te afli la Sulina şi să întrebi cît mai ai pîn' la ea?!

Cristea Busuioc se duse înainte, pe canal, clătinînd din cap: „Oameni de la Dunăre — şi nu te pot îndruma! Halal!..."

Ceva mai de vale, peste coama stufului, văzu o turlă cenuşie, un fel de porumbar. Vîntul de miazănoapte se întărise, frînghiile pînzei se cam zbuciumau, stuful se legăna, învolburat, iar din faţă se ridica un sol de muget, cînd

înăbuşit, cînd slobod, ca tunetul care cade din munţi şi geme cu alt glas pe fiecece pisc golaş.

Şi deodată, în faţa plutaşului se deschise un hău înspumat. Gemea marea, amestecîndu-şi apele cenuşii cu apele vinete ale cerului adumbrit, iar Cristea Busuioc o privea buimac.

O arătare ciudată, să fi zis că-i femeie, să fi zis că-i pălimar, stătea ţeapănă lîngă porumbarul acela de piatră, încă mai ciudat decît ea, şi se uita la plutaş cu un ochi mort, cu altul rotund şi ascuţit, de croncan.

— E-hei ! Un' te duci, măi creştine ? strigă, plin de teamă şi de mirare, un moşneag, venind dinspre far.

Plutaşul nu-l auzea ; ceea ce se deschidea în faţa lui nu putea să fie decît marea fără margini ale cărei ţărmuri îndepărtate nu le zăreşte decît vulturul, pe timp senin, cînd nici o scamă de nor, nici o negură nu pluteşte pe cerul curat.

Inainte de-a găsi răgazul să se-ntrebe şi să se lămurească unde era ascunsă Sulina şi căprarul său care-i poruncise pinii înalţi, Cristea Busuioc se pomeni dincolo de far, în gura canalului, cu pluta săltînd pe valuri ca un cal nărăvaş. Vîntul, pînă atunci molcomit de stufărişul des ca peria, se năpusti în pînză, îi smulse sforile din mîini şi se puse vîrtos pe scărmănat. Nu mai era vreme să lămureşti nimic — ducă-se dracului, şi Sulina şi căprarul — luptă-te cu vîntul, băiete, înfruntă valurile, vezi ce faci cu cîrma, cu pînzele, să nu te pomeneşti peşcheş turcilor, tocmai la Ţarigrad !

Bătea vînt de nord, măturînd ţărmul, şi marea se umflase, îşi gonea valurile către miazănoapte, ca pe nişte berbeci albi care behăiau. Plutaşul se lupta cu ele, mai degrabă uimit decît înspăimîntat, iar pinii săi trosneau, pîrîiau, ca în pădure cînd vine furtuna şi-i încovoaie, îi jumuleşte, îi zbuciumă, să-i vadă dezrădăcinaţi. Minuind cîrma cu o mînă, cu alta luptîndu-se să întindă sforile pînzei care flutura ca o margine de cer sfîşiat, plutaşul năzdrăvan căta cam pe unde şi în ce chip să se apropie de mal. Pescăruşii se roteau pe deasupra sa, scoţînd ţipete de mirare şi se uitau la el din fugă, cînd cu un ochi, cînd cu celălalt, căci de bună seamă nu mai văzuseră în viaţa lor asemenea luntre şi asemenea luntraş.

Valurile spălau pluta o dată în lung, o dată în lat, smuceau de cîrmă, smuceau de catarg, ducînd-o cînd spre miazănoapte, cînd spre ţărm, cînd spre larg. La fiecare smucitură, Cristea Busuioc se prăbuşea, apa îi trecea peste umeri, peste cap, dar el nu slăbea nici pînza nici cîrma şi, ridicîndu-se în picioare, trăgea învrăjbit de ele, luptîndu-se să ajungă la mal. Această luptă nu ţinu mai mult timp decît ţi-ar trebui să retezi cu securea un trunchi mijlociu de stejar — omului pus la încercare i se părea însă că înfruntă valurile de ceasuri întregi, de zile, de ani... Şi unde naiba era portul acela, şi căprarul Ieremia, că nu se vedea nicăieri urmă de port, picior de căprar ?!

Pluta mai merse aşa cam o sută de paşi, trosnind pe creste de val, gemînd în fundurile de văi înspumate cîte se căscau în faţa sa, pînă ce, deodată, necuratul o prinse pe dedesubt în coarnele lui de împieliţat, o săltă în sus, o răsuci într-un vîrtej de iad şi-apoi o trînti cu ciudă în pragurile de nisip care şerpuiau pe sub apă, aproape de mal. Catargul se frînse, pînza zbură în fîşii, ca scamele de nori destrămaţi, în vreme ce necuratul, prins dedesubt, se zvîrcolea scoţîndu-şi coada şi coarnele printre trunchiurile de pini, rupînd legăturile care-i ţinea, împrăştiindu-i, aruncîndu-i la ţărm şi nechezînd înciudat.

Plutaşul se prăvăli în apă, cu spuma valurilor fierbîndu-i peste cap, dar nu-şi pierdu cumpătul, ci se avîntă, înotînd voiniceşte spre mal. Cîţiva oameni alergau speriaţi în întîmpinarea sa. Pe cel din frunte, mai înalt decît ceilalţi, ciolănos şi răşchirat, ar fi zis că-l ştie de undeva ; ia te uită : să juri că-i crăprarul Ieremia întîlnit la Galaţi.

— Tu erai, măi Busuioace ? strigă lunganul, oprindu-se ţeapăn, cînd fu la vreo zece paşi.

— Eu, dom' căprar ! Iacă, ţi-am adus pin de catarg !

Pinii se înşirau, unul după altul, teferi, pe mal, şi Ieremia zgîindu-se cînd la ei, cînd la plutaş, îşi făcea cruce şi se minuna.

— Halal, măi băiete ! zise Gherasim, apropiindu-se şi uitîndu-se la străinul acesta zănatic, cu aceeaşi nedume-

rire ca și ceilalți. Pun prinsoare că minte n-ai nici de doi bani, dar altminteri, te-ai luptat cu valurile grozav! Ia spune, ești de mult marinar? Pe ce mări ai umblat?

Cristea Busuioc nu-i răspunse ci făcu ochii mari; ceva mai sus, pe nisipul plăjii, se ridica o corabie, prima corabie pe care o vedea trasă pe uscat, și el, fără să se mai uite la nimeni, cu apa șiroindu-i pe trup, mustind în opinci, porni către ea.

— Mă, smintilă, — strigă Ieremia, — nu băga toporul în scîndură, că abia e chituită; vezi că ăsta nu-i copac!

După ce ocolise corabia, Cristea Busuioc își scosese toporișca de la brîu, sculă de care nu se desparte niciodată un plutaș, și încerca lemnul cu muchia, să vadă cît e de tare, din ce copac e tăiat, ca unul tot atît de priceput la copaci, pe cît este de priceput geambașul la cai.

Intre timp, ceilalți se apropiau, privindu-l mirați; nici nu apucaseră să-i spună bună-ziua, și iată-l, se învîrtea în jurul corăbiei, ca apucat.

— Măi Busuioace, — strigă iar Ieremia, — nu te vîrî acolo, să nu-ți cadă ceva în cap!

Plutașul se trîntise pe nisip, așa leoarcă precum era, cu părul răvășit de vînt, cu barba udă și încîlcită ca un caier de lînă nedat la darac, și cerceta corabia pe dedesubt, pornit să-i afle rosturile de la un cap pînă la celălalt. Negrilă se învîrtea în jurul lui, aci dînd din coadă, aci mîrîind. Haralamb trăgea cu coada ochiului spre stufăriș, căci soarele se apropia de asfințit, adică era ceasul cînd se iveau basmalele și-l ademeneau.

— Măi omule! strigă Ieremia din nou. Nu te cățăra sus, că ai să cazi și-ți frîngi gîtul!

Sfîrșind cu partea de jos, Cristea Busuioc se cățăra pe scară, să cerceteze și puntea. Vedea prima oară în viața lui o corabie trasă pe uscat — avea în sfîrșit prilejul să-i dezvăluie tainele la care se gîndise de cînd se știa!...

Să ne folosim de prilej ca să cunoaștem și noi această corabie despre care s-a tot vorbit pînă acum — lucru trebuitor, fiindcă vom călători cu ea îndelung și nu se cuvine să plecăm la drum înainte de a ști pe ce ne putem bizui.

Se spune că atunci cînd începe construcția unui mare vapor, la fața locului e trimis un om din viitorul echipaj, să vadă cu ochii lui cum se pune fiecare grindă, fiecare tablă, cum se bate fiecare nit, cum ia naștere nemărginitul labirint de compartimente, magazii, coridoare, mulțimea ungherelor de nebănuit, fiindcă altminteri, dacă nu e cineva să le cunoască rostul de la început, nimeni nu le poate descurca mai tîrziu.

Corabia noastră nu-i atît de mare, dar asta nu înseamnă că n-ar putea să aibă tainele ei. Spre a i le lămuri, să pornim de jos, cum au pornit meșterii care au durat-o acum vreo douăzeci și cinci de ani. Un sfert de veac! Să fie atît de veche — și să mai poată încă înfrunta furtuni? De ce nu? Ochiul unui om cu pricepere și-ar da seama de virtuțile ei numaidecît.

Această corabie a navigat douăzeci și cinci de ani. La început s-a numit „Marta" — și sub acest nume am întîlnit-o la Stambul, unde căpitanul ei, bătrîn, bolnav și părăsit de echipaj, a vîndut-o pe un preț tare mic, alegîndu-se în schimb cu mulțumirea că nu o lăsa pe mîna oricui. Mai tîrziu s-a numit „L'Espérance", ceea ce înseamnă „Speranța", nume care nu i-a purtat noroc. Asta însă nu dovedește că a fost rău ales; fiindcă deși aruncată pe țărm la primul ei drum, corabia nu și-a încheiat destinul aici, ci a lăsat deschisă calea altor nădejdi, cum vom vedea mai tîrziu.

Aici, pe țărmul Sulinei, unde au prădat-o pirații, Anton Lupan a găsit-o ruinată, îngropată în nisip, și ridicînd-o și-a pus în gînd să purceadă cu ea la drum, împletind acest gînd cu amintirea lui Pierre Vaillant.

Astăzi, la sfîrșitul lui aprilie, după cinci săptămîni, corabia părăsită pe țărm nu mai seamănă cu o epavă: oamenii au muncit vîrtos între timp. Să ne luăm pe urmele lui Cristea Busuioc și s-o privim. Ne aflăm în fața unui vas olandez, întrebuințat odinioară la pescuit, lung de vreo douăzeci și cinci de metri, lat de șapte, înalt cam de cinci; bineînțeles, cînd va pluti pe apă, mai mult de două treimi se va afunda — și-atunci nu va mai avea înălțimea

aceasta de cocostîrc sub care ni se înfățișează acum, stînd pe nisip.

Cînd au durat-o, meșterii au ales întîi un stejar vînjos, tăiat din pădure de cel puțin douăzeci de ani, ca trunchiul să fie pe deplin uscat, pînă în inima lui. Altminteri, lemnul poate să se strîmbe, să crape, iar taninul și celelalte sucuri cu care-i îmbibat atrag niște mici viețuitoare ale mării, un fel de carii — și acestea se cuibăresc în el, rozîndu-l încet.

Odată trunchiul de stejar adus pe mal, oamenii s-au apucat să-l cioplească, făcînd din el o grindă puternică; aceasta de acum înainte se va numi chilă și pe ea se va sprijini întreg corpul noii corăbii. Chila, pe care o cercetăm aplecîndu-ne, cum l-am văzut pe Cristea Busuioc făcînd, are cam optsprezece metri lungime și e aproape tot atît de groasă ca trunchiul unui om voinic, să zicem al lui Gherasim. Lucru sănătos, lemn dintr-o bucată, dovedind meșteri cinstiți, că mulți îl fac din înnădituri; nu-i ușor să găsești un stejar și drept, și fără noduri, și atît de lung! Să vă spună plutașul, ca unul care știe cam ce copaci cresc în păduri!

Sfîrșind ei de cioplit chila în muchii, lemnarii au așezat-o pe butuci, la oarecare înălțime de pămînt, ca să poată umbla pe dedesubt. Cu această primă treabă, se spune că vasul a fost pus pe cală — prilej de sărbătoare, ca și atunci cînd, de pildă, se pune cea dintîi piatră la temelia unei case noi.

După ce au răsuflat puțin și au deșertat un păhărel de vin, oamenii au prins să cioplească alt stejar, ales cu mare dichis, să fie curb, dar nici prea mult, și din el au scos acea grindă arcuită prelung, care se cheamă etravă și care, formînd partea din față a corăbiei, despică valul foșnind. Pe aceasta au potrivit-o la un cap al chilei, făcînd în amîndouă o cioplitură de îmbinare și-apoi au prins-o virtos, cu buloane de bronz, să nu mai poată fi clintită din loc. Desigur, fierul e și mai tare și mai ieftin decît bronzul, dar are neajunsul că în atingere cu lemnul de stejar și cu apa mării, care cuprinde fel de fel de săruri, ruginește — și rugina îl mănîncă atît de repede, încît după cîțiva ani nu

mai rămîne din el aproape nimic. Sînt și unii care, dorind să scoată lucru ieftin, pun fier gol — însă corăbiile făcute de ei au o viață mult mai scurtă, ceea ce nu duce la o socoteală cu adevărat folos.

O dată etrava prinsă la locul ei, meșterii au trecut la capătul celălalt al chilei, în care au fixat o nouă piesă, numită etambou, o grindă dreaptă, înclinată ușor înapoi.

Aceste trei piese, îmbinate între ele, formează partea principală a construcției, cum șira spinării formează partea principală a unui schelet omenesc; ele se și numesc de altminteri „piese majore" și lasă să se bănuiască de pe acum forma viitoarei corăbii. Fiindcă nu toate corăbiile sînt la fel. Cei mai buni constructori au fost totdeodată și navigatori — și din experiența călătoriilor făcute de ei au căutat să ajungă la formele cele mai potrivite cu felul mărilor pe care aveau să le străbată aceste nave noi.

Sînt corăbii mai late sau mai înguste; primele pe de o parte plutesc mai bine, pe de alta se mișcă mai greoi.

Unele au etrava mai alungită, ceea ce le face să taie valul, în loc să încalece pe el — și astfel se leagănă mai puțin pe timp rău; în schimb, o bună parte din valurile sparte se varsă pe punte, lucru cam neplăcut, dacă nu chiar primejdios.

Dimpotrivă, corăbiile cu etravă arcuită scurt nu iau aproape niciodată apă pe punte — așa cum spunea Gherasim despre „Marta"; într-adevăr, aceste corăbii, cu prova lor robustă, nu se lasă ușor scăldate de valuri, ci se ridică fulgerător deasupra lor, dar asta face cam grea viața echipajului, pe timp furtunos.

Cînd se apucă să lucreze o corabie, constructorii aleg o formă sau alta, sau una de mijloc, chibzuind să scoată un lucru cît mai bun; unii izbutesc mai bine, alții mai puțin. Unii fac pupa, partea din spate a corăbiei, retezată, terminîndu-se cu un perete drept, uneori ușor înclinat înapoi, socotind că acest fel de construcție, care e mai ieftin și mai lesnicios, nu aduce nici un neajuns. Alții spun că pupa terminată astfel ridică vîrtejuri, stînjenind mersul corăbiei; pe deasupra, cînd marea e furtunoasă, valurile care vin din urmă, izbindu-se într-un perete drept, pot răsuci nava

în loc, ceea ce cu adevărat e primejdios; deci ei fac pupa ascuțită, la fel ca prova, cum de pildă sînt lucrate vasele de pescuit din Marea Nordului, al căror model îl avem aici. O asemenea formă aduce și alt folos: datorită ei, apa care trece de-a lungul bordajului alunecă ușor pe lîngă etambou, fără să stîrnească vîrtejuri în urma lui...

Dar astea sînt mici taine pe care ar fi greu să le pătrundem în adînc, cu atît mai mult cu cît șirul lor nu se sfîrșește aici. Să ne mulțumim cu ceea ce a fost trebuitor ca să ne dăm seama de virtuțile corăbiei cu care vom porni la drum.

Odată cele trei piese mari puse pe cală, prinse în buloane și proptite de jur împrejur ca nici una să nu cate strîmb, meșterii s-au apucat să cioplească, perechi-perechi, coastele de stejar care vor întregi scheletul corăbiei; lucru anevoios, cerînd ochi și mînă de om iscusit, căci coastele nu seamănă între ele de fel, ci pornind de la mijloc se îngustează treptat, spre etravă și spre etambou, urmînd o linie pe care nu oricine o poate dibui. Astăzi chiar, cînd planurile vapoarelor se fac după reguli inginerești, ochiul omenesc e chemat să întregească și să ajute calculele, de aceea construcția navală rămîne o artă, pe care tehnica timpurilor noi nu o înlătură, ci o ia în ajutor. Cu atît mai multă iscusință li se cerea meșterilor în trecut, cînd ei nu aveau la îndemînă nici planuri, nici formule, nici cărți, ci numai îndelungata deprindere și meșteșugul lor.

Dacă ne urcăm pe punte, urmîndu-l pe Cristea Busuioc, și privim înăuntrul corăbiei, vedem coastele înșirîndu-se după acea linie arcuită iscusit; ar fi de ajuns ca una singură, și într-un singur punct, să fie cioplită prea mult, sau prea puțin, ca în locul acela bordajul pus deasupra să stea umflat, sau să se afunde în chip hîd, lucru care, pe lîngă slutenia lui, stîrnește vîrtejuri, îngreuind, uneori simțitor, mersul corăbiei.

După ce au fost cioplite, din lemn anume ales pe curbura lor, ca tăietura să ia fibra în lung, coastele au fost puse pe chilă și prinse cu aceleași buloane de bronz despre care am amintit; după un sfert de veac umezeala le-a înnegrit,

dar nici unul nu-i mîncat de rugină iar lemnul în jur a rămas întreg și sănătos, ca la început.

Înșiruite după linia lor fără cusur, coastele sînt legate deasupra, fiecare cu perechea ei din celălalt bord, prin traverse ușor arcuite în sus, ca puntea care se va sprijini pe ele să îngăduie scurgerea neîntîrziată a valurilor năpustite peste parapet.

Să nu ne îngreuiem mintea prea mult cu celelalte numeroase întărituri, puse în lat și în lung — și, atîta fiindu-ne de ajuns, să socotim scheletul corăbiei împlinit.

Pentru tot ce s-a făcut pînă acum, lemnul întrebuințat a fost stejarul vîrtos; un altul, care să-l înlocuiască, nu se poate găsi. La bordaj, îmbrăcămintea care se pune deasupra scheletului, merge și un lemn mai ușor. Corăbiile ieftine, făcute în pripă și fără grija de viitor, se mulțumesc chiar și cu lemn de brad, dar acesta, pe lîngă că putrezește în cîțiva ani, mai are neajunsul că în apă se umflă, iar la aer se strînge foarte mult — adică, după cum spun corăbierii, are joc mult. Or, o corabie nu se afundă pînă la aceeași linie mereu. Dacă merge un timp cu o încărcătură mai mică, bordajul rămas deasupra se usucă, iar între scînduri se ivesc crăpături prin care, la primul prilej, apa se strecoară înăuntru, dînd multă bătaie de cap bietului echipaj. Să lăsăm deci la o parte acest lemn, folosit numai cînd n-ai încotro.

Un soi de conifer, numit pitchpine [1], care crește prin America de Nord, e mult căutat de meșterii corăbieri; fiind tare îmbibat cu rășină, apa nu se lipește de el, și așa scîndura nici nu joacă, nici nu putrezește, viața ei socotindu-se ca și fără sfîrșit. Din păcate, depărtarea de unde e adus face să-i crească prețul prea mult. Să nu mai vorbim de mahagoni, cunoscut la noi sub numele de mahon, lemn exotic, cu mari însușiri, folosit la iahturi și bărci de lux, dar care, pe lîngă pitchpine e încă mai scump.

Însă de ce să ne zbuciumăm atît și să nu folosim mai departe tot stejarul, cu care s-a lucrat pînă acum, însușirile lui nefiind mai mici decît ale celorlalte soiuri de lemn,

---

[1] Citește „picipain".

greu de găsit? E drept că pentru a-şi dovedi aceste însuşiri trebuie ales de un ochi priceput, luate numai scîndurile fără cusur şi apoi puse să se usuce la loc potrivit, ani în şir, douăzeci cel puţin. Iată deci că o corabie nu se poate înfiripa de azi pe mîine, decît dacă te mulţumeşti să semene cu un sicriu.

Dar chiar după ce lemnul a fost găsit, pusul bordajului cere mare pricepere, mare dibăcie şi mult timp. Fiindcă nu-i lucru uşor să îmbraci în scînduri tot una şi una, cu fibra dreaptă şi fără nod, un corp în formă de ou — şi mai cu seamă să faci asta în aşa fel ca între scînduri să nu rămînă loc gol. Fiecare bucată de lemn trebuie croită după anumite socoteli — o formă are scîndura cînd stă dreaptă, şi altă formă capătă cînd o îndoi, lipind-o de coaste şi bătînd-o cu piroane de aramă la locul ei. Mare iscusinţă se cere aici unui marangoz!

O dată acest lucru sfîrşit, bordajul fiind pus de jos pînă sus, meşterii îl netezesc cu rindeaua, apoi încep să-l călăfătuiască, adică să îndese fuioare subţiri de cînepă între scînduri, altminteri, oricît ar fi ele de bine potrivite, apa tot îşi găseşte loc să străbată la loc nedorit. După călăfătuire, corăbiile ieftine se ung cu smoală şi, cu asta, sînt gata să plece la drum...

Altfel se desăvîrşeşte treaba, atunci cînd vrei s-o faci cu întregul meşteşug; peste scîndura bordajului se întind mai multe straturi de chit, pe al doilea nepunîndu-l înainte ca primul să se fi uscat pe deplin, şi cînd ultimul s-a întărit ca piatra, te apuci de vopsit.

Atît mai aveau să facă oamenii noştri în ziua cînd veni Cristea Busuioc cu pinii lui din munţi. În săptămînile care trecuseră, nici unul nu stătuse cu mîinile în sîn, că pînă să ajungă la vopsea, fuseseră multe de făcut. O corabie care a fost aruncată de valuri pe nisip, oricît ar fi de ţeapănă, suferă ici, colea mici stricăciuni. Pe urmă, bordajul, în care felurite neamuri de scoici se înfig adînc, trebuie curăţit cu raşcheta, un fel de daltă lungă încovoiată la vîrf — şi asta nu se termină într-o zi — apoi trebuie călăfătuit din nou, lucru care iarăşi cere mult timp, iar la urmă trebuie dat cu chit.

În timp ce Gherasim cu Ismail făceau aceste treburi, unul în bordul drept, altul în cel stîng, Ieremia, ajutat de doi marangozi luaţi de la şantier, băteau scîndurile punţii, lucru nou pe deplin, fiindcă din puntea veche nu mai rămăsese nimic. Cît despre Haralamb, el meşterea părţile de fier, sub îndrumarea lui Anton Lupan, care umbla cu buzunarele pline de hîrtii — şi-n aceste hîrtii avea însemnate toate cele trebuitoare pentru desăvîrşirea lucrului, pînă la ultimul cui.

„Al naibii om!" îşi ziceau ceilalţi, minunîndu-se de iscusinţa şi de priceperea lui. El avea răspuns la orice întrebare, de la oricine ar fi venit; ştia cîtă cretă şi cît ulei de in fiert trebuie pus ca să iasă chitul bun, ştia cum se răsuceşte, în fuioare subţiri, firul de cînepă şi cum se mînuieşte dalta de călăfătuit, ştia cum se prind scîndurile punţii, bătînd cuiul pieziş, de sub muchie, aşa fel ca scîndura următoare să-i acopere floarea şi deasupra să nu se vadă nimic... Pe vremea studenţiei, cînd se ducea între constructorii de corăbii de la Saint-Malo, făcuse şi el asemenea treburi, ani în şir, şi ucenicia de atunci îşi arăta acum roadele în fiecare zi. Iar dacă se întîmpla ca un lucru să-l fie totuşi necunoscut, nu îşi ascundea neştiinţa sub obişnuitele bîlbîieli ale meşterilor nepricepuţi, ci căuta fără sfială în cărţile lui — şi îndată îţi aducea răspuns.

Cum să nu te miri? Puntea era gata numai pe un sfert, iar el avea de pe acum în cap locul fiecărei babale, fiecărui tachet, fiecărei cavile care aveau să fie prinse deasupra ei — şi îl îndruma pe Haralamb: „Taie de ici, îndoaie, dă gaură, nituieşte!... Haide, asta-i gata, alta la rînd!"... Pinii lui Cristea Busuioc abia coborau pe Bistriţa, sau poate cel mult ajungeau la Siret — şi fierăria catargelor era gata, toată, de jos pînă sus!...

Pe latura dinspre sud a barăcii, adică după colţul unde se termina şopronul cu bucătăria lui Ismail, răsărise, din a doua săptămînă, un şopron mai mic. Sub el se afla acum fierăria lui Haralamb, înzestrată cu sculele împrumutate de la şantier: forja, nicovala, ciocanele şi baroasele, la care mai tîrziu se adăugase o menghină şi o maşină veche de dat găuri în fier.

Aici ostenea Haralamb din zori pînă la asfințit, negru de funingine și de cărbuni — uitînd uneori pînă și de ispita basmalelor colorate care tot dădeau tîrcoale prin stufăriș.

Iar fiindcă un fierar are neapărat trebuință de un ajutor, îl luase ucenic pe Mihu, singurul care nu se putea lăuda că ar cunoaște vreun meșteșug, în afară de meșteritul fluierelor; dar cui îi ardea de fluiere acum?

In primele zile, ceilalți se uitaseră cam chiorîș la el și la dulăul lui. Oamenii de felul lor leagă greu un prieteșug, fiindcă ei nu înțeleg să-l lege azi, ca să-l dezlege mîine, cum se dezleagă un nod marinăresc sau o nojiță de opinci. Munceau laolaltă, stăteau la aceeași masă, dormeau sub același acoperiș, glumeau uneori, dar cînd era vorba să-și împărtășească vreun gînd mai al lor, Gherasim se unea cu Ismail, cunoscuți de mult, Ieremia cu Haralamb, vără-su — și atît! Lui Anton Lupan încă se sfiau să-i spună fiecare păs, deși îi îndeplineau poruncile cu sîrg — încă se temeau să nu răsară din el un stăpîn ca toți stăpînii cunoscuți pînă acum.

Mihu se ivise între ei la timpul cînd ei se mai cîntăreau unul pe altul, pe furiș, cu acel cîntar nevăzut care izbutește așa de greu să măsoare greutatea sufletului omenesc. Ce mai venise, tocmai acum, să le tulbure măsurătorile, acest ciobănaș de la oi? Ba încă însoțit și de un dulău, care să-i mîrîie din te miri ce, să mănînce din mîncarea lor și în schimb să nu le aducă decît purecii?

Negrilă însă se dovedi folositor mai curînd decît ar fi putut el bănui. Încă din prima seară, după ce trecu pe la fiecare și îi mirosi sfios, privindu-i pătrunzător, deși ferit, după ce dădu tîrcoale barăcii și șopronului lui Ismail, se duse sub chila corăbiei, unde-și făcu culcuș între doi butuci. Un ceas mai tîrziu, moș Ifrim, care aprinsese luminile la far și, după deprinderea luată în ultimul timp, venea la baracă să-și bage nasul mofturos prin tingiri, fu întîmpinat cu furioase lătrături...

Pînă atunci, noaptea, oamenii stăteau de pază pe afară, cu schimbul, să nu vină vreun răufăcător. Din seara aceea, Negrilă luă pe seama lui grija de a le păzi avutul. Pas să se mai apropie cineva prin stufăriș, pas să mai treacă pe plajă vreun pescar întîrziat prin tîrg, fără ca întreaga Sulină să nu fie trezită din somn de lătrăturile lui!

Cu Mihu, treaba nu merse tot așa de ușor; băiatul era îndemînatic și supus, dar oamenii, cărora le fusese ucenic pe rînd, și la rașchetat, și la călăfătuit, și la geluit scîndurile punții, deși mulțumiți de ascultarea lui, continuau să se uite la el chiorîș. Primul care începu să-i arate prieteșug fu Haralamb, la care ucenicea acum.

Băiatul învîrtea la forjă, potrivea cărbunii, aducea apă de băut, îndeplinea tot felul de porunci, iar dacă meșterul său punea pe nicovală fierul înroșit, se repezea la baros și-l mînuia cu atîta putere, încît răspîndea în jur mii de scîntei. La fiecare lovitură a barosului, Negrilă, care urmărea lucrul de lîngă șopron, sărea în sus, lătrînd, cînd vesel, cînd furios, fără să știi ce-o fi în mintea lui. In clipele de răgaz, Mihu întorcea capul spre el și-i făcea semne să stea liniștit, ca să nu se supere meșterul; atunci dulăul dădea din coadă, pesemne mîndru că stăpînul său e atît de iscusit. Alteori, băiatul vedea în ochii lui o privire curioasă, de parc-ai fi zis că se miră și e gata să se pună pe rîs.

— Uite-l că rîde de mine, nene Harlamb! zicea cu ciudă tînărul ucenic.

— Cum o să rîdă un cîine, măi băiete? Asta-i bună! Ce, el e om, să rîdă cum rîzi tu?

— Rîde, zău, nu-l știu eu? Că doar nu-l cunosc de ieri de alaltăieri! Rîde și plînge la fel ca omul, după cum e vesel sau necăjit.

— Taci din gură, că astea le scornești tu!... Și chiar de-ar fi așa, la ce să rîdă, de tine? Ce-ai făcut?

— Rîde fiindcă mă vede negru de cărbuni.

Haralamb nu mai găsea cu cale să răspundă, ci ridica din umeri și își vedea de fierul înroșit, dar din asemenea vorbe, care vădeau blîndețe și suflet nevinovat de copil, începea să se simtă mai aproape de ucenicul lui.

— Vorbește ca oamenii, nu te răsti la el! îl mustra uneori pe Ieremia, cînd i se părea că acesta i-a dat cam aspru vreo poruncă lui Mihu.

— Ce, mă, ești zăpăug? se mira văr-su. Unde-ai auzit tu că m-am răstit?

Intr-adevăr, cu toată ființa lui deșirată și ciolănoasă, Ieremia avea și-o inimă bună, și-un glas cum nu se poate mai blînd. Dar lui Haralamb, acum i se părea că toți îl zădărăsc pe bietul copil. Și, pornind de la această părere a lui, întîi Ieremia, apoi Ismail și Gherasim își dădură silința să se poarte care de care mai blînd cu Mihu, pînă ce, pe nebăgate de seamă, le deveni drag tuturora.

Cam așa stăteau treburile la acest sfîrșit de mai blînd. Veniseră zilele calde, cînd peste stuf plutesc funigei aurii, cînd marea începe să aburească și pescărușii zboară mai sus.

Oamenii se sculau în zori, se spălau cu apă din mare, îmbucau la repezeală ceva, spre necazul lui Ismail, care nu auzea de la nimeni o vorbă de laudă pentru truda lui — și apoi, goi pînă la brîu, se apucau de robotit. Roata forjei piuia sub șopron ca un gînsac fugărit, bubuia nicovala sub barosul lui Mihu, vuia țărmul de ferăstraie, rindele și ciocane, de strigăte și chiuituri.

Abia cu un ceas înaintea prînzului își amintea bucătarul că trebuie să lase rașcheta, șpaclul sau dalta de călăfătuit, ca să se ducă la oalele lui. Adesea, pe scîndura de tăiat ceapă se întîmpla să frămînte un boț de chit — uneori ciorba mirosea a cînepă fiartă iar mîncarea a ulei de in. Oamenii cam mormăiau — n-aveau decît să mormăie, degeaba le făcea alteori mîncare fără cusur, că ei tot nu știau să spună nimic mai mult decît: mulțumim, Ismail!

Seara, după ce se spăla de cărbuni, Haralamb tot mai păstrase năravul s-o ia razna prin stuf și să nu se întoarcă decît a doua zi, dar se ducea mai rar decît la început. In celelalte seri rămînea cu ai săi, la taifas, pe nisipul călduț, pînă ce se ridica luna sus. Uneori, cînd îi vedea tăcuți, Mihu lua cavalul și începea să picure încetișor din el sunete dulci, curate ca picăturile de rouă ale diminețiilor de april; marea murmura molcom la douăzeci de pași și oamenii, gînditori, călătoreau pe cine știe ce căi, împovărați de sacul lor cu amintiri.

In unele seri, cînd îl lua la goană baba lui, moș Ifrim își făcea drum pe la ei cu clondirul de rachiu, se așeza pe nisip, își aprindea luleaua, apoi, tot pufăind din lulea și sugînd din clondir, se apuca de sporovăit. Negrilă nu-l mai lătra, dar cînd îl simțea că vine, își arăta colții și începea să mîrîie, ferindu-se din calea lui; poate unde îl simțea străin, fiindcă altminteri bătrînul nu făcea nici un rău, nimănui.

In ultimul timp mai fusesera tocmiți și alți oameni la lucru, un bătrîn velar cu ajutoarele lui, dar aceștia nu se vedeau pe aici; ei croiau și coseau de zor pînzele corăbiei, într-o magazie din port. Așa că, o bună parte din zi, de obicei după-amiaza, Anton Lupan și-o petrecea cu ei. Seara, în drum spre țărm trecea uneori și pe la Căpitănie. Căpitanul portului se chinuia cumplit — îi fusese dat să îndure la bătrînețe cazne pe care nu le putuse nici măcar bănui. Cu fesul dat pe ceafă, peste cei trei negi nădușiți, cu fruntea cutată adînc, de-ai fi zis că adînciturile străbat prin țeastă, pînă la creierul obosit, bietul om își plimba trompa pe paginile abecedarului și buchisea, gîfîind:

— O-i, oi; b-o-i, boi!...

De aici, Anton Lupan se întorcea la ai săi, schimba cîteva vorbe cu ei, hotăra ce se va lucra a doua zi, apoi intra în baracă, unde se adîncea în cărți sau în socoteli.

Cam astea se întîmplaseră, cam așa decurgea viața lor, în seara cînd venise Cristea Busuioc cu pinii din munți.

Intorcîndu-se din port, Anton Lupan fu mirat să vadă un străin dînd tîrcoale corăbiei.

— El e omul de care ți-am vorbit, domnule, îl lămuri Ieremia. Eu îi spusesem să lase pinii la Galați și să ne dea de veste prin cineva, da' uite că ni i-a adus la nas!...

Plutașul stătea cu ochii în pămînt și își mîngîia stîngaci toporișca de la brîu. Ceilalți se adunaseră în spatele lui, afară de Ismail, care robotea la bucătărie, silindu-se să pregătească o cină fără miros de cînepă și de vopsele, în cinstea noului venit.

Acesta ridică privirea spre Anton Lupan, nu mai puțin sfios decît la început, dar de data asta, însuflețindu-se un

pic, ca firul de busuioc pe care-l scapi de sub omături şi-l aduci la căldură, să înmiresmeze odaia de musafiri.

— Am auzit că plecaţi pe mări, domnule, zise arătîndu-şi pieptul voinic. Iacă, nu-ţi cer nici o plată pe lemnul adus — şi mă leg să-ţi fiu de folos şi cu ascultare la tot ce mi-i porunci, numai ia-mă şi pe mine, măcar pînă la Ţarigrad, că de mult aştept prilej pentru asemenea drum !...

Echipajul

In aceeaşi seară, după cină, rămaseră în jurul mesei, la lumina felinarului agăţat de grindă, sus, şi ţinură sfat, îndelung. Ismail nu-şi mai încăpea în piele, atît era de fudul : plutaşul mîncase ca un căpcăun, iar la urmă spusese, ceea ce nu spusese nici unul pînă acum :

— Aşa mai zic şi eu ! Mîncare ca asta cred că nu au nici boierii, decît la zile mari !

Dar ce-ar fi fost dacă bucătarul ar fi făcut vestita lui musaca ? Şi dacă la urmă l-ar mai fi îndulcit şi cu saraiglii puse la borcan în sirop de trandafir ?

Anton Lupan stătea în capul mesei şi parcă zîmbea, un zîmbet mai mult lăuntric, de care puteai să-ţi dai seama numai dacă îl cunoşteai.

— Eşti bucuros că ne-a venit lemnul de catarg, domnule ? îl întrebă Ieremia.

— Sînt bucuros, fireşte, dar mai mult mă bucur că avem încă un marinar !

— Şi ce marinar ! O să iasă din el un cîrmaci grozav ! adăugă Gherasim, fără să-l slăbească din ochi pe plutaş.

Acesta se ruşină ; i se părea că îl batjocoreau pentru isprava lui, că rupsese pluta tocmai cînd să ajungă la mal.

— Fiţi îndurători, — zise cu capul plecat, — şi-o să-mi dau silinţa să vă fiu pe plac, dar nu-mi găsiţi vină dacă n-am văzut marea decît abia azi!

— Linişteşte-te, băiete! Noi tocmai că ne minunam de iscusinţa ta!

Cristea Busuioc ridică ochii spre Gherasim şi-l privi mirat:

— Adică nu rîzi de mine?

— Auzi vorbă! N-ai înţeles că te lăudăm?

— Dar bagă de seamă să nu ne încurci! se auzi glasul lui Anton Lupan. Dacă vrei să mergi numai pînă la Ţarigrad, spune de pe acum, să ştim pe ce ne putem bizui.

— Păi dumneavoastră încotro plecaţi?

Era o întrebare căreia se cuvenea să-i dai numaidecît răspuns. Nu poţi să iei un om cu tine şi să-i spui: „Vino! Unde-o să ajungem om vedea mai tîrziu!..."

Anton Lupan zăbovi un timp. Pe Gherasim, pe Ieremia şi pe Ismail îi lămurise oarecum. Acum, fiindcă tot trebuia să-l lămurească pe noul venit, era clipa nimerită să-i lămurească şi pe ei mai deplin — şi nu strica să audă şi Haralamb aceste lămuriri. Ştia că vărul lui Ieremia nu umblase pe mare în viaţa lui, dar, dacă l-ar fi înduplecat să pornească la drum alături de el, ar fi fost mai mulţumit de el, cu toată nepriceperea lui, decît de un marinar necunoscut, cine ştie cît de nărăvit, fiindcă, mai ales de cînd cu vapoarele, marinari cumsecade nu găseai oriunde şi oricînd. Pe Haralamb, de bine de rău îl cunoştea, îi ştia cusururile, dar îl ştia şi îndemînatic, şi vrednic, şi isteţ — putea să iasă din el un marinar bun.

— Mihule! zise, după ce gîndi repede cele de mai sus. Du-te în baracă şi vezi că pe masă sînt nişte hărţi făcute sul.

— Le ştiu, domnule; pe care s-o aduc?

Ia te uită! Ciobănaşul îşi băgase nasul prin hărţile lui! La drept vorbind, ar fi trebuit să-şi dea seama mai demult; uneori, cînd se întorcea seara din port, deşi orînduite frumos, îşi găsea hărţile parcă puse altfel, nu cum le lăsase la prînz. Intorcînd ochii spre Mihu, pe chipul lui se ivi

zîmbetul acela ascuns, şi aşa iar zăbovi un timp, privindu-l prelung.

— Adă-le pe toate; altfel ai să le încurci.

Băiatul se supuse, fără să mai zică nimic, dar cînd se întoarse părea mirat şi mîhnit de neîncrederea lui Anton Lupan.

Acesta alese o hartă mare care înfăţişa întregul pămînt şi o întinse pe masă, în faţa oamenilor. Ei se aplecară deasupra, mai degrabă nedumeriţi decît curioşi. Vedeau prima oară o asemenea hartă, chiar cei care erau marinari vechi; alţii, ca Ieremia, Haralamb sau Cristea Busuioc, poate nu văzuseră nici măcar alta, mai puţin încîlcită, de pildă, harta judeţului lor.

— Iată, aici e întreg pămîntul, cu continente, mări şi oceane — şi uite unde ne găsim noi! începu Anton Lupan, împungînd cu vîrful creionului un cerculeţ, în dreptul căruia se vedeau nişte litere de necitit, ca un şir de purici. Vedeţi, — continuă el, — aici e Marea Neagră, iar la apus, bucata asta de pămînt, în formă de gheată, e Ţara Romînească; o credeaţi fără margini, dar ia uitaţi-vă ce mică e pe lîngă restul pămîntului!

Oamenii priveau harta şi ascultau minunîndu-se, fără însă ca nedumerirea să li se fi şters de pe chip. Ieremia îşi duse mîna la gură şi clătină din cap, gestul obişnuit al ţăranului pe care-l uimeşte ceva.

— Adevărat, domnule, că mare-i pămîntul! Păi noi ce mai sîntem pe lîngă el? Nişte gîndaci amărîţi!

— Uitaţi-vă, — continuă Anton Lupan, arătînd cu creionul, — aceasta este Mediterana, pe lîngă care Marea Neagră pare un lighean; iar Mediterana, la rîndul ei, faţă de Oceanul Atlantic, ai zice că e cît un lăculeţ. Pe toate aceste mări şi oceane, care scaldă continentele, mişună mii şi mii de corăbii şi de vapoare, iar pe continente freamătă viaţa a milioane de oameni...

Ismail se săltă de la locul lui şi, aplecîndu-se deasupra hărţii, întrebă temător, ca şi cînd s-ar fi aşteptat să se ridice din apele mărilor o mînă care să-l strîngă de gît:

— Unde estem Stambul?

— Uite-l colea!

Ce poţi să vezi pe hartă ? Un pătrăţel înnegrit... Bucătarul oftă şi tăcu.

— In clipa cînd aici, la Sulina, soarele a apus, — reîncepu Anton Lupan, fără să fi înţeles oftatul lui, — în cealaltă parte a pămîntului, în Alaska, în Tahiti, sau în Hawai se luminează de ziuă. Cînd noi aici ne culcăm, trudiţi, să ne odihnim, în alte părţi oamenii işi încep truda lor de fiecare zi. Viaţa freamătă necontenit pe pămînt, nu-i niciodată odihnă deplină — odihna deplină ar însemna ca pămîntul să fi murit. Dacă te osteneşti să cuprinzi măcar cu mintea întinderea acestei lumi, înseamnă că nu mai eşti chiar aşa de mic în faţa ei, cum a spus Ieremia, aşa de amărît. Eu unul mi-am pus în gînd să ajung la unul din capetele ei, unde a rămas pînă azi un loc necercetat de nici un călător.

— Adică să mergem chiar la capul pămîntului, domnule ? întrebă Cristea Busuioc, gifîind.

Anton Lupan se uită la toţi, pe rînd. Gherasim stătea cu coatele pe masă, privind neclintit harta, fără ca pe chipul lui ca de gheaţă să se poată citi vreun gînd. Ieremia îşi luase mîna de la gură, dar îşi ţinea falca şi clipea din ochi, uitîndu-se pe furiş la ceilalţi. Ismail rămăsese posac încă de adineauri ; ceea ce se vorbise pe urmă ai fi zis că nu-l mai privea. Pe chipul lui Mihu se ivise o lumină arzătoare, ochii îi sclipeau, vii, fără însă ca în ei să se fi stins mîhnirea de la început ; era prea mărunt, prea nedestoinic pentru ceea ce se punea la cale aici !... Cît îl priveşte pe Haralamb, el îşi trase căciula pe ochi, îşi băgă mîinile în sîn şi se suci într-o parte, înstrăinîndu-se de vecinii săi, cu care pesemne socotea că nu are nimic de împărţit, în clipa cînd se pregăteau să plece la un asemenea drum.

— Fie şi capul pămîntului, dacă vrei să-i zici aşa ! răspunse Anton Lupan la întrebarea plutaşului. Dar să nu vă speriaţi, că asta nu-i un drum chiar aşa de greu de făcut. Iată, în loc să faci de douăzeci de ori drumul de-aici pînă la Pireu...

— O fi ! zise Gherasim, cu chipul de nepătruns.

Ceilalţi tăceau, parcă mai nedumeriţi ca la început. Chiar în ochii lui Cristea Busuioc, care atîta vreme visase să plece în lume, rupîndu-se de gura Siretului, unde se sîir-

şeşte drumul oricărui plutaş, se ivise acum o îndoială uşor de citit. Numai Mihu asculta, îmbujorat la chip, cu aceiaşi ochi vii, neclintiţi.

Anton Lupan se scărpină în cap, imitînd fără voie gestul lui Gherasim. Era mai greu decît îşi închipuise, să le spună acestor oameni ceea ce ani de zile plănuise cu Pierre Vaillant şi alt şir de ani îşi spusese lui însuşi, în gînd. Aveau să înţeleagă ei oare însemnătatea cercetării unui pămînt încă necunoscut ? Dar mai cu seamă aveau să înţeleagă cum se născuse acest plan în mintea lui ? Să le vorbească despre călătoria lui Darwin, despre jurnalul bătrînului corsar, despre expediţia în care pierise Arnold Vaillant ? Poate că, spunîndu-le acestea de pe acum, cînd ei încă nu-l cunoşteau bine, mai degrabă i-ar fi îngrozit.

— Vreau, — continuă Anton Lupan, silindu-se să nu-şi piardă tonul hotărît, — vreau să ajung acolo fiindcă n-au putut ajunge alţii, deşi s-au străduit. E un legămînt, făcut cu mine însumi, să nu las necercetat locul acela necunoscut.

— Şi la ce bun, domnule ? întrebă Gherasim.

— La ce bun ?... Dacă primii navigatori care au pornit la drumuri mai lungi s-ar fi întrebat astfel, astăzi poate n-am fi avut nici măcar dovada că pămîntul e rotund. Cei ce călătoresc sub îndemnuri necunoscute oricui, fac ca oamenii să ştie mai multe despre lumea lor — şi cu cît ştii mai multe, cu atît te poţi socoti mai stăpîn peste ea. Apoi, asemenea călătorii ajută oamenilor să se apropie între ei, să rupă hotarele care-i despart, întîi hotarele judeţului unde s-au născut, apoi pe al ţării lor, al altor ţări, al continentelor, iar la urmă hotarele lumii întregi. Aşa, într-o zi, cînd lumea va avea drumuri bătute în toate părţile de călători, cînd nu va mai rămîne loc tainic nicăieri, pămîntul nesfîrşit întins în faţa noastră ne va înspăimînta mai puţin şi noi nu ne vom mai vedea atît de mici în faţa lui. E oare greu de înţeles ceea ce vă spun ?

Nu răspunse nici unul ; numai Mihu şopti : „nu !" — dar pe el nu-l băgau în seamă, nimeni nu-l auzi.

— Acum de ce taci, Ismaile ? Te arătai mai voinicos la început !

Bucătarul ridică ochii lui galbeni, de cîine obidit :

— Mergeam!

— Aşa e, domnule! se auzi şi glasul lui Gherasim. Sîntem marinari, ne-am înţeles să te urmăm, o să mergem cu supunere oriunde vei dori! Eu unul te cunosc de mult, ştiu că n-o să ne duci decît pe drum bun.

— Bine; dar aş vrea ca mai înainte să înţelegeţi cu toţii ceea ce mi-am pus în gînd.

— Ei, ce nu înţelegem azi, o să înţelegem mai tîrziu. Altceva s-a încîlcit în capul meu acum, după cîte ne-ai spus: călătorii care au cutreierat lumea, cum ar fi Magellan, Columb şi mai ştiu eu care alţii, că doar am auzit şi eu de ei, au avut la îndemînă mijloace îndestulătoare şi tot le-a venit greu. Noi, oare, cum o să ne descurcăm? Ai dumneata, sau îţi dă cineva atîţia bani ca să putem pleca la un drum aşa lung?

— Am, pentru început; în orice caz, destul ca să terminăm corabia şi să vă plătesc pentru ce-aţi muncit.

— Mai pe urmă cine plătim? întrebă Ismail, neliniştit, şi pe drept cuvînt.

La kir Iani avusese şapte lire turceşti pe lună; Anton Lupan îi făgăduise zece — rămăsese cu el pentru alte pricini, nu pentru acest chilipir — dar şi banii îşi aveau rostul lor, nu se putea lipsi de ei, că doar cum să trăieşti, din vînt?

— Nu-ţi face griji, Ismaile. Tot eu am să vă plătesc, ba o să aveţi chiar parte la cîştig.

— Si asta cîştig de unde luam? stărui bucătarul, fără să se fi liniştit.

— De unde îl lua şi kir Iani.

— Caram marfa, Pireu, Stambul?

— Da, anul ăsta, pînă la vara viitoare, o să cărăm marfă, la Stambul, la Pireu, în Mediterană, pe unde om găsi muşterii.

— Şi mai pe urmă? stărui Ismail.

— La vara viitoare cred că o să avem strînşi destui bani ca să pornim la drum, dincolo de Gibraltar, spre Pernambuco, Rio-de-Janeiro, Buenos-Aires... Pricepuşi? răspunse Anton Lupan, arătînd pe hartă drumul presupus.

Ştia că una era s-o spună, şi alta s-o poată împlini; bănuia greutăţile care aveau să se ivească în cursul acestui drum atît de lung, simţea că pe deasupra aveau să mai fie altele, încă de nebănuit, dar nu se putea arăta şovăitor tocmai acum, cînd oamenii păreau aşa de îndoiţi.

Pînă la Gibraltar, bucătarul nu spuse nimic; numai cînd văzu creionul luînd-o peste ocean, icni şi începu să îngîne repede, parcă năucit:

— Allah-Allah-hu !...

— Iată unde trebuie să ajungem! continuă Anton Lupan, oprindu-se cu creionul la Capul Horn, colţul cel mai de miazăzi al Americii de Sud. Ei, Ismaile, mai ai ceva de zis?

— Caram marfa, cîstigam puţin, răspunse bucătarul, după ce-şi reveni.

— Asta de unde ştii?

— Kir Iani am spus.

— Dar ce-ai fi vrut tu, să-ţi arate adevăratul lui cîştig? Atunci i-aţi fi cerut să vă plătească mai mult.

Bucătarul nu părea liniştit nici acum: se tot foia, aruncînd priviri piezişe spre oceanul care se întindea de la Gibraltar pînă la coastele Americii de Sud.

— Ştiu ce vrei să spui! continuă Anton Lupan, ca şi cînd ar fi înţeles gîndul lui. E una să navighezi în ligheanul tău, pe la Pireu, pe la Stambul, şi alta să te avînţi pînă la capul pămîntului. Ai să spui că aici nu vă pîndeau primejdii prea mari, şi chiar dacă ar fi fost să se întîmple ceva, nu era greu să vă întoarceţi în porturile voastre, să găsiţi altă corabie şi alt căpitan. Ai dreptate, m-am gîndit şi la asta. Indată ce vom ajunge la Stambul, o să asigurăm corabia la o societate mare şi în contract o să vă pun, ca parte egală, pe fiecare din voi. Incît, dacă ni s-o întîmpla vreo nenorocire, în orice parte a lumii am fi, o să primiţi atîţi bani ca să vă puteţi întoarce acasă şi să trăiţi un timp, fără griji.

— Asta bine am gîndit! încuviinţă Ismail. Dar vream stim...

Aici, Gherasim, care de cîtva timp începuse să se uite la el cam chiorîş, nu se mai putu înfrîna şi izbucni:

— Ia ascultă, mă turcule, de cînd te-ai făcut tu aşa cusurgiu? Ei, fir-ai să fii! Ce, ai uitat cîţi căpitani au tras de tine ca de-un catîr? Ai uitat cîţi ghionţi ai mîncat de la ei? Ia să-mi spui tu mie, de cîte ori te-au aruncat în brînci pe schelă şi te-ai pomenit în praful de pe chei, numai cu şalvarii şi cu turbanul din cap? Dar de căpitan Mehmet ai uitat, că tu mi-ai povestit cum te-a băgat la închisoare, fiindcă i-ai cerut dreptul tău pe un an?! S-a plîns la poliţie, domnule, că l-a ameninţat cu moartea — şi poliţia l-a crezut. Ce zici, Ismaile? Mi se pare că ai stat vreo două săptămîni închis! Şi-acum face nazuri, al dracului turc!...

Gherasim mai bombăni ce mai bombăni, apoi se întoarse spre Anton Lupan, scărpinîndu-se în cap, şi îşi dezvălui şi el nedumerirea lui:

— Domnule, dar corabia noastră o să poată oare înfrunta un asemenea drum? Ţi-am spus că o cunosc şi ştiu că multă lume se minuna prin porturi cînd auzea ce furtuni am întîlnit. Vezi dumneata însă...

— Tu de ce nazurim? sări bucătarul, cu mare arţag.

— Linişteşte-te, că nu face nazuri! interveni Anton Lupan. Omul a întrebat... Gherasime, crezi cumva că Magellan sau Columb, de care mi-ai vorbit, au avut corăbii mai mari? Sau chiar să fi fost aşa, crezi că erau lucrate cu iscusinţa de azi? Ca să nu mai spun că noi întrebuinţăm acum pînze împărţite mai bine şi că, pe deasupra, folosim toate învăţămintele rămase de la navigatori în cîteva sute de ani... Deci să nu ne îndoim de corabia noastră ci mai degrabă să ne întrebăm dacă noi vom fi vrednici de ea.

— Şi asta e de întrebat, încuviinţă Gherasim, înclinînd din cap. Din toţi, numai dumneata, cu mine şi cu Ismail sîntem marinari...

— Nu uita că şi Ieremia a umblat pe mări cîţiva ani.

— N-am uitat, şi nu l-am uitat nici pe flăcăul ăsta, care a venit azi, că doar eu m-am minunat cel dintîi de îndrăzneala lui; ţi-am spus, o să fie un marinar bun. Dar chiar aşa, sîntem numai cinci; ne mai trebuiesc vreo trei oameni; de unde-i luăm?

— Nu-i nevoie să ne înghesuim atîţi; dacă am mai găsi încă unul, cred că ne-ar fi de ajuns, ca să avem la drum trei schimburi de cîte doi... Ce zici, Haralamb, mergi şi tu?

Flăcăul se suci şi mai mult, închizîndu-se în pielea lui, ca un arici. Parcă de plecat pe mări îi ardea lui acum?

— D-apoi eu nu-s marinar. Le ce să vă-ncurc?

— N-ai să ne încurci de loc; dimpotrivă, ai să ne fii de folos. Marinăria se-nvaţă, nu-i aşa, Gherasime?

— Se-nvaţă, dar pînă să se-nveţe, ar însemna să ne trudim noi în locul lui.

— Iar nazurim? sări Ismail. Domnule, luam, învăţam Haralamb, facem marinar bun!

— Ei, Haralamb, nu răspunzi?

— Nu merg, domnule! Să nu fii supărat, dar eu am de gînd să mă-nsor, să intru în rîndul oamenilor.

Şi după ce zise acestea, flăcăul se posomorî şi se strînse mai mult în pielea lui de arici, ca să nu se mai lege nimeni de el.

— Vai de capul tău! îl batjocori Ieremia, pufnind. Ai să intri tu în rîndul oamenilor cînd m-oi călugări eu! Parcă nu te ştiu?!

— Ce facem, Gherasime? zise Anton Lupan, un pic descumpănit de împotrivirea lui Haralamb, pe care se mira că nu-l cîştigase de partea lui, în mai bine de nouă săptămîni. N-aş vrea să luăm aşa, orice om s-o găsi.

— Aici ar fi şi greu să-l găsim. Să vedem, domnule, să aşteptăm; zilele astea trebuie să vină „Penelopa", că prea a zăbovit mult, şi cred că am să-l înduplec pe Marulis — barem pe ăsta îl ştiu, e om cinstit şi marinar bun. Kir Iani şi-o fi întregit echipajul între timp, aşa că n-o să mă împiedice inima să i-l fur.

Ismail se posomorî; îl rugase pe Marulis să-i aducă un borcan cu saraiglii adevărate, de la Stambul, dar uite că „Penelopa" nu se mai întorcea, deşi de la plecarea ei trecuse mult timp.

— Kir Iani nu mai veneam! zise cobind. Am înecat pe drum...

— In sfîrşit, pînă la plecare mai avem timp. O să aşteptăm! hotărî Anton Lupan, rotindu-şi privirea de la unul la altul, pe rînd.

Ajungînd la plutaş se opri; se vede că acesta era un om sfios şi tăcut; pusese o întrebare, căpătase răspuns, dar de atunci nu mai spusese nimic. La drept vorbind, se cam grăbiseră să-l numere printre ei, fiindcă o vorbă limpede nu ieşise încă din gura lui.

— Ia spune, omule, ce-ai hotărît? Vrei să mergi numai pînă la Ţarigrad? Ai grijă să nu ne încurci!

— Apoi, domnule, ce mi-e Ţarigradul, ce mi-e capul pămîntului?! răspunse Cristea Busuioc, fistîcit.

Oamenii se puseră pe rîs, înveseliţi de copilăria acestui răspuns, pe cît de limpede, pe atît de deschis. Ridea pînă şi Ismail, uitîndu-şi necazul cu saraigliile aşteptate de la Stambul, ba chiar şi Haralamb, cu toată înfăţişarea lui de arici. Numai Mihu stătea tăcut în colţul lui, uitîndu-se la Anton Lupan cu ochii vii şi totdeodată mîhniţi. Intîlnindu-i privirea, acesta clipi:

— Ce-i, Mihule?

Băiatul mişcă din buze, fără să spună nimic; în schimb, ochii vorbeau destul — şi deodată, pe chipul lui Anton Lupan se ivi zîmbetul acela greu de văzut.

— Adică la tine de ce nu m-oi fi gîndit? întrebă, scărpinîndu-se iarăşi în cap, ca Gherasim.

La drept vorbind, se gîndea de la un timp, iar adineauri, cînd cu hărţile, gîndul îi zăbovise asupra lui, destul de hotărît — numai că băiatul i se părea prea crud.

— Te pomeneşti că vrei să mergi şi tu!

— Ce să facem cu un copil? mormăi Gherasim.

Anton Lupan continuă, ca şi cînd nu l-ar fi auzit:

— Ia spune, Mihule, nu te sfii!

— Aş merge, domnule! răspunse băiatul, cu obrajii arzînd.

Apoi îşi lăsă capul în pămînt şi adăugă mai încet, strecurîndu-şi pe sub gene privirea temătoare spre Gherasim:

— Numai să nu vă încurc... Eu n-am mai fost niciodată pe mare, nu sînt de loc priceput...

Şi deodată, cuprins de teama că ar putea să rămînă singur pe ţărmul acesta pustiu, să se despartă de ceilalţi, şi mai cu seamă de Anton Lupan, care se purtase cu el aşa de înţelegător şi de blînd, băiatul izbucni:

— Dar ia-mă, domnule, şi am să fac tot ce mi-oţi porunci! Zău, nene Gherasime, am să mă silesc zi şi noapte, mă jur să nu-ţi ies niciodată din cuvînt!

— La urma urmei, — zise Anton Lupan, şovăind mai mult din pricina lui Gherasim, — n-ar strica să-l luăm. Pe orice corabie e nevoie de un mus.

— Ce-i acela mus? întrebă Mihu, gîfîind.

— Un fel de ucenic-marinar.

— Apoi atunci, mai ales dacă-i vorba să fiu numai ucenic, ia-mă, domnule, şi-am să fiu ucenic bun!...

— Ce zici, Gherasime?

— Ştiu eu?! Dacă dumneata socoteşti... Altminteri, ce să spun, băiatul e inimos, destoinic, voinic, doar îl ştiu. S-ar putea să iasă din el un marinar priceput...

Mihu asculta cu sufletul la gură. Urechile îi vîjîiau şi parcă totul se rotea în jurul lui. Numai ca prin vis îl auzi pe Anton Lupan zicînd:

— Dar o să fie muncă grea, băiete, o să întîlnim furtuni şi alte primejdii, au să treacă ani pînă să venim înapoi...

Aici glasul şovăi, apoi se auzi mai încet, dar parcă mai dîrz:

— ...Dacă om mai veni!

Cîteva clipe se lăsă tăcere adîncă; marinarul e învăţat cu primejdiile, iar gîndul neîntoarcerii face parte din primele lui deprinderi; în tăcerea aceasta nu era spaimă, ci o îndîrjire aspră, care le făcea chipurile reci şi neclintite, ca ale unor stane de piatră. Numai Ieremia aruncă o privire piezişă spre vără-su, ca şi cum s-ar fi temut de mustrarea acestuia. Insă, cu toate că se ţinea deoparte, acum, chiar şi chipul lui Haralamb era neclintit şi aspru ca piatra.

— Merg, domnule!... şopti Mihu.

In tăcerea clipei, şoapta suna ca o hotărîre, ca un legămînt pe viaţă. Iar băiatul, ca şi cînd s-ar fi temut să

nu-i fie judecată rău pripa cu care spusese o vorbă ca asta, adăugă şi lămurirea lui, pentru judecătorul aspru:

— Parcă dacă aş fi intrat la stăpîn, ştiu eu cînd m-aş mai fi întors acasă ?!

Alte cîteva clipe se priviră în tăcere, unii pe alţii; chiar şi inima lui Haralamb părea tulburată. După aceea, Anton Lupan înclină din cap şi vorbi, schimbînd glasul:

— Ieremie, mîine să te duci în port şi să faci rost de haine marinăreşti pentru Cristea Busuioc şi pentru băiatul ăsta!

Mihu se făcu roşu, apoi alb ca varul, şi iarăşi roşu, de-ai fi zis că obrazul lui e felinarul pe care moş Ifrim îl aprindea seara sus în turla farului.

— Dar Negrilă, domnule? întrebă, amărîndu-se iarăşi.

— Il luăm şi pe el, de bună seamă! Dacă nu i-am dat lui Ieremia poruncă pentru dînsul, mi-am închipuit că n-ăi fi dorind să-ţi îmbrăcăm şi cîinele marinăreşte!

Chiotul lui Mihu îl făcu pe Negrilă să tresară şi să se repeadă la el, cu priviri neliniştite şi întrebătoare. Apoi cîinele şi stăpînul o luară la goană împrejurul barăcii, se rostogoliră pe nisipul umed, chiuitul se amestecă în întuneric cu scheunatul şi cu lătrăturile, într-o nestăvilită hîrjoană. Cînd băiatul se întoarse la masă, jumulit şi lăţos ca zlătarii, urmat de dulăul care gîfîia cu limba scoasă, ceilalţi puneau la cale treburile de făcut în ziua următoare; acum începea călăfătuitul punţii şi vopsitul bordajului. Bucătarul îşi freca mîinile, cu un zîmbet de mulţumire înfipt în mustaţa-i ţepoasă.

— De ce te bucuri aşa, Ismaile?

— Daca vopseam, pe urmă zgriam-pictam...

Fireşte, corabia trebuia să aibă scris numele, pe bordaj, la pupa şi la prova — treabă pe care cine ar fi putut s-o facă mai bine decît bucătarul? Ismail se bucura de pe acum la gîndul că o să-şi arate meşteşugul, căruia, la Stambul, proprietarii de caice şi barcazuri îi arătau multă preţuire. Se şi vedea, cocoţat pe schelă, cu penelul într-o mînă, în alta cu cutia de vopsele...

— N-o să fie nevoie, zise Anton Lupan — nepăsător, tîlharul! — fără să se gîndească la dezamăgirea bucătarului.

Dar vorba asta pe Ismail parcă îl îmbrînci într-un cazan cu smoală.

— Nu zgriam? întrebă, clătinîndu-se.

Cum adică să nu scrii? Ce, o corabie poate să plece la drum fără nume?

— O să turnăm litere de bronz, la şantier, continuă căpitanul, cu o cruzime de care nu-şi dădea seama.

— Turnam?... făcu năucit bucătarul.

— Da; aşa n-au să se mai şteargă, n-o să trebuiască să te ţii tot timpul cu pensula pe lîngă ele.

— Nu stergeam?...

— Şi pe urmă, bronzul e mai frumos decît vopseaua!

— Mai frumoz?

Iată ceva ce nu putea să intre în mintea bucătarului; dar el nu găsi cu cale să arate vreo împotrivire, nu era lucrul lui, nu-i rămase decît să-şi plece capul în pămînt, cuprins de o grea tristeţe... Ţi se înecară corăbiile, Ismaile!

— Dar de chemat cum o să se cheme corabia noastră, domnule? întrebă Ieremia.

Bucătarul se uită la el, ca la unul venit de pe altă lume. Ce să mai vorbeşti de numele corăbiei, dacă ai de gînd să-l torni în bronz, în loc să-l pictezi frumos, cu vopsele, galben şi portocaliu împodobit pe margini cu verde?

Anton Lupan tăcea, cu gîndul dus în depărtare; mai vorbise o dată de numele acesta cu Pierre Vaillant, la cheiul Galaţei — trecuseră de atunci patru ani de zile.

— Cred că numele unei corăbii trebuie să cuprindă în el dorurile, năzuinţele echipajului, răspunse aproape cu aceleaşi vorbe pe care le rostise la vremea aceea. Dacă i-am tălmăci numele vechi, şi i-am spune „Speranţa", socotesc că ar fi cel mai bine.

Oamenii ridicară din umeri; numele nu li se părea nici frumos, nici urît — şi-apoi, pînă nu se deprindeau cu el, nu le spunea nimic, după cum nu spune nimic numele noului-născut, decît poate părinţilor care l-au ales şi s-au gîndit la el de cine ştie cît timp. După cum, atunci cînd

i-am întîlnit prima oară, nu ne spuneau nimic numele lui Anton Lupan, lui Ieremia, Gherasim, Mihu, Cristea Busuioc sau Ismail. Dar într-o zi, numele corăbiei avea să fie pentru ei cuprinzător şi viu, ca numele copilului care a crescut.

Tot aşa cum, în acea zi, numele oamenilor adunaţi aici vor fi pentru noi mai cuprinzătoare şi mai vii.

Priviţi-i de pe acum, căci în acea zi au să ne fie dragi, o să ne bucurăm de izbînzile lor şi-o să suferim cînd i-om vedea încolţiţi de primejdii sau nefericiţi. O să ni se pară uneori că seamănă între ei, că o vorbă spusă de unul ar fi putut fi spusă de vecinul lui — dar oamenii nu s-au adunat laolaltă ca să se întreacă în vorbe de duh, ci ca să mîne corabia pe mări, spre capătul lumii, prin grele încercări, înfruntînd duşmani şi furtuni.

Uneori Ismail va rămîne ceasuri întregi sub punte, închis în bucătăria lui ; dacă nu l-om vedea pe afară, să nu credem că a murit. Cristea Busuioc va tăcea zile în şir ; să nu-l socotim nici prostănac, nici mut... Să nu ne aşteptăm ca fiecare să iasă în frunte, înfăţişîndu-se ca un erou poleit, după tipic.

Dar cînd vom spune : „Speranţa" a pornit la drum" — vom vedea nu numai corabia, tăind valurile cu toate pînzele sus — ci în mintea noastră vor răsări ei toţi, aliniaţi în rînd, cu părul fluturînd, privind spre orizont, mîndri şi dîrji, în sunetele marşului triumfal pe care etrava îl ridică în clipa tuturor plecărilor, oricare ar fi primejdiile de înfruntat în drum.

Aşa se alcătui echipajul „Speranţei" la sfîrşitul acelei luni ; mai lipsea un om — pe Mihu nu te puteai bizui, era numai ucenic — iar ca să-l înduplece cineva pe Haralamb nu fusese chip. Aşa ajunseră marinari Cristea Busuioc, plutaş de pe valea Bistriţei, şi Ieremia, ţăran din sus de Buzău, aşa ajunse mus Mihu, cioban de pe la Cîmpulung.

Dacă nu şi-ar fi cunoscut oamenii, în seara aceea, Anton Lupan ar fi fost îngrijorat şi nemulţumit : în afară de tînărul mus, care zburda în jurul barăcii, parcă ieşit din minţi, ceilalţi se duseră la culcare închişi în ei, cu capul în pămînt, tăcuţi. Dar el nu vedea în asta şovăială sau descurajare, ci semnul marilor griji ; căci erau oameni în toată firea, ştiau ce legămînt au făcut, ce greutăţi şi ce primejdii îi aşteaptă în viitorul lor drum — nu se lăsau amăgiţi. Singurul cu adevărat mîhnit era bucătarul, şi pe drept cuvînt.

— Tu de ce-am tăcut ? pufnea către Gherasim, neputînd adormi. De ce n-am spus zgriam-pictam Ismail ?...

CAPITOLUL VI

Paznicul farului

In zilele următoare lucrul căpătă o însufleţire care te mira, dacă te gîndeai ce posomorîţi erau oamenii cînd se duseseră la culcare după acel sfat. Dar iată-i că munceau de la ivirea zorilor pînă după apus, iar în tot acest timp ţărmul răsuna de strigăte şi chiuituri, deşi, dacă te-ai fi apropiat şi te-ai fi uitat în ochii fiecăruia, pe rînd, ai fi văzut încă, la unii mai limpede, la alţii mai ferit, acelaşi semn de nelinişte şi nedumerire zbătîndu-li-se în priviri.

Dar venise luna iunie, ziua era mare, timpul părea că se statornicise blajin, şi ei, mînaţi de îndemnuri ascunse, munceau de dimineaţă pînă seara, cu sîrg. In timp ce o parte din echipaj vopsea bordajul, mînuind pensulele grăbiţi, ceilalţi, împreună cu cei doi marangozi de la şantier, desăvîrşeau înlăuntrurile corăbiei.

Acum, cînd treaba se apropia de sfîrşit, acest interior, pornind de la prova, se înfăţişa iată în ce chip:

O încăpere destul de strîmtă, fiindcă pe corăbii locul trebuie bine chivernisit, alcătuia bucătăria lui Ismail. Ea avea la mijloc un spaţiu liber de un metru şi jumătate pe doi, ceea ce, dacă stai să te gîndeşti, nu e prea puţin. Intr-un bord erau dulapuri pentru crătiţi şi vase, iar în faţa lor maşina de gătit. In bordul celălalt se aflau alte dulapuri, încăpătoare, destinate restului de ustensile bucătăreşti, a căror listă fusese întocmită de Ismail, după ce se gîndise îndelung la toate felurile de bucate pe care urma să le gătească pentru ghiauri; tot aici aveau să-şi găsească locul cutiile cu arome şi condimente, de care nu se poate lipsi niciodată un adevărat bucătar, fie c-ar fi el franţuz, fie c-ar fi turc. Spre prova, printr-o uşiţă strîmtă, puteai intra, numai pe jumătate, în acea mică încăpere numită cambuză, nelipsită pe nici un vas, în ea îngrămădindu-se proviziile, ca în cămara obişnuită a unui gospodar.

Deasupra acestei uşiţe era scara care ducea pe punte, prin tambuchiul de lîngă cabestan. O altă uşă, asta însă făcută pe măsura unui om adevărat, răspundea în încăperea următoare, cabina echipajului, luminată de un spirai larg. La peretele din fund al acesteia erau cîte două paturi suprapuse, iar între ele, un dulap mare, cu şase despărţituri, cîte una pentru fiecare om din echipaj. In borduri se mai aflau încă două paturi şi deasupra lor, ca spaţiul să nu se piardă în van, se întindeau, pe toată lungimea cabinei, rafturi spaţioase, bune pentru orice întrebuinţare ai fi vrut să le dai. In sfîrşit, la mijloc se vedea o masă, fixată în podea, cu două tăblii care se puteau lăsa în jos, îngăduind oamenilor să se mişte în voie prin cabină, chiar dacă ar fi fost toţi adunaţi laolaltă — ceea ce pe o corabie nu se poate întîmpla decît foarte rar.

Pereţii, tavanul şi mobila acestei cabine nu erau făcute din vreun lemn scump, ci din brad romînesc, atît de cunoscut lui Cristea Busuioc, de altminteri ca şi celorlalţi; dar bine netezit, chituit cu îngrijire şi apoi vopsit în alb, lemnul acesta ieftin dădea încăperii o înfăţişare luminoasă, care te îmbia. De nenumărate ori pe zi, oamenii îşi lăsau lucrul o clipă şi se duceau să-şi arunce ochii pe spirai în cabina lor, de care păreau mîndri ca de un palat.

In spatele acestei cabine se afla magazia, căreia marinarii îi mai spun şi hambar, întocmai ca oamenii de la uscat. Ea se întindea cam nouă metri în lungime şi, ocupînd pe corabie spaţiul cel mai larg, aşa cum se şi cuvenea, putea să primească zece vagoane de încărcătură, dacă era vorba de mărfuri cu volum mijlociu, adică nu din cele care trag prea uşor la cîntar. Patru ţevi de grosimea unui

par de gard, puse la depărtări egale, două într-un bord, două în celălalt, străbăteau magazia, de la punte pînă la santină, cum se numește spațiul de sub podea — și prin ele puteau să se introducă sonde, ca să se vadă dacă nu s-a adunat apă care să amenințe mărfurile din hambar.

Gherasim și Ismail socoteau că sondele acestea, neîntîlnite de ei pe nici un barcaz, ar fi o zadarnică bătaie de cap. Ei știau că în santină se adună apă și că, din cînd în cînd, trebuie s-o pompezi afară, dacă ți-e milă de căpitan. Altminteri, dacă ți-a fost lene, sau ai uitat, ce te privește pe tine, că doar nu-i marfa ta!?

— Țineți seama că de data asta vă privește pe toți în chip egal! îi lămuri Anton Lupan, amintindu-le hotărîrea lui de a împărți cîștigul cu fiecare om din echipaj. Pe urmă, nu uitați că tot ar fi trebuit să punem în magazie niște stîlpi, care să susțină puntea. M-am gîndit să-i înlocuim cu aceste țevi, ca pe vasele mai mari, și astfel să facem două treburi deodată, cu aceiași bani.

— Asta bine am judecat! recunoscu Ismail, înclinînd din cap.

Și se întoarse repede la treabă, încîntat de iscusința noului său căpitan. Puntea fusese călăfătuită și acum, bucătarul cu Gherasim o smoleau. Intr-un ceaun, pus pe pirostrii, la adăpost de vînt, jos sub bordaj, Mihu topea smoala, ca un pui de drac care pregătește cazne!e păcătoșilor aruncați în iad. Așa, fumegîndă, cei doi o luau într-un fel de ibrice și o turnau peste calafat, între scîndurile punții, cu o îndemînare care te uimea, de-ai fi zis că întind niște șnururi negre, drepte, fără noduri — treabă obișnuită pentru orice marinar.

In acest timp marangozii potriveau blănile de brad ale bocaportului, care închide gura magaziei, o deschizătură în punte, lungă de trei metri și lată de doi, destul de mare, ca la încărcatul mărfii să nu fie belea.

Lipită de hambar, spre pupa, se afla cabina căpitanului, cu două paturi în borduri, cu o masă mare la mijloc, cu felurite dulapuri și rafturi, pentru haine și cărți, totul de brad vopsit alb, ca și în cabina echipajului, și luminat de asemenea printr-un spirai. In sfîrșit, din ușă pornea scara,

care ducea pe punte, la cîrmă, sfîrșindu-se sub un tambuchi larg.

In cufărul său, Anton Lupan avea, pe lîngă alte instrumente de navigație, o busolă din cele mai noi, cu roza vînturilor cît jumătatea roții de car. O cumpărase la Pireu, de la comandantul unui bric italian, care fiind la ananghie, în urma jocului de cărți cu niște potlogari, ar fi fost în stare să vîndă tot vasul numai să scape cu obrazul curat.

Busola fu pusă pe punte, la cîrmă, într-un habitaclu de stejar, lucrat de mîna iscusită a lui Haralamb, care, terminînd cu fierăria, redevenise tîmplar. De altfel și roata cîrmei, timona, cum se spune între marinari, ieșise tot din mîna sa, lucru frumos, lustruit, de ulm alb, numai că pentru cavile trebuise să ceară ajutorul unui strungar.

Tot el cioplea azi catargele, pe mal, ajutat de plutaș, după măsurile date cu mare grijă, ca întotdeauna, de Anton Lupan.

Cristea Busuioc mînuia barda și cuțitoaia cu milă, ca și cînd ar fi cioplit în inima sa, iar cînd îl vedea pe Haralamb desprinzînd așchii groase, nepăsător cu minunea aceea de pini drepți și înalți, de-ai fi zis că are suflet sîngeros, de casap, își băga mîna în barbă și gemea, încruntat.

Apoi se sfîrși chinul, catargele erau gata, netezite, date cu ulei de in să nu poată crăpa, aveau puse crucetele, apoi feluritele inele, fiare și întărituri care robeau pentru totdeauna ceea ce mai rămăsese din bieții copaci... Se apucaseră de alte treburi, tăiau cabluri de oțel, le îndoiau la capete peste rodanțe de fier zincat, le matiseau făcînd ochiuri care să nu se desfacă, să nu se roadă ani și ani — dar plutașul, cu ochii la așchiile rămase pe mal, tot mai ofta...

După cum e de înțeles, dacă ei ajunseseră să facă din aceste cabluri sarturile și straiurile cu care se leagă catargele, ca vîntul și mișcările corăbiei să nu le rupă, sau să le îndoaie cumva, înseamnă că treaba nu mai avea mult pînă la cap. Se uscase de mult vopseau pe bordaj, vopsea cenușie, după hotărîrea lui Anton Lupan, ca să nu se mur-

dărească la fiecare pas, cum s-ar fi întîmplat dacă foloseau albastrul-azur, propus de Gherasim, sau portocaliul dorit de bucătar. Se terminase şi cu turnatul smoalei pe punte, peste calafat, se pusese cîrma, busola — ancorele cu lanţurile lor grele se aflau de mult la locul destinat, pînzele se coseau de zor, în port, de către acel bătrîn velar, catargele şi bompresul erau gata, iar sarturile şi straiurile, aşa cum am văzut, se desăvîrşeau bucată cu bucată, după măsurile date de Anton Lupan. Totul făcut cu chibzuială, scris mai întîi pe hîrtie ori trecut în plan, ca să nu te pomeneşti la urmă că lipseşte ceva, sau că altceva nu-i bine măsurat. Şi totuşi, mai rămăsese un lucru, la care nu se gîndise nimeni — şi uitat ar fi rămas, dacă Ismail nu s-ar fi dovedit mai cu grijă decît toţi ceilalţi.

Într-o zi, pe la ora prînzului, văzînd că bucătarul nu cheamă oamenii la masă, Anton Lupan îşi vîrî nasul sub şopron şi, lîngă oalele care fumegau, îl văzu pe Ismail adîncit într-o treabă de lemnar, alcătuind un fel de ladă ciudată, al cărei rost nu-l înţelegea.

— Ce faci cu lada asta, Ismaile ? îl întrebă, mirat.

— Nu estem ladă ! răspunse bucătarul, cu mîna pe ciocan.

— Dar atunci ce-i ?

— La urmă vedeam !

Peste un ceas, cînd Anton Lupan reveni, nerăbdător, oamenii fiind înfometaţi, constată că lucrul lui Ismail, desăvîrşit, nu era altceva decît un coteţ, adăpostul obişnuit al cîinelui de pază, care poate fi văzut în curtea oricărui tîrgoveţ şi-n ograda oricărui ţăran ; numai că bucătarul, în marele lui elan, îi făcuse şi uşă, cu balamale şi chiar cu zăvor, iar deasupra îi tăiase o ferăstruică rotundă, poate cu gîndul să-i pună şi geam.

— Ce-i cu coteţul ăsta ?

Ismail se ridică, îşi îndreptă spinarea, răsuflă uşurat şi în sfîrşit răspunse printr-o întrebare, mîndru c-o luase înaintea celorlalţi :

— Negrilă unde dormeam ?...

Anton Lupan se scărpină în cap, destul de încurcat, recunoscînd în sinea lui că lăsase o lipsă serioasă în plan.

După-prînz, bucătarul îşi sfîrşi treaba, vopsind coteţul în portocaliul pe care nu-l putuse da pe bordaj, iar în faţă, deasupra uşii, scrise, cu verde, albastru, roşu şi galben, numele noului ei proprietar.

În timp ce mînuia penelul, încîntat, se gîndea că ar fi trebuit să mai adauge ceva, de pildă : „Bine am venit !" sau „Dormeam uşor !" dar acum era prea tîrziu : locul de deasupra uşii, lăsat prea mic, nu-i mai îngăduia.

A doua zi, coteţul fu urcat pe punte, la pupa, şi prins în buloane, ca să nu-l poată lua nici un val.

Aşa uită Ismail necazul cu literele de pe bordaj, turnate în bronz, în loc să le picteze el, cum s-ar fi cuvenit dacă ar fi avut de-a face cu un căpitan mai puţin ciudat. Noroc că Anton Lupan se oprise cu bronzul la bordaj ; dacă ar fi încercat să pună acele litere spurcate şi pe coteţul lui Negrilă, pe care nici măcar nu-l avusese în plan, ieşea tămbălău de se auzea pîn' la Galaţi...

Acestea se petreceau pe la jumătatea lunei iunie, cînd nu mai trebuiau multe zile ca totul să fie gata, şi corabia, dată la apă, să se desprindă de ţărm, înfruntînd primul val. Dar pînă atunci veniră două întîmplări, la care nimeni nu se aştepta. Prima, întîmplare cu haz, împlini bucuria lui Ismail, mulţumindu-l cu vîrf şi-ndesat în pasiunea lui de zugrav ; a doua, zguduitoare, avea să dezvăluie o taină grea, umplînd de zbucium inimile tuturora, dar mai cu seamă pe a lui Anton Lupan.

* * *

Nu toate zilele sînt frumoase în iunie, cerul nu rămîne totdeauna limpede şi înalt, uneori îl acoperă nori grei, îl brăzdează fulgere în zig-zag, îl zguduie tunetul, făcîndu-l să fluture ca velele unei corăbii în uragan. Vîntul se porneşte cînd cenuşiu, de la uscat, cînd vînăt, din larg ; atunci, marea prinde să se umfle şi să freamăte, nisipul fîşîie şi foşneşte, biciuind frunza ţepoasă a pirului şi-a buruienilor de pe mal, totul se culcă la pămînt şi se jeluie, neputînd ţine piept năvălitorului blestemat. Vai de bieţii

pescari pe care asemenea furtuni, iscate din senin, îi prinde în larg! Vai de marinarii ale căror corăbii sau barcazuri sînt șubrede, au pînzele slabe și căpitani nu îndestuli de bravi!

Dar aceste furtuni, atît de înspăimîntătoare pentru cei din larg, pricinuiesc adesea pagube chiar oamenilor de la uscat.

Intr-o dimineață, după ce toată noaptea vîntul zgîlțîise acoperișul, iar ploaia bătuse furioasă în geam, kir Aristide Panaiotis, stăpînul locantei din port, dacă nu l-ați uitat, își găsi vechea lui firmă dată la pămînt și făcută praf.

Moș Ifrim, care îndată ce stinsese felinarele la far venise să-și bea obișnuitul pahar de rachiu, în loc de ceai, îl găsi pe negustor tînguindu-se lîngă tabla ruptă și mototolită, de parcă și-ar fi rîs dracul de ea. Ploaia contenise, dar cerul era tare înnourat, ceea ce făcea încă mai jalnic acest nefericit ceas.

— Kir Aristide, — zise paznicul farului, — dă-mi o sticlă de rachiu și te scap!

— Cum mă scapi?

— O dată ce-am spus, lasă pe mine, nu mai întreba! Dumneata îngrijește-te de o tablă nouă, trimite pe cineva la șantier, peste canal. Mie dă-mi numai sticla și de rest să nu ai habar!

In zăpăceala acelei clipei, kir Aristide uitase de Ismail, cu toate că mai acum o lună bucătarul încă îl îmbia să-i picteze o firmă nouă, demnă, precum spunea el, de heghemoniconul unui adevărat palicar. Moș Ifrim în schimb n-avea să-l uite, orice s-ar fi întîmplat, fiindcă abia deunăzi, într-o clipă de răgaz, Ismail îi făcuse chipul, cu vopsele, pe ditamai bucata de mucava. Ce, ca potlogarii aceia iviți de puțină vreme prin bîlciuri, de le zice potigrafi, să te scoată mumie știrbă și să-ți mai ia și un franc?... Chiar și baba lui, cît era ea de afurisită, scuipa de deochi cînd își vedea moșneagul pus pe mucava, mîndru ca un împărat, gras la față, roșu în obraz, să juri că-i flăcău de două zeci de ani.

Iată dar cum se întîmplă că în dimineața aceea înnorată, paznicul farului, cu clondirul de rachiu în buzunar,

se duse pe țărm în solie la Ismail, meșterul zugrav. Cînd auzi ce bucurie îi hărăzise Allah, acesta lăsă totul baltă, își luă penelurile, cutia cu vopsele și se duse, fără ca măcar să-și ceară învoire de la Anton Lupan. Lasă că mare nevoie nici nu se mai simțea de el acum, cînd rămăseseră prea puține treburi de terminat, pentru cîți inși erau. Gherasim cu Haralamb întindeau troțele cîrmei, iar ceilalți potriveau cavaleții sub bordaj, pregătind sania de lansare, căci venise și momentul acesta, atît de mult așteptat.

Ce bucurie, ce desfătare fu ziua aceea, cu toți norii ei, pentru prea fericitul nostru bucătar! Ce de culori îmbinate ca în coada păunului cel mai înfoiat, ce de portocaliu, de galben, de roșu, de albastru, de verde, verdele majestuos al pădurii și firavul verde al firului de praz, ce litere încîrligate, împodobite unele cu steluțe aurii, cum e cerul în noaptea de mai, altele cu flori sfioase, sau gînditoare, sau semețe, ca în poienile învăluite de soare după ce mai întîi ploaia le-a spălat — și ce mîndru chip de palicar, cu obraz sîngeriu ca hălcile de carne gata să le toci pentru musaca, și ce mustăți, ascuțite la vîrf ca ardeiașul iute, iar la rădăcină groase ca ardeiul gras, și ce giubea, ca foaia de lăptucă, și ce tichie înzorzonată ca un coș cu zarzavat!...

Furat de pictură, Ismail își uită pînă și de îndatoririle lui de bucătar; în ziua aceea, oamenii rămaseră nemîncați. Dar chiar să fi avut cine să le gătească, ei tot n-ar fi mîncat; fiindcă pînă la timpul prînzului se întîmplă altceva.

După plecarea lui Ismail, fiecare își văzu de treabă, gîndind ca pînă seara să mîntuie totul, lăsînd pe a doua zi numai lucrurile mărunte, adunarea sculelor, materialelor rămase și desăvîrșirea săniei, pregătind corabia pentru lansaj.

Moș Ifrim se învîrti ce se învîrti pe lîngă oamenii care lucrau jos, mai trase o gură de rachiu, apoi, neavînd ce face, puse piciorul pe scară și se urcă pe punte, la cîrmaci. Anton Lupan se afla în baracă și, ajutat de Mihu, încheia socotelile lucrului terminat. De cînd își dăduse seama că tînărul său mus îi umbla prin hărți și prin celelalte hîrtii, îl luase la descusut și astfel descoperise că băiatul acesta,

venit de la oi, cu toată puţina lui ştiinţă de carte, desprindea cu mare uşurinţă înţelesul cuvîntului tipărit, iar cifrele, cu deosebire, păreau că nu înfăţişează nici o greutate pentru mintea lui. De atunci înainte, cînd avea prilejul, îl lua prin preajma sa, îi dădea cărţi să citească, îl punea să facă socoteli şi îl lămurea dacă îl vedea încurcat. Fără îndoială, ciobănaşul avea în cap o zestre neobişnuită, greu de găsit chiar la tineri mai învăţaţi, ceea ce îl umplea de uimire pe Anton Lupan. In curînd, Mihu avea să-i fie de un ajutor la care nu se aşteptase în ziua cînd se hotărîse să-l ia în echipaj.

Acum se uita la el cum scria, stîngaci, cifrele pe care i le dicta; mîna lui nu era deprinsă cu plaivazul, îl mişca greoi, încruntat, dar cînd trecea la adunare, chipul i se înseninа, ochii îi alunecau ca argintul viu pe coloane, scoţînd socoteala dintr-o răsuflare, ca şi cînd ar fi avut maşină de calculat în cap.

In schimb, pe măsură ce chipul băiatului căpăta mai multă seninătate, fruntea lui Anton Lupan se încrunta. Reparaţia şi înzestrarea corăbiei îl costase de trei ori mai mult decît plătiseră pe ea acum cinci ani. Afară de banii datoraţi oamenilor, pe care îi ţinea puşi deoparte, abia dacă mai avea atît ca să poată duce treaba pînă la sfîrşit, să nu rămînă pe mal, încurcat. Dacă nu găsea numaidecît marfă cu care să poată pleca, îl pîndea primejdia de a rămîne fără echipaj, căci doar nu le putea cere oamenilor să lîncezească în port, nemîncaţi. Pe bună dreptate se arătase Ismail atît de îngrijorat săptămînile trecute, cînd venise vorba de bani.

Afară, în icneala topoarelor, în hîrşîitul ferăstrăului şi-n bocănelile de ciocan, se auzea glasul lui moş Ifrim, zgîndărindu-l pe cîrmaci:

— Ia, măi creştine, de colea şi trage-i un gît, că-i rachiu bun, hai!

Jos, Haralamb se opintea în pana cîrmei, iar pe punte, Gherasim trăgea de timonă, încercînd troţele, să vază dacă nu-s largi.

— Zi, nu vrei să bei, te ţii mîndru, parcă n-aş şti eu ce beţivani zac în voi, alde ăştia, de se cheamă că sînteţi

marinari! bombănea paznicul farului, aşezat pe bocaport, cu capul cam afumat.

Clondirul gîlgîi de cîteva ori, apoi glasul bătrînului se auzi iar:

— Da' furtuna de astă-noapte, ai simţit-o?

— Am simţit-o, că doar nu eram mort!

— Ehe, furtună, ce credeai! Grecului i-a dat firma jos, mie era să-mi stingă felinarele la far! Ai auzit cum mugea marea? Taman ca atunci cînd v-a aruncat la mal.

Gherasim întoarse capul şi-l privi mirat.

— Moşule, du-te de te culcă! Nu vezi că vorbeşti în dodii?

Moş Ifrim clipi, scutură din cap, apoi începu să rîdă prosteşte, rîsul omului beat:

— Aşa-i, că nu eraţi voi, erau alţii... Aia, ehe!... Păi dacă aţi fi fost voi, ce, mai umblaţi slobozi azi?

Adîncit în gîndurile lui, Anton Lupan auzea acest glas — şi fără să urmărească înţelesul vorbelor, care aminteau nenorocirea petrecută aici acum atîţi ani, simţea în suflet o tulburare ciudată, fiindcă pricina ei nu i se lămurea. Pe la fereastra barăcii treceau fantome cenuşii, umbrele norilor care se fugăreau pe cer, cînd mai strînşi, cînd mai destrămaţi. Iar pe puntea corăbiei glasul tărăgănat al moşneagului nu contenea:

— Iacă aşa veneau norii şi-atunci: îi vedeai numai cînd scăpăra fulgerul, altminteri ce să vezi? — cer, mare, tot un drac!

— Du-te, moşule, că te bate baba cu doniţa-n cap!

Paznicul farului mai trase un gît de rachiu, apoi se uită la Gherasim, clipind — şi deodată rămase ţeapăn, cu mîinile încleştate pe clondir, cu ochii înspăimîntaţi.

— Lasă pistolu' jos! răcni, trăgîndu-se înapoi, pe bocaport, cu o mişcare de groază, al cărei loc de pleoare nu-l puteai bănui.

Negrilă începu să latre cu furie, învîrtindu-se în jurul corăbiei, să fi zis că-i turbat. Anton Lupan ieşise în uşa barăcii, cu carnetul de socoteli în mîini, chemat de o nelinişte ciudată şi se uita la moş Ifrim, nedumerit.

— Măi băieţi! strigă Gherasim, aplecîndu-se peste parapet. Veniţi careva şi luaţi-l de aici; şi-a băut minţile, mi-e să nu-l apuce boala copiilor.

Bătrînul însă îşi revenise din spaima aceea de neînţeles şi rînjea ca prostul, arătîndu-şi dinţii ştirbi.

— Aşa-i, că nu eraţi voi!... zise, după ce mai trase un gît de rachiu. Aia, ehe!...

Apoi se uită stăruitor la Gherasim:

— Da' să ştii că tu semeni cu celălalt!

— Care celălalt?

— Ei, care!... Cîrmaciul!

Moş Ifrim îşi recăpătase glasul flecar şi tărăgănat de la început, înecat în rachiu.

— Cîrmaciul! continuă, trăgîndu-se înapoi la locul vechi şi pregătindu-se să sugă din clondir. Era tot aşa de vînjos ca tine, numai că mi s-a părut mai scund. Da, mai scund, hotărît. Şi-avea o tăietură ici, în obraz...

Anton Lupan scăpă carnetul din mîini.

— O tăietură în obraz? bîigui Gherasim, uitîndu-se la paznicul farului, năuc.

Se întîmpla ceva de neînţeles, întreba una, şi altă întrebare se zbuciuma în capul lui, fără s-o simtă lămurit. Îl văzu pe moş Ifrim pipăindu-şi un obraz, apoi pe celălalt şi gîndindu-se, nehotărît.

— Da, o tăietură în obrazul stîng! răspunse bătrînul, clipind.

Şi iarăşi trase un gît de rachiu.

Gherasim făcu un pas înainte:

— Nu-l chema Sotir?

Dar nici aceasta nu era întrebarea nelămurită care mocnea în capul lui.

— Ba da! Aşa l-a strigat franţuzul — era un franţuz înalt, bălai...

Anton Lupan se năpusti înainte, răscolind nisipul ud, se agăţă de scară şi din două sărituri fu sus. În clipa aceea, Gherasim se prăvălea peste bătrîn, cu mîna în beregata lui, răcnind:

— Dar tu de unde ştii?

Iată adevărata întrebare, care se arăta limpede, în sfîrşit:

— De unde ştii tu, cîine bătrîn?...

Aşa se dezvălui taina lui moş Ifrim, pe care nimeni n-ar fi putut-o bănui. Erau de patru luni în preajma lui, îl întîlneau mai în fiecare zi, îl ospătau din cînd în cînd, îl căinau cînd îl vedeau bătut, e drept că îl simţeau şiret uneori, alteori cîrcotaş şi hapsîn, dar încolo părea un biet moşneag nevolnic, care nu făcea nici bine nici rău nimănui. Printre oamenii din port şi din tîrg trecea de asemenea drept suflet cinstit, cu frica lui Dumnezeu şi a babei lui, numai o leacă flecar şi beţiv... Acum beţia şi flecăreala făcuseră să se arate adevăratul lui chip.

E uşor de înţeles ce tulburare stîrni întîmplarea aceasta în sufletul lui Anton Lupan. Dar nici Gherasim nu era tulburat mai puţin; Sotir, cîrmaciul de pe „L'Espérance", despre a cărui întîlnire cu piraţii afla abia acum, îi fusese prieten bun.

— Mi-era la fel de drag ca Panait, frate-miu, domnule, dar nu ştiam pe unde-o mai fi, îi pierdusem urma de mult; cînd eşti marinar se întîmplă să nu-ţi mai întîlneşti prietenii ani în şir; credeam că s-o fi îmbarcat pe vreun vapor şi-o fi plecat spre Americi... Spune ce s-a-ntîmplat cu el, tîlharule! Altfel te sugrum!

Anton Lupan se repezi şi numai cu greu îl scăpă pe moşneag din mîinile lui.

— O să ne spună el tot, Gherasime, nu te grăbi! Acum lasă-l să răsufle, că l-ai înăbuşit.

Gherasim se aşeză pe bocaport, încă tremurînd, străduindu-se să-şi stăpînească mînia şi furia pe care şi le simţea în suflet, clocotind.

În timp ce el se frămînta astfel, ţinîndu-şi capul în mîini, bătrînul, pe care-l credeau aproape neînsufleţit, deschise un ochi, se uită la cioburile rămase din clondir, pîndi o clipă cu ochiul celălalt, străbătut de vinişoare sîngerii — apoi, deodată, zvîcni de jos ca o lăcustă pe mirişte şi se aruncă peste parapet, de la cinci metri înălţime, să crezi că rămîne înţepenit în nisip. Dar în clipa următoare îl văzură ridicîndu-se şi tulind-o spre stufăriş, cu umerii

aduşi, lipit de pămînt, ca un şoarece de cîmp, de parcă l-ar fi avut pe dracul în trup. Hotărît că nimeni nu l-ar mai fi ajuns, dacă Negrilă nu s-ar fi repezit pe urmele lui, nu i-ar fi sărit în spinare şi nu l-ar fi trîntit la pămînt.

Bătrînul tăgădui un timp, făcîndu-l pe Gherasim să-l zgîlţîie, ieşit din minţi, apucîndu-l cînd de piept, cînd de gît şi buşindu-i capul în nisip.

— Spune, că te ucid!

În sfîrşit, paznicul farului văzu că nu mai avea putinţă de scăpare şi mărturisi. Tîlhărise cu ai lui Spînu zece ani împliniţi, dar cică fusese numai gazda lor, îi pitea cu unele prilejuri, alteori le ducea mîncare, prin stufăriş, şi căra din lucrurile prădate la Galaţi, unde le vîndea neguştorilor, prin tîrg.

— Altceva nimic, oameni buni, iacă îmi fac cruce şi mă jur! Nu mă duceam cu ei, n-am prădat, n-am ucis!

— Minţi! Atunci de unde ştii cum s-a întîmplat, dacă nu erai de faţă, cîine bătrîn? De unde-l ştii pe Sotir?

Şi iarăşi se încleştă Gherasim în grumazul bătrînului, pînă ce acesta îşi dădu ochii peste cap, iar pe gură începură să-i curgă bale sîngerii. Zadarnic se lupta Anton Lupan, cu ceilalţi, să i-l scoată din mîini.

Gemînd, horcăind, în cuvinte fără şir, moş Ifrim spuse totul, reamintind întîmplarea de atunci, pe care Anton Lupan o ştia tot de la el, însă în alt chip. Mărturisi că pe cîrmaci îl înjunghiase el, cu mîna lui, vîrîndu-i iataganul în piept, în vreme ce Spînu îl încolţea pe la spate apucîndu-l de mîini. La lumina fulgerului îl văzuse pe bietul Sotir, cu chipul acela brăzdat de o tăietură în obrazul stîng, chip care şi-acum îl mai chinuia în vis, îl văzuse prăbuşindu-se lîngă cîrmă, încercînd să ia pistolul de jos şi să mai tragă o dată, înainte de a se da răpus... Aşa pieriseră toţi, luaţi fără veste, loviţi pe întuneric, fără să ştie de unde şi cum. Zadarnic trăgeau cu pistoalele, cu puştile — nu vedeau pe nimeni, căci piraţii se tîrau pe brînci, pe lîngă parapet, pe după catarge, ştiau dinainte ce aveau de făcut.

Restul, Anton Lupan şi-l amintea din ceea ce bătrînul îi povestise mai demult; totdeauna se întîmpla la fel cînd piraţii prădau o corabie aruncată pe ţărm: nimeni nu le venea în ajutor nefericiţilor, lumea din tîrg stătea ascunsă, cu frica-n sîn; abia a doua zi, cînd piraţii erau fugiţi de mult, ascunşi pe la locurile lor, în stufărişul încîlcit, se apropia cîte un om mai milostiv şi, înainte de a lua şi el ceea ce mai găsea bun, îngropa leşurile în nisip. Poate în multe locuri, pe acest ţărm urgisit, zăceau oasele marinarilor străini, fără cruce, fără semn de mormînt, căci nimeni nu le ştia nici numele, nici dumnezeul căruia se închinaseră înainte de a muri.

— Pe franţuzul de care spuneai, cine l-a ucis? întrebă, gîtuit.

Paznicul farului îşi dădu ochii peste cap şi horcăi, adînc.

— Vorbeşte, ucigaşule, că nu te las viu! urlă Gherasim.

— Nu ştiu... Cînd a căzut cîrmaciul...

Povestea cu vorbe pe care abia le puteai desluşi. Cînd căzuse Sotir, bătrînul auzise un glas, venit parcă de sus, strigîndu-l pe cîrmaci şi spunîndu-i ceva, în grai necunoscut. „Pe catarg, după franţuz!“ răcnea Spînu; el îi înţelegea vorbele, cunoştea orice grai străin. Atunci venise alt fulger şi, întorcînd capul, moş Ifrim îl văzuse pe acel franţuz căţărat la jumătatea catargului — era numai în cămaşă, bălai, înalt şi slăbuţ, dar năprasnic de învrăjbit, trăgînd la nimereală cu pistolul şi căţărîndu-se mereu, tot mai sus — să nu se lase învins.

Anton Lupan nu îşi mai simţea pumnii, atît îi ţinea de strîns, cu unghiile înfipte în carne, adînc.

— Spune mai departe! scrîşni.

Paznicul farului se uită la el cu un ochi înroşit, icni de cîteva ori, pe urmă deschise gura plină de bale sîngerii.

— Atunci...

Dar alt cuvînt nu mai putu rosti — închise ochii, sughiţă adînc, picioarele i se chirciră şi rămase aşa ţeapăn pe nisip, parcă neînsufleţit.

— Spune mai departe! şuieră Anton Lupan, aplecîndu-se asupra lui, în prada unui zbucium pe care nu şi-l putea stăpîni.

Mai era de rostit un cuvînt, ca întunericul în care se pierduse Pierre Vaillant să se limpezească în sfîrşit, după atîţia ani, să se dezvăluie pe deplin taina dispariţiei lui.

Zadarnic însă; bătrînul rămase înţepenit şi mut, cu gura strîmbă, lăsînd să se prelingă bale sîngerii. Gherasim se mai năpusti o dată asupra lui, dar oamenii îl opriră:

— Lasă-l, că l-ai răpus! După ce şi-o veni în fire, l-om mai iscodi!

Se făcu însă aşa fel, că sfîrşitul nu mai putu fi aflat din gura lui.

— Mihule! porunci Anton Lupan. Du-te şi caută-i pe căpitanul portului şi pe poliţai: să vină aici, numaidecît!

Băiatul plecă fuga, urmat de Negrilă, iar oamenii se aşezară posomorîţi pe nisip; nu-i mai ardea nimănui să se întoarcă la lucrul părăsit.

Cîteva clipe mai tîrziu, bătrînul ucigaş deschise ochii, ferit, îşi trase uşor, pe nesimţite, ţurloaiele sub trup — şi cu aceeaşi zvîcnitură de lăcustă sări în picioare ca s-o zbughească şi să se piardă în stuf. Fusese atît de neaşteptată această săritură, după ce pînă atunci zăcuse ţeapăn, parcă sfîrşit, încît rămaseră cu toţii năuci, privind neputincioşi în urma lui. Cînd se dezmeticiră şi se năpustiră în stufăriş, bătrînul nu mai era de găsit.

Il căutară cît ţinu acea zi, răscoliră pădurea de stuf, se împotmoliră în smîrcuri, străbătură încîlcita urzeală de gîrle şi canaluri, intrînd în apa putrezită pînă la brîu, pînă la gît... Ziua întreagă răsunară în păpuriş lătrăturile cîinelui şi strigătele, înjurăturile oamenilor care nu voiau să se dea bătuţi — dar pînă seara nu găsiră nimic. Nimeni, niciodată n-avea să mai ştie de soarta bătrînului ucigaş... Şi dacă după o vreme, undeva, în vreun sat de pescari din Deltă avea să se pripăşească vreun bătrîn prăpădit, cu părul alb ca floarea coliliei, cu umerii aduşi, să-l crezi nevolnic şi năpăstuit, nimeni n-avea să ştie de unde venea şi care era numele lui. Sau dacă peştii aveau să roadă din vreun stîrv prins în răgălii, sau dacă gîrlele aveau să ducă în mare şi marea să arunce pe ţărm un hoit putrezit, nimeni n-avea să poată răspunde dacă era hoitul acelui nemernic Ifrim...

In seara aceea Gherasim, împotriva cumpătării lui, se duse în port, la locanta grecului, şi bău pe nerăsuflate o sticlă întreagă cu rachiu. Ismail mîntuia de zugrăvit firma nouă şi se arăta tare fudul, fără să ştie nimic din frămîntarea tovarăşilor săi, pe care-i lăsase singuri la un moment atît de nepotrivit...

— Fir-ai tu să fii cu Coranul tău! îl înjură cîrmaciul.

Ba chiar îl înjură mai urît — deşi, la drept vorbind, bietul Ismail era nevinovat ca un prunc.

Gherasim se întoarse la baracă negru la chip, fără să se ştie dacă-i beat sau doar posomorît — şi toată noaptea se zvîrcoli în hamacul lui, gemînd.

Aşa se zvîrcolea, în suflet, şi Anton Lupan, cu mîinile sub cap, cu ochii deschişi în întunericul adînc. „Dar dacă n-a murit?" se întreba, pradă unui zbucium care avea să-l stăpînească iar zile în şir. Da, ar fi fost cu putinţă ca Pierre Vaillant să fi scăpat atunci şi astăzi să rătăcească pe cine ştie unde, fără să se poată afla de soarta lui; din întîmplări ca aceea de atunci, oamenii ies uneori cu mintea împrăştiată, cu memoria răvăşită în vînt, trăiesc şi nu ştiu nici cine sînt, nici de unde vin... S-ar fi putut să fie aşa, s-ar fi putut să fie în alt chip — zbuciumul lui Anton Lupan pornea de la întunericul de nepătruns care acoperea acea fărîmă de nădejde, înfiripată pe mărturia bătrînului, nelimpede şi nedusă pînă la sfîrşit...

O dată cu căderea serii, lumina nu se mai aprinse la far; se mai întîmpla astfel uneori, în acel timp. Cerul nu se limpezise pînă la asfinţit, nori vineţi ameninţau ţărmul cenuşiu. Dincolo de canal, bătrîna rămase lîngă apă, pînă tîrziu, cu doniţa în mîini — sau poate rămase aşa pînă a doua zi, căci lumina dimineţii o găsi în acelaşi loc, nemişcată ca un stîlp, cu solzul de peşte din ochi lucind în razele soarelui răsărit de curînd.

Şi tot aşa rămase ea pînă înspre prînz, cînd veni alt om, trimis să ia paza farului în locul celui fugit. Atunci bătrîna îşi adună boarfele într-o boccea, se urcă în barcă şi vîsli ţeapănă, pînă la malul cestălalt, mişcînd numai din mîini. Aici trase barca pe pămînt, o întoarse cu fundul în sus, buşi în ea cu un pietroi, pînă o făcu zob, ca să nu

rămînă de folos vreunui creștin, și la urmă o împinse în apă, să se ducă pe mare și valurile să desăvîrșească stricăciunea ei. Iar ea, cu bocceaua la spinare, cu donițele în mîini, o luă de-a lungul canalului, pînă ajunse în port, unde se așeză în țărînă, așteptînd vaporul, fără să audă o vorbă de la nimeni, fără să spună o vorbă nimănui. Și așa, mută și parcă fără suflet omenesc în trup, cu solzul de pește din ochi lucind, seara, vaporul o luă s-o ducă la urma ei, cine știe unde, pe apele Dunării, în sus...

*
* *

Cîteva zile mai tîrziu, timp scurs sub apăsarea acestei întîmplări, care n-avea să se uite curînd, „Speranța" se legăna pe valuri, la cîteva sute de pași de țărm. Un remorcher, cu al cărui căpitan Anton Lupan se înțelesese din ajun, venise în zorii zilei și, întinzînd pînă la mal un cablu lung, o trăsese ușor cu sania ei pe nisip, ducînd-o în larg, la adînc.

Ar fi fost prilej de sărbătoare, ca totdeauna cînd se dă la apă un vas nou, sau măcar înnoit, dar Anton Lupan era încă prea tulburat, ca înveselirea să nu i se pară o profanare a amarelor lui amintiri; oamenii, care acum cunoșteau cu toții pricina amănunțită a mîhnirii lui, desigur că gîndeau la fel și îl înconjurau tăcuți. „Speranța" alunecase pe țărm într-o liniște solemnă, fără strigăte și chiuituri, dar poate că așa, pentru fiecare dintre ei, clipa aceasta prețuia mai mult, avea să li se întipărească în suflet și mai profund.

Acum, „Speranța", cu catargele întinse pe punte, gata să fie ridicate la locul lor, se îndrepta spre port, trasă de remorcherul al cărui fum înnegrea cerul senin. „Grozavă mașină!" se gîndea Gherasim, cu pumnii pe cavilele cîrmei. Într-un ceas făcuse ceea ce douăzeci de oameni, opintindu-se din greu în manele, învîrtind argații, n-ar fi făcut într-o zi. Grozavă — dar prea huruia și scotea fum mult!

Ismail stătea la prova, lîngă ancoră, gata să dea drumul lanțului, dacă ar fi fost să se întîmple cine știe ce bocluc. Și el se minuna de puterea mașinii, zicînd, în sinea lui: „Aferim!"

Ceilalți, cu pantalonii sumeși pînă la genunchi, trăgeau sania la mal, cu ochii după corabia care plutea lin. Negrilă se zbenguia printre ei, strănutînd, uitîndu-se mirat și chiorîș în jur, ori de cîte ori valurile se spărgeau în preajma lui, aruncîndu-i în nări stropii sărați-amărui. Numai Mihu rămăsese pe țărm, cam abătut și înfricoșat oarecum; de data asta simțea o teamă nelimpede în fața mării fără sfîrșit, pe care avea să se avînte în curînd, neavînd putința de a se mai răzgîndi; și, ceea ce era mai rău, nu-și putea destăinui teama nimănui, fiindcă atunci degeaba s-ar mai fi chemat că este el mus!

Două căruțe se iviră la far, ieșind de pe drumul pierdut în stufăriș: Haralamb le tocmise de cu seară, să ridice calabalîcul oamenilor și tot ceea ce nu fusese urcat pe bord. Marangozii de la șantier desfăceau baraca, smulgînd scîndurile, la rînd; cuiele ruginite țipau prelung, de parcă simțeau durerea acestui sfîrșit; nimic nu se dărîmă fără durere și fără țipăt — țipăt de om, țipăt de cui — din zbuciumul îndurat azi iese bucuria zilei de mîine: se desfăcea baraca, de care oamenii erau legați cu atîtea amintiri — dar „Speranța" pleca la drum!...

— Cu sania am mîntuit, domnule, zise Ieremia, apropiindu-se de Anton Lupan. Ce mai avem de făcut?

— Tu rămîi aici, pînă se încarcă tot. Pe Haralamb și pe Busuioc trimite-i după mine, în port. Căruțele au să mai vină o dată, să ia lemnăria, că e păcat s-o lăsăm așa, în nisip.

— Și ce-o să facem cu ea?

— O s-o ducem la Stambul sau la Pireu; acolo scîndurile au mare preț, chiar dacă-s vechi, că la ei nu-i belșug de cherestea, ca la noi.

Zicînd acestea, Anton Lupan porni spre port, nu înainte de a mai arunca o privire în jur. Fără corabie, care pînă acum făcuse parte din peisaj, ca o casă, sau ca un copac,

locul i se părea pustiu, ca și cum casa ar fi ars, sau ceacul ar fi fost tăiat.

Însă „Speranța“ nu pierise, era aici, la cîteva sute de pași, urcînd pe canal, îi vedea pavilionul, ridicat prima oară, fluturînd peste stuf — „Speranța“ pornea la drum...

Cînd ajunse în port, se apropia și remorcherul, mișcîndu-se încet la deal. Anton Lupan sări pe puntea unui cargobot aflat la chei, cu al cărui căpitan se înțelesese de asemenea din ajun. „Speranța“ trase lîngă bordul lui, Ismail și Gherasim aruncară parîmele și doi marinari de pe vasul străin le prinseră ca să le lege strîns de cîte o baba.

— Gherasime, ai sondat în santină ? E ceva apă ?

— Poate cîteva picături, domnule, că sonda abia dacă s-a umezit puțin.

— Ai grijă să încerci mereu ! îi porunci Anton Lupan, mulțumit.

Căpitanul cargobotului se apropie de el.

— Gata ? Le ridicăm acum ? întrebă, arătînd catargele întinse pe puntea „Speranței“, în lung.

— Da, să le ridicăm cît mai curînd ; o corabie fără catarge îmi pare ca un om fără cap.

Macaraua vaporului începu să huruie, se răsuci, și cîrligul ei coborî încet drept în mîna lui Gherasim, care îl agăță la iuțeală de primul catarg, cel mai mic. Mic, mic, dar abia cînd cablul începu să-l ridice în sus, se văzu cît era acesta de lung.

Cristea Busuioc cu Haralamb veneau de-a lungul cheiului, vorbind însuflețit. In ultima vreme între ei se legase un prieteșug destul de strîns.

— Zău, măi frate Haralamb, de ce nu mergi și tu ?

— Nu merg ! Ce să cat pe mări ? Ți-am spus c-o să mă-nsor !

Cînd văzu catargul legănîndu-se pe sus, plutașul aruncă traista, singurul său avut, și se năpusti pe punte ; ce, putea să stea la taifas cînd alții umblau cu pinii lui ?

— Ce lungime are ? întrebă căpitanul, în vreme ce al doilea catarg se ridica spre cer.

Anton Lupan îl urmărea, cu ochii pe sus.

— Douăzeci de metri deasupra punții, — răspunse, — și cu aproape cinci pînă la chilă, cam douăzeci și cinci. Trei metri mai lung decît arborele mic.

— Unde i-ați găsit așa drepți și lungi ?

— Pe-aici, prin munții noștri.

— Frumoși cresc brazii la voi !

— Și oamenii la fel ! răspunse Anton Lupan, cu ochii la Cristea Busuioc.

Pe puntea „Speranței“, plutașul privea vîrful catargelor, care parcă scărmănau norii pufoși de pe cer. Erau falnice catargele — și Cristea Busuioc, cu umerii largi, cu pieptul voinic, cu barba fluturată de vînt, era la fel de falnic și el.

— Ei, domnule ! strigă Gherasim, cu chipul strălucind. Acum pot să spun că mă simt iar la locul meu !

La ora prînzului, catargele erau întărite cu straiuri spre prova, cu sarturi în părți, nu se mai clinteau, nu mai scîrțîiau în etambreu, iar oamenii din echipaj se îmbarcau unul cîte unul, aducîndu-și fiecare sacul, traista sau bocceaua pe bord. Numai Haralamb nu avea nimic, își dusese boarfele în tîrg, la gazda lui — nu era marinar, ci musafir.

Ultimul se urcă Negrilă, pășind fără nici o sfială, de parcă toată viața lui ar fi fost cîine de matelot. Ismail îl întîmpină la schelă și-l ademeni spre cotețul portocaliu, pregătit cu atîta dichis. Însă, în hazul tuturor, dulăul, după ce se apropie de coteț și îi dădu ocol, mirosindu-l curios, ridică un picior de dinapoi asupra lui și îl stropi fără zăbavă, uitîndu-se nerușinat drept în ochii lui Ismail. Echipajul se prăpădea de rîs ca și cei cîțiva străini strînși pe chei.

Iar Negrilă, fără să-i pese nici de ai lui, nici de străini, luă puntea în lung, mirosind la tot locul, apoi se întoarse la mijloc, se urcă pe bocaport și se întinse la soare, mișcînd din coadă prea mulțumit ; cotețul bucătarului fusese deci respins — și încă în chipul cel mai urît !

In ziua aceea, ca și prima oară cînd debarcaseră aici, echipajul prînzi la kir Panaiotis, numai că de data asta era mai numeros. Ismail nu avusese nici unde, nici cînd să gătească mîncare — și chiar dacă ar fi gătit-o, părea atît de necăjit și de furios, încît de bună seamă ar fi

aruncat-o peste bord. Ce folos că locanta avea firmă nouă, „La palicar veselim", pictată de mîna lui, dacă pezevenghiul acela de cîine îl făcuse de rîs?!

Anton Lupan deschise un șip cu vin de Cotnar, dintr-o tainiță pe care numai el și Ieremia o știau, și turnă în paharele tuturor.

— Beau pentru „Speranța" și pentru voi toți! zise, ciocnind cu fiecare pe rînd. Aș fi vrut ca astăzi, fiind într-un fel sărbătoare, să ne adunăm în jurul mesei, pe bord, adică la noi acasă, cum face orice bun gospodar. Dacă nu s-a putut, să nu ne amărîm; o să facem asta altă dată, cînd Ismail o fi mai puțin furios.

Bucătarul mormăi ceva, de neînțeles. Nu avea numai necazul cu cîinele; firma pictată deunăzi fusese ultima lui bucurie aici. De la o vreme, cine ar fi avut timp să-l cerceteze ar fi văzut că era tot mai mîhnit; pare-se că apropierea plecării stîrnea nu știu ce zbucium în sufletul lui.

— Domnule, vorba e că ne mai trebuie un om, zise Gherasim, dezvăluindu-și grijile, în loc să-și bea paharul cu vin. Cu „Penelopa" slabă nădejde să mai vină cît sîntem noi aici.

— Caută prin port; mai știi? — poate găsești pe cineva să meargă măcar pînă la Stambul.

— Ei, pînă la Stambul om merge la nevoie și c-un om mai puțin. Dar aș fi vrut s-avem echipajul întreg.

Ieremia îi tot dădea cu cotul lui Haralamb, musafirul — dar acesta stătea cu nasul în jos, încruntat și tăcut.

Anton Lupan întoarse capul spre el:

— Iacă, să nu uit: după-masă vino să ne socotim, să-ți dau banii cuveniți.

— Lasă, domnule, mai este timp. Poate mai aveți vreo nevoie, stau pînă la urmă, să vă ajut.

— De unde să mai fie timp?! Dacă găsim marfă, într-o zi, două, pornim...

Aici Anton Lupan se opri și se uită cam îngrijorat la Gherasim. Încă nu spusese nimănui că dacă marfa aceasta zăbovea un timp, săptămîna viitoare i-ar fi fost greu să scoată bani chiar și pentru piață, ca Ismail să aibă cu ce le găti

Cîrmaciul văzu îngrijorarea din privirea lui.

— Domnule, cît despre marfă, să nu-ți faci dumneata griji! Nu-ți făgăduiesc nimic pentru Țara de Foc, nu cunosc asemenea mușterii; dar dacă-i vorba de Pireu, de Stambul, poți să fii liniștit!

După-prînz se răspîndiră fiecare la treburile lui, așa cum îi împărți Anton Lupan, totdeauna cu socotelile în buzunar, cu planul dinainte făcut. Acum totul mergea ușor, zbîrnîind, toate erau pregătite, numai să le pui la locul potrivit. Mai întîi așezară bompresul, acel catarg ciudat, întins în afara etravei, ca antena unui gîndac uriaș, din ce în ce mai scurt, mai ciuntit la corăbiile rămase pe mări azi. După ce îl înțepeniră cu sub-barba în jos, de etravă, cu cabluri groase în părți, de bordaj, cu straiuri în sus, de arborele trinchet, (cum se numește la o goeletă catargul mai mic, din prova), Gherasim încălecă pe el și se apucă să lege dedesubt o plasă, întinsă pe toată lungimea lui.

— Asta la ce trebuie, nene Gherasime? îl întrebă Mihu, singurul rămas pe punte, să-i fie de ajutor, ceilalți avînd altele de îndeplinit.

— Ca să nu cazi tu în apă, cînd ai să te duci pe bompres! răspunse cîrmaciul, zîmbind pe sub mustăți.

— Nu, fără glumă, nene Gherasime!

— Ce glumă, măi băiete? N-a fost vorba că tu o să fii mus?

— Ba da; așa a rămas hotărît.

— Atunci ce te mai miri? Locul musului aicea este, unde mă vezi pe mine acum!

— Adică pe ăsta, cum îi ziseși — bompres? Ce să caut pe el? Dumneata rîzi de mine, nene Gherasime!

— Ba nu rîd de fel; parcă mie îmi arde de rîs? Vezi tu, aici în față o să vină o pînză, în trei colțuri, care se cheamă foc. Ca s-o pui la locul ei, ori ca s-o scoți, trebuie să te duci pe bompres.

Mihu se așeză pe punte, tare obidit.

— Da' mie mi-e frică! mărturisi, aproape plîngînd.

— Așa crezi la început, îl îmbărbătă Gherasim. Pe urmă te obișnuiești. Pînă să-ți treacă frica, o să se ducă altul, iar tu o să te uiți.

Băiatul își simți inima mai la locul ei. Privi apa, jos, privi bompresul și nu i se mai păru chiar așa de lung.

— Nene Gherasim, să viu și eu acolo? Aș vrea să-ți ajut.

— Vino, numai să n-aluneci. Mai bine să te descalți!

Peste vreun ceas, Anton Lupan, care se întorcea de la Căpitănie, îl găsi pe Mihu tocmai la capătul bompresului, terminînd de legat plasa, în vreme ce Gherasim sta turcește pe punte și se minuna de iscusința lui.

— Ce faceți aici?

— Fac școală cu musul!

— Ei, și merge treaba, merge?

— Merge, după cum poți să vezi!

— Atunci foarte bine!... Fiindcă, Mihule, începînd de astăzi ești îmbarcat pe „Speranța", trecut în actele Căpităniei. Mîine o să capeți chiar și carte de marinar, cu stema țării, cu pecete și cu iscălitură...

— Că n-o fi iscălit căpitanul năsos!

— Ba chiar el, cu mîna lui!

— Nu mai spune!?... Gata cu abecedarul?

— Cu abecedarul încă nu, dar la iscălit s-a deprins.

— Păi, dacă-i așa, acum o să-i mai crească nasul încă de un cot!

— Vezi să nu te-audă, că-ndată o pățești!

— Nu pune el mîna pe mine, aici pe bompres!

Anton Lupan întoarse capul, ferindu-se de el, să nu-l vadă rîzînd; cînd naiba se dezghețase așa tînărul lor mus, că pînă azi dimineață îl știuse sfios? Oare își trăgea îndrăzneala de la acel bompres?

— Ce zici, Gherasime?

— Dacă nu și-o lua nasul la purtare, o să fie un marinar bun.

— N-o să și-l ia; numai să știi să-i vorbești. Ei, acum mă duc să văd ce-i și cu pînzele. Ceilalți s-au dus?

— Mai adineaurea.

— Da' Ismail unde e?

— Cred că în tîrg, după cumpărături.

— Bine; dă-i zor să termini ce mai ai de făcut, că dacă în seara asta aducem pînzele, mîine ieșim să facem o încercare, în larg.

— Așa, cu hambarul gol?

— Dacă vîntul n-o fi puternic, merge și fără lest.

— Bine, domnule. Eu mai am puține de făcut; numai grijelele au să-mi ia mai mult timp.

— Ce sînt acelea grijele? întrebă Mihu, după ce rămase iar singur, numai cu Gherasim.

— Iacă, șipcile astea de stejar pe care le vezi aici.

— Și ce facem cu ele?

— Le legăm între sarturi, ca pe niște trepte; așa, cînd o fi să te urci pe catarg, o să-ți fie mai ușor, n-o să te văd plîngînd.

— Pe catarg mă urc eu și fără ele, că-n asta sînt meșter.

— Meșter?! Măi băiete, de cînd cu bompresul te-ai cam obrăznicit! Unde ai văzut tu catarg la stîna ta din munți?

— Catarg nu, nene Gherasime, da' copaci înalți, cîți vrei.

— Așa?! făcu cîrmaciul, acum dumerit. Zi, ai umblat după veverițe!? Atunci ia urcă-te colea, să te văd și eu!

— Pe cel mare?

— Mă mulțumesc și cu cel mic, la început.

Mihu își lepădă cizmele, la iuțeală, că de cînd era mus nu mai umbla în opinci, cuprinse catargul în brațe, și, ajutîndu-se de tălpile goale, începu să se cațere în sus. În clipa asta poate, uitase unde se găsește și își închipuia că se cațără pe un brad înalt, cum cresc ei prin păduri. Ajungînd la crucetă se opri, să răsufle un pic.

— Vrei mai departe, nene Gherasime? întrebă, cu ochii în sus.

— Dă-i drumul înainte; hai, pînă la măr!

— Măcar dac-ar fi un măr adevărat! Aș avea spor mai mult!

Ajuns în vîrful catargului, Mihu își încolăci picioarele pe lemnul lustruit, și abia acum se uită în jos, la pămînt. În prima clipă, mai-mai că ameți. Dunărea se vedea ca un șarpe lung, cenușiu, adormit în drum. Cele cîteva vapoare

şi barcaze, înşiruite pe firul apei, la deal, ai fi zis că-s nişte purici micuţi. Stuful verde, înalt cît omul voinic, părea un lan de grîu răsărit de curînd. Toate se vedeau de aici mici-mititele, numai marea crescuse parcă mai mult. Lui Mihu îi fu iarăşi frică de ea şi îşi întoarse ochii dincoace, spre pămînt. Tocmai atunci Ismail venea pe chei, cu un sac la spinare, gîfîind sub povara lui. Negrilă se ţinea după el, zbenguindu-se, dînd să-l apuce de surtuc. Se vede că bucătarul uitase ocara şi acum erau prietenii cei mai buni.

— Nene Ismaile, ia uită-te în sus!

Sacul bucătarului căzu la pămînt.

— Dam jos acum-acum!

Văzîndu-şi stăpînul cocoţat sus, de unde ştia că-l lăsase la prova, cu Gherasim, Negrilă lătră neliniştit, pe urmă sări pe punte, se opri la picioarele catargului şi începu să-l rîcîie, scheunînd.

— Hai, acu' vino jos, Mihule! porunci Gherasim, pe deplin lămurit în privinţa însuşirilor tînărului mus.

Treceau repede ceasurile, după-prînz. Grijelele erau puse la catargul mare, mai rămîneau de pus la cel mic, ghiurile se aflau la locurile lor, atîrnînd de balansinele lungi, fungile şi şcotele, trecute prin scripeţi, aşteptau doar să le întinzi, mai lipseau pînzele, ca să pleci la drum.

— Bravo, băiete! zise Gherasim, arătîndu-şi pe faţă mulţumirea, acum, la sfîrşit. Mus ca tine nici c-am mai văzut!

Numai Ismail, naiba ştie de ce, bombănea şi pufnea sub punte, în bucătăria lui.

— Mă turcule! strigă cîrmaciul, după ce-l lăudase pe mus. Lasă bombăneala şi apucă-te să găteşti ceva pentru cină, că uite, se lasă seara curînd!

Intr-adevăr, soarele nu mai avea decît vreun ceas-două pînă la asfinţit. Culoarea cerului, deasupra, se şi schimbase, mai blîndă, mai albăstrie, şi Dunărea, cenuşie pînă atunci, începea să prindă sclipiri azurii.

In clipa aceea, sub bordul înalt, se auzi o vîslă bătînd apa, mărunt.

— Hei, „Speranţa"! Nu-i nimeni aici?

Mihu şi Gherasim se îndreptară spre parapet. Jos se ivise o barcă şi în ea un marinar străin.

— Parcă te-am mai văzut pe undeva, zise acesta în greceşte, uitîndu-se stăruitor la Gherasim.

— Se prea poate. Dacă acu' vreo şase luni ai avut un cucui în creştet, mi se pare că ţi l-am altoit eu, la Salonic.

— Aha! făcu marinarul, dumerit. Da' te ştiam cu „Penelopa".

— Şi eu te ştiam pe „Neptun" al lui kir Vangheli; acu' te văd numai c-o barcă.

— Ehe, am terminat de mult cu „Neptun". S-a pus pe uscat, astă-iarnă.

— Unde s-a întîmplat asta?

— La Chios. A fost furtună; s-au pierdut vreo zece corăbii... Da' ia spune, căpitanu' i-aici?

— O să vină îndată. Cam ce vrei cu el?

— I-am adus barca.

Gherasim îl privi printre pleoape:

— Asta ai primit-o de zestre?

— Nu, că nu-s însurat. Mi-a lăsat-o kir Vangheli, cînd cu beleaua aia.

— Aha!... Şi te pomeneşti că ai venit cu ea pe mare, drum aşa lung! Da' ştiu că ai tras la vîsle! Voinic marinar, ce să spun!

— Ia nu-ţi bate joc de mine, că ştiu şi eu să fac cucuie! se burzului marinarul, punînd mîna pe vîslă.

— Mai încet, palicarule! îl potoli Gherasim. Mai bine spune, pe ce eşti îmbarcat?

— Pe „Orion", vaporul ăla negru, de colo.

— Şi cîte bărci aveţi voi?

— Vreo cinci.

— Am înţeles; acu' o să fie numai patru. Să zicem că asta a fost legată la pupa, astă-noapte s-a desfăcut nodul şi a luat-o curentul. Unde dracu' ai dosit-o pînă acum?

— Nu-ţi spun că-i barca mea, măi omule? Ce mă descoşi aşa, de parc-ai fi poliţai?

— Bine, bine, te las! Numai să nu te simtă căpitanul nostru, că nu-i plac coţcăriile. Ţi-a dat multe parale?

— Nimica toată...

Tocmai atunci Anton Lupan trecea schela, urmat de Haralamb și de Cristea Busuioc, care aduceau în spinare o parte din pînze — focul și trinca. Ieremia rămăsese să le aducă pe celelalte, cu căruța, altfel, la mărimea lor, n-ar fi fost chip.

— Uite, domnule, a venit un marinar cu o barcă, vorbi Gherasim. Cînd te-ai înțeles cu el, că eu nu știam nimic ?

— L-am găsit adineauri pe chei, mai sus... De ce te strîmbi ? Puteam să plecăm la drum fără barcă ? Mai bine ia-o în primire și urc-o sus, s-o dichisim puțin.

— Cîți bani îi dăduși ?

— Doi poli de aur ; socotești că-i mult ?

— Doi poli ? Asta-i o avere, mai ales acum, cînd stăm prost cu banii, după cum mirosii. Uite, marinarul dumitale e om cumsecade, am stat de vorbă cu el și mi-a mărturisit că ar vrea să-ți dea un pol înapoi, că prea ți-a luat mult. Nu-i așa, palicarule ? Hai, spune, nu te sfii de dumnealui.

— Eu ?... Eu n-n-am... începu să se bîlbîie marinarul străin.

Gherasim îl zori :

— Haide, haide, dă polul, nu-ți fie teamă, dumnealui e om bun !

— Eu ?... Eu n-n-nu...

Cîrmaciul se aplecă peste parapet și spuse mai încet, ca pentru sine, fără să țină seama de bîlbîiala lui :

— Frumoasă barcă ! Ar merita doi poli, nu-i vorbă, dacă n-ar fi hîrjiită așa de rău la prova. Ia spune, palicarule, cum de o zgîriași tocmai în acel loc ?

Marinarul de pe „Orion" păli.

— Hai, scoate polul ! îl îndemnă Gherasim, cu glas nespus de blînd.

Omul se supuse, dar după ce Anton Lupan coborî în cabina lui, mirat de mărinimia unui marinar străin, scrîșni printre dinți :

— Las' că te prind eu o dată la strîmtoare !

— Unde ? În Bosfor sau la Dardanele ? Ehei, palicarule, nu cunoști politica ; strîmtorile sînt acum libere... Dar ce văd ? Barca ta e zgîriată și la pupa !... A, păi atunci nu merită nici măcar un pol !

— Taci că te-njunghii !

— Ce-ai spus ? Vrei să faci cinste ?... Mulțumesc, acum nu beau, dar dacă vrei să-mi aduci o sticlă cu rom de la kir Panaiotis, o primesc bucuros. Haide, grăbește-te, că altfel mă răzgîndesc și nu-i răul meu !

Marinarul se urcă pe punte vînăt, numai fiere și oțet. Cînd puse piciorul pe chei, văzîndu-l că șovăie, Gherasim strigă după el :

— Uite, colo e kir Panaiotis ! Vezi să fie rom bun — și vino repede, pînă nu ridicăm barca la bord ; atunci zgîrieturile se văd mai ușor.

— Ce-a fost asta, nene Gherasime ? întrebă Mihu, care simțise o ciudățenie în purtarea lor, deși nu înțelegea o vorbă din graiul grecesc.

— Așteaptă și ai să vezi ! Ia, măi băieți, veniți încoa' să facem o treabă, că p-ormă e rost de-un păhărel...

O corabie de o sută de tone nu are macarale sau bigi, ca vapoarele, dar un ghiu, scos în afara bordului, cu un palanc zdravăn prins la capul lui, îți poate ridica o barcă pe punte aproape cît ai clipi.

— Romul vi-l dau deseară ; acu' duceți-vă să vă vedeți de treabă ! le porunci Gherasim lui Haralamb și Cristea Busuioc, după ce barca fu pusă deasupra bocaportului, cu fundul în sus. Mihule, tu vino-ncoa, să te lămuresc. Vezi zgîrieturile astea, aici ?

— Le văd, dar asta nu înseamnă o stricăciune. Cu puțină vopsea, nu se mai cunoaște nimic.

— Așa e, numai că vezi tu, sub zgîrietură scria ceva. Ia să ne uităm ! Aha, uite un O, un I. Uită-te și tu, la pupa ; nu cumva vezi vreun R, vreun N ?

— Ba da, un R parcă ar fi...

— Ei vezi ?! Știi ce scria aici ? „Orion".

— Adică barca asta...

— Așa, așa ! E de pe vaporul acela negru, care scoate fum ; pesemne c-o să plece curînd. Coțcarul a făcut treaba la timp. Stai să mă duc să-i ațin calea ; altminteri e în stare să mă lase mofluz — și romul nu strică la drum.

— Păi bine, nene Gherasime, dacă barca asta e de pe „Orion", înseamnă că marinarul a furat-o !

— Cam aşa ceva!... Uite-l c-a venit!

Gherasim păşi pe chei şi luă sticla, pe care marinarul i-o întinse, cum l-ar fi împuns cu un cuţit.

— Vezi poate îţi stă în gît şi crăpi!

— Mulţumesc! Dacă s-o întîmpla asta, te las moştenitor.

— Nu-i nevoie. Păduchi am şi eu.

— Aşa? Atunci ai face bine să te speli mai des.

Marinarul se depărtă poticnindu-se în bolovanii de pe chei.

— Nene Gherasime, reîncepu Mihu, tot nedumerit, uitîndu-se cu teamă la sticla de rom. Dacă-i furt, nu trebuie pedepsit?

— Păi eu ce-am făcut?... răspunse Gherasim rîzînd.

Tînărul mus nu mai zise nimic, dar asta nu însemna că se simţea pe deplin lămurit. Pe urmă se luă cu treburile şi pînă seara uită să se mai gîndească la acest furtişag, atît de ciudat pedepsit, fiindcă în jurul lui se pornise o forfotă cum nu mai văzuse niciodată pînă atunci. Faţa „Speranţei" se schimba, de la minut la minut. Fuseseră aduse şi cele două vele mari, care acum erau legate pe ghiuri, la locurile lor, numai să tragi fungile şi să le ridici. Pe punte, în dreptul trinchetului, se iviseră două butoaie, cîte unul în fiecare bord, puse pe grinzi rotunjite după forma lor, ca nişte cavaleţi, şi legate zdravăn cu frînghii.

— Astea pentru ce sînt? îl întrebă pe Gherasim.

— Pentru apă, băiete, că altfel ce-o să bem şi cu ce-o să gătim pe drum?

Pe urmă se mai aduse un butoiaş de fier, cu ulei de rapiţă, pentru felinare, şi altul, cu gaz, pentru lămpi, iar pe arborele mare, deasupra punţii, se ivi ca din pămînt — fiindcă Mihu nu văzuse cînd şi cine-l pusese aici — un clopot de bronz. Băiatul se apropie, îl cercetă curios, văzu că pe el erau săpate nişte litere, le silabisi: „Speranţa", dar nu înţelese nimic şi lăsă să-l întrebe mai tîrziu, pe Gherasim; acum cîrmaciul părea prea zorit, ca să-i mai poţi vorbi. Cîte nu se făcuseră — şi tot mai erau multe de făcut abia acum; oamenii forfoteau pe punte, ca nişte

furnici; da, la bordul „Speranţei" viaţa se însufleţea minut cu minut...

— Ismaile! strigă Anton Lupan, ieşind din cabină. Hai să mîncăm pînă nu năvălesc ţînţarii, că auzi-i, au şi început să ţiuie pe lîngă mal.

Îmbrăcase şi el prima oară haine de marinar, deşi ar fi putut să le pună totdeauna, de vreme ce lumea îl ştia căpitan. Dar poate, neavînd încă o corabie, nu voise să pară nimănui marinar de uscat.

Iacă, pînă şi hainele căpitanului, pantalonii cenuşii, largi, tricoul vărgat, surtucul de postav şi boneta din cap dovedeau că viaţa se schimba. Acum toate se întîmplau aci altfel decît pe uscat — sau poate, în fierbinţeala lui, numai Mihu le vedea aşa.

Pe punte, lîngă catargul mare, se ivi o masă. De unde?... Şi două bănci! Ei drăcie, cine şi cînd să le fi cărat?

— Nene Gherasime, romul poate să te îmbete chiar dacă vezi numai sticla?

— Ce-ţi veni, băiete? Eşti deochiat?

— Nu ştiu, dar parcă mi se învîrtesc toate în cap!

Nu, de bună seamă că se întîmplase ceva! Pînă şi friptura de berbec avea un gust mai aromat, şi Ismail, cu toată bombăneala lui, părea mai îmblînzit, şi clopotul acela, de pe catarg, lucea aşa de tainic în umbra amurgului, şi Dunărea ai fi zis că avea învolburări nefireşti, de parcă şi ea aştepta să se întîmple nu ştiu ce nou, cu „Speranţa"... Numai Haralamb părea stingherit aici, în straiele lui de ţăran.

— Băieţi, — zise Anton Lupan, la sfîrşitul mesei, — de acum înainte începem viaţă de marinari. N-o să fie nimeni zbirul celuilalt, dar se cuvine să ascultaţi fără cîrtire poruncile ce vi se dau. Gherasime, tu, ca prim cîrmaci, vei fi ajutorul meu şi şeful echipajului; numeşte oamenii de vardie pentru noaptea asta. La ora opt începe primul cart. Vezi, nu uita să pui felinarul pe catarg. Culcaţi-vă devreme, fiindcă aţi muncit cu toţii din răsputeri azi. Mîine, dacă avem vînt potrivit, ieşim să facem o încercare în larg...

Da, începuse viața de marinar. Cu totul, cu totul altceva decît la uscat.

— Bang-bang! făcea clopotul de pe catarg.

Mihu dormea în patul de sus, în stînga, iar jos dormea primul cîrmaci. Paturile din dreapta le luaseră plutașul și Ieremia. Lui Ismail îi rămăsese să aleagă între cele două din lungul bordajului, ceea ce îl făcuse să se legene un ceas în picioare, nehotărîndu-se pe care să-l ia; numai cînd îl prinsese picoteala, căzuse, fără alegere, în cel din babord și adormise buștean.

— Bang-bang, bang! se auzea afară clopotul de pe catarg.

— Nene Gherasime, de ce bate așa?

— Vestește orele de cart. Hai, culcă-te, Mihuțe, că te-ai zbuciumat destul azi!

— Mă culc; nenea Haralamb a plecat?

— Da; s-a dus la casa lui, în oraș.

— El nu-i marinar. Păcat!... Nenea Ieremia e de vardie?

— Da; de la ora douăsprezece intră Busuioc, iar de la patru dimineața, eu.

— Faci și dumneata?

— De bună seamă, cum fac toți ceilalți! Culcă-te, băiete!

— Mă culc, uite-acuși. Da' pe mine cînd mă pui de vardie?

— Mai tîrziu, cînd ai să deprinzi ca lumea rosturile de marinar!

— Păi cum, nenea Ieremia...

— El a mai fost pe mare... Dar, ei, drăcie, tot nu te-ai culcat?

Ismail deschise un ochi, clipi repede, apoi se mută în patul din față, mormăind cu arțag:

— Mîine puneam căram cartofi; noaptea ailaltă dormeam sforăiam!...

Parcă șoapta lui Mihu nu-l lăsa să doarmă? Paturile, că și prin somn se gîndea dacă nu-i mai bun unul decît celălalt!

— Nene Gherasime!

Cum puteau să sforăie unii, cînd totul în jur era atît de nou, de neașteptat?!

— Sst! Vorbește mai încet! Ia spune, ce-ți veni iar?

— Oare Negrilă o fi dormind?

— Doarme, l-am văzut eu.

— În coteț?

— Nu, alăturea.

— Să mă duc la el?

— Culcă-te, măi băiete, că mîine ai de tras la ham!

— Lăsam, lăsam, mîine căram cartofi! mormăi Ismail, revenind, cu ochii închiși, ca lunaticii, în primul lui pat.

Clopotul bătu pe punte de trei ori cîte două bătăi scurte și una lungă la sfîrșit: baaang!

— E unsprezece și jumătate, zise cîrmaciul.

— De unde știi dumneata?

— Hai să te lămuresc, împielițatule, că altfel n-ai de gînd să mă lași!

Mihu se aplecă în jos, peste marginea patului.

— Spune, nene Gherasime!

— Păi vezi tu, la noi, pe corăbii și pe vapoare, marinarul intră la datorie din patru în patru ore, la douăsprezece ziua, la patru după-prînz, la opt seara, la miezul nopții și mai departe asemenea; timpul ăsta se cheamă cart. Înțelesu-m-ai?

— Am înțeles; dar ce-i cu clopotul?

— Păi uite ce e; omul de cart bate clopotul într-un anumit fel la fiecare jumătate de ceas. Dacă a intrat seara, la ora opt, să zicem ca Ieremia, apoi la opt și jumătate bate o dată, în dungă; ăsta e semnul jumătății de ceas. La ora nouă bate de două ori, îndesat, semn că s-a dus un ceas din cart. Ei, mai încolo merge tot așa, adaugi cîte două bătăi pentru fiecare ceas; adineauri auziși de trei ori cele două bătăi, care arată că de la ora opt, începutul de cart, au trecut trei ceasuri; dar fiindcă la urmă a mai bătut o dată, bang, înseamnă că nu-i numai unsprezece...

— E unsprezece și jumătate, nene Gherasime! Acum m-am limpezit la cap!

— Dar mai înseamnă și altceva: că trebuie să taci!

— Tac!... Numai că aș vrea să te mai întreb ceva: de unde știe nenea Ieremia să bată așa?
— I-am învățat eu, pe toți, în seara asta.
— Vezi, dacă nu te întrebam, mie nu-mi spuneai!
Afară, pe punte, se auzi un pas, apoi glasul lui Ieremia:
— Mă Busuioace, dormi? Hai, scoal'!
Plutașul mormăi ceva prin somn și se întoarse pe partea cealaltă. Dacă văzu așa, Ieremia luă o cange de pe punte, o întinse prin spirai și-l îmboldi cu ea.
— Hai, mă, somnorosule, scoal'!
Gherasim se ridică în capul oaselor.
— Vorbeai cu cineva adineauri, mă Ieremie, sau auzii eu aiurea?
— Ba vorbeam, cu Haralamb; ai auzit bine.
— Parcă plecase acasă!
— S-a-ntors să-mi țină tovărășie.
— Poate că l-au gonit purecii!
— Naiba știe ce-l gonește!...
— Nene Gherasime, întrebă Mihu, după ce Cristea Busuioc urcă scările, călcînd pe trepte ca pe buștenii plutelor. Da' de unde știu ei cînd să bată? Au ceas la îndemînă?
— Sigur că da; ceasul căpitanului.
Afară se auzi clopotul, vestind împlinirea celei de a patra ore.
— E miezul nopții, Mihule. Dacă nu te culci, stricăm prietenia.
— Mă culc! Numai că, nu mi-ai spus de ce bate clopotul?
— Așa, ca să știe toți cum trece vremea...
— Păi cin' să știe, dacă dorm ca buștenii?
— Ei, diavole, prea întrebi multe! Sînt corăbii mai mari, care au marinari cu zecile... Acolo treaba merge altfel, nu doarme toată lumea... Și-apoi, o fi, n-o fi nevoie, e un obicei vechi — și marinarii își păstrează obiceiurile mai bine decît cealaltă omenire.
Deodată Ismail se prăvăli drept în mijlocul cabinei.
— Dacă nu tacem, te facem baie în Dunărea!

Și își schimbă iarăși patul, într-o neastîmpărată năzuință spre mai bine.
De data asta musul își călcă pe inimă și conteni cu întrebările. După cîteva clipe îl auzi pe Gherasim sforăind, laolaltă cu bucătarul; cabina zumzăia, de parcă ar fi fost plină cu bondari, ca scorburile din pădure. Pe spirai bătea luna, poleind podeaua, cu raza ei argintie. Dincolo de bordaj clipoceau ușor apele Dunării.
— Bang-bang, bang! se auzi sus bătaia de aramă.
„Unu și jumătate!..." își zise Mihu, în pragul somnului, fericit că aflase și-această mare taină.
Avea numai o umbră asupra ațipelii, teama să nu-l viseze pe moș Ifrim, paznicul farului, cum îl visase nopțile trecute, cînd nu începuse încă dulcea marinărie.

CAPITOLUL VII

Cherestea pentru Pireu

Se întîmpla o ciudățenie...

Mihu se trezi, în spaimă. Visase că se dădea într-un scrînciob pe care însă nu-l vedea — și nu-l învîrteau oameni, ci niște zmei cu aripi de liliac; nu vedea scrînciobul, însă pe zmei, da.

Băiatul se frecă la ochi și o clipă rămase buimac: cum stătea întins în pat, își văzu picioarele cu cinci șchioape mai sus decît capul. Cabina era goală, pieriseră și Gherasim, și Ismail, și ceilalți, iar pe spirai, în locul lunei, pătrundea soarele, de te orbea.

— Ei comèdie! zise musul, sărind din pat, fără să înțeleagă de ce picioarele îi stătuseră mai sus de cap.

Dar deodată alunecă pe o parte, ca și cum jumătate de trup i s-ar fi îngreuiat și pînă să se agațe de ceva, se prăvăli cu capul în bordaj, într-unul din paturile folosite peste noapte de nehotărîtul Ismail.

— Ei, comèdie! repetă, încă buimac. Să știi că tot sticla aia cu rom mi-a făcut ceva!

Afară se auzea un vîjîit ciudat, de parcă un scoc de moară s-ar fi vărsat peste bordaj. Băiatul rămase așa, cîteva clipe, pîn' ce deodată i se făcu lumină în cap.

— Am plecat pe mare! strigă, repezindu-se la ușă, mîhnit și îngrijorat că nu se trezise o dată cu ceilalți.

Cînd scoase capul afară, pe gura tambuchiului, văzu deasupra o apă cenușie, învolburată, care în prima clipă i se păru că-i apa cerului, cu nori îngrămădiți, luptîndu-se să se învingă unii pe alții; nu erau decît pînzele din față, ridicate pe straiuri, fluturîndu-i deasupra capului. Nu se mai vedeau în jur nici catargele vapoarelor, nici cheiul, cu Căpitănia și cu magaziile, ci numai marea, aplecată într-o parte, ca un talger beat.

Mihu se frecă la ochi, se uită în jur, buimac; nici urmă de pămînt nu se mai deslușea, nu puteai ști dacă ești pe lîngă Sulina sau pe lîngă Țarigrad — iar apa mării, așa culcată pe o parte, se mai și legăna, ridicîndu-se cînd în față, cînd în spate, într-un uriaș talaz, cumpănit și larg... O știuse că e mare, trei luni de zile o tot privise de pe mal, dar de unde să-și închipuie că dănțuiește așa?

— Bună-dimineața! auzi din spate glasul lui Anton Lupan.

Glasul i-l auzi, dar pe el, de văzut nu-l vedea... Musul urcă încă două trepte, pînă ce orizontul ieși întreg la iveală de sub parapetul înalt, și-atunci își dădu seama că marea era dreaptă, cum o știuse totdeauna, numai corabia mergea aplecată pe o coastă — ea se legăna. Dar era oare corabia de aseară, corabia la care meșterise și el, laolaltă cu ceilalți, erau aceleași catarge, același bompres sub care abia ieri întinsese plasa — sau o schimbase peste noapte un vrăjitor minunat? Fiindcă toate în alcătuirea ei căpătaseră acum viață, și puntea, și catargele, și pînzele care fremătau. Piuiau scripeții, școtele groase (prinse în tachetii pe care de altminteri îi recunoștea) se legănau sub vîntul slab, sarturile și straiurile urzeau o împletitură mișcătoare pe cerul înalt, ca și cum ar fi vrut să coasă, unele de altele, marginile norișorilor destrămați.

— Ei, bună-dimineața, Mihule! se auzi încă o dată glasul lui Anton Lupan.

Căpitanul era în spatele lui, la prova, și se uita cu binoclul încotrova.

Musul întoarse capul spre el, speriat:

— Nu cumva am pornit spre Țarigrad? Că voiam să trimit carte acasă, să afle și ei...

— Fii pe pace! Nu ştii că a fost vorba să ieşim astăzi în larg?

Pe punte, fiecare avea de făcut cîte ceva, iar el dormise pînă acum, buştean! Şi barem dacă Anton Lupan l-ar fi mustrat! Ce să-l mustre! Se uita la el şi-i zîmbea. Numai Negrilă, alături, cu picioarele de dinainte deasupra parapetului, cu coama umflată de vînt, întoarse capul o clipă şi îl privi, fără să se gudure — pesemne foarte supărat.

Mihu îşi lăsă capul în pămînt şi îşi ceru iertare, vorbind parcă pentru cîine, parcă pentru căpitan:

— Eu nu-s de vină, da' ce să fac dacă nu m-a sculat nimeni?

— Nu-i nimic! răspunse căpitanul, poate din partea lui Negrilă, poate din partea sa. Ieri te-ai trudit mai mult ca niciodată, de aceea nu te-ai trezit cînd am plecat.

În clipa aceea pînzele foşniră şi catargele „Speranţei", arcuindu-se, traseră puntea peste valuri, pînă ce apa ajunse la parapet, să zici că va sări deasupra şi-i va boteza. Mihu se agăţă repede de marginea tambuchiului şi se uită speriat la căpitan.

— Nu ne răsturnăm? întrebă, în şoaptă, nu fiindcă ar fi socotit întrebarea tainică, ci fiindcă asta-i era toată puterea glasului.

Apoi văzu, cu mirare, că toţi ceilalţi îşi cătau de treburi, ca şi cînd puntea ar fi fost dreaptă.

— De ce merge aşa, pe o coastă? întrebă, de data asta regăsindu-şi întreg glasul.

— Fiindcă vîntul e travers şi n-avem nici un fel de lest.

— Aşa? făcu musul, fără să priceapă.

— Dar ia spune, — îl întrebă Anton Lupan, — nu ai rău de mare?

— Asta ce înseamnă?

— Nu te doare nimic, nu ţi-e greaţă?

— Nu, domnule, mă simt în toată firea.

— Te pomeneşti că ţi-e chiar foame!

— De ce să mint, parcă mai mult ca niciodată.

— Asta înseamnă că ai urzeală de marinar în tine. De rest, nici să nu-ţi pese! Ismaile, vezi că-ţi mai vine un muşteriu la masă!

Ismail picta barca, scriindu-i la prova numele „Speranţei", dar cu toată slăbiciunea sa pentru această îndeletnicire, de data asta picotea cu penelul în mînă, încurcînd literele şi vopseaua; peste noapte nu se odihnise, fusese un chin cu paturile acelea, căci nici măcar în zorii zilei nu ajunsese la vreo hotărîre.

După ce primi partea de mîncare, şi o înfulecă de parcă mai înainte ar fi postit o săptămînă, Mihu porni să ia cunoştinţă de mersul treburilor pe corabie. Primul, fireşte, se cuvenea să fie cercetat cîrmaciul, ca unul care ţinea soarta tuturor în mînă.

În drum spre pupă, musul se împiedică de Cristea Busuioc, care spăla puntea, împreună cu caprarul său, Ieremia.

— Păzea! strigă plutaşul, aruncînd pe jos un ghiordel cu apă albăstrie.

Mihu se feri de-a lungul parapetului, uitîndu-se chiorîş la valurile care ridicau capul, gata să se repeadă cu gura lor udă şi să-l apuce de picioare.

— Bună-dimineaţa, nene Gherasime! zise, ajungînd la cîrmă. Spune-mi, te rog, ce-i acela vînt travers?

— Vîntul care bate dintr-o coastă, cum îl avem noi acuma.

— Aşa? Mulţumesc pentru lămurire! Dar ia spune-mi, lestul ce e?

— Greutăţi felurite, nisip, piatră, pe care le pui în hambar, cînd n-ai altă încărcătură, ca să afunzi corabia mai mult în apă; altminteri, pe vînt puternic ar putea să se răstoarne.

Chiar să se răstoarne? Iaca, asta nu era o ştire bună pentru Mihu, care aflase dinainte că n-au lest în magazie...

Noroc că nu era vorba decît de o încercare, căpitanul voise ca oamenii să-şi afle rosturile în timpul drumului, să ştie cum se împart la mînuitul pînzelor, la manevrele de plecare, într-un cuvînt, să se deprindă cu această corabie nouă, cu atît mai mult cu cît unii nu prea făcuseră

marinărie. Cînd Insula Șerpilor se arătă, drept în vîrful bompresului, dovedind că busola, după care urmaseră drumul, era bună, Anton Lupan socoti că se pot întoarce la Sulina.

— Știi ce viteză avem, Gherasime? întrebă, apropiindu-se de cîrmă. Patru noduri! Și ține seama că briza uneori abia adie!

— Eu ți-am spus, domnule, că e o corabie cum nu găsești alta în lume! Dar asta încă nu-i nimic; s-o vezi pe furtună!

Mihu auzea prima oară unele cuvinte; briza, ca briza, își mai închipuia el cam ce-ar putea să fie, dar de noduri, pe cine să întrebe, că nimeni n-avea timp de el acuma!

— Toată lumea la posturi! strigă căpitanul.

Oamenii se risipiră pe punte, fiecare la locul pe care de bună seamă îl știa dinainte, fiindcă nu se văzu nici o îmbulzeală, nici o șovăire.

Apoi urmară alte porunci, repezite, pînzele fluturară, cîrma se roti, ghiurile trecură dintr-un bord în altul, și, înainte ca musul să se dezmeticească, simți soarele în ceafă, nu în frunte ca pînă acum. „Speranța“ schimbase drumul, supusă ca un cal care simte frîul, și acum naviga spre Sulina, trăgînd o brazdă albă pe marea sinilie.

— Și adică eu n-am nimic de făcut? întrebă Mihu, apropiindu-se de căpitan, după ce o vreme se învîrtise fără rost pe punte.

— Tu uită-te în jur și ia aminte la tot ce se întîmplă. O să faci și treabă, începînd de mîine!

Era și aceasta o poruncă, pe care trebuia s-o aducă la îndeplinire. Mihu se uită în jur, dar totul se înfățișa ca mai înainte, numai marea, din albastră, începea să se facă cenușie. Iar de întîmplat, acum, la întoarcere, nu se întîmpla nimic alt decît la venire. Numai că Ieremia și Cristea Busuioc, sfîrșind cu spălatul punții, făceau fiecare ce-l îndemna inima: primul, așezat la umbră, sub catargul mare, își lustruia, cu felurite cîrpe, flinta lui ruginită; al doilea își plimba ochii pe pînze și, după felul cum își frămînta barba, după cutele dintre sprîncene, părea să răsucească nu știu ce socoteli în minte. Încolo, Negrilă îi ținea tovărășie căpitanului, la prova, de parcă l-ar fi pus cineva să cerceteze marea nesfîrșită, Gherasim își vedea mai departe de cîrmă, iar Ismail picta barca, picotind cu penelul în mînă.

De uitat, te uiți la dînșii, dar asta se poate numi ucenicie?...

Tot învîrtindu-se pe punte, de la prova pînă la cîrmă, tot strecurîndu-se pe sub ghiuri, împiedicîndu-se în parîme, Mihu nici nu-și dădu seama că de la o vreme nu mai simțea legănarea mării, nu-l mai speriau valurile, iar cînd corabia se apleca mai tare, udîndu-și parapetul, nu se mai repezea speriat în lături, să se agațe de ceva care-i venea la îndemînă. Acest scurt drum fusese deci, în toate privințele, o rodnică ucenicie.

După trei ceasuri de drum, adică puțin înaintea prînzului, cînd „Speranța“ ajungea la cheiul Sulinei, Mihu, cățărat pe parapet, ținîndu-se numai cu o mînă de sarturi, cu cealaltă mînă îi făcea semne lui Haralamb, nemarinarul, scoțînd chiote de bucurie.

— Potolește-te, măi băiete, că ne faci de rușine! îl mustră aspru, Gherasim, de la cîrmă.

Haralamb stătea pe o bintă, în marginea cheiului, cu căciula dată pe ceafă, cu minteanul pe umeri, ca oamenii fără căpătîi de prin porturi, care nu fac altceva decît să încurce lumea.

— Hai, mă, barem prinde parîma! îi strigă Ieremia.

Nici nu apucase echipajul să arunce la chei toate legăturile, cînd un om gras și roșu, cu înfățișarea negustorului, bine îmbrăcat dar nădușit ca hamalii, cu caftanul totuna de funingine, semn că venea de la drum și stătuse pe lîngă coșul vaporului, sări pe punte, întrebînd unde-i căpitanul.

— Vii de la Pireu, de la Stambul? Pe kir Iani, cu „Penelopa“ nu i-ai întîlnit? începu el repede, în aceeași limbă peltică folosită și de kir Iani despre care se interesa acuma.

— Nu venim de la Stambul și cu atît mai puțin de la Pireu, domnule!

— Dar pe kir Iani îl cunoști?

— Cunosc vreo sută de kir Iani; dacă-i vorba de cel cu „Penelopa", l-am văzut acum patru luni şi mai bine.

— Acum patru luni l-am văzutu si eu! gemu străinul. Dar ţe folosu că l-am văzutu atunţi? Eu am nevoie de el acum. Eu sînt Leonida Velisaratos, exportator din Braila; n-ai auzitu de mine?

— N-am auzit, însă asta nu mă împiedică să-ţi dau un sfat: linişteşte-te, că nu cîştigi nimic, kir Leonida!

— Cum să mă linistescu? Dumneata nu stii ţe-am paţitu!... Ah, kir Iani, unde esti, să te strîngu de gît!

În timp ce negustorul se văita gălăgios, Gherasim, care îndruma echipajul să lege velele pe ghiuri, îşi lăsă treaba, se trase mai aproape şi rămase aşa, ascultînd atent.

— Ţe ma facu acu', ţe ma facu, că putrezescu scîndurile în port!

— Despre ce-i vorba, domnule? întrebă căpitanul „Speranţei".

— Uite, asta-primavara l-am arvunitu pe kir Iani să-mi facă două transporturi cu cherestea la Pireu. Ne-am învoitu să-i aduc marfa aiţi, să-i fie mai usoru, să nu mai urţe pînă la Braila...

Gherasim făcu încă un pas şi ciuli urechile, fără să arate însă prin nimic vreun interes deosebit străinului şi necazurilor lui.

— Eu m-am ţinutu de cuvînt si am trimisu cheresteaua aiţi încă de la Pasti, continuă kir Leonida, suferind. Uite-o colo, stă pe chei si putrezeste, opt vagoane, scîndură de fag de ţel mai bunu. Mai platescu si paznic, mai pierdu si timpu, si dau bani de pomană la vapor, că am venit aiţi ţel puţin de ze'e ori, să vădu ţe-i cu kir Iani.

— Bine, şi n-ai găsit alt căpitan să te scoată din bocluc? întrebă Anton Lupan, compătimitor.

Gherasim mai făcu un pas spre ei.

— N-am găsitu, continuă să se tînguiască negustorul. Că vin puţini si ţei care vin, sînt arvuniţi dinainte. Nu stiu cu ţine să vorbescu... Se strică marfa si scade la preţ — si mai mă facu de rîs si la kir Nicolachi, la Pireu.

— Domnule, vorbi căpitanul, bucurîndu-se că-i ieşise norocul în drum. Dacă ai încredere în corabia noastră, noi tocmai ne pregătim să plecăm la...

Aici, Gherasim făcu un ultim pas şi fu în dreptul lor.

— Dar cu grîul lui kir Livarditi cum rămîne? întrebă, cu aerul cel mai serios.

Anton Lupan se miră:

— Kir Livarditi? Nu ştiu nimic de el...

— Aşa-i, c-am şi uitat să-ţi spun. Vino în cabină să-ţi dau banii, domnule; am luat aseară arvună...

— Ai luat arvună mare? întrebă negustorul, ţinîndu-se după el.

Cîrmaciul îl opri, fără politeţe, cu mîna în piept:

— Aşteaptă dumneata aici, că vin înapoi!

— Ia spune, măi coţcarule, ce gînduri ticăloase îţi umblă prin cap? întrebă Anton Lupan, după ce coborîră scările în cabina lui.

Gherasim rîse, şiret:

— De cîţi ani umbli prin porturile astea, domnule?

— Ce legătură are asta, cu ce te-am întrebat eu?

— Adică să nu fi auzit dumneata cum se face treaba pe-aici, pe la noi?

— Bine, dar povestea asta cu kir Livarditi prea-i cusută cu aţă albă! Crezi că el n-o să vadă?

— N-are decît să închidă ochii. Vorba e ca noi să-i cîntăm şi el să joace. Îţi închipui că dacă am fi în mîna lui ne-ar arăta vreo milă?

— Dar asta nu-i cinstit, Gherasime!

— Cinstea e după obrazul omului, domnule. Lasă-mă să pun eu treaba la cale. Vreau să-i ciupesc niţel din osînză, că are destulă.

După ce zise acestea, cîrmaciul ieşi singur pe punte.

— Îmi pare rău, jupîne! Ne gîndisem să-ţi facem un bine, de-asta ne-am sfătuit, eu cu căpitanul, dar arvuna nu-i jucărie: trei sute de drahme, cincisprezece icosari de aur. Kir Livarditi n-o s-o primească înapoi, dacă n-o să-i dăm o despăgubire măcar tot atît de mare.

— Ţe kir Livarditi e ăsta? întrebă negustorul, începînd să gîfîie. N-am auzitu de el, de unde vine?

— Se prea poate nici să nu-l cheme aşa. Dumneata ştii cum se face negustoria. Ce, vrei să-ţi spun pe şleau că ne-a rugat să păstrăm taina pînă ce încarcă grîul ? Negustorii au socotelile lor ; eu nu mă amestec în ele.

— Si daca platescu eu despăgubirea ? Ţinţisprezeţe icosari ai spus ? Platescu — si luaţi cheresteaua !

— De, ştiu eu dacă s-o învoi kir Lavarditi ? Stai o clipă să vorbesc şi cu căpitanul.

Cîrmaciul coborî în cabină.

— Domnule, dumneata rămîi aicea, şi nu scoate capul pe punte. Eu îmi fac drum pe la kir Panaiotis.

— Şi cu negustorul ce se mai întîmplă ?

— Il las să fiarbă o leacă, să i se topească grăsimea.

In sfîrşit, după ce bău cu tabiet mare un păhărel de mastică în locanta lui kir Panaiotis, Gherasim se întoarse pe punte, clătinînd din cap cu amărăciune.

— Greu, domnule ; aproape cu neputinţă ! Am vorbit cu omul lui kir Livarditi şi a spus că nu îşi ia pe cap beleaua asta, dacă nu-i dau şi lui o sută de drahme.

— Ma ruinezu, ma prapadescu. Mai zos nu lasă ? Un icosar nu-i azundge ?

— In ruptul capului ! Cinci icosari bătuţi pe muche.

Kir Velisaratos îşi şterse sudoarea de pe frunte.

— Bine, platescu douăzeţi de icosari si p-ormă mă spînzur.

— De ce să te spînzuri, kir Leonida ?... Plăteşti treizeci şi cinci de icosari, nu douăzeci, şi-ţi vezi sănătos de treabă.

Negustorul îşi băgă mîna în gît.

— De unde ai scosu treizeţi si ţinţi, hoţomanule ? întrebă, începînd să horcăie.

— Nu ţi-am spus că am luat cincisprezece icosari arvună ? După regulile negustoriei, dacă-i dăm înapoi arvuna, nu se cuvine să i-o dăm îndoită ?

— Cu asta ne-am înţelesu : daţi înapoi ţinţisprezeţe icosari si mai punu eu ţinţisprezeţe, basca ăi ţinţi pentru puslamaua aia.

— Nu-i aşa, kir Leonida. De ce să dăm înapoi icosarii noştri ? I-am băgat în pungă, nu-i mai scoatem la lumină !

Asta întrecea chiar orice măsură ! Dar în clipa cînd simţi că înnebuneşte, kir Velisaratos făcu o ultimă sforţare să-şi păstreze minţile.

— Haide ! zise, dîndu-şi seama că nu mai avea rost nici o împotrivire. Platescu treizeţi si ţinţi de icosari. Te bucuri ? Cînd încărcaţi cheresteaua ?

— Cum ne-om învoi din preţ, cum începem.

— Bine, să auzim care-i preţul.

Gherasim ridică din umeri, luîndu-şi mutra prostului, se scărpină în cap ca netotul, pe urmă se aşeză pe bocaport şi-l pofti pe kir Velisaratos să stea alături.

— Care-i preţul ? Păi să facem socoteala. Ai opt vagoane de cherestea ?... Fie, dar noi trebuie să facem socoteala pe zece, că atît primeşte corabia noastră.

— De ţe să faţem socoteala pe zeţe, dacă eu am numai opt vagoane ?

— Mai adă două — doar n-o să plecăm cu magazia goală ! Asta înseamnă pagubă, jupîne !

Kir Leonida oftă şi se învoi, turbînd de mînie :

— Bine, platescu pe zeţe vagoane.

— Atunci putem face treaba. Să vedem acum cît preţuieşte metrul de fag la Brăila şi cît la Pireu. Ehei, la Pireu cheresteaua e scumpă !

— Asta ţe te priveste ?

— Nu mă priveşte ; îmi făceam doar aşa, o socoteală. Care va să zică, să zicem că la Brăila ar fi cinci lei...

— Nu-i adevăratu, pe mine mă costă zeţe !

— Stai, jupîne, că făceam socoteala pentru mine. Ai plătit-o zece, e treaba dumitale ; puteai să dai şi douăzeci, dacă eşti filotim din fire. Care va să zică, cinci lei la Brăila, la Pireu să fie douăzeci de drahme, ba poate chiar douăzeci şi cinci...

— Da' de unde ! M-am învoitu cu kir Nicolachi pe zeţe drahme.

Gherasim clătină din cap, cu milă :

— Te-a înşelat, kir Leonida, şi-i mai mare păcatul, că pari om de omenie. Preţul acolo e douăzeci şi cinci de drahme, dacă nu chiar treizeci, află de la mine ! Aşa, şi cum făceam socoteala, dacă ai dat dumneata cinci lei pe

metru, scădem cinci din treizeci, că ce mi-e drahma, ce mi-e leul, înseamnă că-ți rămîn, cîștig curat, douăzeci și cinci de drahme. Ei uite, jupîne, ca să nu spui că te-am prins la strîmtoare, nu-ți cerem să împărțim cîștigul pe din două; o să ne dai numai zece drahme de metru. Drahme ori lei, pentru noi e totuna, numai să plătești în aur...

Negustorul sări în sus, ca ars cu fierul roșu, și începu să urle, făcînd spune la gură:

— Zețe drahme de metru? Asta-i tîlhărie!

— Ascultă, jupîne! zise Gherasim, cu asprime. Ai face bine să-ți stăpînești gura... Noi nu ți-am spart ușa acasă, nici nu ți-am băgat mîna în buzunare. Ți-am cerut un preț; dacă nu-ți vine la socoteală, sănătate bună!

— Si țe facu cu cheresteaua?

— Il aștepți pe kir Iani.

— Il asteptu, il asteptu!... Nu vezi că nu vine?

— Atunci o arunci în Dunăre... Sau, dacă ți-e milă de ea, plătești prețul, jupîne!

— Zețe drahme de metru?

— Zece, dar asta numai acuma, peste un ceas s-ar putea să urce, așa că hotărăște-te pînă mai e vreme!

Kir Leonida începu să se plimbe pe punte, turbînd de mînie:

— Ținți drahme nu-ți azundge?

— Numai zece, jupîne!

— Socotit pe zețe vagoane?

— Pe zece, cît ne-a fost vorba.

— Stii cîte parale fațe asta?

— Cum să nu știu? La ce m-am gîndit pînă acum? O mie de drahme, adică cincizeci de icosari de aur și cu treizeci și cinci despăgubirea...

— Asta-i o avere! Zestre pentru două fete!

— Pentru două fete înstărite, kir Leonida! A mea, cînd am luat-o, n-avea nici cinci parale.

— Bine! zise negustorul, vînăt la față, după o clipă de gîndire. Platescu despăgubirea, și restul plateste kir Nicolachi, cînd predați marfa la Pireu.

— Nu așa, jupîne; să facem cum e obiceiul. Plătești dumneata acuma despăgubirea, că omul lui kir Livarditi așteaptă, ne dai și-o arvună, cît te lasă inima — și aduci hamali să încarce marfa. Cînd treaba-i gata, adaugi la arvună cît o mai fi nevoie să se facă douăzeci și cinci de icosari, sau napoleoni dacă așa ți-e mai la îndemînă, adică jumătate suma. Pentru cealaltă jumătate ne dai scrisoare, să ne plătească la Pireu omul dumitale.

— Si dacă vă prapadiți pe drum? întrebă kir Leonida.

Gherasim îl privi printre pleoape, cu dușmănie, apoi se stăpîni, ridică din umeri și răspunse, cu un amestesc de batjocură și dojenire:

— De, jupîne, fiecare meserie cu primejdiile ei! Dumneata pierzi o pungă de galbeni, noi pierim șase suflete.

Și arătînd la oamenii din echipaj, care așteptau pe punte, să vadă ce-o să mai fie, adăugă, învăluindu-i într-o privire caldă, neașteptată pe chipul lui aspru, de om cioplit numai în cremene:

— Eu zic că, dacă ne prețuiești laolaltă, om face cît icosarii dumitale!

Incărcatul începu după prînz și ținu așa toată ziua — scîndură de fag, gălbuie; Cristea Busuioc o pipăia, bucată cu bucată, lemn bun — și parcă îl durea inima s-o vadă ducîndu-se în țară străină.

Haralamb își pierdea vremea, cînd pe chel, cînd pe la locanta grecului, nefiind de folos nimănuia.

— Nu te-nsurași, mă? îl întreba Ieremia.

Seara încă nu sfîrșiră, încărcatul merse mai departe toată noaptea, pînă se iviră zorile. Cînd răsări soarele, magazia era plină și „Speranța“ nu mai avea decît un metru de la apă pînă la copastie.

— Ce zici, Gherasime, o să țină? întrebă căpitanul. N-am încărcat-o cam fără măsură?

— Nici o grijă, domnule! Am fi putut să mai punem încă două vagoane.

Și cîrmaciul adăugă, rîzînd cu șiretenie:

— Așa cum de altminteri ne-a fost și tocmeala cu jupînul.

— Chiar, ce te faci dacă îţi mai scoate, din pămînt, din iarbă verde, şi cele două vagoane?

— Le încărcăm, dar îi mai ciupim vreo sută de drahme pentru întîrziere şi pentru deschisul bocaportului. Ce, oamenii ăştia să muncească de pomană?

Intr-adevăr, marfa fiind încărcată, fiind puse înăuntru şi scîndurile barăcii, aduse de pe plajă, Ieremia cu plutaşul închideau gura magaziei şi întindeau deasupra o tendă, prinsă pe margini sub drugi de fier întăriţi cu pene.

Anton Lupan rîse din toată inima:

— Da' ştiu că l-ai frecat pe kir Leonida!... Ia spune, de la cine ai învăţat să strîngi oamenii în chingi aşa de tare?

— De la kir Iani, şi de la alt kir Iani, şi de la încă un kir Iani, de la mulţi kir Iani, domnule!

— Fie, dar cred că i-ai întrecut pe toţi kir Ianii! Optzeci şi cinci de icosari sînt o avere, Gherasime!

— Ştiu, aşa spunea şi negustorul.

— Iţi dai seama cît puteau să cîştige căpitanii pe care i-ai slujit pînă acuma?

— Imi dau, să vezi însă istorie: cînd spui un icosar, doi icosari, cincizeci de icosari, ţie, care nu i-ai avut niciodată în mînă, ţi se pare că icosarul e doar o vorbă goală. Dar uite că vine kir Leonida! Domnule, te rog să mă laşi pe mine să număr banii; vreau şi eu să văd cît atîrnă...

Negustorul străbătea cheiul, năduşit, cu giubeaua prăfuită, însă altminteri cu înfăţişarea omului plin de mulţumire.

— Ia te uită la el! zise Gherasim cu ciudă. Parcă s-ar duce la nuntă, nu la jumuleală!... Bună-dimineaţa, jupîne! Noi sîntem gata de plecare; ai adus banii?

— I-am adusu, răspunse negustorul, scoţînd din buzunar o pungă plină. Să merdzem zos si să faţem hîrtiile.

După ce numără banii, cu migală şi cu un fel de teamă, Gherasim îi puse înapoi în pungă, şi îi cîntări în mînă.

— Ei, acum ştiu şi eu ce greutate are aurul! Mai ai şi alte pungi ca asta, kir Leonida?

— Am; asta mă priveste pe mine.

Cîrmaciul clătină din cap, cu milă:

— Grea viaţă trebuie că duci, jupîne! Să cari cu dumneata atîta povară! Şi unde mai pui că numai cîrpitul buzunarelor trebuie să te coste o avere!

Negustorul ridică din umeri, nepricepînd sau făcîndu-se că nu pricepe.

— A, uitasem, zise, cu un surîs de şiretenie. L-am întîlnitu pe kir Livarditi. Ţi-a trimesu multă sănătate.

— Da? făcu Gherasim, fără să tresară, zîmbind cu aceeaşi şiretenie. Şi nu e supărat pe mine că l-am încurcat cu grîul?

— Nu e supăratu de loc. Ba mi s-a părutu chiar vesel. Poate c-o fi înnebunitu de suparare.

Pe cîrmaci îl scotea din fire voia bună a negustorului.

— Şi dumneata eşti cam vesel, jupîne! mormăi, cu ciudă şi cu nedumerire.

— De ţe să nu fiu vesel? Am trimesu marfa, am scapatu de gridză.

— Aşa?... Eşti mulţumit? Ei acu', fiindcă ai dat banii şi ai iscălit hîrtia, am să-ţi spun o vorbă; dar stai jos, să nu-ţi vie ameţeală: Dacă nu te învoiai cu o mie de drahme, îţi duceam marfa şi cu două sute: cu zece icosari, jupîne! Na, ca să-ţi treacă mulţumirea!

O clipă, negustorul se făcu galben şi zîmbetul i se prefăcu în rînjet. Apoi se porni pe rîs, şi rîse, rîse, pînă ce il prinse tusea şi crezură că-l ia şi leşinul.

— Zi asa, fraţicule, zeţe icosari numai? Atunţi stai zos, să-ţi spun si eu o vorbă: ieri am primitu scrisoare de la kir Nicolachi, uite colea, ziţe: „Kir Leonida, trimite cheresteaua că e mare căutare. Platescu oricît, patruzeţi, ţinţizeţi de drahme pe metru, altfel pierdem musteriii si ne faţem de ocară."

— Bine, jupîne! scrîşni Gherasim, abia stăpînindu-şi furia. Altă dată am să ţin seama. Să învăţ şi de la dumneata ceva, nu numai de la kir Iani!

— Să duţi sanatate lui kir Nicolachi si salutări la Patrida! mai spuse negustorul, pornind să urce pe scară.

— Ai văzut, domnule! izbucni cîrmaciul, cu ciudă, cînd rămaseră singuri. Şi ziceai că l-am strîns în chingă!

— Lasă-l în pace! Orice ai zice, am făcut o treabă bună!

— Bună, nu-i vorbă, dar puteam să avem două pungi ca asta, în loc de una!

— Ia, mai bine să ne pregătim de plecare. Văd că barometrul stă neclintit de trei zile. De vînt, ce să mai vorbesc, cred că te îmbie!

— Da, n-am ce zice; vînt de apus; altul mai potrivit n-are de un' să vină.

— Atunci îngrijește de plecare. Butoaiele cu apă sînt pline?

— Pline, de aseară.

— Provizii avem pe trei-patru zile?

— S-a dus Ismail să tîrguiască; trebuie să pice acuma.

— Atunci eu dau o fugă pînă la Căpitănie să fac formele de plecare și peste vreo oră cred că putem ridica pînzele.

— Foarte bine!

Ieșiră amîndoi pe punte; în port începuse forfota zilei. Ismail cu Mihu se întorceau din piață, amîndoi cu cîte un sac în spinare, urmăriți pas cu pas de Negrilă.

Mihu vedea pe chipul bucătarului mare amărăciune.

— De ce ești supărat, nene Ismaile? Nu te bucuri că mergem la Stambul, în Turchia?

Drept răspuns, Ismail oftă, să ți se rupă inima. Ce necaz îl pîndea oare, de se amăra pe măsură ce treceau zilele? Din partea lui, la gîndul plecării, Mihu simțea, pe lîngă oarecare neliniște, o nemărginită bucurie. Și doar nu era orfan, să spui că n-are pe nimeni, nu-i duce nimeni grija știindu-l în lume. Numai că el se gîndise să nu se-ntoarcă pe capul bătrînilor, că și fără el abia își duceau sărăcia; ce adică, să-l trimită iarăși la stînă, să stoarcă baciul din el untul și să-l lase numai cu zerul? Avea să se întoarcă el odată, dar nu cu mîinile goale, să le fie ajutor, nu povară bătrînilor.

Chiar ieri, în timp ce se încărca lemnăria, scrisese carte acasă, iar azi îi lipise timbru și-o pusese în cutia care se ducea cu vaporul: „Mamă și tată, aflați despre mine că m-am făcut marinar, mus adică, și plec pe mare. Sîntem

șase inși, toți unul și unul, iar dintre toți căpitanul e cel mai de omenie, și deștept și cu multă carte, învățătorul de la noi din sat nu-i ajunge nici la călcîie. Las' că și nenea Gherasim, cîrmaciul, cu toate că strigă uneori cu asprime, are o inimă să nu-i găsești pereche în lume. Eu mă am bine cu fiecare, și cu nenea Ismail, bucătarul, că mă hrănește cu bucatele cele mai bune, musaca, și-o să-mi dea și sarailie, cînd om ajunge în Turchia. Nenea Ieremia mă învață cum să țin pușca la umăr și să ochesc prin cătare; pe el ca țintaș nu-l întrece nimeni. Odată a doborît două rațe dintr-o împușcătură, nu știu cum le-a luat, zice că le-a prins în linie, de era să-l lovească damblaua pe năsosul de la Căpitănie, că el umblă trei zile prin baltă, pînă să împuște una. Și cu nenea Cristea Busuioc, care a venit cu pluta tocmai de pe Bistrița, m-am împrietenit acum, mai în urmă — că altfel e cam posomorît și scump la vorbire, cătrănit cum zice nenea Ieremia; el m-a învățat să fac alt soi de fluier, cu găuri mai multe, pot să cînt cu el și mai gros și mai subțire. A mai fost cu noi un om, pînă acuma — l-am ajutat cînd lucram fierărie, ceilalți spun că-i un încurcă-lume, dar eu îl socotesc om de ispravă, numai că poate are și el un of la inimă. Nenea Ieremia, că îi e văr, zice, hai măi Haralamb cu noi și-o să-nnebunească turcoaicele după tine! Iar el zice, și ce dac-au să înnebunească și mie nu mi-o place nici una? Așa că nenea Haralamb nu vine cu noi, rămîne aici, la Sulina. Mamă și tată, eu vă las cu bine. Și Negrilă s-a împrietenit cu toată lumea. Numai lui nenea Ismail i-a făcut odată mare rușine..."

Cînd Ismail și Mihu pășiră pe punte, Gherasim îi și luă în primire:

— Pe unde zăboivirăți? Ce, credeți că mai e timp de căscat gura?

Apoi strigă, să-l audă și ceilalți, adică plutașul, care tot orînduia parîmele, și Ieremia, care stătea de vorbă cu Haralamb, lîngă schelă:

— Ei, băieți, luați-vă rămas bun de la Sulina!

— Cum adică, nene Gherasime, plecăm chiar acuma? întrebă musul pornind să sară într-un picior în jurul magaziei.

— Acum, fără zăbavă, că ia uite ce vînt bate; vînt de zile bune! Dar ia pune tu mîna pe sondă, şi vezi cum stăm cu apa în santină. Cu încărcătura asta nu se poate să nu fi pătruns vreo picătură.

Mihu îi îndeplini porunca la iuţeală, bucuros că plecau la drum, bucuros că i se încredinţa o treabă de însemnătate mare.

— E apă de vreo trei degete, nene Gherasime!

— Asta-i nimica toată; aşa-i pînă se umflă bordajul. Da', ori cum, de ce s-o lăsăm acolo? Pune mîna pe pompă şi dă-o afară.

Peste vreo jumătate de oră, cînd musul, roşu în obraz şi plin de năduşeală, fiindcă trăsese la pompă cu toată sîrguinţa, termina cu scosul apei din santină, se întorcea şi Anton Lupan de la Căpitănie.

Oamenii îl înconjurară:

— Plecăm, domnule?

— Chiar acuma! Ieremie, vino cu mine în cabină. Am să-ţi dau două carabine, una pentru tine, să nu te mai încurci cu flinta aia ruginită, alta s-o încredinţezi tu cui crezi că e mai bun ochitor, după tine, că pe tine, unul, asta o ştiu bine, nu te poate întrece nimeni.

— Poate văru' Haralamb, domnule... E drept, că nu ne-am pus la încercare, dar nici n-ar mai avea rost acuma, dacă drumurile ni se despart pentru multă vreme!

Haralamb stătea pe chei, cu căciula dată pe ceafă, cu minteanul pe umeri, cu o muşcată roşie în gură, urmărind manevrele de plecare. Ceva mai sus, la chei, sosise vaporul de pasageri de la Galaţi şi tocmai se punea schela.

— Ia treci, mă vere, şi desfă legătura! strigă Ieremia.

Haralamb se apropie de bintă şi prinse să slăbească parîma, fără să lase muşcata din gură.

— Şi aşa, să nu uiţi! îi mai spuse văr-su, aceasta fiind clipa despărţirii. Dacă te duci pe acasă, vezi ce-i cu ai bătrîni. Să nu-mi poarte de grijă, dacă n-or primi prea repede veşti de la mine.

Pe schela vaporului se îmbulzeau, coborînd grăbiţi, călătorii — fel de fel de lume, pescari, ţărani, negustori, tîrgoveţi, care cu geamantane, care cu saci, cu traiste şi boccele... Deodată, Haralamb, care se uita la ei în neştire, scăpă muşcata din gură. Printre ceilalţi cobora un om în haine de dimie sură, înalt şi spătos ca haiducii, cu căciula turtită, cu mustaţa lungă, cînepie, cu ciomag la subsuoară şi încruntat să te înspăimînte chiar dacă n-ai fi avut nimica pe inimă. Un poliţai înarmat cu pistol şi cu iatagan arcuit în urmă, venea după dînsul, aruncînd priviri fioroase în juru-i, ca toţi poliţaii din lume.

Haralamb păli.

— Ce e, măi vere? îl întrebă Ieremia.

Iar el răspunse, pierdut:

— Sacagiul! Acum mi s-a zis!

— Păi ce mai stai? Fugi!

De spus, poţi să spui, poţi să şi faci, că nu eşti olog, dar mai pe urmă, unde te ascunzi? În stuf, ca moş Ifrim?

Flăcăul aruncă priviri repezi în jur, îl văzu pe sacagiu intrat în vorbă cu cineva, întrebînd, descusînd, în vreme ce poliţaiul se uita la toată lumea urît — şi nu mai zăbovi: dintr-un salt fu pe bordul „Speranţei", luă puntea în lung, cu umerii aduşi, şi nu se mai opri decît sub tambuchi...

Portul rămînea în urmă, domol, cu vapoarele care afumau cerul albăstrui, cu corăbiile bătrîne care-şi legănau catargele în fum, cu magaziile lui cenuşii, care piereau, pe rînd. Pieri şi Căpitănia, cu şopronul sub care aceeaşi femeie ştiută de mult, Lăstuna, pe numele ei neobişnuit, jumulea raţe şi frigea guvizi, în vreme ce căpitanul mai buchisea şi acum, nedumerit: a-c ac, s-a-c, sac — cu nasul în abecedarul blestemat care rămînea greaua povară a vieţii lui.

— Mă vere, asta mi-ai făcut-o tu! scrîşni Haralamb, de sub tambuchi. Tu l-ai îndreptat aici!

— Păi dacă l-aş fi îndreptat eu, nu te-ar fi dibuit de la început? Ce, ar fi trebuit să-ţi caute urma patru luni?

Se sfîrşea canalul, marea era în faţă, deschizîndu-i „Speranţei“ poarta Levantului, spre vechiul Stambul.

Ţărmul de nisip rămînea departe, mai şters, mai nefiresc, de-ai fi zis că era numai o închipuire, care îndată avea să-ţi piară din gînd. Plaja se mai văzu un timp ducîndu-se către miazăzi, pe urmă, apa începu să se ridice asupra ei, udîndu-i nisipul, întinzîndu-se spre stufăriş — şi-atunci rămase doar stufărişul şi sălciile — alt timp. Iar după ce totul pieri, numai turnul cenuşiu al farului înfruntă depărtarea, dar nu pînă tîrziu, căci nici el nu putea fi decît vremelnic mai înalt ca timpul grăbit.

Pe punte, forfota din clipa plecării pierise şi se lăsase liniştea foşnitoare din codrii adînci. Pînzele fremătau printre norii albi, destrămaţi şi scîndura bordajului spunea mării povestea ei, din timpul cînd nu fusese lemn de corabie, ci stejar uriaş.

Gherasim stătea la cîrmă, căpitanul în dreapta lui, iar ceilalţi, de o parte şi de alta, uitîndu-se spre orizont, mîndri şi dîrji, în timp ce etrava, foşnind, îşi începea marşul ei — ştiţi...

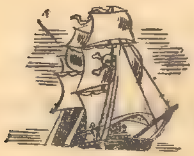
Era în a cincisprezecea zi a lui iulie 1881 — „Speranţa“ pornea la drum cu toate pînzele sus...

PARTEA A DOUA

Ultima sirenă

CAPITOLUL VIII

Oprire la Țarigrad

În acea vreme, cînd vasele cu pînze puteau fi întîlnite încă destul de des în toate mările lumii, Marea Neagră, Marmarana și Arhipelagul cunoșteau mai mult caice și barcazuri, aproape toate cu cîte două catarge și cu vele puține, adesea croite la întîmplare sau după chibzuința nu prea învățatului lor căpitan.

De aici nu trebuie să se înțeleagă că aceste mici corăbii erau cu totul și cu totul pradă întîmplărilor grele și furtunilor. Dar tot atît de adevărat este că, dacă echipajul lor nu dovedea o iscusință și o bravură nemaipomenită, nu le rămînea decît să aștepte cuminți în porturi vremea bună — sau, cînd furtuna venea pe neașteptate, să fugă din calea ei cu iuțeala omului desperat. Altfel, sfîrșitul nu putea fi decît naufragiul — coșmarul oricărui marinar.

Cu „Speranța" era altceva...

Bunele însușiri ale unei nave le dă, în primul rînd, forma ei și felul cum e construită. Despre asta s-a vorbit cînd corabia noastră se afla pe plaja Sulinei. Forma asigură viteza și stabilitatea vasului, pe care forțe dinafară, valurile și vîntul, cată să-l răstoarne, iar o construcție îngrijită și solidă îl face să reziste în această luptă.

Dar pentru izbînda navigației, fie pe vreme bună, fie pe furtună, tot atîta însemnătate are împărțirea pînzelor.

Sînt corăbii cu unul, două, trei, cinci și chiar mai multe catarge. In ceea ce privește numirile lor, altele în fiecare

colț al lumii, adesea le încîlcesc pînă și navigatorii — să ne mulțumim cu atît cît ne trebuie, ferindu-ne de orice ar putea să ne stîrnească învălmășeală în creier.

„Speranța" era ceea ce se numește o goeletă, după numărul catargelor și felul velaturii. Cu trei pînze triunghiulare la prova, ridicate pe straiuri, cu o velă mijlocie pe catargul mic, împlîntat la o treime din lungimea corăbiei, lîngă peretele despărțitor dintre cabina echipajului și magazie, și în sfîrșit, cu o velă mare pe al doilea catarg, ceva mai înalt decît primul, — pare-se că ea avea, ca orice goeletă, cea mai bine împărțită velatură din vremea aceea și poate chiar din toate vremurile. O dovedise întrucîtva deunăzi, cu prilejul primei ieșiri pe mare, iar astăzi, cînd naviga cu alt vînt, mai aspru, dovada se întărea. Dar adevărata dovadă avea s-o facă mai tîrziu, pe mări furtunoase, prin uragane, prin strîmtori răscolite de valuri și semănate cu stînci — căci „Speranța" pornea la drum greu și lung, după cum vom vedea.

Oamenii știau încotro merg, de aceea, în clipa plecării stătuseră pe punte, umăr la umăr, privind spre orizont, mîndri, aspri și încordați. Acum, cînd corabia se așternuse la drum, sub cerul senin, fiecare se dusese la treaba lui, fără însă ca fierberea din sufletele lor să se fi terminat.

Anton Lupan coborîse în cabină, să scrie Jurnalul de Bord, de grija căruia nu trebuie să uite niciodată corăbierul, fie c-ar fi pe furtună, fie pe timp bun: „15 iulie 1881, ora 9,30 farul de la Sulina s-a pierdut din vedere; navigăm spre Stambul, cu vînt de la vest, de forța trei, cu toate pînzele sus, Gherasim și Cristea Busuioc fiind în primul cart..."

Gherasim stătea la cîrmă, iar Cristea Busuioc făcea de veghe la prova, cum se obișnuiește pe orice corabie cînd navighează, pe lîngă țărm sau în larg.

— Nene Cristea, dumneata ești de veghe? întrebă Mihu.

Întreba numai ca să intre în vorbă cu plutașul, fiindcă altminteri doar îl știa ce face acolo, de vreme ce Gherasim îl pusese de cart.

Cristea Busuioc stătea pe marginea parapetului, cercetînd încordat fața mării, deși, cît vedeai cu ochii, nu erau decît valurile care de la o clipă la alta își lepădau milul Dunării și se albăstreau.

— Da, de veghe.

— Și ce trebuie să faci?

— Să văd dacă nu se ivește ceva în fața noastră... Haide, băiete, du-te d-aici, nu mă ține de vorbă! Ce, tu altă treabă n-ai?...

Asta era necazul, că băiatul n-avea nici o treabă pînă nu ieșea Anton Lupan din cabină, und naiba știe ce tot scria!

— Mihule, tu să mă aștepți pe mine, să aruncăm locul[1]! îi spusese căpitanul, acum o jumătate de ceas.

Și de atunci, musul se învîrtea pe punte, fără ca măcar să fi înțeles ce urmau să arunce, el cu Anton Lupan. Nimic de pe bord nu i se părea de prisos, ca să spui că trebuie aruncat.

— Nene Gherasime, acum nu mai mergem pe o coastă; se cheamă că avem lest, nu-i așa?

Pe naiba, lest! Era la mintea cocoșului ce se întîmplase de vreme ce aveau opt vagoane de cherestea în hambar — dar întreba și el, într-o doară, să-l zgîndăre la vorbă pe cîrmaci.

— Nu, băiete, avem marfă, lestu-i alt marafet, cum de uitași? Și încă marfa n-ar fi nimic! Avem cu noi ceva care atîrnă mai greu: o pungă plină cu icosari! Hai, și-acum du-te, nu mă mai bate la cap!

Musul luă puntea în lung, tot trăgînd cu ochiul la tambuchiul pe unde trebuia să iasă Anton Lupan. Ajungînd în dreptul bocaportului, se opri și se uită la Negrilă, înciudat. Cîinele îi ținuse tovărășie omului de veghe, apoi, văzînd că totul pe mare era limpede, că nici pescărușii nu se mai roteau pe sus, pieriseră spre uscat, se tolănise la soare și dormea liniștit pe hambar. Ce viață tihnită! Și musul care crezuse că marinarul trebuie să se zbuciume neîncetat!

[1] Citește „log"

Dar oare, pe puntea „Speranței", în afară de el nu se mai frămînta nimeni la acest ceas ?

Ismail tăia ceapă în bucătărie și lăcrima ; dacă era vreo frămîntare în ființa lui, cum s-o vezi ? — omul lăcrămează la ceapă mai vîrtos decît la orice necaz !

Frămîntarea adevărată era dincoace, în cabina echipajului, la un pas.

— Mă vere, tu mi-ai făcut-o ! Să știi că te bat ! scrîșnea Haralamb.

Ieremia stătea pe marginea patului și își freca flinta lui ruginită, necăjit că nu-i putea scoate lustrul pe care îl avea carabina dată de căpitan.

— Cum era să ți-o fac eu ? Tu n-ai atîta minte în cap ?

— Și-acum să-mi spui cum ies din belea ?

— Păi beleaua ai lăsat-o în urmă, fii mulțumit c-ai scăpat ! Iacă, mai bine leapădă țoalele de pe tine și ține de colea haine de marinar ! Hai, că la ora prînzului intri de cart !

— Asta cine a spus ?

— Gherasim, că el e șeful de echipaj.

— Adică vrei, nu vrei...

Haralamb spumega de necaz.

— Măi vere, — îl liniști Ieremia, — de ce-ți faci tu inimă rea ? Dacă nu te împaci cu viața de marinar, nu te împiedică nimeni să te dai jos la Țarigrad, să cauți o corabie sau un barcaz și să faci calea-ntoarsă, că vădanele tale or fi suspinînd pe mal.

— Nu, că eu vreau să mă-nsor, să mă fac gospodar.

— Cine-o să te ia pe tine ? Nu te vezi că ești amărît și sărac ?

— Ehe ! Lac să fie, că broaște !... Ghiocica, ori alta ca ea !

— Și dup-o săptămînă s-o tulești iar ? Păi ce, tu ești făcut să stai în laț și să-ți dea de mîncare socrul bogat ? Hai, mă, cu noi, să vezi lumea, și-așa o să te luminezi și tu la cap, singur o să spui că mai înainte n-ai avut minte nici cît un vițel proaspăt fătat. Unde mai pui că o să strîngi și gologani, destui ca să-ți faci casă și să te însori cu cine oi vrea.

— Dar cum o să merg, că nici măcar nu mi-am scos carte de marinar ?

— O să-ți scoată căpitanul, cînd om ajunge la Țarigrad.

— Va să zică, v-ați înțeles pe spinarea mea !

— Păi sigur că m-am dus să mă sfătuiesc cu el, dacă te-am văzut în necaz !

Haralamb rămase pe gînduri, scărpinîndu-se cu nehotărîre în cap.

In acest timp, „Speranța" își urma drumul, în larg, departe de uscat. Gherasim mînuia cîrma, chinuindu-se să țină după busolă unghiul dat de căpitan. Naviga de peste douăzeci de ani, străbătuse Marea Roșie, de la Suez la Bab-el-Mandeb, Mediterana barem o colindase în lung și-n lat, iar de cîteva ori trecuse chiar dincolo de Gibraltar, prin golful Biscaiei, canalul Mînecii, către Amsterdam, dar nici pînă azi nu se împăcase pe deplin cu busola, care îi ostenea ochii și îl toropea. Ii venea mai la îndemînă să țină drumul după soare, după stele, și cu atît mai ușor după semne de la uscat ; de altminteri, chiar și căpitanii lui, ceilalți, pe cît le era cu putință, mergeau pe lîngă mal, neavîntîndu-se în larg decît atunci cînd n-aveau încotro ; cît despre busolă, se uitau la ea numai la zile mari.

Acest fel de a merge, pe lîngă coastă, se numește cabotaj. Din partea lui, Anton Lupan se simțea mai liniștit știindu-se departe de uscat ; într-adevăr, pentru cel care cunoaște marea și știe să se lupte cu ea, primejdia nu e în larg, ci la mal, așa cum mai tîrziu se va dovedi, cu vîrf și-ndesat.

De aceea, ieșind de la Sulina, căpitanul „Speranței" luase drumul spre sud-est, pînă ce orice urmă a țărmului se topise, departe, sub orizontul încețoșat, și abia atunci îi dăduse lui Gherasim unghiul care de acum înainte trebuia ținut cu strășnicie, treabă plină de răspundere pentru orice cîrmaci. De aceea stătea Gherasim încruntat, de aceea cînd Mihu îl zgîndărise la vorbă răspunsese îndestul de posac ; altceva fusese deunăzi, cînd ieșiseră să se plimbe cîteva ceasuri în larg, și altceva era acum, cînd

busola trebuia să-i scoată 250 de mile depărtare de Sulina, în gura Bosforului, către Ţarigrad.

Peste o jumătate de ceas, căpitanul ieşi pe punte, îşi aruncă ochii la dîra înspumată pe care „Speranţa" o lăsa în urmă, apoi se apropie de cîrmaci:

— Gherasime, schimbă drumul mai la vest un cart!

Pe vremea aceea, corăbierii nu măsurau unghiurile în grade, ca azi, fiindcă 360 de liniuţe trase pe cadranul busolei ar fi zăpăcit ochiul bietului cîrmaci, fără să aducă vreun folos adevărat, atîta timp cît o corabie, mişcată de vînt, nu putea niciodată să urmeze drumul cu precizie de grad. Ei împărţeau cadranul în patru sferturi, după cele patru puncte cardinale, iar fiecare sfert avea opt carturi, un cart numărînd astfel unsprezece grade şi ceva.

— De ce-am schimbat drumul, domnule? întrebă Mihu, apropiindu-se de căpitan, pe de o parte curios, pe de alta dorind să-i amintească de prezenţa sa şi de-o anumită treabă nelimpede pe care fusese vorba s-o facă amîndoi, încă de acum un ceas.

— Iată de ce, Mihule... răspunse Anton Lupan.

Din lămuririle date de el musului, se înţelegea cam aşa: e uşor să tragi o linie pe hartă, unind gura Bosforului cu Sulina, să măsori unghiul pe care acest drum îl face cu orice meridian şi apoi, încredinţîndu-l cîrmaciului, să te culci împăcat. Corabia însă nu merge mai niciodată întocmai pe drumul acesta; în timp ce prova ei rămîne îndreptată tot timpul sub unghiul arătat de busolă, ceea ce pe un navigator fără pricepere îl poate prea des înşela, vîntul sau curenţii mării o fac să alunece de-a latul — să deriveze, cu un cuvînt folosit de marinari — şi astfel, cu toate măsurătorile şi cu toată strădania cîrmaciului, ea iese în altă parte, nu unde te-ai aşteptat.

Privind dîra lăsată în urmă, care e cu atît mai arcuită cu cît corabia alunecă mai mult de-a latul, Anton Lupan măsurase din ochi deriva şi îşi dăduse seama că dacă mergeau mai departe aşa, vîntul de la vest i-ar fi împins treptat în larg şi în loc să nimerească în Bosfor, s-ar fi pomenit altundeva, mai la răsărit, pe coasta Anatoliei. În vremea aceea, ochiul căpitanului ţinea locul multor instrumente de navigaţie, dar cînd ochiul era deprins cu măsurătorile, iar căpitanul se dovedea dibaci, corăbiile ajungeau la locul dorit aproape tot aşa de sigur ca vapoarele de azi. Poruncindu-i cîrmaciului să schimbe drumul, căpitanul socotise că zădărnicea păgubitoarea derivă şi astfel, deşi acuma prova „Speranţei" era îndreptată cu un cart mai la vest de drumul adevărat, el era sigur că au să iasă în gura Bosforului, tocmai unde doreau.

Abia sfîrşise de dat aceste lămuriri, cînd pe tambuchiul din prova ieşi Haralamb, bocănind cu cizmele pe scări, îmbufnat.

— Aoleu, că mîndru-ţi mai stă marinar, nene Haralamb! strigă Mihu, uitînd chiar şi de acea treabă hotărîtă s-o facă împreună cu Anton Lupan.

Pînă şi Gherasim, de la cîrmă, cît era el de încruntat, ridică ochii din busolă şi zîmbi pe sub mustaţă, mulţumit de înfăţişarea noului său om din echipaj. Era chipeş Haralamb în straiele lui de ţăran, dar să-l vezi acum, cu tricoul vărgat şi cu boneta albastră din cap!

— Mă, ascultă ce-ţi spun eu! zise Ieremia, urcînd după el, cu flinta sub braţ. N-o să fie turcoaică să nu leşine după tine, numai cum te-o vedea!

Chiar şi Negrilă se ridică de pe bocaport, se uită nedumerit la noul marinar, îşi ciuli urechile, mîrîi mirat, apoi, dumirindu-se, se repezi la el şi începu să latre vesel, stîrnind pe puntea „Speranţei" adevărat bairam.

Numai Ismail rămăsese posomorît în bucătăria sa, tot tăind ceapă pentru plachie şi lăcrămînd necurmat.

— Ia fă-te-ncoa', frate Haralamb, să te ung ajutor de cîrmaci! strigă Gherasim. Hai, că dacă eşti isteţ, nu-i treabă grea.

Dar poate că mai mulţumit decît toţi era Anton Lupan; de mult îşi pusese el ochii pe Haralamb, îl ştia bun marangoz, bun fierar, vrednic, voios, uneori cu haz, însuşiri greu de întîlnit toate deodată la un singur marinar. Să nu-i porţi recunoştinţă sacagiului care picase la ţanc?...

Mihu rămăsese pe punte, bosumflat.

— Domnule, parcă era vorba să aruncăm nu ştiu ce...

— Lochul, Mihule! Vino încoa'!

Poţi oare să povesteşti călătoria unei corăbii din celălalt veac fără să aminteşti despre această unealtă care şi-a făcut treaba, glorios, zeci şi zeci de ani? Fiindcă nu e vorba de lochul folosit pe vapoarele de azi, ci de un instrument de multă vreme uitat: o bucată de scîndură, ca un sfert de cerc, cercul întreg să zici c-ar fi fost de mărimea obişnuită a unei roţi de car. Pe latura rotundă, lemnul are găuri, umplute cu plumb, pentru o trebuinţă care se va vedea. De cele trei colţuri se leagă trei capete de saulă, parîmă subţire împletită anume ca să nu se poată întinde, nici dezrăsuci, oricît ai scărmăna-o — şi toate trei se înnoadă, ca o labă de gîscă, de altă parîmă, aceasta lungă de cîteva sute de paşi. Arunci scîndura în apă, loch cum se cheamă, în toată alcătuirea sa; plumbul o face să stea în picioare, şi după ce vîrtejurile stîrnite de corabie în alunecarea ei se topesc în val, ea rămîne în mijlocul mării ca un popîndău nemişcat, în timp ce parîma cu care e legată alunecă peste parapet, pas cu pas.

Pentru a înţelege restul, trebuie să ştii — şi Mihu aflase asta încă de la Sulina, cînd îşi băga nasul prin hărţi cerîndu-i mereu lămuriri lui Anton Lupan — trebuie să ştii că un grad, din cele 360 ale unui meridian, are cam 111 kilometri, iar un minut, din 60 de minute ale unui grad, are la rîndul lui cam 1850 de metri, lungimea milei marine, singura măsurătoare folosită de corăbieri în trecut, ca şi azi.

Pe parîma lochului, după ce se lasă o lungime îndestulătoare, în scurgerea căreia să fii sigur că scîndura aruncată în apă nu se mai mişcă, ci a rămas pe loc, ca un par, se fac noduri la depărtări egale, între unul şi altul măsurîndu-se 31 de metri fără ceva. Parîma alunecă, numeri nodurile şi te uiţi la ceas; dacă într-un minut trece, de pildă, un nod, înseamnă că în acest timp corabia a mers acei treizeci şi unu de metri fără ceva — cifră care înmulţită cu 60, face 1850 metri, adică o milă marină pe ceas. Deci, cîte noduri se scurg într-un minut, atîtea mile va străbate corabia într-un ceas, bineînţeles dacă viteza între timp nu se va schimba. De aceea, cînd vorbeau de iuţeala vasului lor, corăbierii din trecut nu spuneau mile, ci noduri, cuvînt vechi, dar folosit de unii încă şi azi, fiindcă marinarii, dacă ne amintim ce spunea Gherasim, sînt mai încăpăţînaţi păstrători ai tradiţiilor decît oamenii de la uscat.

Cam acestea ar fi cuvintele cu care un căpitan i-ar lămuri musului său folosinţa lochului, ca să fie sigur că lămurirea îi pătrunde mai uşor în cap. Lochul adevărat are însă nodurile de două ori mai dese, căci o parîmă prea lungă ar însemna o mînuire mai grea, iar timpul măsurătorii se micşorează şi el la o jumătate de minut, ceea ce nu-i greu să se înţeleagă că duce la acelaşi rezultat. Cît despre ceasornic, pentru uşurarea trebii era înlocuit cu o nisiparniţă, străvechi instrument de măsurat timpul, alcătuit din două bule de sticlă unite printr-o mică gîtuitură. Într-una din ele se afla pus, cu socoteală, atît nisip cît să se poată scurge în cealaltă, în cîtimea de timp pe care doreai a o măsura...

„Speranţa" naviga cu 6 noduri, asta însemnînd, deci, 6 mile pe ceas.

— Şi la ce trebuie să ştim iuţeala, domnule? întrebă Mihu, în timp ce trăgea lochul înapoi, pe punte, şi întindea saula la uscat, sub îndrumarea lui Anton Lupan.

— Fiindcă dacă ştim cîte mile facem pe ceas, — răspunse acesta, — putem să le măsurăm pe hartă şi să vedem cam în ce loc ne găsim la un moment dat. Iată, eu ştiu de pe acum că dacă vîntul nu scade, deseară, la ora şase, o să fim în dreptul Constanţei; e trebuitor să ştii în orice clipă, cînd eşti departe de coastă, cît drum ai străbătut şi cît ţi-a mai rămas.

Vremea se păstra frumoasă şi vîntul bătea statornic, de la uscat. Cei cîţiva nori albi care pluteau pe cer de dimineaţă se topiseră o dată cu venirea amiezii; numai orizontul, de jur împrejur, era îngreuiat de o pîclă albastră. Din cînd în cînd, departe, în dreapta, în tribord, ca să vorbim ca nişte adevăraţi marinari, lucea în soare aripa unui pescăruş răzleţ, dovedind că într-acolo se afla coasta. Pe mare se fugăreau valuri, unele înspumate, însă „Speranţa", care le primea dintr-un bord, nu se balansa nici de-o

șchioapă, ci doar sălta, domol, între văi și creste, împungînd cerul cu catargele și trăgînd pe el o linie dreaptă.

Haralamb intrase de veghe o dată cu începerea celui de al treilea cart, treabă ușoară chiar pentru unul care n-a fost în viața lui marinar. El stătea în același loc unde de dimineață stătuse plutașul, și pare-se era tare mîndru de însărcinarea sa.

— Gata, domnule, l-am cîștigat! îi spuse Ieremia lui Anton Lupan. Asta nu mai debarcă la Stambul, chiar dacă ar vrea să-l facă ginere turcul cel mai bogat!

Credea că îl cîștigase cu vorbele lui înțelepte — și cînd colo, pe Haralamb îl zăpăcise haina de marinar. Dar lasă că și Gherasim avusese partea lui, care prețuia măcar tot atît cît tricoul vărgat; în loc să-l pună la spălat puntea, ca pe orice marinar proaspăt, îi încredințase cîrma, firește el neîndepărtîndu-se de lîngă ea — și timp de un ceas, cînd hăis, cînd cea, „Speranța" navigase condusă de Haralamb.

Toate păreau să meargă strună, oamenii se înfrățeau cu marea, erau voioși, își lăsaseră grijile la uscat — numai Ismail clipea des, cu gîndul aiurea, posomorît și posac.

Pe la trei ceasuri după-prînz văzură o corabie cu două catarge, care trecea departe, prin dreapta, pesemne ținîndu-se în preajma coastei, căpitanul neavînd îndrăzneala să navigheze în larg.

— Te pomenești că-i „Penelopa"! zise cîrmaciul, rîzînd pe sub mustață. Dac-ar fi așa, aș vrea să văd ce mutră ar face kir Velisaratos...

— Nu cred să fie „Penelopa"; are catargele mai înalte, răspunse Anton Lupan, uitîndu-se prin ochean. Și chiar dac-ar fi ea, cheresteaua lui kir Leonida n-o s-o mai încarce!

Tot în tribord, pe la cinci și jumătate, se zări o dîră de fum, plutind deasupra orizontului.

— E un vapor care intră în portul Constanța, spuse căpitanul, după ce privi ceasul. Vezi, Mihule, a fost bună socoteala noastră. Ia hai să mai măsurăm viteza o dată. Acum, am să te pun pe tine să arunci lochul...

Prima oară, musul ținuse nisiparnița — căci doar nu era să purceadă la toate deodată, în primele lui ceasuri de navigație.

Se apropia seara și întîia zi a călătoriei se scursese pe neobservate. Anton Lupan, Gherasim și Ismail se schimbau din patru în patru ore, la cîrmă, iar Ieremia, Haralamb și Cristea Busuioc făceau pe rînd de veghe. Mihu și Negrilă se plimbau de la unii la alții.

Cei care nu erau de cart cinară la ora șapte, ca să termine înainte de a cădea noaptea. Pe urmă, Gherasim coborî sub tambuchiul de la pupa, în laturile căruia se aflau magazioarele cu zestrea „Speranței", scoase două felinare mari, cu sticla groasă, unul verde, celălalt roșu, și după ce le aprinse, se apucă să le pună la locul lor, în dreptul catargului mic, deasupra parapetului.

— Astea ce sînt, nene Gherasime? întrebă Mihu.

— Felinarele de poziție.

Musul rămase cu gura căscată.

— Vezi tu, — îl lămuri cîrmaciul, — dacă noaptea vine o corabie în calea noastră, după felinarele astea își dă seama încotro mergem și știe să ne ocolească. Îndată ce cade seara, orice corabie trebuie să pună un felinar roșu în babord, adică aici, în stînga, și altul în tribord, așa fel ca să poată fi văzute din față. Înțelegi mai departe?

— Nu prea, mărturisi băiatul.

— Uite, — continuă Gherasim, scărpinîndu-se în creștet, — să zicem că ești de veghe noaptea și vezi deodată în față o lumină roșie. Ce înseamnă asta?

— Că e o corabie, firește!

— Dar cum e, cu fața?

Mihu se gîndi o clipă, privind felinarele.

— Nu! Dacă ar fi cu fața ar trebui să le văd pe amîndouă. Înseamnă că o văd dintr-o coastă.

— Învață să vorbești; dintr-un bord, nu dintr-o coastă. Dar din care anume?

— Din babord! răspunse musul, după ce se gîndi iarăși.

— Așa e, băiete! Și dacă tu o vezi din babord, încotro are prova, adică încotro merge?

— Spre stînga mea, nici vorbă.

— Atunci tu ce se cuvine să taci, ca să nu dai in ea, ca orbetele?

— Păi ce să fac? S-o iau nițel la dreapta.

— Întocmai! Și așa, ea ce bord o să-ți vadă? Adică, lumina verde, sau a roșie?

— Păi dacă o iau la dreapta, înseamnă că mă întorc spre ea cu babordul.

— Bine, băiete! Cu asta ai învățat rostul felinarelor. Ca să nu uiți niciodată, trebuie să știi o regulă: dacă vezi verde în partea unde și tu ai tot verde, ori roșu unde ai roșu și tu, atunci nu te pîndește nici o primejdie. Marinarii au făcut din regula asta chiar o poezie; ține-o minte și tu: Verde-n verde, roș în roș, drumu-i bun din moș strămoș...

În clipa cînd Gherasim își sfîrșea lămuririle, clopotul bătu de patru ori, vestind sfîrșitul ultimului cart al zilei; acum începea serviciul de noapte. Căpitanul, care zăbovise în cabină să scrie în Jurnalul de Bord, ieși pe punte.

— Mihule, du-te de te culcă îndată, că la miezul nopții intri de veghe.

La început, lui Mihu nu-i veni să creadă; pe urmă, dîndu-și seama că Anton Lupan nu era din cei care să amăgească oamenii, începu să sară într-un picior pe punte, chiuind ca haiducii.

— Mai încet, că aici nu ești la stînă! îl potoli cîrnaciul.

Apoi se întoarse spre căpitan, scărpinîndu-se cu îndoială în creștet:

— Domnule, poate nu e bine să-l punem de la început chiar noaptea. Să fi făcut măcar un cart de ziuă.

— N-avea nici o grijă, Gherasime; tot de veghe a fost cît a ținut ziulica... Dar bagă de seamă, Mihule, dacă te prind că nu adormi numaidecît, s-a zis cu veghea!

Musul coborî în cabină, se cățără în patul lui, își trase pătura pînă peste cap, închise ochii, strînse pumnii și adormi la iuțeală, fiindcă așa îi poruncise căpitanul. Dar gîndul lui rămăsese afară, pe puntea umezită de abureala rece a nopții, sub pînzele care legau marea cu cerul.

La miezul nopții, cînd își luă postul în primire, toate i se păreau cunoscute în juru-i, ca și cînd ar fi fost om de veghe o veșnicie — și cu cît i se păreau mai cunoscute, cu atît simțea mai rece în spinare gheara unei neliniști fără nume.

— Mihule! strigă Anton Lupan, de la cîrmă.

În noapte, glasul avea ceva tainic. Răsărise de curînd o bucată de lună tîrzie.

— Da, domnule!

— Nimic; voiam să știu dacă ești acolo. Nu trebuie să stai țeapăn, că doar dacă e să se vadă ceva, se vede de departe. Poți să te mai miști pe punte. Dacă ți se face urît, mai vino încoace.

Auzindu-le glasul, Negrilă, care dormea pe undeva, în umbră, se săltă în picioare, căscă, apoi se apropie de stăpînă-su, lipăind pe punte, și începu să i se frece de cizme.

— Hai, fii cuminte! Acum n-am timp de tine!

Tînărul mus stătea aplecat peste parapet, la prova, cu ochii ațintiți înainte. Luna se ridica pe cer, ascunsă sub pînze, și marea, ruginie la început, începea să se argintează. Era atîta liniște, că se auzeau valurile, pînă departe, murmurînd domol, cu o mie de glasuri. Sub bompres, etrava tăia apa, foșnind tainic; cîte un val se spărgea în bordaj, alene, și vîntul îi prindea jerba albă, spulberînd-o în scîntei ude.

Spre răsărit, în lumina lunei, cerul era palid, lăptos ca varul; mai sus, bolta se albăstrea și lăsa să se vadă stele răzlețe, parcă mișcătoare, care se fereau cu teamă din calea catargelor.

Mihu rămase așa o vreme, cu ochii cînd la cer, cînd la mare. Dormeau toți pe corabie, iar el cu căpitanul le țineau soarta în mînă. Era rece a naibii gheara aceea care-l rîcîia în spinare! Arar, cîte o stea mică se desprindea de pe boltă, ca o frunză firavă scuturată de vîntul toamnei, și după ce lăsa în urmă o dîră nesigură, se stingea deasupra valurilor. Încolo, nu se vedea nimic, cît era de lung orizontul și de întinsă marea.

— Domnule, — întrebă musul, dînd o fugă la pupa, după ce se încredință că nici măcar o vedenie nu le-ar fi putut tăia calea, — stelele care cad sînt sufletele morților ? Așa am auzit, dar parcă nu-mi vine a crede să fie pe cer atîtea stele cîte suflete sînt pe lume, fiindcă se cuvine să punem la numărătoare și dobitoacele, și gîzele, nu numai oamenii.

— Nu, Mihule, stelele căzătoare sînt meteoriți, frînturi care se desprind din unele astre și rătăcesc fără nici o lege în nemărginirea văzduhului. Viteza lor e așa de mare, încît din frecarea cu aerul se aprind și se mistuie. Cîte unul nimerește pe pămînt, dar pînă azi nu s-a auzit să fi adus cu el vreo nenorocire. Cele mai multe stele căzătoare se topesc în aer și se pierd fără urmă...

Aici, Mihu tresări, făcu ochii mari și se repezi speriat la prova. Era o stea care căzuse în mare și nu voia să se stingă ? Valurile o săltau, iar ea sclipea, șugubeață, făcînd cu ochiul celorlalte stele. Se vedea limpede, în stînga bompresului, din ce în ce mai luminoasă ; și iată că, deodată, sub ea se ivi încă una, parcă răsărită din apă. Ei, dar a doua nu mai era albă, ci roșie, ca un felinar de corabie.

— Domnule, ce să fie asta ?

Căpitanul lăsă o clipă cîrma și se apropie de parapetul „Speranței".

— E un vapor, Mihule ; nu-ți fie teamă, o să treacă departe, prin stînga noastră ; pesemne se duce la Odesa.

— Nenea Gherasim m-a învățat cum să recunosc corăbiile și nu mi-aș fi pierdut capul. Dar n-am înțeles ce-i cu lumina aceea albă.

— Gherasim a uitat să-ți spună că vapoarele, spre deosebire de corăbii, mai au și o lumină albă pe catargul din prova. De acum înainte să ții minte.

Peste o jumătate de ceas, vaporul era în dreptul „Speranței", însă așa de departe că abia i se deosebea umbra posomorîtă și dîra de fum negru în lumina lunei.

— Mihule, ia vino încoa' ! strigă Anton Lupan de la cîrmă. E ceasul două ; dacă socotelile mele sînt bune, am făcut pînă acum o sută zece mile : trebuie să vedem farul

de la Capul Caliacra. Ia, noaptea poți să te cațeri pe catarg tot așa de iute ca ziua ?

— Pot, domnule !

— Atunci dă-i drumul, dar ia-o pe grijele — altfel te împiedică pînzele — și uită-te dacă nu se zărește farul. Ia seama să nu aluneci, că rămîn fără om de veghe.

În cîteva clipe, musul era la crucetă, de unde, luînd catargul în brațe, se cățără mai departe, pînă ce atinse mărul cu mîna.

— Ia te uită minune ! Văd ceva, parc-ar fi fulgere, dar de unde, că-i vreme senină ?!

— Nu sînt fulgere, ci lumina farului, îl lămuri, mulțumit, căpitanul. Uită-te bine, și vezi pînă la cît poți să numeri între o sclipire și alta.

Negrilă scheuna, învîrtindu-se în jurul catargului.

— Cam pînă la 8, domnule.

— Bine, acum dă-te jos la iuțeală.

— E farul de la Caliacra ? întrebă musul, îndreptîndu-și hainele. Nu s-ar putea să fie altul ? Nenea Gherasim mi-a spus că pe coaste sînt multe faruri.

— Sînt mai multe sau mai puține, după cum e coasta, Mihule. Ele se pun mai cu seamă în locuri primejdioase, pe insule, pe istmuri, la intrarea strîmtorilor. Dar sînt făcute în așa fel, ca să nu le încurci între ele. Ziua le recunoști după formă, că unele sînt mai înalte, altele mai scunde, unele de fier, altele de piatră, vopsite tot în culori deosebite. Noaptea te lămurești după lumină ; fiecare se aprinde în alt chip, mai rar sau mai repede, la unele lumina ține mai multe clipe, la altele mai puține...

— Și marinarii de unde știu asta ?

— Au o carte, „Cartea farurilor", în care sînt trecute toate farurile din lume, fiecare avîndu-și acolo descrierea. Cînd te-am pus să numeri, am vrut să știu măcar pe departe cîte secunde trec între o sclipire și alta, deși, eu unul, nu aveam nici o teamă că am putea fi în altă parte decît la Capul Caliacra.

— Dar știu eu dacă n-am numărat prea repede ? Omul greșește...

— Ai dreptate; pentru asta, cînd te afli în locuri cu faruri multe, şi te temi că ai putea să le amesteci, te foloseşti de un ceas anume, care măsoară cu precizie durata luminii şi timpul dintre o clipire şi alta. Acum ai înţeles cum stă treaba, băiete?

— Da, domnule!

— Atunci pune-ţi mantaua în spinare şi du-te de stai de veghe.

Restul cartului se scurse pe nesimţite; luna ciuntită trecuse în partea astălaltă, frecîndu-se de catarge, şi începuse să pălească o dată cu stelele. La răsărit, dacă te uitai pe sub pînze, cerul se făcuse cenuşiu, apoi albise — şi sub el valurile păreau mai potolite.

La ora patru, cînd Ismail ieşi somnoros pe punte, să ia cîrma în primire, orizontul începea să se împurpureze, iar vîntul nu mai sufla cu vechea putere. Înainte de a coborî sub punte, Anton Lupan cu Mihu aruncară lochul şi văzură că, într-adevăr, „Speranţa" nu mai făcea decît cinci noduri.

Ziua de 16 iulie se scurse mai încet decît prima. Oamenii se uitau plictisiţi la pînzele care, din cînd în cînd, fluturau greoaie, căci vîntul slăbea din oră în oră. Spre prînz ai fi zis că va adormi de-a binelea; însă după vreun ceas îşi recăpătă viaţa şi se roti mai la nord cu un cart, pesemne cătîndu-şi în altă parte puterea. Acum „Speranţa" îl primea dinapoia traversului, şi după ce şcotele fură slăbite atît cît se cuvenea, se aşternu la drum cu cinci mile pe ceas.

Peste zi, Ieremia, Haralamb şi Cristea Busuioc trecură pe rînd la cîrmă, sub îndrumarea primului cîrmaci. Mihu era mîhnit că nu-l puneau şi pe el — însă se linişti cînd căpitanul îl chemă în cabină şi-l aşeză în faţa hărţilor, pe care de altminteri musul le cunoştea.

— Să ţii cîrma e mai uşor; cu asta ai să te deprinzi repede. Pe tine vreau să te învăţ mai multe, fiindcă te văd isteţ şi aş vrea să fii ajutorul meu cîndva. Poate că odată ai să ajungi chiar căpitan.

În ziua aceea, Anton Lupan începu să-i împărtăşească temeinic lui Mihu învăţătura sa. Cînd ai numai un an de

şcoală şi acela făcut pe apucate, n-ai să deprinzi nici într-o zi, nici în două, nici în douăzeci de luni, ştiinţa care i se cere unui adevărat căpitan. La Sulina, ucenicul-marinar nu ştiuse nici măcar că pămîntul e rotund — acum îl avea limpede în cap, fiindcă văzuse acolo-n cufărul lui Anton Lupan un glob pămîntesc, cu ape şi cu continente, pe care acest vrăjitor i-l rotea în faţa ochilor, cum ar fi rotit pămîntul cel adevărat. Dar ştiinţa pămîntului şi-a hărţilor, care îl desfăşoară neted în faţa ta, nu se sfîrşeşte cînd ai aflat ce lungime are ecuatorul, ce-i aceea o paralelă şi un meridian.

După trei ceasuri de învăţătură, Mihu ieşi pe punte cu capul făcut calendar. Ehei, or fi ţinut cîrma ceilalţi, de se fuduleau acum prin faţa sa, şi Ieremia, şi Haralamb, ba chiar şi tăcutul plutaş — dar nici unul nu ştia cum se măsoară pe hartă longitudinea şi latitudinea unui punct dat!

Restul timpului pînă la cină, cu capul zbîrnîind de parcă ar fi avut în el un bondar, Mihu se zbengui pe punte cu Negrilă, amestecîndu-se amîndoi printre picioarele celorlalţi. După două zile de navigaţie, se mişca aici ca pe uliţa sa; ar fi fost altfel, de bună seamă, dacă s-ar fi nimerit o mare mai zburlită, un vînt mai duşman, dar se vede că şi marea, şi vîntul au grijă să nu-i sperie pe ucenicii-marinari.

La opt seara musul intră de veghe, în cart cu Anton Lupan.

Înainte ca oamenii să plece la culcare, căpitanul întrebă:

— Cine o să fie de cart în noaptea asta, de la patru înainte?

— Eu cu Ieremia, răspunse primul cîrmaci.

— Aşa? Aveţi grijă că spre cinci jumătate-şase dimineaţa, o să vedeţi uscatul.

— Ajungem la Bosfor? se bucură Mihu sărind într-un picior pe lîngă hambar.

Dar în clipa aceea îl auzi pe bucătar oftînd şi se potoli, ruşinat. De data asta nu mai încăpea îndoială că pe bietul Ismail îl aştepta mare necaz.

In primul cart de noapte întîlniră două vapoare venind de la Ţarigrad. Mihu, care era de veghe, le recunoscu îndată şi nu se mai fîstîci; treceau prin stînga, aveau lumini roşii, deci nu-i dădeau nici o bătaie de cap.

— Domnule, — îşi arătă mirarea, apropiindu-se de cîrmă, — dar corăbii n-am întîlnit de loc, de cînd am plecat!

— Cu vîntul ăsta corăbiile nu pot ieşi din Bosfor, îl lămuri Anton Lupan. Trebuie să aştepte un timp mai potrivit, altfel curentul din strîmtoare le duce înapoi.

Indată ce termină cartul, musul se urcă în pat şi adormi buştean.

In noaptea aceea îl visă pe Ismail, cu şalvari şi cu fes — şi doar era de mirare, că nu-l văzuse niciodată în portul islamului. Bucătarul tocmai îl îmbia să guste dintr-un borcan mare cu saraiglii, cînd un strigăt de pe punte îl făcu să sară în mijlocul cabinei, speriat.

Pe spirai intra lumina răsăritului, vie de te ameţea.

— Se vede pămînt!... striga Ieremia.

Se repeziră cu toţii pe punte; numai Ismail rămase jos, oftînd necurmat.

Soarele abia ieşise din valuri, şi marea părea un lan de dughie fremătînd sub vîntul curat. In faţă, prin negurile dimineţii, se zărea o limbă de pămînt, pe care lumina răsăritului, lovind-o pieziş, o făcea să sclipească şi o înroşea.

— Am ajuns mai devreme, zise Anton Lupan uitîndu-se la ceas. Da, iată, vîntul s-a întărit, pesemne în al doilea cart.

— Şi Bosforul unde-i, nene Gherasime? întrebă Mihu apropiindu-se de cîrmă, cu cizmele în mîini, aşa cum năvălise pe punte, înaintea celorlalţi.

— Ai răbdare, băiete, mai avem de mers! Ia, mai bine pune-ţi cizmele! Ce fel de mus eşti tu?

Căpitanul se uită cu binoclul spre ţărmul roşcat.

— Iată Anadoli Fener! zise, arătînd cam un cart în dreapta bompresului. N-am ieşit tocmai la ţanc; pesemne deriva a fost mai mare decît în socoteala mea. Ia, Gherasim, ţine mai la vest o jumătate de cart. Iată şi Rumeli Fener!

— Pe ce limbă vorbiţi, domnule, că nu înţeleg nimic? întrebă Mihu, trăgîndu-şi cizmele pe sub pantalonii largi.

— Bosforul desparte Europa de Asia, — îl lămuri Anton Lupan, — şi turcii stau călare pe el, ca pe un catîr înşăuat. Inţelegi? Partea europeană a Turciei se cheamă Rumelia, iar cea asiatică, Anatolia. La intrarea Bosforului sînt două faruri, cum ar fi ochii catîrului de care-ţi vorbeam: unul se cheamă Anatoli, iar celălalt Rumeli Fener. Pune mîna pe binoclu, să le vezi şi tu.

— Vorba e, — zise Ieremia rîzînd, — de unde găsim acum cîte o piatră, s-o luaţi în gură, voi ăştia care n-aţi mai fost pe-aici?

— Pietre n-o să găsim, dacă n-am avut grijă să aducem de la Sulina! răspunse Haralamb. Dar zic că mai bine ar fi să luăm în gură cîte un ou răscopt. Afurisita asta de mare te stoarce de te-apucă leşinul. Hai să-l sculăm pe Ismail.

Tocmai atunci pe gura tambuchiului se ivi un fes roşu şi, spre uimirea tuturor, sub fes, capul bucătarului, mai posomorît ca oricînd.

— Ne taie la ramazan, Ismaile! strigă Haralamb, uitîndu-se cu mirare la fesul lui.

— Luam singur mîncam! Ismail rugam! răspunse bucătarul, îndreptîndu-se spre pupa cu un covoraş în mîini.

— Păi rugăciunea la voi se face seara; ce te-a apucat, măi Ismaile? întrebă Gherasim.

— Dacă nu făceam aseară, acuma făceam.

— La Sulina nu te-am văzut niciodată cu fes, sări şi Ieremia. Imi şi uitasem că eşti de-ai lui Allah.

In loc să răspundă, Ismail se uită la busolă, se uită încurcat pe cer, apoi se întoarse spre Anton Lupan:

— Domnu, la busolă Mecca unde veneam?

— Păi, credincioşii cînd se roagă, cum fac?

— Acasă, muftiu întrebam. Aici, de unde muftiu luam?

— Şi dacă nu te aşezi cu faţa la Mecca, nu te aude Allah?

— Nu auzeam azi, auzeam mîine; eu trebuie azi auzeam!

— Atunci stai să mă uit pe hartă și să măsor direcția exactă, altminteri, dacă greșesc, te pomenești că te rogi în van!

După ce Ismail află direcția locului sfînt, își puse covorașul jos, îngenunche pe el, cu fesul în cap, și începu să se roage, fără să-i pese de ceilalți, lovindu-se cu fruntea de punte, bolborosind versete din Coran și strigînd, din cînd în cînd, cu un glas desperat:

— Allaah, ieh... Allaah iech!... Aaaa Allah!...

„Speranța" își continua drumul spre Bosfor și țărmul se înălța din mare, schimbîndu-și culoarea de la o clipă la alta, cînd cenușie, cînd vînătă, cînd roșcată, pînă ce copacii înșirați pe creastă se arătară limpede, aruncîndu-și umbrele verzi peste argila și piatra spălate de ape.

Anton Lupan coborî în cabină și se întoarse cu un steag roșu împodobit cu semiluna albă.

— Asta-i de la Plevna, domnule? întrebă Ieremia, făcînd ochii mari.

Fiindu-i teamă să nu se trezească în el porniri războinice, căpitanul se grăbi să-l liniștească:

— Nu, e un steag pașnic; nu te-apuca să-l găurești cu flinta.

Apoi se întoarse spre cel mai tînăr membru din echipaj:

— Mihule, ia să te văd, cît de repede îl legi în vîrful catargului?

— Steagul turcesc? se miră băiatul.

— Da, așa e regula. Cînd o corabie sau un vapor intră în apele unei țări străine, pe lîngă pavilionul ei de la pupa, trebuie să pună la prova, pavilionul țării aceleia.

Curînd, gura Bosforului se văzu limpede, liniștită, tainică și neașteptat de albastră. Un ceas mai tîrziu, „Speranța" se afla între coasta Europei și-a Asiei, continuîndu-și șovăitoare drumul, ca și cînd n-ar fi știut pe care să-l aleagă.

Malul apusean luminat de soare își arăta colinele înalte, coborîte pînă la marginea apei, acoperite de sicomori, salcîmi și platani, printre care luceau vesele căsuțe de lemn, răzlețe — albe, portocalii, roșii, galbene. Sus, la creastă, paștea o turmă de măgăruși, ale căror urechi lungi se vedeau bălăbănindu-se pe cerul Europei, departe. Malul asiatic, umbrit, părea mai trist la ora aceasta a dimineții, dar dacă înfrîngeai umbra cu ochii, puteai să vezi aceleași coline înalte, înverzite și presărate arar cu căsuțe vopsite în toate culorile, în toate nuanțele.

„Speranța" mergea pe lîngă malul drept, scăldată în soare, împinsă mai mult de curent decît de vînt, care părea că se potolește. Bosforul se îngusta, treptat, fără însă ca apa să-și piardă culoarea, mai limpede și mai străvezie decît a cerului de deasupra, albastru.

Undeva, în față, se vedea fum de vapoare, luceau pînze care păreau cînd albe, cînd verzui ca apa. Gherasim stătea la cîrmă, nepăsător, fiindcă Bosforul îi era mai cunoscut decît nevasta. Ismail își terminase rugăciunea și coborîse în bucătărie, chipurile să pregătească bucate, dar de jos se auzeau mai mult oftaturile lui decît zăngănitul vaselor. Ceilalți se îngrămădiseră la prova, cu gurile căscate, în spatele căpitanului care, înarmat cu ocheanul, cerceta malurile.

După cîțiva kilometri, în față, ascunsă în umbră, se ivi o mică radă pe malul căreia se ridicau, în amfiteatru, sumedenie de case, unele mici, ca niște chioșcuri, altele cît niște palate, cu turnuri și terase, toate vopsite în culori îmbietoare.

— Acolo-i Terapia, spuse Anton Lupan. Asta pe grecește înseamnă sănătate — și într-adevăr, aerul acolo tămăduiește o mulțime de boli, închipuite sau chiar adevărate. La Terapia vin turcii bogați să-și petreacă vremea, cînd nu au ce face.

Aproape în același timp văzură că în dreapta se deschidea un golf larg, atît de însorit, că îți lua ochii. In fund sclipea alt orășel, cu aceeași îngrămădire de case vesele, pierdute printre platani cu coroane uriașe.

— Ajungem la Buiuk-Deré. Aici trebuie să ne oprim, își vesti Anton Lupan echipajul. Pregătiți ancora și fiți gata la pînze. Hei, Gherasime, ia-o două carturi la dreapta! Iar tu, Ismaile, lasă-l pe Allah și vino încoace!

Pe măsură ce se adînceau în golful albastru, valurile Bosforului se potoleau, pînă ce apa rămase lucie ca oglinda și curată ca lacrima. În față se vedeau o sumă de corăbii și barcazuri, dormind la ancoră. Cu vîntul care își dădea sufletul, „Speranța" ajunse anevoie în preajma lor, unde îndată aruncă ancora. Cît ai clipi din ochi, de la țărm se desprinse o barcă și, peste cîteva minute, doi turci, îmbrăcați pe jumătate europenește, cu pantaloni negri, cu redingote lungi pînă la genunchi, încheiate strîns de sus pînă jos, cu fesuri roșii, amîndoi cu ochelari și cu obrazuri țepoase, se aflau pe punte, privind iscoditori echipajul.

— Aveți marfă pentru Stambul? întrebă primul.

— Aveți bolnavi? întrebă celălalt.

Unul era vameșul, al doilea medicul. Neîncrezîndu-se în cuvîntul căpitanului, se apucară și unul și altul să-și facă meseria. Vameșul coborî în cabină, cercetă actele care priveau încărcătura, puse să se ridice bocaportul și își vîrî nasul pretutindeni, părînd că este hotărît să găsească nod în papură.

— Trebuie bacșiș! îi șopti Gherasim căpitanului.

— Ba nu-i dau nimic; nu are leafă de la sultan? răspunse acesta.

El nu apucase să afle că tocmai atunci sultanul o ducea prost cu banii, nu-și plătea slujbașii cu lunile, ba nu mai era în stare să plătească nici măcar dobînzile la datoriile statului. Dar asta n-avea nici o legătură cu bacșișul, născocire din vremurile celelalte.

În timp ce vameșul scotocea corabia, de la un cap pînă la altul, nedumerit de întîrzierea bacșișului, medicul adună oamenii pe punte, îi puse să se dezbrace pînă la brîu, cercetă tatuajele lui Gherasim, se zgîi la cadîna și la ancora de pe pieptul bucătarului, îi ciocăni, li se uită sub pleoape, le porunci să deschidă gura, în timp ce Negrilă stătea ascuns după bocaport și mîrîia la el clănțănindu-și colții.

— Trebuie bacșiș, trebuie bacșiși! șopti iarăși cîrmaciul.

Anton Lupan ridică din umeri, apoi, văzînd că oaspeții tot așteptau, le arătă scara, salutîndu-i după obiceiul turcesc, cu salamalecuri:

— Efendi, vă mulțumesc că v-ați ostenit pînă aici; nu vreau să vă întîrzii la o cafea, fiindcă vă știu îngloda ți în treburi. Pe urmă, văd că și barcagiul așteaptă; v-aș sfătui să nu-l țineți de pomană în soare!

Cei doi slujbași plecară de-a-ndăratelea, bombănind pe limba lor cuvinte fioroase.

Mihu, care le ținuse scara, veni la Anton Lupan, roșu ca racul:

— Domnule, ăla mai slab, doctorul, a spus siktir!

— Ce vorbești! Te pomenești că o fi vreun cuvînt doctoricesc!

— Lasă, domnule, nu glumi, că atîta lucru am învățat și eu de la nenea Ismail. Dacă știam așa, îl asmuțeam pe Negrilă — și să fi văzut cum s-ar fi dus turcul cu pantalonii rupți în tur, fir-ar el al dracului!

Anton Lupan rîse cu poftă, apoi se întoarse spre ceilalți:

— Ei, băieți, apucați-vă să legați pînzele, că după cum se arată vîntul, deocamdată nu-i rost să plecăm mai departe. Ismaile, ai gătit ceva pentru astăzi?

— Cînd găteam?... bombăni bucătarul, posomorît cum nu-l văzuseră niciodată.

— Atunci nici nu te mai osteni; noi o să coborîm la uscat, că tot n-o să putem pleca așa de curînd. Demîncare o să găsim la vreo locantă pe-aici; cred că n-o să murim de foame.

— Găseam, găseam! răspunse bucătarul, fără să se bucure că scăpa de grija bucatelor.

— Iar tu, — urmă Anton Lupan zîmbind, — dacă vrei să sosești mai devreme la Stambul, acasă, du-te colea, la debarcader, ia vaporașul...

— Nu plecam! Stam, păzeam puntea! zise turcul, fără altă lămurire.

Ceilalți lăsară barca la apă, Gherasim luă vîslele, Negrilă se ghemui la picioarele lui, după el coborîră căpita-

nul, Cristea Busuioc, Mihu, Haralamb şi la urmă Ieremia, trăgînd după el flinta pe care o purta totdeauna.

— Asta la ce-o luaşi, Ieremie ?

— Ia aşa, să fie acolo ! Tusea strică la drum, da' puşca e bună !

— Ismaile, ai grijă să nu faci vreun bocluc ! mai strigă Anton Lupan, înainte de a se dezlipi de bord. Vezi pe unde-ţi aprinzi luleaua, că lemnului nu-i trebuie decît un chibrit. Şi ai grijă de haimanale ; nu primi pe nimeni la bord. Ai auzit ?

— Auzim, auzim ! răspunse bucătarul, la fel de posomorît.

— Ce-o fi cu nenea Ismail ? întrebă Mihu, în timp ce se îndreptau spre ţărm.

— Ei, o fi avînd el vreun necaz ! răspunse cîrmaciul, care, deşi părea că ştie mai multe, se mărgini să spună numai atît.

Casele coborau de pe coline pînă la Bosfor, gata să-şi înece temeliile în unda lui. Cele mai multe erau de scînduri, însă lucrate îngrijit, cu chioşcuri ascuţite la vîrf, cu terase scăldate în soare, cu rame traforate la uşi şi ferestre, ca un filigran fin şi toate vopsite în culori vii, toate culorile ce se pot închipui, afară de verde, culoarea islamului, neîngăduită oricui. În schimb copacii şi grădinile, trecînd peste orice legiuiri, îmbrăcau totul în uimitoarele ghirlande ale frunzişului lor, mai puternice, mai stăruitoare, mai vii decît toate culorile.

Din loc în loc se vedea cîte un debarcader de lemn, vopsit în alb, în faţa căruia, barcagii arnăuţi, îmbrăcaţi cu cămăşi subţiri de voal, îşi aşteptau muşteriii, cam rari la ora aceasta dinaintea prînzului, cînd oraşelul dormea, toropit. Nu prea era lume nici pe cheiul îngust, nici pe terasele cafenelelor, aşezate în marginea apei. Ici-colo cîte un grup de turcoaice, cu şalvari şi faţa ascunsă sub iaşmacuri, se uitau nepăsătoare la copiii care se jucau alături, moleşiţi. Haralamb se zgîia la ele, înciudat că nu le putea vedea la chip.

— Măi vere, pe-aici toate umblă aşa ?

— Păi altfel, cum ?

— Atunci n-am făcut nimic !...

Gherasim trase barca lîngă terasa unei cafenele, ca la un debarcader. Cristea Busuioc, care de la intrarea în Bosfor nu spusese nimic, ci doar privise la toate din jur, mîngîindu-şi barba bătută de vînt, îşi scoase toporişca de la brîu şi-i înfipse muchia în scîndura debarcaderului, înnegrită de timp.

— Asta-i brad de pe la noi ! oftă cu ochii lui albaştri înceţoşaţi de amintiri.

— Că-n alte părţi n-o mai fi crescînd brad ! pufni Haralamb, înciudat de iaşmacul turcoaicelor.

— O fi crescînd, dar pe-al nostru îl cunosc, oriunde ar fi !

Căpitanul sări pe debarcader.

— Băieţi, acum avem prilejul să bem cîte o cafea, şi totdeodată să ne ferchezuim puţin, că aici, cafenelele sînt şi frizerii.

Într-adevăr, pînă să vină cafeaua, bărbierii, care abia aşteptau să le pice muşterii, se apucară să le săpunească obrajii şi după o jumătate de ceas, cînd ieşiră, erau cu toţii răcoriţi, bine raşi şi dichisiţi. În spatele cafenelei roiau o mulţime de cîini, de toate neamurile, mai toţi slabi şi jigăriţi, tolăniţi unii în praful drumului, fără să le pese de trecători. Cînd îi văzu, Negrilă se zburli, dar îndată, dîndu-şi seama că avea de-a face cu nişte semeni paşnici şi nevătămători, în care pierise orice urmă a demnităţii cîineşti, îşi cătă de drum, uitîndu-se dispreţuitor la ei.

Ceva mai încolo era un hotel luxos, înconjurat de grădini împărăteşti şi umbrit de coroana unui platan uriaş, în ramurile căruia hotelierul construise un chioşc, unde puteau să se aşeze la masă doisprezece inşi, ca să prînzească la umbra frunzelor dantelate şi lucii ca firul de borangic.

— Am să vă duc să vedeţi un platan pe lîngă care ăsta nu înseamnă nimic ! le spuse Anton Lupan însoţitorilor săi, văzîndu-i că rămăseseră în drum, nemişcaţi.

Porniră să urce pe o stradă largă şi, la marginea oraşelului, într-o livadă, se pomeniră sub un copac care în-

tuneca trei sferturi de cer. Trunchiul lui, înalt ca un turn și mai gros de patru stînjeni, era alcătuit din șapte-opt tulpini împletite laolaltă, în chip de neînțeles. Jos, pe pămîntul spălat de ploi, se vedeau rădăcinile noduroase, încîlcite ca niște șerpi uriași, groase să nu le poți cuprinde cu brațele. În sus, fiecare ramură părea un copac gigantic — și toate laolaltă făceau cît un codru întreg. În trunchiul bătrîn se vedeau scorburi adînci cît un bordei, presărate cu putregai roșiatic, cu pereții înnegriți de fum. Pe timp de ploaie, păstorii veneau să se adăpostească aici și aprindeau focul în scorburi, fără ca uriașului să-i pese ceva.

— Aoleu, că mare-i, maică! strigă Mihu, cînd îl văzu.

Ceilalți nu putură spune nici măcar atît. Încaltea, plutașul, care văzuse mulți copaci în viața lui, rămase țeapăn și mut, crezîndu-se nu sub un copac de pe lumea asta, ci de pe celălalt tărîm. Pînă și Negrilă simțea apăsătoarea măreție pe care firea și-o dezvăluia aici; cu coada între picioare, cîinele se uita temător în jur, parcă speriat de umbra căreia nu-i vedeai marginile.

— Ia stați colea jos, să răsuflăm un pic! își îmbie Anton Lupan echipajul. Cred că nu vă pare rău c-ați urcat pînă aici!

— Dar nici măcar n-am urcat, domnule, răspunse Ieremia, rotindu-și capul pe sus, fără să găsească nici o poartă spre cer prin desișul copacului. Oare cîți ani să aibă namila asta?

— Apoi, dacă e să ne luăm după legendă, și de ce nu ne-am lua, trebuie să aibă aproape o mie de ani...

Dinspre Bosfor adia mireasma mirtului alb, înflorit. Sus, la creastă, se auzea un clopoțel sunînd cristalin, un păstor își chema caprele și iezii zburdau, behăind. Deasupra, în pădurea de ramuri a platanului uriaș, nu se simțea nici un freamăt — nu venea nici o boare de vînt...

Așa trecu un timp îndelungat, în care nimeni nu spuse nimic. Apoi, pe un drumeag, mai sus, se ivi o haraba greoaie, cu roțile scîrțîind prin colb, trasă de doi boi gînditori, cu ochii triști. Ajungînd la umbra platanului, țăranul care îi mîna se opri și îi dejugă; boii se așezară jos, cu

mișcări domoale, vechi de mii de ani, și începură să rumege, în tihnă, cu privirea dincolo de infinit. Din haraba coborî o țărancă, fără vîrstă și fără chip, luă o oală de pămînt, înnegrită de fum, bărbatul apucă o legătură de pînză groasă ca sacul, se apropiară de trunchiul copacului, fără să arunce nicio privire spre străini, aprinseră foc de găteje într-una din scorburi, puseră deasupra, pe două pietre, fiertura la încălzit, apoi rămaseră nemișcați, cu privirea pierdută în infinit ca și blîndele lor dobitoace așezate la umbră, mai sus.

— Ăștia-s turci, domnule? întrebă Ieremia, uitîndu-se cînd la cei doi țărani, cînd la boii lor.

— Nu; poate că sînt bulgari. Turcoaicele nu umblă cu chipul descoperit.

— Credeam că pe-aici nu sînt boi...

— Mă, ție ți s-a făcut dor de casă! tresări Gherasim, îngrijorat că un om din echipaj ar putea să ia drumul înapoi, lăsîndu-i încurcați la Stambul.

Ieremia oftă:

— La ce să-mi fie dor? Eu am umblat cu tesla și cu ferăstrăul, nu cu boii. Că să fi avut ai mei, ăi bătrîni, o pereche de boi, n-aș mai fi fost eu aici!...

— Ia mai dă-i ciorilor de boi, că omul poate trăi și fără ei! zise Haralamb, sîcîit de alte griji. Mai degrabă gîndesc că ți s-o fi făcut foame, d-aia te-ai amărît.

— Poate că nu gîndești rău! răspunse Ieremia, înviorîndu-se.

Anton Lupan se ridică:

— Atunci ia hai să mergem să ne ospătăm, băieți! După-masă, dacă vreți, ne întoarcem aici, ne așezăm la umbră și tragem un somn bun.

Coborîră în Buiuk-Deré, mîncară cam fără chef un soi de plăcintă cu verdețuri și tocătură de berbec, pipărată al naibii, la o locantă pentru marinari, și pe urmă, cum spusese căpitanul lor, se întoarseră sub platanul de pe deal, unde dormiră, cu toții laolaltă, sub privegherea lui Negrilă, pînă pe înserat.

Cînd se ridicară să plece, totul era altfel în jur, de-ai fi zis că în timpul somnului o mînă vrăjită îi dusese în alt

loc; și totuși, se aflau tot acolo, sub platanul de o mie de ani — numai harabaua plecase și turma de capre nu se mai vedea pe deal. Dar cerul, în părți, se făcuse albastru ca mările adînci — iar Bosforul, netulburat de nici o undă, părea o draperie de catifea, întunecată ca inima sclavelor din serai. De vale, copacii își desfăcuseră ramurile, mai larg, înfrățindu-se peste acoperișurile colorate ale caselor, frasinii cu sicomorii și cu platanii, iar printre ei, mirtul, a cărui floare albă toropită la prînz trimitea în sus miresme ostenite și dulci, revărsa acum valuri grele de parfum, care cotropea locul ca lava fierbinte a unui vulcan.

— Să mergem de-aici, domnule, că locul e vrăjit! zise Ieremia, luîndu-și aproape cu spaimă flinta de jos.

Cînd ajunseră în oraș, vraja se rupse ca pînza păianjenului. Pe străzi începuse forfota dinaintea serii; se auzeau uși trîntite, cratițe sfîrîind, se ridica miros de friptură, răzbeau scîncete de copii și glasuri de femei îngînînd melodii fără înțeles. La un restaurant, orchestra de lăutari unguri cînta valsuri de Strauss și pe plajă se plimbau, braț la braț, cîte două, chicotind, frumoase grecoaice cu ochi măslinii. Dinspre Stambul începeau să vină, în șir, vaporașe și bărci, din care coborau la debarcadere bărbați zgomotoși, cu obrazul mulțumit, mai toți grași, în haine europene, dar cu fes în cap. Erau bogații negustori din Stambul care, după ce își închideau prăvăliile și birourile, se repezeau la Buiuk-Deré, să-și petreacă noaptea în vile, sub freamătul sicomorilor și în mireasma de mirt. Terasele cafenelelor începeau să se umple de oamenii gălăgioși, orchestrele cîntau valsuri fără sfîrșit și frumoasele grecoaice își continuau plimbarea pe chei, aruncînd ocheade viitorilor miri.

Acest freamăt ținu pînă noaptea tîrziu. Țărmul era scăldat în lumini, care se răsfrîngeau în apă și ajungeau tremurînd pînă în bordurile posomorîte ale barcazelor. Pe catarge ardea cîte un fanar afumat și marinarii stăteau aplecați peste parapet, fumînd, fără gînduri, cu ochii dincolo de lumini...

Spre miezul nopții, cînd gălăgia se potoli, de la uscat se ridică briza de apus, care, după ce risipi ultimele zumzete și fumul, aduse în larg mireasmă proaspătă a grădinilor de pe deal...

„Speranța" ridică ancora la patru dinspre ziuă, înaintea răsăritului. Cînd ieși din golf și își reluă drumul prin strîmtoare, în fața Terapiei, apa începu să freamăte, ca un pîrîu de munte, gonind vijelios spre Stambul.

— Mega reiumà! spuse Gherasim, de la cîrmă. Așa să tot mergi!

— Ce-nseamnă mega reiumă? întrebă Mihu.

— Curentul mare. Aici apa Mării Negre gonește spre Marmara, iar ceva mai încolo, în larg, sau pe lîngă malul celălalt, Marmaraua gonește și ea, înapoi, să ia locul ăsteia. Vezi tu, măi băiete, nici mările, care au țărmurile lor, statornicite de cînd lumea, nu pot să stea locului; d-apoi cum să te miri atunci că sufletul omenesc se sbuciumă necurmat? Numai oamenii fără năzuințe lîncezesc unde i-ai așezat, ca mările închise care nu-și pot părăsi matca.

Bosforul se îngusta, treptat, pînă ce, între un țărm și altul, rămaseră mai puțin de o mie de pași. Prin acest loc, unde se vedea castelul Ghiuzeldje-Hisar, ridicat de Baiazid-Fulgerul, trecuse Darius cu armata sa, pornită împotriva sciților, acum aproape două mii patru sute de ani. Pe podul clădit aici de Mandrocles din Samos, își mînase Darius fantastica lui cavalerie asiatică, șapte sute de mii de oameni cu cai, cămile și elefanți... Pe aici trecuseră perșii, romanii, turcii, cînd într-o parte, cînd în alta, aici fusese locul de întrepătrundere al continentelor. Europa își căutase drumuri spre răsărit, Asia spre apus, într-un freamăt nestăvilit, așa cum astăzi, după două milenii și jumătate, cînd urmele podului ridicat de Mandrocles nu mai existau, Marea Neagră și Marmaraua căutau, în același freamăt, să-și ia locul una alteia.

„Speranța" își urma drumul repede, dusă de curent, pe lîngă malul european. Pe țărm, un șir de pescari, încovoiați, opintindu-se ca niște cai în ham, își trăgeau băr-

cile la edec, neputînd învinge cu vîslele vîrtejul stîrnit de mega reiumă.

Mai departe, țărmurile se îndepărtau iarăși, curentul se domolea și Bosforul își relua culoarea lui de safir, mai clară și mai adîncă decît a cerului înalt.

Din loc în loc, în apropierea malului, se vedeau un fel de platforme, puse pe pari, în vîrful cărora stăteau, ca niște momîi, pescari cu undițe sau cu plase.

Lui Anton Lupan, care străbătuse de multe ori Bosforul, și-i văzuse în aceleași locuri, i se părea că sînt niște viețăți ciudate, un fel de cocostîrci cu chip omenesc, care se nășteau cu picioarele în apă și așa mureau.

Știa că acești pescari stăteau ceasuri întregi acolo, nemișcați, pîndind undița. Uneori îi prindea somnul, picoteau, capul le cădea în piept, apoi se prăbușeau în apă și se înecau în somn, fără să știe cum arată moartea.

Soarele se ivi în stînga, luminînd malul european, ale cărui coline se desfășurau ca trase cu sfoara, înecate în verdeața grădinilor și presărate cu sate construite parcă pentru jocul copiilor, din carton colorat.

Dincolo de Arnăut-kioi începură să se înșiruiască, în marginea apei, alcătuind o linie neîntreruptă, palatele de vară ale mai-marilor, palatul sultanei, ale vizirilor, pașalelor, miniștrilor... „Speranța" mergea atît de aproape de țărm, încît la ferestrele zăbrelite de la odăile femeilor se puteau vedea mișcînd draperiile negre, din spatele cărora cadînele priveau răsăritul soarelui, sau poate, în chinul nesomnului, visau cu ochii deschiși la eroul care avea să vină odată să le rupă gratiile.

Prin fața corăbierilor noștri alunecau alte palate, albe, alte sate: Corn-Ceșmé, Orta-kioi, Siragan-serai, apoi Dolma-Bagșé numit odinioară Iasonion, după numele lui Iason, care debarcase aici cu argonauții săi porniți în căutarea lînei de aur.

Mai chibzuiți, sultanii disprețuiseră visul nebunesc al argonauților și se mulțumiseră cu lîna de mioară, care, de pildă, unuia mort de curînd, Abdul Medjid, îi ajutase să

ridice la Dolma-Bagșé un imens palat venețian, altminteri plin de finețe și de grație, dar care, firește, s-ar fi potrivit mai bine la Veneția decît în decor otoman.

Printre aceste seraiuri se ridicau minarete albe ca date cu var. Apoi se iviră clădirile greoaie din marginea orașului, cazărmi și magazii, în vreme ce, deasupra lor, colinele își păstrau verdeața. Bosforul se lărgea într-una, pînă ce malul asiatic cu casele din Skutari, așezate în amfiteatru, se îndrepta către sud. În fața lui, spre apus, se deschidea un golf larg din fundul căruia pornea Cornul de Aur, pătrunzînd ca o lamă albastră printre colinele Rumeliei și despărțind Stambulul de suburbiile lui, aflate în dreapta.

„Speranța" își urmă drumul, pe malul drept, și ajunse la cheiul Galatei, după ce trecu prin fața unui șir nesfîrșit de vapoare, barcazuri, caice și corăbii așezate în ordine militărească, toate cu prova în larg și pupa la mal. În față, spre Skutari, de pe țărmul asiatic, lucea în soare un far alb, așezat deasupra unei îngrămădiri de stînci; era Turnul Fetei, numit și al lui Leandru, dar fără nici o legătură cu tînărul erou grec din Abydos, care, cum spune legenda, se înecase în Hellespont, nu în gura Bosforului.

Cu toate că nu era nici ora șapte dimineața, pe cheiul Galatei forfotea o neastîmpărată mulțime de oameni, îmbulzindu-se, îmbrîncindu-se, vorbind toți deodată, strigînd, înjurînd, chemîndu-se unii pe alții în aproape toate limbile pămîntului, turcește, grecește, franțuzește, italienește, englezește, romînește, ca într-un nou Turn Babel.

În fața vămii ancorase un vas de pasageri, venit din Mediterană, și în preajma scării pe care călătorii încercau să coboare, roiau zeci de bărci cu barcagii fioroși, amenințîndu-se cu vîslele, sau cu cuțitele trase de la brîu, în lupta pentru un mușteriu. Cînd unul din acești nefericiți mușterii, amețit de strigăte și de înjurături, ajungea la chei, uitîndu-se buimac împrejur, altă mulțime se repezea asupra lui, îi smulgea bagajele din mîini și-l tîra spre necunoscut, printre mîini care, neputînd înhăța un geamantan, se întindeau cerînd, cu nerușinare și aproape amenințător, bacșiș.

— Este marfă pentru Stambul? strigă o gloată de asemenea derbedei, năpustindu-se să sară pe puntea „Speranței" înainte de a se pune schela.

Gherasim îi întîmpină cu un rînjet de dispreț:

— N-avem nimic; plecați de-aici, pușlamalelor!

Apoi le împărți cu dărnicie un șir de cumplite înjurături, în toate limbile orientului — și ca urmare mulțimea se îndepărtă, mîrîind.

Ca și cînd nu ar fi așteptat decît să se facă liniște, din spatele lor se iviră misiții și negustorii, mai mult greci și armeni, unii îmbrăcați în haine arătoase, alții mai ponosiți, dar toți cu același zîmbet mieros.

— Ce vreți? întrebă Gherasim, punînd schela.

Cîțiva pășiră pe punte, ploconindu-se lingușitor, cu mîinile pe piept. Negrilă, care aștepta pe bocaport, cu coada zburlită, își arătă colții, gata să se repeadă în ei.

— Aveți ceva marfă? întrebă tainic unul din vizitatori. Plătim bine, bani peșini, numai aur, efendi!

De la război, imperiul sultanului nu se mai bucura de bogățiile Țărilor Romînești și, în așteptarea mărfurilor dulci cu care fuseseră deprinși, negustorii sau misiții lor umblau cu limba scoasă pe chei, întîmpinînd hămesiți puținele corăbii și barcazuri de la Dunăre, gata să plătească oricît pe bunătățile primite odinioară plocon.

— N-avem nimic! răspunse Gherasim îndîrjit.

— Ceva trebuie să aveți; se cunoaște că magazia-i plină cu vîrf!

— Ei, și ce vă privește pe voi? Avem cherestea pentru Pireu.

Un misit, cu ochii urduroși sub ochelarii plesniți, făcu un pas înainte și se aplecă la urechea lui Gherasim, arătîndu-și dinții șfirbi într-un zîmbet dulceag:

— Cherestea? Allah, Allah, Allah!... Și dacă-i pentru Pireu, nu putem face să se oprească la Stambul?

Zicînd acestea, băgă mîna în buzunarul giubelii și își zăngăni punga ademenitor.

— Plecați, n-avem marfă, v-am mai spus! răspunse cîrmaciul, neademenit nici de zăngănitul banilor, nici de zîmbetul lipicios.

Misitul nu deznădăjdui:

— Allah, Allah, Allah! Ce om rău! Hai să deschidem magazia, poate ai și altceva, nu doar cherestea. Poate ai uitat. Vreo putină cu brînză? Vreun butoi de Cotnari? Știu un vizir, plătește aur, o medgidie ocaua.

— N-avem nimic, înțelege cînd îți vorbesc turcește!

— Poate ai vreun chiup cu miere? Sau ceva lînă de oaie, cumpărăm orice.

— N-avem!

— Nici ceva borangic? Hai, nu fii hapsîn!

Dacă văzu că nu-i rost de scăpare, Gherasim ridică din umeri, plictisit, se uită la Negrilă, care mîrîia arătîndu-și colții, apoi spuse, zîmbind:

— Văd că nu pot scăpa de voi! Poftim, uitați-vă în hambar!

Negustorilor nu le trebui mai mult; se năpustiră ca niște corbi asupra bocaportului, fără să se mai uite în jur, fără să țină seama de nimic, fiecare vrînd să pună mîna pe marfă cel dintîi. Dar n-apucară să facă prea mulți pași, că Negrilă se zburli din vîrful cozii pînă la urechi și începu să-și clănțăne fioros colții.

— Hoții, Negrilă! strigă Gherasim, izbucnind în rîs. Hoții! Șo pe ei!

Dulăul nu așteptă mai mult; se lăsă pe picioarele de dinapoi, își înfipse ghearele în tendă, se îndoi ca un arc — și cînd se aruncă înainte, pe punte nu mai era picior de străin. Misiții și negustorii se îmbulzeau pe schelă, care pîrîia sub picioarele lor, de-ai fi zis că acum se rupe și-i lasă să cadă în Bosfor.

Negrilă se întoarse triumfător, fluturîndu-și coada pe sus, scărmănînd o bucată de giubea care-i rămăsese în dinți.

Echipajul „Speranței" se prăpădea de rîs, în vreme ce oaspeții nepoftiți își trăgeau sufletul pe chei, înjurînd. Deprinși cu cîinii adormiți din Stambul, Negrilă li se părea o fiară primejdioasă venită din inima Africei.

— Ce-a fost cu hărmălaia asta aici? întrebă Anton Lupan, ieșind din cabină, unde își pusese hainele de oraș.

— Ia, ce să fie, — răspunse Gherasim, — l-am învățat nițică negustorie pe cîinele ăsta, să nu-i pară rău că a făcut drumul pînă aici!

— Așa?... Bine! Ei, uite, Gherasime, cred că acum e rîndul tău să rămîi de vardie. Ismail o fi și el dornic, ca tot omul, să-și vadă casa, iar pe ceilalți vreau să-i iau cu mine, să-i plimb prin Stambul.

— Foarte bine, domnule. Și așa n-aveam nici o treabă cu turcii. Cînd om ajunge la Pireu, o să fie altceva.

Cum vorbeau ei astfel, din mulțimea care forfotea pe chei se desprinse un străin, un om ca la vreo patruzeci de ani, cu obrazul măsliniu, cu fes roșu, șalvari verzi și giubea prăzulie, împodobită cu înflorituri de argint, însă roasă de timp. Acest necunoscut, după chip armean, care privise întîmplarea de adineaurea, părea că-i păstrează lui Negrilă un respect deosebit, de aceea, cu toate că avea dorința să ajungă pe puntea „Speranței", nu îndrăzni să treacă schela, ci începu să facă semne de chemare și temenele, ținîndu-se la cîțiva pași de marginea cheiului.

— Ce-i, efendi? întrebă căpitanul mirat, folosind, atît cît nu uitase, limba folosită și de sultan.

După ce mai făcu încă o temenea, străinul răspunse cu glasul dulceag:

— Vreau să vorbesc cu efendi căpitan.

— Eu sînt: poftim pe bord.

— Hm, da... Vă rog, însă, legați leul, că-l văd cam supărat!

— N-avea nici o grijă; dacă ești om bun scapi teafăr! răspunse Gherasim, în locul lui Anton Lupan.

În sfîrșit, armeanul negricios păși pe punte, aruncînd priviri speriate către Negrilă, care-și reluase locul pe bocaport, gata să-și arate colții cum s-o simți nevoia.

— Eu sînt Agop, Agop din Bazar, dac-ai auzit, începu vizitatorul, apropiindu-se de căpitan, cu o temenea la fiecare pas.

— N-am auzit. Dar ia spune, ce nevoie te aduce la noi?

— N-ai auzit? Agop. Am avut prăvălie, în Bazar, covoare și giuvaeruri, dar acum, de cînd a fost războiul, am scăpătat. Ah, efendi, sînt om sărac!

— Și ce vrei dumneata de la mine? Nici noi nu sîntem bogați.

Armeanul făcu încă o temenea.

— Am venit să întreb, fiindcă am aflat unde mergeți, n-ați vrea să mă luați și pe mine pînă la Pireu? Vreau să încerc ceva negustorie la Atena, poate oi avea noroc mai mult, că aici nu mai e de trai pentru un biet armean.

Căpitanul aruncă o privire întrebătoare spre cîrmaci. Acesta se apropie, alene, cu mîinile în buzunare, privind printre pleoape la oaspetele în giubea.

— Ia ascultă, jupîne, ce înseamnă aia scăpătat? La mine și la noi ăștialalți înseamnă să n-ai o para de tutun. La un negustor mi se pare că stă altfel socoteala. Ia spune, cu cîte pungi ai rămas?

— Pot să plătesc, cum nu, plătesc cinstit! răspunse armeanul, ocolind întrebarea.

— Atunci ce treabă ai să te milogești de noi și nu te duci cu vaporul?

— Pe vapor sînt mulți hoțomani, începu repede Agop din Bazar. Am cu mine ceva calabalîc, a, nu, nu sînt lucruri de preț, boarfe de prin casă, ce mi-a mai rămas, un cufăr, un balot, cîțiva saci. Pe vapor le pierzi urma, pe tine te bagă la cabină, calabalîcul la hambar — deasupra pune capacul și pînă la Pireu ți-l scotocesc de te lasă fără un ac.

Lui Gherasim lucrul nu i se părea tocmai curat, dar nici ce să piardă n-avea.

— Și cît vrei să plătești dacă te luăm cu noi?

— Pentru mine și pentru bagaj?

— Da; numai să nu vii pe urmă cu tot bazarul, că stricăm socoteala.

— Nu, frumosule palicar! Un cufăr, un balot, vreo trei saci... Ei, cît să plătesc? Cît vrei dumneata?

Cîrmaciul se scărpină în cap:

— Păi să ne dai trei sute de drahme; cincisprezece icosari.

Anton Lupan ridică ochii, mirat; prețul i se părea nebunesc; cu banii aceștia putea să trăiască timp de o lună un vizir din cei mari. În schimb, pe chipul armeanului trecu un zîmbet în care se vădea mulțumirea. Dar Agop din Bazar își alungă repede zîmbetul și începu să se văicărească, frîngîndu-și mîinile:

— Cincisprezece icosari? De unde să iau atîți bani, palicarule? Hai, fii om de omenie și ai milă de un biet negustor scăpătat.

Gherasim stătu o clipă în cumpănă; se gîndea că poate întrecuse măsura și-avea să-și alunge mușteriul, care, oricum, nu era de lepădat. Văzîndu-l așa, armeanul crezu că îl supărase și se repezi, gîfîind:

— Cincisprezece ai spus? Cincisprezece îți dau, c-așa sînt eu, asta m-a dus de rîpă, filotimia. Cînd ajungem la Pireu, îți mai dau și-un șal de cașmir persan, să-l ai amintire de la Agop din Bazar.

— Bine, jupîne, dă arvuna și ne-am împăcat!

— Cînd plecăm? întrebă armeanul, încercînd zadarnic să-și ascundă nerăbdarea.

— Dacă avem vînt potrivit, plecăm la noapte sau mîine în zori, răspunse de data asta Anton Lupan. Așa că dumneata, efendi Agop, deseară să fii aici cu tot calabalîcul pe care îl ai.

După ce numără cinci icosari arvună, armeanul șovăi, scoase încă zece, plata întreagă, să fie scăpat, apoi plecă, trăgîndu-se de-a-ndăratelea pe schelă și făcînd cîte o temenea la fiecare pas. În clipa aceea, căpitanul, care se uita după el, simți o privire ciudată abătîndu-se asupra sa, de undeva din mulțimea de pe chei — o privire scurtă și ferită, pornită dintr-un ochi viclean. Își aținti luarea aminte într-acolo, sub îndemnul unei tulburări de neînțeles, dar în mulțimea îmbulzită pe mal nu deosebi nici un chip care să-i spună ceva, deci se gîndi că nu fusese decît o închipuire — și se întoarse liniștit la oamenii din echipaj.

Aceștia se spălaseră, își orînduiseră îmbrăcămintea și erau gata de drum. La urmă se ivi și Ismail, pe tambuchiul de la prova, îmbrăcat cu cele mai frumoase haine de

marinar pe care le avea, dar în locul bonetei cu fesul în cap.

— Ei, Ismaile, ce faci, mergi cu noi sau te duci să-ți vezi casa? îl întrebă Anton Lupan.

Bucătarul ridică din umeri, încurcat, și, cînd să spună o vorbă, icni, parcă lovit în cap, trăgîndu-se înapoi un pas, alb la față și cu ochii mari.

E bine să amintim aici, că la vremea aceea, Ismail era un om de vreo patruzeci de ani, care cutreierase de flăcău Marea Neagră, Marmaraua, Mediterana, Marea Roșie, ba ajunsese și prin Oceanul Indian, pe fel de fel de corăbii, cu fel de fel de căpitani, că înfruntase furtuni, luase parte la lupte cu pirați, scăpase din naufragii, că într-un cuvînt, era un om încercat și brav. E drept că așa cum îl știm, mai mult scund decît înalt, cu capul pleșuvit, rotund ca un bostan, cu fața gălbuie, cu nasul ca un boț de ceară lipit între ochii micuți și înlăcrămați, iar sub nas cu o mustață alcătuită din două duzini de țepi rari, bravul nostru marinar nu avea înfățișarea cea mai potrivită cu vitejia sa. Dar faptele i se cunoșteau și nimeni nu îndrăznea să i le tăgăduiască, nici între prieteni, nici între dușmani.

Deci, tovarășii săi ridicară mirați capul să descopere pricina spaimei care i se ivise deodată pe obraz.

În fața schelei, pe chei, stătea înfiptă o turcoaică, mare și lătăreață, bîțîind din picior, cu mîinile în șolduri ca o precupeață de la noi, nu atît de înaltă cît îndesată, cu sînii ca două tirne, cu trunchiul ca un poloboc lăbărțat. Picioarele, parcă mai groase decît bintele de pe chei, erau vîrîte în ghete galbene peste care se răsfrîngeau șalvarii liliachii; în sus avea o feredgea albastră, iar fața îi era acoperită de un iașmac negru, sub care se ghiceau ochii fioroși, ca ai tartorilor din iad.

Ismail se mai trase un pas înapoi și din galben, obrazul i se făcu stacojiu.

— Ghiulsum! izbuti să îngîne, cu glasul firav.

Turcoaica înaintă după el.

— A, te-am găsit, hoțomanule! o auziră cei ce știau graiul otoman. Ai fugit de pe „Penelopa", ai scăpat de kir Iani, credeai că scapi și de Ghiulsum, hai?

— Domnule, — şoşoti Gherasim, înfiorat, — un nume mai potrivit nici că se putea! Cînd îl aud, parcă simt doi ghionţi, unul în coaste şi altul în cap!

— Unde mi te-ai ascuns de astă-toamnă, stîrpitură? continuă turcoaica, făcînd încă un pas. De plecat ai ştiut să pleci, dar bani să-mi trimiţi, ioc. Ţi-am vîndut catîrul, auzi, haimana ce eşti!

Ismail înghiţi un nod şi lăcrimă, îndurerat:

— Ghiulsum!...

— Ţi-am vîndut ligheanul şi ibricul cu flori de trandafir.

— Aman!...

— Ţi-am vîndut iataganul, şalvarii de atlas... Covorul de Brussa l-am dus la Bazar...

Ismail se şterse la ochi.

— Şi-acum unde plecai, pezevenghi bătrîn?

— Veneam acasă, Ghiulsum!

— Cu haine de ghiaur? Piei din ochii mei şi pune-ţi şalvari.

Bucătarul se trase de-a-ndăratelea pînă la prova, unde se auzi ducîndu-se de-a berbeleacul pe scări. Femeia rămase în faţa schelei, cu mîinile în şolduri, bîţîind din picior de se cutremura cheiul şi bintele vuiau.

— Domnule, — zise Gherasim, spumegînd neputincios, — ce-ar fi să-l asmut pe Negrilă, n-ai vrea?

Căpitanul îl linişti, cu scaun la cap:

— Ţine-ţi firea, Gherasim; aici sînt treburi de familie şi noi nu avem dreptul să ne amestecăm, oricît am fi de mîniaţi!

După o vreme ieşi şi Ismail pe punte, urcînd fără îndemn scările, cu şalvari şi giubea. În locul fesului îşi pusese turban, răsucit de trei ori — şi aşa îşi simţea capul greu ca după chiolhan.

— Domnule! i se adresă în şoaptă lui Anton Lupan, vorbind pe limba acestuia. Dam cinci lire, puteam?

— Fireşte, e dreptul tău; numai că nu am lire, ci icosari.

— Icosar bun, schimbam zaraf.

După ce îşi luă banii, bucătarul se îndreptă spre schelă, cu paşi de bolnav.

— Ismaile, nu uita, la noapte plecăm! îi strigă Gherasim pe turceşte, ca să înţeleagă şi nevastă-sa.

— O să vină cînd îi dau drumul eu! răspunse Ghiulsum, pornind să-şi legene trupul lătăreţ pe chei, la doi paşi înaintea nefericitului ei bărbat.

— Dacă asta mai vine o dată aici, o arunc în Bosfor! scrîşni Gherasim, negru în obraz.

— Nu te prinde; s-ar putea întîmpla tocmai pe dos. Nu te-ai uitat la ea?

Curînd Ghiulsum se pierdu în mulţime; Ismail, mai pirpiriu, se pierduse înaintea ei...

— Ei, ghiaurilor, zise Anton Lupan, destul de mîhnit de necazul bietului bucătar. Hai acu' să mergem şi noi — restul să-l lăsăm în grija lui Allah!

Aşa se lămuri taina acelor oftaturi pe care le auziseră cu toţii în ultima vreme, din ce în ce mai adînci, mai jalnice, pe măsură ce se apropia clipa plecării. Mai rămînea să se vadă de ce, uneori, bucătarul, în timp ce cu un ochi vărsa lacrimi, cu celălalt zîmbea cald şi gingaş...

CAPITOLUL IX

„Drum bun, domnule Vaillant !..."

Privit de pe Bosfor, Stambulul, clădit pe coline care se ridică de jur împrejur, pare o grădină în amfiteatru, a cărei verdeaţă brăzdează zidurile colorate, turnurile, acoperişurile şi cupolele palatelor; numai minaretele zvelte, albe, cu balconul lor circular şi cu vîrful ascuţit împungînd cerul, se ridică deasupra, desprinse de restul reliefului, ca nişte catarge ale unei corăbii ciudate, o arcă ancorată într-o mare bizară de sicomori, nuci, salcîmi, chiparoşi şi platani. De departe, toate au puritatea cerului şi-a mării, care ele însele înfăţişează aici tot ce poate avea mai pur safirul şi smaraldul...

Urmat de cei patru ghiauri ai săi şi cu Negrilă în cap, Anton Lupan porni să cutreiere oraşul. Dar mai întîi, el îşi lăsă oamenii să aştepte cîteva minute pe chei, la pupa „Speranţei" şi se duse la Căpitănie să lase, după lege, actele vasului şi ale echipajului, ca la plecare să le ia gata vizate.

Făcînd cîţiva paşi, căpitanul ajunse în dreptul unei table de lemn, pusă pe doi stîlpi şi avînd deasupra o mică streaşină. Asemenea table erau prin toate porturile pe care le colindase şi orice căpitan, orice marinar, nu trecea mai departe pînă nu se uita pe listele afişate. Aici se înscriau vasele pierdute, spre ştiinţa mulţimii, pe vremea aceea jurnalele avînd mai puţin răspîndire decît astăzi.

Un marinar, care venea din India, putea să afle astfel de soarta unui prieten al său, a unei rude, sau a unui frate, plecat pe alte mări şi a cărui corabie naufragiase.

Bineînţeles, pe atunci neexistînd mijloace de comunicaţie ca astăzi, lista nu era niciodată întreagă; se înscriau pe ea vasele despre a căror pieire venea să spună un martor. Deci, dacă aflai de soarta tristă a unora, nu erai de loc sigur că pe lîngă acestea nu mai naufragiaseră şi altele, întîmplîndu-se ca despre unele să nu mai vină ştiri niciodată.

Dintr-o obişnuinţă pe care şi-o însuşise în viaţa de port, Anton Lupan citi tablele vaselor pierdute, de la un capăt pînă la altul, cum face tot marinarul în clipa cînd debarcă.

Din cîte trebuiseră să atingă Stambulul, fiind aşteptate de negustori, de armatori, de companii de navigaţie, pieriseră pe drum în ultima vreme vreo şapte barcazuri, un bric de trei sute de tone, două vapoare şi patru caice.

Căpitanul „Speranţei" simţi o strîngere de inimă; între cele două vapoare naufragiate, unul era „Helder", sub pavilion olandez, cu care navigase cîndva pînă în Indii; acum, în drum de la Odesa spre Stambul, fiind prins de furtună şi negăsind gura Bosforului, „Helder" fusese aruncat pe uscat, la şapte mile vest de Rumeli Fener; scăpaseră numai şase oameni din echipaj... Intre cei pierduţi era şi căpitanul van Zwoller, pe care Anton Lupan îl cunoştea...

Tabla vaselor pierdute e un semn de doliu, ca pînza neagră care se pune la porţile unde a murit cineva — şi ea umple de întristare sufletul oricărui marinar. Dar marinarul, după ce se reculege în faţa ei, cu un gînd de pioşenie pentru fratele repauzat, se duce la vasul său, ridică ancora şi porneşte în larg, chiar dacă ştie că odată va întregi el lista, căci altfel, dacă ar şovăi, n-ar mai fi marinar.

Ceva mai tîrziu, sfîrşind şi cu Căpitănia, Anton Lupan se întoarse la ai săi, care-l aşteptau — şi porniră cu toţii spre oraş, avîndu-l, cum spuneam, pe Negrilă în cap.

Echipajul „Speranței“ își făcu anevoie loc prin îmbulzeala mulțimii, și, după cîteva sute de pași, cîrmi la dreapta, pe o stradă bolovănoasă, care urca dealul pieptiș, cu trepte din loc în loc, ceea ce dovedea dintr-o dată că nu putea fi străbătută nici de căruțe, nici de trăsuri. In schimb, o urcau trudnic hamali, încărcați cu poveri. Erau oameni vînjoși, cu pieptul larg, răsuflînd ca niște bivoli și opintindu-se în niște picioare atît de subțiri, încît, față de restul trupului, păreau ca fluierele cioplite de Mihu. Purtau șalvari de pînză albă, murdară, vestă gălbuie, de stofă groasă, și fes în jurul căruia își legau batista. Pe umeri aveau o perniță, îndesată cu cîlți, și pe ea duceau poveri grele, sub care te întrebai cum de nu li se rup țurloaiele.

Pe de lături urcau poticnindu-se măgăruși, încărcați cu grinzi putrede și cu bolovani luați din dărîmături; dintr-o casă arsă sau părăginită în vale, se făcea una nouă, mai sus.

Strada, cu caldarîmul desfundat, era înțesată de cîini jigăriți, plini de rîie, de răni, murdari, năpîrliți, flămînzi și cuminți. Pe-alocuri, în gropi pe care nimeni nu se gîndea să le astupe, se vedeau, în mijlocul străzii, cățele leproase alăptîndu-și cățeii orbi, privind cu tristețe la trecători, la hamali, la măgăruși, care le ocoleau cu obișnuință, semn că le știau din totdeauna aici.

— Ptiu! făcu Haralamb. Și ce minunăție părea, cînd te uitai de jos!

— Oraș vechi! răspunse Anton Lupan, pe care nu-l mai mira ceea ce vedea în jur. Oraș bătrîn de două mii cinci sute de ani!

— Și ce, dacă-i bătrîn, nu se poate înnoi, ori măcar curăța?

— Ba s-ar putea, dar vezi tu, aici și oamenii sînt la fel de bătrîni.

Haralamb ridică din umeri, nemulțumit de tot ceea ce vedea, dar mai cu seamă de afurisitul iașmac.

Un străin care vine prima oară la Stambul și nu la o busolă cu el, se rătăcește în cîteva clipe în labirintul lui de străzi, străduțe și ulicioare strîmbe, încălecate, încîlcite, fără început și fără sfîrșit, mai ales că toate-s la fel

și aproape nici una nu are vreo tăbliță care să-i amintească numele.

Infiintat cu aproape șapte sute de ani înainte de Christos, de către megarieni, neam de greci vestiți în vechime, și trecut pe rînd în mîna unor stăpîni feluriți, orașul, numit la început Bizanț, a crescut la întîmplare. La început a fost prea mic, pe urmă a fost prea mare ca să-l mai poată pieptăna cineva. Stăpînii au ridicat palate, turnuri și ziduri de cetate, creștinii biserici, credincioșii moschei, de-ți uimesc ochii și azi, iar restul s-a făcut din mila lui Dumnezeu și-a profetului.

Megarienii, de felul lor pescari și negustori, nu s-au arătat atît de războinici ca să-și poată apăra sălașul, și acesta, ajuns cu timpul la înflorire, a trecut pe rînd în mîna tot a altor stăpînitori: perșii lui Darius I, atenienii și spartanii, macedonenii, apoi romanii, de la al căror împărat Constantin, Bizanțul și-a luat numele Constantinopole, folosit din greșeală și azi, spre necazul turcilor. Aceștia au pus mîna pe el abia pe la jumătatea secolului al XV-lea, după trei înverșunate asedii, l-au făcut capitala împărăției turcești și de-atunci nu l-au mai dat din mîini. Dar, schimbîndu-i numele în Stambul, ca să se piardă toate urmele trecutului, nici n-au băgat de seamă că numele nou nu era barem un cuvînt turcesc. Cucerind ei orașul, au găsit aici sumedenie de greci, cum era firesc. Aceștia ocupau o mahala, care mai este și azi, mahalaua Fanarului, și cînd coborau de acolo după treburile lor, spuneau: *eis ten polin,* ceea ce ar cam însemna: mă duc în oraș. De la această vorbă, stîlcită în turcește, a ieșit nume otoman pentru orașul cucerit. Și astfel, Istambulul are pînă azi nu numai temeliile rămase de la greci, ci chiar numele pe care, fără această lămurire, l-ai crede turcesc.

Echipajul „Speranței“ străbătu sumedenie de străzi vechi, tot urcînd la deal, trecu pe lîngă turnul Galatei, ridicat de genovezi în secolul al XIII-lea, un turn rotund, cu un rînd de ferestre ajurate, terminat cu un acoperiș conic, de aramă, cu vîrful aurit, luă în lung Cîmpul Morților, cimitir musulman cu morminte vechi, năruite, printre care mulțimea din Pera se plimbă cu seninătate și pălăvră-

gește ca într-un parc — și ajunse aproape de marginea orașului, la Ieni Mahalle.

Iată un loc de unde străinul, zăpăcit de atîtea străzi și străduțe fără nume, pe care le-a străbătut orientîndu-se după soare sau lăsîndu-se îndrumat de un instinct ancestral, ar putea, cu ajutorul unui îndrumător, să-și dea seama de rosturile orașului. De aici, Stambulul se vede ca în palmă, de o parte și de alta a Cornului de Aur; acesta înfățișează singura lui podoabă care nu se poate murdări, nici peste veacuri.

— De ce-i spune așa, domnule? întrebă Cristea Busuioc, mîngîindu-și barba stufoasă ca a padișahului.

Există o piatră rară, mai puțin cunoscută decît altele, chit că acelea ar fi mai rare decît ea; se cheamă lapis-lazuli și are cel mai curat și mai frumos albastru-azur care se poate închipui. Lapis-lazuli era Cornul de Aur în clipa aceea, căci altfel, tăcut precum îl știm, nu s-ar fi minunat și n-ar fi întrebat plutașul.

— Păi fără îndoială îi spune așa, după forma lui alungită, răspunse Anton Lupan; dar mai cu seamă după frumusețile și bogățiile care-i îmbracă malurile.

De la Ieni Mahalle pînă jos, la Cornul de Aur, se înșiră în pantă suburbiile orașului, căci adevăratul Stambul e dincolo de apă. Acolo sînt mai dese și moscheile, și seraiurile, și amintirile strămoșilor. Ca să le vezi și să le descurci pe toate deodată, nu e cu putință pentru un ochi și o minte omenească. Mai bine să te oprești în cîteva locuri. Iată, Bosforul și Cornul de Aur. De partea asta, Galata, în vale, apoi la stînga ei Top-Hané, care înseamnă Casa tunurilor, fiindcă acolo sînt turnătoriile și cazărmile artileriștilor — iar deasupra, Pera, cartierul modern, unde se află Ambasadele și Legațiile, Băncile, marile prăvălii, marile hoteluri și restaurante. De partea cealaltă, între Marmara și Cornul de Aur, se întinde Stambulul, cu Marele Serai, în colțul din stînga, cu sfînta Sofia, nu prea departe. Dar mai sînt și alte seraiuri: Aivan-Serai, Agaș-Serai, Aca-Serai, Eski-Serai — și încă... Mai sînt și alte moschei: a lui Ahmed, cea cu șase minarete, a lui Baiazid, a lui Soliman Magnificul, a lui Mahomed Cuceritorul, a

lui Selim întîiul, a sultanei Validé — și cu asta nu s-au terminat toate.

Ce poate să vadă din toate astea marinarul care, în drum spre Pireu ori spre Marea Neagră, se oprește aici o zi și o noapte? Cum poate să pătrundă el tainele unui oraș, cînd însăși municipalitatea lui nu le cunoaște pe toate?

Moschei, minarete, cupole, seraiuri, palate, chiparoși, sicomori, străzi desfundate, cîini, măgari, hamali, grecoaice sulemenite, armence tare oacheșe, turcoaice cu șalvari albaștri, ghete galbene și iașmac negru pe față — să mergem mai departe!

Era încă devreme, și pînă la ora prînzului, echipajul „Speranței" putea cutreiera străzile încîlcite, cu Anton Lupan în frunte, Negrilă deschizîndu-le drumul, nerăbdător, la zece pași mai departe. Trecură pe lîngă prăvălii fără uși și ferestre, care seara se închid cu obloane de scînduri. În fața lor se înghesuiau turcoaice mascate, lacome la cumpărături ca atîtea din femeile celelalte, însoțite de servitoare negrese, cu zimbile pîntecoase.

Uneori, în jurul lor se vedea cîte un eunuc negru, cu trunchiul scurt, cu picioarele lungi, cu fața spînă, grasă și lăbărțată, cu gîtul vîrît între umeri, uitîndu-se posomorit la mulțime, gata să-și apere stăpînele nu numai de primejdia ghiaurilor, ci și a credincioșilor.

Se uitară oamenii noștri prin cafenele, unde turcii, armenii, persanii fumau ciubuc și își beau cafelele, în vreme ce tinerii greci, plini de ifos, se lăsau pe mîna bărbierilor să le vopsească sprîncenele și să le ceruiască mustățile. Cafenelele erau mai toate la fel, nici prea mari, nici prea luxoase: o odaie cu pereții văruiți simplu și îmbrăcați în lemn pînă la jumătate; de jur împrejur lavițe joase, acoperite cu rogojini împletite din paie; în mijloc o fîntînă de piatră sau de marmoră, care aruncă în aer cîteva fire sărace de apă; pe pereți, polițe pentru sculele bărbierilor, și oglinzi rotunde, de fildeș, în care mușteriii să-și poate admira ferchezuiala; în sfîrșit, în fund dulapul cu narghilele, iar alături cotlonul sub care se fierb, una cîte una, cu ibricul, cafelele.

Peste vreo două ceasuri, oamenii noştri trecuseră Cornul de Aur, pe unul din cele şase poduri de vase, cutreieraseră străzile, văzuseră moscheile, cisternele subterane, ca nişte hrube uriaşe, făcute pe vremuri în vederea asediilor — şi se aflau la intrarea Bazarului cel mare, nu după vreo cumpărătură, ci numai aşa, ca să caşte gura.

Deodată, Ieremia, care cerceta curios mulţimea îmbulzită în faţă, îl trase pe Anton Lupan de mînecă şi exclamă cu mirare:

— Domnule, ăsta nu-i armeanul de azi dimineaţă?

— Care armean, Ieremie?

— Al de s-a milogit să-l luăm cu noi pe corabie.

— Unde-l vezi?

— Uite repede, că tocmai dă să intre!

Pe poarta Bazarului îşi făcea loc cu ifos un om îmbrăcat în giubea bogată, cusută cu aur şi bătută cu pietre scumpe, pesemne un negustor cu vază, căci mulţimea îi deschidea calea, fără cîrtire, trăgîndu-se umilă în lături. Anton Lupan nu apucă să-i vadă faţa, ci numai ceafa negricioasă şi giubeaua strălucitoare.

— Fugi de-aicea, Ieremie! zise, încredinţat că omului său i se năzărise. Păi tu nu vezi că ăsta-i negustor cu stare? Ia, mai bine hai să dăm o raită şi prin Bazar, şi p-ormă să mergem undeva, la vreo ospătărie, să ne punem pîntecele la cale. Dar, după cîte îmi aduc aminte, cred că bucatele de aici nu prea au să vă placă; tare mi-e teamă că o să-i ducem dorul lui Ismail al nostru, sărmanul!

— Oare o să mai vină? întrebă Mihu, cu teamă şi tristeţe. N-o să-l oprească...

Dar nu-şi sfîrşi vorba, ci rămase cu gura căscată, cu ochii cît cepele, la poarta Bazarului. Ismail şi nu altul, cu turban şi cu şalvari, cum îl ştia de azi dimineaţă, ieşea dinăuntru, voios şi mîndru de parcă ar fi fost pe puţin vărul sultanului, iar alături mergea, zglobie, o turcoaică micuţă, ciripind sub pînza iaşmacului.

— Nene Ismaile! strigă băiatul.

Văzîndu-i pe ai săi, bucătarul se opri locului, făcu vesel o temenea adîncă, apoi îşi lăsă turcoaica şi se apropie de dînşii.

— Ce-i cu tine, Ismaile? îl întrebă căpitanul, încă necrezîndu-şi ochilor, dar primindu-l cu bucurie.

— Estem bine, domnule!

— Şi nevasta? Ce-ai făcut cu ea?

Ismail clipi din ochi.

— Care nevastă? Ghiulsum?

— Ei da, doar ai plecat cu ea pe chei. Acuma unde ai lăsat-o?

— Acasă!

— Şi asta, cine e?

— Asta? Asta altă nevastă: Laleli!

Auzindu-şi numele, turcoaica scoase un ciripit sub iaşmacul subţire şi le făcu străinilor un semn prietenesc, fluturîndu-şi mîna micuţă.

— Ptiu, bătu-te-ar sfinţii de turc păcătos! exclamă Haralamb cu pizmă, încercînd să ghicească sub iaşmac chipul Laleliei, al cărei rîs îi arsese inima.

Ismail se apropie de Anton Lupan, îşi lăsă ochii în jos şi se rugă sfios, ca un copilandru:

— Domnule, mai dam cinci icosari; puteam?

— Fireşte, Ismaile! Numai ai grijă şi nu-i arunca în vînt, că e păcat de ei.

— Nu aruncam, domnule; dam Laleli.

Turcoaica rîse iarăşi, făcînd să-i tremure iaşmacul şi mătasea feredgelei, ca străbătute de fiori, îşi flutură încă o dată mîna, mai gingaş, mai dulce ca prima oară, apoi porni după Ismail, bocănind zglobie cu tocurile-i mici pe caldarîmul uliţei, parcă prea aspru, prea nepotrivit cu piciorul ei.

Anton Lupan îl trase de mînecă pe Haralamb, care rămăsese cu ochii după ea, tînjind:

— Haide, haide, băiete, nu-ţi mai strica ochii degeaba! În privinţa asta află de la mine: cu turcii nu-i de glumit!

— Şi cum, domnule, aici poţi să ai cîte neveste vrei? Auzisem eu, dar credeam că-s gogoşi.

— Chiar cîte vrei, nu, răspunse Anton Lupan. Așa că mută-ți gîndul să rămîi la Stambul. Haremuri mari au numai sultanii, vizirii, pașalele și pe ici, pe colo, negustorii foarte bogați, fiindcă nu-i ușor să ții atîtea femei, să le dai mîncare aleasă, îmbrăcăminte scumpă, giuvaeruri, să ai palat cu odăi pe numărul lor, cu servitoare, cu eunuci și cîte mai cîte altele. Unde mai pui că dacă o femeie din harem naște, după aceea are dreptul la casa ei, cu altă servitorime și alte cheltuieli. Oamenii obișnuiți sînt îngăduiți să țină patru neveste legitime, cu cununie cum se spune la noi, dar prea puțini se încumetă să folosească acest drept.

— Atunci se cheamă că Ismail al nostru își ține heghemoniconul! zise Haralamb, pizmuitor, fiindcă nu putea să uite rîsul cu care-l săgetase micuța Laleli.

— Vai de heghemoniconul lui! îl căină Ieremia, gîndindu-se la Ghiulsum.

Anton Lupan porni spre poarta Bazarului.

— Haideți, ghiaurilor, că n-am venit aici să trăncănim despre Ismail și haremul lui!

Bazarul cel mare din Stambul e o hală nesfîrșită, întinsă pe cîteva pogoane de loc, dar mai degrabă poți să-l socotești un oraș în mijlocul orașului, fiindcă are străzile, străduțele, ulițele, gangurile și piețele lui, toate sub un acoperiș drept, cu bolte de sticlă, ca niște căpițe de fîn; prin ele, lumina zilei pătrunde înjumătățită, odihnitoare și nesigură, ajutîndu-i negustorului să ascundă cusurul mărfii — aceeași lumină care ajută femeii, la o vîrstă, să-și ascundă urmele anilor de pe chip.

De o parte și de alta a străzilor sînt prăvălii, mai mari sau mai mici, care în fund au aproape întotdeauna o odăiță ferită, cu cîteva trepte mai sus, unde în dulapuri, sipete și lăzi întărite cu fier se păstrează mărfurile de preț, pentru mușteriii avuți, numai ei îngăduiți să intre aici.

Îndeobște, fiecare stradă își are negoțul ei. Una e strada prăvăliilor de parfum, unde se vinde esență de jasmin, apă de trandafir, săculețe cu mosc, mătănii de jad, de chihlimbar, de fildeș, piepteni, oglinzi persane cu chenarul pictat

fin — și tot ce au nevoie pentru îngrijirea farmecului lor femeile frumoase din Stambul. În alte părți se vînd țesături, mătăsuri și stofe de Brussa, cașmir indian, cămăși brodate cu fir de aur, șaluri persane, voaluri, brocarturi, tot ce mîna omului, de la Londra pînă la Pekin, a putut să coloreze și să împletească mai iscusit, din bumbac, lînă, mătase, aur și argint.

Pe altă uliță, sînt prăvăliile de pantofi, ghete și papuci, unde întîlnești cele mai ciudate încălțări, peste putință de închipuit pe piciorul unui european. Mătasea japoneză, marochinul, catifeaua și brocartul, în culori vii, roșu, verde, galben, sînt folosite pentru a da formele cele mai neașteptate acestui obiect gingaș, care va încălța picioare făcute să umble numai pe rogojini indiene și covoare de Persia. Unele par așa de mici, încît, sub paietele și pietrele lucioase care le împodobesc, le-ai crede mai degrabă cutioare pentru bijuterii.

Pe urmă vin prăvăliile de covoare, de caftane, cele de draperii, de iatagane și pumnale, prăvăliile unde se vinde fir de aur și argint, cu care se brodează papucii, pungile de tutun, vestele, dolmanele. Dar colțul care ascunde cele mai mari bogății, peste putință de socotit, e cel de arme vechi, mai bogat chiar decît toți sacii de pietre scumpe adăpostiți în prăvăliile de bijuterii. Aici se găsesc săbii de Damasc, platoșe, sulițe, șei împodobite cu aur și pietre de preț, puști străvechi, cu cremene sau cu fitil, încîntînd ochiul cu măestritele lor incrustături — tot ceea ce războinicii timpurilor au purtat cu ei, de la Gingishan încoace și poate chiar dinaintea lui.

Trecînd prin fața acestor prăvălii, în care negustorii bogați ca niște maharajahi tronau grav în vechiul port al islamului, măreți și nepăsători în fața oricărei înnoiri, Anton Lupan își aminti că mai trebuia să cumpere niște puști, dar de bună seamă nu din cele aflate aici.

Tocmai se îndreptau spre ieșire, străbătînd ulița covoarelor, cînd Ieremia se opri în fața unei prăvălii și exclamă din nou, de data asta triumfător:

— Uite, domnule, că nu mi s-a părut! E armeanul nostru, văzuși?

Într-adevăr, omul în caftan aurit, care intrase pe poartă acum un ceas, era aici, în mijlocul prăvăliei, discutînd însufleţit cu alt negustor, tot atît de scump îmbrăcat — şi cum de data asta îl vedea din faţă, Anton Lupan se încredinţă că nu putea fi altul decît Agop din Bazar. Doi servitori negri, aşezaţi în genunchi, coseau cu mişcări iuţi gura unui sac îndesat, care, cel puţin pe dinafară, părea sărăcăcios, faţă de bogăţiile din jur. Armeanul mai discută ce mai discută cu celălalt negustor, scoase de la brîu nişte hîrtii făcute sul, le desfăcu, îşi băgară amîndoi capul în ele, părînd că fac nişte socoteli şi nu se înţeleg, apoi urcară cele cîteva trepte şi se topiră în odăiţa din fund.

— Ia te uită milogul, ce haină are pe el! zise Haralamb, cu năduf. Păi ăstuia trebuia să-i cerem treizeci de icosari, dacă nu mai mult!

Anton Lupan ridică din umeri, nepăsător, deşi purtarea armeanului îl mira destul. Dar, la urma urmei, pe el nu-l privea starea unui negustor, de vreme ce-şi plătea călătoria, cinstit. Fireşte, Gherasim ar fi judecat altfel — şi vai de pielea bietului Agop dacă ar fi apărut în port cu caftanul aurit!

În faţa prăvăliei, pe partea cealaltă a uliţei, stătea, chircit pe caldarîm, cu taraba pe genunchi, un vînzător de tutun. Era un bătrîn, cu turbanul soios tras pînă peste ochi, cu faţa ascunsă într-o barbă cîlţoasă, nepieptănată de mult, îmbrăcat într-un caftan sărăcăcios, lung pînă la pămînt. Lui Anton Lupan i se păru ciudat că se rătăcise aici, pe uliţa covoarelor, cînd în altă parte îşi aveau locul vînzătorii de tutun. Poate însă că nu era un negustor, ci un biet turc sărac, care încerca să cerşească o para, într-un chip mai ferit. De aceea se apropie de el, luă o pungă de tutun fărîmat, cu gîndul să i-o dea lui Ismail, întrebă de preţ şi aruncă pe tarabă cîţiva ikilici [1], de două sau de trei ori cît s-ar fi cuvenit.

[1] Ikilik — monedă veche turcească, valorînd 2 piaştri, cam 40 de bani romîneşti din acel timp.

— Allah să te ocrotească pentru bunătatea ta! îi mulţumi cerşetorul, ducîndu-şi mîna la frunte şi înclinîndu-se umil.

Cu toate că nu stătuse prea mulţi ani în Turcia şi nu vorbea limba ţării fără cusur, pe Anton Lupan îl izbi un oarecare accent străin, pe care nu l-ar fi putut avea decît un ghiaur turcit; dar bătrînul vînzător de tutun îi păruse la început cel mai curat urmaş al profetului, de aceea îşi îndreptă curios ochii asupra lui. Bătrînul lăsase ikilicii pe tarabă şi se uita nepăsător în prăvălia unde cei doi servitori negri sfîrşeau de cusut sacul ponosit. Tocmai atunci uşa din fund se deschise, lăsîndu-l să treacă pe Agop din Bazar, urmat de celălalt negustor, fiecare cu cîte un sipet în mîini.

În clipa aceea, în ochii bătrînului se aprinse un fulger scurt care pieri numaidecît. Dar asta fu de ajuns ca Anton Lupan să încerce aceeaşi tulburare ciudată ca azi dimineaţă, pe chei, cînd i se păruse că simte în mulţime văpaia unei priviri omeneşti. Rămase în loc, mai mult mirat decît neliniştit, cu ochii la vînzătorul de tutun. Acesta stătea nemişcat, privind în prăvălia de peste drum — şi era atîta nepăsare, atîta oboseală în ochii lui adormiţi, încît căpitanul „Speranţei" nu se mai îndoi că începuse să aibă năluciri.

Şi totuşi, în aceeaşi zi, avea să i se întîmple ceva asemănător, dar nespus mai ciudat.

*

* *

Era curînd după-prînz. Înaintea mesei intrase la un armurier, cumpărase patru revolvere şi trei puşti „Holland-paradox", o armă renumită, uşoară faţă de calibrul ei, cu două ţevi, una pentru glonţ, alta pentru alice, putînd deci fi folosită în împrejurări felurite. Prînzise, împreună cu ceilalţi, într-o locantă din Galata — şi, după ce îşi trimisese oamenii în port, cu armele şi cu pachetele de cartuşe, urcase dealul şi intrase în holul noului hotel „Pera-

Palace" să frunzărească ziarele străine, fiindcă de cîteva luni nu mai știa nimic din cele ce se întîmplau în lume.

Tocmai cînd intra pe ușă, un negru pitic, cu un turban mai mare decît tot trupul lui, cobora de la etaj un geamantan cu burduf, desigur al unui călător care părăsea hotelul. Anton Lupan privi geamantanul, ros de timp, împestrițat de etichete în parte șterse sau căzute, semnele hotelurilor pe unde trecuse posesorul lui.

Poate un ochi priceput, de turc, ar izbuti să deosebească un cîine din Galata de unul din Stambul. Se poate întîmpla ca primul să aibă albeață în ochiul stîng, iar al doilea în ochiul drept, ori coada unuia să fie mai scurtă cu un deget decît a celuilalt, deși proverbul zice să nu te bizui pe coadă cînd vrei să faci deosebiri între cîini. Dar hai să zicem că un ochi de turc... Ei bine, aș vrea să-l văd pe turcul acesta cu ochiul isteț, capabil să găsească deosebiri și să stabilească identități pe baza unor amănunte greu de descoperit — aș vrea să-l văd într-un hotel, unde se perindă mii de călători, fiecare cu bagajul lui, cum ar deosebi un geamantan de altul, firește dacă ar fi vorba de gemantane lucrate în același chip?

Anton Lupan privi geamantanul, în treacăt, și i se păru cunoscut. După ce făcu un pas, întoarse capul și îl privi din nou; negrul pitic îl lăsase în fața ușii, așteptînd să coboare posesorul lui. Da, întîlnise undeva un geamantan asemănător, îl știa bine, îl avea în ochi și se silea să-și aducă aminte unde-l văzuse și-n ce împrejurări.

„Încep să am năluciri!" își zise din nou, gîndindu-se la cele întîmplate peste zi.

Apoi se așeză într-un fotoliu din pai de orez, îndulcit cu perne de puf, ceru o cafea și începu să frunzărească ziarele, lăsînd în plata domnului și geamantanul și celelalte gînduri. Peste cîteva clipe, o umbră i se așeză pe chip — și, fără să vrea, strînse tulburat ziarul în mîini; o scurtă telegramă de la Londra vestea că Charles Darwin era bolnav, cu puține speranțe de a se mai însănătoși.

Numele acestui om de știință rămînea legat de planul lui, mai aștepta încă un sprijin de la el, nu se gîndea să plece la drum înainte de a-l vedea și a-i cere încă o dată

sfatul, de rîndul acesta prin viu grai, nu pe calea scrisorilor, neîndestulătoare cînd ai nevoie nu doar de îndrumări ci mai cu seamă de o încurajare, care să capete sensul unei învestiri. Rămas singur, Anton Lupan simțea nevoia să aibă asupra sa umbra proteguitoare a marelui cercetător, care să înlocuiască măcar în spirit lipsa lui Pierre Vaillant.

Și iată că, pierdut fiindu-i prietenul, era acum primejdie să-l piardă și pe adevăratul însuflețitor al acestei călătorii.

Anton Lupan lăsă ziarul din mîini și căzu pe gînduri, sub o perdea cenușie țesută de mîhniri și îndoieli. O clipă flutură și descurajarea asupra lui — apoi și-o scutură; acum, orice ar fi fost să se întîmple, nu mai avea dreptul să se lase înfrînt, fiindcă, la drept vorbind, drumul era început. Avea o corabie gata de plecare și șase oameni care îl așteptau în port. Gîndindu-se la ei, chipul i se însenină, ca și cînd o rază de soare, străbătînd fumul de tutun, așezat în valuri dese sub plafon, s-ar fi îndreptat asupra lui.

Holul era plin de lume, cea mai mare parte europeni, oameni de afaceri sau turiști în haine de sport, cu aparate fotografice și binocluri atîrnate de gît, forfotind printre mese, agitați și nerăbdători, în așteptarea dragomanului care să-i plimbe prin Stambul. Se vorbeau felurite limbi, în gura mare sau mai potolit, și toate dădeau un zumzet care pe un oriental l-ar fi adormit numaidecît, cum de altminteri se și întîmpla cu cei cîțiva musulmani, rătăciți ici-colea, și picați în somn, cu ciubucul stins.

Deodată, în acest zumzet adormitor, căpitanul „Speranței" auzi un glas spunînd mieros, glasul tuturor portarilor de hotel:

— Bon voyage, monsieur Vaillant!

Fără îndoială că o clipă, mintea obosită încercase să se odihnească, fără voia lui, lăsîndu-l în acea toropeală nici rea, nici plăcută, care îți umple creierul de furnicături. Anton Lupan își scutură capul, buimac. Visase și cineva pronunțase în vis numele cunoscut? În clipa următoare sări în picioare, aproape înnebunit. Geamantanul! Acum își amintea: era al lui Pierre! Da, se învechise, dar îl recu-

noștea, nu-și dădea seama cum, poate prin acel amănunt pe care îl înregistrează numai ochiul — și nu ți-l transmite niciodată, conștient.

Geamantanul nu mai era în fața ușii, îl luase un om care ieșea tocmai atunci, grăbit; îl zări numai din spate, o frîntură de secundă, fiindcă lumea care forfotea printre mese îi acoperea vederea. Nu-și dăduse seama dacă era înalt sau scund, tînăr sau bătrîn, dar cine-ar fi putut fi altul decît Pierre, pe care ani de zile îl socotise pierdut? Îndoielile lui, stîrnite de mărturia nelimpede a bătrînului Ifrim, își dovedeau temeinicia abia acum, dar și-o dovedeau din plin!

Anton Lupan se repezi spre ușă, îmbrîncind lumea, ca ieșit din minți, strigînd:

— Pierre!... Pierre!... Pierre!...

Oamenii îl priveau mirați, dar nimeni nu se dădea la o parte din drum. Cînd ieși pe ușă, se pomeni într-o mulțime de trecători care împestrițau strada în sus și în jos. Se uită într-o parte, apoi în alta, dădu să facă un pas la deal, se răzgîndi, o luă fuga la vale, pînă la primul colț, cercetă strada care se deschidea în dreapta, plină de cîini dar fără nici un om — și, dîndu-și seama că zadarnic ar mai fi căutat aici, se întoarse la hotel, gîfîind.

— Cine era domnul care a plecat acum? îl întrebă pe portar, gata să-l ia de gît.

Acesta îl privi mirat, apoi răspunse nepăsător:

— Domnul Pierre Vaillant!

Lui Anton Lupan îi veni sîngele în obraz.

— Ești sigur, Pierre Vaillant ai spus? strigă, întinzîndu-se peste contoar și apucîndu-l pe portar de reverul hainei.

— Liniștiți-vă, domnule, că speriați lumea!

Într-adevăr, oamenii din hol începeau să se strîngă în jur, nedumeriți, întrebîndu-se unii pe alții ce s-a întîmplat.

Anton Lupan își luă capul în mîini.

— Spune-mi, te rog, — continuă, de data asta cu glasul liniștit, — îl cunoști de mult pe domnul Vaillant?

— De cînd s-a deschis hotelul, adică de vreo trei ani, vine regulat la noi.

— Ești sigur că nu te înșeli asupra numelui?

Portarul zîmbi, sigur de el, și deschise registrul de pasageri.

— Iată, domnule, datele din pașaport, căci, după cum știți prea bine, poliția ne obligă să verificăm cu grijă actele străinilor. Vedeți și dumneavoastră: Pierre Vaillant, inginer, supus francez, născut la Saint Malo, 8 august 1842...

Anton Lupan răsuflă adînc. Acum nu mai putea fi nici o îndoială, Pierre trăia... Dar ce taină ascundea cu el? Și, mai ales, cum îl putea regăsi?

— Nu știi unde a plecat?... Să nu ți se pară ciudat că te întreb atîtea, dar mi-e prieten bun și de ani de zile îl credeam pierdut.

— Nu știu, — răspunse portarul, — însă cred că n-a părăsit Turcia. După cîte am auzit, are lucrări în mai multe locuri, mai cu seamă peste Bosfor, în Anatolia, și mai tot timpul e plecat. Aici vine de cîteva ori pe an, probabil pentru treburi la minister.

— Nu știi cum i-am putea da de urmă? Nu are prieteni, cunoscuți, nu-ți amintești de cineva care venea să-l vadă aci?

Portarul clătină din cap:

— Nu, domnule; cred că l-am văzut totdeauna singur și nu-mi amintesc să-l fi căutat cineva.

Anton Lupan mulțumi, se îndepărtă cîțiva pași și se așeză într-un fotoliu. Mai întîi trebuia să se liniștească și să cugete nepripit. De vreme ce Pierre trăia, într-un fel sau altul avea să-i găsească urma. Trebuia să-și facă un plan...

Deocamdată nu mai putea fi vorba să plece azi. Coborî în port, să-și vestească oamenii; probabil că venise și Agop din Bazar, cu care avea să fie mai greu, dat fiind că acesta se grăbea.

Pe drum, străbătînd străzile Galatei, mintea i se limpezi și își simți sufletul mai senin. Il stăpînea o fericire calmă și adîncă, pe care n-o întuneca decît gîndul că, dacă ar fi avut mai mult noroc, dacă și-ar fi ridicat o clipă mai devreme ochii din ziar, acum poate ar fi fost împreună cu

Pierre Vaillant. Ce fericire, să-l ducă pe puntea „Speranței", să-i arate... Aici îl cuprindea din nou neliniștea... Ce se întîmplase cu el, atunci, după atacul piraților, cine-l salvase, unde dispăruse atîta vreme, de nu-i putuse găsi urma ?

Dacă ar fi ridicat ochii o clipă mai devreme !... Deodată simți că i se face lumină în cap. Unde s-ar fi putut duce un călător care plecase de la hotel, luîndu-și bagajul, dacă nu la gară sau în port ?... Trebuia să se grăbească și, cine știe, poate dădea de el.

Ultima parte a drumului o făcu în fugă ; peste cîteva minute era pe bord, abia trăgîndu-și răsuflarea. Oamenii stăteau la taifas, așezați pe bocaport, împărtășindu-și impresiile după raita dată prin oraș.

— Băieți, — li se adresă Anton Lupan, înfrigurat, — cred că n-o să mai plecăm noaptea asta. Așteptați-l pe armean și dacă nu-i convine să-și amîne plecarea, spuneți-i că peste o oră mă întorc și-i dau banii înapoi.

— Ba nu-i dăm nimic ! răspunse Gherasim, ursuz. Să aștepte ; corabia nu-i vapor, să plece după ceas.

— Bine, despre asta vorbește tu cu el. Dar acum, în primul rînd, ia-ți picioarele la spinare, du-te pînă în capătul cheiului, vezi ce vapor pleacă și cercetează printre pasageri, poate găsești un francez, Pierre Vaillant...

— Pierre Vaillant, domnule ? întrebă cîrmaciul, făcînd ochii mari, ca și restul echipajului.

— Da ; pare-se că n-a pierit, ci e viu și sănătos. Dacă-l găsești, adă-l încoace pe sus, dar hai, pleacă repede, nu mai pierde vremea. Voi, ceilalți, stați aici, pînă mă întorc.

După ce făcu un pas pe chei, Anton Lupan se opri :

— Ieremie, vino și tu !

— Să-mi iau pușca, domnule ?

— Ia-ți ce vrei, numai vino fuga !

Străbătură amîndoi în goană podul de vase peste Cornul de Aur, lăsară în dreapta clădirea vămii noi și curînd după aceea se aflau pe peronul gării de la Caic-hané. Pleca un tren peste o jumătate de ceas, dar călătorii musulmani, care vin la gară cu zece ore mai devreme, se aflau de mult în vagoane, privind răbdători pe geam ; unii își făceau rugăciunea, îngenuncheați pe coridoare sau în spațiul dintre bănci ; ceilalți se simțeau datori să nu-i tulbure, și dacă doi asemenea credincioși se aflau la rugăciune, la un capăt și la altul al coridorului, nimeni nu mai putea urca sau coborî din vagon.

Anton Lupan străbătu anevoie trenul, în multe locuri fiind nevoit să facă sărituri ca la circ peste vreun cap în turban, prosternat cu fruntea la pămînt, și se alese cu înjurături cumplite din partea celorlalți credincioși :

— Cîine de ghiaur ! Dar-ar ciuma în tine ! Stîrpi-ți-ar nevasta !...

Pierre Vaillant nu era nicăieri ; Anton Lupan rămase pe peron pînă la plecarea trenului, așteptîndu-l zadarnic. Află că alt tren pleca peste un ceas, din gara Haidar-Pașa, pe malul Anatoliei.

Alergă la chei, cu Ieremia după el, tocmi un caic lung și îngust, cu trei barcagii, și le porunci să tragă din răsputeri, spre insulele Prinkipo. Ajutată de curent, barca străbătu cei patru kilometri pînă la gara maritimă, în mai puțin de jumătate de ceas ; gara de călători se afla la cîteva sute de pași. Anton Lupan îi făcu în fugă și ajunse la timp ca să poată cerceta trenul, înțesat de aceiași credincioși, de la un capăt pînă la altul ; Pierre Vaillant nu era nici aici. Nu încăpea îndoială că rămînea numai vaporul ; orașul nu avea decît aceste două gări și dacă nu plecase pe aici, un călător, ca să dispară, ar fi trebuit să poată zbura prin văzduh.

Caicul îi duse de-a dreptul la cheiul Galatei, în locul unde era ancorată „Speranța".

— Ei, Gherasime, l-ai găsit ? strigă căpitanul sărind pe punte și aruncînd priviri nedumerite în jur, mirat că nu-l vedea pe Pierre Vaillant.

Cîrmaciul ridică din umeri :

— Nu este, domnule ; pleacă doar un vapor, deseară, și l-am căutat din cabină în cabină, am cercetat și registrul de călători, am întrebat pe toată lumea...

— Atunci nu poate fi decît în Stambul ; rămînem aici și mîine, să-l mai căutăm, hotărî Anton Lupan. Iată ce-o să facem, băieți, — trebuie să-mi dați o mînă de ajutor. Ie-

remie, ține un icosar și întoarce-te la gara Haidar-pașa. Tu, Haralamb, du-te peste Cornul de Aur, la gara de la Caichané. Rămîneți acolo pînă mîine la prînz, vedeți ce trenuri sînt și nu scăpați din ochi nici un călător...

Mai departe, le descrise înfățișarea lui Pierre Vaillant și mai ales geamantanul, care putea fi recunoscut după mulțimea etichetelor de hotel.

— Dacă vedeți pe cineva că seamănă cu prietenul meu, așa cum vi l-am descris, vă apropiați de el și-l întrebați. De altfel, n-o să vă fie greu, fiindcă nu sînt prea mulți călători europeni. Tu, Gherasime, să nu scapi portul din ochi; vezi dacă nu mai pleacă vreun vapor, vreo corabie, orice, la noapte sau mîine, iscodește, întreabă peste tot...

Nu sfîrșise bine de vorbit, cînd schela se auzi scîrțîind, sub un pas sfios, și Ismail se ivi pe punte, rușinat, cu capul în pămînt.

— Domnule! zise, apropiindu-se de Anton Lupan, mai mult mort decît viu. Mai dam cinci lire, puteam?

Căpitanul ridică din umeri, încurcat. Punga lui kir Leonida nu era fără fund, și pînă să pună mîna pe bani la Pireu... E drept că mai luase cincisprezece icosari de la Agop din Bazar.

— Nu puteam dam, domnule? întrebă Ismail, speriat.

— Dacă ai nevoie, firește că o să-ți dau. Numai că n-ai picat în momentul cel mai potrivit. Și p-ormă, o să trebuiască să facem o socoteală; ceilalți n-au luat pînă acum nimic... Dar ce naiba faci cu atîția bani?

— Pentru nevastă, domnule, trebuie dam.

— Păi nu i-ai mai dat cinci icosari la prînz?

— Dam Laleli. Acum trebuie dam Mufidé.

Și Ismail arătă cu mîna spre chei, unde aștepta o turcoaică înaltă și subțire ca un minaret.

— Dar tu ai un harem întreg! strigă căpitanul, ridicînd brațele spre cer. Barem spune-mi o dată, să-mi pot încheia socotelile și eu: cu asta ai terminat, păcătosule?

— Mai este una, Validé, răspunse bucătarul, sfios.

— Ei bine, iată cinci icosari pentru Mufidé, și cinci pentru Validé, dar alții să nu-mi mai ceri! Ce, vrei să ne vindem vasul pentru haremul tău? Hai, du-te la Mufidé și pînă mîine la prînz să nu te mai prind pe-aici!

— Nu plecam noaptea? întrebă Ismail, înviorîndu-se.

— Nu! Și să știi că alți bani nu-ți mai dau! Nevestele tale ne costă prea scump!

— Validé făceam saraigli, mîine aduceam. Saraigli Validé bun-bun!...

După ce bucătarul plecă, rostogolindu-se ca o geamandură pe lîngă Mufidé, Anton Lupan porni în oraș. Întîi se duse în Pera, la legația Franței și, cu toate că după-prînz birourile erau închise, izbuti să găsească un secretar de la consulat.

— Cunoașteți un inginer, Pierre Vaillant, supus francez, care locuiește în Stambul?

— Personal nu-l cunosc, dar știu de el, răspunse secretarul, binevoitor. Și-a reînnoit pașaportul anul acesta; chiar eu i l-am făcut.

— Și atunci cum de nu-l cunoașteți personal?

— Fiindcă nu a venit aici, ci a trimis un servitor de la hotel; asta se obișnuiește, mai ales la Stambul, cred că știți. Probabil că domnul Pierre Vaillant e foarte ocupat...

Anton Lupan plecă mai liniștit. Nu făcuse nici un pas înainte, dar de data asta era sigur că nu mai putea fi nici o încurcătură la mijloc și că îl va găsi pe Pierre.

Pînă seara cutreieră străzile din Pera, intră prin cafenele, prin holurile hotelurilor, se uită după trecători, sperînd că și întîmplarea i-ar putea fi de folos, deși se bizuia mai mult pe oamenii săi, puși să păzească gările.

Ar fi trebuit să treacă și pe la birourile Lloyd [1]-ului, ca să asigure corabia, așa cum le făgăduise oamenilor, dar socoti mai potrivit să facă treaba aceasta la Pireu.

Cînd se întoarse în port, tocmai sosea și Agop din Bazar, cu o caravană întreagă de măgăruși și de hamali. Nu avea un cufăr, ci două, nu un balot, ci trei, și pe deasupra vreo zece saci. Din păcate, Gherasim nu era aici, ca să-l judece după cum s-ar fi cuvenit. Dar nici nu fu nevoie de el, căci armeanul, văzînd nedumerirea de pe chipul lui

[1] Lloyd — societate de asigurări maritime.

Anton Lupan, se apropie, făcînd temeneli adînci, în giubeaua ponosită pe care o purta la început:

— Efendi căpitan să nu fie supărat, — începu cu glas mieros, — s-a întîmplat să adun mai mult calabalîc; nici eu n-am știut. Dar am să plătesc cinstit.

— Despre asta ai să te înțelegi cu cîrmaciul meu, Gherasim, cînd o veni.

— De ce să așteptăm pînă atunci? Ne-am înțeles cu cincisprezece icosari, mai pun încă cinci.

Anton Lupan nu-și dădea seama dacă e mult sau puțin și zăbovi cu răspunsul.

— Incă zece! se repezi Agop, dacă văzu așa. Incă cincisprezece!... Cu totul treizeci.

Neprimind nici un răspuns, căci căpitanul îl privea mirat, armeanul băgă mîna în buzunar de unde scoase o pungă plină cu vîrf, și zise grăbit:

— Patruzeci, dacă treizeci e prea puțin. Plătesc chiar acum: ce vrei, lire, napoleoni, icosari?

— Mi-e totuna, numai că am să-ți dau o veste proastă: nu mai plecăm la noapte, ci zăbovim încă o zi. Dacă ești grăbit, caută alt căpitan.

Armeanul se trase înapoi, clătinîndu-se, de parcă l-ar fi lovit cineva în cap. Cîteva clipe rămase țeapăn, cu ochii holbați, pe urmă aruncă o privire pe chei, la hamalii care așteptau.

— Pe cine să mai caut acum? Dacă ne-am învoit, merg cu dumneata. Dar mîine plecăm, nu mă amîi iar?

— Nădăjduiesc că nu, deși sigur nu poate fi nici Allah. Dacă om avea vînt potrivit...

— Bine! încuviință Agop, dîndu-și seama că n-avea încotro. Putem să urcăm bagajele?

— Firește!... Hei, Cristea, ia desfă bocaportul. Și tu, Mihule, ai grijă de Negrilă al tău, să nu ne lase mușteriul fără giubea!

Pe chei stătea un funcționar de la vamă, uitîndu-se nepăsător la sacii lui Agop, dar aruncînd din cînd în cînd cîte o privire temătoare în lături, să vadă dacă nu vine altcineva. După ce își văzu calabalîcul încărcat în hambar, armeanul se apropie de el, îi strecură ceva în buzunar,

primi o hîrtie cu peceți — și se întoarse pe punte, răsuflînd ușurat.

— Acum poți pleca liniștit, îi spuse Anton Lupan. Să fii aici mîine spre prînz.

Armeanul se sperie:

— Să plec? De ce să plec dacă am plătit? Rămîn aici! Și se așeză repede pe hambar.

— Nu te alungă nimeni, domnule, răspunse căpitanul, ridicînd din umeri. Credeam că mai ai treburi prin oraș.

— Ce treburi să am? Nu mai am nimic; sînt un negustor scăpătat.

Peste vreo oră se întoarse și Gherasim; pînă a doua zi nu pleca nici un vapor, nici o corabie, nici măcar un barcaz.

— Unde-l culcăm pe armeanul ăsta? îl întrebă Anton Lupan. Are de gînd să rămînă aici peste noapte. Să-l chem în cabină la mine, sau îl luați voi, la prova?

— Păi să vedem ce zice și el... Hei, jupîne, vino să-ți alegi culcușul! Vrei cabină de lux, sau te mulțumești cu una mai așa? Să știi că pentru asta mai dai un icosar, fiindcă partea dormitului n-am pus-o în preț.

Agop se lăsă mai greu pe capacul hambarului.

— Nu merg în cabină; eu dorm aici. Am pernă și pătură să mă-nvelesc.

— Uite la el, zgîrciobul! îi șopti Gherasim lui Anton Lupan. E în stare să-și rupă oasele pe scîndură, pentru un icosar.

— Iartă-l, Gherasime, că ne-a plătit destul! Știi cît am luat de la el? Patruzeci de galbeni zimțuiți!

— Cum asta, domnule?

— Uite, a mai avut ceva calabalîc.

Gherasim rîse, mulțumit:

— Domnule, bag seama că începi să înveți meseria. Ei, dacă-i așa, să ne purtăm mai blînd cu dumnealui... Efendi Agop, vino că am glumit! Pentru cabină nu trebuie să mai plătești nimic.

Spre mirarea lor, armeanul nu se urni din loc:

— Mulțumesc, eu dorm aici, cum am spus. Nu pot să dorm în cabină, că sufăr de năduf.

— Da' de unde năduf! șopti Gherasim. Nu l-am văzut eu cum alerga pe chei, ca un ogar?

Apoi spuse tare, stăpînindu-se cu greu să nu izbucnească în rîs:

— Bine, efendi Agop! Dormi unde vrei, dar să știi că pe punte, mai mare e dulăul ăsta; îl cheamă Negrilă și vine de la oi; mai departe înțelege-te cu el cum știi!

In noaptea aceea, Anton Lupan dormi neliniștit; se întreba ce-or fi făcînd Haralamb și Ieremia în gări — și-i părea rău că seara nu mai dăduse o fugă pe la ei, deși mai cu seamă pînă la Haidar-pașa, era drum destul. Il auzea afară pe Agop gemînd și pe Negrilă mîrîind — și, cu toată neliniștea, cîteodată îl apuca rîsul. Ii era drag cîinele acesta ciobănesc, coborît din munți, care nu văzuse niciodată o corabie, dar care înțelesese de la început, fără să-l fi învățat nimeni, că rostul unui cîine aici era să păzească puntea, ca pe ograda lui stăpînă-su. Aici cine era stăpînul lui? Mihu, Gherasim, Ismail?... Toți și nici unul... Dar stăpînul lor, al acestor oameni vrednici și ascultători, al lui Ieremia, al lui Cristea Busuioc și-al celorlalți, cine era? El, Anton Lupan? Desigur, așa s-ar fi putut numi, dar el nu se simțea stăpîn, ci căpitan — și numai atît!

Venise de departe, ridicase în picioare o corabie aruncată pe țărm și adunase în jurul lui cîțiva inși, necunoscuți. Acum, toți acești oameni erau strînși mănunchi. Simți deodată o mare căldură pentru ei, pentru tot ce era în jur, pentru tot ce făcuseră împreună, din ziua cînd dezgropaseră corabia din nisip, pentru tot ce le rămînea de făcut — și le rămînea de făcut tuturor laolaltă, tot ce visase el cu Pierre Vaillant din ziua cînd găsiseră cartea lui Darwin și jurnalul bătrînului corsar; nimic nu-i mai putea împiedica să plece la drum, poate chiar în acest an, fiindcă prietenul dispărut nu pierise, aveau să-l găsească — și mările li se deschideau libere în față, liber li se deschidea întinsul ocean...

Mările li se deschideau în față? Pe la prînz aveau să vadă că piedici serioase încercau să năruiască acest vis înaripat.

Anton Lupan se sculă înaintea zorilor, îl lăsă pe Agop din Bazar dormind deasupra bocaportului, pe Cristea Busuioc de vardie și pe Negrilă mîrîind, cu ochii la omul străin. In gara de la Caic-hané îl găsi pe Haralamb moțăind într-un colț, pe peron.

— Nu-i nevoie să stai tot timpul aici; între trenuri, du-te și mai plimbă-te prin oraș, dar ai grijă să-ți iei postul în primire, la timp.

Apoi se urcă în barcă, se duse la Haidar-pașa — și cu Ieremia făcu la fel.

Pierre Vaillant nu se ivise nicăieri.

Pe la ora șapte, cînd soarele apucase să se ridice bine pe cer, Anton Lupan era înapoi, în port. Il mai trimise încă o dată pe Gherasim să vadă dacă nu pleca vreun vapor, iar pe Mihu și pe Cristea Busuioc îi îndemnă să se ducă prin oraș, cu rîndul, ca să nu stea amîndoi de pomană la bord.

Mai bine nu i-ar fi trimis! Intîi se duse plutașul, cu barba în vînt, cu toporișca la brîu, pășind visător, după firea lui. Pe vremea aceea, cheiul Galatei avea binte de lemn; Cristea Busuioc le cercetă din loc în loc, pipăind lemnul, încercîndu-l cu unghia, suspinînd — era lemn romînesc, brad din Carpați, trunchiuri groase, încercuite cu fier și bătute trudnic în pămînt; se mai uită un timp pe la corăbii, stînd falnic pe mal, cu mîinile în brîu, fără să simtă forfota din jurul lui — apoi, terminînd cu portul, porni pe străzile Galatei, în sus, oprindu-se uneori pe la ușile caselor, încercînd lemnul cu toporișca și oftînd.

Peste vreo două ceasuri, cînd se întoarse, Mihu îl văzu legănîndu-se, scuturînd din cap, cu ochii tulburi, ca omul băut, și socoti că plutașul, înfrîngînd cumpătarea sa cunoscută de toți, intrase într-o prăvălie și trăsese la măsea rachiu ori ce altă naiba băutură se găsea pe-aici — lucru care îl mîhni mult, fiindcă pînă atunci îl socotise pe Cristea Busuioc curat ca un sfînt.

— Ce făcuși, nene Busuioc? îl dojeni, uitîndu-se la el strîmb.

În loc să răspundă, plutașul prinse să se rotească pe punte, năuc, cu capul în mîini. Negrilă se uita cînd la el,

cînd la stăpînă-su, se vede treaba foarte uimit. Cît despre Agop din Bazar, acesta rămăsese la locul vechi, fără să vadă nimic, încruntat, frămîntîndu-şi pumnii, muncind cine ştie ce socoteli în gînd.

Aici săvîrşi Mihu o greşeală, de care avea să se căiască amar mai tîrziu; nu era de loc timpul potrivit să plece în oraş, lăsînd paza „Speranţei" în grija plutaşului, aşa cum se înfăţişa acesta acum. Dar necazul n-avea să i se tragă de-aici, fiindcă în lipsa lui, cu corabia nu se întîmplă nici un rău; necazul îl aştepta în alt loc şi el plecă într-acolo, fără să bănuiască nimic.

Urmat de Negrilă, tînărul mus porni să se plimbe pe chei, întocmai cum făcuse şi plutaşul înaintea lui — ajunse pînă la Top-hané, se uită la cazărmile de pe deal, cu tunurile aşezate la rînd, apoi îşi alese o stradă mai puţin umblată şi o luă în lung, căscînd gura pe la cafenele şi pe la prăvălii. După vreo sută de paşi se pomeni în faţa unui om, arămiu la chip, care stătea pe un scăunel, în gura unui gang murdar, întortocheat şi parcă nesfîrşit. Omul se ridică şi, făcînd un salamalec adînc, îi spuse ceva, pe grai necunoscut, arătînd la cizmele lui care se prăfuiseră rău între timp.

Mihu ridică din umeri, făcînd semn că nu înţelege graiul străin.

— Franţuz? întrebă omul cu obraz arămiu.

Asta băiatul înţelegea; răspunse:

— Nu!

— Italian?

— Nici.

— Bulgar, ungur?

— Nu; romîn!

— Romîn?! exclamă străinul, luminîndu-se la chip şi dînd-o pe graiul musului. Şi eu sînt tot romîn! Ah, ce bucurie să întîlneşti unul de-ai tăi, printre străini!...

— Şi eşti de mult aici? întrebă Mihu, împărtăşind bucuria lui.

— De copil!...

Zicînd acestea, necunoscutul îşi arătă un chip atît de nefericit, încît băiatul se întristă; pesemne bietul om îndu-

rase multe, din copilărie pînă acum; pînă şi graiul şi-l stîlcise, trăind atît amar de ani printre străini; să nu fi auzit asta din gura lui, ar fi zis că-i de orice naţie, numai romîn nu; aşa vorbea de stîlcit.

— Şi cu ce te îndeletniceşti aici?

— Lustragiu.

— Da?... Vino în port, o să te ospătăm şi-o să te cinstim. Sîntem cu o corabie, şase romîni — numai bucătarul e turc.

— Merg, dar mai întîi lasă-mă să-ţi lustruiesc cizmele; e ruşine să umbli aşa prăfuit. Iţi dau lustru cu vacs arăbesc, o să te minunezi!...

Zicînd acestea, fără să mai aştepte vreo încuviinţare, străinul cu obraz arămiu îşi îndesă muşteriul pe scăunel, îi trase cizmele din picioare şi se topi după o cotitură a gangului nesfîrşit.

— Unde te duci? strigă băiatul, neliniştindu-se oarecum.

— La prăvălie, uite colea! Aşteaptă că ţi le-aduc numaidecît!...

In acest timp, căpitanul „Speranţei" trecuse Cornul de Aur şi se îndrepta spre Ministerul de Lucrări Publice; acolo se afla şi Direcţia drumurilor de fier otomane, unde acum cîţiva ani era cunoscut. Spera să afle ceva despre Pierre Vaillant... Dar lucrul nu merse uşor, cu toate cunoştinţele sale asupra limbei şi chiar a obiceiurilor turceşti. Dacă limba nu se schimbase în cei cîţiva ani cît lipsise de aici, obiceiurile, datorită sărăciei publice, luaseră un caracter, ca să zicem aşa, mai riguros.

Pe scurt, primul care-i pretinse bacşiş, nu ca să-l lase să intre, fiindcă altminteri intrarea era slobodă atît pentru oameni cît şi pentru cîinii fără stăpîn, ci numai ca să-l îndrumeze la un anumit birou, fu portarul, în îmbrăcăminte orientală, cu şalvari şi cu turban, ceea ce, la urma urmei, de ce ne-ar mira, atîta vreme cît ne aflăm la Stambul?

Portarul ascultă cu luare aminte necazul ghiaurului şi cînd, în sfîrşit, acesta îl întrebă încotro s-ar putea în-

dreapta, ridică din umeri, neștiutor, de parcă n-ar fi fost pus acolo taman pentru asemenea daraveli. Abia după ce Anton Lupan, dumerindu-se, îi strecură în mînă un onlic de argint, ceea ce însemna cam doi lei, adică mîncarea unei familii pe o zi, turcul făcu o temenea, zîmbi și-l îndrumă să se ducă la un birou, undeva la capătul unor coridoare întortocheate, care parcă nu mai aveau sfîrșit.

În fața ușii dormea un cîine jigărit. Dîndu-și seama că n-ar fi putut să-l miște din loc, ca unul care cunoștea cîinii din Stambul, Anton Lupan păși peste el și intră. Biroul avea fereastra spre Bosfor, afară se vedea soarele strălucind, vîntul încrețea molcom apa de safir, dar slujbașul padișahului stătea cu geamul închis, bea cafea și fuma ciubuc în odaia îmbîcsită de fum.

Ascultă și el povestea ghiaurului, apoi clipi din ochi și făcu gestul cunoscut, frecîndu-și degetul mare de arătător.

— Pentru daravela asta te duci dumneata la etajul de sus și întrebi de efendi director Ali-bey, zise, după ce primi o medgidie de argint, ceea ce însemna cam cinci lei.

— Nu s-ar putea să-mi spui dumneata unde-i biroul lui Ali-bey? Ca să mai întreb pe cineva costă cam scump.

Turcul păru mirat, dar, în sfîrșit, după ce se mai uită o dată la medgidia de argint, îi dădu în silă lămuririle trebuitoare ca să ajungă la locul cuvenit.

Ali-bey era un slujbaș din cei tineri, care învățase ceva carte prin Franța, deci se arătă încîntat să primească un vizitator străin, ca să-și mai încerce cu el graiul franțuzesc. La rîndul lui, Anton Lupan era bucuros că dăduse peste un turc venit din Apus, care, de bună seamă, își lepădase obiceiurile strămoșești.

Ali-bey îl ascultă și el povestea, zîmbind politicos și înclinînd din cap. La urma urmei, vizitatorul nu voia să știe altceva, decît dacă inginerul Pierre Vaillant lucra undeva pentru imperiul sultanului, dacă avea vreun contract, dacă nu i se putea afla urma.

— Vă întreb asta, pentru că am lucrat împreună la calea ferată Adrianopole-Stambul, iar eu personal am lucrat după aceea podul cel mare peste Sakar, în apropiere de

Vezir-han. Vedeți dar că nu vin la dumneavoastră chiar ca un străin.

Ali-bey înclină din cap, zîmbi, dar după aceea ridică din umeri, ca unul care nu putea face nimic.

Lui Anton Lupan îi veni sîngele în obraz. Oare trebuia și de data asta să dea bacșiș? Ali-bey nu era un slujbaș oarecare — și pe deasupra învățase carte în Franța, venea de acolo cu obiceiuri noi. Văzîndu-l că tace, cu ochii visători asupra Bosforului, făcu un gest timid, cu mîna la buzunar.

— O liră ajunge! spuse nepăsător turcul care, deși privea Bosforul, simțise vecinătatea banilor, poate printr-un instinct strămoșesc.

Căpitanul „Speranței“ puse lira pe masă, cu obrazul arzînd de rușine. Ali-bey luă moneda, o privi ca pe un lucru de nimic, apoi o lăsă să cadă în buzunar.

— Păi dacă daravela stă așa cum mi-ați spus, trebuie să încercați la Direcția drumului de fier.

— Dar Direcția drumului de fier nu-i aici? întrebă Anton Lupan, ridicîndu-se surprins. Doar am vorbit limpede cu un funcționar, care m-a îndrumat încoa'.

Ali-bey zîmbi înțelegător:

— Probabil că e un funcționar din cei vechi, care nu se descurcă în treburile ministerului; cu timpul o să-i înlocuim. Direcția drumului de fier s-a mutat peste drum, în palatul vechi.

Cu asta, turcul se ridică și făcu o temenea, semn că pentru o liră vorbise de ajuns.

Anton Lupan coborî scările, năucit. La ieșire dădu nas în nas cu portarul în șalvari.

— Bine, pezevenghi bătrîn, de ce m-ai trimis aici, cînd eu ți-am spus că am treabă la drumul de fier?

— La drumul de fier, efendi? se miră portarul cu un rînjet de dispreț. Se vede că n-am înțeles.

Apoi scoase onlicul, se uită la el, strîmbă din nas și adăugă:

— Dacă dădeai o medgidie, spuneam de la început: uite colea e drumul de fier!

Anton Lupan se întoarse în port aproape de prînz, spumegînd de furie, şi cu trei lire aruncate în vînt. La Direcţia drumului de fier, după ce trecuse din birou în birou, lăsînd cuvenitul bacşiş, aflase în sfîrşit că Pierre Vaillant nu lucra nicăieri. După sfatul unui alt slujbaş, care băgase nepăsător o medgidie în buzunar, ar mai fi putut încerca la Seraschierat, Ministerul de Război, dar se lăsă păgubaş, fiindcă nu se simţea în stare să refacă numai prin puterile lui finanţele zdruncinate ale imperiului otoman.

„Totuşi o să se întoarcă — şi atunci o să-l găsesc", îşi zicea, în timp ce se îndrepta năduşit spre port.

Se gîndea să plece la Pireu cu cheresteaua lui kir Leonida, apoi să revină aici şi să aştepte un timp, făcînd pînă una alta mici curse în Arhipelag, după cum s-ar fi ivit prilejul şi marfa ceeace, la drept vorbind, nici măcar nu schimba planul lui; tot se gîndise să rămînă în Mediterană pînă în primăvara viitoare, ca să adune banii trebuitori marei călătorii. Noroc că nu-l zorea nimeni la drum, şi mările libere îl aşteptau.

Dar oare nu se înşela? Ce se întîmplase aici? Un soldat cu fes, tunică roşie şi şalvari verzi, cu baioneta la puşcă, o baionetă lungă cît un catarg, stătea ţeapăn pe chei, la pupa „Speranţei". Pe punte, Cristea Busuioc clătina din cap, în vreme ce Agop din Bazar îşi frîngea mîinile, deznădăjduit.

— Ce s-a întîmplat? întrebă Anton Lupan, alergînd pe bord.

— Amendă, domnule, răspunse plutaşul, arătînd o hîrtie cu peceţii mari.

Hîrtia, cu stema sultanului în cap, pornea de la Căpitănia portului şi spunea, pe de o parte în limba turcă, pe alta în franţuzeşte, că deoarece aruncase gunoi în port, goeleta „Speranţa", sub pavilion romînesc, trebuia să plătească numaidecît o amendă de o mie de lire, altminteri...

Căpitanul simţi că-şi pierde firea; nu-şi închipuise că finanţele padişahului erau chiar în acest hal!

— Cine a adus hîrtia asta?

— Unul de la Căpitănie, chior de un ochi şi bîlbîit, lovi-l-ar boala! răspunse plutaşul, tot clătinind din cap.

— A venit de mult?

— Nu, mai adineaurea; dacă o fi un sfert de ceas.

— Mihu pe unde e?

— S-a dus prin oraş.

— Şi başbuzucul ăsta de pe chei, ce hram ţine aici?

— L-a lăsat să ne păzească; cică să nu spălăm putina.

Agop se apropie de căpitan, frîngîndu-şi trupul, roşu în obraz, cu ochii zgîiţi.

— Dumneata stai liniştit, efendi, dar eu ce fac?

— Ce întrebare e asta? Ce, amenda te priveşte pe dumneata?

— Nu mă priveşte, numai că dacă n-o plăteşti, îţi ia tot.

— Foarte bine; o să ia cheresteaua, nu boclucurile dumitale, că doar ce-ar cîştiga?

Armeanul începu să alerge pe punte, bătîndu-se cu pumnii în cap. Tocmai atunci pică şi Gherasim, care mai dăduse tîrcoale pe chei, în căutarea lui Pierre Vaillant.

— Ce ne facem, Gherasime? întrebă Anton Lupan, arătîndu-i hîrtia.

Cîrmaciul se scărpină în cap.

— O mie de lire?! Hm!... Şmecher sultanul!... Dar lasă, domnule, că asta-i boală cu leac! Ia hai cu mine, şi-o să vedem!

Cînd să treacă schela, Agop veni fuga la ei:

— Efendi căpitan, ai milă de un negustor scăpătat! Vorbeşte acolo, stăruie, dacă lasă mai ieftin, poate te împrumut eu cu ceva. Îmi dai iscălitură, pe un an...

— Al naibii armean! zise Gherasim, în timp ce se îndreptau spre Căpitănie. Scăpătat, scăpătat, dar văd că n-a rămas fără cheag!

Căpitanul portului era un om ursuz, cu nasul arcuit ca un iatagan şi cu un neg cît o băncuţă pe obraz — să zici că se trage din acelaşi neam de căpitani de port cu căpitanul de la Sulina.

— Dumneata ne-ai trimis hîrtia asta? îl întrebă Gherasim, apropiindu-se de biroul pe care fumega un ciubuc de chihlimbar.

Căpitanul își puse ochelarii pe nas; pe nasul lui ochelarii stăteau ca o pereche de dăsagi în spinarea unui elefant.

— Eu am trimis-o, da; ai venit cu banii?

— Se vede că glumești, efendi! O mie de lire c-am aruncat niște gunoi, dacă l-om fi aruncat careva? Ce supărare ți-am făcut dumitale cu asta?

— A, nu știi, și ești marinar!?... Gunoiul se duce la fund și azi așa, mîine așa, pînă vezi că scade apa și nu mai poate veni vaporul la mal.

Gherasim se gîndi o clipă, uitîndu-se stăruitor la nasul căpitanului, ca și cînd de-aici putea să-i vină scăparea. Și cum se uita astfel, văzu un pahar de apă ivindu-se sub nas, nasul se ridică spre tavan, iar apa se duse pe gîtlejul însetat.

— Efendi căpitan, începu cîrmaciul, care găsise scăparea nu în nas, ci în pahar. In privința gunoiului eu unul cred că socoteala nu-i așa cum spui dumneata. Eu unul cred că dacă se ridică fundul, se ridică și apa...

— Nu-i adevărat!

— Ba da, și pot să dovedesc. Iată, am să iau paharul ăsta, am să torn apă în el, așa... Acum fii bun și pune-ți ochelarii să vezi ce se întîmplă dacă un marinar aruncă un făraș cu gunoi aproape de mal.

Aici Gherasim se întoarse spre Anton Lupan și-i ceru în șoaptă cîțiva icosari.

— Ei, a crescut, sau ba? întrebă, dînd drumul unei monede în pahar.

Căpitanul își puse ochelarii, se aplecă peste masă și se uită la galbenul zimțat.

— Nu văd, n-a crescut! răspunse, clătinînd din cap.

Cîrmaciul mai lăsă să cadă încă un ban, care se așeză cuminte peste celălalt.

— Nici acum, efendi căpitan?

— Acum a crescut, dar prea puțin.

— Așa? Ia mai uită-te o dată și dacă nici acum nu ești mulțumit, apoi mă duc la cadiu...

— Bun, bun! încuviință căpitanul, ursuz, punînd mîna pe pahar. Putea să crească mai mult, dar haide, să nu mai lungim vorba... La cadiu, degeaba te gîndești, că are albeață în ochi și vede prost de tot.

— Dar pe gunoiul ăsta, ne mai dai și carte de marinar pentru un om care e cu noi, efendi căpitan.

— Acte aveți?

— Mai vrei acte, după ce ai băgat trei icosari în buzunar?

Cînd se întoarseră, venise și Ieremia de la gară și stătea pe punte, rezemat în flintă, zădărînd santinela de pe mal:

— Ia spune, Osman, pe la Plevna ai luptat?

Turcul nu înțelegea altă vorbă decît Plevna, dar asta era destul ca să-l umple de necaz.

— Lasă-l, măi Ieremie, nu vezi că nu știe romînește? zise Gherasim, pășind pe bord.

— Ba știe, dar se preface; ia să-i pomenesc de pilaf, să vezi cum ar mișca din nas! Hei, Osman, ia uite-ncoa', pe mine mă ții minte?

Santinela își smuci pușca de pe umăr.

— Stai, păgînule, că am și eu pușcă! Uite-o colea, n-o fi așa nouă ca a ta, dar e-nvățată la turci. Cum vede unul, numai ce-o auzi că-ncepe a necheza: nihahaha!... Nihahahahaa!...

Indată veni și Haralamb, fără să aducă vreo veste mai bună decît vără-su — și fără ca măcar să fi văzut vreo turcoaică, așa, ca să-i fie pe plac. Parcă puteai să știi ce sluțenii se ascund sub iașmacurile acelea lăsate pe obraz?... Numai Laleli îi săgetase inima, că prea era zglobie, prea rîdea gingaș, dar, dacă o știa nevasta lui Ismail, ce putea să facă decît să suspine și să viseze la ea? Uite pentru ce chinuri își lăsase el vădanele lui de la Sulina și venise la Țarigrad!

Tocmai cînd Haralamb cugeta așa, pe chei se ivi Mihu, bocind, cu pumnii la ochi, tîrșîindu-și picioarele goale prin praf...

— Unde-ți sînt cizmele? îl întrebă Anton Lupan.

— Mi le-a luat!...

Şi plîngînd, smiorcăind, cu pumnii murdari la ochi, musul povesti întîlnirea lui cu lustragiul din gang.

Auzindu-i păţania, căpitanul „Speranţei" nu ştia dacă să-l mustre sau să facă haz.

— Gherasime, du-te cu el în oraş şi cumpără-i o pereche de cizme noi. Iar tu, Mihule, altă dată vezi ce faci !

Hotărît, nu mai aveau de ce să zăbovească în portul acesta care-i costa o sumedenie de bani.

Sufla o briză slabă, dinspre uscat, dar sus, la creastă, dincolo de Ieni Mahalle, se vedeau copacii despletindu-şi ramurile, iar în larg, cît se zărea un colţ din Marmara, valurile se zbuciumau, ridicînd berbeci albi, ceea ce dovedea că vîntul nu era chiar aşa de firav.

— Pregătiţi-vă de plecare ! Peste o jumătate de oră ridicăm ancora !

Agop din Bazar răsuflă uşurat.

— Şi cu Ismail ce facem, domnule ? întrebă Gherasim, uitîndu-se pe mal.

— Dacă nu vine, plecăm fără el ; i-am spus că la prînz să fie aici. Îmi pare rău, dar mi se pare că prea şi-a făcut de cap. La Galliopoli sau la Pireu o să găsim alt bucătar, mai puţin poligam... Dar haide, du-te odată după cizme, că ne rămîne musul descălţat !

Înaintea plecării, Anton Lupan făcu un ultim drum în oraş, urcă străzile cu trepte ale Galatei şi se duse la „Pera-Palace".

— Iată aici cîteva rînduri pentru domnul Pierre Vaillant, îi spuse portarului. Dacă se întoarce, anunţă-l că în două săptămîni sper să fiu şi eu înapoi ; să mă aştepte sau măcar să-mi lase adresa unde îl pot căuta.

Cînd ajunse în port, văzu de departe că echipajul „Speranţei" în loc să dezlege pînzele, stătea îmbulzit în jurul tambuchiului, la prova ; numai Agop din Bazar se frămînta, alergînd pe punte, dintr-un bord în altul, nerăbdător să se vadă plecat.

— Hei, ce-i aici ? strigă căpitanul de pe mal.

Oamenii se dădură în lături, ruşinaţi. Ismail, în portul lui oriental, stătea turceşte deasupra tambuchiului, ca un

sultan, şi trăgea mulţumit din lulea, înconjurat de cele patru neveste, aşezate pe punte, cu capul sub iaşmac. Haralamb se tot învîrtea pe lîngă Laleli, încercînd să-i vadă faţa, în vreme ce turcoaica rîdea şăgalnic, cu rîsul ei cald şi tremurat.

— Ce-i, Ismaile, nu-ţi ajunge cît ai stat cu ele ? întrebă Anton Lupan, trecînd schela. Nu cumva vrei să ne aduci haremul tău pe cap ?

— Au venit numai să-l petreacă, domnule, sări Haralamb, luîndu-i apărarea.

Laleli gunguri dulce, sub voal. Celelalte îşi întoarseră capul spre ea şi cu tot iaşmacul se văzu că o fulgerau.

— Validé am făcut saraigli, zise şi Ismail, bucuros, arătînd un şir de borcane aşezate lîngă tambuchi.

Cea de-a patra nevastă, pe care nu o văzuse nimeni pînă acum şi nici nu-i auzise glasul, începu să rîdă, un rîs gros şi aspru, ca de bărbat. De altfel, şi după restul înfăţişării, atît cît puteai să bănuieşti sub feredgeaua albastră, ai fi luat-o mai degrabă drept un hamal.

— Pe asta o punem să ridice ancora, zise Ieremia, ţinîndu-se cu teamă la un pas de ea.

Anton Lupan se îndreptă spre cabină :

— Ia, Ismaile, debarcă-ţi haremul, că n-avem timp de pierdut ; altminteri ţi-aş spune să le pofteşti la o cafea.

În clipa cînd turcoaicele se ridicau, Haralamb făcu ce făcu şi dîndu-se pe lîngă Laleli, îi ridică un colţ al iaşmacului. Ghiaurii avură timp să vadă un chip gingaş, îmbujorat, cu buzele roşii, cu dinţii albi, cu ochii adînci şi albaştri cum e cerul de mai noaptea, clipind speriaţi sub genele lungi şi grele ca perdelele de la odaia sultanei. Celelalte trei începură să strige şi să blesteme, năpustindu-se asupra ghiaurului neruşinat :

— Cîine murdar ! Mînca-ţi-ar corbii ochii spurcaţi !...

Ghiulsum puse mîna pe o cange şi, cum nu mai avu cînd să se ferească, bietul Haralamb se pomeni cu ea în cap.

— Dar-ar ciuma în tine, ghiaur scîrnav !

Numai Laleli nu zicea nimic, ci gungurea şăgalnic sub iaşmac, parcă fericită că marinarii îi văzuseră faţa.

După ce terminară cu ghiaurul, turcoaicele o luară la scărmănat pe ea — şi o traseră pe chei, spurcînd-o cu vorbe şi scuturînd-o ca pe un ţol murdar.

— Mă, Ismaile, tu nu zici nimic? întrebă Haralamb, apropiindu-se furios de bucătar, care stătea netulburat la locul lui, pe tambuchi, ca un padişah.

— Ba ziceam! Tu ce-am căutat puneam mîna pe iaşmac? Hai?

Toată lumea socoti că va începe gîlceavă. Insă, spre uimirea tuturor, în clipa următoare, de unde pînă atunci părea înfuriat, bucătarul zîmbi, oftă, şi zise cu alean:

— Ah, Allah! Allah!... Bre Haralamb, am văzut ce ochi aveam?

— Haide, Ismaile! îl potoli căpitanul, care între timp îşi schimbase hainele de oraş. S-a făcut ceasul două şi tot n-am plecat, din pricina ta. Dezlegaţi pînzele! Ridicaţi schela... Hei, dar ăsta cine mai e? Ce-i, moşule, cu dumneata?

Pe chei, în capul schelei, se ivise un călugăr bărbos, cu comănacul plin de găuri şi albit de praf, într-o sutană măslinie, strînsă pe mijloc cu o bucată de curea. La gît avea un şirag de mătănii sărăcăcioase, de lemn slinos, iar în spinare ducea o dăsagă grea.

— Domnul cu voi!... Cine-i căpitanul? întrebă noul venit, făcînd semnul crucii cu un gest cam stîngaci.

— Eu; ia spune, ce vînt de poartă prin lumea asta de păcătoşi că, după port, aş zice că vii de la Muntele Athos?

— Chiar aşa, fiul meu, răspunse călugărul, în vreme ce păşea pe punte şi îşi lăsa dăsaga jos. Sînt de la mănăstirea sfîntului Mina, dar umblu prin lume de mai bine de un an, să strîng bani, că ne-a ars biserica şi nu mai avem unde aduce har tatălui nostru ceresc.

Zicînd acestea, omul în sutană se întoarse cu faţa spre răsărit şi se închină larg.

— Şi de la noi ce vrei? îl întrebă Anton Lupan, privindu-l stăruitor.

Ochii, glasul, ceva din înfăţişarea călugărului îi amintea nu ştiu ce; poate îl mai întîlnise vreodată, prin alte locuri,

că partea asta a lumii era plină de călugări de la Muntele Athos.

— Păi uite, taică, ce-aş vrea... Am auzit că plecaţi la Pireu.

— Da, n-ai auzit rău.

— Şi te-aş ruga să iei un călugăr sărman cu dumneata, că numai pentru numele lui Christos trudesc. Am bătut drumul pe jos, de la Athos pînă aici, şase luni am umblat şi am adunat cîte ceva, dar puţin, că oamenii sînt săraci. Dacă nu ţi-e ocol, m-aş ruga de dumneata să mă duci pînă la Skyros, în Arhipelag, că acolo avem credincioşi de la care nădăjduiesc să mai strîng ceva. Mai departe, oi vedea ce-oi face, oi găsi vreun barcaz să mă ducă prin insulele acelea... Dar de asta să n-ai grijă dumneata; dacă mă iei pînă la Skyros şi mă laşi undeva, pe mal, mai departe m-o ajuta mila lui Dumnezeu şi bunătatea oamenilor.

— Ce facem, Gherasime, că ne mai veni un pasager? întrebă Anton Lupan, încurcat.

Cîrmaciul se scărpină în cap.

— Să-l luăm, domnule; n-om păgubi cine ştie ce, dacă om trece şi pe la Skyros.

— Mulţumesc, taică, Dumnezeu să te răsplătească de-o mie de ori! zise călugărul, răsuflînd uşurat.

— Atunci, moşule, — hotărî Anton Lupan, — caută-ţi un culcuş pe undeva, că nu mai avem timp de taifas. Hai, băieţi, ridicaţi ancora!

Lanţul greu începu să scrîşnească, în scîrţîit de cabestan, „Speranţa" îşi afundă prova trasă pe ancora grea, parîmele desprinse de pe binte căzură făcînd să plescăie apa, focul şi trinca ţîşniră pe strai şi cheiul Galatei începu să alunece uşor înapoi, cu mulţimea de gură-cască înşirată pe mal. In stînga se vedea Turnul lui Leandru, orbitor de alb, iar în dreapta Top-Kapu-Serai, cu zidurile năruite ale vechiului palat.

Inainte de a intra în Marmara, „Speranţa" trecu prin faţa acestei clădiri greoaie care, însă, cu zidurile ei văruite ieftin în fiecare an, cu copacii care înverzeau în jur, fără nici o cheltuială din partea sultanului, înşela ochiul şi te lăsa să visezi la palate de basm. Intr-un loc,

la etaj, se vedea un şir de ferestre cu zăbrele de lemn, în spatele cărora fluturau perdele grele de catifea; acolo, pesemne, era haremul unde lîncezeau, sub sulimanuri, grecoaicele şi georgiencele din serai, osîndite la sclavie prin porunca profetului, căruia sultanul, drept recunoştinţă pentru un Coran aşa de mărinimos, îi ridica minarete la fiecare pas.

Într-un colţ al palatului se deschidea o uşă sau o fereastră, de unde se înclina la vale, pînă în apa curată a mării, un fel de scoc ciudat. Pe-aici, pare-se, pe acest sinistru tobogan, alunecaseră de-a berbeleacul, cîndva, multe capete fără trup şi trupuri fără cap, din mila sau din furia sultanilor, ca să li se piardă urma în Marmaraua tăcută ca o uşă de serai.

„Speranţa" ocoli Top-Kapu-Serai şi luă drumul spre sud-vest, lăsînd în urmă Bosforul învolburat. În dreapta alunecau, scăldate iarăşi în verdeaţă şi izbutind încă o dată să înşele ochiul cu farmecul lor de fard, zidurile colorate ale caselor, palatele albe, turnurile şi minaretele asupra cărora veghea ochiul lui Allah.

Gherasim stătea la cîrmă, Mihu smiorcăia sub tambuchi, ruşinat, fără să se bucure de cizmele noi care luceau să zici că-s de lac, iar ceilalţi, îngrămădiţi în tribord, priveau, neostenind să se minuneze, colinele verzi presărate cu smalţ. Plutaşul era printre ei, dar nu zicea nimic, ci doar clătina într-una din cap.

— De ce-şi vopsesc casele aşa, în toate culorile, domnule? îl întrebă Ieremia pe Anton Lupan.

— E un obicei vechi; înainte, fiecare neam de oameni din Stambul trebuia să-şi vopsească zidurile altfel, ca să se deosebească unii de alţii. Armenii erau osîndiţi la culoarea neagră, de îngropăciune, grecii, mai norocoşi, aveau culoarea roşie, ca sîngele boului — numai turcii puteau să folosească varul sau culorile deschise. Astăzi regula asta a căzut, dar oamenii continuă să-şi împestriţeze casele, fiindcă pesemne s-au obişnuit cu ele aşa.

În faţă se iviră zidurile groase şi înalte ale unui castel întortocheat, cu mai multe turnuri, care se oglindeau în apa mării, la ora aceasta verzuie, de smarald.

— Asta-i vestita închisoare Edi-Kulé, adică a celor Şapte-Turnuri, spuse Anton Lupan.

— Parcă văd numai patru...

— Celelalte s-au dărîmat. Aici erau închişi, pe vremuri, vrăjmaşii sultanului; tot aici se întemniţau solii şi ambasadorii ţărilor cu care Turcia intra în război. Multe capete s-au rostogolit în Marmara dinapoia zidurilor pe care le vedeţi. Aici a pierit domnitorul nostru, Constantin Brîncoveanu, cu toţi ai săi — şi de atunci sultanii ne-au trimis domni străini, greci din mahalaua Fanarului...

— Păi ce să ne mai mire atîtea palate, că au avut de unde să ia! oftă Ieremia, cu ochii la seraiurile şi moscheile care rămîneau în urmă, pe deal.

— Dar în Bazar! zise Cristea Busuioc, tot clătinînd din cap. N-aţi văzut ce averi? Astea de unde s-au adunat?

Ia te uită! Plutaşul de cînd căpătase glas?

— Lasă, nu vă mai faceţi inimă rea! îi linişti Anton Lupan, gîndindu-se la păţaniile lui de azi. S-a dus vremea cînd Stambulul huzurea. Acum sultanul trage mîţa de coadă, de-o auzi miorlăind pînă în Dardanele.

Oamenii se puseră pe rîs.

— Adică s-a sfîrşit bairamul! zise Ieremia.

— Apăi da! adăugă, visător, Haralamb. Acum sîntem în ramazan!

Vorbea una, dar gîndul lui la alta era. Acum, după ce-i mai văzuse şi chipul, ispita lui adăugîndu-se glasului gingaş, Laleli îi frigea inima, cum se frige kebabul la jar.

Cît despre plutaş, el spusese destul, de acum înainte n-avea să mai scoată o vorbă, cel puţin un ceas.

Deodată, în stînga moscheii Sultan-Selim se ridică o coloană de fum şi îndată limbi de flăcări ţîşniră spre cer, profilîndu-se pe dealul Galatei, din fund.

— Ce-i asta, domnule?

Căpitanul ridică din umeri, nepăsător:

— Arde o casă în Stambul; asta nu miră pe nimeni — se întîmplă des pe-aici. E de ajuns să-şi uite un turc ciubucul nestins — se aprinde o casă, de la ea alta, că toate-s de lemn — pînă ce te pomeneşti că arde o mahala întreagă. Dacă ai sta să faci socoteala cîte case au ars în Stambul

de la înfiinţarea lui, ai vedea că oraşul a fost construit din nou de cîteva zeci de ori.

— Numai moscheile şi seraiurile nu ard! Astea-s de zid! zise Ieremia, uitîndu-se la flăcările care nu se mai ridicau spre cer, ci înghiţeau casele la rînd, întinzîndu-se ca şerpii pe deal.

— Fireşte! răspunse Anton Lupan. Ce-i al sultanului şi-al lui Allah se face trainic, nu vezi?

Edi-Kulé rămînea în urmă, tainică şi posomorîtă; deasupra se întindea zidul oraşului, urcînd pe deal, printre grădini, ca apoi să coboare la Cornul de Aur. Intre pietrele cenuşii se vedeau bucăţi de marmură albă, lucind în soarele care le ştia acolo de sute de ani.

— Marmara asta mi-e că-i tot de furat! oftă un om din echipaj.

In afara zidului, sus, pe deal, printre copaci se zărea cimitirul de la Eiub — şi cu acest sălaş al morţii, Stambulul se sfîrşea, înecat în fum, aşezîndu-se fumul focului peste fumul istoriei lui...

Glasurile mării

In după amiaza zilei de 21 iulie, „Speranţa" naviga pe Marmara, spre apus, sub un vînt tare, din tribord şi făcea aproape şapte mile pe ceas, după cum dovedi lochul pe care musul îl aruncă, încă smiorcăind, simţindu-se vinovat şi cu mare apăsare pe inimă, că îşi pierduse cizmele cumpărate de căpitan. Crestele valurilor începeau să se spargă şi corabia de data asta se legăna simţitor, nu chiar ca o bătrînă beată, cum spusese odată Gherasim despre ea, ci ca o femeiuşcă zglobie, dornică să meargă la bal.

Echipajul forfotea pe punte, punînd ordine în lucrurile pe care şederea la Stambul le întorsese pe dos. Dacă vîntul nu se prefăcea în furtună — şi barometrul stătea nemişcat, prevestind timp frumos — însemna că a doua zi, la răsăritul soarelui, intrau în Dardanele; mai bine nici nu se putea. Vîntul proaspăt şi răsuflarea curată a mării spăla din sufletul oamenilor, pe rînd, amintirea zilelor zbuciumate petrecute în portul gălăgios, plin de ispite şi de primejdii. Numai Haralamb, Mihu şi Cristea Busuioc nu erau în apele lor.

Primul se uita chiorîş la Ismail, pizmuindu-l din toată inima pe care i-o săgetase aşa de cumplit Laleli.

Plutaşul îşi făcea îndatoririle sîrguincios şi îndemînatic, dar mai tăcut ca oricînd; ce naiba se întîmplase cu el, de se uita cu privirile aiurea şi tot clătina din cap, năuc?

Cît despre Mihu, necazul lui îl cunoşteau toţi, dar nu înţelegeau că pentru o pereche de cizme trebuie să te zbuciumi atît.

După ce „Speranţa" se aşternu la drum şi insulele Prinkipo, ultima amintire a Stambulului, se şterseră în urmă, căpitanul îl chemă pe mus jos, să meargă mai departe cu învăţătura, fiindcă pe punte toate erau puse la locul lor, nu mai rămăsese nimic de făcut.

Dar parcă de învăţătură îi ardea lui Mihu acum? Asculta lămuririle lui Anton Lupan despre nordul geografic şi nordul magnetic, despre declinaţie, deviaţie şi derivă, cunoştinţe trebuitoare numaidecît unui navigator, ca să calculeze capul la compas, fără de care nu poate să plece la drum — asculta, dar gîndul lui era la cizmele lăsate la Stambul...

Şi trecea timpul — şi în cizmele noi, deşi lăcuite, se simţea stînjenit, dracu' ştie de ce, parcă îl strîngeau, una la degete, alta la călcîi.

Pe punte se auzi sunînd clopotul de cart, două bătăi scurte, sunetul cunoscut.

— S-a făcut ora cinci! observă căpitanul mirat. Repede trece timpul uneori!

Musul se însufleţi o clipă şi răspunse rîzînd:

— Fiindcă-i vînt bun, domnule! Cînd slăbeşte vîntul, parcă şi ceasul merge şontic.

— Măi băiete, n-ai nici o săptămînă pe mare, şi-ai început să gîndeşti ca marinarii bătrîni!

Cu toată lauda aceasta, Mihu îşi aminti iarăşi de cizme şi iarăşi se posomorî.

Afară, viaţa îşi urma drumul obişnuit, fără nici o tulburare din partea nimănui. Gherasim rămăsese la cîrmă şi în cartul al doilea — Ismail cică trebuind să gătească pentru cină — iar plutaşul era de veghe la prova, unde se tot legăna deasupra parapetului, de ai fi zis că o să-l apuce ameţeala şi o să cadă în valuri.

Ieremia dormea butuc în cabină, fiindcă peste noapte se chinuise pe o bancă în amărîta aia de gară.

Haralamb mai zăbovise o vreme pe punte, privind cum pierea în urmă Stambulul. Il tot muşca un şarpe de inimă, îndemnîndu-l la lucruri rele, dar acum era prea tîrziu, păcat că îndemnul nu venise la vreme. Adică la urma urmelor ce treabă avea el în Grecia? N-ar fi fost mai bine să rămînă pe chei, la Galata, că doar nu putea să-l ia nimeni cu sila — şi să fi căutat, într-un chip oarecare, urma turcoaicei după care-i sfîrîia inima? Pe urmă îl luă oboseala, că şi el se chinuise peste noapte în gară, coborî în cabină şi, punînd capul pe pernă, adormi, avînd în ureche gunguritul şăgalnic, iar sub pleoape surîsul gingaş al Lalelei.

Pe punte, în afara cîrmaciului şi omului de veghe, mai erau şi ceilalţi doi — călătorii. Agop din Bazar stătea nemişcat deasupra hambarului, aruncînd priviri speriate în juru-i. Călugărul se aşezase pe un maldăr de parîme la prova, îşi pusese pe nas nişte ochelari legaţi pe după urechi cu sfoară şi citea smerit biblia, trecîndu-şi printre degete mătăniile slinoase, în mîrîitul necurmat al lui Negrilă.

In babord se zăreau munţii Asiei Mici, acoperiţi de zăpadă, iar în prova, printre pînzele de corăbii şi fumul de vapoare care pluteau în depărtare, cine avea ochi buni putea să vadă insula Marmara, legănîndu-se în mijlocul mării ca o arcă greoaie.

Călugărul mai citi o vreme biblia, tot depănîndu-şi mătăniile, pe urmă se uită în lături, îşi scoase ochelarii, se ridică anevoie şi se îndreptă încovoiat spre pupa, cu cartea la subsuoară, urmat de mîrîitul dulăului.

— Te trudeşti într-una, cîrmaciule! zise, în greceşte, aşezîndu-se alături de cîrmă.

Gherasim era în toane bune:

— Nu mă trudesc, părinte; îmi fac meseria.

— Frumoasă meserie, dar grea, nu-i aşa, fiule?

— De, cînd mai grea, cînd mai uşoară, dar încolo, n-am ce zice, frumoasă-i întotdeauna!

După ce tăcu o vreme, călugărul se trase mai aproape şi vorbi, cu îngrijorare:

— Taică, să nu crezi că duc averi cu mine; ia, acolo, vreo sută şaptezeci de piaştri, nici măcar două lire. Dar vezi dumneata, nu-s banii mei, ci ai mănăstirii, de aceea mi-e teamă.

— Cum adică, părinte?
Călugărul scăzu glasul:
— Am auzit că umblă pirați printre insule. Oare n-o fi primejdie să ne prade?
Cîrmaciul începu să rîdă:
— N-avea grijă, părinte, nu se ostenesc ei pentru două lire!
— Ei, taică, te pui cu tîlharii?
— Și-apoi, — zise Gherasim mai departe, — acum, de cînd s-au înmulțit vapoarele, pirații nu mai umblă pe toate drumurile; nu le dă mîna. Mai e unu', Spînu, dacă i-ai auzit numele, și-or mai fi și alții, da' puțini, nu ca înainte. Așa, se mai întîmplă cîteodată să încolțească vreo corabie rătăcită, vreun barcaz aruncat de furtună pe vreo insulă pustie...
— Ei, vezi, taică!... Barem, dacă ar fi să ni-i scoată satana în cale, aveți cu ce să-i răpuneți?
— În privința asta, să fii liniștit, părinte. Sîntem oameni unu' și unu'!
Călugărul se trase mai aproape.
— Dar puști?... Că pe oameni i-am văzut cu mîinile goale.
— Nu le purta dumneata de grijă. Avem fiecare cîte o carabină și gloanțe cu duiumul.
— Asta-i bine! zise călugărul, făcîndu-și semnul crucii. Dar măcar, le țineți la îndemînă, n-or fi pe undeva, prin fundul magaziei?
— S-ar putea una ca asta, părințele? Du-te să le vezi, că le ținem fiecare lîngă pat, în cabină!
— Așa? Apăi atunci mi-e inima mai liniștită. Căpitanul are și el pușcă?
— Oho! Și pe deasupra două pistoale!
Călugărul se uită la ușa cabinei, oftă, ca și cînd tot i-ar mai fi fost teamă, pe urmă se ridică și porni spre prova, tîrșiindu-și picioarele.
— Păi domnul să rămînă cu tine, cîrmaciule! mai zise făcînd asupra lui Gherasim semnul crucii. Eu mă duc să-mi mai luminez cugetul cu cărțile astea sfinte.
Așa trecu încă o oră...

Jos, în cabină, Mihu își continua învățătura, uitînd, încetul cu încetul, necazul cu cizmele. Acum știa cum se măsoară drumul pe hartă, cum i se fac îndreptările, corecții pe limba navigatorului, și cum apoi trebuie urmat după busolă, dar rămăsese cu o nedumerire. Navigînd în chipul acesta, nu ești niciodată sigur că ai să ajungi chiar acolo unde ai făcut socoteala; deriva, oricît ai ține seama de ea, nu se poate măsura, cum măsori unghiul de drum. În călătorii scurte, ca de pildă de la Sulina la Stambul, înrîurirea ei păgubitoare nu are cînd se mări; cîteva mile într-o parte sau în alta, pe mare nu înseamnă nimic. Dar ce te faci cînd călătorești săptămîni și luni în șir, fără să vezi urmă de pămînt? Abaterea de azi se adună cu cea de mîine — și la urmă te pomenești că ajungi unde nici n-ai gîndit.
— Acum, dacă m-ai întrebat, am să te lămuresc, Mihule, răspunse căpitanul, mulțumit că mintea musului era sprintenă ca vîntul bun. Despre asta aveam de gînd să-ți vorbesc mai tîrziu. Vezi tu, la asemenea drumuri, dacă te-ai lua numai după busolă, s-ar putea să nimerești la dracu-n praznic, cum ai spus tu; și nu că din asta ți s-ar trage numaidecît vreo nenorocire, dar în primul rînd ar însemna să bați mările de pomană și să nu fii la timp acolo unde ți-ai pus în gînd. Ca să înlăture această greșeală, navigatorii calculează în fiecare zi, sau ori de cîte ori socotesc că este nevoie, locul unde se află, luîndu-se după soare sau după stele. Pentru asta e nevoie de instrumente și de table astronomice, anume făcute — o să ajungem și la ele, dar mai tîrziu. O dată ce-au aflat locul, navigatorii îl punctează pe hartă, de aceea, de cîte ori calculezi poziția corăbiei, se spune că „ai făcut punctul". Dacă punctul e în afara drumului, corectezi unghiul la busolă, așa ca să te apropii iarăși de el — și asta în fiecare zi, pînă termini călătoria...
Clopotul de cart bătu de trei ori cîte două bătăi scurte, vestind ora șapte și apropierea cinei.
— Acum haide să vedem ce mai e pe-afară! hotărî căpitanul.

Cînd ieşiră pe punte se apropia şi Ieremia, cu flinta lui veche, căutîndu-şi loc unde să se aşeze ca s-o frece de rugină.

— Fugi de-aici cu oţelele tale! îl repezi Gherasim, văzîndu-l că dă să se aciueze lîngă cîrmă. Ce, vrei să-mi zăpăceşti busola? Alt loc n-ai mai găsit, cît e puntea asta de lungă?

— Domnule, — întrebă musul, — oare e adevărat că fierul sminteşte magneţii busolei? Nenea Gherasim m-a repezit şi pe mine odată, cînd ciopleam un fluier pe lîngă cîrmă; zice că şi un briceag e de ajuns ca să-ţi facă încurcătură.

— Aşa e, Mihule. Fierul înrîureşte simţitor asupra busolei. Trebuie să nu uiţi asta şi să ai grijă totdeauna!

— Dar atunci fierăria de pe corabie cum n-o înrîureşte? Ancorele, sarturile, cratiţele din bucătărie?

— Astea-s prea departe. Dar fiindcă veni vorba de cratiţe, ce-ar fi să-i dăm o gură lui Ismail, să se grăbească puţin cu cina, că uite, acu' se face seară!

— Mă duc eu! zise Mihu, luînd-o la fugă, spre prova. Dar cînd se uită pe gura tambuchiului, văzu că bucătăria era goală; maşina de gătit dormea, rece, cratiţele în rafturi se ciocneau unele de altele, din pricina balansului şi sunetul dovedea atît de limpede că sînt goale, încît te apuca deznădejdea.

— Nene Ismaile! strigă musul, chinuit de o foame pe care n-o simţise nici în zilele cînd umbla fără căpătîi pe drumuri. Nene Ismaile!...

Nici un semn de viaţă din partea bucătarului!

La strigătele musului, uşa se deschise şi Haralamb, trezit din somn, ieşi buimac din cabină şi urcă scara, pe punte.

— Ce-i, măi copile, de strigi aşa, că doar nu dau turcii?!

— Nu ştiu unde-i nenea Ismail — şi-i ora cinei.

— Păi unde să fie? Doarme în cabină. Hei, Ismaile, scoal' că s-a făcut ziuă!

Căpitanul cu Ieremia veneau de la cîrmă.

— Doarme ca un matac, domnule! zise Haralamb, arătînd pe spirai, în cabină.

Într-adevăr, bucătarul, ghemuit cu faţa la perete, dormea făcut una cu patul, de-ai fi zis că nici nu mai răsuflă şi niciodată n-o să se mai ridice în picioare.

— Scoal', mă, n-auzi?! strigă Haralamb iarăşi.

Apoi, văzînd că drept urmare, Ismail abia acum începea să sforăie, luă cangea, o vîrî prin spirai şi se apucă să-l imboldească la nimereală, punînd în asta toată pizma pe care i-o nutrea bucătarului.

Sforăitul crescu şi mai tare. Era un sforăit care făcea să tremure pereţii, geamurile spiraiului, puntea — şi poate chiar catargul, împreună cu straiurile.

Negrilă se ridică în picioare şi ciuli urechile. Agop din Bazar se uită speriat în lături, iar călugărul îşi luă ochii din Biblie, uitînd să-şi mai depene mătăniile.

— Ei, fir-ai tu al naibii! îşi pierdu răbdarea Haralamb. Zi, nu vrei să te scoli? Stai că am eu ac de cojocul tău, păcătosule!

Şi aplecîndu-se pe spirai, strigă cît îl ţinea gura:

— Ismaile, păzea că vine Ghiulsum, ia uite-o!

La rostirea acestui nume, sforăitul pieri ca prin farmec, iar Ismail se rostogoli în mijlocul cabinei şi începu să-şi caute speriat şalvarii...

Vorba e că veselia nu ţine de foame, sau nu ţine multă vreme. Echipajul „Speranţei" rîse îndelung pe socoteala bucătarului, pînă ce simţiră că lihneala îi doboară din picioare. In seara aceea trebuiră să se mulţumească numai cu o cină gătită la iuţeală; cu acest prilej băgară de seamă că la Stambul, în zarva şi încurcăturile ivite înaintea plecării, nimeni nu avusese grijă de cele ale gurii; nu-i vorbă că asta era în seama lui Ismail, aşa că degeaba ai fi luat la zor pe alţii — şi lui Ismail, ce să-i mai spui, că i se întîmplaseră şi lui destule! Nici măcar apă în butoaie nu avusese grijă să pună; noroc că erau aproape pline, şi puteau să ţină de acum încolo încă o lună de zile.

Acum, cu ce mai aveau în cambuză de la Sulina, puteau să se descurce două-trei zile. Anton Lupan hotărî să facă o scurtă escală la Skyros, pentru aprovizionare, că tot trebuiau să se abată într-acolo, să-l lase pe călugăr.

După ce cinară așa ca să nu rabde foame, ouă prăjite cu slănină, din care Ismail firește nu se înfruptă, oprindu-l Coranul, coborîră o parte din pînze, adică săgețile din vîrful catargelor, fiindcă vîntul era destul de aspru și peste noapte ar fi putut să crească mai tare. Gherasim aprinse felinarele, apoi își luă pătura din cabină și se întinse pe punte, cu un maldăr de parîme drept pernă.

— Dumneata du-te de te culcă în patul meu, îi spuse călugărului.

Acesta se grăbi să dispară sub punte, cu dăsaga la spinare, ca să scape de mîrîitul lui Negrilă.

Cerul, în față, mai avea o geană purpurie, care se răsfrîngea în cîțiva nori alungiți deasupra orizontului; în schimb, în pupa „Speranței" se lăsase noapte deplină. Numai dîra palidă care rămînea în urmă, ca o cale a laptelui căzută în apă, înfrîngea perdelele mai apropiate ale nopții, făcîndu-le pe celelalte mai negre, mai grele. Dar și asupra acestora, farul de la San Ștefano, hăt în partea Stambulului, își trimitea sclipirile rare, sfîșiindu-le la răstimpuri cu spada lui ca argintul. Îndată, alt far, cel de la Eregli, pe coasta europeană, se ivi în dreapta bompresului, încrucișîndu-și lama cu a celui lăsat în urmă. Și iată, nu trecu multă vreme, cînd se ivi și în stînga unul, ridicîndu-se anevoie din valuri, ca privirea unui străjer care se uită peste ziduri.

— Far la un cart în stînga bompresului! strigă Mihu, el fiind de veghe la ora aceea.

— L-am văzut, răspunse căpitanul, de la cîrmă. E farul de pe insula Marmara.

Timpul se scurgea în tăcere.

Din cînd în cînd întîlneau vapoare, mai dese ca în Marea Neagră, care treceau așa de aproape, încît se vedeau marinarii pe punte aplecați peste balustrade, făcînd semne cu mîna.

— Efendi Agop! strigă Anton Lupan după o vreme, auzind că armeanul tot geme, chinuindu-se deasupra hambarului. De ce nu vrei dumneata să cobori în cabină, să te odihnești ca oamenii? Așa te mai trage și umezeala mării și te pomenești prins de junghiuri. Pe urmă să nu dai vina pe mine.

— Mulțumesc! răspunse Agop zgribulit ca o mîță udă. Aici stau bine, efendi, stau bine!

Și iar începu să geamă.

Aproape de miezul nopții, în stînga, de o parte și de alta a farului, se iviră pîlpîiri de lumină.

— Ce lumini sînt astea, domnule? întrebă Mihu, apropiindu-se de cîrmă.

— Pesemne sînt focurile pescarilor.

La miezul nopții, Ismail, care se culcase iarăși după cină și îl trăsese un somn zdravăn trei ceasuri și mai bine, veni să ia cîrma, iar Ieremia, trecu de veghe. Anton Lupan însă mai rămase pe punte încă vreo oră, pînă ce ajunseră în dreptul farului; Mihu nu coborî nici el în cabină. Acum țărmul insulei se zărea, departe, ca o umbră nesigură care-ți umplea sufletul de teamă și de tristețe. Focurile pescarilor, rare, luminau cîte un colț de stîncă ruginită, cîte o bucată de faleză ca un zid de pușcărie. Mai departe, pămîntul se pierdea în întuneric, neîngăduindu-ți să-l vezi nici cu închipuirea.

— E mare insula asta, domnule?

— Are vreo douăzeci de kilometri lungime.

— Și nu-i nici un oraș pe toată lungimea?

— Ba da, un orășel, Marmara, în partea ailaltă. Dar ce-ar fi să te duci la culcare? Nu uita că în zori o să avem treabă.

Auzind aceste cuvinte, Agop, care pesemne nu putea să doarmă, se ridică de deasupra hambarului.

— Efendi, mîine dimineață sosim la Gallipoli?

— Da, către ora șapte, dacă vîntul rămîne același.

— Și ne oprim în port?

— Numai pentru controlul vamal. Eu zic că-i mai bine să-l facem aici, decît la Cianak.

— N-am putea să trecem așa, fără oprire?

— Cum crezi una ca asta? Dumneata n-ai mai călătorit niciodată prin Dardanele? Vrei să tragă cu tunul?

Armeanul vru să mai întrebe ceva, pe urmă oftă și se duse să-și ia în primire locul de veghe.

Înainte de a coborî să se culce, Anton Lupan mai trecu pe la cîrmă.

— Ia spune, Ismaile, te-ai limpezit la cap, n-o s-o iei razna? Să mă duc la culcare sau să-ți mai țin tovărășie? Mi-e teamă să nu te fure somnul.

— Domnule, cînd facem mîncare o dată poate greșim; cînd sîntem la cîrmă ținem drum bun. Întrebam Gherasim!

— Lasă-l pe Gherasim, că doarme. Ai grijă să nu te apropii de țărm; peste vreo două ore, o să vezi farul de la Carakioi, în tribord.

— Știam, am umblat mult Marmarana! Ehe, cîrmaci vechi Ismail!

Lui Mihu, vecinătatea insulei tainice, pe care din cînd în cînd se vedea pîlpîind un foc de pescari, îi dădea un fel de teamă, fără să știe de unde pornea. Ar fi vrut să rămînă pe punte, dar socotea că Anton Lupan s-ar fi supărat, de aceea, după ce mai aruncă o privire spre țărm, așa cum îl zărea, plin de umbre fîlfîitoare, în babord, la o mie de pași, coborî în cabină. Călugărul gemu prin somn, apoi se lăsă liniște; nu se mai auzea decît răsuflarea oamenilor și freamătul valurilor dincolo de bordaj.

Și deodată, în liniștea aceasta, lui Mihu i se păru că deslușește un gungurit ciudat, asemănător cu gunguritul sfios și plin de teamă al porumbelului care vine iarna la geam. Trase cu urechea, dar în clipa următoare gunguritul nu se mai auzea: poate fusese unul din glasurile mării, fiindcă marea, cînd o auzi dinlăuntrul corăbiei, nu are numai un glas; ea urlă ca lupul prădalnic, mugește ca taurul înfuriat, latră ca dulăii la stînă, mormăie ca ursul la fragi, behăie ca oile în iernatic, plînge ca bietul cerb gonit de hăitași, geme ca omul bolnav, ia glasul bufnei ursuze și strigătul cucului într-una hoinar — de ce nu l-ar lua și pe-al porumbelului care îți gungure iarna la geam?...

Așa se gîndi musul — și în timp ce marea vorbea cu toate aceste glasuri dincolo de bordaj, el adormi împăcat.

Soarele nu răsărise cînd „Speranța" intră în gîtuitura de apus a Mării Marmara, care premerge strîmtoarea Dardanelelor. La ora cinci, Gherasim luă cîrma; se zăreau departe țărmurile, plutind nesigur în pîcla dimineții. În pupa, cerul se împurpura, făcînd să sîngereze ici-colo o creastă de val.

Mihu deschise ochii în clipa cînd soarele ieșea din unde, ca un fes roșu în capul unui Neptun otoman.

Ismail se culcase abia de un sfert de oră, dar avusese vreme să-și acordeze sforăitul pe trei glasuri, unul subțirel, ca struna de vioară, altul mijlociu, de caval, iar al treilea grav, plin de nădejde, ca buciumul de muntean. Haralamb și Cristea Busuioc dormeau încă, întorși cu fața la perete, obișnuiți cu acest concert matinal.

După ce își roti ochii prin cabină, întrebîndu-se ce neliniște îl făcuse să se trezească așa de devreme, căci cu sforăitul bucătarului era și el obișnuit, Mihu își aduse aminte de călugăr și se aplecă spre el, peste pat. Pe spirai intra o dîră de lumină cenușie, în care se împleteau șuvițe purpurii, alungînd prin colțuri întunericul cabinei. Călugărul dormea cu fața în sus, cu o tichie neagră înfundată pînă pe urechi — și cu mîna dreaptă atîrnînd în jos, încleștată în băierile dăsagei, ca și cînd i-ar fi fost teamă să nu-l fure cineva.

Deodată, Mihu făcu ochii mari și începu să chicotească, fără să țină seamă de respectul datorat unui monah. Dar ce oare în înfățișarea călugărului acesta călător îi stîrnise asemenea haz?...

În clipa aceea, călugărul tresări, clipi din ochi, își duse repede mîna la barbă și se întoarse cu fața la perete, mormăind supărat.

Musului i se făcu rușine că rîsese de el. Rușine? Da, în prima clipă; apoi alt gînd prinse să i se frămînte în cap...

Afară, pe punte, nu se simțea nici o mișcare... Să fie-al naibii! — erau uneori clipe cînd te apuca teama, cînd ți se părea că în jurul tău totul a murit și nici măcar sforăitul lui Ismail nu-ți alunga din cuget neliniștea stîrnită de această tăcere lungă și grea. Și după o vreme, iarăși i se păru lui Mihu că aude gunguritul de astă-noapte, cine știe

de unde pornit. O fi fost unul din glasurile mării, dar parcă prea suna desluşit, aici, la cîţiva paşi, în preajma lui!

Şi iarăşi trase cu urechea, şi iarăşi nu află nimic. Acum nu mai putea să adoarmă la loc, îl frămînta un început de gînd, nelămurit. Mai bine era să iasă la lumină, să audă o vorbă şi să vadă un chip omenesc.

Băiatul coborî din pat cu grijă, ca să nu tulbure încă o dată somnul călugărului. Cînd să-şi tragă cizmele în picioare, zări sub perna monahului Biblia, în care acesta citise ieri tot timpul drumului, cuprins de mare smerenie. Nu văzuse niciodată o carte sfîntă — se simţi îmboldit să-şi arunce ochii prin ea — de aceea se apropie încetişor de pat, întinse mîna, deschise scoarţa de mucava groasă — şi rămase cu ochii mari, nespus de mirat... În clipa aceea, călugărul sări de la locul lui şi înşfăcă furios cartea, aruncîndu-i o privire care-l făcu să fugă pe punte, cu cizmele în mînă, parcă gonit de cel necurat.

Soarele se ridicase pe cer cît jumătate de cange, risipind negurile dimineţii de deasupra mării şi dezvelind ţărmurile cenuşii. Înapoia traversului, în dreapta, farul de la Carakioi, al cărui turn se ştergea între dealuri sub lumina dimineţii, continua să clipească, palid, încercînd zadarnic să se lupte cu soarele răsărit de mult; pesemne paznicul uitase să-l stingă şi sforăia şi el prin vreun ungher, ca Ismail.

În faţă, unde malurile păreau că se unesc, închizînd drumul corăbiei, se şi zăreau minaretele albe de la Gallipoli.

Vîntul se rotise şi bătea aproape din pupa, ca şi cum se pregătea din vreme să-şi facă loc prin strîmtoare, în urma „Speranţei". La adăpostul coastei, valurile erau mai scurte şi mai îndesate; cîte unul se spărgea în bordaj cu o izbitură surdă care făcea să tremure puntea şi să zbîrnîie sarturile.

Peste un ceas, goeleta romînească era la Gallipoli, în gura strîmtorii, şi arunca ancora în mica radă din faţa oraşului, lîngă un vapor francez care venea din Egee şi ancorase cîteva minute mai devreme. O paşă sau un vizir, gras că i se îndoia scara sub picioare, tocmai cobora în barcă, să se ducă la ţărm, pesemne cu treburi de-ale sul-

tanului, căci funcţionărimea portului şi a oraşului prea roia în jurul lui, speriată. După el coborî, în alte bărci, o suită numeroasă, apoi de trei ori pe atîţi servitori negri, toţi îmbrăcaţi în culori ţipătoare şi cu pielea lucioasă. Abia după aceea începură să se debarce bagajele — şi asta ţinu mai mult de un ceas, în care timp, autorităţile portului nu avură răgaz să se ocupe de o corabie romînească.

Agop se frămînta pe punte, dînd semne de nerăbdare, care creşteau de la o clipă la alta. În sfîrşit, după ce zarva stîrnită de venirea paşalei se potoli, vaporul fluieră scurt, ridică ancora şi porni spre Stambul, lăsînd în urmă o dîră de fum negru şi gros, care se întinse deasupra radei. Abia atunci se văzu desprinzîndu-se de la ţărm barca vameşului. Dar slujbaşul padişahului se duse mai întîi la un vapor englezesc, care era ancorat ceva mai departe şi îşi flutura, cu nervozitate, pavilionul majestăţii sale britanice.

Anton Lupan se uită cu ocheanul la acest vapor, probabil unul dintre primele în istoria navigaţiei cu aburi, un fost bric căruia i se adăugaseră maşini cu zbaturi. Navigase pe un vas italian, asemănător cu acesta, pînă în golful Persic şi îşi blestemase viaţa — de aceea se mira că astăzi, după atîţia ani, se mai găseau încă oameni să-i alcătuiască echipajul.

Între timp, barca vameşului, depărtîndu-se de vaporul englezesc, unde îşi făcuse îndatorirea, se apropie de „Speranţa". Un funcţionar cu fes, însoţit de un başbuzuc fioros, cu puşca în bandulieră, se urcă pe punte şi cercetă actele privitoare la încărcătură. Cînd ceru să se ridice bocaportul, Agop păru că leşină, dar, în zarva de pe punte, nimeni nu băgă de seamă.

— Astea ce sînt? întrebă vameşul, arătînd la sacii înghesuiţi deasupra cherestelei.

— Lucruri casnice, efendi! bîigui armeanul, cu faţa pămîntie. Boarfe de prin casă. Eu sînt Agop, Agop din Bazar, am avut prăvălie la Stambul, dar am scăpătat şi acum mă duc să-mi încerc norocul la Atena. Poftim, lucrurile sînt vămuite, am dovadă, am plătit taxele...

Vameșul își vîrî nasul în hîrtie, dar, se vede, nu-i arătă încredere, cu toate pecețile și iscăliturile.

— Să ne uităm puțin, efendi Agop, să ne facem datoria zise, punînd piciorul peste marginea deschizăturii și dîndu-și drumul în magazie.

Armeanul, pînă atunci galben la față, se făcu roșu ca fesul vameșului și se repezi după el, împiedicîndu-se în poalele giubelei. Se auziră șoapte, oftaturi, și în sfîrșit fesul se ivi în gura hambarului. Agop ieși și el deasupra; nu mai era nici galben, nici roșu, ci își recăpătase culoarea obrazului, însă sudoarea îi curgea gîrlă pe față.

În timp ce turcul cobora scara, să plece, Gherasim se apropie de Anton Lupan și-i spuse în șoaptă:

— Domnule, mi se pare că armeanul ăsta n-are numai boarfe...

— Altceva ce-ar mai putea să aibă?

— Păi știu eu, covoare, mătăsuri...

— Am bănuit și eu asta... Dar lasă-l în plata domnului. Noi n-avem ce pierde: asta e treaba vămii. Firește, dacă ne-ar fi încredințat nouă calabalîcul, să-l transportăm pe seama noastră, atunci s-ar fi schimbat treaba.

Cîrmaciul ridică din umeri:

— Bine, domnule, fie după voia dumitale, dar să știi că la Pireu eu îi mai ciupesc cîțiva icosari de aur... De ce să cîștige numai vameșii?

Sfîrșindu-se controlul vămii, Anton Lupan luă barca și se duse în port cu actele „Speranței", ca s-o înscrie în registrul Căpităniei. Dar mai întîi, din obișnuința marinarului, se opri pe chei în fața tablei vaselor pierdute.

Timpul fusese bun în ultima vreme; din primăvară pînă acum, din cîte vase se știau în drum spre Gallipoli, nu pieriseră decît patru barcazuri, unul pornit de la Pireu, două de la Salonic și ultimul de la Alexandreta, așa cum aduceau mărturie felutiți căpitani și marinari, care găsiseră epavele sau scăpaseră de la înec oameni de-ai echipajelor.

Sfîrșind citirea listei, Anton Lupan își scoase boneta, obicei cinstit de toți marinarii, apoi intră la Căpitănie, și

„Speranța" fu înscrisă în registru, după vaporul franțuzesc „Descartes", cu care venise pașaua.

Deasupra acestuia era trecut celălalt vapor, „Victory", sub pavilionul britanic. Aruncîndu-și din obișnuință ochii asupra înscrisului, Anton Lupan scoase, fără să vrea, o exclamație de uimire. Comandantul vasului englezesc era John Tennyson, cu care se împrietenise în anul cînd navigaseră amîndoi pe drumul Indochinei, dar cu un vapor mai acătării decît cel de astăzi; e drept că pe vaporul acela John Tennyson nu era comandant, ci ofițer de punte, desăvîrșindu-și ucenicia.

În radă se auzi un fluier, apoi zornăitul lanțului: „Victory" ridica ancora și se pregătea de plecare.

Comandantul „Speranței" se năpusti pe chei, sări în barcă și se îndreptă spre vaporul englezesc, făcînd semne cu boneta în aer; acum, dacă se întîlniseră aici, nu l-ar fi răbdat inima să nu schimbe cîteva vorbe cu un prieten pe care nu-l mai văzuse de trei ani și pe care cine știe cînd și în ce port avea să-l întîlnească iarăși.

Peste un sfert de ceas, Anton Lupan se afla pe „Victory", în cabina căpitanului și desfăcea în pripă, cu John Tennyson, sacii cu amintiri ai marinarilor.

— De cînd ești îmbarcat pe sicriul ăsta? întrebă Anton Lupan pe urmă, privind cabina murdară de fumul cărbunelui.

— De un an, răspunse prietenul. Ce vrei, e primul vas pe care îl comand de cînd mi-am luat brevetul. Doar n-aveau să-mi dea un transatlantic! E însă ultimul drum pe care îl face; Compania s-a hotărît să-l scoată din serviciu îndată ce ajungem la Portsmouth. Dar tu? N-ai găsit să te îmbarci pe altceva decît pe o goeletă de o sută de tone?

— Știi că eu am alte planuri, nu să comand vapoare.

— Deci tot te mai gîndești la călătoria aceea?

— Bineînțeles, mai cu seamă că mi-am găsit prietenul.

John Tennyson aflase de la el, în anul cînd navigaseră împreună, întreaga lor istorie, zbuciumul, planurile, strădania și dispariția ciudată a lui Pierre Vaillant — care iată, acum se ivise undeva, cînd nu mai spera nimeni.

— Prin urmare, — zise căpitanul vaporului, — duci cherestea la Pireu.

— Da, și de-acolo mă întorc la Stambul, cu orice marfă. Cred că pînă atunci o să se întoarcă și Pierre, ca să plecăm împreună.

— Vezi cum îți alegi drumul, continuă John Tennyson. Am aflat că umblă pirați printre insule. In porturile Levantului, lumea e foarte speriată.

— N-avea grijă; am oameni bravi și goeleta e bună!

După ce mai schimbară astfel cîteva vorbe, Anton Lupan își luă rămas bun de la comandantul vaporului și se întoarse pe bordul „Speranței", grăbit, căci se făcuse ora nouă.

„Victory" ridică ancora, arătînd aceeași grabă, fluieră scurt și porni, vărsînd asupra radei fumul negru și pufăitul greoi al mașinilor. Trecînd prin dreptul goeletei romînești salută cu pavilionul, apoi se îndreptă spre gura strîmtorii.

Peste jumătate de ceas, „Speranța" își rotea și ea prova și se întindea la drum, cu vînt puternic din pupa. Alte cîteva corăbii și barcazuri, plecate mai devreme, erau în drum spre Egee, împînzind apa strîmtorii cu velele lor joase, întinse în amîndouă bordurile. Așa cum se legănau greoaie, păreau niște măgăruși, încărcați cu samare mai mari decît îi țineau puterile.

In strîmtoare, valurile pornite din Marmara se rupeau în două, se încălecau unele pe altele, sugrumate, furioase, ca niște fiare, care, neavînd unde-și dezlănțui pornirile, rag și mugesc făcînd spume la gură. Goeleta se lua la întrecere cu ele și, primindu-le din pupa, aproape nu le simțea furia; numai cîte un val mai sălbatic scăpat întreg în gîtuitură, după ce încerca zadarnic să se urce pe punte, zgîlțîia cîrma, apoi se rostogolea neputincios pe sub chilă, ca să se spargă sub vîrful bompresului, aruncînd stropi de ciudă.

Lochul arăta ceva mai mult de opt noduri, adică aproape viteza unui vapor de poștă și barcazurile rămîneau unul cîte unul în urmă. Rămase curînd în pupa și „Victory", al cărei căpitan, aflat pe puntea de comandă, se uita cu ochea-

nul la goeleta năzdrăvană, uimit ce repede îl lăsa în urmă, cu toate că ridicase și el toată velatura, nu mergea numai cu mașinile.

Intreg echipajul „Speranței" era pe punte, cuprins de înfrigurare — și chiar Agop din Bazar părăsise bocaportul, pe care pînă acum îl păzise cu străşnicie, ca să vină la prova, unde fierbea volbura mării, căscînd abisuri pline de spumă. Numai călugărul rămăsese în cabină, pe dăsaga lui, cu cartea sfîntă în mînă.

Deodată, în foșnetul valurilor și-n freamătul corăbiei, Mihu auzi un fîlfiit de aripi și, cînd întoarse capul, văzu o pasăre albă, zbătîndu-se printre pînze, pînă ce se dezmetici și își luă zborul spre țărmul de apus al strîmtorii. Cunoștea pescărușii care se roteau adesea pe deasupra corăbiei, iar uneori chiar se așezau cîte o clipă în vîrful catargelor, dar aceasta părea altă pasăre.

— Uite un porumbel, măi vere! strigă Haralamb, minunîndu-se cu îndreptățire.

Ce să caute un porumbel pe deasupra strîmtorii?

— S-o fi rătăcit și el, săracul! zise Ieremia.

In capul lui Mihu, însă, zborul porumbelului se uni cu gunguritul de astă-noapte și el rămase pe gînduri, clipind des, cu ochii printre catarge. In clipa aceea auzi un scîrțîit ușor în spate, și, întorcînd capul, i se păru că geamul spiraiului se mișcase. Hotărît, după pățania cu cizmele, lui Mihu toate nimicurile i se păreau fapte ciudate!...

In acest timp, țărmurile strîmtorii alunecau de o parte și de alta, atît de aproape încît le-ai fi crezut pe un fluviu, primăvara, cînd apele curg vijelioase. Malul european era o înșiruire de dealuri rîpoase și sterpe, arar tărcate de cîte o firavă linie de verdeață. Pe malul celălalt creștea o vegetație mai bogată, aproape mediteraniană. Intr-un loc, pe plajă, se vedeau corturi și în jur soldați făcînd instrucție. Sus, la creastă, se bănuiau ascunse fortărețe cu tunuri care își puteau apleca repede țevile asupra vaselor dușmănoase.

Inainte de a ajunge la Kilid Bar, strîmtoarea cotea brusc la stînga, îndreptîndu-se spre sud, dar vîntul, care pesemne aluneca și el printre maluri, o dată cu apa, ră-

mase neschimbat în pupa „Speranței", fără să-și piardă puterea. Strîmtoarea se îngusta din ce în ce mai mult, valurile, înghesuite, se luptau între ele cu mai multă furie și corabia gonea, ca mînată de furtună. Orășelul Kilíd Bar, așezat pe malul european, între rîpe, rămase în urmă, ca o gară prin care acceleratul trece fără să oprească; la fel Cianak-Katesi, pe malul din față.

— Da', afurisite sînt Dardanelele în partea asta, domnule! exclamă Cristea Busuioc, privind strîmtoarea cu ochiul plutașului. Pe-aici e mai rău ca la Toancele noastre!

După ce spusese aceste multe vorbe, avea să rămînă mut ca lemnul catargelor, aproape șase ceasuri, continuînd din cînd în cînd să-și scuture capul și să se uite aiurea, de-ai fi zis că-i ca neoamenii.

— Numai cînd bate vîntul, se înfurie Dardanelele; altminteri să știi că sînt liniștite, îl lămuri Anton Lupan, surprins și el de furia apei.

Nu văzuse niciodată strîmtoarea atît de răscolită — și acum nu se mai mira că în locul acesta valurile rupseseră podul aruncat peste Helespont de Xerxes, după cum nu se mira că, văzîndu-le nemernicia, regele perșilor pusese oameni să le biciuiască. Dacă ar fi avut vreun zor să navigheze spre Marmara și nu spre Egee, poate și-ar fi vărsat și el furia pe valuri la fel cum făcuse războinicul rege.

Așa cum se înfățișa acum strîmtoarea, îi venea greu să creadă că aici era locul pe unde Leandru, îndrăgostit de Hero, se avîntase înot peste apele Helespontului ca să-și vadă iubita care-l aștepta dincolo, fluturîndu-și năframa. Dar dacă aceasta putea fi numai o legendă, sigur era că un om le trecuse — și nu un erou din antichitate, ci unul al vremurilor moderne, lord Byron — fără ca măcar pe malul celălalt să-l fi așteptat vreo Hero a zilelor noastre...

La ora 1 după-amiază, „Speranța" lăsă în stînga forturile de la Kum-Kaleh, în dreapta cele de la capul Helles, coborî de pe catarg pavilionul turcesc și luă drumul prin Egee, sud 5 carturi spre vest, îndreptîndu-se către insula Skyros...

Un călugăr ciudat

O corabie care iese din Dardanele și se îndreaptă spre Pireu, traversînd Marea Egee, întîlnește în stînga, curînd după ce a părăsit strîmtorile, insula Tenedos, pe care trebuie s-o ocolească prin partea apusului. De aici înainte ia drumul sud 3 carturi spre vest, ca să iasă la Capo d'Oro, colțul de nord-est al peninsulei grecești.

Ca să meargă însă la Skyros, insula cea mai mare din arhipelagul Sporadelor de nord, trebuie să facă un oarecare ocol, luînd drumul cu vreo două carturi mai la vest, ceea ce în socotelile corăbierilor nu înseamnă numaidecît o întîrziere, dat fiind că adesea vîntul îi silește să nu aleagă drumul cel mai drept.

„Speranța" lăsase de curînd în stînga insula Tenedos și naviga pe o mare răscolită cu vela mare într-un bord, cu cea mică în celălalt, împinsă din pupa de un vînt puternic, care de la ieșirea din Dardanele continua să sufle neschimbat, dinspre nord-est.

Dacă acul barometrului n-ar fi rămas de atîtea zile în același loc, echipajul ar fi coborît vela mare și ar fi mers numai cu cea mică și cu trinca, de teama unei apropiate furtuni. Dar, se vede, căpitanul „Speranței" avea mai mare încredere în acest instrument ciudat, decît în prevestirile pescărușilor care fugeau speriați din larg, îndreptîndu-se spre Tenedos sau spre alte insule apropiate din arhipelag. Era un vînt tare, însă statornic, și marea, deși bräz-

dată de berbeci albi, după două ore de drum se arătă neputincioasă în fața „Speranței“, care o amenința cu bompresul, ori de cîte ori își trimitea pe sub chila ei valuri mai mari.

Gherasim ținea cîrma; pe vînt din pupa, acesta nu era lucrul cel mai ușor, căci valurile care se năpusteau din urmă, cu toată neputința lor, din vreme în vreme dădeau asalturi încercînd să scoată corabia din drum, ca s-o pună de-a latul și pe urmă s-o scarmene dușmănos.

Ieremia era de veghe, iar Haralamb cu Mihu și cu Cristea Busuioc stăteau pe lîngă el, altceva neavînd de făcut. Plutașul tot mai clătina din cap cîteodată, uitîndu-se cu un ochi ciudat la Haralamb, care povestea o pățanie de-a sa, cînd fusese la baia turcească.

Pe Mihu îl chinuia un gînd și nu știa căruia din ei ar putea să-l destănuiască. Stătea lîngă Ieremia, aplecat peste parapet, fără să simtă stropii reci, zburătăciți de sub etravă și aduși de vînt să-i biciuiască obrazul. Din cînd în cînd, un val mai mare ridica bompresul pe cer, apoi îl lăsa să se prăbușească într-un cazan înspumat — și atunci simțea o gîdilătură la lingurea, întocmai ca în scrînciob, de Paști. Atît că pentru scrînciob trebuia să dea ouă roșii sau gologani, pe cînd aici, de două ceasuri se legăna, fără să-i ceară nimeni vreo plată.

— Și m-a pus dracu' mă vere, — povestea Haralamb, în hazul lui Ieremia, — să intru la baia aia, că tot n-aveam ce face în gară, dacă nu pleca nici un tren. Ce să vă spun, murdar n-am fost niciodată de felul meu, și mai puțin acuma, cînd avem din belșug și săpun și apă. Măi frati-miu, dar cînd m-au luat băieșii ăia turci, de le zice tellaci, și m-au purtat prin odăi cu aburi, să-mi iasă și sufletul nu numai nădușala, și s-au pus să mă răzuie și să mă frece, și dă-i, și dă-i, cînd cu săpun, cînd cu apă fiartă, eu zic că au căzut de pe mine pe puțin șapte piei... La sfîrșit m-au dus într-o odaie unde m-au așezat pe un divan, învelit pînă la gît, numai între pașale și negustori bogați, care fumau ciubuc, beau limonadă cu gheață și cafele, de nu se mai săturau... Ce să vă spun, cînd am plecat de-acolo, peste vreun ceas, parcă aveam aripi și la picioare, și la subsuori, că eram ușor ca fulgul și nu mai simțeam caldarîmul sub călcîi. Ei, ce folos că te îmbăiezi așa, mi-am zis, dacă afară, nu apuci să ajungi la capul uliței și te murdărești iar! Mai bine, din toate băile astea, că după cum am auzit sînt cu sutele, ar face una mare, să spele și orașul o dată, de sus pînă jos, să ia de pe el măcar un rînd de jeg...

— Ia să fi fost acolo niște băieșițe în loc de tellaci! rîse Ieremia. N-ai mai fi acum așa supărat!

Haralamb rîse și el, făcînd haz de necaz; rîse și Mihu, cu toate gîndurile acelea îngrijorătoare care i se învălmășeau în cap. Numai plutașul tăcea cu ochii aiurea.

— Da' tu ce naiba ești așa posac? îl întrebă Ieremia. Corăbii știu că nu ai, ca să zici că ți s-au înecat!

— Ce să am, domn' căprar?! Mi s-a întîmplat și mie o istorie la Stambulul cela — și parcă și-acum simt că mă ia cu amețeală cînd mă gîndesc la ea.

— Ce istorie?

Cristea Busuioc suspină; ca să-și povestească pățania, trebuiau vorbe multe, așa de multe că nici nu știa de unde să le scoată, el, obișnuit să deschidă gura numai la zile mari.

— Ia spune! stărui și Haralamb.

— Apoi eu n-am fost la baie, începu plutașul, cu spaima neînotătorului care trebuie să-și dea drumul într-un rîu înspumat. N-am fost la baie, dar umblînd prin Pera, am nimerit la un fel de mănăstire de călugări turci, numai că la ei călugării se cheamă derviși.

— Te trage ața la mănăstire! zise, în batjocură, Ieremia, care știa despre ucenicia lui pe lîngă călugării de la Durău.

— Ba nu mă trage de fel, că să mă fi tras, aș fi rămas călugăr, nu m-aș fi făcut plutaș! Am intrat numai așa, ca să casc gura.

— Da' cu călugărul nostru ce-o fi? întrebă Haralamb. Astăzi nu și-a scos capul pe punte. V-ați uitat careva pe la el? N-o fi bolnav?

— N-are nici pe naiba, răspunse Ieremia. Stă pe dăsagă și citește în Biblie.

Mihu întoarse capul; poate era acum timpul nimerit să spună şi el gîndul care-l chinuia, dar plutaşul odată pornit, îşi urmă povestirea, nedîndu-i răgaz:

— Ei, şi cum vă spuneam, mi-am vîrît şi eu nasul în mănăstirea, adică, în moscheia ceea, fireşte după ce mi-am scos cizmele, fiindcă altfel, ştiţi şi voi, nu te lasă să intri măcar de-ai fi rudă cu sultanul.

Aici Mihu oftă, cu gîndul la cizmele lui, în timp ce Cristea Busuioc urma, chinuit să scoată atîtea vorbe din cap:

— Inăuntru nu era o moscheie ca toate moscheile, ci o hardughie rotundă, ca manejul la reghimentul de călăraşi; numai că în mijloc, în loc de nisip avea o podea dată cu ceară şi lustruită de-ţi puteai răsuci mustaţa în ea. De jur împrejur era un parmaclîc, dincoace de care se îmbulzeau credincioşii; sus, într-un pridvor întins de jur împrejurul moscheii, stătea pesemne lumea mai aleasă, vizirii, paşalele ori poate chiar sultanul; în unele locuri erau despărţituri, cu perdele, de bună seamă pentru femeile lor din haremuri.

— Şi nu ţi-a dat prin minte să dibuieşti scara, ca să vezi şi tu ce-i după perdelele alea, cum se înfăţişează nevestele sultanului? întrebă Haralamb.

— Păi dar! Ce, voiai să-mi las capul pe-acolo? Să fi fost tu, nu m-ar fi mirat!

Haralamb oftă:

— Of, Laleli, fraţilor! Aţi văzut ce ochi avea?

— Potoleşte-te, vere, că într-o zi, aşa mototol cum îl vezi, şi-o ieşi şi Ismail din fire! zise Ieremia. Ia spune mai departe, Busuioace! Pe urmă am să vă spun şi eu una, tot cu călugări, că şi pe mine m-a purtat necuratu' tot la o moscheie din asta.

— Şi cum vă spuneam, — urmă plutaşul, năduşit ca hamalii împovăraţi, — am intrat eu la dervişii ceia tocmai cînd începea slujba. Intr-o parte era un perete cu uşi peste care atîrnau perdele, cum ar fi altarul la noi; un bătrîn, slab de-ai fi zis că acu'-acu' îşi dă duhul, cu o bărbuţă sură, stătea turceşte în faţa altarului, cu doi călugăraşi tinerei aşezaţi de o parte şi de alta. Pe urmă s-a deschis o uşă şi-au început să vină dervişii, doi cîte doi, ţinîndu-se de mînă, dar nu erau îmbrăcaţi călugăreşte, ci mai degrabă semănau cu arnăuţii pe care i-am văzut şi pe la noi, destulă vreme. In cap purtau fes, însă nu roşu, ci negru sau vînăt, ştiu eu? — că nu se vedea bine; pe urmă aveau un fel de vestă, sub ea o fustanelă încreţită, lungă pînă sub genunchi, iar în jos, izmene strînse pe pulpă, toate astea albe de îţi luau ochii. Numai că deasupra purtau un fel de sarice aruncate pe umeri, lungi de atingeau pămîntul şi fiecare tot în altă culoare. Care cum intra, trecea prin faţa bătrînului — ăstuia îi zice iman, adică ce-ar fi la noi popa sau stareţu' — făcea temenele, pe urmă se ducea să se aşeze în rînd, cu ochii la altar. Pînă să vină toţi, a ţinut o vreme, că erau poate douăzeci, dacă nu mai mulţi, şi se mişcau iavaş-iavaş, pehlivanii. Cînd n-a mai fost nici unul de venit, au început să facă mătănii şi să se repeadă cu fruntea în duşumea, ca orătăniile care ciugulesc grăunţele căzute din sac; în vreme ce se chinuiau aşa, bolboroseau ceva laolaltă cu imanul, dar nu ştiu cine-i înţelegea. Treaba asta a ţinut şi ea o vreme, pe urmă s-au ridicat, au trecut iar prin faţa imanului, să-i binecuvînteze; care cum scăpa de-aici îşi lepăda sarica şi venea la mijloc, unde rămînea ţeapăn, să zici că şi-a dat duhul, aşa, de-a-npicioarelea. Pe urmă, măi vere, nu ştiu de unde naiba a început să se audă o muzică molcomă, de-ţi dădea şi somn şi ameţeală, un cîntec subţirel ca plînsul fecioarei, amestecat cu bătăi de tobă, da' nu aşa tare cum bat tobele la oştire. Dervişii stăteau în mijlocul moscheii şi păreau că nici măcar nu suflă. De la o vreme, unul şi-a ridicat încet braţele în lături, cum s-ar fi trezit din visare, şi a început să se învîrtească, întocmai ca la o horă. Ceilalţi s-au luat după dînsul, unul cîte unul, pînă ce toată moscheia s-a umplut de fustanelele lor înfoiate; parcă nu mai erau bărbaţi, ci fete.

— Nene Ieremie, strigă Mihu, stai la taifas ori eşti de veghe? Uite colo, în stînga bompresului, o corabie cu trei catarge!

Oamenii îşi ridicară capetele, ca să se uite pe deasupra parapetului. Corabia se vedea departe, pe linia învolburată a orizontului, îndreptîndu-se spre nord-vest, cu vîntul într-o

coastă. Pesemne ieşise din golful Iedremid şi se îndrepta spre insula Lemnos, ai cărei munţi se ghiceau, amestecaţi cu norii, departe, cîteva carturi în faţa traversului.

Văzînd-o că-i aşa departe şi se duce repede, oamenii nu-şi mai stricară ochii pe dînsa.

— Las-o ciorilor, măi băiete, tu nu vezi c-o înghite hăul ? Doar n-oi crede că ne taie drumul ! zise Haralamb.

Iar plutaşul îşi continuă povestirea :

— Măi fraţilor, nu ştiu cum nu-i apuca ameţeala pe dervişii ceia, că mie mi se învîrtea capul, numai privindu-i — şi mi se mai învîrte şi acuma ; ieri barem, am fost năuc pînă seara. Imanul se ridicase din faţa altarului şi trecea printre dînşii, bătînd din palmă la răstimpuri, poate ca să-i îmboldească, ori să grăbească muzica. N-are să-mi piară din ureche cît oi trăi piuitul fluieraşelor şi bătaia tobelor. Dervişii se învîrteau din ce în ce mai repede, cu braţele în lături, cu capul pe un umăr, cu gura deschisă pe jumătate, ca leşinaţii. N-am văzut bine, dar parcă aveau ochii închişi şi nu ştiu cum naiba nu se ciocneau unii cu alţii în vîltoarea ceea. Cît a ţinut învîrtirea, n-aş putea spune, că de la o vreme m-a cuprins un fel de toropeală, de nu mai aveam putere să mă ridic, să plec naibii ; dar, după cîte am putut să-mi dau seama la urmă, trebuie să fi ţinut mai bine de un ceas. Dom' căprar, eu zic că să cauţi prin satele noastre n-ai să găseşti un flăcău să joace atita la horă.

— Auzi vorbă ! pufni Ieremia. Cînd munceşti cu sapa ori cu toporul toată săptămîna, cred şi eu că nu te poţi lua la întrecere cu dervişii, care n-au altă meserie...

— Asta aşa e — recunoscu plutaşul. Dar pe mine, ce să-ţi spun, m-a apucat ameţeala. Şi parcă numai pe mine? Toţi cîţi erau în moscheie îşi legănau capetele, cu blegeală, să zici că şi-au uitat de toate cîte sînt pe lume.

— Atunci să fi urcat scara, să fi dat o raită pe la muierile lor ! sări Haralamb. Mai ştii, poate că le-ar fi prins bine !

— Nu spune, că n-ai fi fost în stare să urci nici o treaptă ! Ascultă-mă pe mine, învîrteala ceea te proşteşte ! Noroc că după o vreme au început şi dervişii să dea semne de oboseală. Care cum nu-l mai ţineau picioarele se oprea, îşi trăgea răsuflarea, pe urmă îngenunchea şi rămînea ţeapăn, cu capul pe podele. Nişte dervişi mai tineri, poate învăţăceii lor, le aduceau saricele şi-i înveleau pe umeri, cum înveleşte ţăranul caii năduşiţi, cînd vine de la drum seara. Imanul trecea pe la fiecare şi făcea asupra lor semne ciudate, adică îi binecuvînta, că nu cred să-i fi certat pentru lenevie. Cînd n-a mai fost nici unul în picioare, au mai stat ce-au mai stat, aşa, prăbuşiţi sub sarice, pe urmă s-au ridicat, s-au aşezat în şir, doi cîte doi, au dat de cîteva ori ocol moscheii, parcă fălindu-se în faţa credincioşilor, cu toate că aveau chipul plin de visare şi smerenie — şi au ieşit pe uşă, cum veniseră. Atunci am putut să mă ridic şi eu şi să-mi iau valea, da' cît am coborît străzile, spre Galata, în urechi nu auzeam decît ţiuit de fluieraşe şi în ochi nu vedeam decît fustanele albe, rotindu-se. Iată, dom' căprar, asta s-a întîmplat cu mine...

Atît vorbi plutaşul, pe urmă închise gura şi de-aici înainte n-avea să mai spună un cuvînt multe zile, decît cuvintele neapărat trebuitoare unui marinar care îşi face datoria.

— Acu' m-am lămurit ! zise Ieremia. Ăştia sînt dervişii-învîrtitori, de care mi-a vorbit bătrînul ăla.

— Ce bătrîn, Ieremie, că acu' te aud întîia oară ?! făcu Haralamb, cu mirare. Ori ai început să vorbeşti în dodii ?

— Ba nu, măi vere, mi-a spus un turc bătrîn, în Skutari. Că umblînd aşa pe străzi, cît n-aveam ce face în gară, am nimerit şi eu la nişte dervişi, dar ăştia nu erau din ăi de se învîrteau, ca ai lui Busuioc, ci urlau de te-apuca nebunia. Chiar le şi zice, dervişi urlători, lua-i-ar boala !... Şi cînd am ieşit de acolo, turcul ăla bătrîn, unu' care vindea baclavale la poartă, m-a povăţuit : „Acu' treci Cornul de Aur şi du-te în Pera, la dervişii-învîrtitori, să-i vezi şi pe ei, altminteri rămîi ori ciung, ori şchiop, ori într-o ureche."

— Şi-a ris de tine, prostule ! il batjocori vără-su.

— Păi dar !... Nu vezi, m-am şi grăbit să-i urmez sfatul !...

— Şi cum e cu dervişii-urlători, vere Ieremia ? Hai, spune-ne şi nouă !

— Ei, cu ăştia treaba e mai fioroasă; de-aici, chiar că e greu să ieşi fără să nu te-apuce nebunia. Cînd am intrat eu, tocmai începuse slujba, dar nu urlau chiar aşa tare. Moscheia înăuntru nu-i rotundă, ca dincolo, cum spunea Busuioc, ci lunguiaţă, aşa ca o şură de-a noastră. Împrejur are tot un fel de parmaclîc, dincoace de care se adună credincioşii. În faţa altarului stătea imanul, un zăplan de turc, cu faţa numai tăieturi şi cute şi cu ochii ca de vultur, hoţomanul. De o parte şi de alta a lui erau doi băieţandri, frumuşei ai ciorilor şi cu turbane albe, aurite, să fi zis că-s prinţişori din basme. Dervişii stăteau în faţa lor, aşezaţi pe podele şi îşi legănau capul, cînd înapoi, cînd înainte, parcă atinşi de streche. În dreapta era unul cu pieptul ca de taur, şi ăsta scotea nişte strigăte de se cutremurau pereţii; eu zic că nici un bivol nu poate să ragă aşa de tare! Ce vorbe îi ieşeau din gură, n-aş putea spune, dar la răstimpuri, ceilalţi dervişi care pînă atunci scoteau un fel de mormăială, ridicau capul şi strigau toţi deodată: „Allah-hu, Allah-hu!"... Imanul le făcea semne, ca să-i întărîte şi ei urlau cu sîrguinţă tot mai mare. Cîte unul din credincioşi trecea pe sub parmaclîc, se aşeza în rînd cu ei şi începea să se legene, de parcă l-ar fi lovit boala copiilor; ăsta era semn că Allah începea să-i stăpînească, fiindcă, vedeţi voi, acu' nu-şi mai dădeau seama ce se întîmplă cu dînşii, şi scoteau răgete tot mai cumplite. Vouă poate nu v-o veni a crede, dacă şi mie unul acum mi se pare că am visat, dar socotesc că o cireadă de o mie de vite, speriate de foc, nu i-ar fi întrecut. Că, de ce strigau mai tare, d-aia se înfierbîntau — pînă ce a venit o clipă cînd i-a cuprins nebunia. Unul cîte unul au început să se ridice în picioare, tot bîţîindu-se, ca apucaţii şi legănîndu-şi capul, de mă miram cum nu li se smulge de pe umeri. Pe urmă, unul tînăr, aproape un flăcăiandru, s-a desprins din turmă, în vreme ce ceilalţi răgeau — şi s-a apropiat de iman, parcă sub stăpînirea beţiei. Atunci nu ştiu cine, că zău îmi pierdusem minţile, s-a întors spre altar şi-a luat de pe perete un fel de vergea ascuţită, că, să vezi, peretele era plin cu fel de fel de fiare, ţepuşe, cleşti, lanţuri de te apuca groaza numai cînd te uitai la ele. Şi, ce să mai lungesc vorba, am văzut cu ochii mei cum imanul a luat ţepuşa şi i-a vîrît-o flăcăiandrului în obraz, pînă ce-a ieşit în obrazul celălalt.

Haralamb se cruci:

— Fugi de-aici, măi Ieremie, că asta ai născocit-o tu!

— Ce s-o născocesc, parcă mai e nevoie să născocesc ceva?

— Şi cum adică, năpăstuitul, n-a zis nimic, n-a urlat, a stat aşa să-l împungă?

— Chiar dac-ar fi urlat, cine-ar fi putut să-l audă în urletele celorlalţi — că parcă înnebuniseră de-a binelea acuma. Dervişul cel tînăr s-a întors între ai lui şi a început să se bîţîie mai departe, cu obrajii în ţepuşă.

— Da' nu-i curgea sînge?

— O fi curs, dar cum să vezi sîngele, că toţi erau roşii şi pe toţi gîlgîia năduşeala, de parcă ar fi fost nişte bivoli înjunghiaţi. Da' stai, că asta nu-i tot. Cei mai înfierbîntaţi au început să-şi smulgă hainele de pe ei, de-au rămas goi pînă la brîu. Atunci alţi dervişi, mai tineri, pesemne învăţăceii lor, cum spunea adineauri Busuioc, au început să le aducă uneltele acelea fioroase, de la altar. Erau acolo alt soi de ţăpuşe, ca nişte frigări, cu o măciulie cît pumnul, de care atîrnau nişte lănţuguri, — ce rost aveau, naiba ştie! Dervişii au pus mîna pe ele şi s-au apucat să se împungă unii pe alţii, tot urlînd şi bălăbănindu-şi capetele. Da' să vezi drăcie, nu se fereau de loc, ba dimpotrivă, ci singuri căutau ţăpuşele şi se înfigeau în ele, de-ai fi zis că li s-a urît cu viaţa. Pe urmă, încetul cu încetul, zarva s-a potolit, dervişii au început să cadă pe podele. Mirosea a sînge şi-a năduşeală, de îţi se întorcea pîntecele pe dos, dar credincioşii, de pe lături, parcă nu simţeau silă, stăteau aşa, cu ochii daţi peste cap şi tot mormăiau: „Allah, Allah, Allah!"...

— Măi Ieremie, — zise Haralamb, — să ştii că turcul ăla de la poartă nu te-a minţit. După una ca asta poţi să rămîi într-o ureche!

— Ce, te-ar prinde mirarea! Crezi că nu mi-a fost frică? mărturisi Ieremia. Noroc că n-a mai ţinut mult; altfel, te pomeneşti, puneam şi eu mîna pe o frigare şi mă năpus-

team între dînşii... Dar stai, că am mai văzut o drăcovenie! După ce s-a potolit hărmălaia, credincioşii au început să se ducă la iman, cum s-ar zice la împărtăşanie. Numai că voi nu ştiţi cum se face împărtăşania acolo. Intîi s-au dus femeile cu pruncii de mînă. Namila de iman punea mîna pe ei, îi întindea jos, pe un covoraş şi se urca al naibii cu picioarele în spinarea lor, de mă mir cum nu-i strivea, zăplanul! Unii ţipau ca din gură de şarpe, alţii, mai deprinşi cu împărtăşania, răbdau, dar vai de oasele lor! că li se auzea pînă la mine trosnitura.

— Ptiu! scuipă Mihu, scîrbit de povestirea lui Ieremia.

— Ce scuipi, mă? îl mustră Haralamb. Pe la voi n-ai văzut oameni că se duc să-i calce ursul?

— N-am văzut, am auzit numai, dar ce se potriveşte una cu alta?...

— Aşa-i! zise Ieremia. La noi, dacă se duc să-i calce ursul, se duc ăi proşti, pe cînd aici, am văzut negustori, ofiţeri, paşale, adică oameni luminaţi la cap, întinzîndu-se pe covoraş şi stînd ca pruncii să le bătătorească spinarea imanul.

Pînă să se dezmeticească ascultătorii, să-l întrebe ceva, să se mire iarăşi, că aveai de ce te mira, în bucătărie se auzi zăngănind cratiţele. Ismail, care pînă acum dormise, se apuca de gătit cina; pesemne îl tăia la ramazan, dacă se trezise fără să-l zgîlţîie nimeni. Se făcuse ceasul patru şi vîntul îşi păstra tăria. Mihu trecu de veghe, iar Anton Lupan ieşi din cabină şi luă cîrma. In dreapta, se vedeau mereu, nemişcaţi, munţii de pe insula Lemnos, să zici că în trei ceasuri, „Speranţa“ nu făcuse nici un pas; departe, în stînga, cei cu privire bună puteau să vadă, scăldat în neguri, vîrful Krioskopos, de pe insula Mytilene sub Capul Baba-Kaleh, din Asia turcească. In urmă, spre Dardanele, plutea fumul unui vapor, poate acelaşi „Victory“ depăşit în strîmtoare, care de cîteva ore se tîra după goeleta noastră, fără s-o poată ajunge.

Oamenii se întinseseră sub catargul din prova şi dormeau, sau priveau cerul, pe tăcute, că nu se mai auzea nici o vorbă. Mihu rămase o vreme nemişcat, cu ochii pe marea pustie, muncit de acelaşi gînd care-l urmărea de azi-

dimineaţă şi nu ştia dacă se cuvine să-l spună, de vreme ce nu se bizuia pe ceva temeinic, ci poate doar pe o închipuire. Dar nici să stea locului n-avea linişte, ca şi cînd simţea că în preajmă-i se petrec nu ştiu ce fapte ciudate. Intoarse de cîteva ori capul, uitîndu-se pe puntea unde nu mişca nimeni, apoi o pornire stăruitoare îl făcu să se ridice, să se apropie de spirai şi să-şi arunce ochii în cabină; călugărul stătea în faţa patului, pe dăsagă, cu cartea în mînă; dar de data asta, lui Mihu i se păru că nu-şi ţine ochii în pagini, ci pîndeşte uşa, dincolo de care, în bucătărie, Ismail îşi vedea de treabă, zăngănind cratiţele. Il privi aşa o vreme pînă ce, călugărul prinzînd de veste, îşi ridică ochii spre el şi-l fulgeră cu privirea.

Musul o luă la fugă, trecu pe lîngă Agop, care păzea bocaportul, şi nu se opri decît la cîrmă.

— Ce-i, Mihule? îl întrebă căpitanul.

— Voiam să-ţi spun ceva, domnule. Mie călugărul ăsta...

Aici Mihu se opri, temîndu-se să nu facă o prostie.

— Ce-i cu tine, băiete? Ce ţi s-a întîmplat, că parcă nu-ţi dă pace diavolul?

— Să vezi, domnule...

Băiatul şovăi iarăşi o clipă, apoi şopti repede, cu răsuflarea la gură:

— Călugărul nu citeşte cărţi sfinte!

Anton Lupan începu să rîdă:

— Ce vorbeşti?! Şi asta te-a făcut să-ţi pierzi firea? Eu am văzut călugări care jucau cărţi, la cîrciumă, ba mai şi înşelau pe deasupra... Da de unde ştii tu ce anume citeşte?

— Am văzut cartea, azi-dimineaţă, sub pernă; cînd m-a simţit, s-a supărat şi mi-a smucit-o din mînă.

— Ei, că s-a supărat, asta să nu te mire. Sigur că nu-i place să-l ştim cu ochii în cărţi lumeşti. Şi ce carte era aia?

— Contele de Monte-Cristo!

— In romîneşte? se miră căpitanul.

Intr-adevăr, în prima clipă i se păru ciudat că un călugăr de la Muntele Athos cutreierase Ţara Romînească, de

vreme ce îi cunoştea limba şi pusese mîna pe o carte tipărită acolo. Dar, dacă se gîndea bine, ce era în asta de mirare ? Cîţi călugări de la Muntele Athos nu veneau într-o vreme la mănăstirile noastre, care pe atunci le erau închinate, cu ziduri, cu pămînturi, cu turme de vite şi cu obolul credincioşilor ?

— Păi, dacă-i aşa, hai să stăm de vorbă cu el. Se cheamă că-i unul care ne cunoaşte ţara.

— Nu ! se împotrivi Mihu cu spaimă. Înseamnă să-i spui că i-am aflat taina şi la noapte...

— Ei, ce-o să fie la noapte ?

Băiatul şovăi ; îi venise să spună : „La noapte, cînd oi dormi, poate să mă înjunghie !" Însă îşi dăduse seama la vreme că Anton Lupan s-ar fi supărat de vorba asta. Sigur, îi intrase în cap o prostie, nici el nu ştia cum, de unde, numai aşa, pe o închipuire, căci toţi ceilalţi îşi vedeau de treburi, fără să le pese de călugăr. Deci întoarse vorba, cu ochii în pămînt de ruşine :

— M-am gîndit că la noapte, cînd m-oi duce la culcare, o să se uite urît la mine, şi n-o să-mi vină la îndemînă, că doară dorm cu el în cabină.

— Bine, Mihule, să-l lăsăm în plata domnului. Mîine dimineaţă sosism la Skyros şi ne descotorosim de dînsul.

Apoi căpitanul începu să rîdă :

— Dar auzi, al naibii călugăr, cu ce cărţi umblă în dăsagă : Contele de Monte-Cristo !

Mihu se îndreptă spre prova mai liniştit ca la venire. Soarele cobora spre apus, şi marea, în faţă, fierbea laolaltă, albastrul ei cu albul valurilor sparte şi cu roşul cerului, fără să le poată contopi într-o singură culoare. În dreapta răsări insula Straţio, ca o stîncă însîngerată care, ieşind din fundul mării, găurise pîntecele unei dihănii uriaşe adormite între valuri.

— Mihule ! strigă Gherasim. Ia spune-i lui Ismail să-i dea zor cu masa, că-i ora şapte, şi la opt ia cîrma în primire.

Trecînd pe lîngă spirai, musul îşi aruncă ochii în cabină, dintr-un îndemn cu care nu putea să lupte nici acum, după ce, vorbind cu Anton Lupan, se mai liniştise. Călugărul nu

mai era acolo unde-l lăsase, pe dăsaga lui, cu cartea în mînă — şi asta îl făcu să stea locului, ca să se uite mai bine ; în lumina slabă care mai pătrundea în cabină, văzu sutana aplecată peste patul lui Ieremia ; în clipa următoare, călugărul se întoarse şi Mihu o luă la fugă.

— Nene Ieremia, ai ceva mai de preţ jos în cabină ?

— Nu, măi băiete ; afară de puşcă nu mai am decît o ciudăţenie, un animal făcut din ipsos, nelămurit ca înfăţişare, pe care l-am cîştigat în bîlciul Galaţiului. Dar ce-ţi veni să întrebi asemenea vorbă ?

— Aşa, mi s-a părut că-ţi umblă sub pernă.

— Cine să-mi umble ?

— El, călugărul.

— Ia te uit-al dracului !... Dar fugi d-aici, măi Mihule, că n-are ce să-mi fure !

— De, ştiu eu ? Atunci ce căuta acolo ?

— Naiba să ştie ! Da' lasă, dacă-i aşa, n-o să se dea el jos la Skyros, fără să-i umblu în dăsagă.

O dată cu apropierea serii, vîntul slăbise şi lochul arătă că „Speranţa" nu mai mergea decît cu şase mile pe oră, ceea ce era încă mulţumitor pentru toată lumea.

Cînd oamenii se aşezară la masă, Anton Lupan strigă de la cîrmă :

— Chemaţi-l careva şi pe călugăr, că doar n-o fi în postul mare !

— L-am îmbiat eu, domnule, cît m-am priceput cu greceasca mea, da' a zis că are merinde în dăsagă, răspunse Ieremia.

— Poate că dacă-i vorbeai romîneşte, îl înduplecai mai repede !

Zicînd acestea, căpitanul se uită rîzînd spre Mihu, la prova, şi băiatul se înroşi ca bujorul.

Ceilalţi nu băgară de seamă nimic, nici nu înţeleseră vorba, aşa că îşi văzură de mîncare, fără să se mai gîndească la călugăr. După ce strînse vasele, Ismail trecu la cîrmă, iar Gherasim se apucă să aprindă felinarele ; soarele apunea, înroşind marea în faţă. Înapoia traversului, în dreapta, începu să clipească departe, farul de pe insula Lemnos, care în curînd avea să piară, înghiţit de valuri,

căci „Speranța“ își urma drumul repede, mîncînd milele, una după alta. Insula Stratio, mai aproape, o dată cu apusul soarelui, își pierduse culoarea sîngerie și se vedea nelimpede, ca o umbră posomorîtă deasupra orizontului vînăt.

Anton Lupan se apropie de Gherasim, care avea să ia cîrma de la miezul nopții încolo:

— Gherasime, să ții mereu sud 5 carturi spre vest. Dacă vîntul nu scade mai mult decît acum, pe la două noaptea ai să vezi farul de la Capul Cartsimo; să ții puțin în stînga lui, ca să ajungem de-a dreptul în portul Skyros.

— Am înțeles, domnule!

— Hai, acu' toată lumea la culcare!

Cînd să coboare în cabină, Mihu dădu nas în nas cu călugărul, care tocmai urca scările, și se trase repede în lături, lăsîndu-l să treacă, bucuros că putea să se urce în pat fără să-l mai simtă alături, urmărindu-l cu privirea.

Odată ajuns pe punte, călugărul își întinse mădularele, făcîndu-le să trosnească după ce stătuse înțepenit toată ziua, apoi își roti ochii asupra mării. Negrilă se ridică de lîngă bocaport și începu să mîrîie.

Se lăsase noapte, fără stele, cu un cer ca smoala, care parcă te apăsa în creștet. Farul de pe insula Lemnos se pierduse în urmă; numai spre apus se mai zărea o pîlpîire ruginie, ultimele îngînări ale crepusculului.

Călugărul stătu ce stătu așa, rotindu-și privirea în întuneric, apoi se îndreptă spre pupa, ferindu-se pe lîngă parapet de teama lui Negrilă.

— Cine-i acolo? strigă Agop speriat, de deasupra bocaportului.

— Eu, fiule, domnul cu tine! răspunse monahul cu smerenie.

Armeanul oftă și se întinse la loc, să doarmă.

La cîrmă, Ismail moțăia, cu nasul în busolă; cadranul se legăna ușor în lumina firavă a felinarului, care ardea ferit, în cutie; sub luciul capacului de sticlă, romburile negre, ascuțite la vîrf, care înfățișau carturile, luau forme ciudate. Lui Ismail i se păreau cînd niște fesuri, cînd niște capete de cadîne, cu ochii sub iașmac, gata să se descopere și să-și fluture în fața lui genele grele.

— Bună-seara, cîrmaciule! Domnul cu tine! zise călugărul în turcește, oprindu-se alături.

Ismail tresări, scos din visare.

— Care domn, al tău sau al meu? mormăi, pus pe harță, în loc să se bucure că mai putea să schimbe cu cineva două vorbe în limba maternă; destul își scrîntea limba și își strepezea cerul gurii chinuindu-se cu graiul ghiaurilor.

— Domnul e unul, fiule!

— Atunci spune-i Allah, că așa îl cheamă.

Călugărul rîse încetișor — și pe urmă tăcu o vreme, pesemne nedoritor să înceapă cu cîrmaciul o discuție teologică.

Văzîndu-l că nici nu pleacă, nici nu vorbește, ci îi stă așa, în coastă, ca o momîie, Ismail pufni, cu ciudă:

— Dumitale nu-ți este somn; ai dormit toată ziua. Hai, du-te mai încolo!

În loc să răspundă, monahul se trase lîngă busolă și se aplecă asupra ei, minunîndu-se, ca și cum o vedea întîia oară.

— Asta ce e, fiule?

— Asta?... Busolă.

— Și la ce e bună?

— Ce, dumneata nu știi? Arată drumul!

Călugărul păru că se minunează și se trase mai aproape de busolă, cu mîna pe habitaclu și cu ochii în capacul de sticlă.

— Da' lumina asta de unde vine? Are busola așa putere să lumineze?

Ismail, pînă atunci morocănos, începu să rîdă de această prostie.

— Cum o să aibă lumină? Ce, este soarele sau luna?

— Dar atunci cum, cîrmaciule? Ia spune-mi și mie taina, că te văd om luminat la minte.

Turcul se umflă în pene:

— Are lampă înăuntru!

— Lampă? Ia te uită minune! Dar cum, că nu se vede?

— Nici nu trebuie să se vadă; altfel orbește ochiul. Lampa este ascunsă, uite aici, în cutie, luminează dintr-o parte, ca să vedem numai cadranul.

Şi, înveselit de neştiinţa călătorului în sutană, Ismail deschise uşiţa habitaclului, arătîndu-i felinarul. Călugărul se aplecă, să vadă mai bine, tot minunîndu-se, ca şi cînd lampa asta ar fi fost cine ştie ce născocire:

— Ia te uită! Şi eu care ziceam că o fi la mijloc vreo taină de-a corăbierilor! Cînd colo, o lămpiţă ca toate altele. Vezi, taică, dacă umbli în lume înveţi o mulţime!...

Tot vorbind, călugărul se foia în jurul busolei, uitîndu-se cînd la felinar, cînd la cadran, care juca uşor în jurul liniei de credinţă. In sfîrşit, după un timp se ridică şi închise uşiţa.

— Şi zi, maşina asta îţi arată drumul! Eu credeam că mergeţi numai după soare, ori după stele... Dar ca să-ţi arate drumul, mai cu seamă noaptea, înseamnă că aici e mînă dumnezeiască!

Ismail pufni pe nas, începînd să-şi piardă răbdarea.

— Mîna lui Allah! adăugă călugărul, repede, ca să-l îmbuneze.

— Are magnet; nu mă mai bate la cap! izbucni cîrmaciul, scos din fire.

Apoi îşi vîrî speriat ochii în busolă.

— Uite ce faci! Mă ţii de vorbă şi eu greşesc drumul!

Intr-adevăr, cît stătuse de vorbă, cadranul se rotise cu vreo două carturi spre nord. Ismail învîrti timona, pînă ce regăsi vechiul drum. Noroc că Gherasim dormea mai încolo, sub arborele mic, altminteri i-ar fi tras o săpuneală ca la baia de aburi.

— Haide, pleacă! se răsti la călugăr. Vrei să fac vreun bocluc?

Călugărul se pierdu în întuneric, spre prova.

Vela mică, legată în tribord, începu să fluture, parcă smintită, smucind ghiul. Gherasim se trezi, se frecă la ochi, buimac, apoi strigă la cîrmă:

— Măi Ismaile, ce faci acolo? Vezi că ai luat-o razna!

Bucătarul îşi vîrî mai tare ochii în busolă.

— Ba mergem bine, bre! răspunse, trecînd iarăşi la graiul ghiaurilor.

— Atunci ce dracu', s-a schimbat vîntu' aşa, dintr-o dată? zise Gherasim, apropiindu-se de cîrmă.

Privi şi el busola, se încredinţă că mergeau bine, apoi ridică din umeri:

— Naiba să ştie; printre insulele astea se zăpăceşte şi vîntul!

Zicînd acestea porni spre prova, dezlegă ghiul din tribord şi-l lăsă să treacă în bordul celălalt, luptîndu-se cu vîntul care-i smucea şcota din mîini. De aici se duse la prova, unde plutaşul, care era de veghe, îi ajută să ridice focul şi trinca.

Pe cer începuseră să se ivească stelele, aruncînd între ele priviri nedumerite şi răspîndind deasupra mării o lumină palidă, care aducea orizontul atît de aproape, încît ai fi zis că peste o clipă o să-l străpungă bompresul.

Gherasim se uită pe cer, căscă, apoi se întinse la loc, pe pătură, cu gîndul să mai doarmă pînă la miezul nopţii o oră.

— Negrilă! Hai, linişteşte-te şi tu o dată, potaie!

Cîinele stătea în gura tambuchiului, pe unde coborîse călugărul, scoţînd la răstimpuri cîte un scheunat de neputinţă şi de ciudă. Era limpede, nici lui nu-i plăcea acest călător în sutană!

„Speranţa" îşi urma drumul, cuminte şi neştiutoare, fără să se mire că valurile nu mai veneau din pupa, ci dinapoia traversului, lovindu-se în bordaj, ca şi cum ar fi vrut să sară pe punte şi să-i împărtăşească o taină.

Sus, pe cer, în dreapta, Steaua Polară, cea mai credincioasă călăuză a corăbierilor, clipea mirată şi raza ei se răsfrîngea în geamul busolei, încercînd zadarnic să lumineze ochiul cîrmaciului.

— Prostănacule, prostănacule! părea că-l mustră. Dacă tu mergi acum spre Skyros, atunci eu nu mai sînt Steaua Polară, ci am intrat în constelaţia Casyopeiei![1]

*

* *

Mihu nu-şi dădea seama cum adormise şi cît durase somnul — cînd se trezi, sub apăsarea aceleiaşi nelinişti

[1] In iulie, către miezul nopţii, privită din Marea Egee, Casyopeia se află cam la 20° est de Steaua Polară.

ciudate, care îl urmărea de noaptea trecută, cînd mai vie, cînd mai nelimpede, dar care parcă acum crescuse şi îl strîngea de inimă. O clipă mai înainte, cineva ieşise din cabină, încet, în vîrful picioarelor — şi lăsase uşa deschisă: aerul rece al nopţii pătrundea pe tambuchi şi-i lovea obrajii încinşi, alungîndu-i somnul. Felinarul atîrnat de tavan se stinsese, îl auzea scîrţîind în cîrligul lui — şi cabina era cufundată în întuneric. Numai spiraiul, deasupra, se vedea ca o pată albicioasă; poate era luna răsărită tîrziu, poate lumina cenuşie dinaintea zorilor. Ismail sforăia, lîngă uşă; în patul din faţă se auzea răsuflarea liniştită a unui om care dormea adînc, Haralamb, sau plutaşul.

Mihu se aplecă şi privi în jos; atît cît putea să vadă, acum după ce se deprinsese cu întunericul, călugărul nu era la locul lui; dăsaga se desluşea alături, ca o mogîldeaţă neagră.

Afară era linişte; se auzea numai murmurul domol al mării şi foşnetul berbecilor care din cînd în cînd se spărgeau în bordaj, mai leneş decît aseară, ceea ce dovedea că vîntul slăbise şi valurile îşi pierdeau înălţimea.

Pe Mihu îl cuprinse teama, o teamă nelimpede, fiindcă nu-şi dădea seama ce anume o stîrneşte. Coborî din pat, fără zgomot, se îmbrăcă pe dibuite, apoi ieşi pe uşă, desculţ, în vîrful picioarelor. Văzu cerul, cu stelele palide, legănîndu-se deasupra tambuchiului. Afară era aceeaşi linişte care îl făcea să-şi simtă bătăile inimii; ar fi vrut să audă un glas, semn că omul de veghe şi cîrmaciul trăiau —dar nu se auzeau decît valurile şi cîte un scripete scîrţîind, alene.

Musul puse piciorul pe scară, încet, cu fereală, şi urcă două trepte, trăgînd cu urechea; deodată se opri, gata să scape un strigăt de spaimă. Călugărul şedea pe marginea tambuchiului, cu gîtul întins, să vadă peste parapet, de bună seamă cercetînd zarea. Vîntul îi flutura barba încîlcită, ca lîna oilor iarna. Pulpana sutanei îi atîrna pe scară, de-ai fi zis că o ţine ceva ţeapănă. Pe punte se auzea, înăbuşit, mîrîitul cîinelui.

Deasupra, stelele începeau să se şteargă şi cerul albea, semn că zorile erau aproape. Călugărul făcu o mişcare, îşi trase sutana şi Mihu rămase cu ochii holbaţi: pe scară atîrna, grea şi încovoiată, teaca unui iatagan.

— Ieremie! se auzi deodată glasul lui Gherasim, de la cîrmă. Tu nu vezi nimic?

— Nimic! Numai cer şi apă. Îţi mai trebuie şi altceva?

Cîrmaciul înjură:

— Ce-o fi cu farul, că trebuia să-l vedem de peste un ceas?!

— Or fi suflat dracii în el! răspunse Ieremia.

Mihu sătea ţeapăn, la picioarele scării, cu pumnii la gură. Dar glasurile oamenilor, pe care acum îi ştia aici, la cîţiva paşi, gata să sară cum i-ar fi strigat, îi dădură curaj. Cîteva clipe stătu pe gînduri, uitîndu-se la călugărul care pîndea în acelaşi loc, nemişcat, pe urmă se răsuci pe călcîie, uşor, coborî treptele, intră în cabină în vîrful picioarelor, tot trăgînd cu urechea, se aplecă asupra desagii, îi desfăcu baierele, începu să cotrobăie prin ea, înfrigurat — şi primul lucru în care i se încurcară degetele, fu sîrma unei colivii... Lumina zorilor începea să pătrundă limpede, pe spirai...

— Măi Ieremie! se auzi glasul lui Gherasim, după altă vreme, acum neliniştit de-a binelea. Ia fă-te-ncoa' şi-l scoală pe căpitan!

În clipa aceea, Mihu ţişni pe gura tambuchiului, împiedicîndu-se în iatagan, străbătu puntea ca mînat de draci, coborî scările în cabina de la pupa, împinse uşa, fără să ciocăne, cum era învăţat — şi nu se opri decît la patul lui Anton Lupan.

— Domnule, domnule, scoal'!

— Ce-i, Mihule? întrebă căpitanul, deschizînd ochii şi privindu-l buimac.

Musul gîfîia, arătînd cu mîna afară:

— Călugărul...

— Hai, măi băiete, liniștește-te, și spune ce s-a întîmplat?

— Călugărul e... e domnul Pierre Vaillant!

*
* *

Dacă văzu că Mihu întîrzie jos și nici Anton Lupan nu vine, Gherasim strigă iarăși spre prova:

— Măi Ieremie, fă-te-ncoa' să-l chemi pe căpitan.

Ieremia străbătu puntea, coborî scările și ciocăni în ușă. Înăuntru auzi glasul lui Mihu, care se dezvinovățea:

— Nu-s năluciri! Iată pașaportul: l-am găsit în sac!

Cum nimeni nu-i răspunse, Ieremia mai ciocăni o dată, apoi deschise ușa și făcu un pas.

— Domnule, m-a mînat Gherasim să-ți spun...

Dar se opri, fiindcă deodată, căpitanul, care cerceta în lumina spiraiului o cărțulie albastră, se făcu palid și mîinile începură să-i tremure ca unui băiețandru.

— Da, e pașaportul lui!... șuieră Anton Lupan, în vreme ce pereții cabinei se roteau în jurul lui, într-un vîrtej cu care nu se putea lupta.

Pe prima pagină a pașaportului scria limpede: Pierre Vaillant, — și toate celelalte date se potriveau, dar înăuntrul copertei, în stînga, fusese lipită fotografia altcuiva, a unui om necunoscut, de vreo patruzeci de ani, cu fața prelungă, osoasă, cu nasul vulturesc, cu sprîncenele grele, umbrind ochii care parcă erau vii și te străpungeau. Anton Lupan simți privirea lor răscolindu-i ființa, și-n clipa aceea, fulgerător, recunoscu ochii pe care-i simțise asupra sa, pe cheiul Galatei, din spatele lui Agop, cînd acesta pleca; era în ei aceeași privire pe care mai tîrziu, o văzuse aprinzîndu-se trecător în ochii bătrînului vînzător de tutun din Bazar. Într-o clipă, totul i se limpezi în cap — și un val de deznădejde îi acoperi fața. Fericirea care îi copleșise sufletul la Stambul, cînd crezuse că și-a regăsit prietenul, acum se spulbera. Pașaportul acesta era dovada definitivă a morții lui Pierre Vaillant, fiindcă omul de sus,

dacă nu l-ar fi văzut mort, n-ar fi avut îndrăzneala să-i poarte numele, folosindu-se de hîrtiile lui, cum se vedea.

În fața tulburării lui, Mihu îl întrebă, aproape speriat:

— Domnule, ce s-a întîmplat, că mi s-au zăpăcit toate în cap. Domnul Pierre Vaillant vă e prieten sau dușman?

Anton Lupan lăsă pașaportul să cadă pe masă și cîteva clipe rămase abătut, cu capul plecat. Apoi tresări, se uită în jur și-n ochi i se aprinseră scîntei.

— Omul acesta nu e Pierre Vaillant, ci ucigașul lui! răspunse, trăgînd un sertar și punînd mîna pe revolver. Unde l-ai lăsat?

— Pe punte, la prova. Eu am bănuit de ieri dimineață că la mijloc nu-i lucru curat, dar cînd am găsit pașaportul, am crezut...

Mihu tăcu; în dimineața asta faptele se petrecuseră prea repede ca să fi avut timp să se mai gîndească la ceva; ar fi trebuit să se întrebe de ce omul acesta îmbrăcase haină de călugăr, dacă era Pierre Vaillant? Voia să glumească, sau urmărea un plan?

— Mihule, du-te în cabină, la prova, și scoală oamenii! porunci Anton Lupan, băgînd revolverul în buzunar. Dar strecoară-te încet, fără să bată la ochi, așa ca și cînd nu s-ar fi întîmplat nimic.

Ieremia stătea în ușă și se uita la ei năucit, de parcă l-ar fi pălit ceva în cap.

— Ce-i, Ieremie? îl întrebă căpitanul, întorcînd în sfîrșit ochii spre el.

— Domnule, nu știu ce-o fi, că s-a făcut ora patru și insula Skyros nu se vede neam.

— Cum, dar farul?

— Nu s-a zărit nici un far, toată noaptea.

— Bine, om vedea ce-i cu asta mai pe urmă; acum avem de făcut altceva. Călugărul e tot pe punte?

— Da, nu-ș ce naiba face acolo, că pe la trei a ieșit din cabină și stă ca o momîie, la prova.

— Bine! Să te ții pe lîngă mine, dar pune mîna pe o saulă mai groscioară, ca să ai cu ce-l lega.

Ieremia își duse mîna la gură:

— Adică să fie adevărat că...?

— Da; nu-i călugăr, ci pirat; e un ucigaş care trebuie să piară în ştreang!...

Spre răsărit, orizontul se împurpura; stelele se stinseseră pe cerul încețoșat; numai o fărîmă de lună, aburită şi somnoroasă, se legăna leneş în vîrful unui catarg.

Căpitanul păşi pe puntea umezită de negurile nopţii, se uită de jur împrejur, la orizontul pustiu, îi făcu semn lui Gherasim să aştepte şi se îndreptă spre prova. Agop din Bazar se trezise şi se freca la ochi; gîndul că în două zile avea să fie la Pireu îl făcea să se simtă voios şi să nu-i pese de junghiurile care-l încercau cînd între umeri, cînd în genunchi, cînd în cot.

Călugărul stătea în acelaşi loc, pe marginea tambuchiului, cu ochii spre orizont, ca şi cînd ar fi rămas de veghe în locul lui Ieremia.

Anton Lupan se opri la cîţiva paşi în spatele lui, îl privi un timp, cu pumnii strînşi, vărsînd scîntei din ochi, apoi se stăpîni şi spuse, cu glasul calm:

— Bună-dimineaţa, Pierre Vaillant!

La auzul acestor cuvinte, călugărul sări ca ars, se răsuci şi duse mîna la iatagan. Căpitanul îi întîlni ochii şi recunoscu privirea aceea ascuţită, vicleană şi crudă pe care o întîlnise cîndva.

— Dacă faci o mişcare, trag! urmă, scoţînd liniştit revolverul din buzunar.

Mihu urcă scările tambuchiului gîfîind, se opri o clipă privindu-l pe călugăr cu un ochi ciudat, apoi se năpusti asupra lui, îi băgă mîna în barbă şi înainte ca el să se poată feri, i-o smulse, lăsîndu-l cu obrazul gol.

— Spînu! strigă Gherasim, scăpînd cîrma din mîini. Spînu piratul!... Ah, blestematule, a venit ceasul să-ţi pun ştreangul de gît!

Agop din Bazar, care se ridicase în picioare tremurînd, scoase un geamăt slab şi se prăbuşi pe bocaport, leşinat.

În clipa aceea, cu o mişcare fulgerătoare, piratul îl înşfăcă pe Mihu în braţe şi se trase cu el lîngă parapet, ţinîndu-l în faţă, ca pe un scut.

— Dacă tragi, îl omori întîi pe el! scrîşni printre dinţi, fulgerîndu-l din ochi pe Anton Lupan.

Acesta rămase descumpănit, palid în obraz.

— Crezi c-ai să mai poţi scăpa? întrebă apoi calm, deşi se simţea neputincios şi îşi dădea seama că revolverul nu-i putea ajuta la nimic.

Pe gura tambuchiului se iviră Haralamb, apoi Cristea Busuioc, fiecare cu cîte o puşcă în mîini.

— Lăsaţi armele jos şi treceţi toţi la pupa! Haide! porunci Spînu. Dacă nu vă supuneţi, îl arunc peste bord!

Toate acestea se petrecură în mai puţin timp decît ar fi fost nevoie ca să le poţi judeca. Oamenii se priveau încremeniţi, neînţelegînd ce s-a întîmplat Dar iată că deodată, o umbră neagră ţîşni de după tambuchi, zbură prin aer şi se opri în spinarea piratului.

— Negrilă! strigă Mihu, zbătîndu-se să scape din strînsoarea braţelor. Nu te lăsa, Negrilă, nu-l slăbi, aşa!

Spînu se prăbuşi pe punte, horcăind, se răsuci de cîteva ori, încercînd să descleşteze colţii, care-l sugrumau, apoi rămase pe o parte, încovrigat, bîţîind din picioare, ca un om care-şi dă duhul.

Negrilă stătea deasupra piratului, fioros, ca o fiară venită din păduri, cu ochii roşii, suflînd aprig pe nări şi mîrîind înfundat; amintirea strămoşului lup se trezise înspăimîntătoare în sîngele lui.

Mihu se ridică de jos, tremurînd.

— Hai, Negrilă, că l-ai răpus!

Piratul nu mai mişca, ci numai cîte un spasm făcea să-i tresară genunchii, dar Negrilă nu-şi descleşta colţii din grumazul lui.

Ieremia se apropie, cu sfoara în mîini.

— Ia, măi băiete, domoleşte-ţi dulăul, că îl dă gata!

Spînu deschise ochii şi privi în jur, rătăcit; sîngele îi curgea şiroaie din gît.

— Bine, măi frati-miu! îl mustră Ieremia, aplecîndu-se şi apucîndu-se să-l lege zdravăn de mîini. Om în toată firea eşti tu, să-ţi faci păcat cu un copil neştiutor şi plăpînd? Ptiu!

Apoi se întoarse spre Anton Lupan:

— Domnule, cît îl leg cu burduf, poate îți faci pomană și-aduci o fașă de jos, să-l oblojim la gît. Altminteri, mi-e că dă ortul popii.

— Ai grijă de el, Ieremie ! strigă Gherasim. Mai cu seamă dacă-i vorba de gît. Nu de alta, da' ca să am pe ce pune ștreangu', că de mult i l-am pregătit !

Căpitanul coborî în cabină, aduse o fașă, tinctură de iod și-l pansă pe pirat. După aceea, Ieremia îl tîrî pe punte, ca pe un sac, și-l legă fedeleș la piciorul arborelui mic.

— Așa, frăție, acu' stai cuminte aici și așteaptă-ți judecata !

Indreptîndu-se spre cîrmă, Anton Lupan îl văzu pe Agop leșinat.

— Aveți grijă cineva și de armeanul ăsta ! Luați o găleată cu apă...

De jur împrejur, marea era pustie, nu se vedea nici un semn care să arate apropierea pămîntului ; numai spre sud, fumul unui vapor înnegrea greoi orizontul.

— Gherasime, ești sigur că ai ținut același drum tot timpul ? întrebă căpitanul apropiindu-se de cîrmă și cercetînd busola.

— Da, domnule, că doar nu-s cîrmaci de ieri, de alaltăieri.

— Și vîntul cînd s-a schimbat ?

— Pe la ceasul unsprezece.

Anton Lupan se mai uită o dată în jur, privi dîra lăsată în urmă și păru nedumerit.

— Nu se poate ; cu vîntul ăsta ar fi trebuit să fim de mult la Skyros !

In clipa aceea, soarele răsărea din valuri, în pupa „Speranței".

— Nu sîntem pe drum ! S-a întîmplat ceva cu busola ! strigă căpitanul, dîndu-și dintr-o dată seama că dacă ar fi mers într-adevăr spre sud-vest, soarele trebuia să răsară în stînga, cam la patru carturi înapoia traversului.

— Uite de unde-a pornit boclucul ! strigă și Gherasim, uimit.

Cercetînd busola, găsise după felinar o daltă de călăfătuit. Indată ce o trase afară, cadranul se răsuci cuminte două carturi spre sud.

— Cred că nu mai e nevoie să ne întrebăm cine a pus-o aici ! vorbi căpitanul. Tu ce zici, Gherasime ?

— Așa e. Acum bănuiesc și cînd s-a întîmplat : astănoapte, pe la unsprezece, în cartul lui Ismail. Mă miram eu, cum să se schimbe vîntul așa, din senin.

Anton Lupan rămase o clipă pe gînduri.

— Ce crezi că urmărea ? întrebă apoi.

— Păi nu-i greu să bănuim ; voia să ne scoată din drum și să ne abată înspre vreo insulă pustie, unde-l așteaptă oamenii lui. Așa că ar fi bine s-o luăm repede spre miazăzi.

— Nu ! se împotrivi căpitanul, cu un zîmbet crud. Acum, dac-am intrat în horă, să jucăm pînă la sfîrșit !

— Ce ai de gînd, domnule ?

— Să mergem înainte și să-i înfruntăm. Sîntem șapte oameni, ca să nu-l mai punem la socoteală pe acest Agop.

— Păi nici să nu-l punem, tot nu-i bun de nimic.

— Ba la ceva ne-a folosit. Fără el, n-am fi pus niciodată mîna pe ucigașul lui Pierre. Doar nu-ți închipui că l-a momit cheresteaua lui kir Leonida !...

— Dacă-i așa, se cuvine să-i mulțumim. Cred că o să-mi dai voie, domnule, să fac asta după cum știu eu.

— Cum adică ? întrebă Anton Lupan, nedumerit.

— Să-l ușurez puțin la calabalîc. N-o să ne punem viața în primejdie pentru el, fără să plătească preț bun !

— Să lăsăm asta pentru mai tîrziu. Acum hai să ne pregătim oamenii !... Numai că nu-l văd pe Ismail.

— Am încercat să-l scol, dar n-a fost chip, răspunse Mihu, apropiindu-se în fugă.

Căpitanul îl privi mulțumit :

— Bravo, băiete ! Te-ai arătat isteț ! De Negrilă, nici să nu mai vorbim ! Dar ia spune, cum ți-a venit să...

— Păi să vezi, domnule, mie și lui Negrilă nu ne-a plăcut călugărul ăsta de la început, și-atunci ne-am ținut cu ochii pe el... Ieri dimineață, cînd ne apropiam de Dardanele, nu-ș ce naiba mi-a tulburat somnul și cînd m-am ui-

tat în jos, că mă-ndemna ceva pesemne, l-am văzut pe călugăr cu barba într-o parte, de-ai fi zis că i-o sucise Scaraoțchi, ca să-și bată joc de-un obraz sfînt. La început am crezut că-i doar o închipuire, d-aia nu v-am spus, dar pe urmă...

Voia să mai amintească și de gunguritul ciudat, de colivia găsită în desagă, unde dăduse și peste pașaportul lui Pierre Vaillant al cărui nume îi sărise în ochi îndată ce deschisese cărțulia albastră sub spiraiul albit, căci doar știa ce-i acela un pașaport, văzuse unul vechi al lui Anton Lupan... In clipa aceea, îl auziră pe Ieremia, înjurînd:

— Mă, care n-ați avut de lucru și mi-ați înfundat pușca?

După bunul lui obicei se apucase și-n dimineața asta să-și lustruiască flinta, dar cînd dăduse să curețe țeava pe dinăuntru, văzuse că era înfundată cu cîlți.

Mihu se repezi spre el:

— Nene Ieremia, acum știu! Ții minte ce ți-am spus aseară, că l-am văzut pe călugăr...

— Aha! strigă și Gherasim, lovindu-se cu palma în frunte, furios de prostia lui. Măi băieți, ia uitați-vă toți la puști, că d-aia m-a iscodit ticălosul, vedea-l-aș mai repede cu ștreangul de gît!

Intr-adevăr, toate carabinele aveau țevile înfundate cu cîlți.

— Uite de ce-a stat ieri toată ziua în cabină, urmă Gherasim. Zi, citeai Biblia, tîlharule?

Piratul scrîșni din dinți.

— Și ce s-ar fi întîmplat, nene Gherasime? întrebă Mihu. Niște cîlți pot să oprească glonțul?

— Sigur că da, și-ți mai plesnește și țeava în mîini, de te lasă ciung. Bine că am prins de veste la timp!

Abia acum se ivi și Ismail pe punte, frecîndu-se somnoros la ochi.

— Ce facem zarvă, bre?

Văzîndu-l pe pirat, la cîțiva pași în fața lui, se trase înapoi buimac.

— Asta de unde am picat?

— E unu' Spînu, dac-ai auzit de el, răspunse Haralamb.

Bucătarul începu să se umfle, ca un broscoi, și toată vitejia, despre care am pomenit cîndva, se trezi în el.

— Dezlegam! strigă, suflecîndu-și mînecile. Scoatem frînghie, luptăm!...

Spre necazul lui, tocmai atunci omul de veghe, Ieremia, se întoarse spre căpitan și-l vesti:

— Mi se pare că se vede pămînt!

Drept în vîrful bompresului se ivise o pată cenușie, pe care valurile încercau s-o dea la fund. Mihu se cățără în vîrful catargului, își puse mîna streașină la ochi, și, după ce-și aținti privirea în zare, strigă:

— E o insulă, domnule!

— Ia uită-te în stînga ei, nu vezi nimic?

— Ba parcă s-ar zări niște munți.

— Trebuie să fie muntele Kokhila, de pe Skyros, și dacă-i așa, ceea ce se vede în față nu poate fi decît insula Skantsura.

La auzul acestor nume, piratul începu să se zbată în frînghii.

— Da, locul e bine ales! urmă Anton Lupan, apropiindu-se de el. O insulă pustie, pierdută din drumul vapoarelor... Ascultă, tîlharule, acum, fiindcă tot nu mai poți face nimic, mai bine dezvăluiește-ți planul! Cîți oameni ai aici?

Spînu îl fulgeră cu privirea și scrîșni din dinți, fără să scoată un cuvînt.

— Domnule, sări bucătarul, lăsam făceam Ismail vorbeam!

— Nu te osteni degeaba, Ismaile; o să ne descurcăm noi și fără ajutorul lui! Băieți, veniți încoa' să vedem ce-i de făcut!...

Insula piraților creștea din valuri și parcă tainele ei pîlpîiau deasupra, în boarea pe care o ridica la orizont soarele apropiat de zenit...

CAPITOLUL XII

Adnana

Skantsura este o mică insulă deluroasă, lungă de vreo şapte kilometri, lată de vreo doi, pierdută între Skyros şi Sarakino, în arhipelagul Sporadelor de nord. La apus mai sînt alte cîteva insuliţe, fără nume, atît de neînsemnate, încît unele hărţi nici nu le amintesc.

Astăzi, poate să găseşti acolo mici aşezări statornice, de grădinari, pescari sau viticultori, dar la timpul cînd se întîmplau cele povestite în această carte, insula Skantsura era pustie, în înţelesul că nimeni nu-i cultiva pămîntul, şi ca urmare, n-aveai cum întîlni pe ea urmă de picior omenesc. Afară de păsările mării, care-şi făceau cuiburile pe ţărm şi hălăduiau în tihnă, şi-n afară, fireşte, de gîzele mărunte, nici o altă vietate nu tulbura liniştea acestui loc.

Intr-o vreme se pare că-şi găsise aici sălaşul o capră domestică, pesemne scăpată dintr-un naufragiu; corăbierii care se opreau uneori la ţărm, zic că-i vedeau corniţele ivindu-se în vîrful colinelor, pe după moviliţele de pămînt roşcat sau prin desişurile de smochini sălbatici, dar nimeni nu izbutise să se apropie de ea, ca să poată depune jurămînt că era într-adevăr o capră şi nu însuşi încornoratul. Mai tîrziu dispăruse şi capra, moartă de bătrîneţe în vreo rîpă — şi cum pe insulă fusese numai ea, e de la sine înţeles că nu avusese cum să lase urmaşi.

„Speranţa" ajunse în faţa acestei insule pustii, în dimineaţa de 23 iulie, pe la ora unsprezece, căci vîntul slăbise şi ultima parte a drumului o făcuse domol, spre necazul lui Ismail; aşteptînd să se lupte cu piraţii, bucătarul simţea a naibii mîncărime de mîini.

Indată, din tufişurile de pe ţărm se iviră cîţiva inşi; Anton Lupan, care-i urmărea cu ocheanul, văzu că-şi făceau semne de nedumerire, dovadă că nu totul se petrecea după aşteptările lor. Erau încălţaţi cu cizme, peste care atîrnau caftane lungi, iar în cap aveau, unii turbane, alţii legături prăzulii; aşa cum se vedeau, i-ai fi luat drept nişte oameni paşnici şi cinstiţi. După ce stătură un timp la sfat, uitîndu-se la corabia care plutea în larg, traseră din tufişuri o barcă lungă, o împinseră pe nisip şi cîteva minute mai tîrziu, două perechi de vîsle începură să sclipească ritmic în soarele aburit.

— Zece metri! strigă Haralamb, care stătea aplecat peste parapet şi arunca sonda din cînd în cînd.

Pînă la ţărm, nu mai erau decît vreo opt sute de paşi. Oamenii din barcă puteau fi văzuţi cu ochiul liber, opintindu-se în vîsle, în vreme ce mai-marele lor stătea în picioare, la pupa, cercetînd goeleta care se apropia.

— Opt metri! strigă Haralamb.

Anton lăsă ocheanul jos şi porunci:

— Prova în vînt! Aruncaţi ancora!

Gherasim învîrti cîrma: „Speranţa" se roti încet, pînă ce veni cu prova în vînt. Atunci, lanţul începu să zornăie, împrăştiind liniştea dimineţii, ancora căzu în apă, plescăind, şi pînzele coborîră pe catarge, în scîrţîitul scripeţilor.

— Acum, fiecare la locul lui — şi nu faceţi decît ceea ce am hotărît! porunci Anton Lupan.

Văzînd cum barca se apropia cu fiecare minut, Agop începu să se văicărească pe lîngă el, frîngîndu-şi mîinile:

— Efendi, de ce vreţi să mă nenorociţi? N-ar fi fost mai bine să ne vedem de drum?

Gherasim îl privi cu dispreţ.

— Jupîne, dacă nu stai liniştit, te leg şi te arunc în hambar, la un loc cu Spînu, şi-ţi mai pun şi cîrpă în gură, cum i-am pus lui! Hai, mai bine du-te jos, cum ţi-am spus!

Armeanul se trînti pe bocaport.

— Nu mă duc! Stau aici! răspunse repede, gîfîind.

— Bine, dar dacă faci o mişcare, să ştii că te ating la mir!

Barca ajunsese la vreo sută de paşi şi îşi încetinise mersul, parcă şovăind. Pe puntea „Speranţei" se vedeau numai doi oameni, lîngă parapet, şi alţi doi care-şi făceau de lucru pe bord, în chipul cel mai paşnic şi mai neştiutor; încolo nu mişca nimic.

— Se vede că nu-i asta, zise omul de la cîrmă, îndoit. Şi cum naiba, că doar ne-a trimis semn!

Altul rînji, arătîndu-şi dinţii ştirbi:

— Da' ce, dacă nu-i asta, strică s-o cotrobăim puţin? Hai, băieţi, trageţi la vîsle, ce, aţi obosit?

Cînd barca ajunse la vreo douăzeci de paşi, omul de la cîrmă strigă:

— Noroc, căpitane! Ce vînt vă poartă pe-aici?

— Vînt prost! răspunse Anton Lupan. Mi se pare că ne-am rătăcit. Nu ştiţi încotro e Skyros?

Oamenii din barcă se priviră între ei, cu înţeles, şi traseră lîngă bord, încredinţaţi că nu-i pîndeşte nimic rău. Cu toţii nu erau decît cinci.

— Skyros? Păi trebuie să fie undeva pe-aici; nici noi nu ştim bine, că ne-a prins furtuna acum vreo două săptămîni, în drum spre Salonic, şi ne-a aruncat barcazul pe nisip. De atunci tot aşteptăm să treacă vreo corabie, să ne scoată din impas. Se vede că Dumnezeu v-a adus.

— Ei, dacă-i aşa, poftiţi pe bord. Putem să vă ducem sau la Skyros, sau la Pireu, unde doriţi.

Cei din barcă îşi aruncară iarăşi priviri.

— Veniţi de la Stambul? întrebă omul de la cîrmă, cu un zîmbet blînd.

Anton Lupan abia acum văzu că se uita cruciş.

— Da, de la Stambul.

— Aveţi ceva marfă sau mergeţi cu lest?

— Ba avem marfă şi încă de preţ.

Cei din barcă se uitară unii la alţii, cu interes; nu auziră că în clipa aceea, Agop, întins cu faţa în jos pe

bocaport, scosese un geamăt înăbuşit. Gherasim făcu un pas înapoi, se aplecă şi-i trase un ghiont.

— Dacă nu taci, te arunc peste bord!

— Dar ia spune, căpitane, — întrebă unul din barcă, — pe la Stambul n-aţi întîlnit un călugăr de la Muntele Athos?

De data asta fu rîndul căpitanului să schimbe o privire cu Gherasim.

— Un călugăr? răspunse Anton Lupan, prefăcîndu-se nepăsător. Poate să fi văzut chiar mai mulţi...

— Nu; unu' aşa, înalt, şi voinic, care voia să meargă în arhipelag.

— Aha! Mi se pare că ştiu; a vrut să meargă cu noi, dar pe urmă s-a răzgîndit; zicea că a găsit altă corabie, care pleacă mai tîrziu. Dar de ce întrebi?

— Ăăă, păi să vezi... sări alt om din barcă, văzîndu-l pe celălalt încurcat. De ce întreabă?... Fiindcă s-a rugat şi de noi să-l luăm, da' dumnealui, căpitanu', s-a împotrivit.

— Rău a făcut! Se vede că v-o fi blestemat, d-aia v-a aruncat furtuna pe nisip...

— Mai ştii !? zise omul de la cîrmă, închinîndu-se cucernic.

Anton Lupan îi văzu teaca iataganului pe sub caftan; erau deci piraţi din aceia care ocoleau cu grijă puşca sau pistolul, mai cu seamă că în unele împrejurări, zgomotul împuşcăturilor nu le-ar fi fost de folos. Un cuţit sau un iatagan, mînuite cu iscusinţă, fac mai multă treabă decît orice armă de foc.

— Dar de ce nu poftiţi pe bord? îşi îmbie el oaspeţii ticăloşi, după ce mai schimbă o privire cu Gherasim.

Agop gemu din nou, zgîriind cu unghiile tenda de pe bocaport.

Oamenii din barcă îşi făcură un semn şi se aruncară toţi deodată peste parapet; dar înainte de a-şi trage iataganele din teci, cinci ţevi de puşcă se îndreptară asupra lor, din cinci locuri, pe care nici nu le-ai fi bănuit. Negrilă se smucea în mîna lui Mihu, clănţănind din colţi, dornic să se repeadă în ei.

Pirații rămaseră împietriți, cu chipuri hide, pe care spaima le sluțea mai mult, cu nasuri păroase, guri gălbejite sau știrbe, cu ochi spanchii. Nici unul nu avu vreme să facă o mișcare, căci țevile puștilor înaintau amenințătoare spre ei, gata să verse foc și plumb.

— Care mișcă s-a curățat ! răcni Gherasim.

Anton Lupan se apropie de cel care se uita cruciș, pesemne căpetenia lor, și, dintr-o mișcare, îi smulse cureaua de la brîu ; iataganul și două cuțite arcuite, în teci de lemn, căzură pe punte, bocănind.

Armeanul gemu o ultimă oară, după care rămase nemișcat.

După ce toți pirații fură dezarmați, căpitanul se întoarse spre ultimul din ei.

— Acum pune mîna pe sfoara asta și leagă-i, ca să nu ne mai ostenim noi. Da' să faci treabă bună, altfel...

Piratul îi aruncă o privire furioasă din ochii lui cruciși — și se codi.

— Haide ! îl îndemnă cîrmaciul „Speranței", luînd un cuțit de jos și îmboldindu-l cu teaca de lemn.

In cîteva minute, cei patru tîlhari erau legați fedeleș. Gherasim îl legă pe al cincelea, apoi îi îngrămădi pe toți lîngă hambar și îi mai legă o dată, între ei, făcîndu-i balot.

— Și cum, domnule, am terminat ? zise după aceea, uitîndu-se cu mirare în jur.

Intr-adevăr, toată treaba nu durase decît o jumătate de ceas și decursese în atîta liniște, încît nici nu-ți venea să crezi că asta fusese o întîlnire cu niște pirați.

— Așteaptă, Gherasime, că n-am terminat ! răspunse căpitanul, uitîndu-se cu ocheanul spre țărm.

In desișurile de pe mal parcă se vedea mișcîndu-se un turban.

— Ia hai să luăm barca și să facem o vizită acasă la dumnealor ; poate că și-au uitat ceva bagaj. Dar pînă una alta, scoate-ți-l pe Spînu la lumină, că s-o fi înăbușit.

Oamenii lăsară puștile jos, îl traseră pe Agop de pe bocaport și începură să desfacă tenda.

— Mult necaz ne-a adus armeanul ăsta ! zise Gherasim, scuipînd cu năduf. Cred că ar fi timpul să cotrobăiesc puțin prin boclucurile lui.

Agop făcu ochii mari, trezit din leșin :

— Nu am nimic, de ce să cotrobăiești ? Sînt un negustor scăpătat...

Haralamb și Cristea Busuioc puseră piciorul peste marginea hambarului, de unde, opintindu-se din greu, îl aruncară pe Spînu afară, ca pe un sac. Piratul căzu grămadă peste ai săi.

După strigătele de uimire care izbucniră, începură blesteme și înjurături. Pirații spumegau și se smuceau în frînghii, încercînd să lovească furioși, cu picioarele, cu genunchii, cu umerii în căpetenia lor, care se uita la ei vrăjmășește, cu ochi de lup hăituit.

— Scoateți-i cîrpa din gură, să le poată răspunde și el ! porunci Anton Lupan.

Dar, spre mirarea tuturor, Spînu, care se dezmeticise repede, rămase mut, mulțumindu-se să arunce priviri de dispreț spre oamenii săi și de ură spre ceilalți.

— Aha, se vede treaba că nu ești mulțumit de noi ! zise unul din pirați, aruncînd flăcări din ochi.

Spînu îl scuipă în obraz :

— De ce v-ați repezit, dacă nu m-ați văzut pe mine, cum eram înțeleși ?

Piratul, un grec firav pe care te mirai să-l vezi aici, izbucni :

— Acu' ne scoți vinovați pe noi !? Iți convine ! Tu te plimbi ca un bey, la Stambul, la Pireu, tragi la hoteluri mari, huzurești, și noi așteptăm pe țărmuri pustii, fără aici o știre, cu teama că în orice zi ne poate dibui vreun vapor de război, să ne pună în ștreang. Iți dă mîna să ne lași aici o lună, iar tu să bei cafea și să tragi ciubuc la „Pera-Palace" ! A, nu, căpitane, alta ne-a fost vorba la început !

Ajungînd aici, piratul se întoarse spre Anton Lupan :

— Domnule, vreau să spun tot !

Spînu îl fulgeră din ochi și dădu să se smucească spre el, dar frînghiile îl făcură să icnească, neputincios.

— Crezi că dac-ai să pălăvrăgești ai să scapi de ștreang? îl întrebă cu dispreț, scuipîndu-l iarăși în obraz.

Piratul se zvîrcoli cu o furie care-l făcea fioros, oricît era el de firav.

— Să scap de ștreang? Știi și tu prea bine că de data asta nu mai poate scăpa nici unul dintre noi. Dar aș vrea să-mi facă numai un hatîr, să te spînzure pe tine înaintea mea, ca să te văd cu limba vînătă și cu ochii dați peste cap... Domnule, întrebați-mă orice vreți, am să vă spun tot.

— Pentru asta o să avem vreme mai tîrziu. Deocamdată să ne spui cîți oameni mai aveți pe uscat?

— Trei, dar unul e neputincios, nu știu din ce i s-a tras, din vreo spaimă, ori o fi pedeapsă de la Dumnezeu, că l-a lovit boala copiilor și cînd e să pună mîna pe cuțit ori pe iatagan îl apucă bîțîiala și cade la pămînt.

— Unde sînt ăștia trei acum?

— Unul e colea, de pază pe mal, iar ceilalți doi pe malul celălalt...

— Incolo nu mai e nici unul? Bagă de seamă, dacă minți, mai poți păți și altele înainte de a ajunge la ștreang.

— Nu mint, domnule, o să vedeți.

Anton Lupan se întoarse spre ai săi:

— Cine rămîne de pază aici?

Oamenii se cam codeau, căci fiecare ar fi vrut să pună piciorul pe uscat, să răscolească sălașul piraților.

— Eu stam! răspunse după oarecare timp Ismail, căscînd.

— Nu-l lăsați pe el, nu mă nenorociți! începu să se văicărească Agop.

Bucătarul se îndreptă spre el, întărîtat, cu mîinile înfipte în șold:

— De ce nenoroceam, bre?

Agop tăcu mîlc și se ascunse după bocaport, cu capul la pămînt, fiindcă vederea piraților, chiar și așa, legați și neputincioși cum erau, îi dădea fiori.

Soarele se apropia de zenit, din ce în ce mai arzător și pe punte începea să fie zăduf; o dată cu apropierea amiezii, vîntul slăbise și nu mai avea putere să poarte cu el umezeala răcoroasă din larg.

Echipajul „Speranței" coborî în barca piraților, împreună cu Negrilă, și se îndreptă spre țărm. După ce privi o vreme în urma lor, Ismail se duse în bucătărie, luă un linguroi mare de fier care atîrna cît un ciocan, și-l înfipse fudul la brîu, apoi se așeză turcește lîngă parapet, cu pușca pe genunchi.

— Dacă unul mișcam, dam cu asta la cap! zise de la bun început, arătînd spre linguroi.

După aceea își aprinse luleaua și rămase de pază, aruncînd din cînd în cînd cîte o privire plină de ifos la pirații care toropeau în frînghii.

In acest timp, barca se apropia de mal, fără nici un ocol.

— N-are rost să coborîm în altă parte; tot o să ne vadă, zise căpitanul, gîndindu-se la omul de pază, care desigur îi urmărea din desiș.

Intr-adevăr, cînd barca ajunse la vreo sută de pași, în tufișurile de pe mal se văzu mișcîndu-se ceva, un om cu turban își arătă o clipă capul, privind cu nedumerire la cei ce se apropiau, apoi, după ce se dezmetici, o rupse de fugă la deal, adus de umeri, căutînd să se piardă printre copacii pitici.

Ieremia duse pușca la ochi.

— Nu trage! îl opri Anton Lupan. N-o să ne fie prea greu să punem mîna pe el, că de pe insula asta n-are unde fugi.

Cîteva minute mai tîrziu, barca era trasă pe nisip și echipajul „Speranței" se avînta la deal, pe urmele piratului. Negrilă scheuna, dînd să se repeadă înainte, dar Mihu, după sfatul căpitanului, îl ținea strîns, căci dacă l-ar fi lăsat să-l ajungă din urmă pe fugar, acesta fiind de bună seamă înarmat, ca toți ceilalți, colții cîinelui ar fi fost prea puțin pe lîngă iatagan.

În jur creșteau măslini sălbatici și smochini pipernicíți; pămîntul, se vede, nu era prea darnic, căci nici un copac nu ajungea statura unui om; ceva mai sus, spre creasta dealului, se răreau, lăsînd loc unor ierburi țepoase, cres-

cute încîlcit, într-o urzeală prin care abia te puteai descurca. O cărare bătătorită de mult arăta singurul loc pe unde piratul putuse să fugă fără să cadă în brînci.

— Domnule, — zise Ieremia, privind cu bănuială în jur, — poate ar fi bine să ne răspîndim, să nu mergem toți buluc.

— N-avea grijă, răspunse Anton Lupan. Iarba asta e în folosul nostru, nu al lor. Dacă ar fi vreunul ascuns pe undeva, i-am vedea urmele numaidecît, că doar sînt oameni, nu păsări, să vină pe sus.

După vreo opt sute de pași de urcuș ajunseră la creastă și se opriră uimiți. Marea era jos, la picioarele lor, fiindcă un golf adînc intra în inima uscatului, sugrumînd insula la mijloc, să zici că o furtună mai puternică ar fi putut s-o rupă în două bucăți. Vîntul adormise pe deplin și apa golfului, amorțită, sclipea argintie în soare, orbindu-te, ca un uriaș cazan cu sticlă pusă la topit. Aproape de mal se zărea o corabie cu două catarge, picotind la ancoră, gata să se topească și ea în pasta sticloasă a golfului.

Gherasim își duse mîna streașină la ochi.

— Domnule! strigă deodată, sub stăpînirea unei mari tulburări. Domnule, dar asta este...

Anton Lupan lăsă ocheanul în jos.

— Ai dreptate! zise, fără să pară surprins. Este chiar „Penelopa", dar pe mine unul nu mă miră s-o găsim aici.

*

* *

Fugarul se ducea de-a berbeleacul pe povîrniș; turbanul îi sărise din cap, lăsînd să i se vadă țeasta rasă, care sclipea în soare ca un dovleac turcesc, desprins din vrej. Cînd ajunse jos, se ridică și străbătu plaja în fugă, strigînd și făcînd semne cu brațele, deznădăjduit. Pe puntea „Penelopei" se iviră doi oameni, buimăciți. După cîteva clipe se dezmeticiră, văzură oaspeții neașteptați sus la creastă și se repeziră să ridice pînzele.

— Pesemne sînt tare speriați — zise Anton Lupan — dacă își închipuie că pot să fugă fără pic de vînt!

Piratul de pe mal se opintea să dea la apă o barcă trasă pe nisip, dar asta nu era treabă pentru un singur om. Dacă văzu că n-are destule puteri, se uită în jur, rătăcit, dădu să intre în mare, privi înapoi la străinii care începuseră să coboare povîrnișul cu puștile în mîini — apoi, după o clipă de gîndire, o rupse la fugă pe țărm.

— Care vă luați la întrecere cu el? întrebă căpitanul „Speranței".

— Ce să ne mai ostenim de pomană? răspunse Ieremia, ducînd pușca la ochi. Am să-i șuier pe la ureche să stea și dacă nu s-o opri, să-mi ziceți cum veți pofti!

— Vezi numai să nu-l răpui!

— Nici o grijă, domnule, doar n-am uitat să țin pușca în mîini!

Zicînd acestea, Ieremia ochi și trase, fără zăbavă; ecoul împușcăturii se răspîndi ca o plescăitură pe apa sticloasă a golfului, făcînd să se ridice în aer un stol de pescăruși argintii, care picoteau pe nisip.

Fugarul se prăbuși și rămase nemișcat, cu fața la pămînt.

— Ce făcuși, măi Ieremie? zise dojenitor Haralamb. Mi-e că l-ai atins la mir.

— Pui prinsoare că nu?... I-am zis să stea, și după cum vezi, s-a supus. Acu' am să-i trimit vorbă să vină înapoi.

O nouă împușcătură tulbură liniștea insulei pustii; țeasta lucioasă a piratului se acoperi de nisip.

— Mă, dacă nici acu' nu l-ai atins... începu Haralamb.

Dar nu-și sfîrși vorba, cînd fugarul se ridică speriat, cu mîinile în sus și porni înapoi, scuturîndu-și capul ca să-și lepede nisipul care-i curgea în ochi.

Ceilalți doi de pe corabie încremeniseră lîngă parapet. Fiindcă se pornise pe împușcături, Ieremia trimise un glonț printre ei; auzind șuierătura pe la urechi, unul ridică mîinile în sus, iar celălalt fu cuprins de bîțîieli și se prăbuși pe parapet, cu capul în jos, de-ai fi zis că o să cadă în apă ca un balot.

Echipajul „Speranței" coborî în liniște pe țărm.

— Ia pune mîna colea și împinge! îi porunci Ieremia fugarului care se oprise lîngă barcă și aștepta tremurînd, cu mîinile în sus.

Văzînd însă că vorbea de-a surda, se supără:

— A, știi numai de glonț, fir-ai tu să fii!

— Lasă-l, măi Ieremie! interveni Gherasim, împăciuitor. Că doar n-ăi fi vrînd să înțeleagă romînește! Asta după chip trebuie să fie arap.

Și întorcîndu-se spre pirat îl întrebă pe limba lui:

— Ia spune, cum te cheamă și de ce neam ești?

Deodată însă rămase cu ochii holbați:

— Mă, tu nu ești Huseim?... Domnule, ia uită-te la el! Il mai ții minte? Asta-i Huseim, pe care l-ai aruncat peste bord, la Port-Said. Unde ți-e corabia, păgînule?

— S-a înecat!... gîngăvi piratul pe limba lui, tremurînd.

— Așa! Și tu te-ai apucat de piraterie, hai?

— Nu sînt pirat; sînt marinar.

— Marinar din ăia cu cap de mort pe catarg! Ei, acum o să dai socoteală pentru tot. Dar ia spune, cu soră-ta ce-ai făcut?

Huseim întoarse ochii spre corabie, fără voia lui.

— Aha! făcu Gherasim, dumirit. O tîrăști după tine. Iți bați joc de sufletul ei, tîlharule! Ei, uite că i-a venit și ei ceasul să scape din robia pe care o îndură de atîția ani. Pune mîna și împinge barca să vedem ce mai aveți pe bord!

Cîteva minute mai tîrziu, cei trei pirați erau legați pe puntea „Penelopei" și se uitau îngroziți la străinii care răscoleau corabia. In timp ce unii desfăceau bocaportul, sub care se auzeau gemete și strigăte de ajutor, alții coborau scările în cabina căpitanului. Anton Lupan se apropie de tambuchiul de la prova, închis pe dinafară cu cîrligul, împinse capacul și rămase încremenit.

Jos, la picioarele scărilor, stătea o ființă omenească, gata de luptă, cu spinarea arcuită să se repeadă în sus, cu mîna încleștată pe cuțit, cu dinții strînși, cu ochii scăpărînd. Cînd văzu un străin, cu înfățișarea blîndă, care se uita în jos uimit, scăpă cuțitul pe scări, își duse mîna la inimă, scoase un strigăt slab — și lui Anton Lupan îi fu dat să vadă cel mai cald și mai proaspăt zîmbet care ar fi putut lumina un chip femeiesc.

In fața lui era o fată de optsprezece sau nouăsprezece ani, cu obrazul arămiu, cu ochii negri, codați, cu părul ca soarele spre amurg. Purta o bluză cenușie, de pînză groasă de corabie, sub care sînii mai zvîcneau și-acum, speriați, în vreme ce restul ființei i se liniștise ca sub înrîurirea unui balsam. În jos avea șalvari, din aceeași pînză ca bluza, strînși pe mijloc cu o curea arăbească și legați pe gleznă, răsfrîngîndu-se peste piciorul gol, arămiu, cu unghii trandafirii.

— Cine ești tu? o întrebă Anton Lupan, neputîndu-și lua ochii de la ea.

Fata arătă cu degetul la piept:

— Eu?... Eu, Adnana... Tu?

Apoi făcu ochii mari, zîmbetul i se prefăcu în rîs, își scutură capul, ca și cînd ar fi vrut să vadă dacă totul nu e decît vis, și repezindu-se pe scări, în sus, se prăbuși la picioarele lui Anton Lupan.

— Tu bătut Huseim, știu! Nu cunoști? Eu, grecește, puțin. Tu araba, nu? Franțuzește, da?

Căpitanul „Speranței" o privi mirat:

— Franțuzește? De unde ai învățat limba asta? Nu ești sora lui Huseim?

Adnana își scutură capul, fluturîndu-și părul blond, ca și cînd ar fi vrut să arate absurditatea acestei întrebări și începu să vorbească repede, într-o franțuzească melodioasă, limba care se vorbește în sud, aproape cîntată, presărată însă cu o mulțime de cuvinte străine, cărora le împrumuta în chip gingaș accentul marsiliez.

— Nu sînt sora lui, minte! Eu sînt siriancă și el e arab, nu vezi? M-a răpit cînd aveam zece ani...

In clipa aceea, Gherasim, care deschisese bocaportul, scoase un strigăt:

— Kir Iani, dumneata ești?

Fata ridică ochii și întîlni privirea lui Huseim, străpungînd-o de lîngă parapet.

— Nu-ți fie teamă, Adnana! o liniști Anton Lupan, văzînd-o că începe să tremure, gata să fugă pe scări. De acum înainte ești în paza noastră.

— Dar ceilalți? întrebă Adnana, uitîndu-se speriată spre țărm. Au plecat de aseară pe mal, și pot să se întoarcă oricînd. Azi trebuie să vină și Spînu...

— Dacă vrei să știi, a și sosit, numai că-i în mîinile noastre, cu toți ai lui!

— Kir Iani, oare într-adevăr dumneata să fii? strigă din nou Gherasim.

Din hambar ieșea o miasmă acră-dulceagă și mucegăită, de grîu încins.

Căpitanul „Penelopei" pășì pe punte, gîrbov și scofîlcit, cu barba crescută de-un cot. Gherasim îl cuprinse în brațe, rîzînd.

— Ce bine îmi pare că am dat de dumneata, kir Iani! Hei, ce bucurie o să fie la Pireu cînd or vedea că trăiești!

Kir Iani se desprinse din îmbrățișarea lui, dezvăluindu-și firea colțoasă, îl privi dintr-o parte, arțăgos, apoi pufni ca și cînd s-ar fi despărțit abia ieri, ca și cînd n-ar fi zăcut în ghearele piraților mai bine de patru luni:

— Ce cauți aici, pezevenghiule? Dac-ai plecat, umblă cu bine, nu te primesc înapoi! Am luat alt cîrmaci în locul tău.

Zicînd acestea, începu să se caute prin buzunare, furios, pînă găsi un capăt de trabuc.

— Dați-mi chibrit! se răsti la cei din jur.

Tocmai atunci, Ieremia urmat de Haralamb năvăliră pe punte, urcînd din cabina căpitanului.

— Domnule, strigară amîndoi într-un glas, repezindu-se spre Anton Lupan. Vino să vezi ce avuții! Un cufăr întreg numai cu pietre scumpe și podoabe de preț! Asta-i comoara faraonilor!

Mihu, care fusese cu ei, mai zăbovi cîteva clipe jos, căci, tocmai cînd să pună piciorul pe scări, auzi de după ușă un gungurit cunoscut. In minte îi veni fulgerător cabina „Speranței", călugărul, desaga, colivia goală și același gungurit ciudat pe care îl luase drept o închipuire... Oare i se năzărea și acum?... Nu, de data asta văzu cu ochii lui; în spatele ușii atîrna o colivie — și-năuntru un porumbel alb, cu pieptul trandafiriu; gungurea întrebător, frecîndu-și ciocul de gratii... Băiatul ieși pe punte chinuit de gînduri și nedumerit. Poate că toți porumbeii din lume gunguresc la fel și urechea omenească nu-i în stare să-i deosebească pe unii de alții după glasul lor păsăresc. Dar el ar fi putut să jure că în cabina „Speranței" auzise același gungurit.

Intre timp, din hambar ieșiră încă trei inși, pămîntii la față și cu bărbi sălbatice de ocnași.

— Lachi, Nicola! strigă Gherasim, repezindu-se la ei. Ce bucurie că v-am găsit! Dar ăsta cine e, că nu-l cunosc?

— Mitrofan, noul nostru cîrmaci, frate bun cu noi. Poți să-i strîngi mîna, că-i un om întreg.

— Numai pe Marulis nu-l văd.

Nicola își lăsă capul în jos:

— A pierit, bietul de el, luptînd vitejește, dar ce folos, că tîlharii ne-au încolțit tare dibaci!

— Un călugăr de la Sfîntul Munte, nu? întrebă Gherasim, spumegînd.

— Da! încuviințară cei trei marinari, într-un glas.

— Numai că nu era călugăr, ci Spînu, piratul vestit, adăugă Nicola. Dar tu de unde știi?

— O să vedeți voi acu'. Și v-a înfundat țevile puștilor cu cîlți...

— Intocmai; ba căpitanului i-a mai dat și un trabuc, zicea că-i nu știu ce tutun scump — ca să vezi al naibii călugăr, umbla cu iarba dracului în traistă; acum e drept că tutunul ăsta sfințit mirosea frumos de-ți lua mințile. Kir Iani, cum îl știi, s-a lăcomit, dar peste un sfert de ceas zăcea pe punte cu ochii peste cap... Noi ne-am repezit să-i dăm ajutor; pînă să ne dezmeticim, ne-am pomenit cu cinci tîlhari sărind peste parapet, că parcă ieșiseră din pămînt... Nu tu pușcă, nu tu cuțit, iar ei fiecare cu iataganul în mîini. Bietul Marulis a apucat să înhațe o cange și s-a luptat cu ei, pînă ce i-au făcut-o bucăți și i-au înfipt iataganele în piept.

— Acum le-a venit rîndul să plătească și pentru el, și pentru ceilalți cîți au ucis! zise Gherasim, liniștit.

Pirații se înghesuiră mai tare în parapet; beteagul își dădu ochii peste cap și începu să icnească, de parcă i-ar fi umblat un șobolan prin piept.

Deodată, Negrilă, care se învîrtea în jurul lor tot arătîndu-și colții, se opri, își ciuli urechile spre bocaport și începu să mîrîie încet.

— Ei, dar ăsta cine mai e, că parcă are un chip cunoscut ? întrebă Gherasim.

Un om negricios, cu nasul arcuit, cu ochii vlăguiți, în care se mai vedea însă o șiretenie din trecut, se încurca în giubeaua neagră, bătută cu fir de argint învechit, încercînd să pășească peste gura hambarului.

— Măi să fie-al naibii ! exclamă Haralamb, zgîindu-se la el tot atît de mirat ca și Gherasim. Să n-aibă barba asta, aș zice că-i jupîn Agop !

— Agop din Bazar ? întrebă repede străinul, găsind ca prin farmec puterea să sară pe punte. Îl cunoașteți pe Agop ? Eu sînt Haig, fratele lui.

Gherasim se bătu cu palma în frunte :

— Măi fraților, acum toate s-au lămurit ! Zi, ești frate cu Agop ? Negustori scăpătați amîndoi ! Te duceai la Pireu cu ceva boarfe, să-ți încerci norocul prin alte părți, că la Stambul nu mai era rost de trăit.

— Așa-i ! încuviință Haig, înclinînd din cap.

— Da' comorile astea din cabină, ale cui sînt ? sări și Ieremia cu greceasca lui.

În ochii armeanului se aprinseră scîntei.

— Sînt toate aici ? întrebă grăbit, dînd să se repeadă spre scări. N-au înstrăinat nimic ?

— Pesemne n-au avut cînd, răspunse Gherasim, tăindu-i calea. Numai că nu te grăbi. O să vedem la urmă cum se cuvine să le împărțim. Doar nu ne-am luptat cu pirații pentru tine și pentru Agop !

Toată lumea se strînsese în jurul hambarului ; Adnana, care nu înțelegea mai nimic din amestecul de vorbe grecești și romînești, stătea lîngă Anton Lupan, uitîndu-se pe rînd la toți, mirată și cuminte ca un copil.

Numai kir Iani se plimba pe punte, furios, strîmbînd din nas la mirosul grîului încins. După toate semnele, mintea lui rămăsese cu patru luni în urmă, iar apucăturile îi erau la fel de artăgoase ca atunci.

— De ce n-ați pompat apa din santină, pezevenghi ce sînteți ? întrebă, proptindu-se crăcănat în fața piraților, ca și cînd aceștia ar fi făcut parte din echipajul său.

Pirații îl priviră năuci. Beteagul se sperie și începu iarăși a icni, chinuit de șobolanul din piept.

Căpitanul „Penelopei" se întoarse spre echipajul adevărat :

— Hai, Mitrofan, Lachi, Nicola, puneți mîna pe pompă, ce stați ?... Asta-i treaba voastră : vreți s-o fac eu ?

— Lasă, kir Iani răspunse Nicola, stăpînindu-se să nu-l ia în pumni. Crezi că după patru luni de cînd zace în umezeală, mai e bun de ceva grîul dumitale ? Ba chiar mă mir că n-a încolțit. Mai bine l-am arunca peste bord, să scăpăm de mirosul lui, că destul ne-a otrăvit cît am stat închiși !

— Nu, Nicola ! interveni Anton Lupan. Grîul o să trebuiască să-l păstrați ca lest, pînă la Pireu.

Kir Iani îl privi mirat.

— Da' dumneata ce te amesteci ? îl întrebă pufnind.

— Cred că am dreptul nu numai să mă amestec, ci chiar să poruncesc, ca unul care v-am scăpat din mîinile piraților, răspunse căpitanul „Speranței". De acum înainte, pînă cînd voi socoti că e trebuitor, am să te rog, kir Iani, să urmezi fără cîrtire îndrumările mele. M-ai înțeles ?

Kir Iani trase aer în piept cu atîta furie, încît trabucul îi intră în gură sfîrîind. De răspuns nu mai putu răspunde nimic, că îl apucă tusea, apoi horcăiala — și se prăbuși pe punte, cu ochii cît cepele, ținîndu-se cu mîinile de piept.

Anton Lupan se uită la creastă, unde iarba țepoasă începuse să freamăte ușor, se uită la dîra vînătă care pâta marea, la orizont, și zise către ai săi :

— Băieți, faceți ordine pe punte și fiți gata să ridicați ancora. Peste o jumătate de oră o să avem vînt de nord. Bietul Ismail s-o fi plictisit așteptîndu-ne atît.

Apoi se întoarse spre Adnana, care se ținea într-una după el, aruncînd priviri speriate spre Huseim.

— Adnana ! îi vorbi, punîndu-i mîna pe umăr și privind-o blînd în ochi. Vrei să ne fii de folos ?

Fata înclină din cap, fluturîndu-și genele, întrebător. Prin ochii lui Anton Lupan trecu o undă de mirare — și o clipă șovăi, fără să-și dea seama de ce.

— Pirații lui Spînu își au cuibul pe insula asta, sau în alt loc? o întrebă apoi.

— Au multe cuiburi, dar eu nu le știu; nu le știu nici ei toți, fiindcă Spînu păstrează taină asupra lor și în fiecare loc are alți oameni, care nu se cunosc între ei. Cei pe care i-ai prins sînt aici numai de doi ani; cuibul lor adevărat e la Alexandria. Acolo fiecare e socotit om cinstit, unii marinari, alții negustori.

— Desigur că au și o corabie.

— Da, a fost aici pînă acum o lună.

— Nu știi încotro a plecat?

— După cîte am înțeles, la Alexandria, să ducă o parte din prada care s-a adunat în doi ani. Acum îl așteptam pe Spînu, încărcam ce mai era în peșteră și plecam și noi.

— Ce peșteră?

— Unde țin ei prăzile; e aici pe mal. Dacă vrei, te duc s-o vezi...

În clipa aceea, Mihu se apropie de ei, urmărit de gunguritul porumbelului.

— Domnule, — zise încet, ca și cînd ar fi fost o taină la mijloc, — jos în cabină este o colivie cu un porumbel.

Anton Lupan rîse de tonul lui misterios.

— Un porumbel! Sper că asta nu te-a speriat prea rău!

— Ce zice? întrebă Adnana, uitîndu-se curioasă la chipul îngrijorat al musului.

— Zice că a descoperit un porumbel.

Fata se încruntă:

— E un porumbel călător; Spînu îl ia cu el, și de cîte ori se întoarce cu prada, îl trimite înainte, ca să-i vestească pe ceilalți.

— Acum am înțeles tot! exclamă Mihu, luminîndu-se, după ce căpitanul îi tălmăci spusele ei. Dacă aș fi fost mai deștept, ar fi trebuit să bănuiesc de la început că-i ceva la mijloc... Dar cum să bănuiesc? Eu nici măcar nu știam că porumbeii sînt atît de isteți.

— Nu toți, Mihule, ci numai porumbeii călători. Dacă nu-i ții prea mult în alte părți, ca să se deprindă cu locurile noi, atunci se întorc sfoară la cuibul lor.

— Păi așa, cum îl ținea Spînu, în desagă, cu ce să se deprindă? Cu întunericul? Eu zic că și după un an tot ar fi fost dornic să se întoarcă înapoi!...

După ce musul plecă, mulțumit că dezlegase și această taină, Anton Lupan se întoarse spre Adnana:

— Mergem?

— Da... Dar crezi că n-au să ne prindă?

— Cine?

— Spînu și ceilalți.

— Tare ți-e teamă de ei! zise căpitanul „Speranței", văzîndu-i spaima din ochi.

— Mi-e teamă. Spînu vrea să fiu nevasta lui, că m-a cumpărat de la Huseim. Acum o lună, cînd a trecut pe-aici, a vrut să vină noaptea la mine. Eu am pus mîna pe cuțit și l-am amenințat: „Dacă te apropii, să știi că nu mă uit unde dau". Atunci a plecat, înjurînd, dar a doua noapte a venit iar, mai hotărît. N-am ținut seamă că era cu iataganul în mîini, m-am repezit la el și am dat cu cuțitul, la nimereală, l-am împuns și în umăr și în gît, dar pesemne n-am avut putere de ajuns. Noroc că au sărit ceilalți, altfel mă spintecă. „Potolește-te, frate, i-a zis Huseim. Dac-ai s-o omori, ce cîștigi?"... Nu că-i păsa lui de mine, dar, ce-o fi gîndit, să nu-i ceară Spînu înapoi banii cu care m-a vîndut... Peste vreo două zile a dat Dumnezeu și a plecat, că avea treburi la Stambul.

Pe chipul lui Anton Lupan se ivi, a doua oară în această zi, un zîmbet crud, care parcă nu era al lui.

— Treburi la Stambul! zise, scrîșnind din dinți. Știu!

Adnana clipi.

— Aseară, cînd am văzut porumbelul venind, mi-am zis că viața mea s-a sfîrșit. Aveam de gînd să lovesc pînă n-oi mai putea și la urmă să mă omor în fața lui!

Zicînd acestea, privi mirată în jur, copacii pitici de pe țărm, marea care începea să se încrețească ușor, cerul alb — zîmbi și întrebă cu o cochetărie nevinovată, aproape ca un copil:

— Oare n-ar fi fost păcat ?
Anton Lupan tresări.
— Da ! răspunse repede, parcă ferindu-se de privirea ei. Să mergem, că n-avem timp de pierdut.
— Mai ia cîțiva oameni ! se rugă Adnana, aruncînd iarăși o privire temătoare spre țărm. Ne trebuiesc și felinare, altfel nu putem răzbi...
La cîteva sute de pași spre sud, poalele dealului se pierdeau într-o îngrămădire de stînci roșiatice, printre care răsăreau cîțiva copaci piperniciți. Fata se cățără pe povîrnișul golaș, urmînd o potecă greu de ghicit, și se opri în fața unui boschet sărăcăcios de măslini.
— Aici ! zise, arătînd cu mîna. Veniți după mine, dar se merge greu.
Gherasim lăsă pușca jos și aprinse felinarul ; Ieremia, care sosea din urmă, făcu la fel.
— Măi, frate Gherasime, — întrebă încet, — oare n-o fi vreo capcană ? Ce zici ?
— Aș ! Tu n-ai văzut ce ochi de copil ?
— De, știu eu ?! De cînd cu călugărul ăla, nu mai cred în nimic !
Și, spre mai multă siguranță, Ieremia își sprijini pușca sub braț, ca să poată trage în orice clipă, fără a mai ochi.
Intrarea peșterii era o gură scundă prin care nu puteai merge decît frînt de mijloc ; pe pereții de piatră se vedeau zgîrieturi ciudate, semne făcute de pirați cine știe de ce ; din loc în loc erau desenate ciolane și capete de mort care rînjeau hîd și păreau că mișcă în lumina felinarelor.
— Ei, ai dracului ! înjură Gherasim, privindu-le pieziș. Să fie unul mai slab de înger, nu știu cum ar ieși de-aici !
Adnana mergea în fruntea lor, șovăind, încă temîndu-se să nu dea peste vreun pirat ascuns.
După cîteva cotituri, galeria începea să se lărgească, pînă ce se sfîrși într-o grotă uriașă, ai cărei pereți abia se zăreau, sclipind tainic din loc în loc, unde lumina lovea vreun colț de piatră pieziș.
Din față se auzea un murmur ciudat, neîntrerupt, ca mugetul unei cirezi pierdută departe, pe cîmp.
— Ce-i asta ? întrebă Anton Lupan, aplecîndu-și urechea.

— E zgomotul valurilor, răspunse Adnana. Peștera răspunde în partea cealaltă a insulei, spre răsărit.
— Așa ? Bun cuib pentru pirați !
Fata luă felinarul din mîna lui Gherasim.
— Veniți ! Iată, aici e tot ce-a mai rămas. Lucrurile mai de preț s-au dus.
De jur împrejurul pereților zăceau sipete, baloturi, saci, covoare, arme vechi, arămării, aruncate claie peste grămadă, ca lucrurile scăpate de la foc — zăceau într-o tăcere amorțită, mustrătoare și plină de tristețe, de parcă ar fi simțit pustiul și întunericul din jur.
— Asta-i ce-a mai rămas ? întrebă Anton Lupan uluit. Bine, dar atunci, ce-a fost înainte, că numai astea fac cît un bazar întreg ?! In saci ce-o fi ?
— Covoare, mătăsuri, stofe, draperii și cîte altele ; ți se împăienjenesc ochii cînd le vezi.
— Nu le putem lăsa aici !... Gherasime, Ieremie, luați cîte ceva la spinare și chemați-i pe toți. Trebuie să-i dăm zor, că altfel ne prinde seara cărînd.
— Nu-ți fie teamă, domnule ! răspunse Gherasim. Sîntem mulți și voinici. In două ceasuri îți cărăm și pereții, dacă vrei.
— Adnana, — întrebă Anton Lupan, după ce rămaseră singuri, — vrei să mergem prin peșteră pînă la malul celălalt ?
— Vreau, dar să știi că ne trebuie jumătate de ceas.
— Nu-i nimic ; la întoarcere o să venim pe sus și-o să ne luăm la întrecere, care urcă mai repede la deal... Oare piratul care pîndea pe țărm de ce n-o fi fugit pe-aici ?
— Nu putea fără felinar ; și-ar fi spart capul de pereți.
Foșnetul valurilor se auzea atît de limpede, încît ai fi spus că țărmul se află foarte aproape. In partea asta, galeria era mai înaltă, așa că putea fi străbătută cu ușurință. în schimb, la fiecare pas, din pereți ieșeau colțuri de stîncă, ascuțite, care parcă vibrau ca niște coarde, amplificînd murmurul mării și făcîndu-l mai aspru, în armonia bizară pe care-o dădea zbuciumul apei și nepăsarea granitului nemișcat de veacuri.

Anton Lupan mergea în frunte, cu felinarul, iar Adnana venea după el, fără să i se simtă pasul; i se auzea numai respirația, la răstimpuri, parcă speriată sau șovăitoare, ca și cînd fata n-ar fi fost pe deplin convinsă că drumul acesta trebuie făcut pînă la capăt.

— Deci, nu ești sora lui Huseim! vorbi după o vreme căpitanul „Speranței".

— Nu; părinții mei sînt de la El-Mina.

— El-Mina? Mi se pare că-i un orășel pe coasta Siriei.

— Da; însă noi am plecat de acolo cînd eu aveam abia doi ani, nu-mi mai aduc aminte de casa noastră. Tatăl meu făcea parîme și odgoane; un căpitan de corabie, care umblase mult în lume, l-a îndemnat să plece la Marsilia, unde meșteșugul lui avea multă căutare. Am stat acolo pînă la zece ani, am învățat la școala franțuzească; tatăl meu muncea din greu, nu trăiam în belșug, dar nu ne supăra nimeni. Locuiam pe o străduță, lîngă Place de la Corderie, unde în fiecare zi se îmbulzeau căpitani de corăbii și marinari de toate națiile. Mama mea stătea adesea de vorbă cu dînșii, iscodindu-i de unde veneau — și dacă vreunul îi aducea vești de acasă, ochii i se umpleau de lacrimi. Cînd aveam zece ani a plecat în țară și m-a luat cu dînsa. Tatăl meu nu s-a împotrivit; ne-a urcat pe o corabie al cărei căpitan îi era prieten, și pe la începutul verii am pornit la drum... Am mers cu corabia aceea mai bine de trei săptămîni, pînă aproape de Cipru — mai aveam o zi, două și am fi ajuns, dar într-o noapte, ne-am trezit în strigăte de spaimă: corabia luase foc; cînd am năvălit pe punte, nu se mai vedeau decît flăcări. Un marinar bătrîn ne-a urcat într-o barcă, însă eram prea mulți.. Deasupra se auzeau urletele oamenilor și trosnetele focului care mistuia corabia. S-a răsturnat barca, sau am căzut, sau ne-au îmbrîncit, n-aș putea să spun. Norocul meu că înotam de mică — nu știu cînd învățasem, dar la Marsilia, străbăteam bazinul portului vechi în lung și-n lat, cum m-aș fi plimbat pe stradă. Asta mi-a fost de folos atunci, în noaptea nenorocirii; în jurul meu nu se mai auzea nimic, nici un glas omenesc, și eu înotam în neștire, pe marea înroșită de flăcări...

Anton Lupan asculta înfiorat vorbele Adnanei, și i se părea că vede aievea totul: marea pustie, fetița luptîndu-se cu valurile, corabia incendiată dusă de vînt ca o torță plutitoare.

Își amintea chipul Adnanei pe care, atunci cînd ea nu simțea nici o primejdie aproape, se ivea o lumină curată, aproape copilărească — și se întreba prin ce minune încercările cumplite ale vieții nu izbutiseră să-i ucidă zîmbetul, seninătatea și flacăra umană?

— Spune, Adnana!

— Da... Am înotat așa, multă vreme, nu aveam putere să strig — și aș fi strigat degeaba — înotam și plîngeam în neștire. Pe urmă corabia s-a stins, au înghițit-o valurile și s-a făcut întuneric. Atunci am crezut că sînt pe lumea cealaltă — mă miram numai că nu întîlnesc pe nimeni. Ai înotat vreodată noaptea, singur, în mijlocul mării?

— Nu știu, nu cred, dar simt totul. Spune!

— Da; înotam, nu mi-era frică, nu simțeam oboseală — nu mă gîndeam la nimic, așteptam numai s-o întîlnesc pe mama; știam că dacă m-aș fi lăsat la fund, aș fi întîlnit-o mai repede, dar mîinile și picioarele mi se mișcau singure. Pe urmă am dat peste o bucată de catarg, ars pe jumătate, care căzuse în apă, și m-am agățat de el, cu brațele încleștate; după aceea am adormit, sau am leșinat, că nu știu ce s-a întîmplat pînă la ziuă. Cînd am deschis ochii, soarele răsărise, marea era liniștită și în jur nu se vedea decît ici-colo cîte o bucată de scîndură arsă. Atunci abia mi s-a limpezit mintea, am înțeles ce se întîmplase și m-a cuprins groaza...

Adnana se opri cîteva clipe; Anton Lupan îi auzea respirația, în spate, și simțea în suflet o milă fără margini; ar fi vrut să lase jos felinarul, să se întoarcă spre ea, să-i ia mîinile și să i le mîngîie cu o duioșie de frate mai vîrstnic, dar nu știa ce îl împiedica s-o facă și îl mîna înainte, cu inima zvîcnind de neputință și de întristare.

— Crezi că mama ta...

— Da ! răspunse Adnana, cu vocea asprită. N-a putut să scape nimeni. Spre prînz s-a ivit o corabie, m-au scos din apă și am aflat că numai eu rămăsesem în viață... Mai bine m-ar fi lăsat acolo, să mor, să mă sfîșie rechinii ; era „Lohaja", corabia lui Huseim !

— Bine, — întrebă Anton Lupan, strîngînd pumnii, — dar n-ai putut să te plîngi nimănui ? In porturi sînt autorități, ți-ar fi luat apărarea, te-ar fi trimis la tatăl tău.

— Zadarnic ! răspunse fata cu amărăciune. Nu cunoști porturile unde ne opream noi, nu-l cunoști pe Huseim ? Cine ar fi îndrăznit să-mi ia apărarea, și pe ce temei, cînd el dovedea, cu hîrtie de la judecător, că îi sînt soră și am fost dată în grija lui ? Și-apoi, cum aș fi putut să mă plîng cuiva, dacă niciodată nu mă lăsa singură ?

— Cîți ani sînt de cînd ai căzut în mîna lui ?

— S-au împlinit opt, de curînd.

— Și cu Spînu, cînd s-a înhăitat ?

— De vreo trei ani ; pînă atunci făcea drumuri în Mediterană și-n Marea Roșie, căra mărfuri pe socoteala lui, dar mai cu seamă hașiș. Odată plecasem de la Patras spre Suez. S-a luat după noi un vapor de război franțuzesc. La început Huseim a încercat să fugă, dar curînd și-a dat seama că n-ar fi izbutit. Aveam cu noi vreo sută de saci cu hașiș, luați din Grecia ; asta însemna mulți ani de închisoare și pentru căpitan, și pentru echipaj. Așa că n-au stat mult la sfat, ci au coborît în magazie, cu topoarele, și au spart bordajul. Abia am avut timp să coborîm în barcă — și corabia s-a dus la fund. Vaporul de război n-a mai putut să le facă nimic ; firește, nimeni nu se îndoia că la mijloc era ceva necurat, dar ce poți face, dacă n-ai dovezi ? Huseim le-a rîs în nas.

— De ce n-ai cerut ajutor atunci ?

— Dacă asta s-ar fi întîmplat azi, aș fi știut ce să fac. Pe vremea acea aveam mai puțin curaj ; unul din oamenii lui Huseim stătea în spatele meu, gata să-mi înfigă cuțitul în ceafă, cum aș fi strigat. Dacă am fi fost în larg, poate ne-ar fi luat cu ei, să ne ducă într-un port și atunci soarta mea s-ar fi schimbat; spre nenorocul meu, eram aproape de insula Creta, așa că ne-au lăsat liberi, să ne

ducem cu barca la mal. Acolo l-am întîlnit pe Spînu, care venea de la Alexandria, și cum rămăsese fără corabie, Huseim n-a stat mult la gînduri să intre în slujba lui.

— Ai avut o viață amară ! zise Anton Lupan îngîndurat. Dar acum s-a sfîrșit. O să te luăm cu noi pînă la Marsilia, o să-l căutăm pe tatăl tău...

Adnana își duse mîna la inimă și scoase un strigăt slab :

— Adevărat ? O să mă duceți la tatăl meu ? N-o să mă judecați ?

Dacă ar fi fost în alt loc, s-ar fi repezit la el și i-ar fi sărutat mîna.

— Dar oare, — întrebă după o clipă, cu glasul îngreuiat, — oare tatăl meu... Dacă n-o mai fi acolo, dacă o fi... S-ar fi putut să moară, nu-i așa ? Atunci ce-am să fac ?

— Atunci...

Anton Lupan se opri ; din față răzbea o lumină slabă, furișîndu-se pe pereții colțuroși, făcînd să pălească flacăra felinarului. După cîțiva pași galeria cotea în loc, lăsînd să se vadă pe neașteptate un petic de mare, învolburat. Vîntul crescuse între timp și jos, valurile se zbuciumau, rostogolindu-se înspumate pe țărm.

— Crezi că nu ne pîndește nimeni ? întrebă Adnana, șovăind iar.

Căpitanul „Speranței" se strecură afară și rămase nemișcat. La început crezu că ieșiseră în altă parte a insulei, nu spre răsărit. Apoi văzu soarele în spatele său, recunoscu țărmul, poteca pe care urcaseră la deal ; barca era în același loc, trasă pe nisip, numai că valurile o împresuraseră și smuceau nemilos de ea.

— Ce este ? întrebă fata, simțind că se întîmplase ceva ciudat.

Anton Lupan lăsă să-i scape felinarul din mîini și rămase împietrit, cu ochii în larg. „Speranța" nu mai era la locul ei, de parcă o înghițise marea. La orizont se zărea o pînză cenușie, căutînd depărtările, aplecată pe val...

CAPITOLUL XIII

Rechinii

Ismail se trezi într-o beznă de mormînt și un timp toropi, fără să-și dea seama unde se află și cum ajunsese aici. Dacă văzu că nu-l zorește nimeni la nimic, închise ochii, mulțumit să mai tragă un pui de somn; vezi, de cîteva zile tot ar fi dormit. Numai covorul pe care stătea întins nu-i dădea liniște, că parcă îi era cunoscut. Da, și după miros și după pipăit, ar fi zis că-i covorul lui, de Brussa, cumpărat cu bani scumpi în ziua nunții cu Laleli.

— Aman, Laleli, Laleli! oftă Ismail.

Apoi tresări și deschise un ochi; după cîte își amintea, covorul îl dusese Ghiulsum la Bazar și-acum nu mai era al lui.

— Hei, unde sînt? întrebă nedumerit. Mufidé, Validé, care sînteți aici?

In loc de răspuns auzi un geamăt, pierdut. Bucătarul se frecă la ochi.

— Cine-i acolo? N-auzi? întrebă, în graiul lui, uitînd de ghiauri.

— Eu, Agop, efendi Ismail!

— Dumneata? Și ce cauți aici?

Armeanul gemu:

— Nu mai caut nimic, că mi-au luat tot; m-au nenorocit.

Bucătarul dădu să sară în picioare, dar se lovi cu fruntea de un tavan scund — și într-o clipă se dezmetici. Simți

corabia legănîndu-se, auzi valurile spărgîndu-se în bordaj, își aminti cum rămăsese de pază, pe punte, și înțelese că era închis în hambar.

— Ce s-a petrecut, cum de-am ajuns aici? întrebă, tot în graiul lui, apropiindu-se pe dibuite de armean și zgîlțîindu-l de gît.

— Păi ce să se petreacă?... răspunse Agop, tremurînd. Prea bine nu știu nici eu, că am stat ascuns după bocaport, să nu-i văd. Știu că m-am pomenit cu ei grămadă în jurul meu.

— Și eu, ce făceam?

— Dumneata dormeai, efendi Ismail, dormeai și sforăiai cu pușca pe genunchi.

— Dar ei, cum au ajuns pînă la dumneata, că doar erau legați?

— Se vede că s-au tîrît ușurel, cu toți grămadă, așa cum erau legați, și-au căzut în capul meu: „Dezleagă-ne, dacă vrei să scapi viu!"

— De ce nu m-ai strigat, de ce n-ai fugit? scrișni bucătarul, dezmeticit pe deplin.

— N-am avut curaj, efendi Ismail, iartă-mă, n-am putut: dumneata nu știi ce ochi aveau, să te străpungă și altceva nimic. Pe urmă, dac-aș fi strigat, parcă dumneata m-ai fi auzit?

— Așa?! Care va să zică, tu i-ai dezlegat, ghiaur nemernic ce ești!

— L-am dezlegat numai pe Spînu, că el era mai fioros. Pe ceilalți i-a dezlegat el; numai pe grecul acela slăbuț l-a lăsat în frînghii. Pe urmă Spînu a venit la dumneata, ți-a luat pușca de pe genunchi și cînd ți-a dat una cu patul ei în cap, ți-a pierit sforăitul de parcă te-ar fi vrăjit.

Bucătarul se pipăi în cap.

— Aha! Uite că mi-a rămas și cucui.

Apoi își aminti unde se găsea și întrebă, încruntat:

— Spune, pe urmă ce-au făcut?

— Pe urmă? Au ridicat ancora, au întins pînzele și au pornit repede la drum. N-am apucat bine să ne depărtăm de țărm, că s-au și repezit la hambar, mi-au răvășit

avutul — ce-a fost mai de preț au cărat dincolo, la căpitan, iar pe noi ne-au aruncat aici și ne-au închis.

— Să fie mult timp de atunci ? întrebă Ismail.

— Știu eu ? Asta s-a întîmplat pe la prînz și-acum o fi noapte, că altfel s-ar zări un pic de lumină de sus.

În clipa aceea, în cabina căpitanului se auzi ușa scîrțîind, cîțiva oameni coborîră scările și începură să vorbească, gălăgioși, ca unii care nu mai aveau să se teamă de nimic.

Ismail se tîrî peste sacii lui Agop și își lipi urechea de peretele subțire, care despărțea magazia de cabina căpitanului.

— Sînteți niște nemernici, ar trebui să vă spînzur pe toți, dar vă iert, fiindcă am făcut lucru bun ! se auzi un glas, al lui Spînu, bineînțeles.

— Lucru bun e cam puțin spus, căpitane, răspunse cineva. Am pus mîna pe o comoară, să nu uiți ; ce-am pierdut pe insulă e nimica toată pe lîngă cele găsite aici. Unde mai pui că pe deasupra ne-am ales cu o corabie cum greu se găsesc pe la noi !

— Da, încuviință Spînu. Pe asta, e drept c-o să putem lua bani buni. După ce-om descărca-o la Alexandria, o să-i facem vînt la Port-Said, o să-i schimbăm numele, o să-i găsim alte hîrtii, că doar avem oamenii noștri prin porturi — și pe urmă nu ne mai trebuie decît un mușteriu serios.

— Dar de ce s-o vindem, căpitane? se miră, cu un fel de împotrivire, un om. Ce, noi n-avem nevoie de ea ? Nu-i mai bine s-o păstrăm ?

— Nu ! Am eu alte socoteli.

Omul care vorbise mai înainte, continuă, mustrător :

— Căpitane, te ascunzi de noi și faci rău !

— Taci ! răcni Spînu, așa de tare, încît Agop, aflat în spatele lui Ismail, fugi de-a bușelea pînă în colțul hambarului.

Un timp, dincolo, pirații tăcură, înlemniți ; se auzea numai răsuflarea fioroasă a căpeteniei lor. Mai tîrziu, un altul dintre ei îndrăsni să rupă tăcerea, arătîndu-și temerile lui :

— Oricum, căpitane, în Arhipelag nu mai e rost de trăit. Trebuie să ne gîndim încotro o apucăm. Oare acum nu ne-or urmări ?

— Ești un fricos ! răspunse Spînu, rîzînd cu dispreț. Chiar dacă Huseim sau ceilalți ne-ar trăda și le-ar spune încotro am pornit, cum ar putea să se țină după noi cu prăpăditul lor de barcaz ?

— Înainte să ne trădeze Huseim, o să ne trădeze fata !

Spînu bătu cu pumnul în masă și răcni din nou :

— Să nu-mi mai pomenești de ea !... Și ajunge cu văicărelile, muieri ce sînteți ! Hai, toată lumea afară, lăsați-mă singur, netrebnicilor !

Oamenii nu mai așteptară o nouă poruncă, ci se repeziră pe scări, buluc. În timp ce treceau pe punte, Ismail îi auzi vorbind între ei, nemulțumiți :

— Prea se ascunde de noi !... Niciodată nu știi ce are în gînd !

— Da ; te pomenești că ne lasă la Alexandria, iar el o șterge mai departe și rămînem mofluzi.

— N-ați văzut ? Stă de vorbă numai cu Huseim. Oare ce-or fi plănuind ?

— Naiba știe !...

— Ei, lasă că n-aș vrea să fiu eu acum în pielea lui Huseim ! Nu mai are cum să scape și-au să-l spînzure negreșit.

— Parcă noi pînă la urmă, nu tot în ștreang o să picrim ?

— Ia ține-ți gura și nu mai cobi !

Pirații se duseră spre prova, tot vorbind așa între ei și pe urmă se făcu liniște sus. În cabina căpitanului se auzi dopul unei sticle, pocnind.

„Asta-i Cotnar !" se gîndi bucătarul, înghițind în sec.

Agop se tîrî spre el, cuprins de bîțîieli :

— Ce ne facem, efendi Ismail ?

— Mai întîi să dormim puțin ; pînă la Alexandria avem de mers două săptămîni ; este destul timp de gîndit.

Zicînd acestea, Ismail căscă, își pipăi cucuiul din cap, apoi se întinse tacticos pe covor și peste cîteva clipe, magazia începu să răsune de sforăitul lui.

Ceasurile se scurgeau greu pentru Agop; liniştea de afară îi dădea fiori, iar sforăitul bucătarului îl scotea din minţi. Din cînd în cînd încerca să-l trezească, trăgîndu-l de picior, ori dîndu-i cîte un ghiont, dar ca urmare, sforăitul creştea mai mult.

După o vreme auzi iar paşi pe punte şi oameni vorbind, apoi corabia, care mersese pînă atunci înclinată mult pe o coastă, se îndreptă, semn că schimbase drumul şi primea vîntul din pupa. Dacă s-ar fi priceput în treburile navigatorilor, şi-ar fi dat seama că piraţii, după ce fugiseră o vreme spre est, ca să se îndepărteze de locul primejdios, luaseră drumul spre sud, lăsînd în tribord insula Skyros.

La aceeaşi oră de noapte, în partea cealaltă a insulei, „Penelopa" naviga direct către sud-est, împinsă de un vînt bun. Anton Lupan, cu Gherasim alături, stătea aplecat deasupra hărţii, în cabina căpitanului, în vreme ce kir Iani se plimba prin spatele lor, furios.

— Cu sicriul ăsta plutitor n-o să-i ajungem niciodată! zise Gherasim, clătinînd neîncrezător din cap.

— Dacă-i sicriu, poftim, dă-te jos! pufni căpitanul, muşcînd din trabuc.

— Nu ţine seama de ce spune omul la necaz, kir Iani! interveni Anton Lupan, împăciuitor. Eu unul cred că „Penelopa" n-o să ne facă de rîs.

— Pe mine nu mă priveşte asta; eu merg la Pireu!

— Fireşte, căpitan Iani, şi noi mergem tot la Pireu, dar mai întîi trebuie să-i prindem pe piraţi. Pînă atunci, cu voia dumitale, comanda „Penelopei" o s-o am eu!

— Cu voia mea? Hm!

— Atunci fără voia dumitale! Ne-am înţeles?

Kir Iani scrîşni. De patru luni şi ceva nu mai era stăpîn pe corabia lui. Întîi căzuse pe mîna lui Spînu, care îl ţinuse închis în hambar, dîndu-i o cană de apă şi-un pesmet pe zi. Cînd credea că scăpase, poftim, se iviseră alţi piraţi! Aştia ziceau că-s oameni cinstiţi, dar se purtau mai rău ca nişte tîlhari. Întîi aruncaseră în mare jumătate din grîul aflat în hambar, pe urmă curăţaseră ierburile crescute pe carenă — e drept că lungul timp cît stătuse la ancoră, „Penelopa" făcuse o barbă de patriarh, de n-o mai puteai urni din loc — bine, s-o cureţi, dar fără să ceri voie de la căpitan? Şi parcă asta era tot? Sfîşiaseră tenzile, adunaseră toate pînzăria de pe bord, pînă şi cearceafurile, şi-acum, patru haidamaci, cu acul şi cu guardamana în mînă, coseau pe punte, să facă vele mai mari. Şi dacă se rupeau catargele — că şi-aşa scîrţîiau de te lua cu fiori?... Iar după toate astea, în loc să se îndrepte spre Pireu, voiau cu tot dinadinsul să-l ajungă pe Spînu, care fugise cu o corabie mai mare şi avea zece ore înaintea lor.

— Trebuie să ţinem seama, — zise Anton Lupan, arătînd pe hartă, ca şi cînd i-ar fi ghicit gîndul, — că piraţii au mers aproape patruzeci de mile spre răsărit, ca să ocolească insula Skyros, fiindcă nu le dădea mîna să navigheze aproape de ţărm; cu vîntul travers, să socotim cel mult cinci noduri pe oră, asta înseamnă opt ore pierdute pentru ei. Dacă ţii seama că atunci cînd au pornit spre sud, au avut de întîmpinat curentul care bate de la Chios spre Salonic, pe cîtă vreme noi sîntem ajutaţi de contracurentul dintre Sporade şi ţărm, înseamnă că peste zece-douăsprezece ore putem fi pe urma lor..

Gherasim clătină iarăşi din cap:

— Socotelile dumitale sînt bune, domnule, uiţi însă că „Penelopa" n-a făcut în viaţa ei mai mult de cinci mile pe ceas, s-o fi mînat şi dracii, nu numai vîntul.

— Minţi! răcni kir Iani, repezindu-se la el, cu pumnii strînşi.

În clipa aceea, pe punte se auzi un catarg trosnind.

— Coborîţi pînzele! Mă nenorociţi! strigă căpitanul „Penelopei", repezindu-se pe scări.

Anton Lupan şi Gherasim alergară după el. Mitrofan stătea la cîrmă, luptîndu-se cu valurile care se năpusteau din pupa, smucind corabia şi încercînd s-o pună travers. Adnana, Nicola, Lacbi, Haralamb şi Cristea Busuioc coseau de zor pînze, la lumina palidă a unui felinar. Din cînd în cînd, cîte un val năvălea peste parapet şi spăla puntea în lung, udîndu-i pînă la piele, dar ei îşi vedeau de treabă, fără să ţină seama de starea lor.

La cîteva mile în stînga se simţea ţărmul apusean al insulei Skyros, în lungul căruia navigau de mult. O dată cu apropierea dimineţii, vîntul se întărea; cîte o rafală vijelioasă smucea pînzele, şi atunci, catargele arcuite spre prova trosneau, gata să se rupă din sarturi.

— Coborîţi pînzele, ce mai aşteptaţi ?! strigă kir Iani.

— Poate c-ar fi timpul, domnule ! zise şi Gherasim.

Anton Lupan scutură din cap :

— Nu ! Căutaţi cabluri sau parîme şi întăriţi catargele!

La fiecare rafală, „Penelopa" îşi afunda prova în apă şi, uneori, clipe întregi bompresul nu se mai ridica dintre valuri.

— Duceţi toate greutăţile la pupa ! porunci Anton Lupan, netulburat. Goliţi toată partea din faţă a hambarului !

În prova se vedea capul Sarakimonesi, colţul de sud al insulei Skyros. Peste puţin timp, marea avea să se deschidă liberă, în stînga. Anton Lupan îşi simţi bătăile inimii ; se apropia clipa cea mai grea a acestui joc plin de primejdii. Ştia că dacă la ora asta „Speranţa" apucase să treacă spre sud, n-o mai putea ajunge ; singura şansă era să depăşească înaintea ei insula Skyros şi să-i taie drumul.

Deşi întărite cu sarturi în plus, catargele continuau să trosnească la fiecare rafală. Kir Iani alerga pe punte, frîngîndu-şi mîinile şi înjurînd pe toată lumea, dar nimeni nu-l băga în seamă.

Haig îşi scoase capul pe tambuchiul de la prova ; în timp ce fiecare avea de făcut cîte ceva, el găsise răgazul să se bărbierească, să se spele, să-şi scuture giubeaua plină de pleavă şi acum semăna leit cu Agop din Bazar, cel de la care se trăgeau toate necazurile.

— Păi de, domnule ! pufni Gherasim. N-am spus eu că pe armenii ăştia doi trebuie să-i scărmănăm fără nici o sfială ?

Căpitanul nu-i răspunse ; capul Sarakimonesi se vedea în babord, înroşit de soarele care tocmai răsărea ; dincolo de el se deschidea marea, pustie cît răzbeai cu ochii. Anton Lupan cercetă înfrigurat orizontul, de la un capăt la altul, fără să descopere nici un catarg, nici o pînză.

De dincolo de orizont se ridica fumul unui vapor — şi altceva nu se vedea nimic.

— Mihule !

— Da ! răspunse musul, de veghe la prova.

— Urcă-te pe catarg şi vezi dacă nu se zăreşte vreun vas !

Peste cîteva clipe, Mihu era la mărul catargului. Oamenii de pe punte se ridicaseră şi cercetau orizontul, cu aceeaşi înfrigurare ca a căpitanului.

— Parc-ar fi o corabie ! strigă musul. Dar trebuie să fie tare departe, că-i văd numai vîrful catargelor.

— Cîte ?

— Două.

— Încotro se duce ?

— Fuge spre sud, cu vîntul.

Gherasim lăsă să-i cadă braţele de-a lungul trupului.

— Am pierdut-o ! Acum nimeni n-o mai poate ajunge

— Aşa ? făcu kir Iani, cuprins de bucurie. Atunci hai la Pireu ; nu mai pierdem vremea !

— Sigur ! încuviinţă Haig, frecîndu-şi mîinile. Să mergem la Pireu, căpitane !

Ceilalţi rămăseseră încremeniţi pe punte, aşteptînd hotărîrea lui Anton Lupan. Acesta zăbovi o vreme, privindu-i pe fiecare în parte, dar părînd că nu-i vede. O clipă întîlni ochii Adnanei ; fata îşi ţinea pumnul deasupra inimii, răsuflînd repede ; apa se scurgea de pe ea şiroaie. Întîlni ochii lui Negrilă care părea că împărtăşeşte încordarea tuturora. Se uită la Haralamb, la Cristea Busuioc, la Ieremia, la Mihu, în vîrful catargului — şi se gîndi că strădania tuturora avea să fie zadarnică, tot ce plănuise el, avînd din partea lor făgăduit ajutorul, se spulbera în vînt; se îneca în marea Egee, abia la începutul drumului — şi trebuiau să treacă iar ani de zile pînă să pornească iarăşi, dacă atunci ar mai fi putut să găsească alţi oameni pe măsura acestora, iar el ar mai fi avut atunci puterea să le insufle aceeaşi dîrzenie.

Se uită iarăşi la Adnana, cum stătea, udă, cu pumnul pe inimă, se gîndi la viaţa ei nefericită, îi veni în minte piaţa frînghierilor într-o zi plină de soare, cînd se gîn-

dea s-o ducă în casa părintească, la Marsilia — și își simți sufletul încărcat de o tristă duioșie. Apoi trase aer în piept, își scutură capul, strînse pumnii și porunci, cu vocea liniștită, dar plină de hotărîre:

— Ridicați toate pînzele! Mergem înainte! Orice ar fi să se întîmple, trebuie să-i ajungem!

Mihu scoase un chiot și își dădu drumul din vîrful catargului.

— O să-i ajungem, domnule, să n-ai nici o grijă!

Oamenii se repeziră să îndeplinească poruncile căpitanului.

— Ridicați tot ce se poate chema pînză! continuă acesta, simțind că marinarii îl vor asculta orbește. Puneți căngile în afara bordului și întindeți păturile. Întăriți mai mult catargele și n-aveți grijă, că n-au să se rupă. Mitrofan, ia-o două carturi mai la stînga!

— Unde vrei să mergi? sări kir Iani.

— Dac-o fi nevoie, pînă la Alexandria, sau chiar și mai departe...

— La Alexandria! Cine ți-a dat voie? Asta-i corabia mea, piratule!

Echipajul alerga pe punte, cu pînze și parîme.

— Băieți! strigă Anton Lupan. Aveți încredere în voi și-o să-i ajungem. E drept că ei au o corabie mai bună, dar asta nu înseamnă totul! Orice marinar poate să greșească — de ce n-ar greși și dînșii? Noi însă nu trebuie să săvîrșim nici o greșeală, dar nici una, înțelegeți, asta e singura noastră scăpare!

Adnana, care se cățărase în vîrful catargului de la pupa, ca să întindă o pînză nouă, pe o vergă făcută la iuțeală, coborî îmbujorată și se apropie de el, lipăind cu picioarele goale pe punte.

— O să-i ajungem, sînt sigură! zise, apucîndu-i mîna și uitîndu-se în ochii lui cu o privire arzătoare.

— Da, răspunse Anton Lupan, clipind sub această privire. O să-i ajungem! Corabia e prăpădită, dar echipajul prețuiește cît zece corăbii!

Fata își scutură capul:

— Echipajul n-ar fi nimic. O să-i ajungem, fiindcă... fiindcă dumneata ești un om puternic!

Apoi tăcu deodată, parcă speriată de propriile ei vorbe. Un val năvăli pe punte și se prăbuși între dînșii, îndepărtîndu-i. Adnana mai rămase o clipă cu mîna întinsă...

La orizont se ridicau nori negri, care curînd acoperiră soarele abia răsărit din valuri — și marea se învălui în umbre. „Penelopa" își afundă prova în apă, scîrțîind din toate legăturile ei ostenite; catargele, arcuite, trosneau gata să se rupă și sarturile întinse vibrau pe toate tonurile, împletindu-și sunetele cu mugetul înfricoșător al mării...

* * *

Dar în timp ce „Penelopa" naviga astfel, în timp ce Mihu și Adnana se urcau pe rînd în vîrful catargului, ca să cerceteze marea, în timp ce oamenii obosiți picoteau în picioare, fiindcă pe bord nu mai era un singur colțișor uscat unde s-ar fi putut întinde la odihnă, în timp ce Haig își frîngea mîinile, ascuns în cabina echipajului, îngrozit de o nouă întîlnire cu pirații, în timp ce Negrilă lătra furios, scuturîndu-și blana ori de cîte ori un nou val i se prăbușea în spinare, în timp ce Anton Lupan stătea la prova, neclintit, cu ochii ațintiți înainte, cu pumnii și cu dinții strînși, ca și cînd prin încordarea lui ar fi vrut să transmită o forță mai mare corăbiei, în sfîrșit, în timp ce kir Iani alerga pe punte, molfăindu-și furios trabucul stins, zgîindu-se de jur împrejur în nădejdea că s-ar ivi vreun vapor care să-i aducă scăparea — în timp ce se întîmplau toate acestea, oare ce făcea Ismail, bucătarul?

Apoi, ce să facă? Dormea sforăind pe covorul de Brussa, visînd la dulcea și gingașa lui Laleli, rămasă într-o mahala a Stambului.

— Efendi Ismail! îl striga Agop, din cînd în cînd, trăgîndu-l de un picior.

— Lasă-mă să dorm, mai avem pînă la Alexandria! răspundea bucătarul, deschizînd numai un ochi.

Și iar se apuca de sforăit.

Agop nu ştia cum trece timpul, fiindcă o ducea din leşin în leşin. Îşi dădea seama numai că se luminase de ziuă, că marea se burzuluia şi că piraţii benchetuiau, deşi după unele mormăieli nu păreau mulţumiţi ; în cabina căpitanului se auzeau dopurile pocnind — se vede că Spînu, care simţea nemulţumirea lor îi îmbuna cu vin, lăsînd răfuiala pentru mai tîrziu, cînd o fi momentul mai bun.

Aşa se scurse o zi — şi cînd lumina care răzbea prin tendă şi printre scîndurile bocaportului se şterse, vestind al doilea amurg, în sfîrşit Ismail se trezi.

— Măi, Agop, dă-mi ceva să mănînc ! zise, căscînd.

Armeanul nu băgă de seamă că bucătarul încetase a-l mai domni ; parcă de asta-i ardea lui acum ?

— De unde să-ţi dau, efendi Ismail, că şi pe mine mă chinuie foamea, de mult !

Ismail îşi pipăi cucuiul, în clipa cînd alături se auzea un alt dop pocnind.

— Asta-i Cotnar, măi Agop, ştii ?! Grozav o să se supere căpitanul cînd o vedea c-au dat iama în sticlele lui !

— De asta-i vorba acum, efendi Ismail ? Mai bine ne-am gîndi cum să-i îmbunăm, să se poarte mai blînd, să nu ne spînzure, să nu ne jupoaie de vii !

— Ba eu mai întîi vreau să mănînc !

Zicînd acestea, Ismail începu să bată cu pumnul în bocaport, de-ai fi zis că o să-l spargă şi altceva nimic.

— Ce vrei ? întrebă un glas rău, de sus. Încă n-aţi murit ?

— Nu ; cînd o fi să murim, îţi spun. Acu' fă bine şi dă-mi ceva să mănînc. Vezi, ai grijă şi de-o sticlă cu vin !

Omul de sus lovi cu piciorul în bocaport şi înjură urît.

— Vezi, l-ai supărat ! se văicări Agop. Acu' dacă vine şi bagă iataganul în noi ?

— Nu vreţi să-mi daţi ? zise bucătarul după un timp. Bine, atunci am să-mi iau singur !

Apoi prinse să se foiască pe întuneric, răvăşind calabalîcul lui Agop, şi aşa destul de răvăşit.

— Ce faci, efendi Ismail ? întrebă armeanul, auzind un fel de chiţcăit ciudat.

În scîndurăria barăcii de la Sulina, aruncată peste cheresteaua care trebuia dusă la Pireu, turcul găsi un piron ascuţit şi acum îl hiţîna în toate părţile, cu o încăpăţînare de catîr ; peste vreun sfert de ceas de trudă, Ismail era cu pironul în mîini, gîfîind mulţumit.

În cabina căpitanului se pornise iarăşi chiolhan. Bucătarul se apropie de perete, îl pipăi pînă găsi un loc potrivit şi, după ce trase cu urechea dincolo, unde se auzeau dopurile sticlelor pocnind, se apucă să sfredelească scîndura, răbdător şi grijuliu.

— O să te audă, efendi Ismail ! gemu Agop.

Într-adevăr, nu trecu multă vreme şi dincolo, un om întrebă mirat :

— Ce dracu', or fi şobolani pe corabia asta ? Că doar nu-i încărcată cu grîu !

O dată cu aceste vorbe, dădu un pumn în perete — şi rîcîitul conteni.

— Ale dracului vietăţi ! mai zise omul de dincolo, altceva neputînd face nimic.

După un timp, rîcîitul începu din nou, mai încet, mai sfios, pînă ce în vîrful pironului se ivi un fir de lumină, ca o gămălie de chibrit. Ismail îşi lipi ochiul de scîndură şi privi. La început nu putu să vadă decît o bucată de slănină şi o sticlă de vin, puse pe masă, drept în faţa lui... Fie şi slănină, ducă-se naibii Coranul, că doar n-o să mori de foame, dacă n-ai berbec fript !

Două adevăruri simple trebuiesc spuse acum : întîi, că o bucată de slănină nu astîmpără foamea numai cît o priveşti, — şi al doilea, dacă slănina asta e groasă de trei degete, nu o poţi face să treacă printr-o bortă cît o gămălie de chibrit. Desigur că aceste adevăruri le ştia şi Ismail. Atunci, de ce se mai ostenise atît ?

Ei, iată, pentru început el nu voise decît să poată privi dincolo, căci, pentru a ajunge la slănină, avea un alt drum. De cînd există vameşi în lume, există şi tainiţe pe corăbii. Chiar căpitanul cel mai cinstit îşi are ascunzătorile lui, pe care nu le poate dibui nimeni, fiindcă o corabie nu e făcută din linii drepte, ca o casă de locuit. Aici, sub fiecare scîndură se ascunde un ungher tainic, un colţişor nebănuit

— şi nu e marinar acela care pleacă la drum fără să ştie cu de-amănuntul toate chichiţele corăbiei lui.

In cabina căpitanului, pe care am descris-o la început, dacă ne mai amintim, se afla cîte un pat, în fiecare bord, iar între picioarele paturilor şi peretele dinspre hambar, cîte un dulap, unul pentru haine, altul pentru felurite întrebuinţări. Locul rămas liber între aceste două dulapuri era ocupat de o masă lungă, pe care se afla acum slănina şi sticla de vin. Iată tot ce putea să vadă ochiul unui străin, şi altceva n-ar fi bănuit.

Dar dacă s-ar fi gîndit că pereţii cabinei, făcuţi din panouri de lemn vopsit frumos în alb, erau verticali, pe cîtă vreme bordajul corăbiei urma linia arcuită a coastelor, ar fi fost firesc să se întrebe ce se ascundea în spatele acestor pereţi. Astea însă sînt întrebări pe care ţi le pui cînd ai timp de prisos, sau atunci cînd creierul ţi-e înfierbîntat de cine ştie ce bănuieli.

După ce găsiseră sipetele lui Agop şi sticlele de Cotnar, puse cu grijă de către paharnicul Ieremia într-un loc pe care dumnealui unul, bucătarul Ismail, dornic de vin, fără să fie beţiv, nu-l putuse dibui cu toate că se trudise destul, piraţii socotiseră că nu mai aveau nimic de descoperit.

Dar, dacă nu găsise vînul, în schimb Ismail cunoştea alte taine, de pe vremea cînd corabia se repara la Sulina şi cînd el, împreună cu Gherasim, îşi făcuseră anumite chibzuieli, în vederea cine ştie căror nevoi de mai tîrziu.

După ce mai rîcîi puţin cu pironul, ca să-şi poată arunca ochiul peste toată cabina, bucătarul se tîrî pînă într-un colţ al hambarului, răsuci două cîrlige, ascunse cu iscusinţă — şi nu mai trebui decît să împingă uşor scîndura, ca să-şi facă loc între bordaj şi panoul dincolo de care se afla patul căpitanului.

Tocmai atunci piraţii urcau scările tropăind, desigur ca să coboare o parte din pînze, cum se obişnuieşte pe orice corabie în timpul nopţii, mai ales pe un vînt tare, ca acuma.

Ismail trase cu urechea, se încredinţă că în cabină nu mai era nimeni, apoi răsuci alte două cîrlige şi panoul de scîndură subţire, uşor ca fulgul, era în mîinile sale, descoperind vederea asupra mesei pe care se afla sticla de vin şi slănina.

— Efendi Ismail ! şopti Agop din magazie, tremurînd ca o velă pe furtună. Să nu te prindă ! Ne spînzură pe amîndoi, fie-ţi milă !

Bucătarul întinse mîna, care se lungi din cale-afară, prin cine ştie ce ciudată însuşire, înşfăcă lucrurile de pe masă, nu lăsă nebăgat în seamă nici un pesmete uscat ca lemnul, dar fără de care slănina n-ar fi făcut nici două parale, puse panoul la loc, răsuci cîrligele şi se întoarse în magazie, întocmai ca la venire.

Curînd după aceea, Spînu coborî în cabină şi începu să înjure :

— Mă, ticăloşilor, care mi-aţi furat slănina şi vinul ?

— Acum o să ne spînzure ! se văicări Agop, scuturat de suspine.

Ismail înfuleca din slănină, ca şi cînd n-ar fi existat Coran pe lume, fără să-i pese de văicăreala armeanului şi de înjurăturile lui Spînu. Păcat că îşi pierduse luleaua ! La sfîrşitul unei mese ca asta se cuvenea şi un pic din aroma, din balsamul tutunului !

— Bre, Agop, — grăi turcul, după ce-şi puse pîntecele la cale, deşertînd peste slănină şi vinul, — ia şi tu o înghiţitură, dar vezi să nu te apuce sughiţul, că s-a zis cu tine. Eu acu' mă mai culc o leacă. Ai grijă să mă scoli mîine seară, să mai fac rost de ale gurii.

Şi iar începură sforăiturile, şi iar începu chinul armeanului. Socoteala asta ţinu toată noaptea şi a doua zi, pînă căzu amurgul.

Cînd se trezi Ismail, alături în cabină era mare gălăgie.

— Mîine dimineaţă o să fim prin dreptul Stampaliei, spunea unul. Trebuie să ne oprim, să luăm provizii.

Bucătarul îşi ciuli urechile ; ştia că Stampalia era o insulă tocmai în marginea de sud a arhipelagului ; deci, iată că izbutise să „facă punctul", neostenindu-se cu măsurătorile !

— Mută-ţi gîndul ! se împotrivi Spînu, răspunzînd celui care vorbise mai înainte. Ce, de asta ne arde nouă ?

— Păi mai avem numai zece pesmeţi şi vreo două ocale de slănină. Cum o s-o ducem pînă la capul drumului?

Ismail îşi lipi ochiul de perete şi privi în cabină; pe masă nu se mai vedea nimic de-ale gurii.

— Răbdaţi! strigă Spînu, mîngîindu-şi cuţitul. Cîte un pesmete de fiecare! Asta-i tot, ajungă-vă!

— Şi slănina? întrebă unul din piraţi, înghiţind în sec şi lingîndu-şi buzele.

— O ţiu la mine sub pernă; o să vă dau în fiecare zi cîte o felie. Hai, acum căraţi-vă, mîncăilor!

Piraţii urcară scările, bombănind cu ciudă, mărită fiindu-le vechea nemulţumire. Rămas singur, Spînu scoase slănina, îşi tăie o halcă de vreo şase degete, puse un pesmet în apă, să se înmoaie, apoi începu să-nfulece, aruncînd priviri spre uşă. După ce-şi sfîrşi cina, îndesă restul de slănină sub pernă, îi strigă ceva omului de la cîrmă, apoi făcu lampa mică, se trînti pe pat, fără să lase cuţitul din mînă, şi începu să sforăie.

Bucătarul se scărpină în cap, ocolind cu grijă cucuiul.

— Bre Agop, — zise, muncit de gînduri, — aşa nu mai merge; dacă şi ei trebuie să postească, atunci de noi nici vorbă nu mai poate să fie: o să murim de foame.

— Ce ai de gînd, efendi Ismail? întrebă armeanul cu teamă, simţind în glasul lui o ciudată pornire.

— Asta o să vezi îndată; tu ai grijă numai să-ţi ţii gura!

Cu aceste vorbe, bucătarul desprinse scîndura din colţul hambarului, se strecură în despărţitură, ascultă o vreme sforăitul lui Spînu, apoi scoase panoul şi îşi vîrî capul în cabină. Slănina era colea, sub pernă; dacă ar fi întins mîna... Dar nu, acum sosise timpul pentru altfel de ispravă, nu mai mergea să tot şterpelească dintr-o biată bucată de slănină!

Ismail se pipăi la brîu, scoase linguroiul, se aplecă deasupra patului, ridică braţul — şi lovi din toate puterile. Capul lui Spînu pocni ca o sticlă desfundată; piratul deschise ochii, îi dădu peste cap şi rămase moale, înainte de a putea scoate un singur crîcnet.

— Ce faci, căpitane? strigă omul de la cîrmă, auzind pocnetul. Bei de unul singur? Ziceai că nu mai e nici o sticlă!

În hambar, Agop, pe care îl mînase necuratul să se uite pe găurică, scoase doar un geamăt şi îşi pierdu simţirile.

În acest timp, Ismail nu stătea de pomană: sări în cabină, îi scoase giubeaua lui Spînu, şi-o puse pe dînsul, la fel făcu şi cu turbanul, înfundă gura piratului cu o cîrpă, apoi îl legă zdravăn, şi-l lăsă ţeapăn în fundul patului.

— Ei, aşa mai merge! zise cîrmaciul, văzîndu-l pe căpitan că iese pe tambuchi, cu o sticlă în mînă. Credeam c-ai să bei singur. Hai, vino mai repede, că mi s-a uscat gîtlejul!

Cel pe care-l lua drept Spînu, zăbovi o clipă cu spatele la el, în capul scărilor, încercînd să învingă bezna cu privirile. Era o noapte neagră ca fundul ceaunului; marea în jur mugea frămîntată şi corabia se lupta cu valurile, sforăind şi ridicîndu-şi pupa în aer, ca un cal nărăvaş, care tot vrea să dea cu picioarele.

Deodată Ismail tresări, cît pe ce să scape din mînă şi sticla şi linguroiul: de cruceta arborelui mare atîrna o formă omenească legănîndu-se în întuneric...

— Hai, căpitane, ce-ai înţepenit acolo? zise omul de la cîrmă, dornic să-şi ude gîtlejul.

Bucătarul simţi sudoarea scăldîndu-i tot trupul. Aşadar, cînd era vorba de ştreang, Spînu ştia să-şi ţină făgăduielile! Omul de sus nu putea să fie decît grecul acela firav, care-şi trădase stăpînul.

— Dar hai, căpitane, odată! stărui piratul de la cîrmă.

Ismail îşi potoli bătăile inimii, se întoarse spre el şi-l atinse în creştet cu linguroiul.

— Aha, desfundaţi mereu la sticle! strigă omul de veghe, de la prova. Păi ce, aţi uitat de mine?

Zicînd acestea, porni încoace, nerăbdător să guste vinul. Dar nu apucă să se întrebe cum naiba se îmbătase cîrmaciul aşa repede, de zăcea pe punte, cînd se pomeni cu linguroiul în frunte şi nu avu timp decît să scoată un geamăt, pe care nu-l auzi nimeni.

Pînă una alta, Ismail îi lăsă pe amîndoi aşa, cum căzuseră în nesimţire, legă cîrma cît putu mai bine şi alergă la tambuchiul de la prova, pe care îl închise cu zăvorul. Ultimii doi piraţi, căci al treilea atîrna de crucetă, erau astfel puşi bine în cabină şi nu mai puteau ieşi decît dacă ar fi avut asupra lor măcar un topor, să spargă zăvorul.

„Speranţa" se lupta, gemînd, cu valurile, bîjbîind în noaptea de smoală, fără cîrmaci şi om de veghe. In vreme ce desfăcea bocaportul, Ismail zări un far în dreapta, dar n-avu cînd să se gîndească ce colţ de pămînt, ce insulă se află acolo.

— Hai afară, Agop, c-am închiriat altora hambarul!

Armeanul se ridică anevoie, tremurîndu-i şi trupul şi inima.

— Dumneata eşti, efendi Ismail? Ai scăpat fără să te spînzure?

— Vino-ncoa' şi pune mîna! îl zori bucătarul, în loc să-i răspundă.

In cîteva minute, cei doi piraţi de la cîrmă, împreună cu Spînu, pe care îl scoaseră cu greu din cabină, zăceau înăuntrul magaziei.

Abia acum zări Agop umbra care se legăna de crucetă, la jumătatea catargului.

— Ce-i acolo? întrebă, ducîndu-şi mîna la inimă.

— Un pirat, nu te teme: l-a spînzurat Spînu ca s-avem noi mai puţin de lucru.

Armeanul îşi pipăi grumazul, gata să-l apuce leşinul.

— Efendi Ismail, eşti sigur că nu m-a spînzurat pe mine? Parcă simt un ştreang în jurul gîtului.

Drept răspuns, bucătarul coborî în cabină, luă slănina şi pesmeţii de sub perna lui Spînu, se aşeză la cîrmă şi începu să-mbuce dumicaţi cît pumnul; dacă te-ai spurcat o dată, ducă-se naibii Coranul!

In stînga, unde era răsăritul, parcă încerca să se reverse o slabă lumină.

— Acum ce facem? întrebă armeanul, foindu-se pe lîngă cîrmă.

— Intîi mîncăm, pe urmă aşteptăm să se facă ziuă...

— Dar unde mergem? Ştii drumul?

Ismail ridică din umeri:

— De, bre Agop, după valurile astea aş zice că am ieşit în Mediterană; mai departe, Allah cu mila!

Farul pe care îl văzuse adineaurea rămăsese în urmă, iar în faţă nu se mai vedea nici unul.

— Şi dacă ne rătăcim? stărui armeanul. Dacă ne prinde furtuna?

Bucătarul ridică nasul şi adulmecă în aer. Furtună? Pînă una alta, vîntul se mai potolise, ba chiar părea că îl cuprinde lenea, deşi pe mare se fugăreau încă valuri lungi cît lăţimea Bosforului. Dar sub această linişte înşelătoare, Ismail simţea mocnind forţe ascunse. Ceasul arăta trei dinspre ziuă şi ar fi trebuit să fie lumină; cu toate astea, marea rămînea întunecată, iar orizontul se chinuia sub nori negri, care pîndeau răsăritul soarelui să-l sugrume.

— De, furtună s-ar putea să fie! zise bucătarul, fără să-şi ascundă teama.

Peste un ceas, cînd în sfîrşit începu să se facă lumină, vîntul se prefăcuse într-o briză moartă, care se legăna în pupa „Speranţei", ca o trenă mîncată de molii, bîjbîind printre valuri, nehotărîndu-se să-şi aleagă drumul. Dar dacă cineva ar fi privit barometrul, ar fi văzut că în această oră acul lui coborîse cu vreo patru linii şi părea hotărît să înghită tot cadranul.

Acum, că se luminase, piratul spînzurat de crucetă se vedea limpede, cu ochii holbaţi şi cu limba scoasă, legănîndu-şi picioarele deasupra punţii, ca şi cînd ar fi vrut să-şi facă vînt în capul călătorilor.

— Efendi Ismail, ce facem cu el, că parcă se uită la mine?!

Ismail se scărpină în creştet; nu că-i era de spaima armeanului, dar acum, vara, cum era să ţină un mort pe punte, mai mult de două zile?

— Stai tu la cîrmă, şi cînd ţi-oi striga, învîrteşte-o la dreapta, zise, luînd o hotărîre. Eu mă urc pe catarg, să-i tai ştreangul.

— Ce-are de-a face ştreangul cu cîrma?

— Cine nu ştie, aşteaptă să vadă! răspunse Ismail, cu înţelepciune.

Zicînd acestea, se cățără pe grijele, încălecă pe crucetă și se tîrî spre locul de unde atîrna frînghia.

— Pune cîrma la dreapta! porunci, pregătindu-și cuțitul.

Agop îi îndeplini porunca, bîțîind ca de friguri — și „Speranța“ se roti ascultătoare, pînă ce se așeză de-a lungul valurilor; tangajul de pînă atunci se prefăcu în ruliu, și spînzuratul, în loc se se legene de-a lungul punții, începu s-o ia de-a latul. Ismail pîndi clipa prielnică și reteză ștreangul, dintr-o lovitură, tocmai cînd, în legănarea lui, mortul atîrna deasupra valurilor.

— Păzea, să nu te stropească! îi strigă armeanului.

Acesta își acoperi ochii cu palmele, chircindu-se deasupra cîrmei, ca și cum s-ar fi așteptat ca piratul să-i cadă în creștet. Nu se auzi decît o plescăitură — și pe urmă se făcu liniște.

Ismail dădu să coboare, cînd deodată se opri, cu ochii în urmă

— Vine o corabie! strigă, cuprins de bucurie. Auzi, bre, Agop? O corabie cu două catarge. Acum o să căpătăm și demîncare, o să aflăm și drumul! Am scăpat de orice grijă! Ia coboară în cabina căpitanului și vezi că mai este un ochean acolo.

— Dar n-o fi rămas vreun pirat ascuns pe sub paturi?

— Și ce, ți-e frică să te iei cu el la trîntă? răspunse bucătarul, pus pe glumă.

Deși vîntul aproape murise, corabia din urmă se apropia așa de repede, de parc-o mînau duhurile. Dincolo de ea se ridicau nori negri și marea, care aici se albăstrise, părea vînătă și învolburată, răscolită de cine știe ce diavoli ascunși în adîncuri. Pînzele „Speranței“ începură să fluture, neliniștite, așa, fără nici o pricină.

„Ce-o mai fi și asta?“ se întrebă bucătarul, mirat de iuțeala corăbiei străine.

Apoi deodată își dădu seama că se pornise furtuna, pornise de undeva, din Egee, se furișase cenușie printre insule, se răsfirase peste Mediterană, și-acum se apropia vijelioasă, ridicînd pe sus corabia străină.

„Ăștia-s nebuni, sau n-au întîlnit niciodată o furtună!“ își zise, văzînd că marinarii necunoscuți veneau cu toată velatura, ca și cînd ar fi fost hotărîți să nimerească de-a dreptul pe gurile iadului.

Armeanul urcă scările, mai înzdrăvenit, cu ocheanul în mînă.

— Bre Agop, hai să coborîm pînzele, că nu-i a bună. Rămînem numai cu focul și cu trinca, altminteri...

Aici, Agop, care se uita cu ocheanul în urmă, ca unul dornic să vadă o clipă mai devreme de unde-i venea scăparea, scoase un strigăt de spaimă:

— Corabie de pirați!... Efendi Ismail, ai milă, ascunde-mă undeva să nu mă prindă!

Bucătarul îi smulse ocheanul din mînă, privi corabia de care nu-i mai despărțea nici jumătate de milă —și simți puținul păr din creștet făcîndu-i-se măciucă deasupra cucuiului. Pe catargul din față se vedea fluturînd steagul negru al piraților, cu capul de mort și cu cele două ciolane hîde, semnul morții fără mîntuire. La prova parcă se și zăreau cîțiva oameni, aplecați peste parapet, cu puștile, gata să înceapă măcelul. Măcar dac-ar fi fost din cei cu iatagane! Cu pușca lui și cu încă un pistol, pe care-l știa în cabina căpitanului, poate ar fi izbutit să-i țină departe. Dar așa? Hotărît că nu mai era nici o scăpare!

— Unde mă ascunzi, efendi Ismail, unde mă ascunzi, fie-ți milă de mine! se văicărea armeanul, frîngîndu-și mîinile.

În clipa aceea, furtuna se năpusti în pînze, mugind, și „Speranța“ își înfipse bompresul în apă, sfîrtecînd valurile, ca un rinocer fugărit de flăcări în jungla incendiată.

La prima rafală, corabia piraților rămase cu o sută de pași în urmă.

Ismail puse mîna pe cîrmă și scoase un strigăt de bucurie. Acum nu-i mai păsa de furtună, nu-i mai era teamă că vîntul ar putea sfîșia pînzele, ar putea rupe catargele. Cu fiecare rafală care făcea să geamă corabia, să șuiere sarturile, pirații rămîneau mai departe, înconjurați de neguri și acoperiți de spumă, pînă ce nu se mai văzură decît pînzele, gata să zboare fîșii, risipite în toate vînturile.

— Bre Agop! strigă, încleştat pe cîrmă. Ţin-te zdravăn, să nu te prindă leşinul, c-am mîntuit cu piraţii. Acum rămîne să ne luptăm cu furtuna!

In urmă, la orizont, se vedeau fulgere, dar nu se auzeau tunetele, fiindcă însăşi marea, de la un cap pînă la altul, era numai tunet. Valurile creşteau cît munţii şi „Speranţa" se ridica pe creste gemînd din vîrful catargelor pînă la chilă, ca apoi să se prăbuşească în prăpăstii înspumate, de unde ai fi zis că nici o putere n-o s-o mai ridice. Dar iată, un nou munte se ivea în faţă, o nouă creastă albă, parcă bîntuită de viscol — şi bompresul, înfipt în inima ladului, se scutura de diavoli, nădăjduind să găsească sus îngeri. Numai că îngerii fugiseră pînă la unul, cu aripile jumulite de furtună, şi pe toată întinderea mării, alt stăpîn nu era decît Belzebuth cu oştile sale.

— Ce ne facem, efendi Ismail, ce ne facem, că nu mai e scăpare! gemea armeanul, căzut în brînci pe punte, alături de cîrmă.

Totul în jur era negură, vuiet, muget, trosnet şi deznădejde. Numai Ismail, cu mîinile înţepenite pe cavile, părea că nu ţine seama de încrînceneala uraganului. Nu navigase niciodată cu „Speranţa" pe furtună, dar nici nu-şi închipuise că o corabie ar putea să răstoarne munţi de apă, fără ca măcar un strop să cadă pe punte. Din cînd în cînd îşi arunca ochii în urmă; corabia piraţilor se vedea tot mai departe, tot mai hărţuită, numai că afurisiţii nu coborau nici o pînză şi îşi continuau drumul, pesemne hotărîţi să-şi pună capăt zilelor.

Goeleta goni toată ziua — goni „cu furtuna", cum zic marinarii — fiindcă altceva n-ar fi putut să facă nici un căpitan şi nici un echipaj din lume. A încerca să schimbe drumul, ar fi fost o nebunie — şi apoi, Ismail nici nu ştia la ce-ar fi făcut una ca asta, de vreme ce habar n-avea de portul unde trebuia să ajungă. Uraganul venea de la nord şi el ţinea capul către sud, gata să facă înconjurul pămîntului, dacă marea n-ar fi avut un capăt sau dacă furtuna nu s-ar fi potolit niciodată. Seara, din corabia piraţilor nu se mai vedea nici urmă.

— Scoală de-acolo, bre Agop, şi adă-mi o bucată de slănină! Hai, că nu mai e nici un pirat pe aproape.

Armeanul coborî scările de-a buşilea şi se întoarse în acelaşi chip, chinuit de greţuri şi dureri în pîntece, spre mulţumirea lui Ismail, care nu se mai vedea nevoit să împartă pe din două bruma de slănină şi de băutură.

Peste noapte, acul barometrului, care scăzuse necontenit, se opri, şi uraganul, fără să se domolească, nu crescu mai mult. Bucătarul stătea la cîrmă, fără să se gîndească la nimic, fără să numere munţii de apă străbătuţi, fără să audă marea mugind, strîngînd cavilele timonei în mîini, cu nepăsarea încleştată cu care strîngi grumazul unui vrăjmaş răpus.

Furtuna ţinu şi a doua zi, sub cerul cenuşiu şi greu, ca un clopot de plumb. Din zori pînă la apus nu se văzu nici o corabie, nici un vapor, nici măcar o dîră de fum. Corăbiile şi vapoarele stăteau cuminţi prin porturi, iar piraţii desigur se înecaseră de mult, căci nici cea mai iscusită mînă n-ar fi putut să-i întoarcă din drum, să-i ducă undeva la adăpost şi să-i lase înjurînd că le scăpase prada din mîini.

Peste noapte, furtuna se potoli, în sfîrşit, iar în zori, cînd soarele răsări pe cerul limpede, cum nu te-ai mai fi aşteptat să-l vezi nicicînd, în faţa „Speranţei" se ridică din valuri o nesfîrşită coastă de nisip arămiu.

Ismail privi prin ochean ţărmul pustiu. Undeva, spre apus, se vedea un pîlc de palmieri, legănîndu-şi umbrele verzi sub ultimele adieri de vînt, ca şi cum le-ar fi urat corăbierilor bun venit.

— Bre Agop, să zici că n-ai noroc! strigă cîrmaciul, rîzînd. Ai plătit pînă la Pireu şi uite că te-am adus în Africa, fir-ai tu să fii!

Apoi, pînă la ţărm nemaifiind mult, aruncă ancora, coborî pînzele, le strînse pe ghiuri, se încredinţă că hambarul era bine închis, încercă încă o dată zăvorul tambuchiului, întinse o tendă lîngă catargul mic, ca să aibă umbră la somn, şi se întinse pe punte, cu mîinile sub căpătîi. Păcat că n-avea luleaua să pufăie puţin înainte de a adormi!

— Pînă mîine dimineață să nu mă scoli, că altfel te dau la rechini! îi porunci lui Agop.

— Sînt rechini pe-aici? întrebă armeanul, uitîndu-se speriat în jur.

— Cu duiumul! Așa că, ai grijă cum te miști!

Pregătindu-se de culcare, bucătarul își scoase mai întîi îmbrăcămintea lui Spînu, că era mare căldură — și atunci simți în buzunarul dinăuntrul giubelei o hîrtie foșnind. Deși pica de somn, curiozitatea îl împinse să vadă ce-o fi. Deci scoase hîrtia, care părea o scrisoare umplută cu slove grecești de mîna stîngace a unui om nedeprins la scris, căscă și se întinse pe punte, citind:

„Căpitane, să te țină tartorul sănătos și să te văd în curînd venind, că se împlinește anul de cînd n-ai mai fost pe la noi. Fiindcă Selim pleacă în Arhipelag, cu porunca pe care o știi, îți trimit vești de la Musarah, ca să fii liniștit..."

Aici Ismail se opri, ostenit. Ce naiba era numele ăsta, Musarah, că parcă auzise de el? Să fi fost nume de om, de oraș, sau poate un golf — tii! — cum de nu-și putea aminti?... Dar la urma urmelor, ce-l privea pe el scrisoarea piratului, mai cu seamă că somnul îl apăsa în creștet ca un turban de plumb?

Pe jumătate toropit, turcul dădu să împăturească hîrtia și s-o pună la loc; în clipa aceea, un ochi îi mai alunecă în treacăt asupra ei, și el tresări.

„Corabia e gata de două luni, căpitane — scria în acel loc — și nu așteptăm decît porunca încotro să pornim..."

Ismail se ridică într-un cot, de data asta cu amîndoi ochii deschiși vii, să zici că-i pierise orice urmă de somn, din cot se săltă într-o rînă, tot citind, din ce în ce mai aprins, pînă ce sări în picioare și începu să strige, parcă ieșit din minți:

— Măi Agop, tu știi ce-am găsit?... Tot Coranul nu face cît un rînd de-aici!... Allah, Allah, fii înțelegător și-am să mă pocăiesc dacă am greșit!... Măi Agop, ce-o să se bucure căpitanul cînd o auzi!...

Nespus de tulburat și de fericit, bucătarul „Speranței" coborî în cabina de la pupa, ascunse scrisoarea sub cărțile

lui Anton Lupan, pe un raft, socotindu-l drept locul cel mai ferit, apoi ieși pe punte și încă o vreme umblă de colo pînă colo, bălăbănind din mîini, rîzînd, oprindu-se uneori în fața lui Agop și zgîlțîindu-l, încît acestuia i se părea că turcul a înnebunit.

— Măi Agop, grozav o să se bucure căpitanul! O să aibă de ce să-i mulțumească lui Ismail!

Dar osteneala care se adunase în trupul lui în atîtea zile de zbucium, îi înfrînse bucuria după un timp și bucătarul, lăsîndu-se pe punte în locul pregătit dinainte, umbrit, se prăvăli în somn, ca într-o prăpastie fără fund, cît miile de valuri întîlnite în drum, puse unul peste altul, parte spre iad, parte spre cer, că altfel, numai cerul sau numai iadul nu le-ar fi încăput.

Se știe că spaima face să-ți pierzi și foamea, și somnul și orice alte dorinți ale trupului și ale inimii. Dar vine o clipă cînd, încercat peste măsură, trupul își cere drepturile lui, și atunci, dacă nu-i dormit de patru zile, omul cel mai fricos din lume nu-și mai poate înfrînge somnul, chiar dacă simte în jur o mie de primejdii și o sută de rechini.

Ce atîta vorbă? Marea era liniștită, vîntul se dusese în pustiul Libiei, soarele începea să dogorească, și pirații nemîncați și nebăuți toropeau în cabina de la prova și în magazie, dacă nu chiar muriseră între timp. O jumătate de oră după ce Ismail adormise, pe Agop îl cuprinse somnul și căzu lat pe punte, uitîndu-și și avutul, și toate primejdiile.

Pe la ceasul prînzului, cînd soarele îi ajunse în creștet, făcînd să-i fiarbă creierul, armeanul se trezi, sări în picioare și rămase trăsnit: corabia piraților, parcă ieșită din adînc, era în fața lui, la cîteva sute de pași, și se apropia încet, împinsă de ultimele adieri ale vîntului.

— Efendi Ismail!

— Ce-i, Agop, ți s-a făcut de rechini?

— Efendi Ismail, pirații!

Bucătarul se ridică într-un cot, frecîndu-se la ochi.

— Bre, tu ai năluciri!

Dar în clipa aceea văzu corabia cu capul de mort pe catarg — şi înlemni.

— Să coborîm barca şi să fugim la ţărm! zise armeanul, dîrdîind.

— Prea tîrziu! Acum nu mai putem decît să luptăm şi să murim!

— De ce să luptăm, efendi Ismail? Dumneata eşti singur, iar ei îs mulţi. Să le cerem îndurare, le dau jumătate din avutul meu — numai să ne lase vii.

Ismail nu-l asculta; luă puşca de jos, că o ţinea totdeauna cu el, se duse la prova şi se piti după parapet, uitîndu-se pe deasupra numai cu un ochi, în aşteptarea clipei cînd să tragă primul foc, bine ţintit.

Corabia piraţilor se apropia încet, încărcată cu fel de fel de pînze, întinse iscusit în fiecare loc unde putea fi prinsă o adiere de vînt. Bucătarul rămase cu gura căscată, minunîndu-se de această dibăcie, uitînd că avea în faţă vrăjmaşii cei mai de temut. Dar cînd piraţii ajunseră la vreo sută de paşi, începu să clipească din ochi, crezînd că totul este vis.

— Asta-i „Penelopa"! strigă, uitînd să mai stea pitit. Chiar dacă ar mai fi încă o „Penelopă" în Arhipelag, asta-i cea pe care am pictat-o eu!... Ia te uită; kir Iani s-a apucat de drăcii!

În clipa aceea, pe puntea „Penelopei" cîţiva oameni se ridicară în picioare, cu puştile în mîini. Ismail auzi o împuşcătură şi glonţul îi piui pe la urechi. Agop gemu în spatele lui, după care se prăbuşi.

— Predaţi-vă! izbucni un glas, tunînd. Haide, toată lumea mîinile sus, cît nu e prea tîrziu!

„Dar ăsta-i căpitanul nostru!" îşi zise bucătarul, fără să mai priceapă nimic.

Şi începu să facă semne prieteneşti din mîini.

Cîteva clipe mai tîrziu, cele două corăbii erau alături, bord la bord, şi noii veniţi îl înconjurară pe Ismail, care de care mai nedumerit.

— Unde-i Spînu? întrebă Anton Lupan, uitîndu-se în jur.

Bucătarul arătă spre hambar.

— Estem aici, dar poate am murit, că n-am mîncat ioc, răspunse, revenind la graiul ghiaur. Sîntem toţi cinci aici, unul am spînzurat Spînu — eu am dat în mare, bîldîbîc!

— Bine, păgînule — sări Gherasim, neştiind dacă să-l îmbrăţişeze sau să-l ia în pumni — atunci de ce-ai fugit cînd ne-ai văzut?

— Eu nu de voi fugeam, fugeam de asta care este sus! răspunse bucătarul, arătînd steagul cu cap de mort, care în lipsa vîntului atîrna pleoştit pe catarg.

Oamenii întoarseră capul şi rămaseră încremeniţi.

— Steagul piraţilor! se auzi un glas bîiguind.

— Cine l-a ridicat? întrebă Anton Lupan crezînd că-şi iese din minţi.

Kir Iani, care rămăsese pe puntea celeilalte corăbii, se îmbujoră aşa de tare, că pînă şi ţepii din obraz i se făcură roşii.

Anton Lupan se repezi la el şi-l înghesui în parapet.

— Ce-a fost asta, căpitan Iani? Eşti bun să ne spui?

— Da, eu l-am ridicat! mărturisi căpitanul „Penelopei", neştiind dacă să-l înfrunte sau să se facă mic.

— Şi poţi să mă lămureşti ce-ai urmărit?

— Urmăream să ne vadă vreun vapor de război şi să ne captureze, ca să scap de voi.

Ajungînd aici, din moale, kir Iani se făcu băţos:

— Că eu aveam treabă la Pireu, nu în Africa! De ce mi-aţi răpit corabia, piraţilor?

Echipajele celor două corăbii începură să rîdă în hohote; ai fi zis că rîdea şi Negrilă, cum sărea vesel de pe o punte pe alta. Numai Adriana, care nu înţelegea toate vorbele, clipea din genele-i lungi, uitîndu-se întrebătoare la ei.

Strigătele de veselie îl făcură şi pe Agop să deschidă ochii, tocmai în clipa cînd dincolo, Haig îşi scotea capul negricios pe gura tambuchiului. Cei doi fraţi se priviră cu nedumerire, se recunoscură şi se repeziră unul la altul.

— Haig, tu să fii oare?

— Agop! Nu te-au spînzurat piraţii?

Apoi îşi aruncară priviri bănuitoare.

— N-ai pierdut nimic? întrebă Agop, în şoaptă.

— Numai vreo două covoare: giuvaerurile sînt toate. Tu ai totul cu tine?

— Totul; s-au rătăcit numai nişte pietre, dar din cele false; la celelalte, aşa neşlefuite, nu se uită nimeni.

Nu semănau de loc cu acea vietate hrăpăreaţă care face prăpăd în mările din sud, dar ceva în făptura lor amintea, într-un anumit chip, de nişte rechini bătrîni.

În timp ce armenii vorbeau astfel, şoptit, Ismail îşi povestea păţaniile.

— Aveam de gînd să ne descotorism de tine, zise Anton Lupan, la urmă. Dar fiindcă te-ai purtat vitejeşte...

— Asta cine estem? întrebă bucătarul, uitîndu-se chiorîş la Adnana.

— O fată de ispravă! Dacă n-ar fi fost ea să ne spună gîndurile lui Spînu şi să luăm drumul Alexandriei, pe la insula Stampalia, poate nu ţi-am fi găsit niciodată urma. Ei, dar hai să nu pierdem vremea de pomană. Ai ceva demîncare, că sîntem prăpădiţi?

— Voi prăpădeam acum! Eu prăpădeam de mult! Patru zile mîncam slănină, care nu dam voie Coranul.

— Şi cum, cambuza e goală?

— Goală ca burta lui Ismail, cînd veneam ramazan!

Anton Lupan privi cu binoclul în zare; spre apus, coasta nisipoasă începea să se înalţe şi, departe, între palmierii adormiţi sub soare, se vedeau cîteva case, albe, albastre şi galbene.

— Trebuie să fie satul Bir-Sanjé, aproape de graniţa libiană. Să aşteptăm vîntul, pe urmă o să mergem acolo, după ceva demîncare. Ce-ai zice de un berbec fript în spuză, Ismaile?

Bucătarul înghiţi în sec, gata să-şi mănînce limba, aşa nefriptă şi fără sare.

— Dar pînă atunci, să facem ordine pe punte, că ajunge atîta harababură. Kir Iani, din clipa asta îţi dau corabia în primire. Te sfătuiesc să nu te mai bizui pe ea multă vreme, că-i putredă ca o buturugă uitată în pădure, dar, dacă vrei să ştii, de data asta a mers cu zece mile pe oră. Pentru ocol şi pentru întîrziere, sper că o să te despăgubească armeanul dumitale!

— Că de al nostru, să n-ai dumneata grijă! adăugă Gherasim, rînjind amarnic.

Cei doi fraţi se uitară unul la altul şi se cocoşară.

Echipajul lui Kir Iani părăsi puntea „Speranţei". Adnana puse piciorul peste parapet, apoi se uită înapoi, şovăitoare.

— Tu rămîi cu noi, o opri Anton Lupan, apucîndu-i mîna. Ţi-am făgăduit să te ducem acasă, la Marsilia.

Ochii fetei se luminară.

— Atunci... Atunci mă duc să-mi iau lucrurile de la monsieur Iani.

Şi, proptindu-şi o mînă în parapet, îşi aruncă picioarele prin aer, rostogolindu-se zglobie pe puntea vecină.

În acest timp, echipajul „Speranţei" deschisese tambuchiul şi magazia şi-i scosese afară pe cei cinci piraţi leşinaţi de foame.

— Cu ceilalţi ce facem, domnule? întrebă Ieremia. Îi lăsăm de prăsilă lui kir Iani?

— Nu; eu zic că-i mai bine să lucrăm cu toptanul. Căraţi-i pe toţi încoace; altminteri te pomeneşti că scapă şi iar li se înmulţeşte neamul!

Agop, care găsise vreme să cotrobăie prin cabină, ca să-şi adune avuţiile risipite şi să închidă capacul cuferelor, urcă scările şi se năpusti în magazie. Vederea covoarelor împrăştiate, pe care piraţii se tolăniseră cu neruşinare, îi făcea rău la inimă.

— Efendi Agop, — întrebă Ismail în limba sultanului, apropiindu-se şi arătînd covorul de Brussa, cel cu amintirile, — ăsta e al dumitale?

Agop nu băgă de seamă că bucătarul îl domnea iarăşi.

— E al meu, fireşte! Auzi întrebare!

— Şi de unde îl ai?

— Cum să ţiu minte de unde am cumpărat fiecare covor, că nu vezi, sînt multe?!

— Dar cît l-ai plătit, ţii minte?

— Mult! Zece lire!

— Efendi Agop, de ce minţi? Vrei să te dau pe mîna lui Spînu? Ai plătit numai trei lire!

— Şi ce, e treaba dumitale?

— Da, vreau să cumpăr covorul, să-l trimit la Stambul cu kir Iani.

— Poftim! Ţi-l vînd cu cincisprezece lire!

Gherasim, care se afla pe aproape, coborî în magazie, strînse covorul şi i-l întinse bucătarului.

— Ţine-l, Ismaile! Socoteala o s-o facem la urmă.

— Cînd la urmă? gîfîi armeanul.

— Ai răbdare, că trebuie să vorbim multe, dar nu-i timpul acuma... Măi băieţi, ia daţi-le tîlharilor ăstora cîte o cană cu apă, altfel se prăpădesc înainte de vreme.

Piraţii zăceau pe punte, aproape fără simţire, aşa că pînă una-alta, nu se mai osteniră să-i lege, ci îi lăsară slobozi ca pe nişte stîrvuri în putrezire.

Mihu se apropie de Ismail, cu o lulea în mînă.

— Nene Ismaile, asta e a dumitale? Am găsit-o colea, pe punte!

Bucătarul scoase un strigăt de bucurie:

— Allah-Allah! Mult doream tutunul!

Şi după ce îşi îndesă luleaua, începu să pufăie mulţumit, scoţînd fum ca pe coşul vaporului. Să-şi regăsească deodată şi luleaua şi covorul, era mai mult decît ar fi putut aştepta de la Allah orice credincios din lume!

Peste vreo două ore, vîntul, care fugise în deşertul Libiei, se arătă înapoi la ţărm şi încreţi apa mării, mirat să vadă cele două nave în locul unde le lăsase, ca şi cînd n-ar fi ştiut, el a toate făcătorul, spaima şi nădejdea oricărui corăbier din lume, că în lipsa lui o corabie e mai neputincioasă decît ologul căruia i-ai luat cîrjele din mînă!

Lanţurile ancorelor începură să trosnească, pînzele se ridicară pe catarge, şi „Speranţa", urmată cu furie de kir Iani, porni de-a lungul ţărmului...

La Bir-Sanjé, cele două echipaje se ospătară cum nu se mai ospătaseră de multă vreme, se desfătară la umbra palmierilor, încărcară şi apă proaspătă şi provizii — toate astea făr' de parale, ci în schimbul cîtorva şaluri de mătase, pe care Gherasim le scoase, ca un început de dijmă, din calabalîcul armenilor, parte dreaptă de la fiecare, ca să nu supere mai tare pe vreunul.

Aproape de ţărm apa era adîncă, aşa că ancoraseră numai la cîţiva stînjeni, pe un fund limpede ca al pîrîului de munte. Pe bord nu rămăsese nimeni — la ce să rămînă, cînd puntea se vedea ca în palmă şi Ieremia era colea, cu flinta lui năzdrăvană? Numai Ismail, mai tîrziu, după ce îşi făcuse slujba de bucătar, frigînd un berbec african în spuză şi îşi îndestulase şi el pîntecele spurcat cu slănină, se duse să se culce în cabina de la prova, simţindu-se mai bine acolo decît la lumină, în gălăgia ghiaurilor.

Pe înserat, oamenii coborîră pe plajă, înconjuraţi de copii tuciurii în pielea goală, se urcară în bărci şi îşi luară rămas bun de la ţărmul Africei...

O ultimă întîmplare tulbură liniştea acelei zile, pesemne ca o încununare a crîncenelor încercări pe care le înfruntaseră pînă acuma. Soarele cobora în spatele palmierilor şi la umbra ţărmului marea albastră se întunecase, făcîndu-se vînătă. Simţind că oamenii fac pregătiri de plecare şi că de acum înainte nu va mai fi rost de fugă, Spînu începu să se frămînte, aruncînd în jur priviri pline de spaimă.

— Căpitane! gemu piratul, văzîndu-l pe Anton Lupan în preajmă.

— Ce vrei?

— Unde ne duceţi acuma?

— La Pireu.

— Ne dai pe mîna judecătorilor?

— Dar cum ai vrea altfel?

Spînu îşi frecă gîtul, cu o mişcare pe care n-o poruncise creierul lui mîinilor.

— Căpitane, gîfîi el, încercînd să se ridice într-o rînă. Ce cîştigi dumneata dacă o să ne spînzure? Dă-mi drumul şi...

La auzul acestor cuvinte, obrazul lui Anton Lupan se făcu vînăt şi, fără să vrea, ridică pumnul.

— Dă-ne drumul, mie şi lui Huseim, — continuă piratul, ferindu-se, — şi-ţi spun unde este franţuzul!

— Care franţuz? întrebă căpitanul „Speranţei", de data asta obrazul pălindu-i.

— Pierre Vaillant, prietenul dumitale!

Oamenii, care se adunaseră în jur, rămaseră înlemniți, numai ochii mișcîndu-li-se în cap, privind parcă fără înțelegere, cînd la căpitanul lor, cînd la Spînu.

Anton Lupan se aplecă spre pirat, și-l apucă de grumaz, tremurînd:

— Pierre Vaillant? N-a murit?

— Nu! Și dacă îmi dai drumul, îți spun unde-l poți găsi.

— Nu minți? Ce dovadă poți să-mi aduci că nu l-ai ucis?

Spînu arătă spre Huseim:

— Uite, el l-a văzut!

— Alt martor nu ți-ai găsit? întrebă batjocoritor Anton Lupan, în timp ce o sumă de gînduri se învălmășeau în capul lui.

Era oare adevărat că Pierre Vaillant trăia, că Spînu îl ținea undeva ascuns și cu o singură vorbă a lui ar fi aflat acel loc, ca să-și regăsească în sfîrșit prietenul de atîți ani dispărut? La Stambul fusese sigur că-l va regăsi, tot așa cum o săptămînă mai tîrziu se încredințase că Pierre Vaillant a murit. Care era adevărul și cum putea să-l afle, ce-i rămînea de făcut?

— Ceilalți nu știu nimic, — urmă Spînu, răspunzînd la întrebarea lui. Nu dau niciodată toate pe mîna lor, dar crede-ne pe mine și pe Huseim!

Auzind aceste cuvinte, ceilalți pirați se smuciră de jos și dacă n-ar fi fost echipajul aproape, s-ar fi repezit cu toții asupra căpeteniei lor.

— Da, scrîșni unul din ei. Știam că te ascunzi de noi — și-acum ai fi mulțumit să ne vezi pe noi spînzurați; dar să scapi tu!

— Ce faci, căpitane? întrebă Spînu, ca și cînd nu i-ar fi auzit.

Văzuse tulburarea lui Anton Lupan, vedea frămîntarea lui acum și era sigur că l-a biruit.

— Uite, — continuă el, aproape despovărat de spaima care îl stăpînise la început, — dă-ne drumul să ne ducem pe țărm, mie și lui Huseim, nu-ți cerem nimic să luăm cu noi, și-ți spun locul unde îl poți găsi.

Căpitanul „Speranței" rămase cîteva clipe împietrit; nu-și dădea nimeni seama ce se întîmplă cu el, toți erau buimăciți, numai Adnana, care îl privea neștiutoare, fiindcă înțelegea prea puțin limba grecească vorbită de ei, simțea că e mare frămîntare în sufletul lui.

— Nu! rosti înăbușit Anton Lupan, după un timp. Orice ar fi în joc, nu am dreptul să-ți dau drumul. Asupra sorții voastre numai judecătorii vor hotărî!

— N-ai să-l mai găsești niciodată pe Pierre Vaillant! scrîșni Spînu.

— Dacă trăiește într-adevăr, am să-l găsesc, chiar fără ajutorul tău. Dar nădăjduiesc că în fața judecății tot ai să spui.

— De ce? Ca să-mi pună un ștreang mai bun?

Căpitanul nu-l mai ascultă, ci se întoarse spre ai săi, ascunzîndu-și tulburarea care îl stăpînea, făcînd să se învălmășească o mie de gînduri în cap și o mie de simțăminte în sufletul lui.

— Hai, băieți, ridicați ancora!

Gherasim cu Mihu se repeziră să desfacă pînzele de pe ghiuri, pe cînd Cristea Busuioc se îngrijea de foc și de trincă, întrebîndu-se cum naiba nu se trezea bucătarul în forfota dinaintea plecării; dar nu îndrăsnea să-l strige, fiindu-i pe atît de tăcută și de sfioasă firea, pe cît era el de falnic și de semeț la statură.

In acest timp, Haralamb și cu Ieremia trăgeau ancora, opintindu-se în manelele cabestanului.

— Ancora la pic! vesti primul, ștergîndu-și nădușeala de pe frunte.

Asta însemna că lanțul tras la bord se ridicase de pe fundul mării, prova „Speranței" alunecase pe apă, venind pînă deasupra locului unde zăcea ancora — și acum, la prima smucitură a cabestanului, legătura cu uscatul era ruptă, corabia putea să-și ia drumul.

— Ridicați focul și trinca! strigă Anton Lupan, punînd mîna pe cîrmă. Hei, dar ce, Cristea Busuioc a rămas singur? Unde-i Ismail, haimanaua?...

In clipa aceea, cînd Haralamb tocmai se pregătea să-i dea o gură bucătarului, în bordul stîng se auziră două

plescăituri, una după alta, și Adnana scoase un strigăt de spaimă.

— Ce s-a întîmplat ? întrebă căpitanul, lăsînd cîrma.

Fata își apăsă mîna pe inimă :

— Spînu !... Spînu și Huseim au sărit în apă. Uite-i !

Două dîre de spumă tulburau fața mării, îndreptîndu-se spre mal cu o repeziciune uimitoare. Ieremia lăsă cabestanul și puse mîna pe pușcă.

— Stai, nu-i ucide ! îl opri căpitanul, fiindu-i în clipa asta foarte scumpă viața lui Spînu. Așteaptă să ajungă la țărm și p-ormă șuieră-le să se oprească. Voi ceilalți coborîți repede barca !

Nu apucă să-și termine vorba, cînd copiii de pe țărm o luară la fugă, scoțînd strigăte de spaimă. De-a lungul malului aluneca fulgerător, dar cu o liniște majestuoasă, fără să tulbure fața mării, ca și cînd ar fi fost numai o umbră, spinarea unei dihănii fioroase. În spatele ei se vedea încă una, apoi a treia — grăbindu-se să taie calea fugarilor.

— Rechinii ! strigă Adnana, acoperindu-și ochii.

Anton Lupan o cuprinse de umeri și o trase deoparte, ca și cum ar fi vrut s-o ferească de priveliștea înspăimîntătoarei întîmplări care avea să se petreacă.

În clipa aceea, primul rechin țîșni înainte, lovi apa cu coada și se întoarse pe spate, arătîndu-și burta albă. În volbura care răscoli unda se auzi un răcnet de moarte, marea începu să fiarbă, înroșindu-se, într-o zvîrcolire deznădăjduită. În clipa următoare deasupra nu mai rămaseră decît vîrtejuri potolite și o pată întinsă de sînge.

Celălalt fugar se aruncă în lături, vru să se întoarcă spre corabie, scoțînd strigăte de spaimă, dar îndată, al doilea rechin lovi apa în preajmă-i, se întoarse pe spate — și, căscîndu-și gura hrăpăreață, îl trase în adîncuri, lăsînd deasupra numai volbura purpurie.

Pirații ceilalți priveau pe deasupra parapetului, cu mîinile încleștate în copastie, cu ochii holbați de spaimă.

Ieremia își scutură un fior și puse flinta deoparte.

— Iată judecata dreaptă ! zise încet, ca pentru sine.

Dar în liniștea grea care se lăsase, fiecare îi auzi șoapta și îl scutură același fior de groază.

Volbura mării se potolise, petele de sînge se întindeau, se topeau pe valuri, ca răsfrîngerile ruginii ale apusului.

Anton Lupan își dădu abia acum seama că o ținea pe Adnana în brațe. Fata tremura din tot trupul, cu ochii ascunși în palme.

— Adnana ! îi zise, mîngîindu-i obrazul. Se întîmplă în viață lucruri și mai sîngeroase.

— Știu !... Știu asta de opt ani de zile ! Dar el a sfîrșit prea repede. Așa nu și-a plătit toate blestemățiile !

Și Anton Lupan văzu în ochii ei fulgerarea unei uri cumplite.

— Și-acum ce-o să facem, domnule ? întrebă Gherasim, apropiindu-se, cu fața înspăimîntată, cît era el de obișnuit cu toate. Cine-o să ne mai spună cum să-l găsim pe prietenul dumitale ?

— Nu știu, Gherasime ! Dar de găsit o să-l găsim, chiar dac-ar trebui să răscolim toate mările și oceanele !

Rostise în așa fel aceste cuvinte, încît cîrmaciului nu-i mai rămase nicio îndoială.

Apoi Anton Lupan se întoarse spre prova, stăpînindu-și toate tulburările și porunci cu glasul căpitanului :

— Haideți, băieți, terminați cu ancora !

„Speranța" se roti spre miazănoapte, gînditoare și nedumerită, în timp ce Ismail ieșea pe tambuchiul de la prova, frecîndu-se la ochi, mirat că se făcuse seară. Hei, multe din cele ce vor urma s-ar fi petrecut altfel dacă în clipele dinainte n-ar fi lipsit de pe punte tocmai bucătarul, cel ce găsise acea scrisoare în giubeaua lui Spînu !

Acum soarele apunea în spate și marea părea o baie de sînge.

CAPITOLUL XIV

Altfel de primejdii

Începea să se lumineze de ziuă, a treizecea zi de cînd „Speranța" se lupta cu vîntul de nord, să se apropie de Pireu, peste Mediterană.

Îi trebuise numai patru zile corăbiei să ajungă de la Skantsura la Bir-Sanjé, pe coasta africană, — și într-o lună împlinită nu izbutise să facă înapoi nici trei sferturi drumul, fiindcă abia se apropia de Egee.

Bătea același vînt de treizeci de zile, dinspre Arhipelag, oprindu-se la răstimpuri și dînd nădejdi corăbierilor c-o să se rotească măcar cîteva carturi, să nu-l mai aibă în prova, dar, după o scurtă odihnă, se pornea iarăși, făcîndu-i pe toți să strîngă pumnii și să blesteme.

Navigau astfel în volte, „strîngînd" vîntul cît se putea mai bine, tăind zig-zaguri mari peste Mediterană, o zi îndreptîndu-se spre nord-est, spre nord-vest ziua următoare, dar jumătate din cîștigul lor asupra mării se pierdea, fiind mare deriva și tot împingîndu-i în urmă. Barem „Penelopa", care avea liniile mai greoaie și velatura nu tot așa de bună, deși pornise o dată cu dînșii, se pierduse de multă vreme în zare, poate orbecăind și-acum, neputincioasă, pe lîngă nedorita coastă de nisip africană.

Dar, în sfîrșit, aseară, „Speranța" ocolise capul Krio și, o dată cu zorile, vîntul, așezat printre insule, după ce mai smuci o dată velele din prova, se abătu în lături, apăsîndu-i tribordul. Acum, corabia noastră naviga de-a lungul

coastei de apus a insulei Creta, pregătindu-se să se întoarcă, ostenită, în marea Egee. În față se zărea Capul Busa, învăluit într-o gingașă boare albăstrie. Pe mal pescărușii își scuturau somnul, bătînd alene din aripi, apoi, după ce își înmuiau ciocul în apă, își luau zborul, scoțînd sfios strigăte întrebătoare.

Totul în jur era albastru, la această oră — marea, țărmul, cerul, pescărușii și pînzele „Speranței" — albastrul sumbru dar plin de limpeziciune al prunelor atinse de brumă. Apoi culoarea începu să se deschidă, străbătută de dîre albicioase, printre care, în partea răsăritului, se împleteau șuvițe palid-roșiatice, ca floarea trandafirului.

Se lumina de ziuă și Adnana se spăla pe punte, îngînînd un cîntec ciudat, cu vorbe neînțelese, din țara ei pierdută în copilărie, uitată la celălalt capăt al Mediteranei. Întinsese un cearceaf, între catarg și sarturi, și în spatele lui nu i se vedea decît capul, cu părul arămiu înnodat în creștet.

Anton Lupan îi asculta cîntecul, ca un gungurit copilăresc și dulce, străbătut de inflexiuni grave, cîteodată triste, care îl făceau cînd să zîmbească, cînd să se încrunte. Se trezise de cîteva minute, dar stătea nemișcat, privind printre pleoape cerul care începea să se lumineze și încercînd să ghicească mișcările fetei. De o lună încheiată dormea în hamac, lîngă arborele mare, ca să-i lase Adnanei cabina, deși ea se mulțumea să-și facă, în fiecare seară, culcușul pe punte.

Acum îi auzea cîntecul și ar fi vrut ca răsăritul să întîrzie, să nu rupă vraja acestei clipe, căci o dată cu venirea dimineții, pe bord începea o zarvă pe care „Speranța" nu o cunoscuse înainte. În această lună de navigație trudnică nu se întîmplase nimic — și totuși, se schimbaseră atîtea!

Puntea, care fusese întotdeauna curată, acum strălucea ca dușumelele în casa vrednicelor gospodine. Alămurile erau frecate în fiecare dimineață, de te orbeau cînd o rază de soare se răsfrîngea în ele. Echipajul își văcsuia cizmele, cu o stăruință ciudată, umbla numai cu tricouri curate și

cu pantalonii călcați pe dungă — ca și cînd s-ar fi pregătit de nuntă.

Ieremia se bărbierea în fiecare dimineață, de unde pînă acum umbla cu obrazul țepos, nepunînd mîna pe brici decît o dată la o săptămînă; dar privindu-și chipul de păsăroi în oglindă, cu ochii mici, cu nasul ascuțit și subțire, îl cuprindeau amărăciuni pe care nu le cunoscuse nici cînd o iubea în taină pe Ghiocica, fata sacagiului. Cum să se pună el cu mîndrețea de văru-su, ai cărui ochi verzi nu fuseseră niciodată mai galeși decît acuma? Cum să se pună chiar cu plutașul, care, deși tăcut și sfios, cum îi era firea, umbla mai falnic ca niciodată pe punte, iar barba și-o pieptăna și la prînz, și seara?

Dar cu cine ar fi putut să se pună bietul Ieremia, dacă toți se ferchezuiau pe întrecute, fiecare vrînd să se arate mai chipeș decît îl făcuse mumă-sa? Chiar Gherasim, care se uita la ei cu un zîmbet de batjocorire, se pomenea uneori răsucindu-și mustața ceruită, fapt necunoscut înainte.

Bucătarul își pieptăna de cinci ori pe zi părul pleșuv — și în clipele de răgaz, la bucătărie, cine-și arunca ochii pe gura tambuchiului, îl putea surprinde uitîndu-se pe furiș într-un ciob de oglindă, ascuns cu grijă în raftul cu oale și cratițe; las' că și oalele, uneori mai afumate, luceau acum atît de tare, încît te vedeai în ele destul de limpede ca să te lipsești de orice oglindă. Cît despre bucate, niciodată nu pusese Ismail în pregătirea lor atîta grabă, iscusință și tragere de inimă. Dar, în alte ore ale zilei, bucătarul simțea mustrare de cuget pentru neîngăduita lui fierbințeală și atunci, uitînd de Adnana, lua în brațe covorul redobîndit din calabalîcul armeanului și se gîndea fericit la ziua cînd i-l va putea trimite, la Stambul, Laleleî.

Pînă și Mihu își schimbase înfățișarea și apucăturile în această lună de zile. De unde în ultima vreme, după ce-și uitase necazul cu cizmele, începuse să se poarte bărbătește, ca unul care era marinar cu oarecare vechime, acum se arăta mai sfios decît în ziua cînd debarcase la Sulina, singur, numai cu Negrilă și cu fluierul lui de la stînă. După-amiezile, Anton Lupan îl lua la învățătură, dar parcă și unuia și altuia mintea le era aiurea. Cînd auzea glasul Adnanei sau cînd dădea piept în piept cu ea pe punte, băiatul se înroșea ca o fecioară și un ceas după aceea părea dus pe altă lume.

Însă schimbarea cea mai mare se petrecuse cu Negrilă. Dacă ceilalți, din sfială sau din cumpănire, își mai ascundeau simțămintele măcar așa, de ochii lumii, Negrilă se arăta pe față cucerit o dată pentru totdeauna de blîndețea și gingășia Adnanei. Zadarnic îl mustra stăpînă-su, poate din pizmă, zadarnic îl ademenea bucătarul cu ciolanele cele mai bune — el nu mai știa de nimeni.

Nimeni nu-l văzuse vreodată scoțînd lătrături mai vesele, făcînd tumbe mai năstrușnice, alergînd mai zvăpăiat pe punte, după cum, dacă fata, obosită de atîta zbenguială se oprea să-și tragă răsuflarea, sau se așeza gînditoare pe un colac de parîme — nimeni nu-l văzuse pe Negrilă mai potolit și mai cuminte.

Cît era ziua de mare, cîinele nu făcea decît să urmărească mișcările Adnanei, iar seara, cînd ea se întindea în hamacul ei, la pupa, el se ghemuia tăcut alături, cu ochii vii și urechile ciulite, ca să mîrîie și să-și arate colții îndată ce ar fi auzit un pas pe punte.

Se lumina de ziuă; pînă să se trezească toată lumea și să înceapă forfota dimineții, Anton Lupan zăbovea în hamac, zîmbind cu încîntare și cu o urmă de amărăciune. La adăpostul cearceafului înfiorat de briza caldă, Adnana se apleca din cînd în cînd peste parapet, ca să scoată apă din mare cu ghiordelul și să și-o toarne pe umeri. Atunci îi vedea brațele, arse de soare, mișcîndu-se cu grația zeițelor de pe frize — și se gîndea că poate brațele ei prețuiau mai mult decît toate năzuințele lui, pentru care pornise să vînture lumea. Ele înfățișau farmecul, blîndețea și căldura vieții — pe cînd numai un pas mai departe se desfășurau valurile, zbuciumul și surprizele, neîngăduindu-ți niciodată să știi ce drum vei lua mîine.

Și era încruntat căpitanul, în afara zîmbetului pe care i-l stîrnea gingășia Adnanei, și se pornea încă multă frămîntare într-însul, cînd se gîndea cum îl scăpase din mînă pe Spînu și cît de grea avea să fie fără el găsirea drumu-

lui. Fiindcă, orice ar fi fost să se întîmple, oricîtă mulțumire și oricîtă încîntare i-ar fi adus altceva în lume, el nu înțelegea să aibă odihnă înainte de a-l găsi pe Pierre Vaillant, sau măcar dovada că piratul mințise pentru a scăpa de ștreangul judecătorilor.

Încercase să-i descoasă pe ceilalți, dar nu putuse să afle un cuvînt de la dînșii și era limpede că nenorociții dacă ar fi știut, ar fi mărturisit bucuroși, în nădejdea că vor fi judecați mai cu milă. Era limpede, după cum întărea și Adnana, că Spînu nu-și dădea pe mîna oamenilor săi toate tainele.

Aceste gînduri îl zbuciumau pe Anton Lupan de o lună încheiată, de cînd naviga spre nord, peste Mediterană. Avusese oare odihnă sufletul lui în acest timp?... Ai fi spus că nu, dar, dar...

Dar iată că pe dealurile înverzite care se legănau pașnice în lumina albăstrie dinaintea răsăritului se arătă soarele, înroșind pînzele și cearșaful vrăjit întins pe punte. Gherasim se ridică de lîngă arborele mic, se scărpină în creștet, căscă ferindu-și ochii de ispită și se apropie de clopot, pe care începu să-l tragă, fără nici o socotință, poate numai așa, să-și verse vreo mînie nemărturisită.

Negrilă începu să mîrîie... Cîntecul Adnanei se stinse... Pe scările de la prova se auzi tropot, se auziră uși trîntite, cratițele lui Ismail prinseră să zăngăne, forfota cuprinse puntea — și o dată cu aceste zgomote, Anton Lupan, desprins din vrajă, își scutură tristețea și rămase numai cu zîmbetul.

În stînga bompresului se zărea insula Cithera, vestind apropierea continentului și sfîrșitul acestei etape zbuciumate, prelungită mai mult decît ar fi putut prevedea mintea cea mai chibzuită.

Adnana își scoase capul de sub cearceaf, își scutură părul ud, îndepărtîndu-și-l de pe frunte, și dădu cu ochii de oamenii care, după ce se ferchezuiseră ei, începeau să ferchezuiască și puntea.

— Bună-dimineața! le strigă, împărțind fiecăruia cîte un zîmbet.

— Bună-dimineața! răspunseră cu toții, îmbujorați de lumina răsăritului.

Negrilă începu să se zbenguie pe punte.

— Bună-dimineața! se grăbi să strige și Ismail, din bucătărie. Am dormit bine? Acum estem gata cafeaua. Așteptam, repede caldă aduceam!

Numai Agop stătea zgribulit pe marginea bocaportului, cu ochii roșii, cu barba crescută, aruncînd priviri speriate spre pirații legați alături. De cînd își adunase bogățiile la loc în cufere și le adusese înapoi în magazie, nu mai avea liniște să închidă ochii. Dacă ar fi fost ca drumul să mai țină încă o săptămînă, ar fi înțepenit acolo, gata prefăcut în mumie.

După ce-i aruncă o privire plină de ciudă, Gherasim se apropie de Anton Lupan, care trecuse la cîrmă, și-i spuse, abia stăpînindu-se:

— Domnule, mîine dimineață sosim la Pireu, dacă nu și-o bate iar joc de noi vîntul; eu cred că a venit timpul să-l judecăm puțin pe armeanul ăsta; pe urmă n-o să mai avem cînd — și mi-e să nu ne scape printre degete.

— Fără îndoială, Gherasime! Mai ales că ne trebuiesc bani, bani mulți, să ne ajungă luni de zile, ca să răscolim Arhipelagul și răsăritul Mediteranei, pe unde își aveau pirații cuiburile. O să mergem pînă la Alexandria, pînă la Port Said, dacă o fi nevoie; nu pot să-l las pe Pierre Vaillant în părăsire acum cînd știu că trăiește.

— Așa e, domnule! Nici eu n-aș avea liniște dacă aș ști că nu ne-am făcut datoria.

— Oamenii ceilalți ce gîndesc?

— La fel ca mine. Sînt gata să te urmeze toți, oriunde.

— Ei, atunci nu ne mai lipsesc decît banii — că poate n-o să avem totdeauna prilejul să luăm mărfuri. E nevoie, după cum vezi, să cerem plată armeanului. Vorba-i, care dintre noi să-l judece?

— Lasă-l pe mine; mi-e că dumneata ai inima prea bună.

Căpitanul se uită la Adnana. „Mîine o să fim la Pireu, își zise. Iar apoi, ce voi face? — fiindcă i-am făgăduit s-o duc tatălui ei, la Marsilia..."

— Bine, judecă-l! încuviință, cu gîndul aiurea. Dar mai întîi trimite-l încoace, să-l întreb și eu unele.

Armeanul se apropie, codindu-se, tot aruncîndu-și privirea în urmă.

— Stai jos, efendi Agop! îl îmbie Anton Lupan, arătîndu-i un colac de parîme — că pe puntea „Speranței", parîmele nu mai stăteau maldăr, ci orînduite frumos, ca la prăvălie. Ia să-mi spui, de ce, dacă ai vrut să-ți strămuți sărăcia de la Stambul la Atena, ai ales drumul pe mare?

— Pe uscat, cu caravanele, ține mai multă vreme — și-s o mulțime de primejdii.

— Dar, după cum vezi, nici pe mare n-am mers tocmai în deplină liniște!

— Cine-ar fi bănuit? Gîndeam că pirații n-au să se lege de o corabie ca asta.

— Și nici nu s-ar fi legat, efendi Agop, ține seama! Nu ne pare rău de întîlnirea noastră cu dînșii, dar vreau să fii lămurit că dacă ne-au luat urma, întîmplarea ți se datorește numai dumitale. Asta pentru noi înseamnă o întîrziere de aproape patruzeci de zile, ceea ce costă multe parale, ca să nu mai spun c-ar fi putut să coste viața unora dintre noi, adică s-ar fi putut prea bine ca unii să moară, apărînd avutul dumitale. Și-acum, dacă ai priceput cum stau treburile, du-te să vorbești mai pe îndelete cu cîrmaciul nostru, să încheiați socotelile.

Agop îi aruncă o privire speriată lui Gherasim, care aștepta alături, și începu să vorbească repede:

— Efendi căpitan, știu, m-ați scăpat de la moarte; am să vă răsplătesc cum se cuvine.

— Tocmai despre asta vrea să-ți vorbească și cîrmaciul.

— De ce să mai vorbesc cu el, cînd pot să mă înțeleg cu dumneata, ca oamenii? Iți dau jumătate din averea pe care o am la mine.

Cîrmaciul își zîmbi pe sub mustață, cu ascunsă șiretenie, fără să se lase momit de dărnicia călătorului. „Vorba e, ce fel de jumătate, după cîntar, sau după prețul lucrului? Că, dacă e să dai boarfele, iar tu să rămîi cu avuțiile, mai bine nu te arăta așa filotim, jupîne."

— Jumătate e prea mult! zise, cu o cumpătare la care nu se aștepta nimeni. Eu mă gîndisem să-ți cer numai un sfert, dar dacă dumneata ești așa de darnic, hai să ne oprim la o treime.

— Fie! încuviință armeanul. Cînd ajungem la Pireu...

— Nu, acolo o să fie zarvă multă și nu vreau să mă las la mila dumitale. Hai cu mine în hambar, să facem împărțeala în liniște.

Agop îi aruncă lui Anton Lupan o privire rugătoare:

— Efendi, nu-l lăsa să vină. O să mă jupoaie!

— Nu-ți fie teamă, jupîne, răspunse cîrmaciul, în locul căpitanului. Așa cum ne-am înțeles, așa rămîne! Dar vreau ca treimea să fie treime, după socoteală dreaptă, nu după a dumitale. Hai amîndoi în magazie!

Gherasim zăbovi cu Agop în hambar aproape toată ziua. Ce făceau acolo și ce vorbeau, nu știa nimeni; numai din cînd în cînd îl auzeau pe armean scoțînd cîte un geamăt, de-ai fi zis că îl înjunghie.

În acest timp, „Speranța" naviga netulburată în Egee; era o zi liniștită, după atîtea zile zbuciumate pe care le întîlnise înainte. Curînd după-amiază lăsă la o jumătate de milă în stînga insula Kaymene și de-acolo ținu drumul către capul Zurba, în dreptul căruia ajunse odată cu amurgul.

Anton Lupan stătuse aproape toată ziua la cîrmă; nu că n-ar fi avut încredere în Cristea Busuioc, în Haralamb sau în Ieremia, cărora știa că le-ar fi putut da corabia pe mînă chiar pe o mare mai puțin blîndă decît era acuma — făcuseră destulă ucenicie. Dar îl stăpînea un fel de teamă la gîndul că, rămas fără o îndeletnicire, fiind în sfîrșit și prima zi bună, cînd răsufla fiecare, după ce se luptase cu vîntul o lună, ar fi trebuit să intre în vorbă cu Adnana — și n-ar fi știut ce să-i spună. Ea stătea liniștită la prova, cu ochii sub gene, fără să știi ce i se ascunde în privire.

Așa văzută, puntea „Speranței" părea cea mai tihnită punte de corabie din lume. Vîntul sufla blînd, cerul era albastru, marea verzuie, pînzele albe, soarele se răsfrîngea orbitor în unde și nici un nor nu întuneca drumul de argint, deschis în fața corăbierilor.

Dar sub această tihnă a firii, în sufletele oamenilor era pare-se multă frămîntare — şi mai cu seamă în sufletul bucătarului. Şi cum să nu se zbuciume şi cum să nu se perpelească bucătarul, dacă pilaful făcut de el în ajun, pilaf cu seu de oaie luat de la Bir-Sanjé, care fireşte nu putea să le placă ghiaurilor, nu-i plăcuse nici Adnanei, ca şi cînd n-ar fi fost o fiică a Coranului ?!... Acum Ismail îşi storcea creierul şi îşi frămînta inima să găsească un fel de bucate cu care să recîştige inima năzuroasei pasagere şi afară de asta, nu mai avea gînd pentru nimic de pe lume.

Biata Adnana ! Parcă gîndul ei putea fi la mîncare ! In anii de robie dusese o viaţă amară şi nu auzise o dată din gura cuiva o vorbă bună ; dar, de bine de rău, cu ghionţii lui Huseim, cu rînjetul lui Spînu, se chema că avusese un hram pe lume. Acum n-o înghiontea nimeni, nu mai vedea rînjete, ci numai chipuri senine, şi în jurul ei nu auzea decît vorbe bune. Putea să cînte, să se plimbe pe punte, să se joace cu Negrilă — însă, după ce termina cu toate acestea, i se părea că de altceva nu-i bună şi oamenii se poartă cu ea bine, numai aşa, din milă.

Ar fi vrut să le arate că gîndul ei nu-i doar la zbenguială şi odihnă, că nu-i nici proastă, nici nepricepută. Ştia şi rosturile bucătăriei, putea să spele şi puntea, să mînuiască şi pînzele, să stea şi la cîrmă. Iată însă că nimănui nu-i dădea prin minte să-i încredinţeze vreo treabă, toţi îi zîmbeau, toţi erau gata să-i citească în ochi dorinţele, dar cum se apropia de vreunul, gîndindu-se să-i ajute la lucru, acesta făcea feţe-feţe, se uita speriat la ceilalţi şi o alunga cu vorbele cele mai blînde...

Pînă şi căpitanul, care în primele zile îi arătase prieteşug şi mărinimie, stătea toată ziua la cîrmă, fără s-o cheme, fără să-i spună o vorbă, ţeapăn şi fudul ca păunul...

Adnana aşteptă astfel, chinuită de aceste gînduri, pînă la vreun ceas înaintea amurgului. Curînd avea să se facă seară, să apună soarele, să răsară luna, Ismail s-o poftească la cină, iar după aceea fiecare să-şi vadă de treburi, urîndu-i noapte bună.

Era ora aceea blîndă, cînd soarele nu dogoreşte mai tare decît obrazul încă încins de căldura amiezii, iar briza răcorită aduce dintre insule mireasma acrişoară a portocalului, stăruind la zeci de mile departe de ţărmuri. Marea îşi schimba culorile, valurile desfăşurîndu-se ca nişte lungi panglici, unele verzi, altele trandafirii, violete cele din marginea zării.

Asupra acestei clipe, Anton Lupan, care privea tulburat şerpuirea culorilor schimbătoare, întoarse capul şi se pomeni cu Adnana alături. Nu o simţise ridicîndu-se de la prova, nu-i auzise paşii pe punte.

— Pot să stau şi eu la cîrmă ! îi spuse fata, regăsindu-şi în sfîrşit vechea îndrăzneală.

El ridică mirat din umeri :

— Sîntem destui bărbaţi pentru asemenea treburi.

— Şi de ce nu-i pui pe dînşii ? Ai stat aici toată ziua : oare asta-i treaba căpitanului ?

— Care ar putea să fie alta ?

Adnana îşi muşcă buzele, negăsind îndată răspunsul.

— Atunci la ce mai ţii cîrmaci şi marinari, că-s şase la număr ?

— Ca să ai dumneata de la cine lua cîte ceva de îmbrăcăminte.

Intr-adevăr, Adnana, care în bocceaua ei nu avusese mare lucru, purta un tricou şi-o pereche de pantaloni marinăreşti, împrumutaţi de la musul „Speranţei".

— La Pireu o să trebuiască să-ţi căutăm o îmbrăcăminte mai potrivită, urmă Anton Lupan, cu nasul în busolă.

— Dacă asta-i dorinţa dumitale, am să mă supun fără împotrivire ; cînd vom ajunge la Marsilia, tatăl meu o să-ţi înapoieze banii cheltuiţi cu mine... Imi pare rău că nu mi s-a dat o treabă ca prin asta să-mi plătesc hrana şi drumul.

— Treburile pe o corabie sînt prea aspre pentru mîna dumitale.

— Uiţi că opt ani de zile asta mi-a fost îndeletnicirea ; şi te rog să mă crezi, nu mi s-a arătat nici o cruţare.

— Cred, însă noi nu putem să ne purtăm cu dumneata cum s-au purtat Huseim şi Spînu. Noi nu avem altă dorinţă decît să te simţi bine şi... să fii fericită în mijlocul nostru.

— Atunci pune-mă la cîrmă! Nu te teme că aş fi nepricepută; cînd eram pe „Lohaja" am ţinut cîrma chiar şi pe furtună!

Căpitanul îşi ridică ochii:

— În alt chip n-ai putea fi fericită?

De data asta ea îşi feri privirea.

— Nu ştiu! răspunse, doborîtă deodată de vechea-i sfială.

Dar după o scurtă tăcere urmă, mai hotărîtă, totuşi fără să-şi fi recîştigat îndrăzneala cu care se apropiase de cîrmă:

— De altfel, dacă n-am să-l găsesc pe tatăl meu, vreau să mă îmbarc pe o corabie.

— Ai să cauţi zadarnic căpitanul dornic să aibă un cîrmaci cu chipul dumitale.

— De ce? întrebă fata, mirîndu-se.

În clipa aceea Gherasim se ivi pe gura magaziei, cu obrazul roşu, lac de năduşeală, ducînd în braţe unul din sipetele armeanului, pe care îl puse gîfîind lîngă cîrmă — gîfîind de emoţie nu de trudă, că doar sipetul nu cîntărea, cu tot ce era într-însul, mai mult de zece ocale.

— A mers greu, dar acum avem aici o adevărată avuţie. Mă duc să car covoarele şi mătăsurile, partea care ni se cuvine.

Înţelegînd că nu mai avea nici un rost să rămîie, Adnana se îndepărtă şi se aşeză la locul ei la prova, cu chipul umbrit de un amestec de ciudă şi de mîhnire.

Soarele apunea peste piscurile insulei Hydra. Pe colinele acoperite cu viţă de vie, care coborau pînă la marginea plăjii înguste, se vedeau fete cu basmale roşii, purtînd coşuri pe umeri, adunîndu-se în pîlcuri; pîlcuri de flăcăi le ieşeau în cale şi apoi plecau împreună, peste dealuri, profilîndu-se la creasta înroşită de lumina apusului, ca nişte umbre înlănţuite.

Se sfîrşea luna august; în părţile astea se coceau strugurii dulci şi ruginea frunza de vie.

Adnana se uita la fetele acelea şi îi părea rău că nu-i printre ele, cu o fustă neagră, încreţită, cu o bluză albastră, cu o basma roşie şi cu un coş de struguri pe umeri.

— Sîntem nişte oameni bogaţi, domnule! zise Gherasim, trîntind lîngă cîrmă un maldăr de covoare. Ne-a lovit fericirea!

Dar, în chip ciudat, glasul lui nu arăta cine ştie ce mulţumire.

Anton Lupan îşi îndreptă ochii spre prova şi întîlni privirea Adnanei.

— Ce-o fi aceea fericire, Gherasime?

Cîrmaciul ridică din umeri, ştergîndu-şi năduşeala care-l năpădise cărînd avuţiile.

— Poftim mîncam! strigă Ismail, arătîndu-şi deasupra punţii capul luminat de cel mai îmbietor zîmbet din lume.

„Acum o să mîncăm, apoi au să-mi dorească noapte bună!" se gîndea Adnana.

Şi deodată simţi în suflet valuri de răzvrătire.

— Du-te şi mănîncă; mie nu-mi este foame! spuse cu hotărîre, apropiindu-se de Anton Lupan şi punînd fără nici o şovăială mîna pe cîrmă.

El o privi cu mirare, neştiind dacă să rîdă sau să se încrunte.

— Te mulţumeşti cu cîrma? Poate vrei să-ţi predau comanda „Speranţei".

Fata nu răspunse, ci se uită stăruitor la busolă, ca un cîrmaci conştiincios ce voia să fie.

— Dacă-i aşa, îmi iau înapoi vorba de adineauri: nu văd ce căpitan ar putea să ţi se împotrivească.

Ea nu răspunse nici de data asta.

— Aşa?! făcu Anton Lupan, căutînd cu desperare mijlocul să iasă din încurcătură.

Şi negăsind unul mai bun, îi strigă lui Gherasim, care tocmai se apropia de dînşii:

— Gherasime, în cartul de la opt la miezul nopţii, o pui pe Adnana la cîrmă!

Şeful echipajului îl privi cu mirare, dar nu găsi nimerit să arate vreo împotrivire; de cînd navigau împreună trecuseră prin primejdii mai mari decît acuma.

— Bine, încuviinţă cu supunere. Şi de veghe, pe cine?

Anton Lupan o privi pe Adnana, cum strîngea înverşunată în mîini cavilele cîrmei; în lumina firavă a amurgului nu-şi putea da seama dacă e încruntată sau zîmbeşte; numai ochii e limpede că îi luceau ca nişte felinare.

— De veghe?... Hm! De veghe pune-mă pe mine!

*

* *

A doua zi înaintea prînzului, după ce străbătuse toată pădurea de catarge care împînzea bazinul portului, „Speranţa" era ancorată la Pireu, între două bricuri de cîte 300 de tone. In faţă scoteau fum puzderie de vapoare, toropeau corăbii, cu două, trei şi patru catarge, unele venite din cele mai îndepărtate mări ale lumii. Pavilioanele lor, fluturate de briză, întindeau de la un chei la altul un freamăt în care se împleteau toate culorile, vestind prezenţa tuturor continentelor, tuturor ţărilor.

Printre aceste vase, în lumina orbitoare a zilei alunecau greoaie mahoane negre, bărci, şalupe şi remorchere, ducînd mărfurile la cheiuri, sub privirile bănuitoare ale vameşilor şi grănicerilor. Barcagiii se tocmeau cu pasagerii, mai mult prin semne, ceea ce era uimitor după hărmălaia din portul Stambulului. Chiar şi hamalii, marinarii şi negustorii, care forfoteau pe cheiuri, vorbeau o limbă mai potolită, îndemnîndu-te să te întrebi cu teamă dacă nu ţi-a slăbit simţul auzului.

Poate întinderea bazinului făcea să se topească zgomotele, poate lipsa colinelor îndepărta ecoul — fapt este că deasupra portului plutea doar un zumzet domol, ca în preajma unui stup de albine. Numai arar se desprindea din această monotonie huruitul unei macarale, buşitura unui balot scăpat pe punte şi cîte un strigăt peltic care răsuna ca ţipătul cocostîrcului în pustie:

— Kali-mera, căpitan Iacovachi!

— A! Kali-mera, căpitan Iani!

Căpitanul unei corăbii se saluta prieteneşte cu barcagiul care trecea prin faţă, trăgînd alene la vîsle şi care, pe barca lui, nu era socotit de nimeni căpitan mai mic decît primul.

Indată ce „Speranţa" aruncă parîmele la chei, în port se stîrni mare fierbere. Intîi unul, apoi doi, apoi o sută de oameni se strînseră în capul schelei, silabisind numele vasului, privind cu îndoială echipajul, schimbînd priviri unul cu altul, vorbindu-şi repede şi tot scoţînd exclamaţii de uimire.

— Ce-i cu voi aici? strigă Gherasim, deschizîndu-i drumul lui Anton Lupan, care trebuia să se ducă la poliţie şi Căpitănie.

Drept răspuns, un om din mulţime făcu un pas înainte şi întrebă, privind iarăşi cu îndoială numele vasului:

— Asta-i „Speranţa"?

— Păi vezi bine!

— Şi... şi cum, nu v-au prins piraţii?

Cu greu îşi deschise drum căpitanul prin mulţimea care continua să se îmbulzească pe chei, făcînd tot mai mare gălăgie. Dar mergînd cîţiva paşi ajunse în dreptul tablei vaselor pierdute şi aruncîndu-şi ochii pe listă, se dumeri dintr-o dată, înţelegînd tulburarea lumii. „Speranţa" era de multă vreme înscrisă acolo, socotindu-se pierdută de la sfîrşitul lunei iulie, după mărturia căpitanului John Tennyson, comandant pe vaporul englezesc „Victory", care o văzuse plecînd de la Gallipoli.

Fireşte, cînd o goeletă cu velatura bună pleacă din Dardanele la 23 iulie şi nu soseşte la Pireu, în cel mai rău caz în zece zile, pe vînd prielnic şi fără furtună — înseamnă că s-a întîmplat cu ea o nenorocire. Iar această bănuială se întăreşte, nemailăsînd nici cea mai slabă urmă de îndoială atunci cînd trec încă zece zile, fără să vină nici vasul, nici vreo veste din partea lui, rea sau bună.

De la 20 ale lunii august, mai ales că între timp venise întărire şi de la un negustor, kir Nicolachi, care declara că aşteaptă marfă îmbarcată pe această corabie, dar că nu mai e nici o nădejde, dată fiind nefireasca întîrziere, Că-

pitănia portului declarase în chip oficial pierdută goeleta „Speranța", sub pavilion romîn, avînd căpitan pe Anton Lupan și echipaj pe cutare, pe cutare și pe cutare — toți la rînd puși acolo, spre știința mulțimii, după lista trimisă cu vaporul de la Gallipoli, unde vasul pierdut făcuse ultima escală.

Bineînțeles, între alte zeci de vase pierdute era trecută și „Penelopa" lui kir Iani, pierdere mai veche, care de mult nu mai tulbura pe nimeni, fiind obișnuită lumea porturilor cu orice fel de nenorocire.

Anton Lupan se întoarse pe punte, neștiind dacă să facă haz sau să se înfurie.

— Voi ați auzit? îi întrebă pe oameni, care stăteau la pupa și continuau să schimbe vorbe cu oamenii din mulțime.

— Da, răspunse cîrmaciul. Aștia cred că venim de pe lumea cealaltă. Numai de n-ar fi ajuns vestea la nevastă-mea, deși sînt vreo treizeci de kilometri pînă la mine acasă...

— Te pomenești că se crede văduvă, mäi Gherasime! zise Haralamb, făcînd haz de necazul cîrmaciului.

— Ia ține-ți gura! îl mustră văru-su. Tu numai la văduve te gîndești, potlogarule!

În mulțimea de pe chei se stîrni fierbere și mai mare — și acum se adunaseră acolo peste cinci sute de oameni — cînd se află că „Speranța" nu numai că nu pierise, dar îi și înfruntase pe pirații lui Spînu, cunoscuți în Egee, și-i aducea în frînghii, să-i dea pe mîna judecătorului.

— Gherasime! zise Anton Lupan, văzînd că pe chei se îmbulzea prea multă lume, că începeau să se audă strigăte amenințătoare. Eu nu mai plec de-aici, să nu se întîmple vreuna. Du-te și vestește-l pe căpitanul portului, să vină cu poliția. Altminteri mi-e că judecata s-ar putea face în lipsa judecătorilor.

„Speranța" rămase la Pireu cinci zile. Să nu mai zăbovim prea mult asupra escalelor, că și așa am întîrziat călătoria. Să trecem peste strigătele și huiduielile mulțimii, care izbucniră în clipa cînd pirații, legați doi cîte doi, cu mîinile la spate, fură tîrîți pe chei și porniți pe drumul în-

chisorii! Să nu așteptăm aici ziua judecății; Anton Lupan, Adnana, Gherasim și ceilalți depuseră mărturie scrisă, în fața judecătorului. Numai pe Agop nu-l mai prinse nimeni — și doar mărturia lui s-ar fi cuvenit să nu lipsească, dat fiind că de la el se trăgeau toate încurcăturile. În acel timp însă, armeanul avea alte zoruri; să trecem peste ele, să nu-l mai însoțim în clădirea vămii, să-l lăsăm cu văicăritul lui și cu nădușelile.

Agop se făcu nevăzut, fără să-și ia rămas bun de la echipajul „Speranței".

După-amiază, în timp ce hamalii descărcau cheresteaua... Să mai amintim acum că stăpînul ei, kir Nicolachi, era în culmea fericirii? De mult își pierduse el orice nădejde că va mai vedea vreodată marfa comandată de atîta vreme. Dar iată că în această lună de întîrziere, cînd își blestemase soarta, prețul cherestelei se dublase — ceea ce însemna aproape 3000 de drahme cîștigate fără nici o trudă.

Să lăsăm bucuria negustorului, că nu facem decît să întîrziem călătoria! Mai trebuie spus atîta: prinzînd de veste cum stau socotelile, Gherasim nu pierdu prilejul să-i vîndă cei cîțiva metri de brad, baraca de la Sulina, și asta, împreună cu costul transportului, pe care, în fața hîrtiei lui kir Leonida, kir Nicolachi îi plăti fără cîrtire, făcu să se rotunjească punga „Speranței" cu o mie de drahme, adică cincizeci de icosari de aur, cu muchia zimțuită.

Să trecem și peste această întîmplare, căci suma ar părea neînsemnată pe lîngă bogățiile din sipetul armeanului.

În timp ce hamalii descărcau cheresteaua, pe chei se iviră două femei, una mai vîrstnică, alta tînără de tot, dar cu obrazul brăzdat timpuriu de necazuri. Zărindu-le, Gherasim se făcu alb ca varul.

— Domnule, învață-mă ce să le spun! șopti, apucîndu-l pe căpitan de deasupra cotului și trăgîndu-l în față, ca femeile de pe chei să nu-l vadă.

— Ce s-a întîmplat? Cine sînt femeile astea?

— Una e nevasta lui Nicola; cea tînără e văduva lui Marulis. Sărmanele! Pesemne că de două luni bat cheiurile portului și își așteaptă bărbații!

Femeile aruncară o privire pe punte, văzură că era o corabie sosită abia astăzi, dădură să întrebe ceva, apoi lăsară capul în pămînt, lipsite de orice speranţă şi plecară mai departe.

În ochii lui Gherasim se iviră lacrimi.

— Du-te după ele, de ce stai? îl îndemnă căpitanul, cu inima tulburată.

Înainte de a pune piciorul pe schelă, Gherasim şovăi iarăşi:

— Cum să fac, domnule? E uşor să-i duc vestea bună uneia, că-i trăieşte bărbatul şi că are să vină, dar aşa înseamnă s-o împing mai rău în nenorocire pe cealaltă... Ah, viaţă cîinoasă, că nu ştii cum să te porţi cu oamenii!...

Apoi, pe chipul cîrmaciului, îndurerat pînă atunci, se lăsă o mare asprime.

— Dar să ştii, domnule, cînd o veni „Penelopa", cred că sînt dator să mă socotesc puţin şi cu armeanul celălalt.

— Asta e treaba lui kir Iani. Să nu ne băgăm peste el, că şi aşa e gata să înnebunească.

— Şi cum, femeia asta, cu copilaşii, să moară de foame, iar Haig să-şi vadă de treburi fără nici o supărare? Nu că viaţa unui om s-ar putea preţui în bani, dar dacă Marulis a murit în luptă cu piraţii, nu se cuvine oare...

— Da, aşa e! Ai grijă atunci, cînd vine kir Iani. Va trebui să descărcăm şi lucrurile luate din peşteră, să le încredinţăm judecătorului, pînă s-or găsi păgubaşii.

— Dacă aşa e legea, s-o facem şi pe asta, domnule, cu toate că, după mine, s-ar cuveni să le oprim noi, ca răsplată.

— Lasă, Gherasime, să nu ne îmbogăţim din paguba altora.

— Parcă ştii dumneata ce fel de om e păgubaşul?

Dar haide, încă o dată, să trecem peste toate astea, căci mările ne aşteaptă.

În cursul dimineţii, Anton Lupan, lăsînd la o parte celelalte treburi, dădu o fugă în oraş să cumpere îmbrăcăminte cuviincioasă pentru Adnana şi daruri pentru nevasta şi copilaşii lui Gherasim, fiindcă a doua zi acesta pleca

la Liopese, satul lui, aflat la vreo treizeci de kilometri, peste munţii Hymattios, în partea de răsărit a Pireului.

De pe un vapor care sosise de la Liverpool debarca un grup de turişti, englezi şi englezoaice, cu căşti coloniale, ca şi cînd ar fi fost în Africa, şi cu ochelari de soare, verzi sau albaştri. Cum barca îi aduse la chei tocmai la pupa „Speranţei", Ieremia avu prilejul să-i privească de aproape — şi pe chipul lui de păsăroi se ivi un zîmbet şoltic, ceea ce i se întîmpla rar în viaţă.

— Măi Gherasime, ia fă-te încoace!

— Ce e? întrebă cîrmaciul.

— Tu vezi ochelarii ăştia?

— Îi văd.

— Ştii ce m-am gîndit eu? Tot te-am auzit plîngîndu-te că pe la voi pe-a casă creşte iarbă firavă, gălbuie şi uscată...

— Aşa e: avem pămînt pietros, sterp, d-aia-i şi lumea săracă.

— Şi d-aia nu-ţi dau caprele lapte.

— Nu-mi dau; am trei — şi toate trei fac nazuri cînd văd iarba asta.

— Păi ştii ce, măi frate? Intră în vorbă cu englezii şi cumpără-le ochelarii, dar din cei verzi, nu albaştri. Dacă ai să-i pui la ochii caprelor, să vezi tu comedie, au să creadă că pasc iarbă proaspătă şi o să li se pară mai gustoasă.

Gherasim începu să rîdă — rîseră şi ceilalţi de pe punte, care îi cunoşteau necazul cu caprele — şi vorba lui Ieremia se duse prin tot portul, ba încă se duse şi mai departe, prefăcîndu-se în anecdota de care se mai face haz pînă şi astăzi.

A doua zi dimineaţă, cîrmaciul tocmi doi măgăruşi, le încărcă samarele şi porni spre casă.

— Să-i urezi nevestei tale şi copiilor sănătate din partea noastră, deşi nu ne cunoaşte, îi spuse Anton Lupan, în clipa plecării. Dacă n-ar fi aşa departe, am veni şi noi să-ţi vedem casa.

Cît era el de aspru şi de nepăsător cu toate, Gherasim se îmbujoră ca un copilandru.

— Şi n-aţi face rău, domnule; nevastă-mea s-ar bucura tare mult, fiindcă e de prin părţile dumneavoastră.

— Nu cumva o fi romîncă?

— Ba chiar — şi încă din munţii Vrancei...

Şi după ce şovăi o clipă, tulburat pînă în fundul inimii, Gherasim ridică ochii spre Anton Lupan, îi întîlni privirea caldă, de frate, şi atunci simţi nevoia să-şi dezvăluiască gîndul pînă la capăt:

— Să nu te prindă mirarea dacă am să-ţi spun că nici eu nu sînt grec decît pe jumătate.

— Cum adică?

— Uite-aşa: taică-meu, Dumnezeu să-l ierte, era romîn, ca tatăl dumitale, dar a fugit din ţară încă la tinereţe, fiindcă-a avut o daravelă cu vătaful şi decît să-nfunde ocna...

— Ia te uită! Mă miram eu de unde vorbeşti aşa de bine romîneşte!

— Păi numai romîneşte s-a vorbit la noi în casă, cu toate că mama a fost grecoaică...

— Domnule, — zise Mihu, apropiindu-se cu obrajii roşii ca macul, — eu am simţit de mult că nenea Gherasim e de-ai noştri...

Cuvintele nu-l ajutau să-şi spună gîndul mai departe, dar era în glasul lui atîta căldură, atîta sinceritate, încît căpitanul îşi simţi inima tulburată. Gherasim se apropie de Mihu, îl cuprinse în braţe şi-i sărută obrajii cu o dragoste părintească.

După plecarea cîrmaciului, Anton Lupan se duse la judecătorie, unde se întîlni cu văduva lui Marulis, după cum fusese înţelegerea de cu seară. Acolo el scrise o declaraţie, pe care judecătorul o întări cu semnătura lui şi cu pecetea, precum că echipajul „Speranţei" dăruia femeii partea care i se cuvenea după lege din prada scăpată din mîinile piraţilor — împărţirea urmînd să se facă la ivirea păgubaşului sau cel mult în trei luni de zile dacă păgubaşul n-ar da nici un semn de viaţă.

Cînd se întoarse, kir Nicolachi îl aştepta pe punte.

— Sînteţi în drum spre Marsilia, căpitane, sau am înţeles eu anapoda?

Anton Lupan spusese într-adevăr, aseară, o vorbă în privinţa asta, echipajului, deşi nu avea încă hotărîrea luată. Oamenii credeau că se gîndeşte s-o ducă pe Adnana acasă, nevrînd să-şi amintească nici unul că mai erau şi vapoare pentru o treabă ca asta.

Dar căpitanul se frămîntase toată noaptea, cu harta Arhipelagului în faţă; încotro să pornească mai întîi, ce drum să aleagă şi cum să poată el cerceta, cu un singur vas, toată puzderia de insule care împînzea harta? Ar fi fost — îşi dădea seama acum — o treabă şi nespornică şi nesănătoasă.

Şi stînd el aplecat peste hartă, îi venise alt gînd peste noapte: să se ducă în Franţa, la Marsilia, nu pentru Adnana, ci fiindcă portul acesta era cel mai aproape, să urce scările Amiralităţii, să spună şi să se roage: este un marinar francez ascuns de piraţi în insulele Arhipelagului, un om a cărui familie a făcut cinste marinei franceze în celelalte veacuri; să dea poruncă Amiralitatea unei mici escadre ca, în loc să-şi facă manevrele de toamnă în altă parte, mai bine să cutreiere Arhipelagul, scăpîndu-l şi pe Pierre Vaillant, stîrpind şi piraţii.

Dar, cu toate că se înfierbîntase plănuind astfel, Anton Lupan se gîndise şi la putinţa neizbînzii, fiindcă, ştia el, nu toţi amiralii au fost marinari adevăraţi în viaţă. Şi-avea de gînd, dacă nu se urnea Amiralitatea, să ia trenul şi să se ducă la Saint Malo, în nordul Franţei, unde poate mai trăia moş Leon şi moş Gir, şi ceilalţi, marinari şi pescari de o viaţă întreagă şi să le spună lor astfel: „Oameni buni, dragii mei, fraţilor, nepotul lui moş Leon se află de patru ani în mîinile piraţilor..."

Şi unde avea să pornească deodată întreaga escadră a pescarilor, zeci, sute de vase, nepoţii corsarilor Franţei, să împînzească Mediterana şi Arhipelagul, şi unde aveau să răscolească ei insulele, şi unde aveau să se arunce în apă piraţii, scoşi din culcuşurile lor ca şobolanii!...

Deci, înainte, la Marsilia cu „Speranţa"!...

Fireşte, după ce se dezmeticea şi-i trecea fierbinţeala, Anton Lupan se gîndea că ar fi de ajuns să înfăptuiască din planul lui măcar un sfert, dacă nu jumătate.

În clipa cînd veni kir Nicolachi să-l întrebe, el avea la drept vorbind hotărîrea luată, așa cum credea și echipajul. Totuși, fiindcă învățase cîte unele de la Gherasim, nu răspunse îndată. Îi părea rău că nu mai era aici cîrmaciul, el s-ar fi priceput mai bine să poarte acum conversația. Totuși își călcă pe fire și răspunse, ridicînd din umeri, cum ar fi făcut șeful echipajului:

— Îmi pare rău, kir Nicolachi, dar cu Marsilia fusese numai așa, o vorbă. Cred că o să ne întoarcem la Stambul, că ne îmbie un negustor cu ceva marfă.

Nu era nevoie ca echipajul să știe multe vorbe grecești ca să înțeleagă ce spune căpitanul, dar oamenii se făceau că nu aud această scorneală; se deprinseseră și ei cu socotelile Levantului. Numai Adnana, auzind de Stambul, scoase un strigăt înăbușit și rămase cu ochii mari, mirată și nedumerită de hotărîrea căpitanului.

— Păcat! oftă kir Nicolachi.

— Dar ia spune, — reluă Anton Lupan, cu nepăsare, — ai vreo treabă la Marsilia? Mi se pare că pleacă un vapor deseară.

Să nu mai lungim vorba de pomană. Nu se știe dacă Gherasim ar fi sucit treburile mai bine; fapt e că după o jumătate de oră de ciorovăială, căpitanul „Speranței" se învoi să încarce trei sute de butoaie cu untdelemn de măsline, a două sute de litri fiecare, ca să-i ducă la Marsilia, la prețul de 40 de leptas kilogramul — ceea ce făcea 2400 de drahme, adică 120 de icosari de aur.

În timp ce hamalii rostogoleau butoaiele pe punte, Anton Lupan se gîndea cu mulțumire, că nici cîrmaciul n-ar fi scos un preț mai mare, sau poate, cel mult, ar fi rotunjit suma cu încă o sută de drahme. Căpitanul „Speranței" se simți dator, în fața propriei sale conștiințe, să treacă diferența în carnetul de socoteli, drept cheltuială personală, ca să nu se poată mustra vreodată că le-a adus celorlalți vreo pagubă, fie chiar închipuită.

Încărcatul ținu toată ziua, toată noaptea și ziua următoare, căci trei sute de butoaie nu se mînuiesc la repezeală. Nimeni nu se întreba, nici vameșii, nici grănicerii, ce rost are să duci asemenea marfă la Marsilia, unde untdelemnul se găsește pe toate drumurile, toată coasta de sud a Franței fiind umbrită de arborele măslinului.

Anton Lupan avu prilejul în aceste zile să treacă pe la birourile Lloyd-ului, pentru asigurare; întîmplările din marea Egee îl sileau să grăbească această formalitate, ca oamenii săi să nu rămînă în vînt, în cazul cînd ar fi trebuit să înfrunte o nouă primejdie, cu mai puțin noroc decît prima oară.

A patra zi, echipajul își puse hainele de sărbătoare, căpitanul tocmi o trăsură și porniră cu toții să vadă străvechea Atenă. Firește, Ismail rămase de vardie, așa cum se înțeleseseră din vreme.

Adnana se gătise în rochie albastră, cu volane, cu flori de trandafir la umăr și la cingătoare, și încălțase, nefericită, în locul papucilor, botine galbene. Gîndul că scăpase din atîtea primejdii și recunoștința față de cel ce o salvase o făcea să îndure supusă această îmbrăcăminte de închisoare, în care ea, deprinsă cu toate dezamăgirile, vedea semnul altor închisori viitoare. Căci încă de pe acum, cînd ar fi vrut să zburde liberă pe străzi, cu părul bătut de vînt, cu bluza ei cenușie din pînză de corabie, cu picioarele goale, trebuia să stea în trăsura asta, cuminte și cuviincioasă ca o domnișoară.

Dar să lăsăm amărăciunile Adnanei, să nu pierdem prea multă vreme cu plimbarea. Drumul de la Pireu la Atena străbate vestita pădure de măslini care împodobește colinele dintre cele două orașe. O pădure de măslini, la începutul lui septembrie, dimineața, curînd după răsăritul soarelui!... Nu, s-o lăsăm pentru altă dată, să dăm bici telegarilor!

— Domnule, ce minunăție! Și toată marmura asta a fost cioplită numai de mîna omului! exclamă Mihu, în fața cariatidelor, pe Acropole, după ce ocolise cu gura căscată ruinele Parthenonului.

Anton Lupan își dădea seama că nu era o exclamație neghioabă, ci chipul lui de a se minuna, din toată inima, în fața frumuseții depline, altfel neputînd-o face, în lipsa unor cuvinte mai iscusite. Se uită la ceilalți, văzu pe fețele lor aceeași minunare simplă și cinstită, nestăvilită de

învățături greșite, și se gîndi că ei simțeau frumusețea mai bine, mai întreagă decît turiștii înarmați cu cărți, cu ghiduri și cu ochii reci ca obiectivul aparatului fotografic.

Oamenii săi nu învățaseră nici istorie, nici artă, dar ei cunoșteau prețul frumuseții de la brazii înalți de pe povîrnișuri, de la cerul albastru, de la florile de pe pajiști, de la iarba bătută de vînt pe coline. Toți păreau fermecați, oricît de proști i-ar fi crezut cineva înainte — numai plutașul, mișcîndu-se falnic printre ruine, ofta, gîndindu-se că prea era multă marmură și nici un colț de pădure!

Un soldat din garda palatului, cu pantaloni albi strînși pe pulpă ca niște cioareci, cu fustanelă încrețită, cu opincuțe arcuite în sus la vîrfuri, ca o etravă de galeră, privea plictisit în vale cercurile concentrice de marmură ale teatrului lui Dionisos, abia dezgropat de sapele arheologilor.

— Ce frumusețe, domnule! exclamă a nu știu cîta oară Mihu, încă nedeprins să-și înfrîneze simțămintele.

— Da' de unde frumusețe, fraticule! Numai piatră goală! Mai frumos e la noi, la Brăila, țe se potrivește! răspunse soldatul, întorcînd spre el fața-i plictisită.

Oamenii se cruciră...

Dar haide, să mergem mai departe, să nu ne pierdem vremea cu soldatul Atenei, născut pe malurile Dunării, la negoț mănos de cereale, care tînjea după Brăila, unde-și avea casa, mama, tatăl, logodnica, prietenii, unde avea să se întoarcă, să ducă trai ferice, să îmbătrînească și să moară, dar care la anii potriviți venea să-și facă slujba ostășească la Patrida, cum cerea legiuirea grecească.

Să mergem, să mergem, să scurtăm escalele!

„Speranța" zăbovi la Pireu și ziua următoare, așteptînd întoarcerea cîrmaciului. De data asta oamenii se risipiră prin oraș, fiecare după pofta inimii.

Cristea Busuioc, tăcut și singuratic cum îi era firea, se desprinse de ceilalți și, neîndrăznind să se avînte pînă la pădurile care se vedeau departe, pe coline, rămase în port, bătînd cheiurile, uitîndu-se la catargele corăbiilor și încercînd cu muchia toporiștei cheresteaua pusă în stive la tot locul; sub văpaia soarelui, lemnul își ridica în aer mirosurile, mirosea a rășină bradul, a tanin stejarul, fagul a

ieșie umedă și toate umpleau sufletul plutașului de dorul amărui al codrilor lăsați în urmă.

Haralamb cu Ieremia, avîndu-l între ei pe Mihu, căscară gura pe străzile Pireului pînă la vremea prînzului. Musul se uita chiorîș la lustragiii care se repezeau să le văcsuiască cizmele și din cînd în cînd își pipăia carîmbii, pe dedesubtul pantalonilor. Intîlneau în calea lor grecoaice sumedenie, frumoase unele să-ți oprească bătăile inimii — și toate aruncau ocheade după cei trei marinari din echipajul „Speranței".

„A naibii pușlama!" se gîndea Ieremia, uitîndu-se piezîș la văru-su.

Se vedea în geamurile prăvăliilor, ciolănos și deșirat, adus de umeri, cu flinta lui la subsuoară, și nu-i era greu să-și dea seama că dintre toate ocheadele grecoaicelor, pentru el nu era nici una.

După ce prînziră tustrei într-o ospătărie, că Anton Lupan le dăduse destui bani de cheltuială, Ieremia nu mai simți nici un îndemn să-și poarte sluțenia pe străzile Pireului.

— Apăi eu, măi vere, mă întorc în port, să-i țiu tovărășie lui Ismail și să-mi mai frec pușca asta, barem să am grijă de ea, dacă maică-mea n-a avut grijă de mine. Mergi și tu, Mihule?

— Eu m-aș mai plimba, nene Ieremie.

— Atunci plimbă-te singur! îl repezi Haralamb, de obicei bun la inimă.

Ce folos avea de la ocheadele grecoaicelor, dacă nu putea să intre în vorbă cu nici una, atîta vreme cît copilul ăsta se ținea după el ca scaiul de coada cîinelui?

Rămas singur, Mihu porni pe străzi, mîndru să se plimbe de capul lui prin țară străină, fără să-i pese de cineva, ca unul care avea carte de marinar în haină, mai tare decît pașaportul folosit în călătorie de oamenii ceilalți, nemarinari de meserie.

Așa căscă el gura pe străzi, preț de vreo oră, ferindu-se de lustragii și gîndindu-se cu ciudă la Negrilă, care rămăsese cu Adnana și cu căpitanul. Orașul era întins, scund, cenușiu și îndestul de murdar la vremea aceea; nu-

mai la marginea lui dinspre Atena, Mihu nimeri într-un parc cu copaci ciudați, unde aerul era proaspăt și înmiresmat. Bizîiau gîze pe sus, ciripeau păsări în platanii înalți, foșneau frunzele palmierului, iar dintr-o livadă aflată mai sus, pe colină, cobora miros de portocal.

Mihu se mai plimbă o vreme pe potecile care șerpuiau printre desișuri de mirt alb, pînă ce, simțindu-se ostenit, se întinse pe iarbă, la umbra unui castan. Mișuna felurită lume prin parc, erau și vînzători de alune, și limonagii și salepgii, dar nu se vedea nici un lustragiu și din partea asta musul „Speranței" se simțea împăcat.

Liniște, și pace, și bîzîit de gîze, și ciripit în copaci, și miros de portocali, toate îl trăgeau la somn, mai ales că prînzise îmbelșugat. Numai o supărare avea în acest ceas: băgase de seamă că blestematele de cizme îl strîngeau din ce în ce mai rău cînd stătea întins; altminteri, în picioare, se mai făcea și el că nu le simțea. Dar poți oare să guști tihna unei asemenea clipe, dacă te strîng cizmele, poți să te mai bucuri de zumzetul adormitor al văzduhului plin cu miros dulce de portocal ?...

Haide, Mihule, scoate-ți ușurel cizmele, șterge-le de praf, așează-le carîmb peste carîmb, pune-ți-le sub cap și acum bucură-te pe deplin de liniștea locului, că destul te-ai zbuciumat în goana aceea după pirați, trage pînă în fundul pieptului mireasma mirtului alb, desfată-te de ciripitul păsărelelor, de foșnetul palmierului — ce copac ciudat !...

În acest timp, Ismail stătea de vardie pe puntea „Speranței", așezat pe o bintă, la pupa, să fie aproape de schelă și, cu o bucată de mucava pe genunchi, cu vopselele și penelurile alături, picta portul Pireului.

Venise și Ieremia, de o vreme, tare cătrănit, fără să spună pricina și se băgase în cabină, de unde nu mai scosese nasul, părînd în mare supărare cu toată lumea.

— Kali-mera ! se auzi, la un timp, un glas din marginea cheiului.

Un pescar amărît venise cu undițele și se așezase la pupa „Speranței", nădăjduind să prindă vreun pește din cei care ciuguleau ierburile de pe carenă.

Cufundat în pictură, Ismail nu-i răspunse, ceea ce nu-l împiedică pe pescar să intre în vorbă, după obiceiul din porturi, arătîndu-și o anumită nedumerire :

— Dar unde ați fost de v-ați întors așa de repede ? Sau ați făcut numai o plimbare ?

De data asta Ismail ridică ochii din pictură și se uită la el, să-l vadă cum arată la chip dacă spune vorbe aiurea.

— Plimbare ? ! mormăi el, în limba pescarului. Ce tot spui dumneata, omule ? Noi venim din Africa.

— Din Africa ? ! Ia fugi încolo! Cum să te duci în Africa și să te întorci în cîteva zile ? Că doar săptămîna trecută v-am văzut la chei, colea !

— Pe noi ?

— Dar pe cine ? Chiar că m-am mirat de ce-ați stat așa de puțină vreme. Abia ați aruncat ancora, și îndată ați plecat iarăși. Nu cred să fi zăbovit mai mult de o oră.

Bucătarul „Speranței" lăsă mucavaua deoparte și se uită mai stăruitor la omul din marginea cheiului ; așa cum stătea el acolo, cu ochii limpezi și cu fața senină, n-ai fi zis că are mintea scrîntită.

— M-ai văzut dumneata pe mine acum o săptămînă ? întrebă Ismail, apăsînd asupra cuvintelor, cum faci cînd vorbești copilului sau nebunului.

— N-aș putea spune, că nu țiu minte cum arătau toți de pe punte, dar corabia asta a fost, ce mai încoace-încolo ! Uite, la fel pupa, la fel parapetul, tambuchiurile, la fel catargele — ce naiba, am văzut bine că doar ochii n-au albeață nici unul !

— Corabia asta ? stărui bucătarul, simțind că începe el să aibă nu știu ce ferbințeală și îndoială în creier.

— Asta, păi care ? !

— „Speranța" ?

Pescarul se uită la literele de bronz, de la pupa, cele ce lui Ismail îi mai stăteau și astăzi pe inimă.

— Parcă „Speranța" ! răspunse, numai cu o umbră de îndoială. Eu nu mă uit atîta la nume ; cunosc corăbiile cum cunosc și oamenii, chiar dacă nu știu cum îi cheamă.

— Ia du-te de-aici ! izbucni Ismail, simțind că înnebunește el, în locul pescarului.

Şi se aplecă din nou asupra picturii, bombănind cîte ceva din cînd în cînd, de data asta pe limba lui, neînțeleasă celui ce-i zăpăcise mintea și creierul.

Acela nu se duse, firește, că era slobod cheiul pentru oricine, dar nici nu mai spuse alte cuvinte, mulțumindu-se să cerceteze curios goeleta din față și să ridice într-una din umeri, ca omul rămas fără lămurire.

Dacă Anton Lupan ar fi fost atunci de față, poate ar fi primit altfel vorbele pescarului, poate l-ar fi iscodit să afle mai multe, căci doar nu se trece cu nepăsare pe lîngă o asemenea ciudățenie.

Dar la ceasul acela, căpitanul „Speranței" se afla tocmai în partea Atenei. Astăzi, să vezi, rămăsese el singur, numai cu Adnana, printr-o orînduire a faptelor la care voința lui nu avusese nici un amestec, oricît ar părea de nefirească asemenea sfială din partea unui bărbat și căpitan de vas, ba încă a unuia care nu se temuse de cei mai fioroși pirați. Oamenii plecaseră, și ei rămăseseră față în față, ca doi logodnici pe care părinții au grijă să-i lase singuri, gungurind, în vreun salonaș.

Trăsura din ajun îi duse iarăși la Atena, unde rătăciră toată ziua pe străzi, cu Negrilă după ei, de la templul lui Jupiter, în cîmpia de la marginea răsăriteană a orașului, pînă pe colinele de la apus, în fața Thezeionului, străbătură una cîte una sălile și galeriile muzeului — uitară ora prînzului și iarăși urcară pe Acropole. Acesta e cel mai bun mijloc de-a face să treacă timpul într-un oraș străin (din fericire plin de monumente vechi), atunci cînd te temi să rămîi față în față cu însoțitoarea ta, căreia nu știi ce se cuvine să-i spui.

La umbra din templul Victoriei Aptere [1], Anton Lupan băgă de seamă că botinele Adnanei se făcuseră albe; nu era praf de rînd, ci pulbere de marmură, marmura pe care o cioplise Phidias — și o botină nouă, cumpărată la Pireu ieri, părea un sacrilegiu în aceste locuri.

Adnana îi observă privirea și se aplecă, încercînd să-și ascundă piciorul cu poalele rochiei albastre. În această mișcare, faldurile rochiei împrumutară pentru o clipă simplitatea și grația peplumului antic, ca pe bucata de marmură rezemată de perete, alături, înfățișînd o Victorie care își dezlega sandala.

— Dacă n-aș ști de la dumneata că e necuviincios, m-aș descălța și aș merge în picioarele goale, spuse fata, stînjenită mai mult ca oricînd în veșmintele ei de domnișoară.

— Ai dreptate! încuviință Anton Lupan, recunoscîndu-și greșeala. Aici ar fi trebuit să vii în peplum și în sandale.

Apoi începu să rîdă:

— Haide, să nu vorbim de pomană; lumea nu poate fi prefăcută în muzee. Cine știe dacă Victoria asta care își dezleagă sandalele, nu ar fi dorit să aibă o pereche de botine din zilele noastre!... Dar ia spune-mi, ce ai să faci la Marsilia?

Adnana ridică din umeri:

— Probabil că am să port rochii lungi — și am să sufăr că nu s-a găsit nici un căpitan să mă ia pe o corabie...

Anton Lupan o privi în ochi, cu o tresărire întîrziată, însă înainte ca privirile să li se împletească, ea își feri fața și porni mai departe, chinuindu-se cu botinele prin praful de marmură.

Cînd ajunseră în port, seara, Gherasim se întorsese de vreo două ceasuri, la timp ca să-l întîmpine pe kir Iani, care sosise cu „Penelopa" și tocmai arunca schela. Bineînțeles, echipajul nu așteptă lungă lămurire din partea cîrmaciului, ca să dijmuiască după cuviință bunurile lui Haig, spre a-i aduce măcar atîta alinare văduvei lui Marulis, să aibă biata femeie cu ce-și ține traiul și cu ce-și crește copilașii.

În lipsa căpitanului, Gherasim avu grijă să se ducă și la judecătorie, vestind portăreii, ca nu cumva kir Iani să se creadă stăpînul avuțiilor pe care echipajul „Speranței" le ridicase de pe insula Skantsura, unul din sălașurile piraților.

Se întorsese pînă seara și plutașul, și musul, pe care Anton Lupan îl găsi amărît în marginea cheiului.

[1] Victoria fără aripi.

— Unde-ţi sînt cizmele ? întrebă căpitanul, cu asprime, văzîndu-l în picioarele goale.

Doar n-avea să-l încalţe din nou la fiecare escală ! Asta nu putea fi o socoteală nici pentru cel mai înţelegător căpitan din lume.

— Sînt în cabină, domnule ! N-am mai putut să le încalţ, fiindcă mi s-au umflat picioarele.

— Atunci de ce ai mutra asta amărîtă ?

— Nenea Haralamb nu s-a întors încă şi uite că s-a făcut seară. Mi-e să nu fi păţit ceva cu grecii ăştia...

Intr-adevăr, lipsa lui Haralamb, pe care de la prînz nu-l mai văzuse nimeni, stîrnea multe temeri în mintea fiecăruia ; n-ar fi fost de mirare să zacă pe vreun maidan, cu capul spart sau cu un cuţit între umeri.

— Gherasime, — spuse căpitanul, — înţeleg că eşti obosit de drum, dar tu cunoşti bine portul şi partea asta a oraşului. Ce-ar fi să te duci să-l cauţi ? Să nu fi făcut vreuna boacănă...

Nu-şi sfîrşi bine vorbele — şi Haralamb se ivi pe chei, strecurîndu-se printre lăzi şi baloturi, urmat de o femeie durdulie — dar altminteri sprintenă şi iute în mişcări ca o leoaică tînără.

— Hait ! Iar ni se măreşte echipajul ! zise Ieremia, uitîndu-se nu fără pizmă la vără-su, care păşea pe punte, fudul şi totdeodată sfios, ca un mire.

— Ce-i, Haralamb, cu tine ? îl întrebă Anton Lupan, ieşindu-i înainte.

Femeia rămăsese pe chei şi îşi legăna şoldurile, cu lenevia valurilor la ţărmul mării, într-o zi de acalmie.

— Domnule, mi-e că-ţi fac o mare supărare, începu Haralamb, neîndrăznind să ridice ochii mai sus de copastie. Să nu mă ocărăşti pentru cele ce ţi-oi spune ; eu rămîn aici şi mă însor, că am găsit o femeie după pofta inimii.

— Ce-ai căpiat ? strigă Ieremia, apropiindu-se de el cu furie.

— N-am căpiat, dar ştii că vreau să intru şi eu în rîndul lumii.

Ceilalţi rămăseseră năuci pe punte.

— Bine, măi Haralamb, — zise căpitanul mustrîndu-l, — măcar să ne fi spus din vreme ! Aşa, dacă mîine dimineaţă plecăm, de unde să găsim alt om, acum la căderea serii ?

— Păi mai din vreme n-am ştiut nici eu, domnule. Treaba asta e pusă la cale abia mai adineauri.

— Trăsni-te-ar să te trăsnească ! îl blestemă Ieremia, stăpînindu-se cu greu să nu-l ia la bătaie. Şi unde ai găsit-o, măi nerodule ?

— E o femeie cumsecade, să nu spui rău de ea, vere Ieremie !

— Care cumsecade mă, dacă te ia pe tine ?

— Păi ce să facă, biata femeie ? I-a murit bărbatul de vreo şase luni de zile şi de atunci se trudeşte singură cu prăvălia.

— Ce prăvălie ?

— Păi are colea, peste chei, cafenea şi ceainărie.

— Aha ! Şi tu vrei să te bagi rîndaş la dînsa, să dai muştele afară şi să speli duşumelile ?

— Ba nu ; a zis că eu o să fiu stăpînul.

— Şi cum naiba v-aţi înţeles la vorbă, că tu nu ştii o boabă greceşte ?

— Parcă mare nevoie ai de vorbe ! Te mai înţelegi prin semne.

Anton Lupan ridică din umeri.

— De, Haralamb, eu ce pot spune ? Fă cum te îndeamnă inima... Hai, vino jos, să descurcăm socotelile şi să-ţi dau partea care ţi se cuvine.

— De asta nu-i mare nevoie, domnule ; zice ea că are parale destule. Dă-mi numai aşa, vreo sută de drahme, să nu mă duc cu buzunarele goale. Restul i l-oi da dumneata lui văru Ieremia, poate să-l ducă bătrînilor, la înapoiere.

— Şi cum, mă, te însori în toată regula, cu popă, cu cununie ? întrebă Ieremia, crucindu-se.

— Mă însor ; ce, e ruşine ?

Adnana ieşi pe punte, cu bluza ei de pînză de corabie, cu şalvarii strînşi pe gleznă şi cu papucii arăbeşti în picioare, lăsînd să i se vadă călcîiele cu pielea trandafirie. Indată Negrilă îi ieşi în faţă şi începură să zburde îm-

preună, fără să bănuiască impasul în care se afla echipajul „Speranţei".

În timp ce Haralamb îşi aduna boarfele în cabină, iar Anton Lupan se sfătuia cu Gherasim cum să iasă din încurcătură, hop, se ivi şi Ismail, cu covorul lui de Brussa, căruia îi cunoaştem toate peripeţiile.

— Domnule, — zise bucătarul, — duceam la Nicola, dam covorul.

— Bine, Ismaile, du-te, numai ai grijă să nu rămîi şi tu pe-acolo, că şi-aşa ne-am împuţinat la număr.

— Nu rămîneam; dam numai covor duceam Stambul, Laleli.

— Hai, du-te! Cînd pleacă kir Iani?

— Ailaltă săptămînă...

Văzînd că bucătarul nu se duce, ci stă şovăitor, cu ochii aplecaţi sfios în punte, Anton Lupan îl privi cu nedumerire:

— Ce mai vrei, Ismaile?

— Puteam dam zece lire?

— Vezi, bine că mi-ai adus aminte, răspunse căpitanul. Sigur că am să-ţi dau, şi chiar mai mult decît zece lire, fiindcă o să întîrziem îndelungată vreme pe drumuri.

— Dam şi Ghiulsum?

— Da, şi pentru Ghiulsum, şi pentru Validé — să fie mulţumite.

— Mufidé nu dam?

— Cum să nu; uitasem de dînsa; de, dacă-s aşa multe!...

— Fir-aţi ai nabii cu nevestele voastre! înjură Ieremia, scos din fire, după ce bucătarul plecă într-o parte, cu covorul la spinare, iar Haralamb în alta, însoţit de grecoaica durdulie, care de data asta îşi mişca şoldurile, cu mai multă rîvnă decît la venire.

— Lasă, Ieremie! îl linişti Anton Lupan, cu înţelepciune. Slăbiciuni omeneşti se găsesc cu duiumul; să nu judecăm pe nimeni!

— Ba eu unul, domnule, zic că nevasta şi marinăria se potrivesc ca aripile heruvimilor cu coarnele lui Sarsailă!

În clipa aceea Adnana, fugărită de Negrilă, se năpusti rîzînd printre dînşii, se opri în parapet, mlădie ca un fir de trestie, şi răsucindu-se cu iuţeala veveriţei rămase nemişcată, cu coatele în balustradă, cu sînii aburind sub bluză, privindu-şi şoltic urmăritorul, gata să se ia cu el la trîntă. Dar simţind privirea căpitanului asupră-i, rîsul îi pieri pe buze, obrazul înfierbîntat i se făcu palid, iar genele începură să-i clipească repede, cu un fel de spaimă, ca şi cînd ar fi săvîrşit cine ştie ce mare drăcie. Negrilă mai aşteptă o clipă, apoi văzînd-o atît de schimbată, se aşeză cuminte la picioarele ei, nu înainte de a-i arunca o privire mustrătoare căpitanului care le stricase joaca.

— Domnule! zise Ieremia în şoaptă, uitîndu-se ca prostul, cînd la Anton Lupan, cînd la Adnana. Nădăjduiesc să nu te fi supărat prea tare cu vorba mea neghioabă!...

Şi plecă repede spre prova, speriat de noua primejdie care ameninţa, mai rău decît piraţii, viaţa paşnică la bord şi drumul „Speranţei" în lume.

*
* *

A doua zi dimineaţă, în timp ce Ismail, la îndemnul căpitanului, umbla prin prăvăliile din preajma portului ca să-i cumpere lui Mihu cizme mai chibzuit alese, pe măsura piciorului, Gherasim bătea zadarnic cheiurile, în căutarea unui marinar slobod, care să meargă măcar pînă la Marsilia. Era vremea marei navigaţii, în port vapoarele şi corăbiile veneau cu nemiluita — iar nostromii căutau cu limba scoasă oameni ca să-şi întregească echipajele.

Se făcuse ora nouă şi căpitanul remorcherului tocmit de cu seară ca să-i scoată în afara portului, începea să-şi piardă răbdarea.

Pe la nouă şi jumătate, cînd echipajul „Speranţei" se frămînta pe punte, aşteptînd întoarcerea nostromului plecat să dea încă o raită prin cîrciumi şi prin cafenele, în capul cheiului se ivi Haralamb, cu o înfăţişare sub care la început nu-l recunoscu nimeni. Oamenii văzură un tînăr spilcuit, plimbîndu-se agale, ca unul fără nici o treabă, cu pantaloni negri peste cizmuliţe galbene, cu giubea al-

bastră, cu tichie verde şi cu ciubuc de chihlimbar, lung de doi coţi, ca al negustorilor.

Tînărul merse astfel, ferindu-se cu ifos, de lăzile, baloturile şi butoaiele murdare, pînă ce ajunse la pupa „Speranţei", unde se aşeză tacticos, picior peste picior, pe o bintă din marginea cheiului, nu înainte de a-şi aşterne dedesubt batista liliachie, purtîndu-se cu mare grijă faţă de îmbrăcămintea lui nouă şi strălucitoare. După aceea îşi potrivi tichia din creştet şi începu să tragă din ciubuc, slobozind fudul fumul în aer.

— Păi... păi ă-ăsta-i nenea Haralamb! zise Mihu, bîlbîindu-se de mirare.

Oamenii se îngrămădiră buluc în capul schelei; Negrilă o lăsă pe Adnana şi, apropiindu-se de dînşii, rămase încurcat, cu ochii la cel de pe mal, neştiind dacă să se gudure sau să-l mîrîie.

— Pthiu! dar-ar boala-n tine! Tu erai, măi vere? strigă Ieremia, gata să-l lase picioarele.

Tînărul îşi scutură ciubucul, apoi răspunse cu multă îngîmfare:

— Eu sînt! Ce, te prinde mirarea?

— Ia te uită la el! S-a înţolit la iuţeală. Ce mă, ai şi făcut nunta, sau ţi-a dat cafegioaica arvună?

Haralamb nu mai găsi nimerit să răspundă la această întrebare grosolană. Văzîndu-l pe Anton Lupan, care se întorcea dinspre prova, unde se ciorovăise iarăşi cu căpitanul remorcherului, îşi duse mîna la piept şi se înclină, fără să se scoale, salutîndu-l cu demnitatea palicarului.

— Domnule, — zise alegîndu-şi vorbele, — cînd vă întoarceţi la Pireu, vă rugăm să treceţi pe la cafeneaua noastră. O să ne facă mare onoare.

— Iţi mulţumim, kir Haralamb! răspunse Anton Lupan, abia stăpînindu-şi rîsul. Vom veni cu cea mai mare plăcere; onoarea va fi a noastră, nu a dumitale!

Mulţumit de acest răspuns, Haralamb trase din ciubuc, îşi scutură cu degetul o scamă de pe poalele giubelei şi se aşeză mai îndesat pe bintă, după care îşi continuă convorbirea cu echipajul „Speranţei", avînd grijă să nu se mai lase tutuit de nimeni.

Peste vreo jumătate de ceas sosi şi Gherasim, năduşit şi înjurînd în neştire, ca unul care bătuse de pomană drumurile.

— Ce facem, domnule, plecăm aşa sau mai aşteptăm vreo zi, două? întrebă păşind pe punte, fără să se uite la musafirul care plesnea de ifos în marginea cheiului.

— Cred că putem pleca, răspunse căpitanul. La drept vorbind, nici nu ştiu de ce-am mai zăbovit pînă acuma. N-o să ne mărim prea mult truda, dacă o să luăm în seama noastră şi treburile lui Haralamb. Şi-apoi, să nu uităm că...

Aici Anton Lupan tăcu şi-şi aruncă ochii spre Adnana; ea nu le înţelegea vorba, dar această privire fu lămuritoare.

— Eu? întrebă, apropiindu-se fuga şi arătînd cu degetul la piept, cum făcuse prima oară, cînd Anton Lupan o găsise prizonieră pe corabia lui kir Iani. Pot să fac orice: să ridic pînzele, să spăl puntea, să stau la cîrmă...

— Bine! hotărî căpitanul. De aici pînă la Marsilia faci parte din echipajul „Speranţei". Haide, băieţi, fiţi gata de plecare!

Oamenii se risipiră pe punte, fiecare acolo unde avea datoria. Haralamb rămase singur, cu gura coclită de la ciubucul din care trăgea prima oară. Işi privi giubeaua, îşi privi cizmele şi-l prinse mirarea. Remorcherul fluieră scurt, vădind nerăbdarea căpitanului. Lanţul ancorei începu să zornăie; cine învîrtea cabestanul? Ia te uită: Haralamb crezuse că treaba asta o să-l privească totdeauna numai pe el şi pe văr-su Ieremia. In vîrful bompresului, Adnana desfăcea legăturile focului; cum naiba nu cădea în apă, că stătea pe bompres ca pe scaun?

— Hei, Gherasime! strigă Anton Lupan, care urmărea trasul ancorei. Nu ridici schela? Ori vrei s-o laşi la Pireu, amintire?

Gherasim se îndreptă spre pupa şi dădu cu ochii de Haralamb, fudul.

— Ce faci aici, mă, cafegiule? zise, fără să ameţească la vederea giubelei strălucitoare.

— Ia, te rog, kir Gherasim, vorbeşte cum se cuvine, că n-am cafegit împreună!

Nostromul căscă gura — şi abia acum îl apucă ameţeala.

— Domnule, ăsta nu-i Haralamb, ori am eu orbul găinilor?

— E kir Haralamb, Gherasime, ţine seama! Şi haide, ridică o dată schela, că doar n-o să stăm aici pîn' şi-o fuma dumnealui ciubucul!

Ancora se ivi greoaie, plină de nămolul adîncurilor, arătînd ochiului obişnuit să desprindă din puţin marile tîlcuri, ceva din fundul tainic al mării. Remorcherul fluieră a doua oară — şi începu să frămînte apa cu zbaturile...

Trebuie să cunoşti forfota asta de pe puntea unei corăbii, în clipa plecării, freamătul oamenilor, freamătul lemnului şi-al fierului, al pînzelor şi-al parîmelor, să simţi cum etrava, care a dormit nepăsătoare în apele moarte ale portului, începe să vibreze, presimţind valul, să auzi trosnetul surd al catargelor, zbîrnîitul sarturilor, piuitul scripeţilor, trebuie să-ţi fi intrat în sînge balsamul dulce şi amar al depărtărilor, ca să înţelegi cele ce urmară, fiindcă întîmplarea de acum nu va avea nici o legătură cu o întîmplare asemănătoare, petrecută nu de multă vreme, cînd însă fuseseră în joc cu totul şi cu totul alte îndemnuri.

Gherasim sări pe chei, desfăcu ultima legătură cu uscatul, apoi, întorcîndu-se la bord, puse mîna pe schelă. Remorcherul mai fluieră încă o dată, cablul remorcii se întinse, iar „Speranţa" se urni greoaie, ca un pom smuls din rădăcină.

Mai mult decît atîta, Haralamb nu putu să-ndure. Numai o dată îşi întoarse capul, privind peste cheiul înţesat de mărfuri, numai o clipă mai păru că şovăie — apoi aruncă ciubucul, îşi lepădă giubeaua şi sări pe schelă.

— Stai că-ţi ajut eu, măi Gherasime!

Rămîneau în urmă catarge, coşuri de vapoare, cheiuri, magazii, cîrciumi, cafenele... Începea să se simtă vîntul şi freamătul mării...

Ismail ieşi pe punte, cu un filigean în mînă:

— Cafeaua poftim, kir Haralamb!

Şi, cu toate grijile pe care le ducea căpitanul în minte, cu tot zbuciumul care-i frămînta inima, parcă niciodată etrava „Speranţei" nu tăiase valuri mai albastre ca în dimineaţa aceea!...

CAPITOLUL XV

Din cartea prieteniei

În ziua de 5 septembrie, la răsăritul soarelui, „Speranța", care navigase de la Pireu cu vînt tare din pupa, înrudit cu cel ce le întîrziase așa de mult trecerea peste Mediterană, dubla, cum spun marinarii, Capul Males, colțul de sud-est al Peloponezului, iar seara se afla în dreptul Capului Matapan, ca să se îndrepte spre strîmtoarea Messinei, între coasta Calabriei și Sicilia.

Era luna cînd vine toamna în părțile de unde pornea echipajul, dar aici, asupra mării, veghea un cer feciorelnic și-o briză pură ca în zilele primăverii.

O hulă veche, pe cale de a se potoli, ridica pieziș în calea „Speranței" valuri domoale ca niște coline lungi, dar înalte cît catargele. În clipa cînd corabia se adîncea în văi, velele începeau să fluture, slăbite de vînt, apoi pe creste se umflau iarăși — într-un ritm larg, neostenit, ca bătaia aripilor unui albatros uriaș — și zborul acesta ciudat, peste colinele verzi înșiruite la nesfîrșit, ținu mai multe zile și nopți, în șir.

Vapoarele pe care le întîlneau se adînceau între valuri pînă la mărul catargelor — și clipe întregi credeai că au pierit; îndată însă se iveau greoaie pe creste și treceau pe alături, chinuite, cu mașinile gîfîind.

Viața la bordul „Speranței" își urma cursul din ultima vreme, schimbat de venirea Adnanei — îl știți; Levantul

rămînea în urmă, cu frămîntările lui — și în față părea că se deschide poarta altei lumi.

Dar, dacă rămînea în urmă frămîntarea Levantului, nu înseamnă că echipajul era liniștit; știau toți încotro se duc, să ridice flota Franței și, așezîndu-se în fruntea ei, cum se gîndeau cei cu inimile fierbinți, să vină înapoi, să cutreiere Arhipelagul și Mediterana de răsărit, în căutarea acelui franțuz fără de care căpitanul lor nu mai înțelegea să plece la drum.

Căpitanul lor, în acest timp, stătea în cabină și scria un memoriu amănunțit, pe care să-l ducă Amiralității — și după ce-l scria, îl lua de la început, socotind că nu îl făcuse destul de convingător și de bun... Apoi, în alte ceasuri din zi, întocmea cuvîntări înaripate în gînd, ca să le rostească în fața marinarilor și pescarilor de la Saint Malo, spre a-i porni pe toți înspre răsărit.

Ar fi fost frumoasă viața în aceste zile, dacă nu s-ar fi frămîntat căpitanul atît și oamenii din echipaj n-ar fi împărtășit, fiecare în felul său, frămîntarea lui. Și pentru Adnana ar fi fost frumoasă viața acum, cînd se întorcea la casa ei, după o robie de opt ani, dacă ar fi știut cum îl va fi viitorul și dacă acest ciudat căpitan de corabie i-ar fi spus măcar două cuvinte pe zi.

Spunea mii de cuvinte căpitanul pe cînd ea gîndea astfel — și Adnana n-avea cum să știe că, dacă s-ar fi putut, el le-ar fi schimbat pe toate și le-ar fi adresat ei...

Fiindcă, de cînd venise fata asta pe bord... Dar nu! Să-l căutăm pe Pierre Vaillant mai întîi — fără asta Anton Lupan n-ar mai fi putut să simtă gingășia nici unei inimi de pe pămînt...

Ar fi fost frumoasă viața pe bord — și poate, totuși, nu era urîtă nici azi, cu toate feluritele ei frămîntări. Soarele răsărea din pupa în fiecare zi, lungind umbrele catargelor peste bompres, peste valuri, peste orizont, pînă la infinit. Apoi umbrele se scurtau, lăsau bompresul la locul lui, veneau pe punte șovăind, pînă la amiază, cînd piereau, și atunci, cîtăva vreme părea că goeleta navighează în vid. Curînd însă, umbrele se înfiripau iar și puntea căpăta ia-

rași contur. La apus, cînd soarele atingea apa, ridicînd aburi verzui, din partea cealaltă răsărea luna, palidă și rătăcită, ca un somnambul. Atunci cerul roșu se albăstrea treptat, pînă ce căpăta culoarea apelor adînci; marea se prefăcea într-o draperie de catifea, cu falduri negre pe fundul valurilor, iar la creste cu fire de argint.

Nopți cu lună și numai apă și cer în jur! Despre asta să vă spună corăbierii, nu ceilalți navigatori, căci pe aceștia huruitul mașinilor îi împiedică să audă suflul mării, iar fumul de cărbuni le ascunde oceanul albastru de sus, cu miriadele lui de corăbii azurii care navighează în căutarea marelui nesfîrșit.

Să vă spună corăbierii!... O pătură pe punte și un maldăr de parîme sub căpătîi! Dar colea jos este etrava ca obada unei roți gigantice, înghițind într-o rostogolire și creasta, și fundul văii, și ridicînd în jerbe spumegînde colbul de argint al mării, în vreme ce bompresul se leagănă șovăitor în întuneric, ca antena unei dihănii blînde care își caută cuminte drumul, ținînd locul omului de veghe picat în vrăjile sirenelor.

Să vă spună corăbierii, cum deapănă catargele fire aurii din stele și le urzesc pe velele învechite, prefăcîndu-le în țesături feerice... Să vă spună despre piuitul scripeților, ca țipătul întrebător al unor pescăruși de noapte care însoțesc corabia bătînd molcom din aripi albăstrite. Să vă spună...

Și peste toate acestea, care n-au contur întreg, nici sunet împlinit, ca imaginile tulburi ale visului, plutește tot atît de tulbure mirosul de corabie, neasemuit, lemn umed, sare, cînepă, catran — distilate laolaltă în același alambic.

In a șasea noapte, în bordul drept al „Speranței" se ridică, argintat de lumina lunii, Capul Spartiovento, iar în zori bompresul arătă coasta Siciliei. Corabia luă drumul către miazănoapte, stringînd vîntul în tribord și înaintînd anevoie prin apele strîmtorii. La amiază ancoră în golful din fața portului Messina, și Ismail însoțit de Mihu și de Ieremia se duseră la țărm, după legume și apă de băut.

— Cutremur! strigă musul, în clipa cînd păși pe chei, după șase zile de navigație cu hulă, care te leagă cu toate din jurul tău în același bîțîit.

E drept că și cizmele noi, luate de la Pireu în ultima clipă, în locul celor de la Stambul, care-i strîngeau rău piciorul, se arătau cu mult prea mari decît măsura cea bună — așa că nu călca tocmai sigur cu ele bietul mus.

— Aoleu! strigă și Ieremia, simțind că pămîntul alunecă bezmetic, tîrînd după el și cerul.

Ismail începu să rîdă:

— Nu estem cutremur, bre; asta amețeală facem hula! îi lămuri cu ifosul marinarului bătrîn, care a cutreierat mările de mic.

Dar nu apucă să pună pasul mai departe, cînd deodată simți cum i se taie picioarele — și se întinse moale la pămînt, lăsînd găleata să-i scape din mînă și să se ducă zdrăngănind...

„Speranța" nu zăbovi aici mai mult de două ore. Barca se întoarse încărcată cu pătlăgele roșii, cartofi, pepeni, portocale, lămîi și banane dulci...

Nimic deosebit pînă acum! Dar iată ce se întîmplă în zorii zilei care veni: la capătul strîmtorii, în pînze se năpusti, cînd nimeni n-ar fi bănuit, una din acele răbufniri de vînt, prăvălită din vîrful munților Nebrodici, care poate să culce o corabie pe valuri și chiar s-o ducă la fund.

„Speranța" nu se duse la fund, răbufnirea aceea de vînt nu avu urmări nefericite asupra ei, decît că, un sfert de oră mai tîrziu, o făcu să descrie o voltă largă și să pornească înapoi, lăsînd drumul Marsiliei și îndreptîndu-se spre Port Said.

Chiar dacă asta ar părea de neînțeles, faptele se petrecură întocmai cum e scris mai sus.

In clipa cînd veni acea rafală de vînt, Gherasim era la cîrmă, plutașul de veghe la prova, Haralamb se bărbierea, cu oglinda prinsă pe arborele mic, aruncîndu-i ocheade Adnanei, care stătea tăcută pe tambuchiul de la pupa, ținîndu-și bărbia în pumni și întrebîndu-se ce făcea Anton Lupan în cabină. Ieremia își lustruia flinta, fiindcă nu mai

avea nici un îndemn să se lustruiască pe sine, iar Ismail cu Mihu orînduiau în cambuză proviziile proaspete luate de la Messina.

O clipă mai tîrziu, oglinda lui Haralamb sărea în capul lui Negrilă, întins la soare lîngă Adnana, fata aluneca pe scări pînă în ușa cabinei, Cristea Busuioc cădea peste ancora mare, Gherasim, oricît de încercat marinar era el, scăpa cîrma din mînă, iar la prova, sub punte, fruntea lui Mihu se pocnea, cu un sunet sec, de țeasta pleșuvă a bucătarului.

— Allah, Allah! făcu Ismail, frecîndu-se în creștet, unde-i și ieșise cucuiul.

Anton Lupan, care scria în cabină, văzu peretele din față, aflat în partea magaziei, aplecîndu-se spre dînsul — și cărțile din raft căzură pe masă, pe paturi, pe jos, pe panouri, fluturîndu-și miile de file.

Iată toată întîmplarea! Altceva, nimic care să aducă vreo pagubă sau să te înspăimînte. Numai Adnana, căzînd pe scări, se lovise la un genunchi, se vede destul de tare, fiindcă păli și cînd vru să se ridice, își simți țeapăn piciorul.

Repezindu-se afară, căpitanul trecu pe lîngă ea, dar pînă să ajungă sus, rafala se dusese, Gherasim înșfăcase iar cîrma în mîini și „Speranța" își urma drumul liniștită, ca și cînd nu se întîmplase nimic.

— Ce-a fost asta, Gherasime? întrebă Anton Lupan, uitîndu-se nedumerit în jur.

— Marea Tireniană, domnule, ne-a urat bun sosit!

— Allah, Allah! se văieta între timp în bucătărie sărmanul Ismail.

Adnana, în schimb, își mușca buzele, fără să scoată un singur cuvînt.

— Ce-ai pățit? o întrebă căpitanul, trecînd pe lîngă ea și văzînd-o că se rezeamă de ușor, neputînd păși.

— Nimic; m-am lovit...

— Dar văd că nu poți să mergi! De ce te ascunzi?

— Mă doare puțin genunchiul; lasă, nu te îngriji! bîigui fata, aci roșindu-se, aci pălind.

— Vino încoa', să vedem ce ai, haide, nu te sfii!

— Nu-i nevoie, mă duc...

Și Adnana încercă să urce pe scară, dar după prima mișcare se opri, gemînd.

— Ți-ai scrîntit piciorul! observă căpitanul, uitîndu-se cu milă la chipul ei chinuit.

Apoi nu mai zăbovi, arătîndu-se pe atît de hotărît acum, cînd trebuia să-i dea îngrijiri, pe cît de șovăitor fusese deunăzi, la Atena și după aceea, pe drum. Deci, luînd-o în brațe, mișcîndu-se tot timpul cu mare grijă, ca un infirmier bun, o întinse ușor în patul lui, pe care de altminteri i-l lăsase ei, încă de mult.

Sub marginea șalvarului cenușiu, de pînză groasă, genunchiul arămiu i se părea căpitanului că seamănă cu mărul din vîrful catargului, dar strunjit altfel, cum nici mîna cea mai dibace nu-l poate strunji.

— Nu-i scrîntit, zise el, nefiindu-i greu să dibuie alcătuirea unui genunchi și părțile articulației, aceasta fiind o treabă aproape inginerească. Doar rotula a suferit o lovitură și pare puțin umflată.

Ca să-ți pară ceva, într-un fel sau altul, trebuie să ai un mijloc de comparație; Anton Lupan, nefiind medic, nu își îngăduia să se uite și la genunchiul celălalt, să-l dezvelească, dar spunea ceea ce socotea că e firesc să se întîmple cu o rotulă lovită, fiindcă altminteri, nu văzuse niciodată una mai fermecător rotunjită și mai frumoasă.

— Va trebui să te odihnești cîteva zile! adăugă, dînd leacul după ce diagnosticase.

Apoi se ridică, aduse o compresă rece, o fașă și oblojí genunchiul fetei, așa cum se cuvenea într-o împrejurare ca asta.

— Îmi iau hîrtiile și mă duc să lucrez în cabina echipajului, zise pe urmă, ridicîndu-se și apropiindu-se de masă.

Pînă atunci Adnana stătuse cu ochii închiși, tăcută, palidă, încleștată și speriată de atîtea cîte i se întîmplau dintr-o dată. Auzindu-l că pleacă, deschise ochii, îl privi pe furiș și începu să se vaiete, desigur mai gingaș decît se văieta bucătarul:

— Nu te duce! O să mă doară!... Au!... Crezi că rotula nu-i spartă?

Dar ce văzu: căpitanul rămăsese pironit cu ochii pe masă, părînd c-a uitat de genunchiul ei, părînd că nu-i aude vaietul. Printre lucrurile răsturnate zăcea o hîrtie, o scrisoare pesemne, cu slova strîmbă și păcătoasă, semnată de unul Abdulah, să te miri cum ajunsese aici laolaltă cu cărțile lui de navigație.

„Căpitane, — citi Anton Lupan în scrisoarea ciudată — să te țină tartorul sănătos și să te văd..."

Adnana, care pînă acuma destul pălise, destul se îmbujorase, îl văzu pe căpitan la rîndul lui făcîndu-se palid, apoi roșu ca racul.

„...Iți trimit vești de la Musarah... — citi el mai departe. Corabia e gata de două luni și nu așteptăm decît porunca încotro să pornim, după chibzuința dumitale..."

Aici, Anton Lupan clipi repede, își scutură capul, trase aer în piept și, strîngînd hîrtia în pumni, citi rîndurile următoare, crezînd că visează:

„Am avut necaz cu tîlharul de franțuz, Vaillant, — lua-l-ar boala! — că era să-mi crape țeasta într-o zi, cum i-a crăpat-o lui Ali-el-Ard, cînd l-am adus la Musarah, pricină pentru care bucuros l-aș fi băgat într-un sac cu pietroaie, să-l arunc în mare. Dar m-am supus poruncii dumitale și i-am îndurat toanele. Ce-i drept, corabia pe care ne-a făcut-o întrece tot ce-am văzut eu de cînd mi-a dat ochi Allah, căpitane. Acum însă, fiindcă e gata corabia, n-ai să-mi dai oare îngăduința să-i crăp și eu țeasta spurcatului, să văd unde i se ascunde ticăloșia și răzvrătirea?..."

Anton Lupan nu citi mai departe, ci se repezi pe scări, împleticindu-se, cu scrisoarea în mînă, uitînd de Adnana. Ea îl auzi deasupra alergînd pe punte și strigîndu-și oamenii:

— Băieți! I-am găsit urma!... Urma lui Pierre Vaillant! Uite, Spînu a uitat scrisoarea asta printre hîrtiile mele!

Afară de Gherasim, care nu putea să lase cîrma, toți se strînseră în jurul căpitanului. Nu înțelegeau, nu credeau, se uitau unul la altul, așteptînd să li se așeze judecata în

creier. Numai Ismail făcu un pas înainte, se bătu în piept și zise cu îngîmfare:

— Spînu?... Spînu nu uitam scrisoarea! Eu puneam acolo, ședeam bine!

— Ce spui? bîigui căpitanul.

Ismail se umflă și mai tare:

— Eu căutam giubea, luam scrisoarea!

— Și de ce n-ai spus pînă acum, tîlharule?! izbucni Anton Lupan, înțelegînd în sfîrșit fapta bucătarului și zgîlțîindu-l furios de umeri.

— Uitam! răspunse Ismail cu nevinovăție.

— Ptiu! Fi-ți-ar Coranul să-ți fie! înjură Gherasim de la cîrmă.

Toți înjurau, toți îl amenințau cu pumnul, deși pe de altă parte, în sufletul lor n-avea margini bucuria. Pînă și Negrilă îl lătra și-l mîrîia, ca și cînd ar fi înțeles și el, o dată cu oamenii, ce ticăloșie făcuse, în uituceala lui, bucătarul.

Dar Ismail nu le înțelegea furia și înjurăturile, ci tot spunea, nedumerit, păstrîndu-și aceeași nevinovăție:

— Spînu nu uitam scrisoare... Dacă eu nu căutam giubeaua...

Intre timp, căpitanul citea încă o dată scrisoarea, luptîndu-se să-și limpezească mintea, să ia după cuviință hotărîrile.

— Gherasime, tu știi unde-i Musarah?

— Parc-am auzit, dar n-aș putea să spun unde-i, domnule!

— Și eu auzeam! adăugă bucătarul.

Anton Lupan se repezi pe scări, în cabină.

— Mă duc să caut pe hartă! Fiți gata să schimbăm drumul!

Adnana îl întîmpină, palidă, cu ochii măriți peste măsură.

— Ce-i? Te doare rău piciorul?

Ea clătină din cap, privindu-l cu spaimă.

— Știu unde-i Musarah! Dar să nu vă duceți acolo!... Acolo sînt cei mai sîngeroși pirați din lume!

— Și unde-i?

— În Marea Roșie, e o insulă, lîngă...
— Lasă, o să mi-o arăți pe hartă, avem vreme destulă.
Era în ziua de 12 septembrie 1881, la ora 6 dimineața, cum se notă în jurnalul de bord, mai pe urmă.
Căpitanul ieși pe punte, urcînd treptele două cîte două.
— Volta în vînt! strigă, cuprinzînd în gînd toată lungimea albastrei Mediterane. La Port Said, Gherasime!

*
* *

Nici iadul nu-i prea în adîncuri, nici cerul nu-i prea departe, cînd mergi să-ți scapi prietenul de la pieire. Nici cremenea nu e prea tare, dacă trebuie să-ți sapi drum prin ea, să ajungi la dînsul, nici apele prea adînci, dacă îți țin calea, nici flacăra focului nu-i mistuitoare — nimic nu poate, nu trebuie să-ți stăvilească drumul...
Așa stă scris în cartea prieteniei!
La 12 septembrie, cînd mai aveau de mers zece zile pînă la Marsilia, „Speranța" se întoarse din drum — și aproape o lună de zile navigă de-a lungul Mediteranei, către Port Said, oprindu-se o singură dată, în insula Gozzo, la sudul Cretei, ca să ia provizii, cîte găsiră, și apă pentru restul drumului.
— Păcat că n-am știut din vreme că mergem la Port Said, domnule! oftă în acea zi cîrmaciul, plîngîndu-se căpitanului.
— De ce, Gherasime?
— Să fi luat cîțiva saci cu hașiși de la Pireu; grozavă treabă am fi făcut cu ei aici, multe parale!
— Nu te-ai săturat de hașiși, contrabandistule?! Credeam că ți-a pierit năravul ăsta, de cînd ești cu mine!
— Mi-a pierit, domnule, dar îmi vine iarăși cum simt aerul din părțile astea ale Mediteranei.
— Lasă, Gherasime, că avem sipetul cu giuvaeruri!
— Sipetul e una și marfa de trecut pe sub mînă — alta, asta nu-i pe înțelegerea dumitale. Cu ce ne ducem noi la arapi? Pthiu! cu untdelemn de măsline, cînd lor le place doar seul de oaie!

Untdelemnul lui kir Nicolachi făcea o călătorie la care nu se gîndise nimeni; dar cui îi mai păsa acum de el? De mult ar fi aruncat butoaiele peste bord, căpitanul, dacă n-ar fi avut nevoie de ele, ca lest, în magazie. Fiindcă bătea vînt tare cîteodată, bandînd corabia, pînă ce valurile ajungeau pe punte, și scutind echipajul să mai scoată apă cu ghiordelul, ca s-o spele.
Bătea vînt tare cîteodată, alteori rămînea doar o briză călduță — și atunci „Speranța" își flutura velele, cu nemulțumire, dar venea și furtuna în unele zile.
Asta e viața corăbierului; pe vînt potrivit, pe vînt tare, pe furtună, el trebuie să-și urmeze drumul!
Altminteri, adunînd zilele rele cu zilele bune, nu era grea viața pe bordul „Speranței" și oamenilor le rămînea destul timp de rîs și de glume.
Posomorît într-una rămînea numai bucătarul, care nu înțelegea de ce Anton Lupan, și ceilalți, în loc să-i fie recunoscători pentru descoperirea lui, se uitau la el chiorîș, cu priviri haine.
Altceva, ai fi zis că nu se schimbase nimic pe puntea corăbiei, decît că soarele, în loc să răsară din pupa, ca în drumul către Marsilia, răsărea din față, întinzînd altfel umbrele pînzelor — iar cîrmaciul trebuia să țină alt unghi la busolă. Încolo, la fel scîrțîiau scripeții, la fel mirosea catranul încălzit de soare, același farmec își păstra nopțile, cînd luna arginta totul pe punte.
La fel se ferchezuiau oamenii, pe întrecute, ca apoi, așa ferchezuiți proaspăt, să se fîsticească în fața Adnanei. Dar fata acum se socotea intrată în rîndul marinarilor și își făcea cartul, de veghe sau la cîrmă, după cum hotăra și îi poruncea nostromul. N-o mai durea genunchiul de multă vreme — putea să alerge pe punte în voie, fugărindu-se cu Negrilă, putea să se urce și pe catarge, cînd era trebuință — și zadarnic aștepta încă o întîmplare ca aceea, să vină o rafală care să răvășească totul pe punte, iar ea, nimerindu-se în capul scărilor, să se prăbușească pînă în ușă, lovindu-și piciorul.
În acest timp, Anton Lupan nu mai scria memorii Amiralității, nu mai pregătea cuvîntări în minte, ca să înflă-

căreze pescarii de la Saint Malo și să-i pornească spre insule. Deci, ar fi avut mai mult timp să îngrijească vătămătura, dacă Adnana s-ar fi lovit iar la rotulă.

Dar ce vrei, ei navigau acum spre răsăritul Mediteranei și munții Nebrodiei, cei cu rafala, rămăseseră de multă vreme în urmă!

Iar căpitanul, deși despovărat de unele gînduri, avea altele care să-i umple orele, încît uitase de Adnana, uitase chiar că îi asemuise genunchiul cu mărul din vîrful catargului, viu parcă — ciudată asemuire pentru cel ce nu cunoaște poezia întregii alcătuiri a unei corăbii!

Desigur, Anton Lupan nu putea să aștepte nepăsător scurgerea zilelor. Gîndul că la capătul cîtorva sute de mile se afla prietenul său pierdut cu patru ani în urmă și că el îi aducea scăparea, stîrnea în sufletul lui atîta fierbere și frămîntare, altele decît cele de pînă acum, încît nu era de mirare că prea rar își mai amintea de Adnana.

Plecînd de la insula Gozzo, în ziua de 25 septembrie, „Speranța" nu mai întîlni uscatul pînă la 2 ale lunei următoare, cînd în tribord se ivi, amestecat laolaltă cu orizontul dantelat de valuri, țărmul african, în dreptul Alexandriei. Aveau și aici un cuib pirații lui Spînu, și ei poate așteptau în port porunci de la dînsul, neștiind că îl mîncaseră rechinii. Ar fi putut fi dibuiți cu ușurință acuma, și mare dorință era în Anton Lupan să le pună lațul de gît tuturora, pînă la unul, dar nu avea timp pentru asta, trebuia să meargă înainte, unde îi poruncea cartea prieteniei.

Două zile, „Speranța" navigă în apele tulburi de la gurile Nilului, pînă ce, la 5 octombrie dimineața, în zori, omul de veghe văzu în dreapta o pădure de palmieri, printre care creștea o altă pădure, de catarge, ciudat amestec de arbori. Era portul Damieta, aflat la vărsarea celei mai mari guri a fluviului, care răsturna aici, în Mediterană, mîlul adus din inima Africei, strămutînd pămîntul continentului fărîmă cu fărîmă.

In seara aceleiași zile, după ce corăbierii navigară zece ore de-a lungul lacului Mensaleh, care pe-alocuri pare a se uni cu marea, încercînd să arunce asupra ei miasma putreziciunii, în față văzură minaretele Port Saidului ridicîndu-se din unde, ca și cînd ar fi fost acolo un oraș clădit pe apă de zeitățile mării.

„Speranța" ocoli digul nesfîrșit care apără gura canalului ca să nu se astupe cu nămolul aruncat într-una de Nil — și intră în port o dată cu întunericul.

— Gherasime, vorbi căpitanul, apropiindu-se de cîrmă. Cred că e mai potrivit să vestim autoritățile, să luăm ceva întăriri, poate o canonieră, altfel, după cum spune Adnana, e mare primejdie în părțile acelea. Pirații sînt numeroși, au puști și chiar tunuri pe insulă, nu luptă numai cu iataganele, ca bandele din Egee.

— Ferească Dumnezeu, domnule! Nu trebuie să vorbim cu nimeni; dimpotrivă, să păstrăm cît mai mare taină. Să spunem, de pildă, că mergem la Berbera... Or fi tari pirații, nu-i vorbă, dar trebuie ori să-i lăsăm în pace, ori să-i înfruntăm singuri. Ce, dumneata crezi că ei n-au iscoadele lor prin porturi? Ba cred că au cumpărați pînă și pe unii slujbași de la vamă, de la poliție, de la Căpitănie. Ar fi de-ajuns să scăpăm o vorbă, ca să găsim insula pustie. Ori, mai știi, ar putea să ne pregătească o capcană!

Avea dreptate cîrmaciul, Anton Lupan își dădea seama, așa că, ajungînd la cheiul Port Saidului, nu făcu alta decît să coboare singur și să se ducă la Căpitănie, după ce mai întîi se uită pe tabla vaselor pierdute, din aceeași obișnuință care îl urmărește pe marinar în oricare port din lume.

Fiind ora tîrzie, rămase să se facă pe a doua zi formele de plecare — și „Speranța" zăbovi în acea noapte la chei, între două uriașe vapoare ale Companiei de mesagerii maritime.

La lumina torțelor, felahi în pielea goală, sau numai cu o cîrpă legată în jurul șoldurilor, cărau cu sacii cărbuni pe vapoare, semănînd cu niște draci istoviți, prinși într-un ciudat dans al infernului.

Făcîndu-se ziuă se văzu și orașul, care din ce avusese înainte păstra doar minaretele moscheilor; încolo, pretutindeni, Societatea canalului ridicase mari clădiri europene,

deşi încercase să le păstreze cît de cît linia arhitecturii orientale, poate ca să nu strice decorul.

Indată ce se deschise biroul Căpităniei, Anton Lupan coborî iarăşi, avînd grijă să nu intre în vorbă cu nimeni, văzînd iscoade în toţi oamenii, îşi înscrise în registre vasul şi echipajul, apoi plăti taxa de trecere prin canal şi taxa remorcherului.

Din fericire, un convoi de caiace şi barcazuri era gata de plecare, aşa că „Speranţa" sosise la vreme ca să fie legată cu remorca la urmă. Altfel ar fi trebuit poate să aştepte două-trei zile ca să se adune alte vase cu pînze, căpitanului nedîndu-i mîna să plătească un remorcher pentru el anume, fiindcă vasele cu pînze nu pot naviga singure pe apele înguste ale canalului, unde vîntul bate la nimereală şi unde drumul trebuie ţinut drept, ca şinele trenului.

La ora prînzului, convoiul porni spre sud, printre nisipuri, ca o caravană de cămile şi tot timpul, pînă căzu întunericul, călătorii nu văzură altceva decît tristeţea canalului. Anton Lupan îşi amintea fără să vrea de Pierre Vaillant, de anii cînd prietenul său fusese în locurile acestea şi, privind săpăturile, se întreba pe unde călcase el atunci, ce parte a canalului îi mărturisea truda?

Remorcherul mergea încet, cum cerea regulamentul, ca să nu stîrnească valuri care să surpe malurile.

Fiind vremea toamnei, arşiţa nu era apăsătoare şi cînd mai venea şi briza de la răsărit, aducînd umezeală din marea ţesătură de ape a Deltei Nilului, viaţa pe punte se putea socoti bună.

Canalul se desfăşura în faţă, ca o panglică subţire, albastră, pierzîndu-se între nisipuri şi părînd că seacă în depărtare, ca rîurile subterane.

Cete de delfini urmăreau convoiul, făcînd sărituri hazoase şi stîrnind valuri, ei netemîndu-se de regulamentul Canalului.

Dar convoiul mai avea însoţitori şi pe ţărmuri; cete de felahi, mulţi din ei în pielea goală, alergau pe lîngă corăbii, cu mîinile întinse, cerînd de pomană, şi cînd banul aruncat de pe punte nu ajungea pînă la dînşii, ci cădea în

apă, se aruncau după el, cel mai dibaci şi mai ager prinzîndu-l în gură.

Mai departe, peste nisipuri, se vedeau trecînd caravane de cămile, zorite parcă fiind animalele să ajungă — unde? — ca şi cînd de acolo nu trebuiau să plece mai departe, viaţa lor unindu-se cu a deşertului nu doar o zi, ci de-a pururi.

Din loc în loc, apărea pe mal cîte un canton împresurat de verdeaţă, ridicat acolo pentru îngrijirea şi paza canalului — şi după ce rămîneau în urmă palmierii lui, fluturîndu-şi umbrelele, mai tristă se desfăşura în faţă panglica albăstruie.

Apoi se făcu seară dar convoiul îşi urmă drumul la lumina reflectoarelor electrice puse pe catargul remorcherului. Nici o minte omenească nu-şi mai putea închipui acuma ce făcea deşertul pe întuneric, ce taine se ascundeau dincolo de dune, ce ochi pîndeau trecerea călătorilor. Doar stelele de pe cer îşi puteau arunca privirile acolo, din acea mare înălţime, dar clipitul lor, dacă spunea ceva, nu era pe înţelesul omului.

Spre zori, convoiul naviga pe lacul Bitter, care uşurase atît de mult înfăptuirea canalului şi cînd se lumină bine, în faţă se zăriră înălţimile Agerna, vestind apropierea Suezului.

— Ce copaci sînt aceia, domnule? întrebă Mihu, uitîndu-se în zare.

Coama dealurilor era tivită cu un şir de ţepuşe, care, de la depărtare, puteau fi asemuite cu nişte palmieri de o specie ciudată.

Căpitanul se uită cu ocheanul şi, deodată, prin trup îi trecu un fior de groază, deşi nu vedea prima oară priveliştea aceasta.

— Nu sînt copaci, ci spînzurători, Mihule!

Oamenii veniseră cu toţii aproape, neîncumetîndu-se să creadă că e cu putinţă să răsară într-un singur loc atîtea semne de moarte.

— Cincisprezece! numără Ieremia.

— Ba şaptesprezece! se împotrivi plutaşul, scoţînd prima vorbă astăzi.

Și unul și altul, deși cu spinările înghețate, se puseră să numere iarăși ; în clipa aceea, Mihu, cu ochii mai ageri, zări un șir nou de spînzurători, pe a doua creastă.

— Ia uitați-vă ! Altele !

— Ce-o fi fost aici, domnule ? întrebă cîrmaciul.

Și el mai văzuse spînzurători în marginea orașului, dar niciodată în numărul de astăzi, să te îngrozească.

— Pesemne a fost prinsă o bandă întreagă de tîlhari, din cei care pradă caravanele.

— N-or fi pirați ?

— Și asta se poate !

In anii aceia, știe toată lumea, pirații în Marea Roșie erau mai deși decît broaștele în apa lacului.

Adnana stătea și ea în rînd cu oamenii, privind spînzurații, și își mușca buzele palide.

— O să fie mare primejdie, mare primejdie ! îi șopti căpitanului, spînzurătorile de aici amintindu-i putința întîlnirii cu moartea.

Cunoștea insula Musarah, trecuse de multe ori pe acolo cu corabia lui Huseim și văzuse ce greu puteau fi încolțiți pirații. Dacă fuseseră prinși unii și își primiseră pedeapsa, nu însemna că n-au rămas alții. Iar insula aceea înfățișa pentru ei cea mai sigură și mai temută cetate. Chiar vasele de război găseau mai nimerit să o ocolească, oricîte tunuri ar fi avut și oricîtă armată ; pentru ele primejdia stătea în puzderia de stînci ascunse sub apă. Spînu cu ai lui își aleseseră așa de bine sălașul, că nu puteau să se apropie de el decît cei ce cunoșteau calea întortocheată.

In drumul peste Mediterană, Adnana stătuse multe ceasuri cu Anton Lupan, aplecați peste hartă, și apoi căpitanul făcuse sfat cu Gherasim și cu oamenii alte multe ceasuri, socotind cum să calce cuibul piraților. Ar fi fost greu să se spună dacă în unii era vreo teamă — toți păreau gata să-și urmeze căpitanul, dar poate că ei încă nu-și dădeau seama ce-i așteaptă.

Pe la ceasurile zece dimineața, goeleta noastră, care venea de atît de departe, nu fiindcă ar fi avut de adus aici sau de luat marfă, ci ca să împlinească datoria scrisă

în acea carte, se afla la cheiul Suezului și avea Marea Roșie în față.

— Gherasime, hai cu mine ! zise căpitanul, îndată ce schela fu aruncată. Ceilalți rămîneți pe bord și fiți cu ochii în patru !

Peste o jumătate de ceas, oamenii îi văzură întorcîndu-se, cu o gloată de hamali felahi, care purtau pe umeri greutăți ciudate. Abia cînd fură aproape, își dădură seama că felahii aduceau două țevi de tun și două afete, care își găsiră locul la prova, de o parte și de alta a ancorelor. Alți doi hamali cărau cîte un butoiaș de pulbere, și, în sfîrșit, ultimii patru, lăzi cu ghiulele — să ți se facă părul măciucă în creștet.

— Măi, care-ați fost la artilerie, veniți încoace ! strigă Gherasim, către oamenii echipajului.

In vremea aceea, micile vase care străbăteau Marea Roșie, nu se încumetau niciodată să plece dacă nu erau înarmate. La Suez și la Bab-el-Mandeb, în partea cealaltă, găseai totdeauna pe chei asemenea tunuri, pe care puteai să le cumperi, cum s-ar zice astăzi, de ocazie. După ce străbăteau marea primejdioasă, căpitanii le vindeau îndată, și astfel, tunurile călătoreau de la nord la sud cu o corabie, ca peste o lună să facă drumul înapoi cu alta.

Deci nu se miră nimeni în port, văzînd cum „Speranța“ se înarmează — n-aveai să te temi că fapta aceasta putea să bată la ochi iscoadelor. In schimb, cu prețul tunurilor, al pulberii, al ghiulelelor, cu taxele de trecere prin canal, cu plata remorcherului, cu ce mai dăduse pe provizii, punga căpitanului se ușurase, nu mai rămăseseră în ea decît treizeci din icosarii lui kir Nicolachi.

— Ce ne facem, Gherasime ? spusese căpitanul, în timp ce veneau cu tunurile spre corabie.

— Ne-om descurca noi într-un fel, domnule. La nevoie om vinde ceva marfă.

— Covoare și mătăsuri ? Aici n-au preț ; înseamnă să le dăm de pomană. Și pietrele rare, de asemenea.

— De, dacă n-am luat hașiși ! oftase cîrmaciul.

Pînă una alta însă, aveau cele trebuitoare spre a pleca mai departe ; lipseau numai tunarii — strigarea lui Ghera-

sim rămăsese zadarnică; și Ieremia, și Haralamb, și plutașul făcuseră războiul cu dorobanții. Numai Ismail zicea, fudulindu-se, că trăsese cu tunul o dată, luptîndu-se tot cu pirații, și dovedi că se pricepea la treaba aceasta, slobozind o ghiulea la iuțeală, fără să-i fi poruncit căpitanul.

Bubuitura stîrni spaimă printre felahii care împînzeau cheiul, puse în picioare Căpitănia, poliția și celelalte puteri ale portului. Noroc că ghiuleaua se duse în apă, fără să facă stricăciune, așa că Anton Lupan trebui să plătească amendă doar pentru bubuitură — și rămase numai cu douăzeci și cinci de icosari, din treizeci cîți mai aveau înainte ca Ismail să-și fi arătat bravura.

Dar, lăsîndu-i la o parte zorul care speriase mulțimea, Ismail dovedise pricepere la tunuri și ca urmare, îndată ce părăsiră apele portului, începu să facă instrucție de artilerie cu pușcașii. După două zile, fiecare din ei știa să încarce tunul și să ochească, spre marea îngîmfare a bucătarului.

„Speranța" în acest timp străbătea Marea Roșie, pregătit fiind totul pe punte și-n sufletul oamenilor, pentru crîncena întîlnire cu stîncile și cu pirații.

*

* *

Pe coasta de răsărit a Mării Roșii, între a 25-a și a 26-a paralelă, răsare din unde una din cele mai răvășite îngrămădiri de insule cunoscute în lume, arhipelagul Șeiharat, pe care îl ocolesc navigatorii cum ocolește dracul biserica. Garduri de corali, ascunse la cîteva palme sub apă, țes între insule o urzeală pe care nu știu s-o descurce decît vietățile mării și astfel, trecerea unei corăbii pe acolo înseamnă sigura ei pieire.

În mijlocul acestei ciudate cetăți clădită din fire, insula Musarah pare reduta cea mai ferită, aceea unde se adăpostesc comandanții oștirii. Alcătuită din trei stînci înalte, între care s-au ridicat recifuri, unindu-le, ea seamănă într-adevăr cu un bastion de formă triunghiulară, putîndu-se împotrivi, cu colțurile, atacatorului venit de oriunde.

Pe fiecare din cele trei stînci, știa Adnana, pirații aveau puse tunuri, înțepenite în piatră, și la fiecare tun stătea om de pază, uitîndu-se cu ocheanul în zare. Nu se putea apropia om străin de sălașul acesta, mai știa Adnana, fără să se dea alarma pe insulă și pirații să nu-și ia locurile de luptă, la tunuri unii, alții cu puștile, în redutele săpate în coral tot lungul țărmului.

Oricît ar fi fost de viteji și de dibaci oamenii din echipajul „Speranței", pentru ei rămînea deschisă o singură cale să ajungă acolo — șiretenia, unită cu hotărîrea lor de-a învinge, spre a împlini porunca prieteniei.

De la Suez la Șeiharat sînt cam trei sute de mile, pe care, avînd vînt bun, goeleta romînească le străbătu într-o săptămînă, astfel încît la 13 ale lunii octombrie, omul de veghe zări primele insule ridicîndu-se deasupra orizontului, o dată cu lumina zilei.

Tulburat fusese tot timpul drumului căpitanul, tulburat de îndoieli, de speranțe — dar în clipa cînd auzi strigătul omului de veghe, simți o clipă că i se oprește inima.

Pierre Vaillant se afla aici, la cîteva mile depărtare, și după ce îl așteptase aproape cinci ani de zile, după ce îl căutase prin toate porturile Mediteranei și Egeei, mai avea cîteva ceasuri să fie lîngă el și să-l îmbrățișeze. Dar ieșind pe punte, i se părea că aceste ceasuri vor fi mai lungi și mai grele decît toată cealaltă așteptare de pînă acuma.

„Speranța" purta la catargul din prova steagul negru, semnul piraților, iar la capetele crucetei cîte o flamură roșie.

— Dacă nu și-au schimbat înțelegerea, putem să ne apropiem așa pînă la o sută de metri, zise Adnana. Acum trei ani, cînd am fost aici ultima oară, semnul de recunoaștere erau flamuri roșii în zilele cu soț ale lunei, iar în zilele celelalte, flamuri galbene. Dar știu că mai tîrziu Spînu a poruncit să se răstoarne culorile, fiindcă îi fugise una din căpetenii și se temea de trădare.

— Uite-ai dracului ce socoteli stau ei să-și facă! bombăni Gherasim, cu ciudă. Ei, dacă-i așa, cînd o fi să-i spînzurăm, am să-i întreb ce culoare doresc să aibă ștreangul!

Intre timp corabia își urma drumul spre insule, care își arătau tot mai limpede contururile.

— Ia, băieți, acum e timpul să vă schimbați hainele, că începe comedia ! porunci căpitanul.

Oamenii coborîră în cabină și peste un timp reveniră, unul cîte unul, legați la cap cu turbane, avînd pe umeri șaluri și mătăsuri dintr-ale armeanului, strînse așa fel să semene cu niște caftane. Căpitanul, la rîndul său îmbrăcă giubeaua lui Spînu, cum se și cuvenea unei căpetenii.

Cînd primul dintre ei apăru pe punte, Negrilă se repezi la el, dar după doi pași se opri, cuprins de nedumerire, uitîndu-se întrebător la caftanul omului și numai că nu-l apucă rîsul, lipsindu-i această însușire, cu toată credința contrară pe care o avea stăpînă-su.

Bineînțeles, dacă se costumaseră oamenii, nu însemna că putea fi costumat și cîinele ; numai el și Adnana își păstrară vechea înfățișare.

Mulțumit de îmbrăcămintea oamenilor, căpitanul își întoarse privirea spre prova :

— Ismaile, încarcă tunurile !

— Incărcam ! se fuduli bucătarul.

Ieremia stătea la unul din tunuri, Haralamb la celălalt, Mihu căra săculeții de pulbere, tîrșîindu-și cizmele grele, Cristea Busuioc pregătea ghiulelele, iar Ismail, între dînșii, dădea porunci cu ifos, el fiind mai mare peste artilerie.

Dar, nefiind încă începută bătălia, cînd era nevoie de ei ca să slăbească sau să întindă pînzele, oamenii se repezeau pe punte, la comanda căpitanului, și puneau mîna pe școte, căci nu aveau în grijă numai artileria, ci și manevra corăbiei.

— Iat-o ! strigă Adnana, arătînd cu mîna în zare.

Printre două insule scunde, care parcă se trăgeau în lături, ca o cortină, se iviră cele trei colțuri ale bastionului.

Așa cum se desfășura marea în față, pînă acolo, n-ai fi zis că pune vreo piedică în calea corăbierilor. Dar cei ce știau să citească în valuri, își dădeau seama, din încîlcita lor unduire, ce colți de stîncă erau ascunși pretutindeni, ce

spinări de piatră, ce ferăstraie cu zimții ascuțiți, să taie etrava, bordajul și chila.

Anton Lupan și Gherasim stăteau de o parte și de alta a Adnanei, care ținea cîrma.

— Recunoști drumul ? o întrebă, îngrijorat, căpitanul.

Ea nu răspunse ci clătină doar din cap, fără să-și ia ochii de pe fața mării. In clipa asta părea că îi pierise orice urmă de teamă, pe chipul ei se citea numai încordarea cu care urmărea drumul.

— Se vede ceva la tunuri ? îl întrebă pe căpitan.

Acesta cerceta insula cu ocheanul.

— Ciudat, dar nu mișcă nimeni !

— Pesemne am nimerit bine semnul de recunoaștere ! Altfel s-ar fi pornit forfotă pînă acuma.

Vorbind, Adnana învîrtea de cîrmă, cu mișcări scurte — și goeleta lăsa în urmă o dîră șerpuitoare. In unele clipe, în borduri, valurile dezgoleau cîte un colț de stîncă, numai la douăzeci de pași depărtare și privindu-l, oamenii își dădeau seama ce s-ar fi întîmplat dacă bravul cîrmaci nu l-ar fi ocolit la vreme.

In clipele acestea, căpitanul se simți rușinat că nu avusese încredere de la început în priceperea Adnanei, la trecerea peste Mediterană, purtîndu-se cu ea nu cum te porți cu un marinar vrednic, ci cu o domnișoară.

— In scrisoarea aceea era vorba de o corabie, zise Adnana, arătîndu-se nedumerită, în timp ce continua să strîngă cîrma cu aceeași înverșunare. Nu înțeleg unde poate să fie. Locul de ancorare e acolo, în stînga.

— Poate au ascuns-o după insulă, răspunse căpitanul.

— Nu ; în partea cealaltă nu poate ajunge nimeni, recifele n-au mai lăsat un colț liber.

Lăsaseră în urmă insulele care păzeau intrarea în radă și pînă la țărmul redutei nu mai rămăseseră decît cinci sute de metri. Pirații erau acolo, așteptîndu-i fără nici o bănuială. Dar printre ei se afla și Pierre Vaillant, desigur împreună cu alți prizonieri — și dacă nu erau în lanțuri, în clipa cînd ar fi izbucnit prima împușcătură, aveau să se arunce și ei asupra paznicilor. Anton Lupan își cunoștea prietenul, și chiar dacă nu l-ar fi cunoscut prea bine,

din scrisoarea primită de Spînu se înțelegea limpede ce învrăjbit se purtase el în robie. Deci, pe lîngă puterile lor, întărite de puterea tunurilor, eliberatorii de pe „Speranța" se puteau aștepta la un ajutor pornit chiar din mijlocul redutei.

Gîndind astfel, Anton Lupan continua să cerceteze cu ocheanul țărmul și întăriturile.

— Dar ce-i asta ?! exclamă deodată, strîngînd mai tare ocheanul în mînă. Ia te uită, un om spînzurat, pe stînca din mijloc !

Apoi simți amorțindu-i mîna, amorțindu-i trupul și inima. Dar dacă omul spînzurat era Pierre Vaillant, atins de răzbunarea piraților, pentru răzvrătirea lui, acum cînd nu mai aveau nevoie de el, cînd le terminase corabia ?

— E și-n dreapta unul, domnule ! strigă Mihu, a cărui privire aproape că se lua la întrecere cu ocheanul.

În acest timp, „Speranța" își urma drumul, manevrînd cu dibăcie și pînă la insulă nu mai rămăseseră decît două-trei sute de metri. Mihu arătă cu mîna :

— Uite, și-n stînga încă unul !

— Doamne, dar aici pare că s-a dat o bătălie ! murmură Anton Lupan, neștiind dacă să-i pară rău, sau să se bucure. Parc-ar fi niște leșuri pe țărm, tu vezi, Mihule ?

Musul se urcă pe parapet, ținîndu-se cu mîna de straiuri și un timp nu răspunse, ci își încordă privirea, cercetînd țărmul.

— Da, domnule ! exclamă pe urmă. Sînt pirați morți, îi cunosc după turbane.

— Să nu fie o cursă ! zise Adnana, căutînd cu ochii încordați drumul pînă la locul de acostare.

Aici, în radă, valurile erau mai liniștite, dar culoarea lor neagră-roșiatică, tot nu îngăduia să vezi stîncile ascunse, dacă nu le cunoșteai dinainte.

— Ai dreptate ! încuviință căpitanul. Nu trebuie să ne pripim. Hei, Ismaile, fii gata cu tunurile. Și voi, băieți, pregătiți-vă să luați puștile, dacă o fi nevoie !

Tunurile sînt bune de la o depărtare. Cînd ai ajuns în fața dușmanului, pușca se dovedește mai folositoare, de aceea, fiecare tunar și-o avea pregătită lîngă parapet, cu

glonțul pe țeavă, numai s-o ia la ochi și să apese trăgaciul.

În clipa aceea, Negrilă, care stătea cu picioarele de dinainte pe parapet, lîngă Mihu, plimbîndu-și ochii iscoditori de-a lungul insulei necunoscute, își ridică deodată capul în aer, adulmecă plin de neliniște — și deodată începu să urle. Urla într-un fel cum nu-l auzise nimeni înainte, nu cu furie, nu cu teamă, nu cu neputință, un urlet de jale care îți rupea inima.

Și-atunci, fiindcă pînă la țărm nu mai aveau decît o sută de metri, văzură cu toții că asupra insulei apăsa moartea și pustiul, nu mișca nimic, nicăierea, numai cei cîțiva palmieri firavi care creșteau în pămîntul sărăcăcios, adus de vînt pe recifuri, își legănau frunzele negricioase ca pe niște flamuri de doliu.

— Insula e părăsită ! murmură dezamăgit căpitanul.

— Au fugit ! adăugă Adnana.

— Mai degrabă au fost izgoniți, după semne.

Se vedeau acum limpede, pe țărm, leșurile, se vedeau pe stînci tunurile adormite — și vîntul aducea apăsător, în unele clipe, mirosul stîrvului.

— Par intrate în putrezire! urmă căpitanul, fiindcă ochii lui continuau să vadă, mintea să judece.

Dar nici ochii nu puteau să dezvăluie taina celor petrecute aicea, nici mintea nu putea să îl ajute și el, deși își ținea firea, se întreba deznădăjduit, în ce parte a insulei va găsi leșul prietenului zăcînd pe recifuri.

— Fiți gata pentru acostare ! porunci, luîndu-și datoria și glasul căpitanului din obișnuință.

Oamenii se repeziră la pînze ; oricît de temător ai fi fost, se vedea limpede, nu rămăsese ființă vie pe insulă, nu mai era nevoie nici de puști, nici de tunuri.

„Speranța" făcu o voltă sub mîna Adnanei, își puse prova în vînt și, în timp ce velele fluturau liniștite, își lipi bordul drept de cheiul săpat în stîncă. La o sută de metri în pupa ei se vedea o bucată de plajă, și după urmele lăsate pe țărm, acolo era locul unde corabia piraților fusese dată la apă. Ceva mai sus zăceau mormane de cioplitură, capete de scînduri, bușteni, talaș, semnele lucrului care se

desăvîrşise acolo. Dar corabia nu mai era aici, pornise — şi nu puteai şti în ce parte a lumii.

Primul care debarcă fu Negrilă. Inainte ca „Speranţa" să fi acostat bine, el sări peste parapet şi începu să alerge de-a lungul ţărmului, scoţînd într-una aceleaşi urlete.

In vîrful celor trei stînci ale bastionului, se vedeau spînzuraţii, legănîndu-se în bătaia vîntului, — toţi aveau caftane, cum nu puteau să poarte prizonierii, ci numai paznicii lor, piraţii lui Spînu.

Peretele stîncii din stînga, unde pesemne fusese o grotă, era prăbuşit, dezvelind o adîncitură hidă; după fumul risipit pe piatră, după forma rupturii, se vedea că în grotă se produsese o explozie cumplită, care desigur mişcase întreaga temelie a insulei.

Dar nu, degeaba îi stătea inima în cumpănă căpitanului, zbuciumîndu-se: toate stîrvurile aveau pe ele caftane, înnegrite de sîngele putred. Şi dacă zăceau aici, pare-se de multă vreme, în bătaia soarelui şi a vîntului, însemna că ei fuseseră învinşi, altfel, ai lor s-ar fi îngrijit să le facă morminte.

— Risipiţi-vă pretutindeni — le porunci căpitanul oamenilor — şi vedeţi dacă...

In clipa aceea, Negrilă, care alerga pe ţărm urlînd într-una, se opri deodată, cu urechile ciulite, cătînd către stînca din dreapta insulei, apoi îşi înfipse ghearele în nisip şi se aruncă într-acolo, lătrînd de data asta, în loc să urle — sub stăpînirea furiei.

— După el! strigă căpitanul, schimbîndu-şi porunca.

De sub peretele stîncii izbucni o împuşcătură şi glonţul se înfipse în piatra găunoasă a recifului, spulberînd-o în ochii lui Negrilă.

Cîinele făcu un salt în lături, se uită la ai săi, apoi se repezi iar înainte, continuînd să latre cu furie.

Un nou glonţ pitui prin aer, o nouă zburătură de piatră îi taie drumul, făcîndu-l să se prăbuşească în lături, de-a rostogolul.

— L-a lovit! strigă Mihu ducîndu-şi pumnii la gură.

Dar Negrilă se ridică de jos, îşi scutură coama şi iar se repezi spre stînca de unde porneau împuşcăturile, săltînd strîmb de data asta, numai în trei picioare, al patrulea, un picior din faţă, ţinîndu-l chircit, semn că avea o vătămătură.

In faţa stîncii era un dîmb de piatră şi acolo cîinele se opri, trîntindu-se pe burtă, ca soldaţii care aşteaptă întăriri să vină din urmă.

Cîteva clipe mai tîrziu, întreg echipajul era alături, înconjurîndu-l, cu puştile sprijinite pe muchia dîmbului.

Sub peretele stîncii, luci o ţeavă de armă, ascunsă printre tufişuri. Ieremia nu zăbovi, ci trimise unul din gloanţele lui care îi făcuseră faima; fierul puştii duşmane sări în sus, prefăcut în fărîme.

— Măi vere, să fii al naibii, dar bine ştii să iei linia de ochire! izbucni Haralamb, uitînd primejdia clipei.

Primejdie? Fusese!... Indată ce se duseră şuierînd oţelele fărîmate, din spatele tufişurilor se ridică o arătare, un om odată, astăzi o umbră cocîrjată, cuprinsă de spaima jivinei încolţite care nu mai vede scăpare.

— Ţine puşca la ochi, Ieremie! porunci căpitanul. Voi haideţi după mine!

Şi ridicîndu-se, porni înainte, cu tot echipajul şi cu Negrilă şchiopătînd pe lîngă dînşii, scoţînd mîrîituri înăbuşite.

Cînd fură la zece paşi, arătarea, care îi urmărea tremurînd, cu privirile înnebunite, dădu să facă un salt în lături, o ultimă încercare de fugă, cu aceeaşi lipsă de judecată pe care o arată şi fiara cînd o împresoară vînătorii.

— Stai! strigă căpitanul.

Omul se prăbuşi la pămînt, dîndu-se cu fruntea de ţărînă.

— Indurare, stăpîne! gemu, cu un glas care-şi pierduse deprinderea vorbirii, glasul omului preistoric grăind prima oară.

— Cine eşti tu? îl întrebă căpitanul, vorbindu-i cum putea, în limba grecească pe care o folosise şi prizonierul.

Acesta răspunse, tremurînd, fără să-şi ridice fruntea din ţărînă:

— Abdulah!

Anton Lupan simţi în trup o tresărire.

— Tu ești omul lui Spînu? Tu i-ai scris astă primăvară?
— Eu, stăpîne!
— Unde-i franțuzul?
— A fugit, nu e!
— Cînd a fugit?
— De trei luni, stăpîne.
— In iulie?
— Da, la 20 iulie, atunci a fost măcelul.
— Și încotro s-a dus?
— Nu știu; fiți îndurători cu mine!
Anton Lupan își simțea mintea tulbure; firește că arătarea din fața lui nu putea să știe încotro s-a dus prizonierul — dar ce se întîmplase în aceste trei luni, unde ajunsese Pierre Vaillant, cum de nu-i dăduse un semn de viață, cum nu își găsiseră urma?
— Ridică-te! îi porunci arătării.
Omul se ridică, arătîndu-și trupul deșirat, ciolănos, cu pielea murdară ieșind prin zdrențele caftanului. Părul îi crescuse lățos, pînă pe umeri, iar barba îi acoperea chipul, nelăsînd să i se vadă decît ochii sălbăticiți, rotindu-se în neștire.
— Ești arab?
— Arab, stăpîne, dar am învățat grecește în insule, am fost mult timp acolo cu Spînu.
— Ia spune, cum s-a întîmplat, cum a fugit franțuzul? continuă Anton Lupan, punînd întrebările în neștire, căci adevăratul lui gînd era aiurea — cum să-l caute pe Pierre Vaillant, cum să-i găsească iar urma.
Nu-și dădea seama dacă avea în suflet bucurie sau dezamăgire. Dacă prietenul său fugise, însemna că era liber și își luase iar soarta în mînă, după ce aproape cinci ani i-o stăpînise Spînu. Dar încotro să pornească, în ce fel să-i ia urma, cînd între ei se așternuse iar timp lung, timpul din iulie pînă acum, și sute, poate mii de mile. Cînd fugise el de aici, „Speranța" se afla la Stambul, abia plecase de cîteva zile de la gurile Dunării. Dacă Pierre Vaillant i-ar fi ieșit în întîmpinare, la ce dată oare ar fi putut el să fie în Dardanele?... Dar nu, îi era peste putință să facă socoteli acuma...

Oamenii stăteau în jurul piratului, cu puștile în mîini, amuțiți de uimire, neputînd să scoată un cuvînt, să întrebe, bănuind ce se întîmpla cu căpitanul, dar neștiind nici ei dacă să se bucure sau să se lase în prada dezamăgirii.
Numai Mihu rămăsese deoparte, îngenuncheat pe pietre, cu ochii înlăcrămați, mîngîind laba lui Negrilă.
— L-a atins glonțul, domnule! plîngea musul. Și-l doare și nu poate să spună!...
— Lasă-l, măi băiete! îl liniști Gherasim, socotind că faptele celelalte sînt mai însemnate decît rana cîinelui. O să-l îngrijim și o să se facă bine. Doar nu i-o fi rupt osul!
— Ba da, nene Gherasime!
Tot plimbîndu-și în neștire privirile asupra oamenilor, piratul ajunse cu ochii la Adnana și văzîndu-o abia acuma, începu să tremure.
— Tu ești Ad...
— Da, Abdulah! Mă mai ții minte?
Pe chipul blînd al fetei se ivise o aspră și crudă învrăjbire.
— Și... și Huseim?
— L-au mîncat rechinii!
Ochii piratului se măriră și începură să se rotească iar în neștire. Soarele ajunsese în înaltul cerului, și cu toată vremea toamnei, căldura, în mijlocul recifurilor încinse, ajunsese ucigătoare. Cînd venea cîte o adiere de vînt, în loc să aducă răcoare, purta mirosul de hoit, umplîndu-i de scîrbă pe oameni.
— Spune, ce s-a întîmplat aici? vorbi căpitanul.
— S-au răzvrătit prinșii, stăpîne: erau paisprezece, cu franțuzul, oamenii noștri dormeau și i-au răpus cu viclenie...
Prin ochii rătăciți ai piratului trecu limpede o undă de ură.
— Spune!
— Au gîtuit întîi santinela de jos, i-au luat caftanul și pușca... Așa, unul din ei a putut să ajungă pînă la grotă, unde țineam pulberea; i-au pus foc și p-ormă... A fost mare măcel, stăpîne!
— Voi cîți erați?

— Treizeci și șapte; au ucis doisprezece, pe căpetenii, afară de mine, i-au spînzurat sus, la turnuri, pe ceilalți, răniți sau teferi, i-au pus în fiare și i-au dus cu dînșii pe corabie.

— Spînzurații de la Suez, Gherasime! spuse căpitanul.

— S-ar putea, domnule.

— Nu că s-ar putea; sînt sigur!... Spune, tu cum ai scăpat, păgînule?

— Am fugit înot pînă la insula de colo, am stat ascuns, că mă căutau anume pe mine — și cînd i-am văzut plecați, m-am întors. Credeam că mai scăpaseră și alții — dar, cei care nu fuseseră luați, erau morți, și am rămas singur.

— De atunci stai aici?

— Da; am avut merinde...

— Și ce așteptai? Ce credeai că o să se întîmple?

— Nădăjduiam că o să vină Spînu.

— Spînu n-o să mai vină niciodată! L-au mîncat și pe el rechinii!

Auzind această veste, prin ochii piratului trecu iar o undă de ură, apoi privirea i se împrăștie și el se prăbuși la pămînt, lovindu-se cu fruntea de țărînă.

— Indurare, stăpîne!

Anton Lupan așteptă o clipă, înainte de a lua o hotărîre, își roti capul, cercetînd jalnica înățișare a insulei, palmierii firavi, tufișurile sărace, piatra recifului încinsă de soare, cele trei stînci ale bastionului, grota prăbușită, leșurile putrezite, ale căror ultime miasme îi otrăvea plămînii... O clipă refăcu în minte încăierarea piraților cu prinșii, auzi parcă explozia depozitului de pulbere, împușcăturile, răcnetele răniților, simți sub picioare zguduirea adîncă la temelia insulei, îl văzu pe Pierre Vaillant — cum îl văzuse moș Ifrim atunci cățărîndu-se pe catarg, cu pistolul în mînă — îi urmări pașii, punîndu-și pe goană asupritorii, slobozind după ei gloanțele puștii... Apoi, după huietul care însoțea în închipuirea lui toate aceste clipe, se lăsă o liniște adîncă — și din mijlocul ei se ridică o muzică biruitoare, sunet de cornuri și de trîmbițe, și-n acordurile ei

văzu, parcă aievea, o corabie, cu pînzele întinse, pornind de la țărm pe drumul eliberării.

Și această muzică triumfătoare și această imagine a biruinții, trezi în el toate speranțele ostenite în clipele dinainte.

— Luați-l, băieți! porunci, arătînd omul prăbușit în țărînă. Toată lumea pe bord, repede! Nu mai avem nimic de făcut aicea.

— Și încotro pornim, domnule? întrebă cîrmaciul, aplecîndu-se să-l ia în brațe pe Negrilă.

— După Pierre Vaillant, Gherasime!

In aceeași zi, „Speranța" naviga înapoi, spre Suez, lăsînd în urmă insula blestemată și mirosul stîrvurilor.

Căpitanul stătea la cîrmă, de veghe stătea Adnana, piratul, legat în frînghii lîngă catargul de la prova, își plimba asupra punții privirile rătăcite, oamenii, osteniți, se odihneau la umbra pînzelor. Negrilă zăcea pe bocaport, cu piciorul în fașa însîngerată prins între două scîndurele, iar Mihu, așezat alături, îi mîngîia coama, șoptindu-i la ureche cuvinte pe care nu le auzea nimeni.

Așa naviga goeleta noastră la ora acea.

Făcuse aproape o mie cinci sute de mile ca să ajungă aici — o lună de zile — și încă pe atît îi cerea înapoierea. Iar o mie cinci sute de mile înseamnă nopți nedormite, luptă cu furtunile, apăsătoare zile de acalmie, pînze și parîme rupte, sute de ore de veghe, sute de ore de încordare și de neliniște — o, dar înseamnă atîtea! Și la capul drumului, după ce oamenii își oțeliseră inimile să calce sălașul celor mai sîngeroși pirați din lume, nu ca să ridice de pe insulă vreo comoară, nici să secere grîu, ca să aibă de pîine, nici să adune fructe, spre a-și potoli arșița gurii, nefiind de găsit acolo decît un prieten — se întorceau azi, istoviți, spre a face alte o mie cinci sute de mile, fără nici un folos, ai fi zis, pentru nimeni.

Nu, „Speranța" nu-și izbîndise țelul călătoriei, dar împlinise pînă la capăt poruncile din cartea cea mare a prieteniei!

Cîntecul sirenei

La 21 octombrie, opt zile după ce părăsise insula piraţilor, „Speranţa“ acosta din nou la cheiul Suezului, şi în timp ce Gherasim se ducea la poliţie, să cheme paza spre a lua în primire pe ultimul pirat al lui Spînu, Anton Lupan se repezea la Căpitănie.

— Ce, v-aţi şi întors de la Berbera ? îl întrebă căpitanul portului, privindu-l mirat.

Nu uitase de trecerea „Speranţei“ pe aici, acum două săptămîni de zile, din motive care se vor vedea.

— Nici n-am fost la Berbera, ci în arhipelagul Şeiharat.

La auzul acestui nume, slujbaşul portului se ridică în picioare şi scoase o exclamaţie, poate fără să-şi dea seama:

— Şeiharat !.... Insula Musarah !... De-acolo a venit şi franţuzul acela, Pierre Vaillant, care i-a răpus pe piraţi !

Fu rîndul lui Anton Lupan să exclame:

— Pierre Vaillant ?!...

— Da, domnule, răspunse căpitanul portului, nebănuind ce furtună de gînduri şi de simţăminte stîrneau în noul venit vorbele sale. A trecut pe aici la sfîrşitul lunei iulie: dacă vreţi am să mă uit în registru şi vă pot spune data exact.

Zicînd, dechise registrul, care de altminteri se afla în faţă, şi nu-i trebui mai mult de cîteva clipe să găsească o anumită filă.

— Intocmai ; la 28 iulie. Venea din insula Musarah, şi a adus douăzeci şi şase de piraţi pe care i-a predat poliţiei. Judecata lor a durat mult, pînă să se adune toate mărturiile — şi acum trei săptămîni, douăzeci şi cinci din ei au fost spînzuraţi ; numai pe unul, fiindcă avea mintea rătăcită, judecătorii l-au cruţat, punîndu-l sub pază, la spital.

— Şi Pierre, Pierre Vaillant, domnule ? Spuneţi-mi, ce ştiţi despre el, îl caut de peste patru ani, încotro a plecat?

— La Stambul, după declaraţia sa ; iată, scrie în registru... A dovedit cu martori că goeleta cu care a venit din insulă era lucrată de el şi a înscris-o la noi sub pavilion francez...

— Era o goeletă ?

— Da ; sub numele „L'Espérance“.

Pierre Vaillant şi „L'Espérance“ ! Două nume care se îngemănau, trezind în urechea lui Anton Lupan aceeaşi muzică, aceleaşi sunete biruitoare, de cornuri şi de trîmbiţe, pe care o auzise parcă răsunînd deasupra jalnicului peisaj al insulei Musarah, cînd aflase că prietenul său a scăpat... Se uita la căpitanul portului parcă nu-l vedea.

— Un vas foarte frumos, domnule, şi foarte bine lucrat ! continua acesta, între timp, fără să simtă nici acum frămîntarea omului din faţa sa. Încă era să vă spun de rîndul trecut, că semăna cu vasul dumneavoastră — şi, ce e mai ciudat, chiar numele li se potriveau, dar eraţi foarte grăbit şi aţi plecat.

Aici, căpitanul „Speranţei“ făcu ochii mari.

Dacă i-ar fi spus !... În loc să se găsească la Suez, azi ar fi fost în drum spre Dardanele, spre Marmara, cinci sute de mile mai aproape de Pierre Vaillant. Dar nimeni nu era vinovat — cartea prieteniei îl poruncise să meargă înainte, şi el făcuse drumul pînă la cap.

— Şi cu ce bani a plecat ?

— A, i s-a dat numaidecît o treime din prada luată de la piraţi ; o adevărată comoară, domnule. E drept că a împărţit-o cu ceilalţi oameni scăpaţi, totuşi, se poate spune că i-a rămas destul ca să fie aproape bogat.

— Şi ceilalţi ce s-au făcut ? Ce fel de oameni erau ?

— Toți marinari ; șase din ei — iată-i înscriși aici, s-au îmbarcat pe „L'Espérance", ceilalți pe felurite vapoare ; doi din ei, un englez și un italian, care erau bolnavi, au zăcut aici, în spital, pînă prin septembrie. Știu cînd s-au făcut bine, fiindcă au trecut pe la Căpitănie, să-și vizeze cărțile de marinar înainte de a se repatria.

— Deci nu mai e aici niciunul din oamenii cu care a venit Pierre Vaillant ?

— Niciunul ; toți au plecat.

— Mulțumesc, domnule căpitan !

Anton Lupan nu mai avea de ce să întîrzie — aflase tot ce putea să afle, și chiar dacă ar mai fi putut să afle ceva, pe el nu-l mai interesa să știe decît încotro să apuce spre a-l găsi pe Pierre Vaillant. Desigur, spre Stambul — dar toamna, drumul era greu, asta însemna încă o lună de navigație — și din august, cînd probabil ajunsese acolo prietenul său, pînă la sfîrșitul lui noiembrie, cînd putea să ajungă „Speranța"... Și totuși, nu-i rămînea de făcut altceva.

Ieșind de la Căpitănie, se duse în grabă la biroul telegrafului și trimise trei cablograme, la căpităniile porturilor din Stambul, Gallipoli și Pireu, locurile unde bănuia că, la rîndul lui, prietenul său îl căuta :

— „Pierre Vaillant — goeleta „L'Espérance". Sînt în drum de la Suez spre Arhipelag. Oriunde ai fi, trimite depeșă la Gallipoli, ca să știu unde te găsesc".

Intorcîndu-se pe chei, văzu o gloată de felahi, poate cei de rîndul trecut, cărînd de pe bord tunurile, ghiulelele și pulberea. Ismail se uita după ei și părea foarte mîhnit că își pierdea funcția mai-marelui peste tunari.

— Cît ai luat pe ele, Gherasime ? întrebă Anton Lupan.

— Intocmai cît ai dat dumneata ; n-am pierdut nici un ban. Pleacă un bric grecesc spre sud și-l cunoșteam pe nostrom, așa că l-am rugat să nu fie avar, că nu dă de la el, ci de la căpitan.

Căpitanul păși pe punte :

— Băieți, pornim chiar azi ! Ismaile, ia bani de la Gherasim, și cumpără provizii pentru o lună de zile, drum fără escală, hai !

— Unde mergem ?

— La Stambul, dacă nu l-ai uitat !

— Aman, aman !

Și deodată, un ochi al bucătarului se înfricoșă, în vreme ce altul se veselea — acum știau cu toții de ce — și mai cu seamă tîlharul de Haralamb !

În timp ce Ismail cu ajutoarele sale coborau pe schelă, să meargă după merinde iar ceilalți făceau pregătirile de plecare, Anton Lupan se apropie de Adnana.

Fata stătea pe bocaport, mîngîindu-l pe Negrilă, care scîncea mulțumit de mîngîierea ei, întristat că, așa cum era oblojit la picior, nu mai putea să zburde cu ea.

Căpitanul se așeză alături.

— Adnana, îți mulțumesc pentru tot ce-ai făcut ! Te-ai arătat curajoasă și pricepută și-ți cer iertare că am așteptat prea mult pînă să-ți încredințez cîrma... Ți-am făgăduit să te duc acasă, dar noi trebuie să facem un ocol mare. Spune-mi, vrei să te îmbarci pe un vapor care pleacă la Marsilia ?

Prin ochii fetei trecu o umbră de mîhnire și-o zvîcnire de spaimă care se ascunseră, amîndouă, sub lungile-i negre gene.

— Nu mai aveți nevoie de mine ? întrebă ea, fără să-și arate privirea, avînd în glas, cum avuseseră ochii, același amestec de mîhnire și spaimă.

Dacă aveau nevoie de ea ? Iată, la asta nu se gîndise de loc căpitanul. Și privind-o acum, cu stăruință mai mare, știind că ea nu poate să-l vadă, pe chipul lui se aprinse o lumină ciudată, care ar fi putut să semene cu zîmbetul mulțumirii. Dar de unde îi venea mulțumirea parcă-i era frică să se gîndească, el, căpitanul, care nu se temuse de alte primejdii, nespus mai mari decît marea primejdie a unui chip gingaș și-a unor gene negre ca astea.

— Ba da, avem nevoie ! răspunse, cu întîrziere. Credeam că ai vrea să ajungi mai repede la Marsilia.

Nu, Adnana nu vroia să se ducă înainte, fără să stea să mai spună pricina; clătină numai din cap, păstrîndu-și ochii ascunși sub gene — și „Speranța" porni, în aceeași zi, străbătu canalul, ieși în Mediterană, își începu zig-zagurile

largi, ca să se apropie de Egee. Zburau pe sus păsările călătoare, cocorii și rîndunelele, vestind venirea toamnei în locurile de unde porneau ele, numai că aici, aerul nu se asprise, dormea tot în hamac căpitanul, afară, și nici fata nu cobora în cabină.

Șapte sute de mile aveau de mers ei, de la Port Said pînă la Dardanele — și, cu vînt bun, le-ar fi făcut într-o săptămînă. Dar acum bătea vîntul nordului, mai cu seamă, împiedicînd navigația și istovind oamenii.

Navigația cu vînt potrivnic înseamnă lungi ocoluri, surdă nemulțumire în sufletul echipajului, lupta cîrmaciului cu busola, să mai cîștige un grad, cînd prova, abătută potrivnic, e gata să piardă două — o! dar înseamnă multe, o lună de navigație toamna, spre nordul Mediteranei!

În ziua cînd dubla pe la apus insula Rodos — era 9 ale lunei noiembrie — începu să plouă, ploaie rece, așa cum o cunoșteau oamenii de la ei de acasă, și nu mai fu cu putință să rămînă pe punte nimeni.

Anton Lupan făcu sfat cu cîrmaciul, scărpinîndu-se amîndoi în creștet, încurcați, în ploaia subțire.

— Unde-o culcăm pe Adnana, Gherasime?

Era mare cabina de la pupa și avea două paturi, la o nevoie, dar cîrmaciul, deși trecut prin grele vîltori în viață, își păstrase curat sufletul lui aspru, încît înțelegea legile bunei-cuviințe și ale sfielii, care se citeau acum pe chipul căpitanului.

— Păi, știu eu, domnule?! Să doarmă ea în cabina noastră, iar noi ne-om culca în hambar, peste butoaiele alea.

Altceva, ce-ai fi putut face? Oamenii nu se răzvrătiră, își luară saltelele, boarfele și se mutară în magazie, lăsînd cabina cu șase paturi, unui singur suflet, Adnanei. Doar Haralamb, fiindu-i alta firea, nu înțelegea această orînduire, dar nici nu îndrăznea să scoată o vorbă, că îndată l-ar fi luat la rost Ieremia.

Cu asta, de bine, de rău, se descurcaseră oamenii, numai cu vremea le fu peste putință să se descurce de aci încolo. Pornise vîntul de nord, rece și cu rafale, și ceea ce înainta într-o zi „Speranța", prea des se întîmpla să piardă în ziua următoare. De multe ori, ca să nu nimerească pe coaste

stîncoase, trebuia să ia drumul înapoi și să se adăpostească pe după insule, așteptînd vînt mai bun, care însă părea că întîrzie.

În sfîrșit, la 25 ale lunei, aflîndu-se la sudul insulei Chios, și văzînd că va fi mare caznă cu ultimele zeci de mile, tocmai acum, cînd crescuse nerăbdarea într-însul, făcîndu-l să se frămînte ca pînzele sub vînt cu rafale, căpitanul nu mai avu încotro și se legă de pupa unui vapor care mergea spre Dardanele.

Dar nici vaporul nu era prea vrednic, pufăia greu, scotea fum mult, trimițîndu-l pe puntea „Speranței", pînă atunci neatinsă de asemenea necurățenii — și nu făcea decît trei-patru mile pe oră. Contenise ploaia, în schimb se lăsase răceală umedă în aer și oamenii, nepregătiți cu îmbrăcăminte de iarnă, dîrdîiau prin unghere.

Toate încercările își au totuși o margine; după ce străbătuse anevoie Dardanelele, vaporul, trăgînd goeleta romînească în urmă, ajunse la Gallipoli în prima zi a lunei decembrie. Anton Lupan sări în barcă și în cîteva minute era la Căpitănie. Firește, mai întîi se uită pe tabla vaselor pierdute și, încredințîndu-se dintr-o privire că vasul lui Pierre Vaillant nu era acolo, își simți inima ușurată.

— Goeleta „Speranța" de la Port Said, spre Stambul! zise intrînd în birou și întinzînd actele. Dacă-mi îngăduiți, domnule căpitan, aș vrea să mă uit în registrul vaselor.

În loc să-i răspundă, slujbașul Căpităniei îl privea ca pe unul venit de pe lumea cealaltă.

— „Speranța"?... Nu se poate! S-a înecat în iulie, a pierit, nu se mai știe nimic de ea, n-a ajuns la destinație...

— Domnule! îl opri călătorul. Dovadă că nu s-a înecat, iată-mă aici, împreună cu vasul și cu tot echipajul!

Cîteva clipe, omul din fața sa își clătină capul, pe urmă se uită la Anton Lupan, se uită la acte, își aruncă ochii pe geam, în radă, unde corabia se legăna la ancoră și clipi din ochi, neștiind ce să creadă.

— Nu s-a înecat?... Se poate, se poate!...

Dar din glasul lui se vedea că încă stăruia în el îndoiala, făcîndu-l să se întrebe dacă nu cumva căpitanul acesta era fantoma altuia.

— Ingăduiţi-mi, domnule — repetă Anton Lupan — să mă uit în registrul vaselor; vreau să văd cînd a trecut spre Stambul goeleta „L'Espérance".

— N-a trecut! răspunse slujbaşul.

Anton Lupan simţi ameţeală; era oare cu putinţă ca Pierre Vaillant să fi rătăcit drumul, să fi naufragiat, fără să vină vreo ştire despre el în atîtea luni de zile, fără să se afle? Oare el trebuia să rămînă învăluit în taină toată viaţa?

— N-a trecut! repetă slujbaşul, care între timp deschisese registrul şi se oprise la o filă în urmă. Sigur că n-a trecut. Iată: „goeleta „L'Espérance", comandată de Pierre Vaillant, venind de la Port Said, fără marfă...

Dacă nu i-ar fi fost teamă de închisoarea turcească, Anton Lupan s-ar fi repezit la el să-l sugrume.

— Asta este! strigă, aplecîndu-se peste masă. De ce-mi ascunzi adevărul?

— N-a trecut, domnule!

— Dar o văd în registru!

Slujbaşul îşi păstra o linişte care ar fi putut să te înnebunească.

— Este în registru, dar nu s-a dus la Stambul, ci a plecat înapoi după o jumătate de oră.

Anton Lupan tăcu, fiindcă nu-şi găsi numaidecît glasul.

— Primul lucru pe care l-a făcut căpitanul — continuă nespus de liniştit omul din faţă — a fost să controleze registrul vaselor.

— Da, şi?

— Şi?... Vedeţi, goeleta „L'Espérance" este trecută la fila 258, sosită de la Port Said, în ziua de 15 august.

— Şi?

— Şi... Şi ajungînd la a unsprezecea filă în urmă, fila 247, iat-o, căpitanul a fost cuprins de o nervozitate la fel ca a dumneavoastră...

— Da; şi pe urmă?

— Vă sfătuiesc să vă cruţaţi inima! zise slujbaşul, privindu-şi cu îngrijorare oaspetele. O aud cum bate!

Anton Lupan nu se mai putu stăpîni, ci izbi furios cu pumnul în masă.

— Şi? Ce s-a întîmplat pe urmă?

— Pe urmă? Căpitanul văzînd în registru numele dumneavoastră s-a uitat încotro aţi plecat cu vasul şi a pornit numaidecît într-acolo.

— La ce dată se întîmpla asta?

— La 15 august, domnule. V-am mai spus o dată!

Anton Lupan simţi o greutate rece în moalele capului. In zilele acelea, „Speranţa" se întorcea de la Bir-Sanjé, peste Mediterana, după ce urmărise piraţii. Sosise la Pireu abia la sfîrşitul lunei pe cînd Pierre putuse să fie acolo pe la 20 august... Deodată simţi că mintea i se luminează; cînd sosise la Pireu „L'Espérance", „Speranţa" era trecută de mult pe lista vaselor pierdute, de mult îi vestise pieirea John Tennyson şi kir Nicolachi... Da, oricît ar fi fost de nedrept jocul sorţii, oricîte nădejdi le-ar fi surpat iarăşi şi unuia şi altuia, Pierre Vaillant crezuse că e pierdută „Speranţa" şi... şi... Oare plecase mai departe, spre Marsilia, spre Saint Malo?... Dar de ce nu făcuse cercetări, de ce nu aşteptase?

— Domnule — vorbi căpitanul portului, fără să-şi dea seama ce deznădăjduit era căpitanul „Speranţei" — goeleta „L'Espérance" a mai venit aici încă o dată.

— Cînd? întrebă Anton Lupan, ridicînd repede capul.

— In septembrie, da, priviţi, la 25, venea de la Skyros, am aflat că umblase prin tot Arhipelagul.

Anton Lupan încercă să fie liniştit, să gîndească; la 25 septembrie, „Speranţa" naviga spre Port Said — el şi Pierre Vaillant se căutau unul pe altul şi soarta nu le îngăduise să se întîlnească.

— Nu ştiţi ce a făcut după aceea?

— Nu, domnule; a stat aici pînă a doua zi, la 26, şi pe urmă a ridicat ancora.

— Unde-i biroul telegrafului? întrebă căpitanul „Speranţei".

— La capul cheiului, în clădirea aceea nouă, înaltă.

Cînd să iasă pe uşă, Anton Lupan se pomeni strigat, cu o voce sfioasă:

— Domnule!

Căpitanul portului îl privea îndoit, pe deasupra ochelarilor, cu capul aplecat într-o parte:

— Domnule, v-am trecut în registru dar... dar e sigur că nu v-ați înecat, e sigur că... sînteți dumneavoastră?...

*

* *

Venise iarna în nord, dar Mediterana era încă blîndă și albastră și vîntul care dincolo de Balcani, de Alpi, biciuia aspru obrajii, aici întindea molcom pînzele „Speranței".

Rămăsese în urmă Pireul, capul Matapan — și coastele de sud ale Italiei erau nu departe, în față.

— O să mergem la Marsilia, să descărcăm marfa lui kir Nikolachi, spusese căpitanul la Gallipoli, fără să le mai lămurească oamenilor de ce făceau calea întoarsă.

— Și-apoi, domnule? întrebase cîrmaciul.

— Nu știu, Gherasime! Om vedea ce-o fi mai departe.

Niciodată nu-l văzuseră oamenii pe căpitan așa de nehotărît, de obosit, cu privirile așa de împrăștiate.

Da, era obosit căpitanul, după cincisprezece ani de cînd gîndea la acea călătorie și pusese în joc totul s-o înfăptuiască. Nu mai avea putere să se gîndească nici la Țara de Foc, nici la Darwin, nici la moș Leon, nici la Pierre Vaillant, nici la „L'Espérance".

Dăduse de la Gallipoli o depeșă la Saint Malo, socotind că prietenul său, ostenit și el, se întorsese acasă:

„Sosesc la Marsilia, în primele zile ale lunii ianuarie".

Și altceva nu mai avusese putere să facă...

Ocolise Pireul, unde nu avea ce să caute — spre liniștea lui Haralamb, care își părăsise cam hoțește nevasta lui de o noapte. Și dacă nu l-ar fi ocolit, și dacă ar fi acostat iarăși la cheiul unde își avea Haralamb cafegioaica, n-ar fi avut nimic nou să afle. Poate s-ar fi nimerit iarăși pescarul acela la pupa „Speranței" — și dacă de data asta, în locul lui Ismail i-ar fi auzit însuși Anton Lupan vorbele ciudate, ce-ar fi putut să înțeleagă el mai mult decît că da, într-adevăr, trecuse pe aici o corabie care semăna întocmai și întocmai cu „Speranța".

Dar acum Anton Lupan știa mai multe, știa că goeleta aceea se numea „L'Espérance" — și plecase cu Pierre Vaillant mai departe.

Nu mai avea putere să facă nimic căpitanul, nu mai vroia să gîndească, îi arătase prea multă împotrivire soarta, erau toate istovite în el, și sufletul, și oasele, și nervii, și judecata. Nu se mai uita în cărți, nu mai scria în Jurnalul de Bord decît datele însemnate, stătea la cîrmă în rînd cu oamenii, cînd îl punea nostromul, acesta avînd datoria să țină socoteala carturilor, dar altminteri părea că îi e străină și corabia și soarta ei viitoare. Ai fi zis că nu mai vede pe nimeni, nici măcar pe Negrilă, care venea în fiecare dimineață la el, șchiopătînd, să-i ureze zi bună. Doar asupra Adnanei își oprea uneori privirea, așa cum stătea ea pe tendă, deasupra hambarului, și-atunci parcă i se pornea mișcare în suflet, fiindcă și ochii îi erau mai vii, și culoarea obrazului mai înviorată.

Dar îndată ce simțea oameni în preajmă, își ascundea ochii ca flăcăiașii, și iarăși rămînea posomorît toată ziua.

Era vreme caldă în sudul Italiei, dormea iar în hamac căpitanul, lăsîndu-i Adnanei cabina, dar ea, ca și mai înainte, se simțea mai la îndemînă să-și facă, micuț, culcușul pe punte.

Și-acum se mai spăla ea dimineața, după cearceaful întins între sarturi, fără să se teamă de apa aspră acuma, fiindcă mult mai multe asprimi îndurase pe vremuri și nu-i pria de fel viața dulce și cocoloșită.

Iar oamenii, în clipele cînd uitau ciudata stare a căpitanului, se învîrteau din nou pe lîngă dînsa, neștiind care și cum să i se arate mai chipeș în față.

Și astfel, goeleta noastră se apropia de Marsilia, fără ca echipajul să fi aflat ce are să fie după aceea, fără ca în sufletul lui Anton Lupan să se fi arătat limpezirea.

Trecu „Speranța" și prin strîmtoarea Messinei, de unde se întorsese din drum în septembrie, trecu și pe sub munții Nebrodici, dar aceștia nu-și mai trimiseră rafalele, nu se mai lovi Ismail în creștet, nu-și mai vătămă rotula Adnana și nu fu nevoie să-i îngrijească Anton Lupan genunchiul, asemuindu-l cu mărul din vîrful catargului...

In seara aceleiaşi zile, după ce micul arhipelag al Liparelor rămăsese în urmă, corabia se aşternu la drum, pe o mare fără hulă, continuîndu-şi navigaţia pe atît de liniştită, pe cît de tulbure era sufletul căpitanului.

Luna răsărea un ceas după apusul soarelui. In seara aceea, astfel încît crepusculul stărui multă vreme pe unde, ştergîndu-şi treptat culorile, de la roşul aprins al carminului, pînă la ruginiul închis al frunzei putrede. Iar acestea se petreceau sub un cer limpede, fără urmă de nori care să-l păteze, de n-ai fi zis că e luna aspră a iernei, cînd în ţara de unde venea echipajul se învîrtejeau ninsorile.

O vreme fu întuneric şi velele fluturară, cu îndoială şi nelinişte, de parcă ar fi simţit şi ele starea din sufletul căpitanului la ora aceea.

Anton Lupan stătea aplecat peste parapet, nefiindu-i lui cartul la cîrmă şi cerceta marea cu o stăruinţă ciudată, aşteptînd poate să se ridice glasuri argintii dintre unde. Oare nu aici, în marea Tireniană, undeva, departe, spre coasta Italiei, se afla insula Capri, sălaşul sirenelor care încercaseră să-l ademenească pe viteazul Ulyse ?...

Nu-şi dăduse seama cînd a răsărit luna, dar, întorcînd capul, văzu că pînzele, pînă atunci negre, luceau ca argintul. Ceva mai încolo o zări pe Adnana, aplecată deasupra parapetului, ca şi dînsul, privind marea şi ea cu aceeaşi stăruinţă. Şi iată că deodată, urechea îi prinse o melodie domoală şi dulce — un cîntec din ţara ei îndepărtată, acelaşi pe care fata îl cînta dimineaţa pe punte, care însă acum suna altfel, mai cald, mai ademenitor, mai tainic. Il cînta încet, fără cuvinte — şi poate credea că în freamătul mării nu-l auzea nimeni. Dar oare era glasul ei, sau un glas care se ridica dintre unde ?

Căpitanul ascultă cu luare aminte... Oamenii, strînşi roată în jurul catargului de la prova, vorbeau între dînşii ceva pe şoptite... De unde, de unde venea cîntecul, nu era oare o amăgire a mării ?

Nu, la un timp desluşi fără putinţă de îndoială, glasul Adnanei, nevinovat ca al unei copile, dar de ce cînta tocmai aici, în apele pe care fugise Ulyse ?

Anton Lupan se frecă la ochi şi se îndreptă spre cîrmă, scuturîndu-se ca de atingerea unei mîini vrăjite.

Şi de ce veni tocmai acum Mihu, tîrşiindu-şi cizmele prea mari, pe punte, să-l întrebe, cu o sfială care te punea pe gînduri :

— Domnule, ce-i aceea o *zirenă ?*

— Poate *sirenă*, Mihule. Zirenă cred că spune numai Ismail, care ne poceşte graiul.

— Păi chiar el a spus. Auzi, cică Adnana i-o zirenă şi-o să ne facă încurcătură !

Căpitanul începu să rîdă, rîs mînzesc, cum ar fi spus Haralamb care vedea multe al ciorilor şi nu avea obiceiul să cruţe pe nimeni ; apoi, deodată rîsul îi împietri pe buze şi bătăile inimii îşi schimbară ritmul...

Dar „Speranţa" îşi urma netulburată drumul, străbătînd marea lui Ulyse... Treceau orele, nopţile, zilele... Adnana îşi făcea cuminte cartul, apoi îşi găsea un colţişor unde se aşeza tăcută, fără să tulbure pe nimeni.

A patra zi, la răsăritul soarelui, corabia intră în strîmtoarea Bonifacio, lăsă stîncile Corsicei în dreapta, în stînga lăsă colinele şi munţii îndepărtaţi ai Sardiniei — şi merse mai departe, fără de oprire.

Erau stînci pe mări, erau şi piraţi, îi înfruntaseră, se ştie, dar mai rămăseseră oare şi sirene ?

Dimineaţa, Adnana se spăla pe punte cu părul înnodat în creştet, îngînînd acelaşi cîntec care seara părea altul, mai ademenitor, mai dulce. Altminteri ai fi zis că nimic nu tulbura drumul „Speranţei" în zilele acelea. Numai că Anton Lupan păstra vechea tăcere şi îngîndurare, iar oamenii şoşoteau între dînşii, clătinînd din cap, aruncîndu-şi ochii cînd la el, cînd la Adnana.

In ultima zi a anului, o dată cu amurgul, în dreapta bompresului se văzură insulele Hyères, apoi coasta Franţei şi luminile Toulonului, care plutiră în depărtare, pînă la miezul nopţii, cînd Capul Sicie le şterse cu umbra lui plumburie...

Erau stînci pe mare, erau şi furtuni, şi mii de primejdii şi, pare-se, mai erau şi sirene ! Dar sirena de pe puntea „Speranţei" avea să debarce la Marsilia — şi Ismail, în care

se treziseră așa, dintr-o dată, virtuți neobișnuite, se grăbea să-i adune lucrurile în boccea, ca vraja să coboare pe mal, o clipă mai devreme...

* * *

A doua oară își vedea Anton Lupan „Speranța" pusă pe tabla vaselor pierdute. Domnul Lambrinis, importator din Marsilia, vestise de mult la Căpitănie că vasul se pierduse în Mediterană, cu întreaga încărcătură, trimisă de la Pireu de kir Nicolachi, trei sute de butoaie cu untdelemn de măsline.

Dar numele „Speranței" scris acolo, pe tabla de doliu, pe care marinarii o citeau cu capetele descoperite, nu stîrni în sufletul căpitanului nici un fel de simțăminte. Acum îi era gîndul aiurea, lăsase pentru mai tîrziu grija vămii, a Căpităniei și străbătea cheiurile portului vechi, ducînd-o spre casă pe Adnana.

Aici, îndată ce treceai liniile, se deschidea piața frînghierilor sub un cer de iarnă care părea cerul primăverii. Dar nu se mai îmbulzeau marinari și căpitani de corăbii — și piața părea așa de micșorată acuma ! Acum Adnana îi vedea marginile colea, aproape, umbrite de castanii desfrunziți — și ea care crezuse că acest domeniu al copilăriei nu avea margini ! Numai castanii își păstraseră mărimea, încolo totul scăzuse, intrase în pămînt, se tocise. Iar inima ei bătea tare, chinuită, ridicîndu-i o cută de durere în colțul gurii. Mergea cu Anton Lupan alături, străbătînd piața însorită. El o ținea de braț, prima oară — și umerii li se atingeau, cu o sfială întrebătoare și nelămurită.

— Cînd plecați mai departe ? vorbi Adnana, fără să-l privească.

El își vedea umbra lîngă a ei, legănîndu-se șovăitoare pe caldarîmul pieței, și se gîndea că îndată, la prima stradă, la a doua, umbrele au să li se despartă.

— Nu știu, răspunse după o zăbavă.

Fata întoarse capul. Simțise în glasul lui tristețe, șovăire, îndoială — și toate dintr-o dată !

— Îndată ce descărcăm marfa, o să fac un drum cu trenul pînă la Saint Malo, urmă Anton Lupan, fără a avea hotărîrea să-și ducă gîndul mai departe.

Da unde erau frînghierii ? Unde erau căpitanii de corăbii, marinarii ?... Da, în port se vedeau mai multe vapoare decît veliere... În zece ani, piața se schimbase. Pe tarabe se vindeau fructe și legume ; din loc în loc erau cuști cu orătănii. Numai ici-colo, în ușa unei prăvălii scunde, atîrna un colac de parîme.

— Iată bulevardul ! zise Adnana, arătînd în față, cu o tresărire.

Apoi se opri, șovăitoare, căci parcă și bulevardul se schimbase. În casa din colț era o brutărie, în fața căreia, dimineața, cînd pleca la școală, un bătrîn cu barba în fuioare citea Biblia, pe un scăunel, lîngă coșul cu franzeluțe albe. Coșul era acolo, și scăunelul — și franzeluțele, de cinci și de zece centime bucata, nu se scumpiseră, dar în locul bătrînului stătea o femeie posomorîtă, cu capul într-o bonetă plină de dantele, cu șorțul negru pătat de făină.

Un băiat cu ghiozdanul în mînă, urmat de un cățeluș alb, șchiopătînd de unul din picioare, se opri în fața coșului, puse un gologan în poala vînzătoarei și, după ce căută din ochi, luă o franzeluță care i se păru mai rumenită. Cățelușul aștepta alături, răbdător și plin de demnitate, ținîndu-și piciorul vătămat în aer. Băiatul rupse franzeluța în două, cîntări bucățile în palmă, șovăi cîteva clipe, apoi i-o întinse pe cea mai mare și se despărțiră, unul pornind spre școală, altul înapoi spre casă, șchiopătînd pe trotuarul plin de soare.

— Ai văzut ? întrebă Adnana.

— Da, însă aș vrea ca asta să nu te înșele, acum cînd te întorci între oameni. Unii împart pîine, alții pietre — și așa cum fac cu cîinii...

Ciudat ce de mulți cîini șchiopătînd întîlnești cîteodată !

— O să-mi fie dor de Negrilă ! zise fata deodată, schimbînd vorba, ca și cînd ar fi vrut să-l împiedice de a-și spune gîndul pînă la capăt.

El micșoră pasul și o întrebă, cu vocea mai tremurată :

— Adnana, ți-e teamă să te întorci acasă ?

— Da ; mi se pare că aici e o viaţă de care m-am despărţit pentru totdeauna. N-am să mai găsesc pe nimeni...

Iar după o clipă, adăugă, aproape cu spaimă :

— Nici chiar pe mine... Mi se pare că nu mai sînt eu... Nici nu mai ştiu, înainte am avut tot părul meu, tot ochii ăştia, m-a chemat tot Adnana ?...

Se oprise în mijlocul trotuarului şi aşa cum stătea aici, în locurile unde copilărise, la cîteva sute de paşi de casă, aşa cum se uita în jur, la copaci, la oameni, la Anton Lupan, părea o fiinţă dezrădăcinată.

Căpitanul „Speranţei" îi cuprinse braţul :

— Eşti obosită, Adnana. Ştii, chiar dacă te-ar fi chemat altfel altădată, mie îmi place numele tău de astăzi.

Ea ridică ochii şi îl privi, parcă neauzindu-i vorbele, nevenindu-i să creadă.

— Şi-mi place părul tău, şi ochii tăi, aşa cum sînt acum, nu cum au fost altădată... continuă căpitanul „Speranţei".

Apoi se uită repede în jur, ca şi cînd s-ar fi temut că poate să fie pe aproape şi să-l audă vreunul din oamenii echipajului.

Nu, Adnana nu înţelegea, nu-i venea să creadă. Iar el, după ce îşi recăpătă curajul, vorbi mai departe :

— Am plănuit ceva cînd aveam nouăsprezece ani, şi cu toate piedicile, cu toate loviturile sorţii, nu mi-am trădat planul, pînă astăzi. Dar astăzi, zbuciumul meu şi strădania mi se par zadarnice... Iau trenul, mă duc la Saint Malo... In două zile mă voi întoarce... Cred că nici Pierre Vaillant nu se mai gîndeşte la planul nostru de altădată... Vezi tu, Adnana, orice pe lumea asta are un capăt. Noi ne-am irosit elanurile, pregătindu-ne ani de zile pentru o călătorie care depăşea puterile noastre...

Era alt om cel ce îi vorbea acum Adnanei, nu omul care o găsise în Arhipelag, pe corabia lui kir Iani, cel ce urmărise cu atîta înverşunare piraţii, cel ce se dusese în Marea Roşie, la Musarah, fără să se teamă de primejdii mai mari decît moartea. Ea îl simţea pe acest om mai aproape, încălzindu-i inima şi viaţa — şi totuşi, o privire dinăuntrul ei îl căuta cu tristeţe pe omul celălalt, care plecase.

— Haide, să mergem, Adnana ! urmă Anton Lupan, părînd înviorat dintr-o dată. Am să te las la tatăl tău, ai să-ţi regăseşti casa... Iar eu... După ce mă întorc de la Saint Malo, am să văd ce voi face... Am să vînd vasul, am să despăgubesc oamenii şi am să intru aici, la un şantier, să construiesc vapoare... Ştii, am construit şi poduri, şi căi ferate. E o meserie care îmi place.

Adnana simţea o ciudată nelinişte ascultîndu-l; era în ea şi-o fericire învăluitoare, şi-o tristeţe de moarte.

— Dar dacă... dacă tatăl meu... nu mai este ?... Nu vrei să mă iei în echipajul „Speranţei" ?

— Nu, Adnana. Dacă tatăl tău... Dacă n-o să mai ai pe nimeni aici... Mă gîndesc să mă întorc în ţară ; se fac şi acolo căi ferate, au să se facă şi vapoare odată. E frumoasă ţara mea, Adnana... Poate... poate are să-ţi placă.

In clipa aceea, Adnana făcu ochii mari şi îşi apăsă mîna pe inimă. De după colţul străzii, străduţa aceea îngustă şi întortocheată, atît de bine cunoscută, care cobora spre ţărmul mării, la plaja pescarilor, ieşise un bătrîn gîrbov, cu un caftan lung, cum pe aici nu purta nimeni, împingînd o roabă încărcată cu parîme. După cîţiva paşi, bătrînul se opri, scoase o batistă roşie şi îşi şterse năduşeala de pe frunte.

După mişcările lui şovăitoare, Anton Lupan îşi dădu seama că în dosul ochelarilor în ramă de sîrmă albă, ochii slăbiţi nu mai vedeau decît o parte din lume.

— Tată ! strigă Adnana, repezindu-se spre dînsul.

Bătrînul clătină din cap, îşi ridică ochelarii, nădăjduind că aşa va vedea mai bine, îi puse la loc şi îşi clătină iarăşi capul, cu un zîmbet în care se amesteca umilinţa cu amărăciunea.

— Sînt eu, Adnana, tată ! Nu mă recunoşti ? continuă fata, cu glasul înecat în lacrimi.

Şi văzînd nedumerirea bătrînului, începu să vorbească repede, spunîndu-i aceleaşi cuvinte, în limba lor, de acasă, pe care abia o mai ţinea minte.

Bătrînul tresări la primele vorbe, o privi iarăşi, cu o stăruinţă neputincioasă, apoi clătină din cap, ca prima oară, şi se aşeză pe roabă.

— Voi... voi aţi murit! zise, clipind cu descurajare sub lentilele groase.
— Mama a murit, dar eu trăiesc; eu sînt Adnana, nu mă ţii minte?
— Adnana?...
Mîinile uscate se ridicară, bîjbîind prin aer, cuprinseră obrazul fetei, cercetîndu-l, întrebătoare.
— Adnana?... şopti încă o dată bătrînul.
Apoi ochii i se înecară în lacrimi — şi el începu să plîngă domol, în tăcere, în timp ce mîinile-i aspre căutau, încă, însetate, obrazul Adnanei.

Mai erau deci sirene pe mări, oricît de blajin le-ar fi fost chipul, oricît de caldă inima — şi vraja lor pare-se nu se sfîrşea la ţărmuri, avea putere şi-asupra uscatului.
Anton Lupan se întoarse în port, ostenit prima oară de grija pe care i-o dădea „Speranţa" — să se ducă la Căpitănie, la vamă, la domnul Lambrinis, să predea marfa.
Cîrmaciul îl aştepta pe chei, cu actele.
— Acum, ce facem, domnule?
— Nu ştiu, Gherasime! Mă duc întîi la Căpitănie, să vestesc sosirea, şi pe urmă...
Pe urmă, nu mai ştia nici el ce poruncă să-i dea cîrmaciului.
— Goeleta „Speranţa"! citi, uimit, slujbaşul, uitîndu-se în hîrtiile vasului. V-am trecut de două luni pe tabla...
— Ştiu, domnule, dar nu-i vina mea dacă ne-am întors teferi.
— Sînteţi căpitanul?... Anton Lupan? Aveţi o telegramă.
— De la Saint Malo?
— Întocmai!
În sfîrşit, după ce ocolise tot Arhipelagul, Mediterana şi Marea Roşie, îl găsea pe Pierre Vaillant, stînd cuminte, la el acasă, poate hrănind porumbeii, dimineaţa, poate ciocnind un pahar de absint cu moş Gir şi povestindu-şi viaţa... Îi părea bine şi simţea totuşi o mare osteneală, aproape că-i era greu să se ducă la gară, să ia trenul spre nord, şi să ajungă la prietenul său, la Saint Malo, pe coasta oceanului. Simţea osteneală pînă şi să deschidă depeşa... De altfel, acum nu mai era nici o grabă, — îi ştia dinainte cuprinsul. Pierre Vaillant se afla acasă, viu, teafăr, şi altceva, ce-ar mai fi putut spune întîrziatul mesaj?

Dar deschizînd hîrtia, pe chipul lui Anton Lupan se citi deodată o uimire fără seamăn. Nu iscălea Pierre, ci Léon Vaillant, bunicul — prima mirare. „Te credeam dispărut", — spunea telegrama, stîrnind pe chipul lui Anton Lupan acelaşi zîmbet de nepăsare, pe care-l stîrnise în clipa debarcării, tabla vaselor pierdute, unde „Speranţa" era trecută a doua oară.
Cuvintele următoare însă îl făcură să tresară, pălind, clătinîndu-se, strîngînd hîrtia în mînă, în prada unei tulburări care îi făcea sufletul să vibreze iarăşi.
„Pierre — spunea mai departe telegrama — plecat peste Atlantic, nu ştie nimic de existenţa dumitale"...
Anton Lupan rămase în faţa Căpităniei, citind şi recitind mesajul bătrînului în timp ce în suflet i se amestecau părerile de rău cu bucuria. Deci Pierre Vaillant nu-şi trădase planul — tîrziu, dar pornise să-l îndeplinească — şi acel tîrziu, pentru Anton Lupan însemna astăzi prea devreme. Fiindcă dacă prietenul său ar mai fi zăbovit o lună, două — nu ştia data plecării, se bizuia doar pe presupuneri — ar fi plecat împreună!
Ceva mai tîrziu, cîrmaciul, care îl aştepta încă pe chei, neştiind ce porunci să dea oamenilor, îşi văzu căpitanul întorcîndu-se cu o înfăţişare nouă.
— Gherasime, repede, să mergem la domnul Lambrinis, să descărcăm marfa, să vindem lucrurile armeanului. Haide, fără să pierdem vremea!
— Dar ce s-a întîmplat, domnule?
— Plecăm!
— Unde?
— Peste Atlantic, cum a fost vorba, cîrmaciule!
O!... Şi mica sirenă?

*
* *

În după amiaza aceleiaşi zile, Anton Lupan cu Gherasim după dînsul, intrau a doua oară în biroul domnului

Lambrinis, pe numele căruia aduseseră de la Pireu cele trei sute de butoaie, zice-se cu untdelemn de măsline.

— Ce naiba, măi Gherasime! şopti Anton Lupan, păşind pragul şi văzîndu-l pe domnul Lambrinis. Credeam c-am terminat cu Levantul.

La prînz, cînd fuseseră aici prima oară, stăpînul lipsea, îşi lua prînzul tacticos în sînul familiei — găsiseră numai un slujbaş, căruia nu-i venea să creadă că sosise marfa de la Pireu, trimisă acum trei luni de zile.

— Lasă, domnule — şopti cîrmaciul — cu grecii mă înţeleg eu bine!

Domnul Lambrinis le ieşi înainte, fluturînd nedumerit în mînă actele încărcăturii.

— In conosament sînt trecute trei sute zece butoaie, şi dumneavoastră mi-aţi predat numai trei sute! După ce mi-aţi întîrziat atîta, vreţi să mă mai păgubiţi şi la număr?

Anton Lupan scoase din buzunar o hîrtie, şi cîrmaciul, după ce o luă în primire, începu să dea lămuririle trebuitoare, ca să-l scutească pe el de asemenea istorie:

— E adevărat, kir Lambrinis, dar, în loc să întîrziem, s-ar fi putut să nu mai venim niciodată, şi atunci paguba ar fi fost mai mare.

Gazda se uită la el pe deasupra ochelarilor, supărat că i se vorbea în greceşte, aici în inima Marsiliei, dar Gherasim, deşi îi înţelese privirea, zise mai departe, fără stînjenire:

— Şi-acum, kir Lambrinis, iată hîrtie de la kir Nicolachi, precum că cele zece butoaie ne privesc pe noi — şi putem face cu ele după pofta inimii.

— Cum adică, le import eu, plătesc vama...

— Vama se scade din preţul transportului, aşa cum spune în scrisoare. Nu, kir Lambrinis, nu te teme, n-o să ţi se tragă nici o pagubă de la mine. Ba dimpotrivă, am să-ţi dăruiesc chiar butoaiele, fireşte, după ce vor fi goale.

Domnul Lambrinis păru în sfîrşit că înţelege cam în ce chip stau socotelile; aruncă o privire înapoi, ca să vadă dacă nici unul din cei trei slujbaşi ai săi nu trage cu urechea, apoi întrebă tainic:

— Marfă de preţ?

— Covoare şi mătăsuri de India. Le putem vinde bine?

— Pînă deseară vă scap de ele.

— Care să fie partea dumitale?

— Jumătate şi jumătate, cum se cuvine.

Gherasim începu să rîdă:

— Adică noi le adunăm, ne batem capul cu ele, le aducem aici şi să împărţim cu dumneata, care nu faci decît să-ţi freci turul pantalonilor de scaun?

In ochii grecului trecu o undă de mînie; un pîrlit de cîrmaci să-i vorbească astfel lui, negustor cinstit de toată Marsilia?

— Dacă nu-ţi convine, fă cum crezi mai bine, zise, stăpînindu-se. Dar vezi ce se întîmplă, vameşii au iscoade pretutindeni. Ar putea să sufle cineva o vorbă...

— Da?! făcu Gherasim, cu nevinovăţie. Atunci, nu ţi-e teamă că şi-ar putea băga nasul şi în butoaiele dumitale?

— Poate să-şi bage, ce-mi pasă mie! răspunse kir Lambrinis, mai puţin ţanţoş decît înainte. Eu am untdelemn de măsline, am plătit vama, nu poate să mă supere nimeni.

— Aşa! Untdelemn de măsline! Hei, ale dracului butoaie! Mie mi s-a părut că unele sună a doagă. Ia să mergem la magazie, jupîne!

Negustorul îi tăie calea.

— Ce vrei? întrebă, făcîndu-se palid.

— Să fii om de omenie! O mînă spală pe alta; altminteri rămîn murdare amîndouă... Ei, şi-acum spune, cum facem cu covoarele?

— Douăzeci la sută îţi convine?

— Cinci ar fi tocmai bine. Dar hai, ce să mai lungim vorba, fie zece — şi bate palma, jupîne!

Domnul Lambrinis oftă din fundul pieptului:

— Bine, zece la sută! Ah, grea meserie!

— Mie îmi spui? Am stat odată o jumătate de ceas într-un fotoliu ca al dumitale şi era să mă apuce pandaliile!

Căpitanul şi cîrmaciul „Speranţei" se întoarseră pe bord, să vadă cu ochii lor cum merge socoteala, să nu se

încurce butoaiele, iar două ore mai tîrziu, fiind încă destul timp pînă seara, Gherasim reveni să încheie socotelile cu domnul Lambrinis.

— Vezi, poate să te apuce noaptea; ia un revolver cu tine! îl sfătui Anton Lupan, petrecîndu-l pe punte.

— Nu e nevoie, cuțitul mi-ajunge. Și cine naiba să se lege de un marinar pîrlit ca mine?

„Speranța" era legată cu pupa la cheiul de sud al bazinului, Quay de Rive Neuve, lîngă un vapor tocmai sosit din Brazilia, încărcat cu vite care umpleau văzduhul de mugete sfîșietoare. In față, la cheiul celălalt, deasupra căruia se ridica turnul primăriei, vapoarele se înșirau, unul lîngă altul, negre, întunecînd cerul cu fumul de cărbune. Numai în dreapta, la cheiul Fraternității, se vedeau vreo cîteva corăbii și alte cîteva în stînga, spre fortul Sfîntului Nicolae, dar păreau așa de părăsite, încît ai fi zis că nimeni nu se va mai urca pe puntea lor vreodată, să tragă ancora și să ridice pînzele.

Gherasim ajunsese pe la jumătatea cheiului, cînd auzi un glas strigîndu-i în grecește:

— Hei, palicarule! A fost bun romul?

Cîrmaciul întoarse capul cu nedumerire. Un marinar, pe puntea unui cargobot negru, îi rînjea dușmănos de deasupra parapetului. Chipul lui nu-i era necunoscut, dar abia după ce văzu numele vaporului, scris cu litere albe la pupa, își aduse aminte unde-l întîlnise.

— Ia te uită ce mică e lumea! Tot pe „Orion" ai rămas, potlogarule? Eu gîndeam că în două luni ai vîndut toate bărcile și ți-ai căutat alt căpitan, să-l mai păgubești și pe acela!

Marinarul scoase o înjurătură, iar Gherasim, după ce-i răspunse cum se cuvine, își văzu de drum, fără să se mai uite în urmă.

Odată cîrmaciul plecat, Anton Lupan orîndui oamenii de vardie, le dădu bani de cheltuială — încasase costul transportului de la domnul Lambrinis și vroia ca oamenii săi, dacă se duceau în oraș, după atîtea luni de viață pe mare, să nu fie cu buzunarele goale — iar el, după aceea, porni către casa Adnanei.

De pe „Orion" coborau doi vlăjgani, tropăind grăbiți pe schelă. Văzîndu-l pe căpitanul „Speranței", unul din ei șovăi, cu o mișcare de fereală, dar dîndu-și seama că acesta nu-l recunoscuse, porni repede, de-a lungul cheiului, ca să-l ajungă pe celălalt.

Anton Lupan străbătu piața frînghierilor, o luă pe bulevard pînă la a doua stradă, acolo coti la dreapta și ajungînd în dreptul unei porți scunde, vopsită în albastru, se aplecă de umeri, ca să intre. In fața sa se afla o curte îngustă și lungă, năpădită de ierburi uscate acum, iarna, cu o căsuță mică în stînga, a cărei primă odaie își avea ferestrele la stradă. De jur împrejur, zidurile vecine, îmbrăcate în iederă ruginită, închideau vederea, nelăsînd liber din cerul albastru decît o fîșie.

Inima lui Anton Lupan se strînse încă o dată; dintr-o închisoare, Adnana nimerise în alta; ea își risipise în robie zilele fericite ale copilăriei, cînd ar fi putut să alerge zvăpăiată pe malul mării, să le ajute pescarilor la reparat năvoadele, să străbată piața sărind într-un picior ca să ajungă în Portul Vechi și să se zbenguie neobosită, înotînd de la un chei la altul, agățîndu-se ca un spiriduș ieșit din apă de lanțurile ancorelor sau dîndu-se la fund și trecînd pe sub carenele corăbiilor.

In locul acestor amintiri luminoase găsea o curte împrejmuită de ziduri înalte, de unde nu auzea nici măcar murmurul mării, o casă părăginită, care nu mai semăna cu casa copilăriei, și un bătrîn pe jumătate orb, căruia de acum înainte trebuia să-i poarte de grijă, dîndu-i anilor lui tot ceea ce ei nu mai puteau să-i dea anii tinereții.

— Aici sîntem! strigă Adnana, din fundul curții, fluturîndu-și brațele în aer, pe deasupra bălăriilor.

În fața magaziei care închidea fundul curții se afla un dispozitiv primitiv de răsucit frînghiile, o roată de statura omului, pe care Adnana reîncepuse să o învîrtească numai cu o mînă, în timp ce continua să facă semne cu mîna cealaltă. De inima roții era prins un cîrlig, în care se agăța capătul fuiorului de cînepă — și cu asta se sfîrșea toată instalația. Bătrînul ținea fuiorul între coate și

se trăgea încet către poartă, lăsînd să-i alunece cu dibăcie printre degete firele lungi de cînepă, pe care roata le răsucea, prefăcîndu-le în frînghie. Dar numai cu atît, treaba nu era gata; trei, cinci, şapte asemenea frînghii subţiri se legau iarăşi de cîrlig, ca să fie împletite laolaltă, spre a obţine parîma de grosimea cerută.

Anton Lupan îşi dăduse seama încă de dimineaţă, cînd venise aici prima oară, însoţind-o pe Adnana acasă, că, trudindu-se toată ziua, bătrînul nu putea scoate mai mult de zece kilograme de parîmă, în vreme ce numai pe strada asta erau cinci ateliere care fabricau fiecare de o sută de ori pe atîta.

— Dar nu sînt ca parîma făcută de mînă! zicea bătrînul, clătinînd din cap cu o tristă încăpăţînare.

Poate, într-adevăr, parîmele de mînă erau mai trainice, însă negustorii le căutau pe cele mai ieftine, iar marinarii cumpărau ce găseau la prăvălie. Cîţiva căpitani bătrîni, în rarele lor escale la Marsilia, mai veneau aici din cînd în cînd, să cumpere parîmele cu care fuseseră deprinşi pe vremuri. Numai că în port ancorau tot mai puţine corăbii şi căpitanii bătrîni dispăreau, unul cîte unul.

— Tată, să lăsăm puţin lucrul! zise fata.

Pe lîngă bucuria acelei clipe, cînd îşi revăzuse fata, pe sărmanul frînghier îl cuprinsese spaima că nu va avea cu ce să-i facă rochii, să-i dea mîncare bună. Şi îndată ce plecase căpitanul „Speranţei", se apucase, cu înfrigurare, să facă repede parîmă nouă, mai multă decît pînă acuma, să aibă ce duce la prăvălie. Iar Adnana, după ce lipsise opt ani de acasă, îşi începuse viaţa ei nouă învîrtind roata care răsucea frînghiile...

Anton Lupan o trase deoparte; era în el iarăşi şovăire, dar alta decît azi dimineaţă — şi-i bătea altfel inima, în sfiala lui, şi altfel îi luceau ochii, şi altfel îşi strîngea pumnii. Apoi zise, deodată, uitîndu-se brav în ochii sirenei:

— Adnana, plecăm peste Atlantic!

Şi la această vorbă a lui, spusă repede şi cu hotărîre, mica sirenă nu ceru lămuriri, nu lăsă timp de gîndire; arătă, ca şi el, aceeaşi grabă şi hotărîre:

— Luaţi-mă şi pe mine!

— Nu, Adnana... Sînt piedici destule... Ieremia al nostru are o vorbă cu privire la femeie şi la marinărie... Dar aşteaptă-ne, o să ne întoarcem. Pînă atunci, echipajul „Speranţei" a hotărît să te înfieze — şi după această hotărîre mi-a dat însărcinarea să mă îngrijesc de soarta voastră. Tatăl tău are vederea slabă, în curînd n-o să mai poată lucra.

— Pot, pot! zise bătrînul cu încăpăţînarea lui domoală. Asta-i treabă care se face cu mîna, nu cu ochii; numai degetele să fie dibace, — ochii, lasă-i încolo, să se odihnească dacă vor, pe vecie.

— Dorinţa mea ar fi fost să-ţi deschidem o florărie, ţi s-ar fi potrivit foarte bine. Dar oamenii mei nu înţeleg cum se poate face negustorie cu florile, s-au uitat cu gura căscată la mine. Şi-atunci mi-a dat Ismail o idee, cum vorbeşte el în graiul romînilor: Facem pîine!

— Adică o brutărie? exclamă Adnana, simţind de pe acum în nări mirosul făinei, al aluatului, al cuptorului încins şi îmbătătoarea mireasmă a pîinii rumene — şi uitîndu-şi amărăciunea sirenei care rămînea singură.

— E bine să hrăneşti oamenii! zise bătrînul, ridicînd ochii, cu un început de înviorare.

Avea urechea pe atît de ascuţită, pe cît îi era privirea de tulbure.

Apoi începu iar să clipească:

— Florile sînt pentru cimitire...

— Tată, nu vreau să te întristezi! Sînt şi pentru clipe mai vesele, mai frumoase, pentru sărbători, pentru nunţi...

— Da... Dar după toate astea vine moartea.

Anton Lupan îi aruncă o privire, apoi ridică din umeri, socotind că nu trebuiau să se posomorască din cauza acestor gînduri negre ale bătrînului.

— Aşa că am trecut pe alături, pe la brutărie, urmă, întorcîndu-se spre Adnana. Văzusem de dimineaţă biletul, că se închiriază şi atunci, mi s-a părut că ideea lui Ismail se potriveşte cum nu se poate mai bine. Iartă-mă că am intrat în vorbă fără să-ţi cer părerea...

— N-ai făcut rău; mă bucur! zise sirena, ascunzîndu-şi iar mîhnirile, să nu i le vadă în ochi neînduplecatul Ulyse.

— Am pus totul la cale, continuă acesta. Mai rămîne să iscăleşti contractul. Am vorbit şi cu lucrătorii — sînt doi şi un maistru — şi s-au arătat dornici să rămînă mai departe, cu tine.

— Deci gata! strigă Adnana. De mîine facem pîine?

— Dacă vrei, chiar şi de mîine.

— Şi o să-i punem o firmă nouă: „Brutăria Speranţa". Crezi că echipajul o să se opună?

— Dimpotrivă; o să se bucure din toată inima!

Bătrînul ridică ochii şi în glasul lui se simţi iarăşi o înviorare:

— Să facem pesmeţi pentru corăbii! Mai bine decît franzelă.

— Numai că pesmeţii nu se mai caută ca pe vremuri. Acum vapoarele care fac curse lungi au pe bord propria lor brutărie.

— Aşa?! mormăi dezamăgit tatăl Adnanei, posomorîndu-se iarăşi.

— Dar, pentru că veni vorba de pesmeţi, — reluă Anton Lupan, — Adnana, te rog să iei o comandă din partea „Speranţei"... Şi acum, hai să mergem să facem hîrtiile.

— Ştii, — zise fata, în timp ce se îndreptau spre poartă, — l-am cunoscut pe băiatul acela cu căţelul.

— Da? Îmi pare foarte bine. Cred că-i un copil cuminte şi bun la inimă.

— Şi eu cred la fel. E băiatul unei vecine, doamna Florion, care are prăvălia cu legume de la colţul străzii. Bărbatul ei era slujbaş la vamă, dar a murit acum cîţiva ani într-un accident, a căzut în cala unui vapor şi şi-a fărîmat capul... E o femeie de treabă; cred că am să mă împrietenesc cu dînsa; e încă foarte tînără...

— Vezi, Adnana, viaţa nu-i aşa de neagră! Ai să-ţi faci prieteni.

— Da, m-am împrietenit şi cu cîinele lor. Acum l-a lovit un măturător cu o piatră şi şchioapătă, săracul, dar cînd era sănătos, doamna Florion îl trimitea cu coşuleţul de legume la cliente. Poate n-ai să crezi, dar zice că nu greşea niciodată; îi spunea un nume — şi el ştia unde să se ducă...

Anton Lupan zîmbi:

— Vezi, Adnana?!

Dar în clipa aceea, ea se opri, făcu ochii mari şi îşi duse mîna la gură:

— Şi Negrilă?... Să nu-l mai văd aşa de multă vreme?!

A doua zi, pe la ceasul zece, Adnana era în fundul curţii, cînd Mihu îşi băgă capul întrebător pe poartă.

— Mihu! strigă fata, lăsînd roata să se învîrtească singură şi repezindu-se să-l întîmpine, sărind prin bălăriile uscate ca peste vrafurile de parîme — parîmele de pe punte, nu din curtea bătrînului.

Musul „Speranţei", cu ochii roşii de nesomn, cu faţa îngrijorată, îşi tîrîse cizmele prea mari pe străzile Marsiliei, aducînd un bilet din partea căpitanului:

„Adnana, nu pot trece astăzi pe la voi şi te rog, nu veni nici tu în port; avem încurcături serioase. Mîine însă ne vom înfăţişa cu toţii la inaugurare; te rog ai grijă ca firma să fie frumoasă. Echipajul „Speranţei" te îmbrăţişează..."

— Ce s-a întîmplat? întrebă fata, văzînd chipul palid al băiatului.

Acesta ridică din umeri, cu un zîmbet stînjenit: nu îi înţelegea graiul.

Ea stărui, neliniştită, încercînd să-l descoasă, amestecînd cuvinte franţuzeşti, greceşti, arăbeşti, într-o limbă cu atît mai neînţeleasă.

Mihu ridică din umeri, iarăşi; dar iată că sub potopul ei de vorbe poarta începu să se zgîlţîie cu turbare.

— E Negrilă; l-am lăsat afară! zise băiatul, pe limba lui, încercînd s-o lămurească.

În clipa aceea, sub o ultimă smucitură, poarta sări în lături şi cîinele se năpusti scheunînd spre Adnana, sărind în trei picioare, prin bălăriile care-i ţineau calea, fiindcă piciorul rănit, deşi se vindecase acuma, nu-şi recăpătase vechea sprinteneală; era încă slab osul ţinut lung timp

între scîndurele. Fata deschise brațele — și se rostogoliră amîndoi prin iarba uscată a grădinii.

După această hîrjoană, însoțită de strigăte și de chelălăituri voioase, Negrilă ocoli șchiopătînd curtea străină, mirosi parîmele, fuioarele de cînepă, roata care se oprise, caftanul bătrînului și se întoarse vesel la blînda sirenă.

Adnana avusese timpul să se dezmeticească și acum îngrijorarea i se citea iarăși pe față.

— Dar ce s-a întîmplat? Ce e taina asta?

Mihu îi făcu semne să se liniștească.

— Hai în port! zise fata, dînd să se repeadă spre poartă.

El îi ținu calea, împotrivindu-se, așa cum i se poruncise și îi arătă biletul, pe care ea îl ținea încă în mînă, mototolit, dîndu-i să înțeleagă că mai mult decît scria acolo nu putea s-o lămurească. Fata citi din nou rîndurile scrise în pripă și își dădu seama că, de vreme ce Anton Lupan îi cerea să nu vină în port, nu-i rămînea decît să aștepte ziua de mîine, ca taina să se limpezească. De altminteri, era și timpul să se apuce de treabă, dacă voia ca a doua zi totul să fie gata.

Dimineața următoare, Ismail se ivi în ușa brutăriei, cu două coșuri mari la spinare. Căpitanul îl trimisese înainte, să se îngrijească de masă, și bucătarul, cum intră, lăsă jos coșurile încărcate în piață și puse stăpînire pe cuptorul de pîine.

— Ce s-a întîmplat la voi? îl întrebă Adnana, văzîndu-l tot atît de palid și nedormit ca și Mihu.

Ismail ridică din umeri, fără să răspundă, deși avea, ca de obicei, mare mîncărime de limbă, și grozav i-ar fi plăcut să sporovăiască așa cum se pricepea, pe graiul franțujilor...

La ora prînzului sosiră și ceilalți, afară de Cristea Busuioc, plutașul, pe care sorții căzuseră să rămînă de vardie. Oaspeții se opriră pe trotuar, în fața ușii, uitîndu-se cu o firească îngîmfare la firma nouă, pe care o mînă de meșter pictase cu deplină iscusință însăși imaginea „Speranței", cu toate pînzele întinse, așa cum o știa fiecare. Dedesubt seria, cu litere albastre ca marea, pe un fond azuriu ca bolta cerului, vara:

BOULANGERIE

Au bateau roumain „Speranitza"

Adnana îi întîmpină, cu șorț alb în față, îngrijorată ca o gazdă care primește pentru prima oară oaspeți. Dar cum puse piciorul pe prag, scoase un mic țipăt și își duse mîna la inimă: Gherasim avea capul bandajat și mîna stîngă legată într-o eșarfă neagră. Ceilalți își dădeau silința să zîmbească, așa cum se cuvenea într-o împrejurare ca asta, dar se vedea cît de colo că nici unuia nu-i erau boii acasă.

— Ce s-a întîmplat? întrebă fata, aruncîndu-le priviri întrebătoare.

Anton Lupan se apropie și îi mîngîie obrazul.

— Lasă, o să-ți spun mai tîrziu, Adnana; nu te mai gîndi la asta. După cum vezi, sîntem cu toții laolaltă.

Un fotograf din vecini, care fusese vestit de azi dimineață, își așeză aparatul în marginea trotuarului și echipajul „Speranței", cu Adnana la mijloc, încadrată de tatăl ei și de căpitan, se fotografiară, sub firma proaspăt pictată; firește că nu lipsi nici Ismail de la această solemnitate — cu atît mai mult cu cît bucatele erau de mult gata.

Iată însă că, după ce fotograful își termină treaba, bucătarul, întorcînd capul, dădu în sfîrșit cu ochii de firma brutăriei, pe care „Speranța" plutea maiestoasă. Obrazul i se făcu întîi roșu, pe urmă galben, pe urmă vînăt — pînă ce se întoarse la prima culoare și rămase așa, roșu ca racul.

— Asta cine am făcut? întrebă furios, întorcîndu-se spre Adnana.

Fata ridică sprîncenele, mirată:

— Un pictor de firme din piață.

— Nu fii supărat, Ismaile! interveni căpitanul, să-l împăciuiască. Adnana nu avea de unde să știe... Mai degrabă e vina mea, că am uitat să-i vorbesc despre asta

Bucătarul intră bombănind în brutărie, urmat de ceilalți, care se așezară cu toții la masă. Era o masă lungă, pusă în a doua încăpere, în fața cuptorului de pîine. Bineînțeles, brutăria nu era făcută pentru ospețe, dar, înghesuindu-se, încăpură prea bine — și nu numai echipajul „Speranței", care, cum s-ar zice erau de-ai casei, ci și cîțiva străini, prieteni de-ai bătrînului sau vecini de prăvălie. Nu lipsea nici doamna Florion, care trimisese legumele pentru această masă, nici băiatul ei, care, în ultimele două zile, se dăduse în vînt să-i fie de folos Adnanei.

Ca prim fel de bucate, Ismail puse pe masă o tavă uriașă cu plăcintă grecească de carne, cu multe verdețuri și foarte piperată, la care băură țuică romînească din tainițele „Speranței" — le știa numai Anton Lupan și Ieremia, paharnicul — nu le dibuiseră pe toate nici măcar pirații.

Pe urmă bucătarul uimi oaspeții marsiliezi cu vestita lor ciorbă grasă, numită bouillabaisse, despre care ei cred că nimeni n-o poate face dacă nu s-a născut în sudul Franței. Dar pentru asta Ismail risipise peste zece kilograme de pește, pe care îl fiersese în vin alb, nu în apă, adăugînd din belșug toate cele cerute de marii meșteri în ale bucatelor: usturoi, șofran, pătlăgele roșii alese bucată cu bucată — și untdelemn de măsline, din care, prin grija lui Gherasim, la bordul „Speranței" se găseau două butoaie ciupite de la kir Nicolachi. După asta urmă friptură de vițel la tavă, împănată cu slănină afumată — că bucătarul dăduse naibii Coranul, de vreme ce se spurcase o dată, cînd cu pirații.

După vinul alb care urmase țuicii, băură vin negru, altfel n-ar fi putut spune că se aflau în Franța. În sfîrșit, meșterul brutăriei își arătă și el arta, punînd pe masă o tortă uriașă, cu castane și cu ciocolată, pe care o lăudă toată lumea, afară de Ismail, firește — pizmaș ca orice bucătar din lume în fața bucatelor făcute de altul.

Pe la jumătatea mesei lumea se înfierbîntase, se auzeau strigăte, rîsete, se ciocneau paharele, unul după altul, dar Adnana nu se lăsa înșelată; pe obrazul lui Anton Lupan și a celorlalți stăruia o îngrijorare pe care zadarnic încercau să și-o lepede. Abia cînd se aduseră cafelele și cînd neliniștea fetei nu mai avea margini, căpitanul se hotărî să vorbească.

— Știi, Adnana, spuse încet, aplecîndu-se la urechea ei, ca să nu audă și oaspeții. A căzut pe capul nostru o mare pacoste...

Fata se uită la Gherasim, care se chinuia să rupă pîinea cu mîna legată, ca să nu muște din ea, cum într-o împrejurare ca asta ar fi făcut altul.

Anton Lupan continuă în șoaptă:

— Alaltăieri seara, cînd venea din oraș, l-au atacat niște derbedei — și-abia a scăpat cu viață.

— Dar cine a putut să facă asta? întrebă Adnana, silindu-se să-și stăpînească glasul.

— Ei, așa ceva se întîmplă adesea prin porturi; noi sîntem obișnuiți. Se pare că la mijloc e o socoteală mai veche, o răzbunare din partea unui marinar pe care odată l-a strîns zdravăn în chingă. Acum a găsit prilejul să i-o întoarcă.

— Și el n-a putut să fugă, să strige? Unde s-a întîmplat asta?

— Chiar în capul cheiului; să fugă nu-i în firea lui și să strige ar fi fost semn de lașitate, așa că nu i-a rămas decît să primească lupta, deși nu era dreaptă, ei fiind doi și el unul singur.

— Da, și pe urmă? întrebă Adnana, clipind speriată.

— Pe unul l-a luat pe sus și l-a aruncat în apă. Celălalt l-a lovit cu cuțitul pe la spate, întîi în umăr, pe urmă în moalele capului. Peste vreo două ore, dacă am văzut că se făcuse noapte și el nu se întoarce, m-am dus cu Ieremia să-l caut. Zăcea în nesimțire, lîngă calea ferată.

— Și în timpul ăsta nu l-a văzut nimeni, că doar pe-acolo trec oameni?

— Cine să-și bată capul cu el, cînd pe chei găsești destui marinari beți, care zac uitați toată noaptea?!

— Dar o să se facă bine, nu-i așa? întrebă Adnana. Vă e teamă că rănile ar putea să se înrăutățească?

— Nu, în privința asta nu-i nici o primejdie; nenorocirea e alta: am pierdut o bună parte din averea noastră.

Și văzînd privirea întrebătoare a Adnanei, Anton Lupan continuă, silindu-se să vorbească nepăsător, ca să n-o sperie mai mult, fiindcă o vedea destul de speriată:

— Gherasim avea cu el aproape cinci mii de franci, pe care tocmai îi încasase.

Fata își duse mîna la gură și se făcu palidă.

— Trebuie să vă duceți la poliție...

— Zadarnic! Tîlharul acela e marinar pe un vapor italienesc, însă de alaltăieri, cînd a părăsit vasul, nu l-a mai văzut nimeni. Desigur, l-a atacat pe Gherasim numai cu gîndul să se răzbune, dar găsind asupra lui banii, nu era prost nici să-i lase acolo, nici să rămînă în Marsilia; probabil că s-a urcat în primul tren și acum o fi în cine știe ce port de la Atlantic, îmbarcat pe vreun vapor care pleacă, dacă n-a și plecat spre America...

Fata își frămînta mîinile sub fața de masă.

— Ați cheltuit și cu noi o mulțime de bani! zise, după cîteva clipe, simțind că o vor podidi lacrimile. De unde să vi-i dăm înapoi? Nu trebuia să primesc darul vostru!

— Nu te frămînta zadarnic, Adnana! E drept că în clipa de față nu mai avem decît vreo sută de franci și cîteva monede de aur, în schimb...

Anton Lupan se opri, băgă mîna în buzunar și scoase un diamant cît o nucă băbească:

— In schimb avem zece diamante din astea, ca să nu mai vorbim de alte pietre, safire, granate, smaralde, rubine, plus aproape un kilogram de perle japoneze... Mă gîndeam să vindem comoara asta mai tîrziu, dar ar fi fost o prostie; unde am fi putut căpăta preț mai bun decît la Marsilia? Așa că nu fii îngrijorată; o să ieșim cu obrazul curat din încurcătură.

— Deci, paguba asta nu vă împiedică să plecați mai departe?

Intreba astfel Adnana, și se uita la Anton Lupan speriată și ea, care aflase ce imbolduri erau în omul acesta; pentru nimic în lume n-ar fi vrut să se ivească o piedică în calea „Speranței" — deși i se rupea inima, gîndindu-se că într-o zi o s-o vadă plecată.

— Nu, fii liniștită! Avem destul ca să mergem oricît de departe.

— Și cînd plecați?

— Poate chiar săptămîna asta; aștept o scrisoare de la bunicul lui Pierre și una de la un om de știință englez, Charles Darwin. Cum primesc răspunsul lor, ridicăm ancora!

Masa se prelungi pînă spre ora patru, cînd vecinii se ridicară. O jumătate de oră mai tîrziu se ridicară și ceilalți, nu înainte de a mai ciocni o dată paharul cu Adnana și cu tatăl ei, urîndu-le fiecare cum se pricepu mai bine, în limba lui, noroc și prosperitate. Bătrînul, parcă era mai gîrbov în această zi de sărbătoare, ochii păreau că i se sting sub lentilele ochelarilor, din cînd în cînd își apăsa mîna pe inimă, dar primi urările, silindu-se să zîmbească, zîmbetul acela nelămurit, plin de neîncredere, de amărăciune, pe care i-l văzuse Anton Lupan prima dată... Cine știe, poate bătrînul credea că visează, văzînd-o pe Adnana aproape — și îi era teamă să nu se trezească.

La urmă, oamenii din echipajul „Speranței" primiră în dar cîte o jimblă împletită, cu inițialele fiecăruia și, după ce își luară rămas bun de la gazde, se îndreptară spre port, mai puțin posomoriți decît la venire.

Doar Ismail se mai opri o dată pe trotuar, în fața firmei, și bombăni ceva, privind-o mustrător pe Adnana.

In Place de la Corderie, Anton Lupan cu Gherasim se despărțiră de restul echipajului și se duseră în oraș, pe strada zarafilor și giuvaergiilor. Prăvăliile de bijuterii se țineau lanț, una după alta, cu vitrine care de care mai strălucitoare, așa că le fu greu pînă să se hotărască să intre într-una.

— Avem cîteva pietre de vînzare, zise Anton Lupan, scoțînd diamantul pe care i-l arătase Adnanei.

Bijutierul ieși de după contoar, frecîndu-și mîinile. Cu marinarii era totdeauna rost de făcut afaceri bune.

— O! E o piatră minunată! exclamă, fără voia lui, luînd diamantul și ducîndu-se cu el la lumină.

Dar în clipa următoare, cei doi vizitatori văzură că obrazul i se lungește, semn de dezamăgire.

— Vrea să ne pungășească! șopti Gherasim, întorcînd capul spre Anton Lupan și făcîndu-i cu ochiul.

Giuvaergiul cerceta piatra, întorcînd-o în toate chipurile, sub lupă, cu mișcări tot mai domoale și mai plictisite.

— E falsă, zise la urmă, clătinînd din cap cu silă.

Gherasim îi făcu iarăși cu ochiul căpitanului.

— Bine, jupîne, o să ne ducem la altul, care vede mai bine.

Și, înhățînd piatra, se îndreptă spre ușă, fudul cum nu fusese niciodată înainte. Spre mirarea lui, negustorul nu-l strigă din urmă, ci se întoarse la treburile lui, fără să le mai arunce măcar o privire.

— Domnule, — zise cîrmaciul în stradă, cu un început de grijă, — te pomenești c-o fi vreo drăcie!

— Ține-ți firea, Gherasime. Hai să încercăm alături...

— Mai aveți și altele? întrebă al doilea negustor, după ce suci piatra pe toate părțile, la fel cum făcuse primul.

— Da, avem mai multe...

— Asta este falsă...

False diamantele, unul, două, nouă, toate pînă la cel din urmă!

— Avem și niște safire...

— Și niște smaralde...

— Nici grenatele nu-s bune?

— Nici rubinele?

— Iată însă niște perle. Astea...

— False, domnilor, umblați cu bine!

Gherasim ieși în stradă și se așeză pe marginea trotuarului.

— Ah, Agop, mînca-te-ar cîinii! De ce nu-mi ieși acum în cale? Mă miram eu, domnule, cum de m-a lăsat să le aleg pe cele mai mari și mai frumoase!

Cerul se întunecase parcă — și cîrmaciul simțea, din toate cele patru vînturi, pregătindu-se furtunile...

CAPITOLUL XVII

Cînd se împotmolește ancora

Uneori se întîmplă ca ancora să se împotmolească și să n-o mai poți smulge, de-ai pune toate vinciurile. Atunci nu mai poți face decît una din două: ori să stai cu brațele încrucișate și să putrezești împreună cu corabia, ori să tai lanțul, părăsind ancora în nămolul fundului.

„Speranța" zăcea la chei, în Portul Vechi al Marsiliei, și taxele creșteau, de la o zi la alta, picînd pe capul căpitanului cu duiumul.

— Mi se pare că aici ni s-a înfundat, Gherasime!

— Să mai așteptăm, domnule. Poate o să pice ceva marfă. Noroc că avem pîine!

In lumea negustorilor din porturi, regula este ca, dacă te prinde la ananghie, mielul să se prefacă în lup și să te pîndească la cotitură, ascuțindu-și colții, gata să te sfîșie.

— Domnule Lambrinis, — zise Anton Lupan, intrînd în biroul exportatorului, — avem de gînd să plecăm spre Gibraltar. Ai ceva marfă pentru Barcelona, pentru Valencia?

Negustorul se adînci în fotoliul de piele și își aminti vorbele lui Gherasim, cu turul pantalonilor.

— Spre Gibraltar? Și cînd vreți să plecați?

Văzînd că domnul Lambrinis nu-l poftește să șadă, căpitanul „Speranței" se așeză pe un scaun în fața biroului.

— Cît mai curînd.
— Aveţi zor mare?
— Da; fireşte!
— Aşa? Şi dumneata crezi că eu am marfă de porunceală?
Ochii negustorului începură să se tulbure, răscoliţi de veninul făcut deunăzi cînd îl încolţise cîrmaciul „Speranţei", cu butoaiele.
— O corabie nu pleacă unde-i place căpitanului, ci unde o trimite nevoia. Cred că nu trebuie să-ţi spun eu asta, domnule!
— Foarte bine! zise Anton Lupan, ridicîndu-se.
— Stai! Aş avea ceva marfă pentru Pireu, ceva articole de menaj şi fierărie; am să mă mai gîndesc...
— Mulţumesc, domnule Lambrinis. Ne vom continua călătoria.
Dar cum oare?
„Speranţa" zăcea la ancoră de cinci zile, socotind numai de la data nenorocirii. In prima seară după ce văzu că li se închide drumul, Anton Lupan chemă oamenii la sfat, în cabină.
— Băieţi! începu, căutînd să nu-şi piardă firea. După cum ştiţi, ne aflăm în mare încurcătură. Socotiţi cu cale să găsim cuiva vreo vină?
— Vinovat sînt eu, domnule! zise Gherasim, cu obidă.
Ceilalţi, afară de bucătar, clătinară din cap, a împotrivire.
— Ce-i, Ismaile — întrebă căpitanul — ai vrea să-i vinzi pielea? Nu ţi-ar cumpăra-o nimeni, că-i înţepată la umăr.
— Nu luam pielea, nu puteam facem friptura. Dar ce mîncam mîine?
Din banii luaţi de la domnul Lambrinis, pe transportul untdelemnului de măsline, Anton Lupan abia apucase să dea chiria brutăriei, să cumpere cincizeci de saci cu făină şi să expedieze cinci cablograme lui Pierre Vaillant, la Pernambuco, Bahia-Blanca, Rio de Janeiro, Montevideo şi Buenos Aires, porturile unde socotea că mesajul lui ar putea să-l prindă din urmă.

„Plec peste Atlantic — spuneau cablogramele — aşteaptă-mă sau lasă-mi în oricare port din America latină, răspuns asupra locului de iernare"...
Şi după alte cîteva cheltuieli pentru nevoile vasului, intrînd în asta şi drepturile oamenilor, rămăsese cu punga aproape goală.
— Poftim, mai avem cincizeci de franci; cu asta, la nevoie, o putem duce o săptămînă! îi răspunse bucătarului.
— Şi poim?
Invăţase multe Ismail, din limba ghiaurilor, şi le spunea şi el cum îl ajuta gura, pocindu-le, fireşte, dar nu atît ca să nu-i înţelegi gîndul. Numai cuvîntul „apoi" nu putea să-l spună. „Apoi, mă turcule!" îl striga în ureche Ieremia. „Poim!" repeta fudul bucătarul, încredinţat că spunea întocmai ca toată lumea.
— Poim? zise Anton Lupan, socotind că dacă lua graiul lui, l-o dumiri mai bine. Păi nu uita, Ismaile, că la Sulina, în ziua cînd am dat corabia la apă, nu mai aveam aproape nici o leţcaie. Eu cred că mai cu folos ar fi, din toată nenorocirea asta să tragem o învăţătură: ce-i de haram, de haram se duce! Prea ne făcusem planuri mari cu icosarii şi cu lirele. Banul nemuncit se duce pe gîrlă. Iată, să zicem că începem chiar acum călătoria — şi în viitor să fim mai cu grijă.
— Alt Agop nu mai întîlnim noi, domnule! oftă Gherasim cu amărăciune.
— Nici n-avem nevoie! O să găsim marfă şi-o să ne facem meseria cinstit, o să muncim cu trudă...
— Acum, dacă negustorii au prins de veste că sîntem la strîmtoare, au să ne frece de-o să ne iasă untul.
— Ei bine, la nevoie, încărcăm fierăria lui Lambrinis. N-aş vrea să ne întoarcem la Pireu, dar ce să facem, o să ne călcăm pe inimă.
Haralamb sări în picioare, atît de speriat, încît se lovi cu capul în tavanul cabinei.
— La Pireu?... Poate fără mine, domnule!
— N-avea grijă, băiete! îl linişti cîrmaciul, bătîndu-l pe umăr. Grecoaicele au inima bună! Cînd o auzi cafegioaica

ta ce pacoste s-a abătut pe capul nostru, n-o să mai știe cum să ne îndulcească amarul.

— Zău? făcu Haralamb, gîndindu-se cu alean la giubea, la ciubuc, la șoldurile lătărețe și la toate cele lăsate în urmă. Păi atunci, hai să mergem, Gherasime!

Dar cum oare?

A doua zi, cîrmaciul, care se dusese să pună treaba la cale cu domnul Lambrinis, se întoarse cu o înfățișare mai jalnică decît a unei corăbii cu velele smulse de furtună.

— N-am făcut nimic, domnule! Ne-a simțit în încurcătură — și acum ține-te! Cu cît ne plătește el, nu scoatem nici cheltuielile drumului.

„Speranța" zăcea la ancoră și Gherasim cu Anton Lupan băteau cheiurile, își băgau nasul prin toate birourile, prin toate magaziile — în vreme ce taxele portuare creșteau fără milă...

Primise și scrisoarea de la Saint Malo căpitanul, dar nu-i scria moș Leon, ci unul din nepoții bătrînului:

„Eu sînt André, fratele cel mic al lui Pierre. Dumneavoastră poate nu mă țineți minte, aveam numai cinci ani cînd veneați la noi; mi-ați făcut odată o morișcă de vînt, o mai am și astăzi. Acum sînt mecanic pe o șalutieră și aș fi plecat și eu cu Pierre, dar rămînea mama singură și ea e bătrînă. Fratele celălalt, Louis, dumneavoastră îi spuneați „savantul", s-a dus și el cu „L'Espérance". Bunicul nu poate să vă scrie, e bolnav rău, n-a mai ieșit din cabina lui de astă toamnă. S-a bucurat cînd a venit Pierre, fiindcă îl credea mort din scrisorile dumneavoastră. Dar s-a întristat auzind că nu v-a găsit, că ați pierit o dată cu vasul. Pierre v-a căutat o lună de zile, domnule, și cînd a văzut că nu mai e nici o speranță, s-a întors acasă. A stat aici numai o lună, pînă în decembrie, a fost și la Londra, cu vaporul, a vorbit cu domnul Darwin, dar domnul Darwin e bolnav rău, nu se mai face bine. Și cînd s-a întors, a mai stat o săptămînă, făcînd pregătiri multe, pe urmă a plecat în călătorie..."

Citind aceste rînduri, lui Anton Lupan aproape nu-i venea a crede: Pierre Vaillant plecase numai cu cîteva zile înainte de a-i fi trimis el depeșa de la Gallipoli! Și

astfel, pentru această mică întîrziere, între el și prietenul său, între „L'Espérance" și „Speranța", se așterneau azi, despărțindu-i, valurile oceanului!

„Bunicul se bucură că sînteți sănătos, continua scrisoarea. El vă roagă să luați vaporul și să vă duceți în America, la Montevideo, ca să-l așteptați pe Pierre acolo. Vaporul face numai opt zile, ați putea să ajungeți cu mult înaintea lui. Mi-a spus să vă scriu că vă iubește foarte mult, numai că el are o fire aspră, ca a marinarilor, și că se încrede cu totul în dumneavoastră, că numai dumneavoastră ați putea să-i dați sfaturi bune lui Pierre, fiindcă vă cunoașteți de multă vreme și ați făcut planul călătoriei împreună. Duceți-vă după el, domnule, bunicul vă roagă, cu limbă de moarte, să nu-l lăsați singur..."

Nu, chiar și fără îndemnul bătrînului nu și-ar fi lăsat Anton Lupan prietenul să înfrunte singur primejdiile acestui greu drum, la care visaseră împreună! Trebuia să se ducă după el, să-l ajungă, oriunde, oricît de departe, fie și la capul drumului. Dar nu cu vaporul — ci cu „Speranța" — simbolul înfăptuirilor viitoare, „Speranța", care nu era numai a lui, ci a amîndurora!

Deocamdată însă, nu se ivea nici un negustor care să aibă marfă de trimis în Brazilia, în Argentina, undeva pe drumul acela — și fără marfă, cu ce să se ducă, dacă își pierduseră avuția? Avea astăzi, la sfîrșitul lunei ianuarie, punga cu desăvîrșire goală...

Cu toate necazurile, cu toată alergătura, Anton Lupan găsea timpul să treacă uneori pe la brutărie.

— De ce nu trimiți să ia pesmeții? îl întreba Adnana. Sînt gata de două săptămîni.

— Da?... O să trimit. Dar știi, mi-e teamă că o să trebuiască să mi-i dai pe datorie...

Treceau zilele cu o iuțeală neliniștitoare și în sufletele oamenilor grija creștea de la o zi la alta. La chei veneau vapoare, descărcau mărfurile, stîrnind praf și huiet, încărcau altele — și plecau iarăși... Așa trecu și a doua lună a anului, fără să aducă de undeva o scăpare.

Era timpul carnavalului, petrecea lumea în Franța, coasta Mediteranei de la Nisa la Marsilia se îneca sub

petalele florilor — iar „Speranța" lîncezea la chei, în așteptarea unei stele care să răsară pe cerul primăverii și să-i arate drumul.

— Ce mîncam astăzi ? întreba bucătarul.

— Uite un franc, du-te în piață și cumpără salată, untdelemn avem din belșug — iar pîine luăm pe datorie !

Banii echipajului, pe care pînă atunci Anton Lupan îi ținuse deoparte, se duseseră pe taxe portuare ; oamenii nu cîrteau, văzuseră, cînd cu Agop, că marinăria îi putea duce la înavuțire și așteptau, răbdători, să pice o pleașcă nouă. Dar chiar mai tîrziu, cînd nădejdile începeau să piară, pe rînd, în inima fiecăruia, care din ei ar fi îndrăznit să-i caute vină căpitanului ? La Gherasim se mai uitau ei uneori chiorîș, îl mai bombăneau cîteodată, mai cu seamă bucătarul, socotind că el purta vina tuturor necazurilor, ca și cînd bietul cîrmaci nu și-ar fi primejduit îndeajuns viața, n-ar fi apărat cu toate puterile lui banii !

Dar, în sfîrșit, bine că aveau pîine și se mai găsea cîte un franc de salată ! Bine că mai prindeau uneori, cu undița, cîte un pește fără nume, care venea să ciugulească scoici de pe carena murdară.

Mihu, care se ducea în piață să facă mica tîrguială, umbla cu ochii în toate părțile, să nu-l încolțească vreun derbedeu și să-i fure cizmele tocmai acum, cînd n-ar fi fost rost să-i cumpere cineva altele.

Ceilalți lîncezeau pe punte, mai coseau cîte o pînză, mai matiseau cîte o parîmă, își mai spălau rufele — restul timpului n-aveau ce face decît să stea întinși cu fața la cerul înnegrit de fumul vapoarelor.

Ismail, după ce pregătea un lighean întreg de salată, ieșea pe punte, cu penelurile și cutia de vopsele, își băga în gură pipa îndesată cu tutun cumpărat de Adnana și se apuca să picteze naturi moarte — vai, din închipuire ! — berbeci grași, curci, rațe, gîște, înconjurate de legumele cele mai rare.

Pe lîngă grija acestor oameni care cam răbdau de foame, Anton Lupan mai avea în ultima vreme și-o mîhnire : tatăl Adnanei își pierdea vederea, se gîrbovea, stătea închis în casă, numai uneori, la timpul prînzului, ieșea să facă

un pas-doi prin grădină, zîmbind întunericului care i se așeza pe privire, cu același zîmbet resemnat și plin de amărăciune.

— Ce spun doctorii ?

Adnana își stăpînea lacrimile :

— Nu știu nici ei bine ; anii, inima...

Și e ciudat că deși ar fi fost de mult timpul ca „L'Espérance" să fi sosit în America latină, nu venea nici un semn de viață de la Pierre, un răspuns la acele cablograme. În zbuciumul lui, pe care îl poate înțelege oricine, Anton Lupan avea un singur temei să nu-și piardă speranța : în emisfera de sud trecea acum vremea verii, venea toamna acolo și, ca să se ducă în Țara de Foc, oricît de grăbit se arătase cu plecarea, Pierre Vaillant trebuia să aștepte în vreun port, de pildă la Montevideo, cel puțin pînă în luna noiembrie. Desigur, căpitanul „Speranței" îi înțelegea graba, dacă ar fi putut, ar fi făcut tot așa și el. Așa plănuiseră ei călătoria, să ajungă în America din vreme, să le rămînă destul timp spre a-și desăvîrși pregătirile în vederea celei mai grele părți a drumului, asaltul strîmtorii lui Magellan și explorarea ținutului acela sălbatic, pe care nu-l atinsese nimeni.

Deci mai avea încă timp să-și ajungă prietenul din urmă, cu condiția ca să se ivească marfa care să le înlesnească drumul.

Așa trecură, într-o așteptare care ar fi putut să îmbolnăvească pe un om mai șubred de inimă, lunile februarie, martie și aprilie — și pe la sfîrșitul acesteia din urmă, Anton Lupan citi în ziare vestea că Charles Darwin murise, ceea ce îi umplu sufletul de mîhnire și-l făcu să înțeleagă în sfîrșit de ce nu primise nici un răspuns la scrisoarea pe care i-o trimisese bătrînului savant în primele zile după ce sosise la Marsilia.

Nu-l cunoscuse pe Darwin, nu-l văzuse niciodată, dar el și moș Leon fuseseră, fără să știe, însuflețitorii călătoriei la care visa încă și acuma. Totuși, moartea savantului nu putea să-i împiedice plecarea — altele erau piedicile, treceau lunile, iar el zăbovea la Marsilia, trecuse mai, apoi iunie și venise iulie, fără să se ivească exportatorul...

Între timp, ca oamenii săi să nu moară de foame şi să nu-i scoată vasul la mezat Căpitănia, Anton Lupan făcuse cîteva drumuri scurte cu „Speranţa" la Perpignan, la Toulon, fusese o dată în Corsica — şi la Alger o dată, peste Mediterana, cărînd marfă puţină şi întorcîndu-se cu lest mai totdeauna, ceea ce nu era nici o pricopseală. E drept că aşa putuseră plăti taxele portuare, oamenii mai primiră cîte un ban de cheltuială, Gherasim şi Ismail, cu familiile lor, împovărate de copii a primului, de neveste a celuilalt, putuseră să trimită cîte cinci sute de franci acasă, dar cu asta nu făcuseră nici un pas mai departe, se aflau tot în portul vechi al Marsiliei, cu pînzele învechite, cu parîmele putrede — şi pe carena corăbiei algele crescuseră de două palme.

Aproape de sfîrşitul lunei, Anton Lupan începuse să deznădăjduiască, deşi căuta să se ascundă şi de oameni, şi de Adnana. Era ultima săptămînă cînd ar mai fi putut să plece la timp ca să-l găsească pe Pierre Vaillant la nordul strîmtorii. Zadarnic i-ar mai fi telegrafiat încă odată, cablogramele lui se rătăciseră desigur pe la Căpităniile porturilor, în acele ţări cu oameni meridionali, lipsiţi de spiritul ordinei pe care îl au nordicii. Şi chiar dacă ar fi fost sigur că ajunge cablograma în mîinile destinatarului, putea el să-i întîrzie lui Pierre Vaillant plecarea, să piardă timpul prielnic, silindu-l să rămînă pe loc încă o iarnă ?...

In aceste zile, Anton Lupan îşi privea corabia cuprins de mîhnire ; nu spunea nimănuia, dar luase o hotărîre, singura cu putinţă, chiar dacă-i sfîşia inima : să se despartă de oameni, despăgubindu-i, să vîndă vasul şi să plece peste Atlantic cu un vapor, cum îl sfătuise bătrînul.

Da, se pare că nu mai exista altă cale, dacă vroia să ţină seama de ceea ce spunea moş Leon, să nu-şi lase prietenul singur. Decît dacă s-ar fi întîmplat o minune — şi căpitanul „Speranţei" nu mai credea în minuni de multă vreme. Dar...

Dar iată că într-o zi, la prova „Speranţei" trase un vapor englezesc, „Bristol", care încărca mărfuri pentru Brazilia. Era un cargobot nou, cu elice, de 5000 de tone, abia lansat lunile trecute. Şi cînd căpitanul acestui vas, sfîrşind cu acostarea, îşi aruncă ochii la „Speranţa" care pe lîngă „Bristol" părea o coajă de nucă, scoase un strigăt de uimire.

Era acelaşi John Tennyson pe care Anton Lupan îl întîlnise la Gallipoli — şi-l lăsase în urmă, cu vasul lui vechi „Victory", în Dardanele. Acelaşi John Tennyson care dusese la Pireu vestea că „Speranţa" pierise în Egee...

Fireşte, după uimire, mare fu bucuria căpitanului să afle că prietenul său era teafăr, ba încă se mai gîndea la vechiul lui plan de călătorie. De data asta, nefiind grăbiţi nici unul, nici altul, se vizitară pe rînd, în cabină, stătură de vorbă cu ceasurile, îşi deşertară iarăşi, lîngă un pahar de whisky şi în fumul tutunului, sacii marinăreşti ai amintirilor.

— Deci nu ţi-ai schimbat gîndurile ! spuse John Tennyson la urmă. Eu unul n-aş naviga prin strîmtoarea lui Magellan nici dacă mi-ar plăti o sută de lire sterline la fiecare călătorie. Dealtfel şi compania mea îşi face socotelile cu aceeaşi înţelepciune. Mergem în Brazilia, în Argentina, pînă la Buenos-Aires, dar mai departe, nu ; pentru Pacific, preferăm vechiul drum al Indiilor. Ar trebui să ştii cîte vapoare pier în ţinutul acela al ploilor şi-al furtunilor !

Pe Anton Lupan nu-l îngrozea gîndul furtunilor, ci acalmia din portul vechi al Marsiliei.

— Numai de-aş găsi marfă ; exportatorii ne ocolesc, de parc-am avea ciumă.

— De ce te prinde mirarea ? Cine se mai încurcă astăzi cu o corabie de o sută de tone, cînd pe un cargobot poţi să încarci zece trenuri ? Mulţumeşte-te cu Levantul, prietene, sau mai bine îmbarcă-te pe un vapor. Ştii cîţi bani încasez pe lună ? Treizeci de lire sterline — ca să nu mai pomenesc de alte venituri !...

La sfîrşitul săptămînii, „Bristol" avea magaziile pline; seara începu să scoată fum gros pe cele două coşuri, ca să pună căldările sub presiune...

Pe la miezul nopții, echipajul „Speranței“ năvăli buimăcit pe punte; un trosnet surd, de fierărie ruptă, urmat de fluiere neliniștite, de înjurături, vaiete și strigăte, îi trezise din somnul și așa plin de vise urîte.

Uneori nu-i nevoie să navighezi departe — bunăoară pînă în strîmtoarea lui Magellan, vrăjmașa navigatorilor — ca să-ți fărîmi prova vasului de o stîncă. Vaporul italian „Avanti“, sosit de la Neapole, al cărui căpitan, nesocotind sfatul pilotului, se încăpățînase să facă noaptea manevrele de acostare, intrase cu etrava în cargobotul de lîngă „Speranța“ și-i fărîmase bordajul, în dreptul ancorelor, cum ar fi fărîmat o alună.

Marinarii au o vorbă plină de adevăr și înțelepciune: între două vapoare nu-i nevoie decît de o santimă ca ele să nu se ciocnească. Din partea lui, comandantul vaporului italian greșise măsura nu cu o santimă, ci cu patru metri.

Cînd Anton Lupan alergă pe chei, urmat de restul echipajului, „Bristol“ își săltase pupa în aer, iar prova, mutilată, se adîncea încet în apă, în vuietul vîrtejurilor care năvăleau prin spărtură. Pe puntea lui marinarii se îmbulzeau zăpăciți, îmbrîncindu-se, huruiau mașinile pompelor, ofițerii, treziți din somn, înjurau în neștire...

— Se scufundă! strigă Mihu, văzînd cum catargele se înclinau, de la o clipă la alta. Domnule, n-ar fi bine să tragem mai departe? Să nu vină peste noi, cînd o fi să se răstoarne!

Anton Lupan îl liniști, bătîndu-l pe umăr:

— Nu te teme; n-o să se scufunde; vapoarele au pereți despărțitori; apa n-o să pătrundă decît în compartimentele de la prova.

În zorii zilei, „Bristol“ stătea țeapăn, cu pupa în aer; macaralele începuseră să huruie, descărcînd mărfurile. Un glas furios se auzea pe punte, înjurînd în toate limbile:

— Nu-mi pasă! După contract sînteți obligați să plecați astăzi. Cu prova întreagă sau fărîmată, treaba voastră, trebuie să ridicați ancora!

„Bristol“ nu mai avea ce ancore să ridice, dar personajul furios striga mai departe:

— Nu mă privește!... Îmi aduceți alt vapor, în clipa asta, sau dacă nu, Compania voastră o să sară în aer! Hei, voi cu macaralele, lăsați lăzile mele în pace! Cine mi-a cerut voie să le debarce?

Cîteva ceasuri mai tîrziu, după ce autoritățile portului terminaseră ancheta și zarva se mai potolise, John Tennyson veni pe puntea „Speranței“ și coborî în cabina căpitanului; nu părea de loc impresionat de nenorocire, totuși Anton Lupan se simți dator să-și arate compătimirea:

— Nădăjduiesc că directorii Companiei dumitale nu-ți vor găsi nici o vină. Ar fi absurd, atîta timp cît erai la chei și aveai luminile reglementare.

Musafirul începu să rîdă:

— Nu, dragul meu, nu-mi purta de grijă! Te asigur că au să-mi dea și o primă.

Și văzînd uimirea din ochii lui Anton Lupan, continuă, scoțîndu-și punga cu tutun din buzunar și umplîndu-și pipa, cu o liniște și un meșteșug care ar fi stîrnit invidia oricărui fumător din lume:

— Știi cum se face treabă?... Am „amorsat“ în așa fel autoritățile portului, încît a ieșit un proces-verbal mai valoros decît toate poemele lordului Byron. Tribunalul Maritim ne va acorda o despăgubire care va întrece de cinci ori paguba reală, incluzînd în asta și întîrzierile, nu numai reparatul avariei. Dar pentru altceva am venit... Sînteți tot în încurcătură?

Anton Lupan umplu un pahar cu whisky și-l puse în fața musafirului.

— S-a ivit iarăși ceva marfă pentru Alger, dar nu-mi mai folosește la nimic. Dacă nu plec peste Atlantic în patru-cinci zile...

— Din oamenii echipajului nu te-a părăsit pînă azi nici unul?

— Nici unul! răspunse căpitanul „Speranței“, scuturînd capul cu trufie.

John Tennyson se uită la el cu coada ochiului.

— Atunci s-ar părea că nu sînt numai marinari, ci și oameni de inimă.

Anton Lupan răspunse cu aceeași trufie:

— Da, sînt toţi, oameni, unul şi unul!

În clipa de faţă uitase toate necazurile, uitase de Ismail, care tot bombănea prin bucătărie.

— Vezi, dragul meu, — zise John Tennyson, — eu m-am făcut negustor şi nu mă pot plînge; treburile îmi merg bine, am nevastă, copii şi sînt fericit să le asigur ziua de mîine... Nu vrei să te îmbarci pe un vapor al Companiei?

— Nu!

— Ai putea să-ţi iei şi oamenii.

— Mulţumesc; „Speranţa" e un vas mai potrivit şi pentru ei, şi pentru mine.

— Eşti sigur?

— Stai de vorbă cu ei şi îmbie-i!

Zicînd aceste cuvinte, Anton Lupan se întreba în sine: „Oare n-ai să mă faci de rîs, Ismaile?"

Oaspetele său deşertă paharul cu whisky, îşi aprinse pipa, trase cîteva fumuri, apoi rămase un timp pe gînduri. Afară se auzeau macaralele huruind, lăzile şi baloturile buşind în praful cheiului.

— Voi, visătorii, aveţi şi voi fericirea voastră, mormăi John Tennyson, învăluit în fumul lulelei.

Anton Lupan nu răspunse. După altă tăcere, căpitanul vaporului întrebă, cu aceeaşi voce ursuză:

— Deci, ţii cu tot dinadinsul să ajungi acolo?

— Da. Chiar dacă m-aş simţi obosit, chiar dacă... dacă mi s-ar arăta la uscat o viaţă care să mă îmbie, prietenul meu a apucat să plece înainte. Acum sînt dator să plec, nu-l pot lăsa singur.

Oaspetele se ridică în picioare şi îndepărtă fumul cu mîna. Avea statura lui Anton Lupan, aceeaşi vîrstă, dar în clipa asta părea un bătrîn mîhnit şi mîndru totdeodată de puterile biruitoare ale tinereţii.

— Ei bine, dragul meu! zise, bătîndu-şi gazda pe umăr şi părăsindu-şi vocea ursuză. Cred că am găsit mijlocul să ieşi din încurcătură!

— Cum? întrebă înviorat căpitanul „Speranţei".

— Avem un pasager care merge cu cinci vagoane de mărfuri la Bahia, în Brazilia. Ţinta călătoriei lui e Ţara de Foc, dar n-a găsit nici un vapor care să-l ducă acolo.

La Bahia o să-şi transbordeze marfa, poate are să închirieze un schooner[1]. Cred că e un căutător de aur, după cîte am putut înţelege, fiindcă de la el nu poţi scoate o vorbă. Ce zici, te încumeţi să pleci cu dînsul?

— Numai să-i convină. Oare o să aibă încredere într-o goeletă de o sută de tone?

— Sînt sigur! E aşa de trăsnit, că ar putea să plece şi cu o barcă. A căutat toată dimineaţa pe la agenţii un vapor pentru Brazilia sau Argentina, dar se pare că săptămîna asta nu pleacă nici unul; ar fi fost altceva la Cherbourg sau la Le Hâvre; Marsilia are mai puţin de-a face cu Atlanticul.

— Dar cu noi o să meargă mult mai încet decît cu vaporul!

— E adevărat; în schimb, o să-l duceţi direct pînă la capul drumului. Ce spui, să-ţi trimit personajul?... Auzi-l cum răcneşte pe punte; l-am lăsat să se certe cu secundul. Dar bagă de seamă, sub trăsneala lui cred că se ascunde o mare şiretenie. Cunoaşte şi bătrînul dumitale prieten, John Tennyson, cîte ceva la oameni! Să nu afle care vă era ţinta călătoriei; lasă-l pe el să facă propunerea şi instruieşte-ţi echipajul să se poarte după trebuinţa cauzei.

— Am un cîrmaci de la care am învăţat multe în privinţa asta! răspunse, rîzînd, căpitanul „Speranţei".

— Cu atît mai bine; deci stai aici şi aşteaptă-l!... Deseară mergi cu mine? Sînt invitat la cină pe bordul lui „Avanti".

— Nu te-oi fi împrietenit cu căpitanul?

— Şi de ce nu? Nu ne-am ciocnit noi, ci vapoarele noastre.

— Îţi mulţumesc, dar cinez cu echipajul, răspunse Anton Lupan, respingînd macaroanele şi rămînînd credincios salatei.

Un ceas mai tîrziu, ciudatul personaj se opri pe chei, în dreptul „Speranţei". Era un ins de statură înaltă, slab ca un ogar întors de la vînătoare, cu faţa atît de suptă, încît

[1] Citeşte scunăr.

i se vedeau limpede cele două maxilare, ca pe o planşă de anatomie, cel de jos fiind conturat de o barbă norvegiană, mai mult roşie decît blondă, îmbrăcîndu-i osul fălcii şi partea din faţă a bărbiei. Personajul purta pălărie tare, de culoare cenuşie, vestă înflorată, sacou gri cu şiret negru la revere şi pantaloni cadrilaţi, drepţi ca nişte burlane, legaţi cu elastic pe sub ghetele negre.

El se opri deci în capul schelei, îşi înfipse bastonul de abanos cu mîner de argint în praful cheiului şi se uită pe deasupra pince-nez-ului la pavilionul tricolor care flutura leneş la pupa goeletei.

— Hei, care-i aicea ? strigă în clipa următoare, bătînd cu bastonul în schelă.

Echipajul moţăia pe punte, făcîndu-se că nu-l vede ; de înţeles vorbele, i le înţelegea numai Gherasim, care ştia cîteva boabe englezeşte

Personajul bătu iarăşi în schelă şi strigă încă o dată, ridicînd glasul mai tare :

— Hei ! Aţi murit cu toţii ?

— Ce doreşti ? întrebă cîrmaciul, ridicîndu-se fără nici o tragere de inimă.

— Ce pavilion e ăsta ? Persan, siamez ?...

— Romînesc, domnule !

— Romînesc ?... Aha, mi-aduc aminte : voi v-aţi bătut cu turcii. Foarte bine !... Deci, acum aveţi şi corăbii ! Sînteţi o naţie care prosperă !

Zicînd acestea, necunoscutul cerceta din ochi puntea „Speranţei", aplecîndu-şi capul cînd pe o parte, cînd pe alta, părînd că împunge pe cineva din făţuri cu barba lui norvegiană.

— Unde-i căpitanul ? întrebă pe urmă.

— Jos, în cabina lui.

— Ce mai aştepţi ? Spune-i să-şi scoată nasul pe punte; vreau să-l văd la lumină.

Gherasim zăbovi cîteva clipe sub punte, dîndu-i timp lui Negrilă să-l mîrîie, cu vădită lipsă de prieteşug, pe personajul din capul schelei.

— Căpitanul te pofteşte la dînsul ! zise, întorcîndu-se plictisit din cabină.

— Ha ! Eu sînt Martin Stricland ! strigă ţifnos musafirul.

— Foarte bine, domnule ! Pofteşte !... Fugi de-aici, Negrilă !

— Pe căpitanul vostru cum îl cheamă ?

— Anton Lupan, după cîte mi-aduc aminte.

— Şi nu vrea să vină ?

— Nu că n-ar vrea, dar gîndeşte mai nimerit să te duci dumneata la dînsul.

Străinul începu să rîdă, cuprins de o neaşteptată voie bună.

— Îmi place căpitanul vostru : înseamnă că are ceva sînge în vine. Iată omul care îmi trebuie mie !

Apoi păşi pe punte, coborî scările şi intră în cabină, aplecîndu-se adînc, ca să încapă pe uşă.

— Dumneata eşti Anton Lupan ? Mi s-a părut că omul de sus nu-ţi prea cunoaşte numele. E prost sau se preface, ia spune ?

— Nici una, nici alta ; mai degrabă cred c-ai făcut dumneata ceva care l-a scos din fire.

— Aşa ? Îmi plac oamenii care-şi ies din fire. Restul echipajului e la fel de iute ?

— Dar cu cine am cinstea să vorbesc ? întrebă Anton Lupan, privindu-şi oaspetele cu prefăcută nedumerire.

— Martin Stricland.

— Nu-mi aduc aminte...

— Nici n-ai avea de unde ; mă numesc aşa numai de o lună.

Cu aceste cuvinte, prea ciudatul personaj se aşeză lîngă masă, se descoperi, scoase din buzunar o sticlă lătăreaţă, îi deşurubă dopul de metal galben, care se prefăcu într-un păhărel ca toate păhărelele, şi după ce-l umplu bine îşi dădu capul pe spate şi-l turnă pe gît, încet, picătură cu picătură, dovedind în asta mai multă cumpănire decît în restul apucăturilor.

— Martin Stricland ! repetă, umplîndu-şi iarăşi paharul.

Căpitanul „Speranţei" îl privea în linişte, aşteptîndu-l răbdător să-şi facă tabietul. Asta dură poate un sfert de

oră, în care timp cabina rămase cufundată în liniștea cea mai deplină.

— Nu mă întrebi nimic ? se miră Martin Stricland, cînd sticla fu goală.

— Aștept să vorbești dumneata primul.

— Așa ? Imi plac oamenii care nu-s curioși din fire.

Zicînd acestea, oaspetele scoase din buzunar o nouă sticlă și își reluă vechea îndeletnicire, care dură iarăși o vreme destul de lungă. Anton Lupan văzu că sub ochelari, ochii i se albeau, cu fiecare înghițitură, iar pe nas și pe pomeți îi ieșeau pete roșiatice, vestind mișcarea mai iute a sîngelui.

— Eu sînt Martin Stricland ! repetă încă o dată musafirul, aruncînd sticla pe masă, lîngă prima.

— Foarte bine, domnule !

— Nu mă întrebi nimic ?

— Nu simt cîtuși de puțin nevoia.

— Dar nu mai am nici o sticlă !

— Iți pot oferi eu una !

Anton Lupan se ridică, deschise dulapul și scoase o sticlă întocmai ca a musafirului.

— Whisky ? întrebă acesta, neostenindu-se să privească eticheta ruginie.

— Bineînțeles.

— Ce marcă ?

— „Robin Roob" ; exact ca a dumitale !

Aici, Martin Stricland își scoase pince-nez-ul și se uită la căpitan cu ochii liberi. Așa, chipul lui părea schimbat cu desăvîrșire. Anton Lupan văzu că ochii care i se păruseră albicioși și morți în spatele ochelarilor scînteiau cu o putere drăcească.

— Ești omul de care am nevoie, căpitane ! Ia spune, vrei să cîștigi ceva parale ?

— Dacă pentru asta trebuie să omorîm pe cineva, nu-mi convine. Ne ocupăm numai cu marinăria.

Musafirul începu să rîdă :

— Nu, din păcate e vorba de o treabă ceva mai grea decît o tîlhărie.

Zicînd acestea, se aplecă spre globul pămîntesc aflat pe

masă și-l învîrti alene, privind printre pleoape, cu un amestec de plictiseală și nemulțumire, continentele și oceanele care-i alunecau prin fața ochilor, tot așteptînd din partea căpitanului un semn de nerăbdare.

— Dar întreabă-mă ceva ! izbucni, după o vreme, aruncînd ochelarii jos și zdrobindu-i cu tocul ghetei.

Anton Lupan luă de pe podea ciobul unei lentile.

— Cîte dioptrii ?

— Altceva nu vrei să știi despre mine ?

— Poate că nu ; deocamdată, la stăruința dumitale, te-am întrebat cîte dioptrii aveau ochelarii ?

— Nici una ! Erau sticlă goală.

— Am băgat de seamă !

— Și vrei să știi...

— Nu vreau să știu nimic ; fiecare om e liber să poarte ochelari, dacă asta îi face plăcere.

— Eu nu-i port de plăcere.

— Nici asta nu mă miră.

— Ii port ca să-mi schimbe fizionomia.

— Iată un scop care justifică orice strădanie.

— Aha ! Crezi că sînt certat cu poliția ?

— Te înșeli, domnule.

— Atunci care-i părerea dumitale despre mine ?

— Nu am încă una.

— Ei bine, dacă mă silești să-ți spun...

Anton Lupan ridică mîna :

— Nu te silește nimeni !

— Ba mă silești dumneata, cu nepăsarea dumitale... Nu mă numesc Martin Stricland.

— Știu. Porți numele acesta de o lună ; de ce te ostenești să-mi spui a doua oară ?

Străinul se așeză din nou pe scaun, gîfîind ca și cînd și-ar fi cărat propria-i greutate în spinare.

— M-am numit Paul Mouchez...

— Cunosc un astronom cu acest nume.

— N-am auzit de el — și nici nu mă privește. Numele meu adevărat e altul...

— Domnule, — îl opri Anton Lupan, — de ce să te ostenești atîta ? Mă mulțumesc cu orice nume.

— Bine! Nu sînt englez. Cred că se bagă de seamă.
— Firește.
— Nu sînt nici francez.
— Am văzut și asta.
— Dar nici italian.
— Se vede prea bine.
— Atunci, după părerea dumitale, cărei nații aparțin?
— Nici uneia!

Martin Stricland se uită chioriș la Anton Lupan, cîntărindu-l cu privirea în care se vedea un amestec de batjocură și de uimire.

— Atunci să nu mai lungim vorba, spuse pe urmă, frecîndu-și obrazul cu mîna, ca și cînd ar fi vrut să și-l jupoaie. Sînt canadian, măcar după locul nașterii; nu știu dacă tatăl meu venea din Franța, din Scoția, din Germania sau din țările Scandinave; nu mi-a spus niciodată. Mama mea, poate să fi fost alsaciană, dar nici asta nu se știe bine.

— Să trecem peste biografia dumitale! îl opri Anton Lupan, jucîndu-se cu ciobul de lentilă.

— Fie! Vezi să nu te tai în sticlă.

— Nici o grijă! Am avut în mînă lucruri mai primejdioase.

Martin Stricland începu să rîdă:

— Credeam că dacă am să-mi pun ochelari, am să mă văd altfel. Inchipuie-ți că mi-e o mare silă de mine. Deunăzi, sosind la Marsilia, și intrînd într-o frizerie, m-am văzut în oglindă; ei bine, am simțit o vie dorință să mă iau la palme. Ți s-a întîmplat vreodată asta?

— Nu; mă înțeleg destul de bine cu mine însumi.

— Asta prețuiește mai mult decît o mină de aur. Iți spun ca omul de meserie. Am avut mine de aur în Alaska și mine de diamant la Capetwon...

Cu aceste vorbe, Martin Stricland făcu vînt globului pămîntesc care prinse să se rotească iarăși, arătîndu-și mările și continentele, brăzdate de meridiane.

— Crezi că sînt nebun? întrebă deodată, apucînd globul în palme.

— Hotărît că nu, deși poate ți-ar place să te creadă lumea.

Ciudatul personaj își holbă ochii, ca un om în pielea goală surprins de lumină, în timp ce Anton Lupan arunca bucata de sticlă pe masă și se uita la ceas, care arăta ora șapte.

— Aha! Ți-ai pierdut răbdarea! strigă Martin Stricland, găsind în gestul lui temei de satisfacție.

— Te înșeli, domnule! Răbdarea nu mi-am pierdut-o, dar aștept un exportator, care vine să ne navlosească vasul.

— Așa? Cîte tone are goeleta asta?
— O sută.
— Cîți oameni echipaj?
— Șapte.
— Puteți pleca la drum în orice clipă?
— In orice clipă, plus douăzeci și patru de ore.

Martin Stricland rîse:

— Căpitane, felul dumitale de a vorbi îmi place. Vom pleca mîine seară.

— Unde?

— Aha! Iată în sfîrșit o întrebare! izbucni musafirul, de data asta satisfacția fiindu-i intemeiată.

Și învîrtind globul pămîntesc, arătă cu degetul peste Atlantic, de-a lungul coastelor Braziliei, Uruguaiului, Argentinei, ca să se oprească la Capul Horn, în sudul continentului.

— Țara de Foc! zise, ridicînd ochii și așteptînd ca omul din fața lui să pălească.

Anton Lupan se uită la ceas, în liniștea cea mai deplină:

— Foarte bine, domnule! Mîine seară, la șapte, dacă-i ora care îți convine!

*
* *

„Speranța" se pregătea de plecare.

Se împlinise jumătate anul de cînd aștepta la Marsilia, bătută de soarele sudului. Hamalii cărau în magazie în-

cărcătura debarcată de pe „Bristol“: lăzi, butoaie, baloturi, legături de sape, lopeți, tîrnăcoape și fel de fel de ciururi și site ciudate, în timp ce echipajul făcea ultimele pregătiri pe punte.

La ora șase, Martin Stricland sosi în port într-o trăsură, plină cu sticle de toate formele și cu damigene pîntecoase.

— Și bagajul domniei voastre? întrebă Gherasim, ieșindu-i în cale.

Pasagerul „Speranței“ arătă încărcătura din trăsură.

— Asta-i tot! Altceva nu-mi trebuie; poruncește hamalilor să le ducă în cabina căpitanului. El unde este?

— Pe aici, pe aproape.

— Atunci spune-i că nu vreau să plecăm mai tîrziu de ora șapte. Mai am treizeci de lăzi cu sticle, debarcate de pe „Bristol“. Ce s-a făcut cu ele?

— Sînt pe punte; căpitanul mi-a spus să aștept dispoziția domniei voastre.

— Bine! Unul din voi să le ia în primire și să le așeze în magazie, peste marfă, ca să poate scoate oricînd sticlele trebuitoare. M-ai înțeles, cîrmaciule?

Cu aceste cuvinte, Martin Stricland intră în cabină, destupă o sticlă, bău două pahare mari, după obiceiul lui — picătură cu picătură, ceea ce îi luă pe puțin un sfert de oră, apoi se întinse în pat, fără să se dezbrace — și de atunci nu-l mai văzu nimeni pe punte, zile care-și pierdură numărul.

În acest timp, căpitanul „Speranței“ și Adnana își spuneau ultimele cuvinte înaintea despărțirii. Stăteau amîndoi pe o ladă, la cîteva zeci de pași mai încolo, în bătaia domoală a soarelui care cobora printre catarge.

— Dar e așa de departe, așa de departe! spunea fata, cu vocea îndurerată.

El îi cuprinse mîinile.

— Nu, Adnana! Nu-i nici un sfert din drumul navigatorilor care au ocolit pămîntul.

— Veți avea de înfruntat atîtea primejdii!

— Nu atîtea cîte au înfruntat cei ce au trecut prima oară peste Atlantic!

— N-ar fi fost mai bine să rămîneți?

Adnana, în felul ei de vorbire, nu-l dezlega niciodată pe Anton Lupan de oamenii săi, ca și cînd nu s-ar fi gîndit anume la el, ci la întreg echipajul „Speranței“.

În cele șase luni de zile de cînd oamenii aceștia erau la Marsilia, făcînd doar drumuri scurte, lipsind o săptămînă, uneori două, se deprinsese cu ei aproape, să-i știe în port, să-i vadă pe la brutărie — ba încă Anton Lupan învățase și cum se face pîinea. Era firească deci întrebarea Adnanei:

— N-ar fi fost mai bine să rămîneți?

Și căpitanul îi răspunse acum, cam la fel cum îi răspunsese lui John Tennyson, cu o zi înainte:

— Da, poate ar fi fost mai bine să rămînem; depinde din ce unghi îți privești soarta. Dar eu, chiar dacă aș vrea să rămîn, sînt dator să mă duc mai departe, să nu-mi las prietenul singur. Sînt încredințat că are nevoie de mine!

Oare de ce nu răspundea Pierre Vaillant? Oare într-adevăr să nu fi primit nici una din acele cablograme?

— Și-apoi — continuă Anton Lupan — pe lîngă toate celelalte, nu cred să fie o ambiție deșartă dorința mea ca o corabie romînească să ducă pavilionul țării mele prin locuri unde nimeni nu l-a mai văzut vreodată.

— Dar cum pleci așa, cu un om pe care nu-l cunoști, nu știi în ce cursă te atrage?

Anton Lupan începu să rîdă.

— Interesele mele nu coincid cu ale lui Martin Stricland, așa că n-o să avem de împărțit nimic unul cu altul; el caută aur, eu cu totul și cu totul altele. E un prilej care nu se ivește de mule ori în viață și mai ales într-o clipă ca asta, cînd ți s-a împotmolit ancora. Îți închipui că ar fi fost greu să găsim pe cineva la Marsilia, care să aibă de transportat marfă la Capul Horn; iar ca să pornim în călătorie pe socoteala noastră, știi prea bine că în clipa de față era o imposibilitate: mi-ar fi trebuit un an să strîng suma trebuitoare, nădăjduind că am fi fost mai prevăzători și mai chibzuiți de data asta. Apariția lui Martin Stricland a însemnat o salvare nesperată.

— Salvare! Salvare! murmură Adnana, neîndrăznind să-l privească. Oare dacă rămîneați aici, asta ar fi însemnat moartea?

El îi privi genele negre, care îi acopereau cu sfială ochii, îi privi fața îmbujorată — bănui freamătul întregii ei ființe neîntinate și își simți inima caldă. Dar zadarnic; în vraja ei, mica sirenă era așa de sfioasă, așa de nevinovată!

— Nu, Adnana! răspunse, mîngîindu-i mîna. Poate ar fi însemnat... poate ar fi fost...

Ea își ridică ochii și în clipa scurtă cît privirile li se întîlniră, înțelese restul cuvintelor — căci se făcu palidă și începu să răsufle repede, ca un om care se îneacă.

— Dar vezi tu, — urmă Anton Lupan, cu vocea schimbată, — în același timp ar fi fost o dezertare care mi-ar fi chinuit viața cu ghimpele neliniștii, mai neîndurător decît moartea.

— Te înțeleg! răspunse Adnana, în șoaptă.

Iar el adăugă:

— Dar o să ne întoarcem!

Și ea înclină din cap, fără să-l privească:

— O să vă aștept!... Echipajul „Speranței" îmi îngăduie asta?

— Cred că da! Cel puțin de căpitan să nu te îndoiești niciodată!

— E timpul, domnule! strigă Gherasim în clipa aceea, aplecat peste parapet, la pupa „Speranței".

Echipajul dezlega pînzele de pe ghiuri. Haralamb și Ieremia își luaseră locul la cabestan, să ridice ancora.

Adnana păși pe punte și îi îmbrățișă pe fiecare, apoi se îndreptă spre schelă. Negrilă îi ținea calea, fără să zburde cum îi era obiceiul, de parcă ar fi presimțit despărțirea. Fata se aplecă și îi cuprinse grumazul în brațe.

— Și tu, și tu pleci la capul lumii? Să n-o uiți pe Adnana, viteazul, dragul meu Negrilă!

Lanțul începu să zornăie; pînzele de la prova țîșniră în sus, pe straiuri. Adnana se întoarse spre căpitanul „Speranței". Pe obrazul ei umezit de lacrimi, praful din blana lui Negrilă lăsase pete — și cu ele, nici cea mai primejdioasă sirenă n-ar fi putut avea o înfățișare mai nevinovată. Un timp stătură așa, față-n față, la un pas unul de altul, privindu-se fără să se vadă, ascultînd zornăitul lanțului. De unde să știe, cel care rămîne, zbuciumul celui care pleacă? Iar cel ce pleacă, de unde să știe deznădejdea din inima cealaltă?

Adnana întrebă, stăpînindu-și lacrimile:

— Dar dacă...

Ar fi vrut să pună cea mai sfioasă, cea mai modestă întrebare căpitanului „Speranței": „Dar dacă are să-mi fie dor de voi? Dar dacă am să sufăr în lipsa voastră?"

Cuvintele se împotriviră, nu le găsi, nu putu să le rostească.

El răspunse:

— Atunci...

— Ancora la pic! strigă Haralambie, opintindu-se în manelele cabestanului.

Era clipa în care nici un căpitan nu și-ar mai fi putut spune gîndul pînă la capăt; focul și trinca fluturau pe straiuri... Adnana simți în inimă ghearele ancorei.

— Rămîi cu bine, Adnana! Vezi, ai grijă ca în lipsa noastră pîinea să fie bună!

Ea înclină din cap.

— Am să mă străduiesc! Drum bun „Speranței"!

Și înainte ca el să poată face un gest de împotrivire, îi cuprinse mîinile și i le sărută una după alta. Apoi o luă la fugă pe schelă, în timp ce parîmele de la pupa cădeau în apă, cu plesnitura biciului care îndeamnă telegarii.

Căpitanul apucă repede cavilele cîrmei, privindu-și mîinile pe care le sărutase, umilă, biata sirenă. Prova „Speranței" se rotea, căutîndu-și drumul printre vapoare; el nu mai putea întoarce capul să se uite în urmă.

Abia dincolo de forturile care păzeau intrarea bazinului, avu răgazul să arunce o privire spre locul plecării, dar acum nu se mai vedea nimic, nici cheiul, nici Adnana. În schimb, marea se deschidea în față, înroșită de lumina dinaintea apusului, liberă pînă la orizontul amăgitor și nestatornic, pe care nu-l poate atinge nimeni, niciodată.

Anton Lupan trase aer adînc, pînă ce oasele pieptului îi pîrîiră.

— Toate pînzele sus, Gherasime!

Negrilă stătea la pupa, cu capul deasupra parapetului, uitîndu-se stăruitor peste ape... Așa rămase pînă ce noap-

tea se lăsă asupra ţărmului şi Gherasim aprinse felinarele. Atunci se întoarse, se întinse încet pe punte şi îşi lăsă botul pe labe, scîncind cu tristeţe şi nedumerire.

Dar nimeni din echipajul „Speranţei" nu era mai puţin nedumerit, mai puţin trist decît Negrilă.

Iar „Speranţa" naviga spre Baleare, în sunetul marşului triumfal pe care etrava, sarturile, catargele şi pînzele întinse ca aripile unei mari păsări singuratice îl cîntă în surdină, noaptea sau ziua, în amurg sau la răsăritul soarelui — în clipa tuturor plecărilor.

PARTEA A TREIA

Crucea Sudului

Invizibilul Martin Stricland

Era în anul cînd Ferdinand de Lesseps, care unise Marea Roșie cu Mediterana, înlesnind navigatorilor mult ocolitul drum spre Indii, se străduia, în altă parte a lumii, să lege Atlanticul de Pacific. Din nenorocire canalul Panama, început de el în 1881, avea să fie terminat de alții, după moartea lui, abia treizeci și trei de ani mai pe urmă.

Pînă atunci singura cale de trecere dintr-un ocean în altul rămînea drumul lui Magellan, care ocolea America de Sud prin cea mai sălbatică și mai neprimitoare dintre strîmtorile cunoscute de corăbierii lumii. Furtunile năprasnice care izbucneau din senin, stîncile presărate pretutindeni, în locuri unde nu le-ai fi putut bănui, ploile reci, ninsorile, curenții potrivnici și atacurile băștinașilor făceau, azi, după trei sute șaizeci de ani, tot atît de primejdioasă această cale, ca atunci cînd o străbătuse Magellan întîia oară.

Ținuturile înconjurătoare, insulele îngrămădite de la țărmul Patagoniei, care mărginește strîmtoarea la nord, pînă la Capul Horn erau și astăzi tot atît de necunoscute ca la timpul cînd trecuse pe aici primul european. Vapoare și corăbii străbăteau strîmtoarea, se adăposteau în golfuri, ca să se apere de furtunile năpustite din munți, apoi, cînd timpul redevenea cît de cît prielnic, călătorii ridicau ancora și plecau mai departe, fără să fi pus piciorul pe uscat.

fără să fi căutat prieteşugul băştinaşilor, de care se fereau, ca de cel necurat.

Intr-un ţinut de peste 70.000 de kilometri pătraţi existau numai cîteva aşezări statornice, dar nici unul din aceste *oraşe,* întemeiate de albi nu depăşea 2—300 de locuitori, Restul locurilor rămîneau necunoscute, necălcate de picior omenesc, ca pe vremea cînd nu se ştia de existenţa noului continent.

Sălbatic şi lipsit de bogăţii, pămîntul Ţării de Foc nu era un ţinut al huzurului; iată pricina pentru care lumea civilizată îl ocolea. Dar tocmai de aceea, astăzi, după atîţia ani Anton Lupan tot mai visa să ajungă acolo unde plănuise cu prietenul său, unde nu putuse ajunge Darwin şi unde îşi lăsaseră oasele alţi cercetători, printre care şi tatăl lui Pierre Vaillant.

Care erau mijloacele cu care pornise la acest drum, le ştim; altceva, în afară de o corabie şi şase oameni dornici să meargă cu el, nu mai avea. Ca să cari marfă, de la Sulina la Stambul, de la Stambul la Pireu, la Marsilia, la Gibraltar, nu-i un mijloc de lepădat. Din nefericire, pe drum se întîmplaseră oarecare minuni; la un moment dat echipajul „Speranţei" crezuse că a găsit calea bogăţiei — şi chiar căpitanul, cu toată reţinerea lui, socotea că îşi asigurase drumul pînă la capăt. Altfel, ar fi fost mai cu grijă faţă de bani, mai chibzuit, mai cumpătat. Căci minunea, ca orice minune, se spulberase în vînt — şi oamenii se pomeniseră dezbrăcaţi de poleiala din sipetul lui Agop, mincinoasă ca toate poleielile de basm. Se pomeniseră în hainele lor de marinari, într-un port străin, cu punga goală şi cu cambuza la fel, pradă rechinilor de pe mal.

Totuşi, după un an de navigaţie în Mediterană, între Marsilia, Beirut şi Port-Said, trudindu-se din greu şi cheltuind cumpătat, poate ar fi adunat atîţia bani ca să poată duce drumul pînă la cap; asta însemna însă pînze rupte, stricăciuni, fire de păr alb în cap — dar mai ales pentru Anton Lupan însemna să-l piardă din nou pe Pierre Vaillant, care desigur acum ierna într-un port, la nordul strîmtorii lui Magellan, pregătindu-se să ridice ancora îndată ce în sud se va desprimăvăra; deci, dacă vroia să-l mai găsească acolo, trebuia să plece neîntîrziat... Cadă blestemul pe sipetul lui Agop! Dacă n-ar fi fost el, echipajul „Speranţei" ar fi chibzuit mai bine şi nu s-ar fi găsit în acest impas.

Aşa gîndea Anton Lupan în după-amiaza cînd venise pe bord Martin Stricland.

Acum Martin Stricland dormea în cabină, beat, iar corabia naviga spre Gibraltar, grăbindu-se să cîştige timpul pierdut şi să iasă în Atlantic înainte ca pasagerului care îi asigura călătoria să nu-i vină alt gînd în cap.

Dar nu, să nu ne facem griji de prisos! Orice ar fi fost să i se năzărească lui Martin Stricland, căpitanul „Speranţei" avea contract în buzunar, iscălit şi parafat. Iată, pentru lămurirea cititorului, şi ce cuprindea acest act:

„Intre subscrişii Martin Stricland, supus canadian, în vîrstă de 44 ani — şi Anton Lupan, reprezentînd echipajul goeletei „Speranţa", sub pavilion romîn, s-a încheiat astăzi, 30 iulie 1882, următorul contract, pe care amîndouă părţile ne obligăm să-l îndeplinim pînă la cap:

A. Eu, Anton Lupan, împreună cu tot echipajul, ne angajăm să transportăm de la Marsilia la Punta Arenas, în Ţara de Foc, pe domnul Martin Stricland, împreună cu mărfurile şi uneltele ce domnia sa va găsi necesar a îmbarca, fără a depăşi tonajul înscris în registrele „Lloyd"-ului, unde vasul este asigurat.

B. Toate cheltuielile călătoriei, precum şi costul reparaţiilor, privind stricăciunile ivite pe drum, mă privesc pe mine, Martin Stricland.

C. Căpitanul „Speranţei" se angajează să ridice ancora mîine 31 iulie, la ora 7 post meridian, şi să navigheze fără escală pînă la Gibraltar, unde se vor încărca toate proviziile ce domnia-sa va găsi necesar, urmînd ca ele să fie plătite fără zăbavă şi fără împotrivire de către mine, Martin Stricland.

D. Pe deasupra, eu, Martin Stricland, mă oblig să comand, chiar în seara asta, telegrafic, casei Pratt and Wattson de la Gibraltar, velele de rezervă şi cele de furtună, după nota întocmită de căpitan, a cărei copie face parte

din contract, avînd grijă să asigur funcționarului de la telegraf un *pourboire* de una sută franci ca să transmită dimensiunile exact; aceste vele urmează să fie gata, prin stăruința mea, pînă la 20 august, data presupusă a sosirii noastre la Gibraltar. De asemenea, mă oblig ca pînă mîine, la ora 5 post meridian, să îmbarc, la alegerea căpitanului sau a împuternicitului său, următoarele materiale și instrumente trebuitoare unei navigații sigure peste Atlantic:

1. Un cronometru de bord, fabricația cea mai bună ce se va găsi la Marsilia.

2. Un sextant modern, cel al căpitanului fiind un instrument vechi, de lemn, pe alocuri mîncat de carii, ceea ce eu, Martin Stricland, țin să se specifice în contract.

3. Un loch automat, cu elice și cu contor.

4. Hărți marine pentru Atlanticul de Sud, Țara de Foc și strîmtoarea lui Magellan, tipărite în ultimul an.

5. „Instrucțiuni nautice" privind regiunile în care vom naviga.

6. Efemeride astronomice pe anul în curs.

7. Una sută metri pînză de vele, necesară reparațiilor, împreună cu ața potrivită și cu ace de cusut în număr îndestulător.

8. Un lanț de ancoră, de rezervă, în lungime de 90 metri.

9. 300 kilograme cabluri de oțel zincat, de diferite grosimi, pentru repararea sau întărirea greementului.

10. 400 kilograme de parîme felurite.

11. 100 bidoane de vopsea a 25 kilograme unul, cu totul 250 kilograme.

12. 50 kilograme smoală.

13. Felurite unelte de dulgherie, la alegerea dulgherului numit de căpitan.

E. Pentru restul de materiale a căror lipsă se va observa după semnarea prezentului contract, căpitanul are timp să-mi notifice în scris nevoile sale, pînă mîine ora 10 antemeridian, adică două ore înainte de închiderea prăvăliilor de unde susarătatele materiale se pot cumpăra.

F. Subsemnatul, Martin Stricland, mă oblig să plătesc căpitanului și echipajului său suma de 500 lire sterline, ca

preț total al călătoriei; jumătate din această sumă o achit la semnarea contractului, în chipul următor:

1. 50 de lire sterline, adică 1500 franci, în mîna căpitanului, pentru nevoile sale și ale echipajului.

2. Din restul de 200 lire, împărțit în șapte părți egale, a 28,5 lire sau 855 franci, o parte va trebui să ajungă, prin grija consulatului Canadei și prin stăruința mea, în mîna femeii Elena G. Hortopan, soția cîrmaciului, în satul Liopese de lîngă Pireu; a doua parte, urmînd aceeași cale, se va înmîna femeii Ghiulsum I. Geafer, la Stambul, urmînd ca la rugămintea mea consulul Canadei să vegheze ca susnumita femeie să împartă banii în chip cinstit cu femeile Mufidé, Validé și Laleli, toate după numele soțului, Geafer, fără să nedreptățească pe vreuna, mai cu seamă pe cea numită la sfîrșit; următoarele cinci părți a 855 franci se vor depune de către mine, pînă mîine ora 12 antemeridian, la Banca Franței, pe numele celorlalți oameni din echipaj, scăzîndu-l pe bucătar și pe primul-cîrmaci și urmînd ca tot mîine, un ceas înaintea plecării, subsemnatul să înmînez titularilor chitanțele respective, fără de care echipajul nu va ridica ancora și va fi în drept să mă socotească un încurcă-lume, bun de scuipat în obraz. A doua jumătate din suma totală, adică 250 lire, o voi achita la sfîrșitul călătoriei, în monedă englezească, americană sau argentiniană, după dorința căpitanului, sfîrșitul călătoriei luat în sensul specificat mai jos.

G. Căpitanul „Speranței" și echipajul său se angajează ca, timp de una lună, adică treizeci de zile, din clipa cînd coasta Țării de Foc va fi în vedere, să rămînă la dispoziția mea, Martin Stricland, navigînd acolo unde le voi cere, fără a-și pune în primejdie corabia, pentru a-mi da prilejul să găsesc locul cel mai potrivit pentru debarcare — și numai după scurgerea acestui termen va fi îndreptățit să pretindă prețul întreg al călătoriei.

H. Căpitanul este liber să aleagă drumul și să navigheze după priceperea sa, fără ca eu, Martin Stricland, să fac vreo opunere, obligația lui fiind însă să ajungă la Capul celor Unsprezece mii de Fecioare, în fața strîmtorii, pînă

la data de 1 decembrie, dîndu-mi prilejul să folosesc timpul prielnic al verii pentru debarcare.

I. Nimeni din echipaj nu-mi poate pretinde mie, Martin Stricland, să iau parte la treburile bordului, oricare ar fi împrejurarea, nici chiar în caz de primejdie, eu fiind îndreptățit să rămîn în cabina căpitanului după dorința mea.

J. Echipajul este dator să se poarte cu bună-cuviință, să-mi spună „domnule" și „domnia-voastră", și să nu se atingă de băuturile mele personale, specificate în inventarul alăturat.

K. În legătură cu specificațiile de la punctul J. numai căpitanului îi este îngăduit să mă facă „porc" ori de cîte ori i-aș murdări podelele, și „măgar" sau „dobitoc" în caz de furtună sau de enervare în lipsa vîntului — fără însă ca aceasta să îndreptățească echipajul să-și ia nasul la purtare.

Făcut la Marsilia, azi, 30 iulie 1882...".

În chipul acesta, Anton Lupan nu numai că se vedea pornit spre strîmtoarea lui Magellan, dar, din partea oamenilor, avea și drumul asigurat, cu document în buzunar; rămînea ca să mai dea piept numai cu oceanul și cu furtunile, care, oricît ar fi fost ele de năprasnice, înfățișau o primejdie mult mai ușor de înfruntat.

Vîntul bătea de la nord și „Speranța" naviga spre sud-vest, cu velele în bordul stîng, făcînd între 4 și 5 mile pe ceas. Viața pe corabie își luase ritmul vechi, numai că echipajul era mai tăcut — și parcă tot trăgea cu urechea să audă un glas argintiu, ridicîndu-se de undeva.

Dimineața oamenii păreau mirați că nu mai găsesc pe punte cearceaful Adnanei, întins între sarturi și catarg. Negrilă nu se mai zbenguia, ci se plimba abătut, de la unul la altul, uitîndu-se întrebător la ei; apoi se ducea la pupa, se cățăra cu picioarele de dinainte pe parapet și privea la dîra înspumată pe care corabia o lăsa în urmă, ca să se piardă departe, spre orizont.

Nu că puntea era acum murdară, dar nu mai strălucea cum strălucise într-un timp; alămurile nu se mai frecau

așa de des și parîmele zăceau uneori grămadă, pentru că nimeni nu mai simțea îndemnul să le strîngă colac.

Nu că oamenii umblau răpănoși, dar nu se mai bărbiereau, nu se mai ferchezuiau ca altădată, iar Gherasim nu-și mai răsucea mustățile, fălos.

Cratițele lui Ismail rămîneau adesea nespălate de la prînz pînă a doua zi, iar bucatele ieșeau cînd afumate, cînd nesărate, cînd sărate prea mult și cu prea mult piper. Dar corabia mergea mereu către sud-vest...

A treia zi dimineață, la orizont, în dreapta bompresului, țîșni din apă un con cenușiu, care părea vîrful unui vulcan. Anton Lupan își cercetă harta și păru mulțumit de felul cum navigase „Speranța". Cîteva ceasuri mai tîrziu se iviră alte piscuri, făcîndu-te să crezi că era o îngrămădire de insule, netrecute pe hartă. Dar către seară, piscurile care crescuseră necontenit începură să se unească la bază, pînă ce, la apusul soarelui, insula Minorca apăru întreagă, punînd o imensă pată crenelată pe cerul adumbrit.

În zorii zilei următoare, goeleta se afla în dreptul Majorcei, al cărei țărm muntos, cu piscurile învăluite în zăpezi și cu poalele scăldate în verdeață, defilă în bordul drept toată ziua, fără să se fi sfîrșit. Din loc în loc se vedeau sate cu acoperișurile caselor răsfirate printre copaci. În fața golfurilor roiau flotile întregi de bărci pescărești și deasupra cerul era plin de zborul pescărușilor albi.

Viața la bord își reluase ritmul obișnuit; oamenii își făceau cartul, de veghe sau la cîrmă, spălau puntea, matiseau parîmele rupte, reparau velele sfîșiate la cusături, totul sub îndrumarea lui Gherasim, ale cărui răni făgăduiau să fie întremate pînă la Gibraltar, ca să nu intre în Atlantic cu mîna în eșarfă și cu bandaj la cap.

Mihu își reluase în sfîrșit învățătura, și după luni de zile în care tînjise după ea, mintea parcă i se deschisese cît se deschide altora în cîțiva ani. Primăvara trecută, cînd debarcase la Sulina, știa despre lume numai cît văzuse cu ochii lui: drumul din Muscel la București, de-acolo la Urziceni, la Brăila și pe Dunăre în jos. Nu auzise de Mihai Viteazul, nici de Ștefan cel Mare, ci numai de Osman Pașa, cu care oameni de la el din sat se luptaseră la

Plevna; acum cunoştea istoria Ţărilor Romîneşti, istoria Bizanţului, a Atenei, a Romei şi citea într-una prin cărţi, dornic să afle istoria lumii întregi.

Nu văzuse o hartă în viaţa lui şi acum cunoştea hărţile pămîntului, cu toate tainele pe care în şcoli nu le învaţă nici şcolarii cei mai inimoşi. Nu ştia să citească decît în abecedar — şi acum învăţa astronomie, ca să citească mersul stelelor de pe cer. Nu ştia decît să adune şi să scadă, mai greu să împartă şi să înmulţească — şi-acum învăţa algebră şi trigonometrie, ca să pătrundă jocul cifrelor în ascunzişurile lor cele mai adînci.

Cînd venise la Bucureşti nu cunoştea cuţitul, ci numai custura, ştia de uliţă, nu de stradă, nici de alee sau de bulevard, ştia ce-i aceea opincă, obială şi nojiţe, dar nu văzuse gheată, ciorap sau şiret... Cizme mai văzuse el, dar aceste încălţări aveau să rămînă marele necaz al vieţii lui: fiindcă, dacă la Stambul nimerise unele strîmte, cele de la Pireu îi erau largi aşa cum ştim, şi-i juca piciorul în ele, ca într-un hîrdău... Toate pomenite mai sus fuseseră cuvinte noi pentru limba lui — şi-acum învăţa, cîte puţin în fiecare zi, limba oamenilor din alte ţări.

După-amiaza, cînd oamenii care nu erau de cart se întindeau la taifas pe punte, Mihu cobora în cabina căpitanului, se aşeza la masă, în faţa lui Anton Lupan, cu spatele la patul în care sforăia Martin Stricland, şi se dăruia cărţilor.

E uşor să înveţi despre cele ce se văd, despre existenţa cărora te poţi încredinţa privindu-le cu ochii tăi sau dînd crezare oamenilor care le-au văzut şi le-au cercetat înaintea ta. Chiar şi despre îndepărtatul soare e uşor să înveţi, şi despre lună — şi despre stelele din jurul ei; căci, dacă le urmăreşti mersul pe cer, seară de seară, săptămîni şi luni întregi, îţi dai seama că se întorc la locul de unde au plecat — făcînd de fiecare dată drumul în acelaşi fel, ceea ce dovedeşte că totul se petrece înăuntrul unor orînduiri fireşti.

Dar ca să pătrunzi sub învelişul acestor legi, care fac să se mişte astrele în univers cu preciziunea pe care nici ceasornicul cel mai bun nu o poate avea, ochiul nu mai e de ajuns şi atunci trebuie să chemi ochiul minţii în ajutor, din două adevăruri cunoscute să dovedeşti existenţa unui al treilea, unui al patrulea, unui al cincilea — şi aşa pînă se luminează totul în jur, să pui lumea într-o ecuaţie şi s-o calculezi. Un cap nedeprins cu cifrele, va refuza să creadă că doi de minus fac plus; acesta e începutul ştiinţei care poate dezvălui tainele infinitului, pînă unde mintea omenească, fără cifre, nu poate ţinti.

— Mihule, — întrebă Anton Lupan, într-o zi, — dacă ai o datorie de cinci franci, cum se cuvine să-i notezi în caietul tău de socoteli?

— Cu minus! răspunse musul, privindu-l mirat.

Oare voia să-i pună cizmele la socoteală? Păi atunci căpitanul se păcălea, fiindcă dăduse pe ele mai mulţi bani!

— Şi dacă din acea datorie, însemnată cu minus, scazi zece franci, atunci ce se va întîmpla?

— Păi întîi voi scăpa de datorie şi voi mai rămîne şi cu cinci franci cîştig!

— Ei, vezi cum doi de minus îţi dau plus?

Chipul băiatului se lumină — slavă Domnului, nu era vorba de cizme, ci de altceva! — şi din ziua acea lecţiile de algebră începură, cu o uşurinţă la care nici profesorul nici şcolarul nu se aşteptau.

Ca să ajungă de la un loc la altul, o corabie de pe vremea aceea avea trei mijloace de a naviga: să ţină drumul de-a lungul ţărmului, cînd împrejurările o îngăduiau, orientîndu-se după faruri, după piscuri, capuri şi alte semne de la uscat; mijlocul se cheamă navigaţie costieră sau cabotaj, şi nu este atît de simplu pe cît ar putea să pară unui neiniţiat; înfăţişarea coastei izbuteşte adesea să înşele ochiul căpitanului, dacă el nu este un navigator destul de dibaci, făcîndu-l să creadă că a ajuns într-un anumit loc, altul decît acela unde se află de fapt. De-aici se pot trage o seamă de necazuri, dacă nu chiar nenorocirea unui naufragiu, prin aruncarea corăbiei pe bancuri de nisip, pe stînci sau pe uscat.

Mai cu seamă cînd e vorba de coaste inospitaliere, corăbierilor adevăraţi le vine mai la îndemînă să se ştie în larg, fiindcă stîncile sînt mai primejdioase decît cel mai năpras-

nic val. In acest caz ei se folosesc de hartă şi de busolă, pentru a urma drumul ales, şi de loch, pentru a vedea cît din acest drum a fost străbătut, la un moment dat şi cît din el a mai rămas. Acest mijloc de a călători pe mări se cheamă navigaţie estimată — şi, după cum chiar denumirea o arată, nu are la bază un calcul exact, iar rezultatul ei e mai degrabă o presupunere decît o certitudine pe care să te bizui total. Despre toate acestea Mihu aflase de multă vreme şi chiar noi ne amintim să fi auzit cîte ceva.

Pînă la Marsilia, „Speranţa" nu folosise alt mijloc de navigaţie — dar, iacătă, căpitanul ei se dovedise un mare meşter în a estima, adăugînd sau scăzînd derivele, ţinînd seama de direcţia vîntului şi de curenţi, căci toate „aterizările" îi ieşiseră la ţanc. Aici nu mai poate fi vorba de o ştiinţă anume, cu legile şi cu regulile ei, poate nici de o rutină care se cîştigă anevoie, după ani şi ani, ci mai degrabă de un simţ special, care la drept vorbind nu-i un dar supranatural, ci o însuşire firească, pe care oamenii nu o posedă în acelaşi grad, aşa cum se întîmplă cu toate însuşirile omeneşti, începînd cu auzul, cu văzul şi sfîrşind cu mintea din cap.

Corabia noastră ar fi putut merge şi mai departe folosind acelaşi mijloc de a naviga, ar fi putut să iasă în Atlantic, să ţină drumul spre vest, neîncetat — şi oricare ar fi fost vîntul şi curenţii, oricît ar fi derivat, pînă la urmă tot ar fi atins undeva coasta Americii, care se întinde aproape de la un pol pînă la celălalt. In acest caz n-ar fi fost nevoie decît ca pînzele să fie zdravene, catargele înţepenite în draci, apa şi proviziile să ajungă pe trei luni de zile şi echipajul să se arate brav.

Dar de ce să ajungi în Bermude sau la New Orleans, cînd vrei să te vezi la Pernambuco, în Brazilia, drumul cel mai scurt şi mai firesc, ca de acolo s-o ţii pe lîngă coasta Americii de Sud pînă la strîmtoarea lui Magellan ?

La Marsilia, zestrea „Speranţei" se mărise şi acum căpitanul avea la îndemînă mijloace cu care să poată ţine drumul ales, milă cu milă, — pas cu pas, cum ar spune oamenii de la uscat. Bineînţeles, busola rămînea la locul ştiut, cu rostul ei neschimbat, oricare ar fi fost mijlocul de a naviga. Lochul îşi păstra şi el rolul lui, numai că de data asta era un loch automat, o maşinărie alcătuită dintr-o elice pe care corabia o trăgea după ea, cu o saulă lungă de treizeci de metri şi care, deasupra copastiei, la pupa, era legată de axul unui fel de ceas, pe numele lui adevărat contor. Alunecînd prin apă elicea se învîrtea, mai repede sau mai încet, după viteza corăbiei, învîrtind şi saula care o trăgea — iar aceasta la rîndul ei învîrtea axul contorului, făcîndu-i să înregistreze fiecare milă străbătută, pe cadran.

Acum căpitanul şi musul său nu mai erau nevoiţi să arunce de zece ori pe zi lochul celălalt, să vadă cam ce viteză au la un moment dat — şi apoi, după numărul orelor scurse să afle cîte mile a făcut corabia de la cutare pînă la cutare ceas ; asta nu mai fusese navigaţie, ci contabilitate de comersant.

Acum navigaţia „Speranţei" se moderniza ; lochul rămînea fixat pe copastie, îşi făcea treaba netulburat, şi căpitanul sau musul n-aveau decît să se uite pe cadran, dimineaţa şi seara, ca să înscrie în Jurnalul de Bord drumul străbătut — şi asta fără nici cea mai mică bătaie de cap.

Dar noile mijloace de navigaţie ale „Speranţei" nu se sfîrşeau cu lochul automat.

Mihu învăţa algebră şi astronomie, nu atîta cîtă se cere unui savant, ci cît să cunoască legile de bază după care se mişcă astrele pe cer şi să poată socoti raportul dintre mişcările lor şi mişcarea pămîntului.

Astronomul ştie, prin observaţii şi prin socoteli, că, din locul unde se află observatorul lui, la o anumită oră, minut şi secundă, o anumită stea sau planetă trebuie să se afle într-un punct al cerului, măsurat cu precizie, atîtea şi atîtea grade, minute şi secunde deasupra orizontului. Pentru folosul navigatorului el întocmeşte table, care arată pentru cutare an, pentru cutare zi, poziţia planetelor şi astrelor pe cer. Navigatorului nu-i rămîne decît să pună problema în felul celălalt : măsurînd poziţia cutărui astru pe cer, la o oră pe care cronometrul de la bord trebuie să i-o arate cu o precizie astronomică, el poate, consultînd tablele de navigaţie şi făcînd anumite calcule, să afle locul unde se găseşte corabia în acel moment. Desigur, opera-

ţiunea nu e chiar atît de simplă pe cît a fost arătată în cele cîteva rînduri de mai sus, dar nici atît de complicată, încît un tînăr dornic de învăţătură să nu şi-o poată însuşi în aproape un an de şcoală — şi să n-o poată apoi deprinde practic în două săptămîni de zile cît durează drumul cu o corabie de la Marsilia la Gibraltar.

Insulele Baleare rămăseseră în urmă, şi cum zile întregi „Speranţa" pluti între cer şi apă, pe o mare liniştită, cu briza caldă de la est, lui Mihu nu-i rămînea altceva de făcut decît să măsoare înălţimea soarelui de douăzeci de ori pe zi între un răsărit şi un apus, deprinzîndu-se astfel să umble cu sextantul cum ar fi umblat cu fluierul lui de la oi.

Sextantul sperie numai pe un începător. In linii mari, el se compune dintr-un cadran împărţit în grade şi subdiviziuni. Cu ajutorul unei lunete care pivotează în centrul acestui cadran gradat şi cu o oglindă care îi îngăduie să vadă în acelaşi timp şi orizontul, şi corpul ceresc urmărit, observatorul poate măsura, cu o precizie îndestulătoare, înălţimea astrului la un moment dat.

Dimineaţa, cum făcea ochi şi ieşea pe punte, după ce citea lochul ca să înscrie în Jurnalul de Bord drumul parcurs peste noapte, ceea ce intrase definitiv în îndatoririle lui, Mihu se căţăra pe tambuchiul de la pupa, ca locul de observaţie să fie cît mai sus, căci în felul acesta erorile devin şi ele mai mici, şi, îndreptîndu-se cu faţa la soare, îşi potrivea luneta sextantului la ochi. Prin acest instrument năzdrăvan marea se vedea deasupra cu cerul şi cu soarele dedesubt. Apoi, cu ajutorul unui şurub demultiplicator, mişca luneta, apropiind soarele răsfrînt în oglindă, pînă ce acesta ajungea la orizont. Bineînţeles, asemenea treabă nu e prea uşor de făcut cînd stai pe puntea unei corăbii care se leagănă, fără să te poţi ţine de nimic, de vreme ce amîndouă mîinile sînt ocupate cu instrumentul preţios. Unde mai pui că orizontul legănîndu-se întruna în faţa ta, trebuie să lucrezi repede, şi să prinzi clipa cînd nu-l acoperă nici un val. Noroc că musul „Speranţei" îşi făcea ucenicia pe un timp cum nu se putea mai prielnic — marea dovedea încă o dată că poartă de grijă ucenicilor-marinari.

Peste vreun ceas, cînd Anton Lupan ieşea pe punte, Mihu lăsa exerciţiul şi se apucau amîndoi „să facă punctul", de data asta nu ca exerciţiu, ci pentru nevoile navigaţiei. Băiatul rămînea la locul lui, viza soarele, şi în clipa cînd îl prindea la orizont, îl vestea pe căpitan, cu un strigăt scurt, ca acesta să noteze ora după cronometru. Pe urmă coborau amîndoi în cabină, cercetau tablele, se adînceau în socoteli — şi cu toate că tînărul ucenic calcula şovăitor, într-o jumătate de oră aflau latitudinea şi longitudinea, pe care nu mai rămînea decît să o treacă pe hartă şi în Jurnalul de Bord.

Nimeni nu poate spune că la data aceea, adică zece zile după plecarea de la Marsilia, Mihu era un navigator desăvîrşit. Dacă nu l-ar fi avut alături pe căpitan, care să-l îndrumeze la fiecare pas, desigur că s-ar fi zăpăcit şi n-ar mai fi putut să ducă nici un calcul pînă la cap. Dar Anton Lupan ştia să-i deschidă mintea şi băiatul, dacă învăţa azi una, pe urmă n-o mai uita.

În afară de asta, el îşi îndeplinea şi celelalte îndatoriri la bord, spăla puntea în rînd cu ceilalţi, îşi făcea cartul, cînd la cîrmă, cînd de veghe la prova, cosea pînzele rupte, matisea parîmele, se urca în vîrful catargelor cînd trebuia reparat cîte ceva — şi nu se dădea în lături nici să-i ajute lui Ismail, la spălatul vaselor. Seara, cînd ceilalţi se culcau, urmărea mersul stelelor de pe cer, în al cărui păienjeniş se descurca din ce în ce mai dibaci, iar dacă nu era de cart, lua sextantul şi, căţărîndu-se la locul cunoscut, se apuca să măsoare înălţimea lunii sau a vreunei stele, şi nu o dată, ci de nenumărate ori, ca şi cînd ar fi vrut să umple bolta albastră cu cifre şi cu socoteli.

După ce lăsase în urmă insulele Ibiza şi Formentera, la sud-vest de Baleare, „Speranţa" navigă iarăşi aproape două zile între cer şi apă, pînă ce sub un răsărit de soare acoperit de neguri, în tribord se ivi, topit în depărtări, Capul Palos, de pe coasta spaniolă. Spre amurgul aceleiaşi zile văzură aprinzîndu-se, exact în bordul drept, farul de la Cartagena, dar ţărmul era prea departe ca să poată zări şi luminile oraşului. Apoi coasta se pierdu iarăşi în valuri, pînă a treia zi pe la amiază, cînd Capul Geta îşi ridică

piscurile împădurite deasupra orizontului. In fundul golfului care se deschidea spre vest, se puteau vedea, nelimpede, clădirile albe din Almeria, învelite în pînza albăstrie a depărtării. Şi îndată, marea acoperi iarăşi uscatul, punînd stăpînire pe întreg cercul orizontului.

Tot timpul acestei navigaţii „Speranţa" avusese o briză slabă de la est, care o împinsese blînd şi statornic către Gibraltar, neîngăduindu-i însă să străbată mai mult de patruzeci de mile pe zi, ceea ce lungise drumul peste aşteptări. De la Capul Geta înainte, vîntul blînd se mai înăspri puţin, şi în ziua următoare, Mihu citi pe loch treizeci şi cinci de mile parcurse de la apus pînă la răsărit. Apoi vîntul continuă să se întărească treptat şi viteza corăbiei crescu mai mult — era însă prea tîrziu să poată cîştiga timpul pierdut. Abia la 18 august, în zorii zilei, se ivi din valuri stînca monstruoasă, vînătă ca norii de furtună, în inima căreia era săpată fortăreaţa Gibraltarului. Pe la ceasurile două după prînz, cînd se apropiară destul ca să se poată vedea gurile de tun ieşind din peretele stîncos, oamenii, în afară de Ismail, care rămăsese în bucătărie să termine gătitul bucatelor, se îmbulziră la prova, ca să privească fortul, năuci.

— Domnule, — întrebă Ieremia, cu ochii cît cepele, — aşa a fost stînca asta de la început ? Ai zice că-i tăiată cu ferăstrăul de sus pînă jos.

— Nu, Ieremie ! răspunse Anton Lupan, la fel de năucit ca oamenii săi. O fi făcînd natura multe lucruri ciudate, dar unul ca ăsta nu i se poate pune în sarcină. Aici a lucrat mîna omenească — şi pare-se că din greu.

Ieremia se cruci, cum se cruceau şi ceilalţi.

— Măiculiţă, da' ştiu c-a ieşit năduşeala din ei ! Barem aduce vreun cîştig ?

Anton Lupan zîmbi.

— La asta ar putea să-ţi răspundă regina Angliei, că ea are registrele cu socoteli !

In clipa aceea, vîntul, parcă înspăimîntat de stînca gigantică aşezată în calea sa, cu gurile ei de tun, începu să se frămînte, trimiţînd în pînzele „Speranţei" smucituri de uragan. Cînd să facă volta spre nord ca să intre în port, o

rafală prinse corabia din tribord, culcînd-o de-a latul pe bordul celălalt, pînă ce ghiurile atinseră apa. Echipajul alunecă pe punte ducîndu-se de-a berbeleacul în parapet. In bucătărie se auziră cratiţele zăngănind, răsturnate pe jos. Ismail, nefiind Mihu acolo ca să-şi pocnească ţeasta de capul lui, cà într-un anumit rînd, poate se lovi de perete, fiindcă oamenii îl auziră înjurînd. Dar Adnana nu mai era aici, să alunece pe scări, vătămîndu-şi rotula — şi parcă fiecare îşi amintea de ea, în acel moment, după felul cum se uitară unul la altul, întrebători...

„Speranţa" trecu, fluturîndu-şi pavilionul tricolor în vînt, prin faţa cîtorva semeţe vase de linie englezeşti, printre care cuirasatul „Cormorant", amintind cu numele lui una din faimoasele unităţi ale lui Nelson. Din ordinul căpitanului, Mihu coborî, apoi ridică pavilionul, salutîndu-le după cuvenitul ritual marinăresc — şi echipajul goeletei romîneşti avu mulţumirea să vadă, drept răspuns, pavilionul maiestăţii sale făcînd la fel, ca şi cînd prin faţa lor ar fi trecut un bastiment măcar tot atît de măreţ ca vasele de război englezeşti.

O jumătate de oră mai tîrziu „Speranţa" era legată la chei, în portul comercial — gata să primească vizita feluritelor autorităţi. Martin Stricland, care din ziua plecării de la Marsilia rămăsese în cabină, dormind şi nedeschizînd decît la răstimpuri cîte un ochi, ca să nimerească sticla cu whisky şi arareori să îmbuce cîte ceva, nu se ivi pe punte nici cu acest prilej. Aşa că Anton Lupan trebui să se descurce singur cu pregătirile în vederea lungului drum la care porneau. Pînzele comandate erau de altminteri gata — şi fură aduse la bord chiar în prima zi. In următoarele două zile îmbarcară provizii, socotite pentru nevoile a opt oameni, pe timp de şaizeci de zile — adică aproape de două ori mai mult cît se credea că va cere traversarea Atlanticului. Cele două butoaie cu apă de pe punte cuprindeau împreună 800 de litri ; în afară de ele mai fură îmbarcate încă două, aşa că provizia de apă se ridica la 1600 de litri, ceea ce asigura fiecărui om mai bine de trei litri pe zi, pentru băut şi pentru bucătărie — punîndu-l la so-

cotealǎ şi pe Martin Stricland, deşi el, tot timpul drumului, nu avea să înghită nici o picătură.

Iată înşirate mai jos alimentele care fură aduse pe bord, prin grija lui Ismail, cu ajutorul celorlalţi, după lista întocmită de căpitan:

400 kilograme cartofi, în 8 saci a cîte 50 kilograme fiecare.

50 kilograme orez.

300 kilograme carne conservată, în butoiaşe de cîte 25 kilograme.

300 kilograme fructe: mere, lămîi şi portocale.

100 kilograme zahăr, în căpăţîni, protejate contra umezelii într-un triplu înveliş de hîrtie cerată.

50 borcane de dulceţuri felurite.

Pe deasupra, cambuza „Speranţei" mai cuprindea, din economiile făcute de Gherasim la Marsilia, peste 300 de litri de untdelemn, care ar fi fost prea îndestulător chiar pentru o călătorie în jurul pămîntului. De asemenea se mai găseau pe bord cinci saci cu pesmeţi de mare, din cei fabricaţi, cu o deosebită îngrijire, în brutăria Adnanei.

Odată proviziile îmbarcate, Anton Lupan porunci echipajului să mai verifice o dată starea greementului, se asigură el însuşi că toate obiectele de pe bord erau bine amarate — apoi socoti că puteau începe marea călătorie.

A patra zi, înainte de ivirea zorilor, cînd remorcherul îşi vesti sosirea printr-un fluier gros care făcu să zbîrnîie peretele cabinei, căpitanul, trezit din vreme, se apropie de pasagerul său şi-l zgîlţîi de umeri.

— Domnule! Sîntem gata să pornim peste Atlantic. Ai de dat vreo dispoziţie?

Martin Stricland deschise ochiul dinspre masă.

— Whisky! zise, bîjbîind cu mîna după paharul aflat necontenit la capul patului.

— In afară de asta? stărui Anton Lupan, în timp ce remorcherul fluiera a doua oară.

Martin Stricland goli paharul, îl puse la loc pe masă — şi închise ochiul.

— Nimic! Să mă trezeşti cu o oră înainte de a fi la Punta Arenas!

Afară, lanţul ancorei începu să zornăie cu vădită nerăbdare... Şi dacă un obiect neînsufleţit putea să arate o asemenea pornire, se înţelege ce mare era în acea clipă nerăbdarea căpitanului.

CAPITOLUL XIX

Sub coasta africană

O corabie care merge de la Gibraltar la Pernambuco, în Brazilia, traversînd pe drumul cel mai scurt Atlanticul de Sud, urmează ca îndată ce părăsește apele strîmtorii să pună capul spre sud-vest, spre a întîlni insulele Canare. Acestea se află pe a 28-a și a 29-a paralelă nordică, între al 13-lea și al 18-lea meridian vestic, adică destul de aproape de coasta africană, de care nu le desparte decît un canal de 50—60 de mile, infim față de imensitatea oceanului.

Pe la ceasul două după-prînz, în ziua de 22 august, cînd părăsise portul Gibraltar, „Speranța" lăsă în stînga Capul Spartel, de pe coasta marocană, și din clipa aceea avu în față oceanul Atlantic.

Întreg echipajul se afla pe punte, cuprins de o tulburare ușor de înțeles. Sub numele ei vechi, „Speranța" mai brăzdase aceste ape în drum spre Marea Mînecii — și Gherasim își amintea cu mîndrie că pe atunci făcuse parte din echipajul ei; ceilalți însă vedeau prima oară oceanul.

— Mihule! porunci Anton Lupan, la fel de tulburat și el. Treci la pavilion; se cuvine să salutăm!

Oamenii întoarseră capul, și fără voia lor luară poziții ostășești, în vreme ce pavilionul romînesc cobora și se ridica încet pe catarg, salutînd intrarea „Speranței" în ocean.

— Băieți! urmă căpitanul, încercînd zadarnic să alunge un anumit tremur din glas. N-aș vrea să nutrim în sufletele noastre simțămîntul trufiei prostești, dar de data asta trebuie cu adevărat să ne mîndrim, fiindcă „Speranța" este prima corabie care duce pavilionul romînesc peste Atlantic!

Cum vorbea el așa, o pală de vînt se abătu năprasnic dinspre nord, culcînd corabia pe bordul stîng.

Oamenii alunecară pînă în parapet.

— Oho! Zi așa ne primești? strigă Ieremia, pe jumătate speriat, pe jumătate învrăjbit.

— Nu vă fie teamă! interveni Anton Lupan, văzînd că și ceilalți oameni aruncau priviri speriate în jur. Oceanul nu-i mai rău decît Marea Neagră; ba chiar aș putea spune că-i mai blînd. A fost o rafală, cu care ne-a răspuns la salut.

Iar după ce zise acestea, trase cu urechea, fără voia lui, spre tambuchiul de la pupa, ca și cînd, după rafală, s-ar fi așteptat să audă acolo pe cineva scîncind.

Nu scîncea nimeni sub tambuchi — iar „Speranța" își continua drumul spre vest, cu velele în bordul stîng, bandată puternic sub vîntul de nord, care mai departe în larg ridica valuri cît munții. Dar, în chip ciudat, pe măsură ce se apropia de ei, corabia îi străbătea, legănîndu-se falnic, fără să pară speriată de înălțimea lor.

— Într-adevăr, Gherasime, e un vas fără pereche! exclamă Anton Lupan, apropiindu-se de cîrmă.

— Păi eu ce spuneam, domnule?... Dar nu e timpul să schimbăm drumul, spre sud-vest?

— Nu; să mai mergem un timp așa, să ne îndepărtăm de coastă; căpitanul remorcherului m-a sfătuit să ținem drumul cît mai în larg, ca să n-avem de lucru cu pirații mauri.

Nu-și sfîrși bine vorba, cînd îl auziră pe Mihu, strigînd:

— Domnule, se văd niște bărci; vin după noi!

Într-adevăr, la sud de Capul Spartel, care se pierdea în zare acoperit de spuma valurilor, se vedea o îngrămădire de pînze cenușii, luptîndu-se cu oceanul.

— Oare să fie pirați? întrebă cîrmaciul.

Căpitanul se uită prin ochean.

— Da ; sînt şapte sau opt feluci maure. Nu încape îndoială că vor să ne ajungă şi să ne prade.

— Să îndrăznească ! strigă Ieremia, mîngîindu-şi flinta pe care i-o ştim.

— Numai dac-or putea să ne ajungă ! adăugă Gherasim.

Anton Lupan clătină din cap, neliniştit.

— Să nu te mire, Gherasime ! Felucile astea au o viteză foarte mare, iar maurii sînt marinari îndemînatici şi plini de îndrăzneală. Mi-ar fi venit mai la îndemînă să nu ne fi întîlnit cu ei.

— Lasă, domnule, c-am înfruntat noi pe alţii !

— Spînu avea cîţiva oameni, înarmaţi doar cu iatagane. Iar cu cei de pe insula Musarah nici n-am apucat să ne luptăm — aşa că nu se ştie cu ce pierdere de sînge i-am fi învins pînă la sfîrşit.

— Acolo aveam tun, bum-bum ! zise Ismail, vărsîndu-şi în aceste vorbe o veche nemulţumire.

Fiindcă la Suez stăruise pe lîngă Gherasim să nu vîndă tunurile, lăsîndu-l fără împuternicirea de mai-mare peste artilerişti.

— Intr-adevăr ! încuviinţă căpitanul. Să fi avut tunurile acum, m-aş fi simţit mai liniştit. Cred că sînt foarte mulţi, pe puţin douăzeci într-o felucă şi mai toţi trebuie să aibă puşti...

In acest timp, distanţa care despărţea corabia de bărcile maurilor se micşora cu repeziciune. Cu toată primejdia, era peste putinţă să nu te minunezi de curajul şi iscusinţa urmăritorilor. Bărcile lor, înguste şi nepuntate, fără alt lest decît lestul viu al echipajului, purtau o pînză primejdios de mare, pe care vîntul o înclina pînă deasupra valurilor. Se cerea o iscusinţă nemaipomenită din partea cîrmaciului, ca să nu se răstoarne şi să manevreze printre crestele înspumate, astfel ca nici un val să nu se năpustească peste copastie, inundînd barca şi făcînd-o să se răstoarne într-o clipă.

„Speranţa" naviga cu velele obişnuite — şi-a încerca, pe vîntul acesta de furtună, să mai ridici altele, ar fi însemnat să pui în primejdie sarturile şi catargele, care de pe acum vibrau, zbîrnîitul lor întrecînd uneori mugetul valurilor.

Anton Lupan lăsă ocheanul şi porunci, fără să-şi poată ascunde îngrijorarea :

— Gherasime, ia drumul sud-vest ! Băieţi, slăbiţi şcotele !

Schimbînd drumul cu patru carturi mai la sud, „Speranţa" primea acum vîntul înapoia traversului şi îşi mărise viteza în chip simţitor. Valurile care veneau din urmă abia izbuteau să o întreacă ; uneori, corabia se întîmpla să gonească zeci de metri pe o creastă, pînă ce, în sfîrşit, valul i se rostogolea domol sub etravă, ca să lase locul altuia.

Cîteva clipe piraţii şovăiră, apoi schimbară şi ei drumul. Numai una din bărci rămăsese în urmă, rotindu-se dezorientată între valuri ; dar după un timp îşi reluă drumul, deşi la oarecare distanţă de grupul celorlalte.

In frunte gonea o felucă parcă mai mare, cu pînza albită de spuma valurilor. Omul de la cîrmă putea fi văzut acum cu ochii liberi, cu o mînă încleştată pe eche, cu alta ţinîndu-se strîns de copastie ; din cînd în cînd îşi arunca ochii în urmă şi făcea semne învrăjbite, desigur îndemnîndu-i pe ceilalţi să nu se dea bătuţi în faţa furtunii ; de bună seamă, acesta era şeful expediţiei şi se vedea cît de colo că ştia să-şi stăpînească oamenii.

Cu aceeaşi îngrijorare pe faţă, Anton Lupan îşi roti privirea de jur împrejurul oceanului, răscolit de valuri ; nu se vedea venind nici un vapor, nici o corabie. Situaţia se arăta limpede : trebuia să primească această luptă inegală, fără a nădăjdui vreun ajutor de aiurea.

Intre timp, nemaiaşteptînd un ordin, oamenii din echipaj, afară de Gherasim, care nu putea lăsa cîrma, coborîseră în cabină, de unde se întorseseră cu puştile şi cu cutiile de cartuşe — şi acum aşteptau palizi, în faţa parapetului, gata să deschidă focul asupra maurilor.

Prima felucă ajunsese atît de aproape, încît se vedeau oamenii, pe puţin cincisprezece, întinşi la fund, pe panouri; erau toţi cu capetele goale şi în creştet aveau un smoc de păr negru, care le dădea o înfăţişare războinică ; vreo trei sau patru se aţineau la prova, cu puştile întinse peste copastie.

— Domnule, — zise Ieremia, văzînd că suta de metri care mai rămăsese pînă la prima barcă se micşora repede, — eu cred că-i vremea să-l ating la mir pe cîrmaci; altminteri au să deschidă ei focul — şi mi-e că noi preţuim mai mult decît dînşii.

Anton Lupan se frămînta, chinuit de nehotărîre; îşi dădea seama că în cîteva minute feluca va fi sub pupa „Speranţei" urmată de celelalte şapte, care purtau cu toatele pe puţin o sută de oameni, şi ei, şase — pe cîrmaci neputîndu-l pune la numărătoare, n-ar fi izbutit să-i înfrîngă, oricît de mare le-ar fi fost curajul şi dibăcia. Pesemne oamenii săi nu-şi dădeau seama de primejdie, se socoteau mai tari, dispreţuind puterea maurilor.

— Aşteptaţi! strigă, frămîntîndu-şi gîndul să caute o scăpare.

Fără să ţină seama de vorba lui, Ismail îşi duse puşca la ochi — şi ca urmare, toţi ceilalţi, ba chiar şi Mihu, îi imitară gestul, nemaiputînd să-şi stăpînească încordarea.

— Staţi! strigă iarăşi căpitanul.

Apoi se apropie de Ieremia şi-i puse mîna pe umăr. Era ultima clipă cînd se mai putea lua o hotărîre. Prima felucă ajunsese atît de aproape, încît i se vedeau cele mai mici detalii: cusăturile pînzei, şcotele, funga. Pe chipul piraţilor înţepeniseră rînjete triumfătoare.

Anton Lupan arătă vîrful catargului arcuit peste valuri.

— Să-l atingi la mir pe cîrmaci nu e greu, îi spuse lui Ieremia. Dar aşa, n-am face decît să-i învrăjbim mai tare, şi sîntem prea puţini la număr ca să ducem lupta pînă la urmă. Mai bine ocheşte în fungă!

O clipă Ieremia îl privi nedumerit — apoi, înţelegîndu-i gîndul, chipul i se lumină într-un zîmbet plin de mulţumire.

— Dacă n-o nimeresc, să nu-mi mai spui Ieremia! strigă, ducînd la ochi vechea lui flintă.

Văzîndu-i gestul, maurii din prova felucii, care acum se aflau la o aruncătură de piatră, deschiseră focul asupra „Speranţei", într-o răpăială care se pierdea în vuietul mării, făcîndu-te să crezi că nu sînt împuşcături adevărate, ci numai o glumă, o joacă. Dar gloanţele începură să piuie

pe deasupra punţii; fesul lui Ismail făcu o săritură comică, apoi vîntul îl prinse şi-l aruncă pe gura tambuchiului de la prova, peste cratiţele care se răsturnară, zdrăngănind pe podele.

Bucătarul rămase descumpănit cîteva clipe, cu părul pleşuv răvăşit de furtună, apoi scoase un răcnet şi se aplecă peste parapet, cu puşca întinsă, alături de Negrilă care lătra cuprins de furie.

Un alt glonţ lovi vela mare, într-o cusătură şi în pînză se ivi o ruptură de cîteva şchioape, pe care vîntul începu s-o scarmene cu duşmănie.

In acest timp, aşezat în genunchi în faţa parapetului, Ieremia, fără să-i pese de gloanţele maurilor care-i şuierau pe la ureche, ochea cu grijă, urmărind mişcările smintite ale catargului, aşteptînd clipa prielnică.

Alături, în scîndura parapetului se ivi o spărtură, iar glonţul care o făcuse, se rostogoli pe punte.

— Haide, Ieremie, că ne dau gata! strigă Haralamb.

Spărtura din parapet era numai la o palmă de dînsul.

Ieremia apăsă trăgaciul; nimeni nu auzi detunătura — dar în clipa următoare, din feluca maurilor se ridicară douăzeci de glasuri într-un singur strigăt. Vela uriaşă, cu funga ruptă, căzu zbătîndu-se în valuri — şi barca, răsucindu-se în loc ca o sfîrlează, se răsturnă, înainte ca echipajul „Speranţei" să-şi fi dat seama limpede ce se întîmplase.

In jurul bărcii răsturnate se ridicau braţe deznădăjduite, se frămîntau capete lucioase cu moţurile ude, în vreme ce căpetenia piraţilor, agăţat de cîrmă, continua să facă semne şi mai învrăjbite spre felucile din urmă.

Pe puntea goeletei, oamenii săriră în picioare, cu strigăte de bucurie.

— Staţi, că n-am terminat încă! îi potoli căpitanul. Ieremie, pregăteşte-ţi flinta!

— Şi vezi ce faci, vere! adăugă Haralamb, cuprins de spaimă cu întîrziere. Dacă greşeşti ţinta, aşa cum sînt de furioşi ei acum, nu ne mai lasă cu viaţă!

— Atunci fă bine de strică şi tu un glonţ pe dînşii ; doar n-oi fi uitat cum se trage ! Ocheşte în cea din stînga, că eu am grijă de ailaltă.

Două feluci veneau una după alta — şi parcă mai iute decît prima, ca şi cînd în pînze nu mai împingea numai vîntul, ci şi furia piraţilor. Cei căzuţi în apă se agăţaseră de barca răsturnată şi se luptau înverşunaţi s-o întoarcă. În clipa cînd una din cele două feluci trecu pe alături, căpetenia maurilor se aruncă peste bordul ei dintr-o săritură, îl îmbrînci pe cîrmaci, puse mîna pe eche şi, aplecîndu-se înainte, începu să scoată strigăte înspăimîntătoare.

— Vere, cu ăsta nu-i glumă ! zise Haralamb, mîngîindu-şi puşca.

— Ţine-ţi gura şi ocheşte, dacă ţi-e aşa teamă de dînsul !

Anton Lupan îl văzu pe bucătar îndreptîndu-şi puşca asupra căpeteniei maure.

— Ce faci, Ismaile ? Nu ţi-am spus că aşa nu cîştigi nimica ?

Abia apucase să-şi termine vorba, cînd un glonţ îi smulse ocheanul din mînă şi se înfipse pîrîind în arborele mare, deasupra ghiului.

— Vedeam ?! strigă bucătarul, cuprins de indignare. Ei cîştigam, noi stam ! Ah, Allah ! Allah !...

Şi puse furios puşca la umăr.

Un alt răcnet, mai înspăimîntător decît primul, se ridică din urmă. Ieremia şi Haralamb trăseseră aproape în aceeaşi clipă ; una din feluci se răsturnă, alta veni de-a curmezişul, iar a treia, care se apropia fulgerător din urmă, se propti în ea, cu o buşitură care se auzi pînă pe puntea „Speranţei". Oamenii văzură pupa ridicîndu-se în aer, apoi rostogolindu-se în valuri, în timp ce bordajul bărcii lovite zbura pe sus, prefăcut în surcele.

Ismail scoase un chiot, ca ghiaurii, şi se ridică în picioare. Haralamb şi Ieremia se ridicară şi ei, cu mişcări mai domoale.

— Ce te umfli în pene, turcule ? întrebă primul, neînţelegînd fudulia bucătarului. Ce, nu cumva crezi că tu ai făcut isprava ?

— Dar cine am făcut ?

— Eu cu Ieremia !

— Voi două, eu una ! stărui bucătarul, încă sub stăpînirea încordării cu care ochise feluca maură.

— A treia s-a răsturnat singură ; tu nici n-ai apucat să tragi, viteazule ! Ia miroase-ţi ţeava puştii ! Dar vezi să nu-ţi găureşti nasul, că ai glonţul înăuntru !

Ismail îşi apropie nasul de gura ţevii şi pe chipul lui se zugrăvi dezamăgirea, cu un amestec de nedumerire. Puşca mirosea a fier rece — nu se simţea cîtuşi de puţin urma pulberii.

— Nu fii necăjit, Ismaile ! îl linişti Anton Lupan, stăpînindu-şi un zîmbet. Se mai întîmplă şi de astea în fierbinţeala luptei.

Într-adevăr, nimeni să nu-l bănuiască pe bucătar de împăunare deşartă ! În clipa cînd felucile se răsturnaseră, el strîngea puşca în mîini cu atîta înverşunare, ochind atît de încordat într-una din ele, încît n-avusese cum să-şi dea seama că glonţul lui nici măcar nu pornise din ţeavă. Dar apucă-te să le explici asta ghiaurilor care rîd de tine ! Bietul Ismail se îndreptă ruşinat spre bucătărie, tîrînd cu scîrbă puşca netrebnică — şi se făcu nevăzut pe gura tambuchiului.

Locul luptei rămînea repede în urmă ; cele patru feluci nevătămate se rotiră o vreme în jurul celorlalte, apoi îşi reluară urmărirea, de bună seamă sub îndemnul aceleiaşi căpetenii învrăjbite, care sărise pe bordul uneia din ele. Dar între timp „Speranţa" ajunsese departe, şi maurii, după ce o mai urmăriră fără sorţi de izbîndă, cîtăva vreme, începură să şovăie, apoi luară calea întoarsă ducîndu-se spre Capul Spartel uzi şi cu coada între picioare.

Anton Lupan se aplecă şi luă de jos ocheanul făcut ţăndări.

— Păcat ! zise, cu ciudă. Îl aveam de multă vreme !

— Ochean mai estem unul, dar alt fes de unde luam ? se văicări Ismail, apropiindu-se amărît dinspre bucătărie.

Frumosul lui fes roşu, cu ciucure negru, dăruit de Laleli la despărţire, nu mai putea căpăta nici o întrebuinţare, nici măcar pe aceea de trofeu, fiindcă, pe lîngă gaura glo-

rioasă făcută de gionț, purta urmele slinoase ale cratițelor cu mîncare rostogolite peste el.

Tocmai cînd Anton Lupan căuta cuvintele cu care să ogoiască amărăciunea bucătarului, pe spiraiul cabinei de la pupa se auzi un glas dogit, răzbind ca din fundul butoiului :

— Căpitane, ești pe aici ?

— Da, domnule, ce dorești ? răspunse căpitanul, mirat să audă glasul lui Martin Stricland.

— Mi s-a părut mie, sau ați tras cu puștile ?

— S-a tras, într-adevăr.

— Ați vînat albatroși ?

— Nu ; ne-am luptat cu niște pirați mauri.

— Aha ! Ceva răniți aveți ?

— Din fericire nu ; dar fără iscusința ochitorilor mei, în clipa asta de bună seamă am fi fost cu toții hrană pentru rechini.

— Bine !... Nădăjduiesc că nici una din sticlele mele n-a avut de suferit cu prilejul acestei încăierări.

— Nu, domnule ; norocul a făcut ca sticlele dumitale să scape întregi.

— Foarte bine ; veghează asupra lor. Mai avem mult de mers ?

— Abia azi-dimineață am plecat de la Gibraltar.

— Aha ! Atunci aștept să mă trezești cînd om ajunge în Țara de Foc.

Aveau să treacă iarăși zile și săptămîni întregi, pînă ce Martin Stricland să deschidă gura din nou, de data asta cu un prilej nefericit, care avea să pună în grea cumpănă soarta întregului echipaj, fapt ce va fi povestit la timpul lui.

Martin Stricland amuți — și deodată oamenii, care abia acum își reveneau după crîncena lor încăierare cu pirații mauri, își dădură seama că se făcuse seară, fără să știe cînd. Orizontul spre apus era acoperit de nori înroșiți, care răspîndeau peste ocean culoarea unui aliaj ciudat, nefolosită de nici un turnător, nicicînd, aramă cu plumb topit. Spre răsărit, țărmul pierise de mult — și nici felucile

maure nu se mai vedeau, dar în aer plutea un suflu amenințător și trist.

După ce se orînduiră schimburile de noapte, ceilalți oameni căzură zdrobiți în paturile lor, înainte de a se mai osteni să îmbuce ceva. La prima întîlnire cu oceanul, acesta se dovedise neprimitor.

Vîntul furtunos de nord suflă pînă la miezul nopții, cînd lăsă pe neașteptate locul unei brize de est, vestind apropierea alizeului — dar „Speranța" fu chinuită toată noaptea de o hulă rea, care nu se potoli decît în zori. În schimb, la răsăritul soarelui, oceanul era la fel de albastru ca Mediterana și răsufla liniștit, ca o vietate blîndă, de care nu se cuvine să te temi. Pe sus zburau albatroși, descriind gînditori spirale largi deasupra corăbiei. Jos, apa fierbea în dansul zvăpăiat a mii și mii de pești feluriți, care se roteau în toate chipurile, ca la un ciudat bal submarin care începea nu seara, ca îndeobște balurile pe pămînt, ci dimineața, o dată cu ivirea soarelui la orizont. Două șiruri de marsuini escortau goeleta, alunecînd cîte unul în fiecare bord — și aveau să meargă mai multe zile așa, fără să se sperie de oamenii care se aplecau curioși spre ei, peste parapet.

— Ăștia-s delfini, domnule ? întrebă Mihu.

— Nu, dar se înrudesc și seamănă, precum vezi, numai că au botul mai ascuțit. Sînt marsuini, un animal de apă din neamul balenelor. Cei de aici nu ating mai mult de un metru, un metru și jumătate ; alții însă, în apele mai reci, din nord, ajung pînă la opt metri și pot să atace chiar balenele.

— Balenele ?! se miră musul. Eu credeam că pe balene nu e chip să le atace nimeni !

— Ba uite că marsuinii cei mari le atacă. Se năpustesc mai mulți asupra uneia și, după ce o omoară, îi mănîncă limba — restul nu le place, sînt mofturoși !

Musul își scutură un fior :

— Fie, domnule, dar amarnică e viața și în apă, nu numai pe pămînt !

O oră mai tîrziu, în vreme ce echipajul, care sfîrșise de spălat puntea, își bea ceaiul, lîngă bocaport, Mihu, de

veghe la prova, văzu în fața bompresului o vietate ciudată, să fi zis că-i pește, cam de mărimea unei scrumbii, țișnind argintie din valuri și luîndu-și zborul spre sud-vest, plină de lumină și de sclipiri, ca o flacără bengală care întregea balul oceanului. Băiatul rămase cu gura căscată — și numai după ce vietatea ciudată se scufundă în valuri, cîteva zeci de metri mai departe, izbuti să se întoarcă spre căpitan și să-l întrebe mirat:

— Domnule, ce-o fi asta? Am văzut o comedie, dar n-am luat seama bine ce era: un pește care zboară sau o pasăre care înoată?

— Așa?! Trebuie să fi fost un pește zburător.

— Pește zburător? Se poate una ca asta?

— Se poate; numai să nu-ți închipui că zboară chiar ca păsările. Au un fel de aripi, în locul înotătoarelor, dar nu se pot ține multă vreme în aer; cel mult o sută de metri. Zborul lor seamănă mai degrabă cu al lăcustelor.

— Pesemne sînt foarte rari, observă musul. N-am văzut decît unul.

— Mai la sud o să-i întîlnim cu duiumul. Deocamdată însă, nu te aștepta să-i vezi: acela de adineauri trebuie să fi fost unul rătăcit.

Într-adevăr, în zilele care urmară, nici Mihu nici ceilalți nu mai văzură vreun asemenea pește năzdrăvan, cu toate că își zgîiau tot timpul ochii pe întinderea oceanului; o parte din echipaj era din ce în ce mai înclinată a crede că Mihu visase cai verzi pe pereți, iar căpitanul, pus pe glumă, îi ținea isonul ca să rîdă de el.

Dar iată că într-o bună dimineață, a patra de cînd începuse călătoria pe Atlantic, Ismail, care era în bucătărie și încingea untdelemnul în tigaie, auzi un fîlfîit ciudat în aer, apoi o greutate udă îi căzu în creștet, făcîndu-l să se cocoșeze, cuprins de cea mai cinstită spaimă. Un pește zburător abătut deasupra punții nimerise pe gura tambuchiului de la prova, se lovise în peretele de scînduri, căzuse în capul bucătarului și de-acolo alunecase drept în tigaie, unde îndată untdelemnul încins începu să sfîrîe. Pînă ce bucătarul să-și revină, nenorocosul pește era gata prăjit, cu măruntaie cu tot.

De atunci înainte, peștii zburători se înmulțiră. Țîșneau din unde, în stoluri; unii mai mici, de o șchioapă, alții de aproape jumătate de metru, toți argintii, cu spinarea albă, cu coada și cu pieptul de un albastru adînc, ca al cerului noaptea. În lumina soarelui culorile acestea scoteau sclipiri amețitoare — și zborul feeric nu contenea decît scurte răstimpuri. Adesea, dimineața, echipajul găsea pe punte cîte opt-zece pești dintr-o dată, rătăciți în zborul lor de noapte, și cum pe lîngă culorile amețitoare mai aveau și-o carne deosebit de gustoasă, prînzurile la bordul „Speranței“ deveniseră foarte ademenitoare.

Briza din primele zile se rotise și bătea acum de la nord-est, cu o statornicie care dovedea prezența alizeului, vîntul atît de plăcut navigatorilor. Corabia noastră, cu capul pe insulele Canare, îl primea exact din pupa, ceea ce îl obliga pe cîrmaci la o atenție continuă, dar în schimb, făcea zilnic între o sută și o sută patruzeci de mile, fără nici un fel de trudă din partea echipajului. Oamenii aveau acum timp să viseze... Visele lor erau uneori domoale, alteori mai repezi, unele îi făceau să zîmbească, altele le aduceau pe chip o mică întristare.

Chiar și acum, după atîtea zile, Negrilă se mai ducea uneori la pupa și, urcîndu-se cu picioarele deasupra parapetului, privea stăruitor în urmă, cu ochii îngreuiați de o tristețe aproape ca a oamenilor. Apoi se întorcea pe punte, o cerceta cu stăruință, mirosind prin toate colțurile și scîncind cu nedumerire. Atunci gîndul echipajului, cu căpitan, cu tot, cu cîrmaci și om de veghe, se ducea departe, străbătînd drumul înapoi peste Atlantic și Mediterană, pînă la Marsilia. Nimeni nu spunea nici un nume, niciodată, dar cînd se aflau laolaltă cuprinși de aceeași tăcere, fiecare știa că între ei sălășluiește, blîndă și plină de farmec, amintirea Adnanei.

Atunci căutau să-și îndrepte gîndurile tot în altă parte...

Haralamb se gîndea cînd la Ghiocica, fata sacagiului, cînd la vădane, cînd la dulcea Laleli cea gingașă, cînd la grecoaica de la Pireu, la cafenea și la giubeaua albastră pe care o aruncase în praful cheiului.

Gherasim se gîndea la copii, la nevastă şi la caprele afurisite care nu voiau să mănînce iarba uscată.

Ismail se gîndea la cea mai tînără dintre neveste, fără să ştie că aici gîndul i se încrucişa cu al ghiaurului care-i ridicase acelei neveste iaşmacul — şi pe chip zîmbetul îi înflorea cum se dezboboceşte trandafirul ; apoi îşi amintea fesul găurit — şi trandafirul îşi lepăda, una cîte una, petalele ofilite.

Cristea Busuioc privea catargele, visa la codrii împăduriţi, şi uneori, în legănarea largă a oceanului, i se părea că alunecă pe Bistriţa, cu plutele la vale. Ceilalţi, uneori, se mai opreau din vise, se strîngeau laolaltă, la umbra pînzelor, şi se mai apucau de sporovăit, în timp ce Mihu cînta încetişor, din fluier sau din caval, punîndu-şi în cîntec dorurile. Numai plutaşul se ţinea deoparte, tăcut, părînd că visează.

In capul fiecăruia erau destule sipeţele cu amintiri, frumos orînduite sau aruncate alandala, după firea omului, şi ei le deschideau cîteodată, în văzul tuturora, afară de plutaş, care îşi ţinea sipetul închis.

Anton Lupan privea orizontul pustiu cu zilele şi se gîndea că pe aici trecuse poate Pierre Vaillant, cu „L'Espérance", acum mai multe luni. Dacă oceanul ar fi avut glas, dacă ar fi vrut să-i spună — unde era acum, unde ajunsese prietenul lui ?!... Şi tot pe aici, pe acest ocean mut, dar cu patru secole în urmă, „Santa Maria" lui Columb naviga în necunoscut, căutînd pe la apus drumul Soarelui Răsare. Şeful expediţiei socotea atunci că pămîntul e rotund ; însă cîţi din însoţitorii lui puteau socoti la fel — şi cîţi nu îl credeau nebun ? Prin locurile acestea pe care acum „Speranţa" le străbătea atît de liniştită, la bordul caravelelor lui Cristofor Columb se iveau nemulţumiri ; oamenii începeau să se teamă de necunoscut, voiau să se întoarcă, puneau la cale cum să strice cîrmele şi revolta mocnea, gata a izbucni.

Ia stai : oare în echipajul goeletei romîneşti nu erau nemulţumiri ? Căpitanul se ridică de pe parapet, unde visase pînă atunci, şi aruncă ochii spre oamenii săi, mirat că acest gînd neliniştitor îi venise aşa de tîrziu. Oamenii îşi vedeau

de treburi, în chipul cel mai paşnic. Numai în ochii lui Ismail, de cart la cîrmă, Anton Lupan surprinse o căutătură piezişă, care nu-i plăcu.

— Ce-i, Ismaile ? îl întrebă, apropiindu-se de el. Te supără ceva ?

Bucătarul îşi feri ochii, lăsîndu-i în pămînt.

— Nu estem nimic ! răspunse, bosumflat.

Dar Anton Lupan nu se lăsă înşelat de acest răspuns, aşa că de acum înainte mai avu încă un gînd : ce s-o fi petrecînd cu Ismail ? Căci, în mod neîndoios, ceva se petrecea. Şi într-adevăr, într-o zi...

Dar pînă atunci trecură aproape două săptămîni, în care bucătarul mocni — aşa cum pare-se mocneau şi anumite forţe ale oceanului, încercînd să izbucnească, din cînd în cînd. In ultima zi de august, „Speranţa" naviga, după cum dovedeau calculele, în canalul dintre coasta Africei şi Lazarote, cea mai de nord insulă din grupul Canarelor, dar nici una din coaste nu se vedea, fiindcă deşi sus cerul era limpede, orizontul de jur împrejur stătea înăbuşit sub nori plumburii, nemişcaţi şi sterpi, care nu vesteau nici furtună, nici timp frumos — ci îţi umpleau sufletul de îndoieli.

Norii aceştia nemişcaţi şi nevorbitori îţi dau uneori mai multă osteneală decît o furtună izbucnită în plin, cu fulgere, tunete şi năprasnice dezlănţuiri de vînt. In asemenea clipe cel mai încercat marinar se gîndeşte cu sufletul greu la casa lui, dacă o are pe undeva, la o grădiniţă cu flori, la o fereastră plină de soare, la patru pereţi albi şi la o podea care să stea nemişcată pe pămînt — să nu se mai legene atît !

Oceanul era blînd, dar aducea atîta nelinişte cu întinderea lui ascunsă înşelător sub perdeaua de nori !

„Speranţa" navigă toată ziua în acest cazan îngust ; seara, cerul se lumină pînă la două palme deasupra orizontului ; zidul apăsător părea că se va nărui... Steaua polară răsări jos — în fiecare zi cobora mai mult, pregătindu-se să dispară ca să facă loc stelelor din cealaltă jumătate a cerului şi magnificei Cruci a Sudului, visată cu atîta nostalgie de navigatori.

A doua zi la prînz, la cîteva mile în tribord, deasupra norilor se ivi un pisc înalt. După ce își cercetă harta, căpitanul își dădu seama că era vîrful muntelui Muda, de pe insula Fuerteventura. Jumătate de oră mai tîrziu, norii se risipiră pînă jos, aducînd liniștea în sufletul echipajului; numai Ismail mocnea închis în el, cu neputință de pătruns. Țărmurile insulei se arătară pașnice, ademenitoare, cu coline împădurite, cu sate risipite printre livezi, atestînd prezența vieții omenești și izbutind să încredințeze tocmai la timp echipajul goeletei că nu navigau pe apele altei planete, lipsite de semenii lor.

La poalele muntelui Muda se vedea un mic port. Anton Lupan ar fi vrut să se abată puțin din drum și să acosteze aici măcar pentru o jumătate de zi, încredințat că va găsi oameni care să merite această escală, dar drumul era încă lung și trebuia să se grăbească, dacă voia să-l ajungă pe Pierre Vaillant, plecat cu atîta vreme înaintea lui.

Insula Fuerteventura rămase toată ziua în bordul drept și abia după căderea nopții depășiră colțul ei de sud-vest. Atunci răsuflarea largă a oceanului se simți iar; el pulsă astfel pînă a doua zi la răsărit, ridicînd talazuri rare și întinse ca niște podișuri. O dată cu răsăritul soarelui, vîntul de nord-est, care bătuse zece zile necontenit, începu să șovăie printre pînze, apoi alunecă peste parapet și se întinse să doarmă pe podișul oceanului, ca un animal mai curînd leneș decît ostenit.

Marinarii numesc această stare a mării „calm plat"; asta e ceva mai mult decît leșinul și ceva mai puțin decît moartea. Pînzele atîrnă amorțite în fungi, pavilioanele se pleoștesc, totul pe bord apare ca neavînd nici un sens. Și în timp ce totul dormitează în jur, sufletul marinarului, furios pe neputința lui, se zbuciumă mai vîrtos ca oricînd. Răscoalele la bord izbucnesc mai degrabă în timpul unei asemenea acalmii, decît pe cel mai dezlănțuit uragan.

Ismail se învîrti vreun ceas pe punte, uitîndu-se în zare și pufnind, coborî în cabina de la pupa, pentru anumite îndatoriri, apoi, după ce mai mocni iarăși vreun sfert de ceas, se apropie de căpitan, spumegînd:

— Domnule, ala pezevenghi, Stricland, de ce stam, nu făceam nimic? Eu trebuie caram țucal fiecare zi?

La Marsilia, Martin Stricland voise să-și îmbarce un servitor personal. Temîndu-se de prezența a încă unui om necunoscut, despre care nici măcar nu știa cum ar putea arăta la chip și care n-ar fi fost de mirare să aducă cine știe ce năravuri și să strice astfel viața armonioasă a unui echipaj vrednic și inimos, Anton Lupan îl sfătuise să renunțe la acest gînd, cu atît mai mult cu cît el însuși, căpitanul corăbiei, nu simțea nevoia unui servitor.

Totuși, la stăruința pasagerului, se învoise ca un om din echipaj să se ocupe de trebuințele lui personale, contra unei remunerări globale de zece lire sterline, pe tot timpul călătoriei. Suma într-adevăr nu era de disprețuit, și cum dintre toți Ismail se dovedise cel mai încolțit de nevoi, cu cele patru neveste de la Stambul, îl recomandase lui Martin Stricland. Amîndouă părțile se învoiseră numaidecît. Înțelegerea aceasta nefăcînd obiectul unei clauze din contract, n-a mai fost pomenită la început — și poate niciodată nu s-ar fi amintit de ea, dacă între timp n-ar fi intervenit nemulțumirea lui Ismail.

Anton Lupan înțelegea revolta bucătarului, totuși trebuia să recunoască deschis că, dacă Martin Stricland era un pasager trîndav, nu era și unul prea pretențios. În afară de umilitoarea îndeletnicire pomenită mai sus, care ce-i drept nu fusese precizată inițial, dar la care orice servitor s-ar fi putut aștepta din partea stăpînului său rizgîiat, pe o corabie lipsită de anumite amenajări — cum spuneam, în afară de această îndeletnicire la rîndul ei destul de trecătoare, Ismail nu mai avea de făcut altceva decît să care zilnic din hambar în cabina de la pupa numărul de sticle de whisky estimate că vor încăpea în pîntecele lui Martin Stricland.

Ce-ar fi putut face într-o situație ca asta orice alt căpitan, oricît de omenos și oricît scaun ar fi avut la cap?

Anton Lupan ridică din umeri, încurcat:

— De, Ismaile! N-ai decît să-i dai înapoi cele zece lire, și cu asta scapi de orice belea.

— De unde dam? Alea zece lire la Stambul am plecat...

Dac-ar fi putut, căpitanul l-ar fi răscumpărat cu banii lui pe sărmanul bucătar, dar în clipa de față nu avea nici un ban asupra sa, tot avutul său personal, ca și al celorlalți, fiind depus la Bancă, așa cum ne amintim cu toții că se făcuse, încă de la Marsilia.

— Atunci caram mereu ?

— De, Ismaile... Caram !

— Așa ?... Siktir, Stricland !

Ca urmare, în ziua aceea Ismail săvîrși un gest necugetat, gestul despre care am spus că avea să pună la un moment dat în grea cumpănă soarta întregului echipaj. Nu atît dornic să bea, cît să se răzbune pe Martin Stricland, bucătarul coborî în magazie, luă din ladă o sticlă cu whisky, o ascunse în șalvari, apoi se strecură în bucătărie, îi scoase dopul și începu s-o deșerte, strîmbîndu-se după fiecare pahar. Intr-un sfert de oră sticla fu goală ; afară oceanul dormea, calm plat. Odată această ispravă săvîrșită, în loc să se îmbete, Ismail își simți capul mai limpede ca oricînd și își dădu seama, că fapta lui va aduce proaste urmări, cunoscută fiind ticneala pasagerului și grija ce-o arăta băuturilor sale depozitate în hambar.

Dezmeticit, bucătarul se repezi asupra dopului și-a capsulei de zinc, care din fericire nu se vătămase prea mult și deci, cu oarecare iscusință, putea fi pusă la loc ; mai departe, dacă în loc de whisky Martin Stricland avea să găsească în sticlă apă chioară, asta nu mai era treaba lui Ismail, de vreme ce el putea să arate capsula pusă deasupra dopului de însuși fabricantul scoțian.

In clipa în care își simți astfel conștiința liniștită și se pregătea să pună sticla la robinetul rezervorului cu apă, aflat lîngă mașina de gătit, un diavol mai afurisit decît cel ce-l îndemnase prima oară să cadă în păcat, se strecură la urechea lui și începu a-i șoșoti.

La început bucătarul făcu ochii mari și rămase cu mîna înțepenită pe robinet. In clipa următoare se pomeni chicotind, un chicotit vesel și totodată crud.

Ce-i șoptise diavolul la ureche, se va vedea curînd ; pînă una-alta Ismail dosi cu grijă sticla goală între oalele și cratițele lui, iar dopul cu capsula le puse bine, ca să le

poată folosi la timp. Restul zilei își văzu de treburi, bine dispus, chicotind la răstimpuri ca un armăsar răgușit și năbădăios, fără să-i pese nici de acalmie, nici de *armatan*, vîntul fierbinte, cu nisip, pornit de pe continent, care avea să-și vestească sosirea curînd după prînz.

A doua zi dimineața, cu sticla dosită în șalvari și cu pîlnioara de gaz în buzunar, prevedere și rafinament de oriental, Ismail coborî în cabină la Martin Stricland, pentru ritualul cunoscut — și profitînd de beția acestuia, turnă în locul whisky-ului lichidul de sub pat, chicotind mai afurisit ca oricînd, de vreme ce săvîrșea această ispravă chiar sub nasul păgubașului adormit.

După ce sticla fu plină pînă la gît, Ismail se întoarse cu ea în bucătărie, îi îndesă dopul, îl capsulă — și iarăși chicoti îndelung. Pe urmă nu-i mai rămase decît să ducă sticla la locul ei și s-o amestece cu celelalte, ca și cum ar fi vrut să i se piardă urma definitiv.

Trebuie spus că lucrul fusese făcut cu atîta îndemînare, încît mai tîrziu nici chiar bucătarul nu mai recunoscu sticla cu bocluc — și în ziua cînd o puse pe masă, la căpătîiul lui Martin Stricland, habar nu mai avea de această ispravă din trecut.

Pînă atunci însă, să ne întoarcem la locul de unde ne-am îndepărtat, pentru Ismail. In ajun, cînd au început să se petreacă faptele descrise mai sus, nu e greu să ne amintim că „Speranța" se afla la sud de Canare, într-un calm plat care începuse să-și dea roadele, cum de altfel s-a și văzut. Dacă bucătarul izbucnise cel dintîi avea motivele lui, neobservate pînă atunci ; dar poate și ceilalți aveau ascunse pe undeva nemulțumiri.

Anton Lupan îi urmărea îngrijorat cum stăteau pe punte, posomorîți ; nu că s-ar fi temut de vreo răscoală la bord, dar îl durea inima să-și vadă oamenii atît de pămîntii. Partea proastă era că el însuși se simțea apăsat și nu găsea în suflet destul îndemn ca să purceadă la o faptă, la un gest, sau să găsească măcar o vorbă cu care să-și înviorеze echipajul pleoștit. Și asta era abia un început ; la ecuator asemenea zile aveau să se țină șir !

In cursul dimineţii care se scursese chinuitor de încet, fumul mai multor vapoare se văzu la orizont, înspre apus, pe linia care leagă în chip regulat coasta Braziliei cu Europa; vederea unui vapor însă nu aducea nici o mîngîiere în sufletul corăbierului ţintuit pe un ocean adormit, dimpotrivă, îl învrăjbeşte mai mult.

Pe la ceasurile două după-prînz, dinspre sud-vest se ridică un tunet atît de îndepărtat, încît nu făcu să tresară pe nimeni la bordul „Speranţei". Mai tîrziu, în aceeaşi direcţie se zăriră nori neclari, care multă vreme semănară cu fumul unui vapor. Abia după un ceas îşi arătară conturul precis, ridicîndu-se domol pe cer — şi atunci, cu toată încetineala lor, nimeni nu se mai îndoi că pregăteau izbucnirea vîntului. Faţa oceanului se înviora şi chipurile oamenilor la fel. Cîteva fulgere brăzdară cerul, la orizont. Căpitanul răsuflă uşurat: decît acalmie, mai bine uragan!

Ismail ţopăia vesel pe punte, chicotind, ca şi cînd ar fi fost flăcău, nu bărbat în toată firea, cu patru neveste la Istambul.

— Hei, Ismaile, ţi-a trecut supărarea?

— De ce suparam? Lasă, caram, caram!

Norii de la sud înaintară pînă ce acoperiră jumătate din cer; dedesubt, oceanul se învolburase, iar la orizont părea dezlănţuit pe deplin. Deodată însă furtuna se opri în loc şi cîtăva vreme se lăsă o linişte de ţintirim. Oamenii care aşteptau vîntul, cu faţa la sud, simţiră toţi în aceeaşi clipă că se întîmplă ceva ciudat şi cînd întoarseră capul, sub îndemnul unei nelinişti de nedefinit, din partea cealaltă, văzură apropiindu-se repede un fel de ceaţă albicioasă, cuprinsă de pîlpîiri, care acoperea întreg orizontul spre nord-est.

— Armatanul! strigă fără voia lui Anton Lupan, izbind furios cu pumnul în parapet.

Bucătarul îl privi curios, clipind şoltic.

— Domnul, de ce suparam?

— Lasă că ai să vezi tu, Ismaile, acuşi!

Norii negri porniră înapoi, spre sud, ca şi cînd s-ar fi temut să întîmpine ceaţa aceea ciudată, care se apropia pîlpîind, adusă de vînt. In clipa cînd pînzele „Speranţei" începură să fluture sub primele adieri, pe punte se răspîndi deodată o boare fierbinte, uscată şi înecăcioasă, de parcă deasupra s-ar fi deschis gura unui uriaş cuptor încins.

— Asta ce-o mai fi, domnule? întrebă Gherasim, cuprins de mirare, dacă nu şi de vreo teamă, cu toate că umblase pe multe mări şi trecuse prin toate încercările lor.

— E armatanul, Gherasime! Pune mîna pe cîrmă — şi dacă ne-a prins, barem să ne folosim de el, că de pacostea lui tot nu scăpăm.

Geografii şi navigatorii amintesc rar de acest vînt, dar băştinaşii din vestul Africei îl cunosc prea bine pe însăşi pielea lor, arsă şi scorojită ca de foc. Din fericire, acest pustiitor armatan nu suflă decît de trei-patru ori pe an, în răstimpul din iulie pînă în octombrie — din fericire, dacă se poate spune aşa, căci de fiecare dată lasă în urmă pîrjol. Temperatura lui atinge 40° la prînz şi e atît de uscat, încît în cele cîteva zile cît bate de obicei, seacă pînă şi seva copacilor mai plăpînzi. El poartă dinspre Sahara nisipul mărunt al deşertului, sub chipul unei ceţe alburii-roşcate, prin care lumina soarelui nu mai poate răzbate decît slab. Portocalii, lămîii şi chiar copacii mai vînjoşi, cu ramurile îmbrăcate în acest praf încins, se veştejesc, se usucă şi pier. Apa bătută de vîntul încins se evaporă în chip miraculos, lăsînd loc uscăciunii stîrpicioase şi prafului orbitor.

Unii călători povestesc că după întîlnirea cu armatanul, şi-au găsit cărţile, dosite în cel mai apărat fund al geamantanului, cu scoarţele scorojite ca şi cum ar fi fost scoase dintr-un cuptor.

Dacă vîntul se prelungeşte mai mult, spre a cincea sau a şasea zi, cît ajunge să bată uneori, sticla plesneşte, lemnăria crapă şi pereţii caselor se năruiesc. Dar cel mai mult are de suferit corpul omenesc: cerul gurii şi ochii se usucă, pielea se ofileşte, moare, iar după patru-cinci zile începe să cadă, cojindu-se, strat după strat, ca foile ştiuletelui de porumb.

Indigenii se feresc de acest prăpăd ungîndu-se necontenit cu grăsimi, peste care nisipul se lipeşte într-un strat vîscos. De altminteri însuşi numele dat de ei vîntului s-ar

părea că se leagă de această practică, armatan venind de la cuvîntul *aberrahman*, adică: a sufla și de la cuvîntul grăsime, pe limba lor *tan*.

La izbucnirea armatanului „Speranța" se afla la sud de Canare, mai exact, după datele Jurnalului de Bord, la 27° 15′ latitudine nordică și 14° 33′ longitudine vestică, adică la vreo patruzeci de mile de țărmul african. Aici vîntul nu mai ajungea atît de arzător și nici nisipul adus de el nu mai era compact. Totuși la căderea serii, goeleta, care își reluase grăbită drumul spre sud-vest, avea puntea și catargele albite, parcă date cu var.

O dată cu amurgul, zăpușeala se potoli, în chip amăgitor, fiindcă a doua zi armatanul avea să-și arate tăria din nou. Echipajul, care pînă atunci dormea nopțile pe punte, se refugie în cabină, închise ușile, spiraiul, ca să se ferească de nisip — și așa aerul era înăbușitor. Nici unul nu putea să doarmă decît chinuit, un ceas, două, după care se trezea gîfîind, scăldat în sudori. Cei rămași pe punte, de veghe și la cîrmă, simțeau nisipul strecurîndu-li-se pe nesimțite sub tricouri, intrîndu-le în păr, în urechi, scrîșnindu-le între dinți.

Chinul dură astfel toată noaptea, fără ca dimineața să aducă vreun alin. Zorile răspîndiră o lumină lăptoasă peste oceanul albit, dar soarele rămase nevăzut după nesfîrșitele perdele de nisip. „Speranța" făcea iarăși o sută de mile pe zi, fiindcă vîntul bătea plin, însă cu ce preț plătea echipajul hărnicia lui!

Spre prînz zăpușeala ajunse de nesuferit; oamenii umblau pe jumătate goi, își turnau pe rînd ghiordele cu apă în cap și apa se evapora cît ai clipi, apoi își ungeau corpul cu untdelemn, în care praful invizibil se topea, dînd o năclăială de nesuferit.

Pentru cîrmaci era un chin să țină mai mult timp ochii pe cadranul busolei, albit și el ca totul în jur; izvoarele lacrimilor nu puteau îndestula lăcomia mistuitoare a acestui vînt secetos, și ochii, uscați ca bulgării de pămînt, zgîriau dureros fundul orbitelor.

În jur, cu toate că brăzdat de valuri lungi, oceanul părea mort, dispăruseră și albatroșii, pe cer, și peștii zburători, și marsuinii, și orice altă urmă a vieții de pînă atunci.

Oamenii beau apă, necontenit, luptîndu-se cu o sete care nu pornea din gîtlej, ci din tot trupul, dar apa aluneca pe gît ca pe un tub de cauciuc întărit și crăpat, fără să-i se simtă gustul, fără să îndestuleze organismul întreg.

— Cît mai ține asta, domnule? întreba cîte unul, din cînd în cînd, cu glasul dogit.

— O zi, două, răspundea căpitanul, măcinînd nisipul în dinți.

Altminteri, echipajul nu părea prăpădit și aștepta cu răbdare sfîrșitul acestei încercări.

A treia zi, pe înserat, după ce „Speranța" străbătuse 300 de mile și tocmai trecuse tropicul de nord, armatanul conteni. Peste o jumătate de oră, cînd căzuse amurgul, văzduhul se limpezi, lăsînd să se vadă stelele abia răsărite, cu o strălucire proaspătă, ca a alămurilor frecate cu nisip. Oceanul însă, spre continent, părea încă lăptos — și rămase așa pînă ce întunericul îl acoperi.

În ziua următoare alizeul atît de binevenit începu să sufle din nou, de la nord-est, și amintirea armatanului se șterse curînd, cum se șterg toate amintirile urîte în sufletul oamenilor voioși. Viața la bord își reluă cursul ei obișnuit, dar, ce-i drept, deși echipajul uitase de armatan, nisipul adus de el le mai scrîșnea prin dinți chiar la sfîrșitul primei săptămîni. Ismail, care de la o vreme se vădea plin de bune intenții, nu scăpase prilejul să adune de pe punte un borcan întreg din acest praf fin.

— Ce faci cu el, Ismaile? îl întrebă Gherasim, mirat de vrednicia lui.

— Frecam oale și cratiți, facem lustru frumoz!

Și bucătarul se apucă într-adevăr de lustruit zestrea bucătăriei, treabă care îi luă mai multe zile la rînd. În tot acest timp, cine trecea prin preajma tambuchiului de la prova îl auzea pe bucătar sau cîntînd încetișor, ca pentru el, sau chicotind bine dispus.

Mihu, în afara orelor cînd stătea la cîrmă sau de veghe, se ocupa de cărți, scria datele zilei în Jurnalul de Bord

și calcula poziția corăbiei, sub supravegherea lui Anton Lupan.

La 12 septembrie, adică treisprezece zile după ce depășise Canarele, „Speranța" lăsă în stînga insula San Antonio, cea mai de vest insulă din grupul Capului Verde — și de aici înainte începea adevărata traversare a Atlanticului. Pînă la Pernambuco aveau de străbătut, în linie dreaptă, peste o mie trei sute de mile, ceea ce însemna, dacă țineai seama de vînturi potrivnice și de acalmii, săptămîni întregi de navigație, între cer și apă. E drept că acum întîlneau vapoare și corăbii aproape în fiecare zi, pe drumul obișnuit al curselor peste Atlanticul de Sud. Steaua Polară cobora tot mai mult, iar alizeul începea să șovăie, amintind corăbierilor că se apropiau de ecuator, unde în mod obișnuit îi așteptau alte încercări.

Tocmai în una din aceste zile se produse și deznodămîntul isprăvii lui Ismail.

Uraganul

La 16 septembrie vîntul bătea încă mulțumitor, o briză proaspătă care risipea ușor boarea fierbinte a oceanului. Puțin înaintea prînzului „Speranța" întîlni un cargobot care venea din Brazilia, încărcat cu vite. Bietele dobitoace, îngrămădite pe punte, își aplecau capetele peste parapet, mugind sfîșietor. Mihu, la ordinul căpitanului, salută cu pavilionul, dar căpitanul vaporului nu răspunse, fie că nu văzuse, deși se afla la cîteva sute de pași, fie că era înnebunit de mugetul vitelor lui. Un grup de marsuini, care urmase corabia de la Capul Verde pînă aici, făcură calea întoarsă și se luară după vaporul brazilian, ceea ce dovedea că acesta avea o carenă mai murdară decît a „Speranței".

Tot în această zi dispărură și peștii zburători, nu înainte de a face o ultimă demonstrație, în lumina orbitoare a amiezii. Așa cum zburau în stoluri, țîșnind unii după alții din valuri, în locurile unde nu te așteptai, fața oceanului părea îmbrăcată într-o mantie de catifea albastră, bătută cu paiete scînteietoare, în toate culorile ce se pot închipui. Unul din aceste stoluri nimeri aproape întreg pe punte și la prînz echipajul avu prilejul să se bucure o ultimă oară de carnea lor, fără să poată spune că după atîta vreme i se făcuse lehamite de ea.

Acestea erau întîmplările mici ale unei zile care nu se deosebea prin nimic de cele mai multe întîlnite pînă acum. Dar îndată după prînz alizeul conteni, lăsînd loc calmului celui mai neclintit: asta încă nu era ceva nou — cu singura deosebire că aici acalmia putea ţine mai mult. „Speranţa" se găsea acum la 10° 15′ latitudine nordică, 20° 40′ longitudine vestică, adică mai avea de străbătut şase sute de mile pînă la ecuator. De aici înainte începea zona tulbure a acalmiilor nesfîrşite, a vînturilor neregulate, a ploilor torenţiale, a furtunilor şi uraganelor izbucnite din senin.

Căpitanul scruta zarea, întrebîndu-se care din aceste fenomene va fi de întîmpinat; după barometru, care cobora, încă din ajun, deşi nu tocmai decis, era de ales între furtună şi uragan — dar deocamdată nu socoti necesar să ia măsuri pentru întîmpinarea lor.

Pe puntea încinsă de soare, în aerul neclintit începea să fie zăduf. Echipajul părea iarăşi posomorît, cu toate că fiecare ştia prea bine ce greutăţi vor fi de întîmpinat în trecerea peste ecuator, acalmia aceasta putînd fi socotită una din cele mai mici.

Numai Ismail, la bucătărie, freca oalele de zor, îngînînd, într-un chip de nerecunoscut, fals şi răguşit, gingaşul gazel pe care i-l cînta uneori Laleli, la Stambul, pe înnoptat, cînd luna răsărea sus, pe colinele dinspre Ieni Mahalle, strecurîndu-se sfioasă ca o cadînă printre ramurile sicomorilor înfloriţi.

După un timp bucătarul îşi făcu datoria să ducă cele trei sticle cu whisky în cabina lui Martin Stricland, apoi îşi reluă gazelul şi frecatul oalelor.

Era exact clipa cînd acul barometrului făcea o săritură ameninţătoare în jos, iar cerul, spre nord-vest, se întuneca, brusc. Căpitanul privi acul barometrului, privi cerul şi se simţi lămurit: uragan!

De bună seamă, alizeul ar fi fost mai nimerit, dar dacă în locul lui vine uraganul, ce poţi face, decît să-l întîmpini? Anton Lupan se gîndi cîteva clipe, cu chipul încruntat. Cel mai cuminte ar fi fost să coboare pînzele, să pună pe arborele mic o velă de furtună şi, primind uraganul din pupa, să pornească spre sud-est; nu există mijloc mai bun să te aperi de furtună decît să fugi o dată cu ea. Dar asta ar fi însemnat să se abată din drum zeci şi sute de mile — adică zile întregi pierdute fără folos. Şi „Speranţa" nu avea timp de pierdut, fiindcă în aceste zile, sora ei „L'Espérance", adăpostită în vreun golf, la nordul strîmtorii lui Magellan, îşi făcea, desigur, ultimele pregătiri, înainte de a pleca mai departe, la drum.

Anton Lupan îşi privi oamenii, pe rînd. Afară de Gherasim şi de Ismail, ceilalţi nici măcar nu ştiau ce înseamnă un uragan. Se putea oare bizui pe acest echipaj, încă neîncercat?... Se gîndi îndelung, şovăind: totul i se părea nesigur în jur, privirile întrebătoare ale lui Mihu, mişcările lui Negrilă, care alerga pe punte neliniştit, adulmecînd în aer cu coama zburlită, chipurile negre ale celorlalţi, cîntecul lui Ismail — numai acul barometrului părea hotărît, în mişcarea lui fermă cu care cobora, înghiţind cîte o liniuţă din cadran la fiecare minut.

In sfîrşit, după ce şovăi încă un timp, căpitanul ridică fruntea. Avea să primească lupta făţiş, să-şi continue drumul spre sud-vest, cu uraganul travers, în bordul drept.

Oamenii se apropiaseră de parapet şi priveau orizontul deasupra căruia norii se frămîntau, îmbulzindu-se unii în alţii, învălmăşindu-se, rostogolindu-se, ca nişte oşti nedisciplinate care nu-şi găsesc locul spre a porni la atac. Numai bucătarul rămăsese jos, îngînînd răguşit gazelul de la Stambul.

— Ismaile! Ce faci acolo? strigă Anton Lupan.

— Frecam!

— Vino sus!

Ismail se ivi în capul scărilor, nedumerit. Apoi văzu orizontul întunecat, adulmecă în aer, respiră adînc, se scărpină în cap şi întrebă rîzînd, nevinovat ca un copil:

— Uragan?

Căpitanul înclină din cap şi răspunse pentru el şi pentru ceilalţi:

— Uragan!

Oamenii se priviră, neliniştiţi.

— Ce facem, băieţi? continuă Anton Lupan. Fugim sau îl înfruntăm?

— Il înfruntăm, domnule, răspunse Gherasim.

— Infruntam! zise repede şi Ismail, războinic precum îl ştim.

In faţa acestor răspunsuri, ceilalţi nu se puteau face de rîs. Intîi ridicară din umeri, mărturisind astfel că nu ştiau ce-i acela un uragan, apoi ziseră şi ei, luîndu-se după cîrmaci:

— Il înfruntăm!

— Atunci fiecare la locul lui! porunci Anton Lupan. Inchideţi spiraiurile, tambuchiurile, micşoraţi pînzele, vedeţi ca totul pe bord să fie bine legat!

Echipajul începu să forfotească pe punte, într-o tulburare pe care nimeni nu şi-o ascundea. Dar dacă în sufletul oamenilor erau temeri şi nelinişti, mişcările lor nu le vădeau; totul decurgea într-un ritm grăbit, însă sigur şi neclătinat, ca mişcările unei maşini complexe puse în mişcare de acelaşi arbore central.

In acest timp, cînd puntea „Speranţei" zumzăia, alături oceanul aştepta neclintit, cu ochii închişi, poate dormind, poate gîndind...

La orizont norii încă se mai învălmăşeau, dar încetul cu încetul se topeau unii în alţii, culoarea lor cenuşie se îndesea, pînă ce se făcu neagră — şi frontul apăru, de la un capăt pînă la altul, închegat, gata de atac.

Pe puntea goeletei oamenii continuau să se mişte tăcuţi şi gravi — în vreme ce Negrilă, agăţat cu picioarele de dinainte de parapet, scruta cu ochii vii orizontul întunecat.

— Ce facem cu el, Mihule? întrebă căpitanul. Ar trebui să-l ducem în hambar, sau în cabină, la prova.

— Degeaba, domnule, n-o să vrea.

— Da, e adevărat, dar dacă o să-l ia vreun val?

— Ştie el să se ferească, nu mi-e teamă de asta.

— Să intram în coteţ! pufni Ismail, cu necaz. De asta am lucrat, dam la rindea, vopsim, pictam, acum stam geaba? Hei, pezevenghi ciine, hoţoman!

Necazul lui Ismail era întemeiat, căci pînă astăzi, Negrilă nu trecuse niciodată pragul coteţului făcut cu atîta

migală de el la Sulina, şi care stătea de pomană în spatele cîrmei, prins cu buloane în punte, ca să nu-l poată smulge nici cel mai năprasnic val.

Anton Lupan privi coteţul şi socoti că instinctul lui Negrilă va şti să-l folosească la timp, punîndu-se la adăpost de valuri şi dînd astfel satisfacţie şi inimosului bucătar.

Treburile la bord erau acum gata şi oamenii aşteptau la fel cum aştepta alături oceanul nemişcat.

Ca şi cînd le-ar fi lăsat anume acest răgaz, ca un adversar loial, uraganul nu mai zăbovi nici o clipă spre a se dezlănţui, pe toată jumătatea orizontului unde norii se pregătiseră de asalt.

Intîi se auzi un tunet, adînc, înfundat, a cărui vibraţie se răspîndi prin unde, pînă la chila „Speranţei" şi de aici se transmise catargelor; sarturile întinse scoaseră un zbîrnîit grav, ca al unor coarde de violoncel pe care muzicantul le ciupeşte uşor, în surdină, pregătind un acord bizar. Pe urmă un fulger vertical despărţi frontul în două, de sus pînă în apa oceanului, unde se înfipse aruncînd flăcări orbitoare, întocmai ca un uriaş aparat de sudat. Indată alte fulgere împînziră orizontul, într-o linişte care dădea priveliştii ceva nereal; sclipirile lor scurte păreau răsfrînte din mişcarea unor săbii, pe care comandanţii oştirilor le agitau, îndemnîndu-şi luptătorii la atac.

Atunci, ca şi cînd chiar ar fi aşteptat acest semnal, norii porniră, căscînd o gură uriaşă, cu o falcă pe cer, cu alta pe ocean. Veneau, într-adevăr, unii pe sus, alţii pe jos, în rasul valurilor, iar între ei rămînea un hău negru al cărui fund se tot adîncea. Veneau ca o lavă neagră, vîscoasă, cotropind apa şi cerul înalt, unii adîncindu-se în valuri ca şi cum ar fi vrut să stîrpească viaţa oceanului pînă în adîncuri, alţii măturînd cerul în căutarea stelelor de sus, ca ele să nu mai răsară la noapte şi în nici una din celelalte nopţi. Iar cerul luminat care rămînea dincoace şi oceanul scăldat în soare se retrăgeau fuga, lăsînd să se întindă în locul lor împărăţia de smoală a vajnicului uragan.

Puntea „Speranţei" se înnegri înainte ca vreo pînză să fi fluturat; falca de sus care acoperea cerul era mai lungă

decît cea de jos, întinsă pe ocean, așa cum sînt alcătuite fălcile rechinului, vietatea cea mai necruțătoare dintre vietățile de carnaj. Corabia începu să se legene, fără nici o pricină, aplecîndu-și catargele spre hăul cășcat în bordul său, atrasă poate de răsuflarea gurii de monstru care voia s-o absoarbă, s-o înghită și s-o mistuiască, înfometat.

Ajungînd deasupra, norii de pe cer șovăiră, cît să clipești o dată, cu pleoapa de gheață peste ochiul bolnav, apoi se prăbușiră — falca neagră se închise ridicînd din apă trombe împletite în țesături haotice de spumă, într-o mușcătură de la cer la ocean. Dar mușcătura pornise o clipă prea devreme în lăcomia sa, înghițise văzduhul, nu apucase să înhațe și corabia răzleață, pierdută pe apele vinete care se frămîntau.

In bordul „Speranței" se ridica un zid negru, a cărui temelie părea să fie la cinci mii de metri sub apă, în fundurile oceanului — al cărui vîrf depășea cerul, ca să nu-l poată trece nimeni, nici pe sub temelie, nici pe deasupra.

Oamenii așteptau palizi, lîngă catarge, gata să mînuiască școtele. Anton Lupan strîngea cavilele cîrmei în mîini, și ceva părea gata să se frîngă, cîrma sau mîinile lui.

— Allah, Allah ! șopti Ismail, care pînă atunci continuase să îngîne, fără să-și fi dat seama, gazelul cunoscut.

Negrilă rămăsese agățat pe parapet, ca la început, și de acolo întorcea capul din cînd în cînd, privind întrebător, poate cu nerăbdare, poate neliniștit, la fiecare om din echipaj.

Nimeni nu vorbea, nu erau de dat porunci, nu era de făcut nimic decît de așteptat, dar prin scîndurile punții oamenii se simțeau legați de căpitan ca prin niște fire, ca prin niște nervi care aveau să le transmită hotărîrile lui.

Și iată că deodată văzură toți cum zidul negru, parcă surpat la temelii, prinse să se încline către sud, la început încet, șovăitor, apoi mai repede, peretele se curbă, se zvîrcoli, pînă ce, scurt, se răsturnă cu toată greutatea lui, înfigîndu-și stîlpii de smoală, frînți, în catargele „Speranței".

Corabia pîrîi adînc, pîrîi cu glasurile tuturor copacilor care erau durați în trupul ei, și se prăvăli pe bordul stîng, pînă ce apa trecu peste parapet.

Pe chipul căpitanului, împietrit, se ivi un zîmbet aspru care îi rupse obrazul în bucăți. Și așa, desfigurat, învrăjbit, Anton Lupan porunci, în timp ce punea cîrma la stînga, cu un gest brusc :

— Slăbește vela mare ! Intinde focul și trinca !

Corabia se ridică din valuri, încet, și șovăi cîteva clipe, cu velele fluturate haotic de vînt. Apoi velele se întinseră, se umflară ca și cînd ar fi fost de cauciuc și etrava se înfipse în apă, gemînd.

Era un geamăt adevărat, ca al unei ființe omenești, pe care toți îl auziră, ca și cînd ar fi fost geamătul lui.

In clipa aceea, din cabina lui Martin Stricland, unde pînă atunci domnise, ca în toate zilele, tăcere de mormînt, izbucni un răcnet nefiresc, răcnetul unui animal străpuns de cuțit. Dar oamenii de pe punte, care auzeau etrava gemînd, în timp ce uraganul urla peste capetele lor, rostogolindu-le în creștet apa cerului și a oceanului, ploaia și valurile împletite într-un singur torent, nu auziră răcnetul lui Martin Stricland.

*
* *

Nu mă pot lăuda că l-am cunoscut pe acest Martin Stricland ; scriu despre el, după cele ce mi-au povestit alții. Dar am cunoscut oameni care îi semănau, unii la păr, alții la ochi, la urechi, la mîini, la trup, la minte și la apucături. Luînd de la fiecare amănuntul potrivit, și toate acestea unindu-le cu cele ce mi s-au spus despre el, sînt încredințat, fără îngîmfare, că Martin Stricland înfățișat de mine aici seamănă ca două picături de whisky cu Martin Stricland cel adevărat.

Am cunoscut de pildă un om, altminteri destul de vrednic cînd se decidea să întreprindă ceva, care nu băuse apă decît în copilăria lui — și asta se întîmplase tare de mult, fiindcă la data pe care vreau s-o amintesc, omul avea

aproape cincizeci de ani. După spusele lui și ale altora, de patru decenii omul acesta nu bea decît vin; nici țuică, nici rachiu, ci vin. Dar dacă vinul îi lipsea, ceea ce se întîmpla destul de rar, era în stare, cînd îl răzbea setea, să bea o sticlă întreagă cu oțet, numai să nu vadă apa în ochi.

Și iată că odată, la o sindrofie, unde se adunase în jurul mesei lume felurită, domni și doamne, care de care mai cuviincioși, s-a întîmplat ca omul acela să ia din greșeală paharul unei vecine și să-l dea pe gît: un pahar întreg cu sirop de trandafir, exact în culoarea vinului, așa zis „rozé" pe care-l degustau ceilalți.

Eram acolo și am văzut, am auzit. Am văzut pe chipul omului nenorocos întîi nedumerirea, apoi stupoarea, apoi cea mai crîncenă groază care se poate vedea pe un chip omenesc. Iar după aceea, în timp ce omul sărea de pe scaun, crispat, cu ochii holbați, ținîndu-se cu amîndouă mîinile de gît, mi-a fost dat să aud cel mai înspăimîntător răcnet pe care-mi închipui că îl poate scoate gîtlejul unui semen de-al meu.

Mai departe n-are importanță să ne gîndim ce s-a întîmplat. Aș vrea doar să amintesc încă odată că omul acela nu mai băuse apă din copilăria lui — și că de atunci încoace nu mai cunoștea gustul altui lichid decît al vinului; orice i-ai fi dat în schimb, sirop, otravă sau apă de izvor, pentru el încercarea ar fi fost aceeași.

Ei bine, despre Martin Stricland se poate spune că nu băuse apă nici măcar în copilăria lui. Unii irlandezi, care se pot mîndri cu vigoarea și cu sănătatea lor, spun, cu o evidentă mîndrie, că au fost înțărcați cu whisky. S-ar putea să fie o glumă, s-ar putea să fie un adevăr. In cazul lui Martin Stricland, însă, fără să fie irlandez, căci nimeni n-ar fi putut spune ce naiba era el cu adevărat, e sigur că nursa căreia îi fusese încredințat amesteca în laptele din biberon mari cantități de alcool.

Părinții acestui personaj zănatic aveau pe vremea aceea o prăvălie cu băuturi, la Good Hope, pe fluviul Mackenzie, în Canada. Aici poposeau, primăvara, colectorii de blănuri, care se întorceau din nord, cu săniile trase de cîini. Unei

asemenea prăvălii, unde vînătorii pot găsi nu numai de mîncare și de băut, ci și adăpost cald, i se spune prin partea locului factorie, într-un chip cu totul impropriu.

Jim Norman, tatăl lui Martin Stricland, fusese în tinerețe crescător de cai; crescător e un fel de a vorbi, fiindcă de fapt Jim Norman, căruia i se spunea Old Jim, adică, într-o traducere foarte liberă, Taica Jim, nu creștea caii săi, ci pe ai altora, care dispăreau în chip ciudat de la stăpînii lor, fără să se mai întoarcă niciodată la ei.

Ajuns la treizeci de ani, omul hotărîse, la sfatul șerifului care altminteri îi era binevoitor, să se „retragă" și să-și caute o îndeletnicire mai statornică. Iată-l deci negustor, cu factoria și cu nevasta lui, ocupîndu-se de băuturi și de blănuri, în chipul cel mai cinstit.

Martin Stricland, care în copilărie se numise Clark, după numele de botez, și Norman după numele tatălui său, îl cunoscuse prea puțin pe acesta. Intr-adevăr, deși acum om așezat, Old Jim continua uneori să dispară de-acasă cu lunile, iar cînd se întorcea, pare-se își găsea îndeletniciri mai mult noaptea, căci îndeobște ziua dormea, înfundat în odaia de lîngă pod, cu ușa încuiată și cu oblonul închis.

Deci, dacă stăpînul lipsea atît de mult, cine s-ar fi putut ocupa de prăvălie, dacă nu nevasta lui? De aici se ivise nevoia ca odrasla familiei să fie încredințată, încă din scutece, unei femei din vecini, care pe cînd îi trăia bărbatul se ocupase de viței, dar niciodată de copii.

Această femeie, încă tînără, văduvă printr-un accident nefericit despre care nimeni nu vorbea decît după ce arunca priviri bănuitoare în jur, să n-audă iscoadele șerifului, avea ea însăși destule griji, ca să nu-i mai ardă de un copil străin. Cum însă era o femeie isteață, descoperi încă de la început, că un copil care doarme toată ziua, e ca și cînd n-ar fi. Ca urmare, chiar din prima zi, pregătind biberonul, amestecă în laptele pruncului un pahar întreg de whisky — și într-adevăr, odată sătul, micuțul închise ochii mulțumit și dormi buștean, de dimineață pînă la prînz, cînd nu se trezi decît pentru a pretinde un nou biberon plin.

Astfel, o lună de zile pruncul o duse într-un somn, iar isteaţa nursă îşi putu vedea fără grijă de nevoile ei. Pînă într-o bună zi, cînd, întorcîndu-se la copil, nu mai tîrziu decît s-ar fi cuvenit, îl găsi pe acesta orăcăind ca un broscoi, cu mîinile după biberonul vrăjit. Cu isteţimea ei de care am amintit, femeia îşi dădu seama că pruncul crescuse şi raţia nu îi mai era de ajuns. Cum însă nu putea mări biberonul, socoti mai uşor să mărească procentul de whisky.

De atunci trecuseră ani, pruncul devenise copil, apoi flăcăiandru, apoi om în toată firea, îl prădase pe taică-su şi numai printr-o minune se oprise la timp ca să nu-i bage cuţitul în piept, fugise în nord şi se îndeletnicise cu blănurile, se întorsese pe malurile Mackenzie-ului la cai (ereditatea, de!), colindase pămîntul, măcar în lung, dacă nu şi în lat, din Alaska pînă la Capetwon — dar de whisky nu se mai putuse despărţi.

Totuşi, nu se putea spune despre Martin Stricland că era un beţiv, şi mai ales un beţiv înrăit. El nu făcea decît să-i dea corpului băutură cuvenită cu care se obişnuise de mic. În afară de whisky nu cunoştea existenţa şi gustul nici unui alt lichid. O singură dată, foarte de mult, cînd făcuse prima oară cunoştinţă cu periuţa de dinţi, încercase să-şi clătească gura cu apă de rînd; rezultatul fiind înspăimîntător, de atunci nu mai folosea nici în acest scop decît tot whisky-ul.

Iarăşi, trebuie recunoscut, că nu bea pentru a se desfăta, ci pentru a satisface nevoile organismului, că nu înghiţea nici un pahar peste ceea ce-i era necesar şi că nu punea în felul cum înghiţea acest lichid nici un fel de patimă, la fel cum băutorii de apă, oricît de însetaţi ar fi, beau paharul cu plăcere, dar nu pătimaş.

Dimineaţa, de pildă, oamenii obişnuiţi beau ceai, lapte, cafea, în sfîrşit, un lichid. Martin Stricland bea whisky — alt lichid. La prînz, unii beau o ţuică, apoi un pahar de vin; cei cumpătaţi beau apă; Martin Stricland bea whisky: lichid! Cunosc oameni pentru care, după amiază, cînd se trezesc din somn, nu există desfătare mai mare decît să înghită o linguriţă de dulceaţă şi apoi să bea un pahar cu apă rece, aburit: lichid. Martin Stricland bea whisky, dimineaţa, la prînz, la cină şi între timp — ce s-o mai lungim?!

Raţia lui pe zi putea fi de la o sticlă pînă la trei... O singură dată, în timpul armatanului, cînd echipajul „Speranţei“ golise un butoi cu apă — n-am uitat ce zăduf! — Ismail îşi amintea că pasagerul pezevenghi băuse cinci sticle într-o zi; o dovadă mai mult că nu era vorba de un viciu, ci de nevoile organismului. Da, fusese mare zăduf!

La 16 septembrie, ziua uraganului, am spus, era iarăşi zăduf; ne apropiam de ecuator! Pe deasupra, cît bătuse armatanul fierbinte şi secetos, pereţii cabinei se încinseseră atît de tare, încît mai dogoreau şi-acum. Dacă ne mai gîndim că în afară de toate acestea, spiraiurile şi uşa cabinei erau închise, nu-i greu să ne închipuim, ce se petrecea cu Martin Stricland, înfundat sub puntea încinsă de soarele ecuatorului.

Pînă la prînz el golise, pe negîndite, cele trei sticle aduse de Ismail dimineaţa — şi acum consuma din al doilea transport. Stătea întins în pat, cu ghetele în picioare dar cu bumbii lor descheiaţi, cu cămaşa desfăcută la piept, lac de năduşeală, gîfîind, nici treaz, nici dormitînd, cu capul nici teafăr, nici îmbătat — suferind de sete cumplit.

Aşa, fără să-şi dea seama cînd, goli a patra sticlă şi-o destupă pe a cincea, exact în clipa cînd o perdea neagră cădea peste spirai, cufundînd cabina în întunericul cel mai adînc. Să fi venit noaptea aşa de curînd? De cînd începuse călătoria, Martin Stricland nu se folosea nici de calendar, nici de ceas. O vagă măsurătoare a timpului ar fi putut să fie sticlele goale de la căpătîi, dar, de cînd cu zăpuşeala, acest etalon nu mai putea fi luat în consideraţie nici măcar aproximativ.

Martin Stricland îşi umplu paharul şi-l duse la gură, cumpănit. Nu, nu era un pătimaş, căci niciodată nu dădea paharul pe gît, lacom ca beţivii înveteraţi, ci, dimpotrivă, îl sorbea încetişor, pic cu pic, dîndu-i prilejul să se risipească volatilizat în tot organismul.

Dar, în clipa cînd făcea gestul pomenit mai sus, corabia se smuci năprasnic, se culcă adînc pe un bord, pîrîind, omul se pomeni trîntit pe spate în fundul patului — și băutura din pahar i se duse pe gît.

Lichidul căzu în stomacul lui Martin Stricland și după o clipă explodă, mai cumplit decît un butoi cu trotil. Spun după o clipă, fiindcă la început Martin Stricland rămăsese țeapăn și confuz, crispat, cu ochii sticloși, simțind că va urma o explozie și neștiind de unde și cum. Apoi deodată corpul lui fu proiectat în sus ca un arc destins, și el se pomeni în picioare, în mijlocul cabinei, scoțînd un răcnet cumplit.

Există în conștiința omului două concepții antipodale, a binelui și a răului, care au stat la baza unor religii vechi, a unor filozofii — și care constituie, din toate începuturile, mica filozofie de fiecare zi a fiecăruia dintre noi.

Pentru Martin Stricland, binele era whisky-ul, iar răul, apa. El nu cunoștea gustul acestui lichid nevinovat, dar tot ce nu era whisky, adică tot ce era rău, nu putea fi decît apă.

Așa că, după primul șoc, care fusese năprasnic, se apucă de pîntece, se cocoșă și începu să răcnească, în convulsiuni:

— Apă! Apă! M-ați otrăvit!...

În acel moment „Speranța" primise dezlănțuirea uraganului din tribord și se rostogolea pe valuri spre sud-vest, pe vechiul ei drum, cu etrava gemînd, cu chila pîrîind, cu catargele arcuite ca niște plopi plăpînzi bătuți de vînt, cu sarturile șuierînd, în vreme ce, sub bezna care acoperise oceanul, rafalele de ploaie, amestecate cu pachete uriașe de apă purtate pe sus, se rostogoleau peste bord, ca un șir de tăvăluge ude care voiau să lichefieze totul în jur, lemnul, fierul, pînza, să nu mai rămînă pe lume decît un singur element. Oamenii nu se mai vedeau între ei decît la răstimpuri, ca niște umbre scărmănate de vînt, ca niște caiere negre din care uraganul smulgea smocuri mari, cu năduf.

Negrilă alerga printre ei, lătrînd năuc, înmuiat de apă ca o piele pusă la argăsit, alunecînd dintr-un bord în altul,

zgîriind puntea cu ghearele, bușindu-se în parapet, apucîndu-se cu colții de școte, de cabluri, de parîme, izbutind să înfrunte năprasnicele vîrtejuri de apă care se năpusteau de sus.

Anton Lupan ținea cîrma cu mîinile, cu umărul, cu pieptul, făcut una cu ea — și măsura, lucid, puterea fiecărui val, după izbitura pe care o primea în trup.

— Cel puțin așa ne spală de nisip! strigă cineva, poate Haralamb, poate Gherasim, una din umbrele jumulite care se vedeau lîngă catarg.

Îndată însă o trîmbă de apă îl acoperi și omul căzu în brînci peste bocaport, înjurînd cumplit.

În clipa aceea Martin Stricland năvăli pe punte, urlînd:

— Apă, apă! Blestem!

— Ce s-a întîmplat, domnule? strigă Anton Lupan, în timp ce se lupta din răsputeri cu un val care smucea cîrma să i-o smulgă din mîini.

— Apă! gîfîi pasagerul, înecîndu-se.

Căci dacă jos băuse un pahar, aici, îndată ce scosese capul pe punte, primise în creștet un butoi întreg.

— Apă? Unde? întrebă căpitanul, neliniștit. Gherasime! Hei, un om, să vină aici!

Cîrmaciul se apropie, împleticindu-se, ținîndu-se cu amîndouă mîinile de parapet.

— Eu sînt, Gherasim! strigă el în urechea căpitanului. M-ai chemat, domnule?

— Da, du-te jos și vezi ce s-a întîmplat, intră apă pe undeva? Pune oamenii să pompeze și caută spărtura. Haide, repede, nu pierde nici un minut!

Gherasim dădu să coboare în cabină, apoi șovăi și — înainte de a pune piciorul pe scară, își făcu mîinile pîlnie la gură ca să strige, încercînd să biruie mugetele oceanului:

— Heei!... Care sînteți acolo?... Haralamb!... Ismail! Să treacă cineva la pompă! Heei!... La pompă! S-a auzit?

— Auzeam! Pompam! răspunse, ca de pe altă lume, glasul lui Ismail.

Cîrmaciul coborî în cabină, așteptîndu-se să audă plescăituri, bîjbîi mirat pe masă pînă găsi un chibrit, scăpără și văzu că nu pătrunsese apă pe nicăieri.

În acest timp, Martin Stricland se tîra pe punte, răcnind, vărsîndu-și furia în vînt:

— Cine mi-a pus apă? Cine m-a otrăvit? Blestem asupra nemernicului!

Lumea văzută de el fiind poate o lume în legănare, balansul bezmetic al corăbiei nu-l înspăimînta, însă apa care-i pătrunsese pînă la piele, îi udase părul, îi intra în ochi, în urechi, între dinți — îl făcea nebun.

— Cine mi-a pus apă, să-l strîng de gît! Luați apa de pe mine, blestemaților! Nu vreau apă la bord!

Unii nici măcar nu auzeau strigătele lui, iar cei care-l auzeau nu-i înțelegeau graiul și își vedeau înfrigurați de treburile lor. Nu înțelegea nimic nici chiar Ismail, cu toate că lui ceva ar fi putut să-i dea prin cap; dar el se înverșuna să mînuiască pompa, cum îi poruncise Gherasim, deși pistonul mergea în gol, nescoțînd mai multă apă decît să umple un ibric.

Martin Stricland mai merse cîțiva pași, pînă ce se prăbuși peste unul din cele patru butoaie cu apă legate pe punte, lîngă parapet. Călătorise adesea pe corăbii, văzuse asemenea butoaie, știa ce se ține în ele.

— Apă! strigă, scuturîndu-se scîrbit, ca și cînd s-ar fi atins de trupul unui lepros.

Și începu să lovească furios cu piciorul în cep, pînă ce acesta se rupse, lăsînd să țîșnească apa, șuvoi. Martin Stricland se trase înapoi, îngrozit, și dădu cu ochii de alt butoi.

— Toată apa peste bord! răcni, apucîndu-se să lovească în cep.

În mugetele uraganului, nimeni nu ținea seama de strigătele lui — și el luă așa, toate patru butoaiele pe rînd, chiar și pe cel care se golise de mult.

— Nu-i nici un pic de apă, domnule! vesti Gherasim, ieșind din cabină și apropiindu-se de urechea căpitanului.

— Dar ce-o fi fost cu nebunul ăsta, de răcnea așa speriat?

— O fi avînd năluciri; ce, te miră, după cîte sticle a băut?

— Atunci ai grijă de el și du-l jos, să nu-l arunce vreun val peste parapet.

Gherasim se îndepărtă, împleticindu-se, și dădu peste Ismail, care mînuia pompa de zor.

— Ce faci aici, prostănacule?

— Pompam!...

— Lasă dracului pompa și hai să-l ducem jos pe nebun!

În răstimpul cît se petrecură cele descrise mai sus, barometrul coborîse pînă la limită — și dacă ar mai fi avut unde, poate ar mai fi coborît. În aceste clipe nimeni nu mai știa dacă „Speranța" înaintează sau stă pe loc — totul se petrecea în afara unei legi la care să te raportezi, adică în haos. Uraganul se năpustea în pînze, pînzele smuceau catargele, acestea vibrau, arcuite, întinzînd sarturile, iar sarturile, zbîrnîindu-și acordurile bizare, într-o armonie de infern, făceau să tremure puntea. Astfel, forțele dezlănțuite își încheiau ciclul care trebuia să împingă corabia înainte — și ea poate că înainta, dar asta nu știa nimeni, de vreme ce pe apa răscolită și pe cerul acoperit de nori, nu rămînea nici un reper.

Anton Lupan, la cîrmă, se întreba cît vor mai ține catargele și cînd se vor prăbuși oamenii săi. Auzea catargele trosnind și își vedea oamenii pe punte, mișcîndu-se jumuliți de vînt, dar nu-și mai dădea seama dacă erau ei, cei vii, sau umbrele lor, venite să țină locul echipajului pierit. Clipe în șir uita prezentul și naviga în trecut, printre valuri de amintiri, uneori încruntat, alteori zîmbind...

Era miezul nopții, după cronometrul de la bord, dar pentru echipaj ar fi putut fi șase seara, sau două, sau patru înspre zori, cînd o rafală se înșurubă ca un burghiu în vela mare și-o făcu să plesnească la mijloc. Marginile rupturii începură să se zbată și înainte ca vreun om să poată slăbi școta, vela se sfîșie de sus pînă jos. Uraganul se năpusti învingător prin această poartă, smulgînd bucăți de pînză și ducîndu-le în hău.

— Gherasime! răcni Anton Lupan, scos atît de brutal din gîndurile lui. Vela mare jos!

Dar înainte de a-i auzi porunca, echipajul se repezise la fungi. Ghiul se smucea în şcotă şi în suport, gata să le rupă şi să sară peste parapet.

Vela mare, făcută din pînză de in, avea o suprafaţă de o sută treizeci de metri pătraţi şi cîntărea o sută de kilograme, cînd inul era uscat. Acum, dacă adăugai încă vreo douăzeci, greutatea apei înbibată în ţesătură, şi încă o dată pe-atît greutatea picului, înţelegi uşor ce înseamnă s-o smulgi din gheara uraganului; pentru asta este de ajuns să te gîndeşti cum ţi se smuceşte în mînă sub bătaia unui vînt mai tăricel o umbrelă care măsoară numai un metru pătrat.

Cu mîinile însîngerate de parîmele ude, aruncaţi de valuri dintr-un bord în altul, biciuiţi de ploaie, doborîţi de vînt, oamenilor le trebui o oră pînă să coboare pînza, s-o desfacă de pe ghiu şi s-o strîngă balot.

Iar valurile începeau să crească abia acum; uraganul poate izbucni uneori cu toate forţele de la început; oceanului însă îi trebuie timp ca să fie răscolit pînă în adînc.

Căpitanul socoti că era peste putinţă să ridice altă pînză pe arborele mare, dar aşa, cu pupa uşurată, prova căta să se rotească, lăsîndu-se sub vînt şi numai din cîrmă nu se mai putea ţine vechiul drum. După ce se mai luptă un timp cu furtuna, încăpăţînîndu-se să-i ţină piept, Anton Lupan slăbi cîrma, lăsînd prova să se îndrepte două carturi spre sud. Aşa, vîntul bătea dinapoia traversului, iar valurile loveau bordajul pieziş şi, după ce se frîngeau cu lovituri năprasnice, îl spălau apăsat, în lung, frecîndu-se de el ca şi cînd l-ar fi răzuit.

Lupta aceasta dură toată noaptea, timp în care nimeni nu avu răgaz să simtă că-i ud, istovit şi flămînd. În zori, ploaia conteni şi cu toate că norii continuau să se rostogolească jos, numai cu o palmă deasupra catargelor, cenuşii şi grei ca de plumb, faţa oceanului se lumină, dezvăluind o imagine de apocalips. Ochii împăienjeniţi îl priveau fără să-i mai perceapă relieful, trupul istovit nu mai simţea legănarea chinuitoare a corăbiei, urechile nu mai auzeau mugetul uraganului, nu auzeau şuieratul cu care vîntul secera crestele valurilor şi le arunca în snopi peste

parapet, ca în gura unei maşini de treierat. Era un început de linişte, de nepăsare, după care, poate, oamenii aveau să se prăbuşească, sfîrşiţi.

— Ne-a cam udat, Gherasime! strigă Anton Lupan, văzîndu-şi cîrmaciul tremurînd, zgribulit.

— De, domnule, se-ntîmplă! Dar ţine seama că n-am luat nici un val peste bord. Ne-a udat numai ploaia şi apa adusă de vînt.

— Acum e totuna! Trimite oamenii să se odihnească pe rînd.

— Atunci du-te de te odihneşte şi dumneata, că stau eu la cîrmă.

— Nu; mai tîrziu. Pune-l pe Ismail să se îngrijească de o fiertură caldă — şi pe urmă vino să mă schimbi.

Spre amiază, furia uraganului dădu înapoi puţin şi se statornici aşa, încă năprasnică, însă acum echipajului i se părea că poate domni, faţă de ceea ce fusese la început. „Speranţa" îşi continua mersul, sud două carturi spre vest, îndepărtîndu-se de drumul vapoarelor, numai cu focul de furtună, cu trinca şi cu vela mică, ceea ce, unui marinar care ar fi privit-o de departe, ar fi putut să i se pară bizar. Dar căpitanul constatase că sub velatura aceasta corabia izbutea să ţină, în chip mulţumitor, un drum apropiat de acel dorit de el.

Seara acul barometrului încercă să se ridice cîteva linii, dar peste noapte coborî la loc şi în ziua următoare furia uraganului crescu din nou. Oamenii care apucaseră să se odihnească, să-şi usuce hainele, să bea cîte un ceai fierbinte, păreau mai împăcaţi cu soarta lor. Ba Ismail, în unele clipe, încerca să îngîne iarăşi vechiul lui gazel.

Încă o noapte se scurse şi încă o dimineaţă veni, în care timp, dacă oamenii se mai odihniseră, uraganul continuase să sufle mereu, plin de furie, şi corabia se luptase cu valurile, gemînd necontenit.

În lumina tulbure care prevestea ziua, Gherasim se apropie de cîrmă, să-l schimbe pe căpitan.

— Bună dimineaţa, domnule! A mers greu?

— Nu, Gherasime; m-am deprins.

Cei doi oameni rămaseră un timp alături, cu hainele smulse de vînt.

Deşi îşi dădea seama că dacă mai zăbovea puţin ar fi picat din picioare de somn, lui Anton Lupan nu-i venea să lase cavilele din mîini. Niciodată în viaţă nu visase mai viu, mai adînc, mai cuprinzător, decît stînd la cîrmă în aceste zile de uragan. Pe chipul lui palid, istovit, cu ochii încercănaţi, cu obrazul ţepos, se ivi un zîmbet cald, cuprinzînd poate în el toată lumina soarelui ascuns de atîta timp. Gherasim îl văzu şi îi dădu cu cotul, într-un gest familiar pe care, cu tot prieteşugul ce i se arăta, nu şi-l îngăduise niciodată faţă de căpitanul lui.

— O iubeşti, domnule!

Anton Lupan tresări, se făcu roşu, apoi întrebă, adunîndu-şi anevoie gîndurile:

— Pe cine?

Cîrmaciul îl privi mirat:

— Corabia! Pe cine doar?!

Gîndurile căpitanului se întoarseră, de departe, peste apa albastră a Mediteranei, peste oceanul frămîntat — şi el scutură din cap, strîngînd mai tare cîrma:

— O iubesc! Dar merită, nu-i aşa, Gherasime!?

Şi după ce spuse aceste vorbe (despre corabie, vezi bine!) se întrebă tainic dacă, fără să ştie, gîndul nu continua să-i fie altundeva, departe, peste Mediterană.

Spre sud, norii păreau că se sparg, fiindcă în unele clipe, de pe creasta unui val se vedea cîte o fereastră de lumină mai clară, care ar fi putut să fie cerul, cerul cel adevărat. Barometrul se ridica din nou, de data asta mai puţin şovăitor; totuşi, în chip neaşteptat, furia uraganului creştea. Părea că abia acum oceanul începe să-şi arate ce forţe pregătise în taină pentru acest atac. Sarturile erau atît de întinse încît nu mai zbîrnîiau, dar dacă le atingeai cu mîna, le simţeai vibraţia descărcîndu-se în braţe, în trup, ca un şoc electric fierbinte, aproape carbonizant.

Pe la ceasurile zece, Gherasim văzu că vela mică începea să se destrame la cusături; pînă să poată da vreo poruncă, pînza se sfîşie, în mai multe locuri deodată, şi pe catarg nu mai rămaseră decît zdrenţe smucite de vînt. „Speranţa" naviga acum cu focul şi cu trinca — şi prova ei se abătu încă un cart spre sud.

Echipajul vedea că uraganul nu conteneşte şi începea să-şi piardă încrederea că vreodată va conteni. Toţi erau încruntaţi, palizi, cu obrazul ţepos, cu ochii înfundaţi în cap, istoviţi şi descurajaţi. Nu se mai auzea nici o glumă, nici o vorbă, ci din cînd în cînd cîte un strigăt răstit. Cînd se loveau unul de altul pe punte, în smucitura unui val mai năprasnic, se îmbrînceau privindu-se duşmănos.

Dar încercările lor nu ajunseseră pînă la cap; trebuiau să plătească din greu oceanului, pentru viitoarele zile liniştite, dacă ele aveau să mai vină cîndva.

La ora douăsprezece, după ce încercase zadarnic să închidă ochii să se odihnească un ceas, Anton Lupan simţi că balansul corăbiei luase un ritm ameninţător; pereţii cabinei trosneau, gata să sară din cuie, panourile clempăneau pe jos, smulse de la locurile lor. După ce privi sceptic barometrul, al cărui ac continua să urce mereu, înşelător, căpitanul ieşi pe punte, tocmai în clipa cînd, deasupra capului, soarele străpungea norii destrămaţi şi răspîndea o lumină tulbure pe faţa oceanului.

— S-a rupt vela mică, domnule! zise cîrmaciul.

— Văd, Gherasime!

— N-am îndrăznit să ridic altă velă.

— Bine! Uraganul n-o să mai ţină multă vreme.

— Măcar de-ar da Dumnezeu!

Gherasim luă mîna de pe cîrmă şi dădu să se închine; dar după ce făcu prima mişcare, mîna îi rămase ţeapănă, cu cele trei degete împreunate pe frunte.

— Ia uite, domnule! strigă speriat.

In dreapta, înapoia traversului, departe, peste valurile care se învălmăşeau nebuneşte, se vedea rostogolindu-se şi apropiindu-se pe îndelete, aproape cu lene, un munte negru de apă care înghiţea jumătate din înălţimea cerului. Venea domol, fără grabă, strivind valurile celelalte şi în faţa lui oceanul haotic părea blajin şi neted ca o cîmpie.

— Toată lumea sub punte! Intraţi în cabină şi închideţi tambuchiul în urmă! Repede, sub punte toată lumea! strigă căpitanul.

Oamenii văzuseră muntele de apă și-l priveau împietriți, cu mîinile încleștate pe balustrada parapetului, fără să poată face o mișcare.

Căpitanul nu mai avu vreme să strige a doua oară; înșfăcă o parîmă de jos, și-o răsuci pe mijloc, apoi o legă strîns de habitaclul busolei și puse mîna pe cîrmă.

— Hai, Gherasime, du-te! O să mături tot de pe punte.

Cîrmaciul clătină din cap:

— Nu cred, domnule! Corabia asta n-a luat niciodată un val pe deasupra.

— Dar ăsta nu-i val, e un munte! Înțelege odată și du-te!

Nu este corăbier care să fi înfruntat un uragan în Atlantic fără să întîlnească, îndeobște spre sfîrșitul furtunii, acest val de proporții înspăimîntătoare, această cumplită răbufnire finală a oceanului. În fața lui, orice corabie îngenunchează învinsă — și corăbierului, ca să se salveze, nu-i mai rămîne decît, dacă are timp, să se refugieze sub punte, închizînd totul în urmă, sau dacă nu să se cațere în vîrful catargului, nădăjduind că valul nu va ajunge pînă acolo, să-l smulgă.

În clipa cînd această uriașă masă de apă se prăvălește pe punte, dacă e destul de zdravănă ca să nu se prefacă în fărîme, corabia se scufundă pîrîind din toate încheieturile, apoi, după ce furia apei s-a dus mai departe, iese încet deasupra, împleticindu-se ca o vită cu șalele frînte, în involburarea de spumă. Așa povestesc corăbierii. Dar cîți oare sînt cei ce pot să povestească, pe lîngă ceilalți care nu se mai întorc niciodată?

Anton Lupan privi iarăși în urmă.

— Fugi, Gherasime! Feriți-vă! Hei, toată lumea...

Gherasim rămase nemișcat lîngă cîrmă. Mihu, mînat de instinct, fiindcă altfel nu-l învățase nimeni, sări pe parapet, ținîndu-se cu amîndouă mîinile de sarturi, puse piciorul pe grijele, ca să se cațăre în vîrful catargului — cînd îl văzu jos pe Negrilă, urmărindu-l cu o privire plină de nedumerire și dojană; atunci musul sări înapoi, cuprinse grumazul cîinelui cu un braț, cu brațul celălalt cuprinse catargul — și rămase așa, încremenit, așteptînd sfîrșitul, cu bravură.

Orice val, în clipa cînd se naște, are înfățișarea unei cute de apă, mici, netrebnice, neputincioase. El se mișcă sub puterea vîntului și dacă nu piere, înghițit de alte valuri, își înalță coama, tot mai cutezătoare. La început cele două povîrnișuri ale lui au înclinări egale. Dar creasta, înălțată în bătaia vîntului, merge mai repede decît baza, care se luptă cu inerția apei și cu celelalte valuri — și astfel povîrnișul din față își mărește înclinarea. Iar valul merge înainte, mînat de furtună, cuprinde tot mai multă apă, înghite alte valuri, scurmă adîncimile oceanului, se umflă, nesățios și năprasnic, și cu cît se ridică mai sus, cu atît vîntul îl prinde mai vîrtos, mărindu-i mugetul și goana. Așa, pînă în clipa cînd el capătă înfățișarea unui perete, unei stînci retezate care se mișcă de cutremur. În clipa următoare zidul se frînge și muntele de apă se prăvălește, întrecînd vuietul oricărui tunet.

Valul năprasnic ajunse în pupa „Speranței" cu o frîntură de clipă înainte de a se rupe. El păru că se oprește, de două ori mai înalt decît catargele, privind cu dispreț coaja de nucă de sub picioarele sale. Pupa corăbiei se ridică în aer, catargele se înclinară pînă ce se sprijiniră pe orizontul tulbure, iar bompresul se înfipse vertical în volbura rămasă în urmă.

— Ține-te, Gherasime! mai apucă Anton Lupan să strige.

Apoi se pomeni aruncat peste habitaclul busolei și rămase agățat în parîmă. Ceilalți oameni de pe punte alunecară, nu, nu alunecară, *căzură*, fiindcă în timpul acestui salt nu mai avură nici o atingere cu puntea verticală, căzură în prova, unde se proptiră, unii în parapet, alții în ancore, alții în gura tambuchiului. Mihu îl scăpă pe Negrilă din brațe și rămase călare pe catarg, privind în jos, spre prova, ca într-un fund de prăpastie; văzu cîinele căzînd prin aer și oprindu-se în spinarea unuia din oameni.

Asemenea momente se măsoară cu frînturile de secundă; acesta ținu mult, mai multe clipe, în care fiecare își dădu seama, că zboară, cu pupa în aer, cu puntea verticală. Anton Lupan îl văzu limpede pe Gherasim, *stînd*, stînd cum se stă pe o dușumea dreaptă, pe ușa tambuchiului, la doi pași mai jos de cîrmă. Pe urmă văzu catargele brăzdînd

norii, trecînd fulgerător prin fața soarelui și înțelese că, ajunsă în vîrful valului, corabia își relua poziția orizontală.

Ceea ce urmă nu mai putu să urmărească, fiindcă se petrecu repede, într-o cîtime de timp care nu se lasă măsurată. Simți numai izbitura vîntului, sus, la creastă, și-apoi totul se înecă în spumă. Valul se prăvăli înainte, se sparse umplînd fața oceanului de muget, iar „Speranța" căzu în abisul care i se deschidea sub chilă.

Cînd oamenii se dezmeticiră, simțiră puntea la locul ei, sub picioare; de sus cădeau vîrtejuri de spumă, ca o ninsoare grea, cu fulgii cît pumnul.

Fusese într-adevăr valul care prevestea sfîrșitul furtunii; în urma lui valurile celelalte păreau blajine, spălau obosite bordajul goeletei, parcă mirate că ea le mai ține drumul.

— Ce-a fost asta, domnule? întrebă Gherasim, sfîrșind abia acum să se închine.

Căpitanul răsuflă adînc și își desfăcu legăturile.

— Valul de vreme bună! răspunse, punînd mîna pe cîrmă.

Și totuși, vîntul sufla încă, șuierînd pe punte, iar valurile, din nouă unul tot mai zgîlțîia corabia, făcînd-o să geamă și să pîrîie. Bompresul se hîțîna în prova, și straiul care pornea din vîrful lui, slăbit, lăsa arborele mic să se smucească, izbindu-se în etambreu, gata să se frîngă.

— E ruptă subarba! vesti Mihu, apropiindu-se fuga.

Era de mirare că se rupsese numai atîta. Coborîră repede focul și schimbară drumul spre sud-vest, rămînînd numai cu trinca, tocmai acum la spartul tîrgului. Dar dacă nu se despovăra catargul fără întîrziere n-ar fi fost de mirare ca la sfîrșit, cînd își dădea duhul, uraganul încă primejdios, să facă mai mult decît putuse cînd sufla în toată dezlănțuirea.

Haralamb, legat cu parîme, își dădu drumul în jos, pînă ce găsi capetele lanțului și așa, spînzurat deasupra apei, cu bompresul în creștet, se chinui timp de două ore să le lege cu o cheie de împreunare. In tangajul corăbiei, parcă mai mare acum, cînd primeau valurile din pupa, nu o dată i se întîmplă să se scufunde, cu bompres cu tot, în apă, și

să rămînă așa mai multe clipe, spre spaima celor de sus care nu știau dacă nu se îneacă.

Cădea amurgul cînd treaba fu sfîrșită. Straiul slăbit era întins la loc și putură ridica iar focul. Cum își vedea oamenii trudiți, uzi, flămînzi, fără pic de vlagă, și cum vîntul sufla încă puternic, căpitanul hotărî ca în noaptea asta să continue drumul așa, cu focul și cu trinca, și abia a doua zi să ridice celelalte pînze.

— Acu' ai putea să-mi faci un ceai, Ismaile; un ceai cu rom în cana aia mare! zise Haralamb, scuturîndu-se de apă ca un cîine ieșit din gîrlă.

Bucătarul, care uitase cu desăvîrșire că ghiaurul cu ochi verzi ridicase odată iașmacul de pe fața Laleliei, îl bătu voios pe umăr:

— Dam, dam ceai cald și rom; tu băiat bun, Haralambie!

Cerul spre apus se limpezise și soarele înfrîngea norii. Anton Lupan îl luă pe Mihu să facă punctul împreună. Musul coborî în cabină, aduse sextantul și se urcă deasupra tambuchiului, luptîndu-se cu balansul corabiei și cu balansul cizmelor.

— Bre, Ieremia, aduceam apă fuga! strigă Ismail, scoțînd capul pe gura tambuchiului.

Ieremia coborî scările, luă găleata și se duse la butoiul de lîngă bucătărie.

— Mă, turcule, — bombăni după o clipă, — ai lăsat cepul afară și s-a dus dracului toată apa. Ți-e gîndul la neveste, fir-ai al naibii!

Ismail protestă, cu indignare:

— Nu lasam. Punem cep bine...

Nu-și sfîrși vorba că glasul lui Ieremia se auzi iar, de data asta mai puțin nepăsător decît prima oară:

— Mă, care-ați fost orbi și-ați rupt cepurile? Vreți să răbdăm de sete în mijlocul oceanului?

Iar o clipă mai tîrziu izbucni cu spaimă, chemînd pe toată lumea:

— Fraților, nenorocire! Nu mai avem apă! Butoaiele sînt goale, toate, aracan de mine!

Deznădejdea flutura din aripi printre pînze, întunecînd soarele care vestise solemn sfîrșitul furtunii...

Plînsul plutașului

Intreg echipajul „Speranței" stătea încremenit pe punte, privind cu ochii morți și cu gura mută butoaiele goale. Nimeni nu-și dădea seama ce se întîmplase, dar puteai să-ți închipui că, în hora bezmetică stîrnită de uragan, cînd nici unul nu mai fusese stăpîn pe mișcările lui, cînd balansul corăbiei îi aruncase dintr-un bord în altul, lovindu-i de catarge, de ghiuri, de parapet, de butoaiele legate pe punte, cine mai știe care din ei se proptise cu piciorul, cu umărul, cu șalele în cepuri și le rupsese fără să le audă trosnind, fără să simtă apa de băut curgînd laolaltă cu cealaltă apă, venită de sus. Puteai oare ști care din ei era pricina acestei nenorociri? Și dacă l-ai fi știut, îl puteai oare învinui?

— Vedeți ce-a mai rămas de la cep în jos și adunați apa cu grijă! porunci căpitanul, silindu-se să-și ascundă îngrijorarea.

Ingrijorarea deocamdată, dar aproape de ea era deznădejdea cea care-și flutura aripile pe deasupra punții.

De la cep în jos ar mai fi putut să rămînă încă multă apă, dar, din nenorocire, în timpul balansului, o bună parte din ea țîșnise afară. Echipajul dezlegă butoaiele și, străduindu-se să nu mai piardă nici o picătură, adună în găleată tot ce mai rămăsese înăuntru. Așa izbutiră să strîngă abia vreo patruzeci de litri, cu care umplură un sfert din rezervorul aflat în bucătărie.

In acest timp căpitanul făcuse, cu aproximație, un calcul de longitudine și altul de latitudine, și constatase, cuprins de neliniște, că în timpul furtunii, cu toată silința de a merge către sud-vest, „Speranța" alunecase spre răsărit și ieșise cu peste cincizeci de mile din calea obișnuită a vapoarelor. In seara de 20 septembrie corabia se găsea la 4° latitudine nordică și cam la 23° longitudine vestică, cea mai neprielnică zonă pe care puteau s-o întîlnească. Instrucțiunile Nautice prevedeau pentru aceste locuri acalmii îndelungi, urmate de izbucniri neregulate ale vîntului. Se aflau în zona de ciocnire a celor două alizee, care încearcă să se domine unul pe altul, fără să izbutească, dînd naștere numai la perturbări sîcîitoare.

Din fericire, erau prevăzute totdeodată ploi zilnice, de obicei torențiale, care puteau să dea bogate provizii de apă. Dar prevederile Instrucțiunilor Nautice nu se împlinesc totdeauna, mai ales acelea de care ai nevoie!

Situația fiind îngrijorătoare, Anton Lupan își adună echipajul și îi vorbi astfel:

— Băieți, ne așteaptă o grea încercare! Avem patruzeci de litri de apă și drumul nostru s-ar putea să mai țină douăzeci de zile. Dacă va ploua sau dacă vom întîlni un vapor care să ne ajute, cu atît mai bine; noi însă nu trebuie să ne bizuim pe asta. Am trecut printr-o încercare puțin obișnuită; Gherasim și Ismail, care sînt marinari din copilărie, pot să vă spună că un asemenea uragan nu întîlnești în toate zilele, iar dacă îl întîlnești, nu totdeauna scapi teafăr. Corabia, o știți doară, nu ne-a făcut de rușine, iar voi v-ați purtat vitejește. Trebuie să arătați încă o dată bravura voastră, ca să scăpăm teferi și din noua încercare.

Căpitanul își privi oamenii, apoi adăugă, cu hotărîre:

— Nu vă ascund că s-ar putea să fie mult mai grea decît prima!

— Sîntem gata la orice, domnule! zise Ieremia.

— Bine! Va trebui să împărțim apa astfel, încît să ne țină douăzeci de zile. Vă spun iarăși, dacă va ploua sau dacă vom întîlni un vapor, cu atît mai bine. Pînă atunci însă, rația de apă a unui om va fi un pahar pe zi, drămuit cu strășnicie. Mai avem cincizeci de sticle de vin și cîteva

de rom, dar pe acestea din urmă n-are rost să le punem la socoteală. Cine vrea, poate să amestece apa cu vinul, pe care o să-l împărțim la fel, cu grijă. Pot să mă bizui pe tăria voastră, sau e mai bine să punem apa sub pază?

Oamenii se priviră cu nedumerire.

— Cum adică, domnule, — întrebă Ieremia, — să ne furăm unul altuia picătura de apă de la gură? Doar sîntem oameni!

— Bine! Însă cînd setea o începe să ne chinuiască, ispita o să fie mare, Ieremie!

— O să răbdăm cît om putea, și cînd n-o mai fi rost, o să venim să-ți spunem: păzește apa, că altfel...

Ceilalți începură să rîdă. În clipa aceea, încă nici unul nu putea să-și închipuie ce chinuri cumplite îi așteptau zilele viitoare.

Instrucțiunile Nautice prevedeau calm, apoi vînt neregulat și ploi torențiale. Dintre toate, cea mai binevenită, firește ar fi fost ploaia. Dar...

În prima zi, vîntul, care peste noapte mai bătuse pe urmele uraganului, se liniști, și pe la ceasurile zece începu să se simtă năduful. Oamenii își primiră rația de apă, și fiecare se așeză pe punte, nehotărît, întrebîndu-se: s-o bea acum, sau la prînz; s-o bea toată odată, sau s-o soarbă pe îndelete, în picături, ca să-și țină gîtlejul umezit cît mai multă vreme?

— Fie ce-o fi! zise Haralamb. Ce să mă chinuiesc atît?

Și răsturnă paharul pe gît.

Ismail îl privi mustrător:

— Alta nu dam!

— Nici n-am nevoie; ca să-ți spun drept, nu-mi era sete de loc. Am băut-o să scap de grijă.

Gherasim își deșertă paharul într-un bidonaș pe care îl agăță de catarg, la umbră, sub tenda întinsă pe punte. Văzînd așa, ceilalți făcură la fel, căci fiecare avea bidonașul lui. Dar Cristea Busuioc, după ce goli paharul încet, să nu piardă nici o picătură din lichidul prețios, îl umplu la loc, întîi pe un sfert, apoi încă o dată pe-atît și-l dădu pe gît, mulțumit că păstrase jumătate pentru mai tîrziu.

Deocamdată, tuturor, lupta cu setea li se părea un joc. Un pahar de apă? Dar înainte, cînd butoaiele erau pline și nimeni nu-i oprea să umble la cep oare cît beau pe zi?... Iată că nu-și puteau aminti de loc. Ce, un pahar să fie oare atît de puțin?

Îndată după prînz, cînd orice urmă de vînt pieri și oceanul începu să adoarmă, lăptos în lumina soarelui de la ecuator, fiecare începu să se uite la bidonaș cu jind.

— Bre Ismaile, — zise Haralamb, zîmbind strîmb, — să nu care cumva să te prind la robinet! Că dacă apa-i în grija ta, nu înseamnă să bei cît poftești!

Bucătarul se făcu roșu. Dar Haralamb nu voise să-l supere, ci vorbise așa, de necaz că își băuse toată apa la început, fără măcar să-i fi simțit gustul. Vru să mai zică o vorbă, apoi își simți gîtul cleios și tăcu, înghițind în sec.

Cu toată zăpușeala, după-amiaza trecu destul de ușor, iar la căderea serii, cînd cerul se răcori, oamenii păreau voioși și încrezători.

— Lasă, domnule, că o să treacă și asta. Crezusem că o să fie mai greu.

A doua zi, spre nord, nord-est, se zări o dîră de fum.

— Un vapor! strigă omul de veghe, trezit ca din somn.

Toată lumea se înghesui lîngă parapet. Anton Lupan se uită cu ocheanul.

— Da, e un vapor! Dacă ne vede, sîntem salvați. Să nu spunem că n-avem noroc!

Peste cîteva ceasuri, care trecură în zbucium, corpul vaporului ieși de sub orizont deslușindu-se limpede, deși foarte departe, în drum spre sud-vest.

— Trebuie să-i facem semne, zise căpitanul. Altfel n-o să ne vadă și o să-și cate de drum.

Gherasim luă o șipcă și îi legă la cap un șomoiog de cîlți pe care-l îmbibă cu smoală topită în petrol.

— Mihule, hai, că tu ești ăl mai sprinten, ia-l, urcă-te în vîrful catargului și dă-i foc.

Peste cîteva clipe, musul, agățat cu o mînă de măr, flutura cu mîna cealaltă torța aprinsă care scotea un fum negru și gros.

Intre timp, pe punte, oamenii ceilalți trăgeau salve cu puștile; căpitanul nădăjduia ca în liniștea oceanului impușcăturile să se audă pînă la orizont. Intr-adevăr, fie că le auzise, fie că văzuse fumul, peste vreo jumătate de ceas vaporul își schimbă drumul cu două-trei carturi, îndreptîndu-se spre locul unde se afla „Speranța" cu pînzele fără pic de vînt.

Echipajul începu să chiuie, voios:

— Vine, sîntem scăpați! Scăpați, fraților!

— Am să beau o vadră de apă, zise Haralamb. Hai, Ismaile, dă-mi o arvună, că mi-e sete rău.

— Nu dam! se împotrivi bucătarul, prevăzător. Pînă nu vedeam butoi plin, nu dam un strop!

Haralamb înghiți iarăși în sec, furios, dar nu mai stărui, ca să nu se arate prea pofticios în ochii celorlalți.

Vaporul salvator înainta greoi. Era o navă veche, odinioară cu trei catarge, căreia i se adăugaseră mașini. În locul catargului de la mijloc se ridica un coș înalt, care umplea cerul de fum. Cu ocheanul se vedea că purta pavilion nemțesc, dar abia după două ceasuri se apropie atît încît să i se poată citi numele, „Wotan", scris cu litere albe la prova. Ceva mai tîrziu vaporul se afla la cîteva sute de pași, frămîntînd apa cu zbaturile. Cei de pe puntea „Speranței" îl văzură pe căpitan, un om scund și gras, aplecat peste parapetul dunetei, cu megafonul la gură.

— Cine sînteți? Ce vreți?

Anton Lupan așteptă încă un timp, apoi în lipsa unui megafon, își făcu mîinile pîlnie la gură și strigă în limba lui Wotan:

— Goeleta „Speranța", de la Sulina, Romînia. Am pierdut întreaga provizie de apă. Puteți să ne dați un butoi, din provizia dumneavoastră?

Căpitanul vaporului se aplecă spre mașini, dădu o poruncă, parcă nemulțumit, și îndată zbaturile începură să se învîrtească mai lin. Cîteva minute mai tîrziu, cele două vase se aflau bord la bord, în mijlocul oceanului pustiu.

— Cine-i căpitanul? strigă omul gras de pe dunetă.

— Eu!

— Vino sus!

Un marinar aruncă o scară de frînghie peste bord și într-o clipă Anton Lupan se afla pe puntea lui „Wotan", neagră de fum. Totul era afumat aici, catargele, pînzele strînse pe ghiuri, cîrma, oamenii. Pe obrazul gras al căpitanului, sudoarea săpa dîre șerpuite, care adunau urmele de fum sub fălci, de unde alunecau îngroșate pe gît, sub tricoul înnegrit.

— Numele meu e Peter Schmidt, vorbi căpitanul, întinzîndu-i mîna lui Anton Lupan. De unde veniți?

— De la Gibraltar, în drum spre Pernambuco.

— Și cum ați plecat fără apă la un asemenea drum?

— Am avut o mie șase sute de litri, dar am înfruntat un uragan și nu știu cum, printr-un accident nefericit, cepurile butoaielor s-au rupt.

— Ciudat accident!...

Anton Lupan începu să rîdă:

— Domnule, probabil ești pățit rău, dacă te arăți atît de bănuitor!

Căpitanul vaporului îl privi, de sus pînă jos, apoi spuse, nu tocmai binevoitor:

— Bine, am să vă dau două sute de litri, deși...

In clipa aceea, ușa unei cabine de sub dunetă se deschise și un om cu înfățișarea de uriaș, cu obrazul mototolit de pernă și cu ochii umflați de somn se ivi pe punte, jos, ștergîndu-și cu dosul mînecii nădușeala de pe gît.

— Ce s-a întîmplat, Peter? întrebă arțăgos. De ce-ai oprit?

— E o goeletă romînească, răspunse căpitanul cu glasul unui subaltern. Au pierdut apa și ne roagă...

Omul de jos urcă scările pe dunetă și se opri în fața lui Anton Lupan, fără să-i întindă mîna, privindu-l dușmănos.

— Unde mergi? întrebă scurt, sfredelindu-l cu ochii.

— Am mai răspuns o dată căpitanului.

— El e căpitan, dar stăpînul aici sînt eu!

Anton Lupan se stăpîni:

— Deoarece soarta echipajului e în primejdie, sînt obligat să suport interogatoriul dumitale, domnule. Venim de

la Gibraltar şi mergem la Pernambuco, iar de acolo spre strîmtoarea lui Magellan.

Uriaşul îi aruncă o privire mustrătoare căpitanului său, ca şi cum i-ar fi spus: „Vezi, Peter, dacă nu deschizi ochii?" Apoi vorbi, cu un zîmbet dispreţuitor:

— După aur?

— Nu, domnule, sîntem marinari.

— Atunci ce căutaţi în Ţara de Foc?

— Vrem să explorăm ţinutul necunoscut dintre canalul Beagle şi Ocean...

— Vezi, Peter! zise uriaşul, mustrîndu-l pe căpitan, de data asta cu glas auzit.

Apoi se apropie de Anton Lupan, pînă ce îl atinse cu pieptul, silindu-l să se tragă o jumătate de pas înapoi.

— Şi ce vrei de la noi? Apă... Nu-ţi dau!

— Nu te pot sili, domnule; dar vreau să ştii că e în joc viaţa a şapte oameni.

Căpitanul vaporului stătea alături, cu umerii încovoiaţi, privind nevolnic în jos. Uriaşul rînji, îşi puse mîinile în şolduri şi privindu-l pe Anton Lupan printre pleoape, răspunse încet, scrîşnind:

— Cu atît mai bine! Să crăpaţi toţi aici! Nu-i nevoie să fim prea mulţi în Ţara de Foc!

— Domnule, te rog să mă crezi, dacă dumneata te duci acolo pentru aur, noi căutăm altceva. Am un prieten care a plecat înainte şi nu urmărim decît să străbatem un ţinut rămas necercetat pînă azi...

— Destul! Nu-ţi dau!

Căpitanul „Speranţei" îşi aminti deodată, cu spaimă, primejdia care pîndea echipajul său şi, călcîndu-şi pe inimă, vru să stăruie, să implore, să ceară mila — dar, înainte de a scoate un cuvînt, citi răspunsul în ochii cruzi ai omului din faţa sa.

— Peter, — porunci acesta, — dă-i drumul! Haide, domnule, coboară, n-avem timp de pierdut!

Anton Lupan coborî scara de frînghie, năuc, simţind că totul se clatină în jurul său. Era de neînchipuit: şapte oameni răbdau de sete în mijlocul oceanului, în primejdie de a pieri — şi alt om, care avea salvarea în mîinile lui, putînd s-o ofere fără nici o osteneală, o refuza şi se îndepărta, rînjind. Atîta cruzime nu ţi-ar fi arătat nici cel mai învrăjbit duşman!

Vaporul fluieră lung şi sub punte maşinile greoaie începură să huruie. Anton Lupan se mai uită o dată în sus, nădăjduind că uriaşul se va răzgîndi, că voise să facă numai o glumă sinistră; dar acesta stătea cu mîinile încleştate pe parapet şi pe chipul lui de piatră se putea citi vechea hotărîre, de neclintit.

În clipa următoare, împins de o ultimă nădejde, de un gînd salvator, căpitanul „Speranţei" se năpusti în cabină, la Martin Stricland. Dacă omul crud de pe „Wotan" era un căutător de aur, poate pasagerul său îl cunoştea, poate măcar auziseră unul de altul, şi chiar dacă nu era aşa, poate vorbeau altfel, o limbă a lor, cu care asemenea oameni se înţeleg în unele clipe, oricît de mare ar fi concurenţa în joc.

— Domnule, vino repede sus!

Martin Stricland deschise un ochi:

— Unde sîntem? Am ajuns?

— Nu; sîntem în mijlocul oceanului şi nu mai avem apă de băut.

— Să nu vă atingeţi de whisky-ul meu!

— Nouă ne trebuie apă, n-avem nevoie de whisky! Vino pînă sus: e un vapor, ar putea să ne ajute, dar nu vor. Dumneata poate ai să te înţelegi mai bine cu ei.

— Eu n-am nevoie de apă; beau whisky.

Anton Lupan nu se mai putu stăpîni; se repezi la el, cu obrazul roşu, şi-l apucă de piept:

— Dar nu înţelegi, nemernicule, că dacă murim noi ai să crăpi şi tu aici, în mijlocul oceanului, cu tot whisky-ul tău?

Şi, în prada furiei, a deznădejdei, îl luă pe Martin Stricland de umeri, îl aruncă în uşă, apoi îl împinse pe scări, ca pe un balot.

Vaporul începuse să se îndepărteze, huruind, în vreme ce echipajul „Speranţei", lîngă parapet, îl privea înlemnit.

— Pentru asta ai să-mi plăteşti! urla Martin Stricland, îmbrîncit pe punte. În contract nu se prevede...

Văzîndu-l, uriașul de pe „Wotan" făcu ochii mari și scoase un strigăt, în vreme ce, cu un gest fulgerător, își trăgea revolverul din buzunar.

— Clark Norman! Te-am prins!

Martin Stricland ridică ochii, îl recunoscu și păli.

— Schlimbach! strigă, ducînd mîna la buzunar.

Dar mai înainte ca el să scoată revolverul, Schlimbach slobozi trei gloanțe la rînd. Căpitanul vaporului se repezi la acesta și-l apucă de umeri, încercînd să-l smulgă de lîngă parapet. Martin Stricland, neatins de glonț, se ascunse după catarg, scoase revolverul, ochi cu chipul schimonosit, și în clipa cînd Anton Lupan se repezea să-i ia arma din mîini, apăsă pe trăgaci; glonțul se înfipse în parapetul vaporului.

Omul pe care Martin Stricland îl numise Schlimbach, mugi, se smulse din mîinile căpitanului și se aplecă peste balustradă, cu revolverul întins. Gloanțele începură să piuie prin aer, pe deasupra punții; undeva se auzi un geam zornăind, în vreme ce uriașul răcnea:

— Exploratori!... Ținut necercetat!... Ai văzut, Peter, pe cine vroiai să scapi?

Anton Lupan izbuti să-l prindă pe Martin Stricland de mîini și, răsucindu-i-le, să-l doboare la pămînt.

— Ajunge! strigă la cel de pe vapor. Dacă aveți ceva de împărțit, răfuiți-vă între voi, dar nu-mi omorîți oamenii!

În acest timp, pe „Wotan", cîțiva marinari urcară în fugă scările dunetei și, împreună cu căpitanul, izbutiră să pună mîna pe uriașul dezlănțuit.

— Te aștept la Punta Arenas! striga acesta, zbătîndu-se în mîinile lor. Mă auzi, Norman? Pregătește-ți pielea să ți-o găuresc, dacă nu cumva au să ți-o roadă peștii, aici.

— Așteaptă-mă, Schlimbach! De mult voiam să te întîlnesc! striga Martin Stricland, de pe puntea „Speranței".

Vaporul începu să fluiere lung, ca să le acopere glasurile. Huruitul mașinii crescu și zbaturile prinseră să se învîrtească, vijelios. Schlimbach nu mai putea fi auzit, dar Martin Stricland, cu chipul schimonosit, cu ochii sticloși, continua să strige în timp ce-l tîrau spre cabina lui:

— Am să-ți plătesc tot! Așteaptă-mă, n-am să-ți rămîn dator!...

„Wotan" se îndepărta greoi către sud-vest, lăsînd peste apă o trenă grea de fum; apoi fluierul conteni, dar mașinile se auziră huruind încă mult timp.

Pe înserat, vaporul se pierdu la orizont, pe urmă se risipi și fumul — și „Speranța" rămase singură, părăsită, în mijlocul oceanului pustiu.

*

* *

A patra zi setea chinuia oamenii, neîndurător. Ei ar fi răbdat cu bravură, fără să se plîngă, dar aproape tuturora gîtul începuse să li se umfle, împiedicîndu-i aproape cu totul să se mai poată hrăni; fiecare înghițitură era un chin atît de groaznic încît li se părea mai ușor să îndure, pe lîngă sete, și foamea. Dar în felul acesta, slăbiciunea li se întindea în trup, luîndu-le și curajul, și vlaga.

Răpuși de căldura soarelui ecuatorial, care la prînz îi lovea în creștet, oamenii se tîrau ca niște umbre, pe sub tenda întinsă fără nici un folos, coborau în cabină, căutînd un loc unde creierul să nu le fiarbă în cap, dar sub punte, aerul era atît de înăbușitor, încît după un ceas de chinuri se întorceau sus. Zadarnic își turnau unul altuia ghiordele cu apă în cap; dacă în primele clipe se simțeau ușurați, îndată după aceea chinul reîncepea, mai neîndurător. Pe deasupra, lumina soarelui era atît de orbitoare, încît pătrundea ca niște pumnale în ochi, răscolind fundul orbitelor, fără să ai nici un mijloc de apărare împotriva ei.

Ca viața să fie mai apăsătoare și viitorul mai amenințător, în jurul corăbiei începură să roiască rechini, din ce în ce mai numeroși, parcă presimțind un apropiat festin. La început Anton Lupan ucisese cu carabina cîțiva din ei — nu fiindcă i-ar fi folosit la ceva, ci numai din ură față de aceste nesățioase bestii ale oceanului. Rechinul lovit înroșea apa în jur, apoi se scufunda ca o bucată de plumb și deasupra nu rămîneau decît vîrtejurile stîrnite de semenii

lui, care probabil se năpusteau să-l înfulece, luptîndu-se sălbatic între ei.

Viața oceanului era o luptă crîncenă și necruțătoare — dar cînd se gîndea la unii oameni întîlniți în drum, începînd cu Spînu și terminînd cu Schlimbach, uriașul de pe „Wotan", Anton Lupan își dădea seama că pe pămînt faptele nu se petreceau mai blînd. Atunci, cu toate suferințele trupului, se uita la oamenii săi, tot atît de chinuiți ca și el, dacă nu mai mult, și simțea în suflet o mare căldură pentru ei. Erau împreună de atîta timp, și pînă acum nici o neînțelegere adevărată nu le tulburase viața la bord. Poate fiecare dintre ei, sau măcar unii, în alte împrejurări ar fi putut să fie dușmănoși și neîndurători — dar aici, fiindcă el găsise cheia inimilor lor, viețuiau într-o armonie atît de întreagă, de sinceră și cuprinzătoare, încît erai înclinat să crezi, să speri într-o armonie a universului întreg.

Iar zilele treceau, copleșite de arșiță, cu scurte și aprige răbufniri de vînt, fără ca vreo salvare să apară la orizont; nu se vedeau decît uneori neguri destrămate, care te făceau zadarnic să crezi că ar fi nori de ploaie sau fumul unui vapor. Și chiar dacă ar fi fost vreun vapor, „Speranța" se afla cu mult prea departe din calea lui, ca să poată nădăjdui ajutor.

Oamenii stăteau uneori aplecați peste parapet, privind îndobitociți apa oceanului, întrebîndu-se poate, cu nedumerire și cu adîncă deznădejde, de ce-o fi așa multă și de ce nu le-o fi de nici un folos? Nici măcar să se arunce în valuri nu le era îngăduit, să-și răcorească îndelung, cu nesaț, trupul arzător, căci rechinii se roteau în jurul corăbiei, așteptîndu-și prada, răbdători. Atunci se amăgeau iarăși, turnîndu-și apă cu ghiordelul în cap, dar ghiordelul era greu și în istoveala lor abia îl puteau trage pe bord.

Ismail păzea apa cu străşnicie — deși nimeni, niciodată nu încercase să smulgă de la el măcar o picătură peste paharul cuvenit. Din păcate, chiar și această rație infimă începea să nu mai fie bună de băut; apa stătută, clocită la căldură pe fundul rezervorului neprimenit, era din ce în ce mai tulbure, mai ruginie, mai vîscoasă, pînă ce căpătă culoarea și mirosul bălților putrezite pe timp secetos.

Unii, după ce o strecurau prin batistă, încercau să o amestece cu vin; așa se subția și putea fi băută mai ușor, dar potolea setea mai puțin.

Într-o zi, Haralamb, cel mai necumpătat dintre toți, după ce își bău paharul cu apă, simțind că nu mai poate îndura setea, că înnebunește și se aruncă în gura rechinilor, sorbi, unul după altul, nesățios, două pahare cu vin. Cîteva minute după aceea se prăbuși pe punte, aproape în delir, chinuit de grețuri, de amețeli și de arsuri.

Cînd mai tîrziu își reveni, văzîndu-l cît era de pierdut și de chinuit, căpitanul îl dezlegă pe Ismail să-i dea încă un pahar cu apă, dar Haralamb, deși fără puteri, ridică ochii cu trufie, și nu primi. Iar din ziua aceea, în ch'p ciudat, îndură setea mai ușor decît pînă atunci.

Anton Lupan își dădu seama încă o dată că o coardă omenească, atinsă cu grijă, în clipa și în locul potrivit, poate să trezească în om nu numai elanurile sufletului, ci și o nouă vigoare, o nouă bărbăție în trup.

Timpul trecea astfel, în chinuri care nu se potoleau o dată cu căderea nopții; dar fiindcă totuși o deosebire între noapte și zi trebuia să existe, a doua zi chinul creștea mai cumplit decît în ajun.

Negrilă suferea și el, o dată cu ceilalți, la fel de răbdător, la fel de istovit ca și ei. Întins pe punte, sub umbra amăgitoare a tendei, cu răsuflarea pripită, cu părul parcă decolorat și năpîrlit, ridica din cînd în cînd ochii și arunca oamenilor priviri blînde, încărcate de o suferință pe care parcă voia să spună că nu o pune în sarcina lor. Din cînd în cînd, cineva se îndura să-i arunce și lui un ghiordel cu apă în cap; cîinele scheuna mulțumit, arătîndu-și iarăși ochii, mai vorbitori decît graiul omenesc. Cîteodată, părea și el la capătul puterilor; atunci se ridica anevoie, se apropia de parapet și privea stăruitor, cu ochii țepeni, oceanul albit în lumina soarelui.

Și într-o zi, spre sfîrșitul primei săptămîni de arșiță, pe cînd stătea astfel lîngă parapet, Negrilă începu să scheaune, dureros, și să tremure, ca de friguri.

Mihu se apropie de el, chinuit în neputința lui de a-i alina suferințele.

— Ce-i, Negrilă, ce-i, viteazule, nu mai poţi? zise, îngenunchind lîngă el şi cuprinzîndu-i grumazul în mîini. Lasă că o să scăpăm noi de asta şi atunci o să-ţi aduc o găleată întreagă cu apă, s-o bei pînă la fund!

— Dă-i pace, măi băiete, nu-l mai încălzi şi tu, că şi-aşa moare de zăduf! îl mustră careva, cu glasul sfîrşit.

Mihu se ridică, gata să izbucnească în plîns. Apoi, luînd o hotărîre, se duse întins la Ismail, mirat că gîndul acesta nu-i venise mai demult.

— Nene Ismaile, dă-mi porţia de apă pe mîine, că moare cîinele; mă jur pe sfînta cruce să nu-ţi mai cer alta.

Negrilă privi în urma lui, privi oceanul, se trase un pas înapoi, tremurînd, zgîriind puntea cu ghearele, apoi scoase un scheunat prelung, sfîşietor, şi deodată, înainte ca vreun om să-l poată opri, se aruncă peste parapet.

Cineva scoase un strigăt de spaimă:

— A sărit în apă! Mihule, fraţilor, veniţi fuga! Îl mănîncă rechinii!

Oamenii se repeziră la parapet, uitînd şi setea şi istoveala.

— Domnule, vino! Ieremie, hai repede, pînă nu-l dă gata!

Cîinele se afundase nesăţios în valuri, dar, după o clipă, îşi scoase capul afară, pufnind pe nas, scuipînd nedumerit şi speriat apa sărată a oceanului. Totuşi, această baie răcoritoare părea să-i priască, fiindcă începu să înoate repede, zburdalnic, îndepărtîndu-se de corabie.

— Negrilă!... Vino înapoi! strigă Mihu, cuprins de spaimă, gata să se arunce şi el în valuri...

Deodată, ajuns la vreo cincizeci de metri, Negrilă se răsuci pe neaşteptate, într-o mişcare de spaimă, şi porni înapoi, cu iuţeala unui marsuin; nu i se vedea decît capul şi coama neagră, întinsă pe valuri ca spinarea unei vietăţi a oceanului.

— Iată-i! strigă Anton Lupan, venind fuga cu carabina în mînă.

Mihu îşi muşcă pumnii, pînă ţîşni sîngele.

— Scapă-l, domnule, fie-ţi milă! Scapă-l, nene Ieremie, nu lăsa să-l mănînce rechinii.

În urma lui Negrilă se vedea o umbră cenuşie, urmată de altele cinci, şase, zece, care se luptau s-o ajungă din urmă. Ieremia ridică flinta:

— Lasă-mă pe mine, domnule!

— Vezi să nu-l loveşti pe el, nene Ieremie!

— Ţine-ţi firea, măi copile, nu mă învăţa ce să fac cu puşca!

Prima dihanie ajunsese la cîţiva paşi de Negrilă, cînd Ieremia trase, cu liniştea pe care i-o cunoaştem de la prima noastră întîlnire. Spinarea cenuşie se frînse, împroşcînd stropi de apă şi sînge. Cîţiva din rechinii care veneau din urmă se făcură nevăzuţi în adîncuri, după ce-şi rotiră coada pe deasupra valurilor; alţii însă îşi continuară urmărirea.

— Trage, nene Ieremie, uite că-l prinde!

Ieremia trase a doua oară, stîrnind învălmăşeală în ceata rechinilor, care începură să se vînzolească în jurul petei de sînge. Negrilă venea repede, cu urechile date pe spate, de-ai fi zis că nu-l mîna spaima, ci bucuria.

— Uite la el, al naibii, parcă rîde! zise Ieremia, încărcîndu-şi flinta a treia oară.

— Puneţi scara! porunci căpitanul. Să coboare care-i mai dibaci, să-l prindă.

Gherasim şi plutaşul se repeziră amîndoi deodată să treacă peste parapet, dar Mihu se năpusti printre ei, îmbrîncindu-i cu desperare:

— Lasă-mă, nene Gherasime!

— Fugi de-aici, măi băiete, ai să-ţi pierzi firea!

— Nu mi-o pierd! E cîinele meu! Negrilă, haide, Negrilă!...

Cîinele ajunsese la vreo douăzeci de metri şi Mihu, deasupra apei, cu lacrimile încremenite pe obrazul palid, se ţinea cu o mînă de scară, cu cealaltă fiind gata să-l prindă de ceafă — cînd alţi rechini apărură, în cete, unii din stînga, alţii din dreapta, grăbiţi să taie drumul fugarului.

— Domnule, aţin-te! Ia-i p-ăi din stînga şi p-ăştilalţi lasă-mi-i mie! strigă Ieremia, ridicînd flinta.

Două împuşcături bubuiră, aproape în aceeaşi clipă, mărind numărul petelor de sînge de pe faţa oceanului. Ne-

grilă făcu un salt printre dihăniile care băteau apa cu cozile, căutîndu-şi semenii ucişi, să-i sfîşie — şi în clipa următoare degetele tremurătoare ale musului îl înşfăcară de coamă.

Atunci se auzi glasul lui Anton Lupan, strigînd cu groază:

— Păzea, Mihule!

Tocmai cînd oamenii credeau că orice primejdie trecuse, spinarea unui rechin răsări din apă, la cinci paşi de scară. Rechinul nu mai avea de făcut decît o săritură ca să-i înhaţe şi să-i tîrască în adîncuri şi pe Mihu şi pe Negrilă.

La strigătul lui Anton Lupan, băiatul întoarse capul, văzu primejdia la un pas de dînsul, îşi încordă puterile, şi icnind din tot trupul lui firav, zvîrli cîinele, ca pe un sac ud, pe deasupra parapetului.

Ieremia ridică puşca şi dădu să tragă încă o dată, dar, cu toată tăria lui, rămase ţeapăn, împietrit de spaimă, căci în clipa aceea rechinul se răsuci scurt pe o parte şi îşi arătă, fioros, gura hîdă, gata să se repeadă. Mihu nu avu timp decît să se salte în mîini — şi lăsă în gura dihaniei numai cizmele care-i alunecară din picioare.

Cînd oamenii, încă stăpîniţi de groază, se aplecară peste parapet, atît cizmele cît şi rechinul dispăruseră în fundul oceanului.

Mihu îşi ştergea sudoarea de pe frunte, înţelegînd abia acum de la ce pieire scăpase.

— Da' ştiu că trebuie să-i fie necaz dihaniei! zise, încercînd să rîdă. În loc de carne proaspătă, acum roade toval şi talpă goală!

Apoi, dezmeticindu-se, se aplecă pe punte, lîngă Negrilă, şi începu să-i mîngîie blana udă, cuprins de un plîns dureros, cu suspine.

— Haide, măi băiete, nu mai boci, că n-a murit nimeni! îl mustră cîrmaciul.

— Da' cizmele, nene Gherasime?! N-o să mă mustre iar căpitanul? Eu n-am nici o vină, nenea Ismail mi le-a ales aşa largi, peste orice măsură.

— Las' c-a făcut bine! Dacă nu erau largi, acum ai fi fost împreună cu ele în burta rechinului!

Atunci se apropie şi Ismail, dinspre bucătărie, cu strachina lui Negrilă şi cu un pahar de apă în mînă.

— Bine, bre Negrilă, dacă am fost sete, de ce n-am venit, dam apă la tine? Aşa, dacă mîncam rechinul?...

Iar Negrilă, înţelegînd dojana, scheună, ai fi zis de ruşine, părînd că-şi recunoaşte întreaga vină:

— Altă dată n-am să mai fac; zău, iartă-mă, nea Ismaile!...

În aceeaşi zi, un ceas mai tîrziu, pe cînd echipajul toropea sub tendă, prin felurite unghere, Haralamb sări în picioare, îşi holbă ochii şi scoase un chiot:

— Fraţilor! Vine o corabie!

Oamenii se răsuciră repede, dar după ce cercetară zadarnic oceanul, se uitară unul la altul şi, înţelegînd că bietul Haralamb era prada nălucirilor, îşi plecară capetele cu o milă care întrecea dezamăgirea. La orizont se vedea doar o fărîmă de nor, pîlpîind sub soare, gata să se risipească înainte de a se fi înfiripat bine.

Zilele următoare avură şi ceilalţi vedenii asemănătoare, care-i făceau să tresară, să se ridice cu ochii sticlind, ca apoi să se prăbuşească pe punte, mai stinşi, mai deznădăjduiţi. În pîcla lăptoasă de la orizont, brăzdată alene de norişori fără nici o putere, li se părea că văd insule cu păduri umbroase, sau păsări ciudate, vestind apropierea uscatului, sau corăbii cu pînzele pline, ieşindu-le în întîmpinare.

Anton Lupan, chinuit şi el de miraje, le lămuri că asemenea nestatornice şi amăgitoare imagini se datoresc refracţiunii anapoda a razelor de soare, care, în regiunile calde, pe mări şi oceane, sau în deşerturi, străbat straturi de aer cu temperaturi felurite şi cu densităţi inegale. Pricina nălucirii nu-i în fiinţa omului, ci în afară, deci nu trebuie privită ca un semn, nici de oboseală, nici de boală.

Această lămurire nu aduse însă vreo înzdrăvenire oamenilor. Suferinţa lor creştea cu fiecare oră şi dacă, la răstimpuri încercau să-şi scuture deznădejdea, îndată după

aceea, văzînd că nu se întîmpla nimic care să îndreptătească speranța lor înșelătoare, cădeau mai istoviți în ghearele sfîrșeniei.

După o săptămînă, pe puntea „Speranței" nu se mai auzea o vorbă, o glumă, un rîset, ci numai răsuflarea grea a oamenilor. La prînz se apropiau cu pași istoviți de bucătărie, unde Ismail, cu chipul scofîlcit, cu mîinile tremurînd, le umplea paharul cu apa clocită din rezervor, pe care ei o beau, dintr-o sorbitură, simțind că le plesnește gîtul umflat și țeapăn ca lemnul.

— Și cînd te gîndești, măi vere, — zise Ieremia într-o zi, — că pe la noi acum încep ploile toamnei!

Vără-su gemu adînc, înăbușit — apoi în ochii lui șterși se ivi o brumă de viață și el întrebă, cu glasul stins:

— Oare bucatele s-or fi strîns de pe cîmp?

— Oho! Acum oamenii se apucă de dezmiriștit...

Haralamb se ridică într-un cot și se miră, privind departe, parcă spre alt tărîm:

— Încep ploile toamnei, zici? De te udă pînă-n măruntaie și tot dîrdîi de frig? Nu se poate, Ieremie! Nu mai plouă pe pămînt!

Și, lăsîndu-și capul la loc, pe scîndura goală a punții, începu să plîngă domol, cu lacrimi cît pumnul, care te mirau de unde mai izvorăsc.

— O să pierim aici, Ieremie, și nici n-am apucat să trăim. N-o să mai vedem noi dealurile și cîmpia — s-a mîntuit!...

Totul părea topit în văzduh, cerul lăptos curgea în apa oceanului și parcă se auzea sfîrîind; lungimile și înălțimile piereau, spațiul nu mai avea dimensiuni și chiar corabia, neclintită, părea că își pierde conturul cunoscut, topindu-se în lava albăstruie din jur. Catargele fumegau ca brazii loviți de trăsnet, se înnegreau, răspîndind miros de rășină și de ulei încins — aveau să se prefacă în scrum. Ceasuri întregi pe punte nu se clintea nimic — în schimb, de jur împrejur, pe oceanul fără cută, ca un bărăgan fluid, rechinii dădeau tîrcoale corăbiei, cu o liniște și cu o răbdare care te scotea din minți. Parcă altă pradă nu mai aveau de găsit și-o așteptau pe aceasta, siguri de apropiatul lor festin.

Oamenii ridicau uneori capul peste parapet și se uitau la ei lung — acum le erau cunoscuți, aceiași în fiecare zi; dihăniile îi cercetau, cu ochii mici, alegîndu-și prada din timp, împărțind-o între ei, devorînd-o în gînd.

— Nu! răcni Ieremia într-o zi, trăgîndu-se înapoi, îngrozit.

Răcnea, cu ultimele puteri adunate din trupul lui vlăguit, și se uita, ochi în ochi, la unul din rechini; îl știa mai demult, era acolo, în fruntea celorlalți, de la răsăritul soarelui pînă la apus, îl simțea și noaptea, așteptînd, răbdător, neclintit.

— N-o să mă înhați tu! Auzi?!

Il privea, cuprins de convulsiuni, și în groaza, în deznădejdea din priviri, se împletea acea ură nestăvilită care poate ucide, ca plumbii bine țintiți.

Dar monstrul îi înfrunta netulburat privirea, mișcîndu-și alene coada în apa moartă a oceanului, parcă mirîndu-se de izbucnirea lui.

Ieremia duse pușca la umăr, ținti îndelung, cu sete, gîfîind, în ochiul mic — și cînd apăsă pe trăgaci, ochiul se căscă, prefăcîndu-se într-un crater sîngeriu; în prima clipă rechinul nu se clinti, apoi se răsuci pe o parte și se prăbuși în adînc, — dar în clipa aceea care trecu, îl mai privi o dată, parcă în batjocură, cu ochiul rămas viu.

Iar Ieremia, înnebunit, începu să tragă, glonț după glonț, cu furie, cu nesaț, în dihăniile care se vînzoleau în sînge, la pupa „Speranței", sfîșiindu-și semenii uciși.

Nimic nu mișca pe punte, nimeni nu părea să audă împușcăturile și răcnetele lui.

Cîțiva pași mai departe, Mihu zăcea pe spate, cu gîtul umflat, palid, cu obrajii supți, numai cu ochii deschiși, mari, sticloși, ca ai morților, spre cerul topit. Nu i se vedea pieptul ridicîndu-se sau coborînd, numai degetul mic de la o mînă se mișca ritmic, poate o dată cu bătăile inimii. Negrilă era întins lîngă el, pe o coastă, cu limba atîrnînd cenușie pe scîndura punții.

Ieremia trase, dezlănţuit, pînă ce ţeava puştii începu să-i frigă în mîini. Atunci clătină din cap, legănîndu-se, îşi şterse cu dosul mîinii sudoarea de pe chip şi se îndreptă, cu paşi beţi, spre prova, ca să se oprească lîngă tambuchi.

— Ismaile, dă-mi apă, că te împuşc!

Bucătarul îi ţinu drumul, cu pieptul deschis; nu mai avea glas să vorbească, îşi simţea gîtul scorojit, din toată fiinţa lui, numai mustaţa zburlită şi ochii rămăseseră vii.

— Te împuşc! bîigui Ieremia, punîndu-i ţeava puştii în piept.

Ţeava era încinsă; pielea sfîrîi.

— Impuşcă! gîfîi bucătarul.

Şi îşi duse mîna la gît, speriat de glasul necunoscut.

Gherasim se ridică de lîngă parapet, se apropie şi vorbi blînd:

— Măi Ieremie, ţine-ţi firea! A cui apă vrei să ţi-o dea? Crezi că bea vreunul dintre noi mai mult?

— Nu-mi pasă. Dacă nu-mi dă, îl împuşc! Te împuşc şi pe tine, pe toţi vă împuşc!

Căpitanul ieşi de jos; setea îl vlăguise şi pe el, dar în clipa asta, cu părul căzut în ochi, cu obrazul nebărbierit, cu ochii înfundaţi în cap, părea năprasnic aşa cum se apropia de tambuchi.

— Lasă puşca jos!

Ieremia şovăi, apoi se răsuci spre el, răcnind:

— Şi pe tine te împuşc!

Cîrmaciul se repezi, îi cuprinse braţele şi-l trînti jos; flinta căzu pe punte, cu un sunet dogit.

Anton Lupan se uită cu deznădejde în jur, apoi se întoarse spre bucătar:

— Ismaile, după ce se linişteşte, dă-i o cană de apă, dar vezi să n-o bea pe toată de la început.

Atunci auziră glasul plutaşului, care nu vorbise zile în şir:

— Dă-i apa mea, Ismaile! Eu o mai duc!

Se ridicase în picioare, lîngă catarg, şi era încă falnic, cu barba nepieptănată, de schimnic, cu părul răvăşit, cu mîinile băgate în brîu, lîngă toporişca de care nu se despărţea nici acum.

— Nu vreau apa ta, nu vreau nimic! bîigui Ieremia. Nu mi-e sete: v-am minţit!

Şi începu să rîdă, icnind, aruncînd priviri rătăcite în jur.

Cristea Busuioc clătină din cap, amărît, se uită la oceanul vîscos, la rechini, apoi îşi dădu capul pe spate şi se duse cu ochii la vîrfurile catargelor, care fumegau pe cerul topit. Aşa rămase mult timp; amorţiseră iarăşi cu toţii, rîsul lui Ieremia se prefăcuse într-un geamăt prelung. Atunci plutaşul se apropie, parcă plutind, cu ochii pe sus, de catargul mare, îl cuprinse în braţe, îşi lipi obrazul de lemnul încins, mîngîindu-l, sărutîndu-l cu buzele arse, fierbinţi, şi începu să îngîne vorbe puţine, care semănau cu o litanie de la schit:

— Of, brazii mei, fraţii mei falnici din munţi!... Of, codrule drag, codrule scump!...

Şi aşa, îngînîndu-şi el vorbele, cu glasul sfîşietor de trist, plutaşul aluneca în jos, mîngîind şi sărutînd lemnul cu care împreună făcuse drum lung, pînă ce ajunse în genunchi şi rămase nemişcat, cu braţele în jurul catargului...

În timp ce se întîmplau acestea, un singur om era străin de zbuciumul şi de suferinţa lor; nu-l vedeau, nu-l auzeau; numai Ismail îi ducea în cabină trei, patru, cinci sticle de whisky pe zi, şi el le bea nezorit, cu ochii închişi, parcă mort, numai cu gîtlejul viu. Pesemne măruntaiele lui erau alcătuite altcum şi sîngele altfel compus, dacă băutura asta cu apa ei puţină amestecată în spirt, îl îndestula şi-i pria pe zăduf.

În a treisprezecea zi a acestui chin, cînd nici unul din oameni, afară poate de Gherasim, nu păreau că ar mai putea ţine mult timp, cînd toţi zăceau pe punte, cu gîturile umflate, cu ochii sticloşi, gîfîind, fără dorinţă de viaţă în suflet şi cu trupul stins, căpitanul făcu un calcul de longitudine care arătă, că „Speranţa" se afla cam la 26° vest de meridianul Greenwich, ceea ce dovedea prezenţa unui curent statornic de la est, căci altfel, numai cu puţinele răbufniri ale vîntului, n-ar fi putut să înainteze 180 de mile spre apus.

Acum erau aproape de drumul vapoarelor, totuşi, în chip de neînţeles, la orizont nu se vedea nici o pînză de corabie, nici o dîră de fum. Dar nici nu mai puteau să treacă multe zile pînă să întîlnească un ajutor. Anton Lupan se simţi înviorat şi îşi dădu silinţa să îmbărbăteze şi oamenii.

— Băieţi, mai înduraţi o zi-două, şi vă jur că sîntem scăpaţi!

Atunci Haralamb se ridică de jos, clătinîndu-se, ameţit, cu părul încleiat pe frunte, cu ochii rătăciţi, şi se apropie de el, rînjind:

— O zi-două ai spus? Cine să scape? Tu, ei, voi? Scăpaţi, dacă puteţi: eu nu mai aştept!

Şi cu puteri pe care nimeni nu i le-ar mai fi bănuit, se repezi spre parapet, rîzînd sălbatic, un rîs fără nimic omenesc în el:

— Ha-ha-ha! Scăpaţi dacă puteţi, nebunilor!

Căpitanul îi ţinu calea, îngrozit. Gherasim sări de jos şi veni în ajutorul lui. Dar în faţa căpitanului, care-l cuprinse în braţe, el însuşi fără puteri, Haralamb se înmuie ca o cîrpă şi căzu pe punte, hohotind:

— De ce m-aţi adus aici?... Sînt tînăr, măi fraţilor... nu vreau să pier!... Spune, vere Ieremie, spuneţi, măi băieţi, oare acum plouă pe la noi?...

Apoi încet, hohotele se prefăcură în suspine, suspinele se potoliră domol şi Haralamb rămase nemişcat pe punte, căzut poate în somn, poate în leşin. Gherasim îl trase la umbră, îi puse cîrpe ude pe frunte, pe piept, la subsuori, privindu-l cu lacrimi în ochi, lacrimi pentru suferinţa lui şi a tuturora.

Acestea se întîmplau în Oceanul Atlantic, la 4° nord de ecuator, la 27° latitudine vestică, în ziua de 2 octombrie 1882...

Vedeţi dar ce mulţi ani au trecut de atunci! Dar Haralamb n-a pierit şi a trăit, cum se spune, pînă la adînci bătrîneţi. Aşa l-am cunoscut, acum nu ştiu cîte veri, într-un port de pe malul Dunării — şi de la el ştiu cea mai mare parte a întîmplărilor pe care le-am povestit aici. Avea optzeci şi ceva de ani, şi pînă prin 1925 fusese îmbarcat, ca secund, pe un cargobot romînesc, după ce străbătuse mă-

rile pămîntului, pe vapoare care purtau pavilioanele tuturor naţiilor. Dar dacă pe multe din ele le uitase, cum uitase de căpitanii, de marinarii lor, de „Speranţa" îşi amintea ca şi cum ar fi navigat cu ea pînă ieri — şi tot aşa îşi amintea de Anton Lupan şi de ceilalţi ai lui... Ehei, dar trecuse timp de atunci, „Speranţa" putrezise în cine ştie ce port, căci de mult, îmbătrînită fiind, trecuse în stăpînirea unui căpitan grec, la Pireu. Şi cînd îmi povestea acestea, venind vorba de Pireu, cine ştie a cîta oară, am văzut pe chipul lui Haralamb trecînd un zîmbet şters, iar în ochii lui, încă verzi ca în anii tinereţii, am văzut aprinzîndu-se lumina nostalgiilor.

— Da, a pierit şi ea, de mult, să nu mă mai întrebi!

Iar eu am ştiut că se gîndeşte la cafegioaica lui de demult, şi nu l-am întrebat nimic...

Şedeam pe cheiul portului, cu un harbuz roşu între noi, sau la o măsuţă strîmbă, în cîrciuma lui kir Sofocles de la Vadul Turcului, unde beam pe îndelete, cu un pahar cît degetarul, inimă de vin alb, adus de la Iveşti şi pus să îngheţe două ierni la rînd în butoi, ca să rămînă sus numai duhul strugurelui, nu şi apa searbădă trasă din pămînt. Iar Haralamb, privind pepenele roşu ca buzele acelei gingaşe făpturi de la Stambul... Cine? Da, şi de Laleli îmi vorbea uneori... Sau în timp ce vinul îi încălzea, cu inima lui, sufletul copleşit de amintiri, el îşi relua povestirea pe care am scris-o aici:

— Era prin '81 sau prin '82... Pune '82, să mă întinereşti un pic!... Am zăcut aşa, în nesimţiri, mai ştiu eu cît, pînă ce, deodată, am auzit glasul lui Gherasim...

— Domnule! zise Gherasim, a doua zi, aproape de prînz, că asta era ora cînd începeau nălucirile. Ia vino să vezi ce-o fi! Cînd erau nori, ziceam că sînt corăbii. De data asta văd nori, îi văd limpede, ce naiba, că doar n-oi fi chiorît — dar te pomeneşti că tocmai acum e un vapor!

Nici vaporul n-ar fi fost rău, deşi de cînd cu „Wotan", nu mai puteai să speri din toată inima în ajutorul lui.

Dar nu! Se terminase cu mirajele! Erau nori, nori adevăraţi, nori grei, mustoşi, înaintînd dinspre sud, întunecînd

cerul, gata să se verse asupra oceanului ca nişte butii cu fundul sărit.

Şi cînd ploaia începu, jumătate de ceas mai tîrziu, oamenii ridicară capetele spre cer, rîzînd, plîngînd şi o sorbiră însetaţi şi fericiţi, în picături amestecate cu lacrimile. Ei nu-şi puteau potoli setea astfel, dar nici unul nu se îndura să-şi plece capul, să întindă o pînză şi să adune ploaia în butoi.

— Numai de n-ar sta! zise Mihu, cu capul dat pe spate, cu ochii închişi, cu cămaşa desfăcută la piept, ca apa să-i îndestuleze întregul trup secătuit.

— N-avea grijă că asta, dacă s-a pornit, o ţine aşa zile în şir! îl linişti Anton Lupan, îmbătat de ploaie ca şi ceilalţi din jur.

Mihu rîse, fără să deschidă ochii:

— De unde ştii, domnule? Dacă-i vorba de Instrucţiunile Nautice, nu mă prind!

Alături, Negrilă lăpăia picăturile de ploaie, cu limba scoasă de un cot.

— Al naibii cîine! îl pizmui Ieremia, privindu-l pieziş. El e mai dibaci decît noi. Ia te uită, ce limbă, măi fraţilor! Cu asta aduni o găleată pe ceas, zău!...

Ploaia ţinu multe zile, într-adevăr, cum scria în Instrucţiuni — deşi, după ele ar fi trebuit să plouă de mult. Vîntul care o adusese se roti uşor, trei carturi mai la est, şi atunci căpitanul nu mai avu nici o îndoială că întîlniseră alizeul de sud, căci acesta depăşeşte adesea ecuatorul, intrînd în zona celuilalt, dacă îl vede adormit. „Speranţa" naviga pe vechiul ei drum, spre sud-vest, cu vîntul travers în babord — şi făcea iarăşi peste o sută de mile pe zi.

Ploua, ploua necontenit, butoaiele erau toate pline şi totul pe bord era ud.

— Măi, să nu care cumva să cîrtiţi, că mă supăr foc! îşi preveni Anton Lupan oamenii, văzîndu-i că încep să se uite plictisiţi la cerul care turna mereu.

— Nu cîrtim, domnule! răspunse Haralamb. Dar acum ar mai putea să se ducă şi prin alte părţi, c-or mai fi şi alţii care au nevoie de ea.

La 5 octombrie, dimineaţa, printr-o spărtură de nori, soarele se arătă atît încît Mihu să-i poată măsura înălţimea — şi calculele făcute apoi dovediră că în clipa aceea goeleta trecea ecuatorul exact în dreptul celui de al 29-lea meridian vestic, numărat de la Greenwich.

După tradiţiile marinăreşti s-ar fi cuvenit ca Ieremia, Haralamb şi Mihu, marinari proaspeţi, să fie cufundaţi într-un butoi cu apă, spre a primi botezul ecuatorului. Dar cum de sus ploaia continua să cadă mereu cu găleata, căpitanul socoti că un alt botez era de prisos.

— De acum înainte, vă puteţi socoti marinari adevăraţi! le spuse, îmbrăţişîndu-i. Aţi înfruntat aproape toate încercările mărilor şi oceanelor...

— Cum *aproape* toate, domnule? protestă Haralamb, poate pe bună dreptate, el pare-se fiind acela care suferise mai vîrtos. Am înfruntat vîntul şi furtuna, piraţii lui Spînu, rechinii, ne-am luptat cu maurii, am dat piept cu armatanul, cu valuri cît munţii, am îndurat setea şi arşiţa de ziceam că nu mai scăpăm nici unul... La ce încercare ar putea să ne mai supună...

— Nu zice vorbă mare! îl opri căpitanul.

Dar nu-şi sfîrşi vorba bine, cînd un fulger, gros ca odgonul care se pune la ancora de o mie de ocale, ţîşni din inima norilor şi după ce-i făcu să pîrîie, se răsfiră în şuviţe, răspîndindu-se pe tot cerul. Văzduhul se umplu de tunete, făcînd să tremure catargele corăbiei.

— Uite, al naibii Sfîntu' Ilie, trecu şi el ecuatorul! rîse Ieremia, mai mult ca să-şi ascundă spaima care făcuse să-i sară inima.

Fulgerele şi tunetele, odată pornite, nu se mai opriră pînă seara, umplînd văzduhul de lumini încrucişate şi de bubuituri, ca pe un cîmp de bătălie.

La ecuator aerul e încărcat de electricitate şi cînd scînteia unui fulger se aprinde, nimeni nu mai poate împiedica pornirea celorlalte. Nu puţine vapoare au fost lovite aicea de trăsnet şi au pierit fără urmă. La Rio de Janeiro, de pildă, „Speranţa" avea să întîlnească vaporul american „Alert", care pleca spre nord, încărcat cu cereale; două săptămîni după aceea, la Buenos Aires, Anton Lupan citea

în ziare că „Alert" nu mai trecuse linia ecuatorului; la limita nordică a alizeului de sud, vaporul american fusese lovit de trăsnet, şi se înecase, iar echipajul, care din fericire fusese salvat de alt vapor, trecuse prin momente de groază pe care ziarele nici nu se încumetau să le descrie.

Echipajul „Speranţei" n-avea nevoie să cunoască această tragedie viitoare, ca să încerce groaza încă de pe acum. Fulgerele cădeau în apă, ca o ploaie de foc împletită cu ploaia cealaltă, făcînd să fiarbă întreaga faţă a oceanului.

Dintre toate primejdiile întîlnite, aceasta desigur era cea mai înspăimîntătoare, fiindcă putea veni pe neaşteptate, fără să bănuieşti care fulger şi care clipă ar putea aduce pieirea.

— Dumneata nu estem frică? îl întrebă bucătarul pe căpitan, care stătea neclintit la cîrmă.

— Nu chiar aşa de tare, Ismaile. Fulgerele nu prea caută lemnul corăbiilor.

Pe seară văzduhul se domoli, şi o dată cu căderea nopţii, oceanul se îmbrăcă în mantia liniştei dorită atît.

Vîntul bătea statornic şi plin; nu se auzea decît foşnetul etravei spintecînd valurile de plumb.

— Domnule, zise Gherasim, seara la ora opt, după ce bătu clopotul de cart şi se duse să ia cîrma, căci era rîndul lui. Acum cred că s-a mîntuit! Avem şi noi dreptul să răsuflăm puţin.

Haralamb, care era pe aproape, îl auzi şi zise, temător, ca omul păţit:

— Nu spune vorbă mare, Gherasime! Mai ştii?...

Nu, într-adevăr, fusese destul! Peste noapte cerul se limpezi, şi oamenii din cartul al doilea avură norocul să vadă primii Crucea Sudului, sclipind magnific la orizont, în bordul stîng.

Într-adevăr, fusese destul! Acum, „Speranţa" naviga sfoară, spre coasta Braziliei, cu acelaşi alizeu de sud, statornic şi neostenit, care o duse aşa patru zile în şir. La 1 noaptea, spre a cincea zi, omul de veghe strigă:

— Se vede un far în prova! Am ajuns!

Era farul de la Capul Olinda, în spatele căruia, curînd, avea să-şi arate sclipirile farul de la Pernambuco, portul atît de mult aşteptat... Atlanticul rămăsese în urmă, cincizeci de zile după plecarea de la Gibraltar.

Să uităm suferinţele, să uităm slăbiciunile, ridică-te, Ieremie, nu te ruşina, Haralamb! Fiţi bineveniţi, dragii mei prieteni, bravii mei marinari!...

Primăvară în Brazilia

Şi totuşi, la bordul „Speranţei" nu domnea însufleţirea la care te-ai fi aşteptat.

Soarele strălucea sus, pe un cer de smarald, făcînd să scînteieze faţa oceanului care rămînea în pupa — ehei, Oceanule, ce credeai ?!... Zburau albatroşi pe deasupra catargelor, iar pe faţa apei ţipau prelung, întrebător, pescăruşii albi. Coasta Braziliei îşi desfăşura în faţă, la opt mile, la patru, la trei, terasele lungi, înecate în verde, de smalţ. Aerul era curat şi în lumina soarelui totul lucea.

Şi totuşi, pe puntea „Speranţei"...

După cincizeci de zile, echipajul ajungea într-un mare port, într-un mare oraş şi oricine, în locul lor, ar fi fost dornic, nerăbdător, să pună piciorul pe uscat.

— Măi vere Ieremie, îmi calcai pantalonii ; să-mi calc oare şi haina ?

— Eu ştiu ? Calc-o, dacă ai chef.

Haralamb se scărpină în cap :

— N-o calc ! Las-o naibii, că n-am nici un neam în America... Da' tu nu te bărbiereşti azi ?

Ieremia îşi pipăi obrazul neras.

— Eh ! Să mai stau să ascut briciul, să mă săpunesc, să...

Nu era bărbierit de cînd începuse alizeul pe ocean.

Ismail stătea la cîrmă şi picotea ; bompresul „Speranţei" îşi mişca umbra pe valuri în zig-zaguri largi.

— Cască ochii şi ţine cîrma cum trebuie ! îl trezi Gherasim care, gol pînă la brîu, se spăla pe punte, mai către prova.

Bucătarul tresări, îşi băgă nasul în busolă şi cîtăva vreme bompresul nu se mai bălăbăni, luînd-o după fiecare val. Dar pe urmă Ismail se uită plictisit pe ocean, oftă şi începu să picotească iar. Acum Gherasim se supără de-a binelea ; lăsă spălatul şi apropiindu-se de cîrmaci îl zgîlţîi, cu arţag :

— Tu ce faci aici ? Crezi că asta-i oală, să mesteci cu linguroiul în ea ?

— Dar tu de ce supăram ? răspunse Ismail, nu cu mai puţin arţag. Ce, tu estem căpitan ?

Căpitanul stătea la prova, aplecat peste parapet, şi privea, cu o tristeţe de neînţeles, uscatul care se apropia. Traversase Atlanticul, îşi împlinise o parte a visului de ani — şi pare-se, nimic nu-l oprea să-şi realizeze visul pînă la cap. Dar mai înainte de toate, se afla acum, în sfîrşit, în preajma lui Pierre Vaillant, avea să-l întîlnească nu departe, după ce făcuse mii de mile spre a-l căuta — se afla aici, cu „L'Espérançe", pe coasta acestei Americi unde sosea şi „Speranţa" azi. Şi totuşi, pe chipul căpitanului nu se citea bucuria la care te-ai fi aşteptat.

— Haide, nu vă mai certaţi ! strigă cu jumătate de glas, auzind gîlceava dintre nostrom şi bucătar.

Negrilă veni lîngă el, dădu din coadă, sfios, apoi se ridică pe parapet, cu coama în vînt, şi privi ţărmul, adulmecînd în aer, parcă singurul nerăbdător dintre toţi ceilalţi. Dar îndată, pesemne dîndu-şi seama că era alt ţărm, nu cel căutat, se lăsă să alunece pe punte, cu privirea tristă a unui om bolnav.

Anton Lupan oftă. Negrilă îl privi şi scheună, încet, sfios, ca şi cum ar fi întrebat ceva, ca şi cum ar fi vrut să spună: „Oare de ce oftăm cu toţii aşa ?"

— Haide, măi băiete, du-te de-ţi orînduieşte şi tu puţin hainele astea, că doar o să coborîm în oraş ! Şi pune-ţi cizmele, nu mai umbla în picioarele goale !

Era glasul lui Gherasim, care acum se luase de cel mai tînăr membru al echipajului.

Mihu ridică din umeri, cu gîndul aiurea.
— Lasă, nene Gherasime, că nu m-alege nimeni! Care cizme să pun, dacă mi le-au mîncat rechinii, ce, ai uitat? Că alelalte, de la Ţarigrad, mă strîng doară, ştii şi dumneata!
Hotărît că şeful echipajului era cu arţag.
— Ia uite la el, ţîncu', a prins glas! Da' ce crezi tu, de asta mi-e mie, că te-o alege ori nu te-o alege cineva? Eu vreau să nu ne facem de rîs, că doar nu sîntem zlătari!
Musul n-avu încotro şi coborî în cabină.
— Uite, comedie! pufni Gherasim, în urma lui. Sînt toţi burzuluiţi şi pămîntii în obraz, de parcă li s-au înecat corăbiile pe care nu le au!
Apoi, sfîrşind cu spălatul şi cu muştruluiala, cîrmaciul se aşeză pe bocaport, răsuflînd uşurat.
Zburau albatroşii pe deasupra catargelor, piuiau pe jos pescăruşii albi. Gherasim îşi dădu capul pe spate şi privi cerul înalt. Iată că soseau în Brazilia, curînd scripeţii aveau să-şi înceapă scîrţîitul subţire, ca al firului de trestie în bătaia vîntului, toamna, pînzele aveau să coboare pe catarge, avea să cadă ancora şi să zornăie lanţul, care cincizeci de zile ruginise nemişcat în puţul lui, la prova. Pe urmă aveau să... Aveau să...
Gherasim îşi luă ochii de pe cer, privi puntea, ascultă, nu auzi nici un glas, clipi mirat — şi deodată simţi în jurul lui un gol searbăd, un gol nemăsurat, care-l împresura, cuprinzîndu-i sufletul, inima. Şi fără să-şi dea seama, cîrmaciul scoase un oftat adînc, amar...
— Da' tu ce scheuni, hai? Ia uite la el, lighioana!
Numai pe Negrilă nu-l muştruluise azi.
Cîinele, care se apropiase, privindu-l cu ochii vii, mari, vorbitori ca ai oamenilor, îşi lăsă capul în jos întristat — şi porni cu paşi nehotărîţi pe lîngă parapet, dînd ocol punţii, ca şi cînd tot ar mai fi nădăjduit să întîlnească pe vreunul să-i înţeleagă scheunatul şi să-i răspundă ceva.
Rămas singur, Gherasim se înmuie iar. Şi iar se întrebă, şi iar se gîndi, frămîntîndu-se pe marginea bocaportului, pînă ce deodată, se ridică şi porni întins spre Anton Lupan:
— Domnule, vreau să-ţi spun o vorbă!

Căpitanul întoarse capul încet, pe gînduri, cu privirea pierdută departe, peste Atlantic.
„Măi să fie-al naibii! se miră cîrmaciul. Şi ăsta-i apucat!"
— Spune, Gherasime! S-a întîmplat ceva?
Ieremia, Haralamb, Cristea Busuioc ieşiră pe tambuchi şi se opriră alături, fără să ştie încotro s-o ia. Gherasim le aruncă o privire, şovăi, apoi ridică din umeri şi începu vorba, tocmai cînd în capul scărilor se ivea şchiopătînd Mihu, de bine de rău pieptănat, dar cu hainele tot aşa de mototolite, cum zăcuseră în dulap. Cît despre cizmele lăcuite, de la Ţarigrad, mai bine le-ar fi dat naibii că se făcuseră mai mici şi îl strîngeau de îi ieşeau ochii din cap.
— Aş vrea să-ţi pun numai o întrebare, domnule, dacă se poate şi nu te-o supăra, începu cîrmaciul, cu oarecare arţag. Ia spune-mi, mai la urma urmei, de ce n-am luat-o cu noi şi-am lăsat-o acolo?...
Căpitanul se făcu palid.
— Pe cine, Gherasime?
— Las' că ştii dumneata!
Ceilalţi tresăriră şi înaintară un pas.
Mihu simţi că i se învîrte capul, cu tot sîngele din trup adunat în obraz; cizmele, parcă nici nu le mai avea.
— Adnana!? zise el, ca şi cum ar fi răspuns, ca şi cum ar fi întrebat.
Din palid, chipul căpitanului se aprinse ca felinarul din babord, noaptea.
— Adnana!?
Ce importanţă are dacă era spus cu teamă, cu nedumerire, sau numai cu mirare, sau poate cu cea mai vorbitoare explozie de bucurie? Nu are importanţă decît că, după o tăcere de două luni de zile, pe puntea aceasta, lovită de toate încercările, fusese rostit, în fine, numele Adnanei!
— Adnana!
Auzindu-l, Negrilă se repezi înainte, trecu printre picioarele oamenilor, mai-mai să-i dărîme, şi ajuns în faţa căpitanului începu să latre, să latre şi să scheaune, fluturîndu-şi coada, mirat, întrebător, cu nerăbdare şi cu bucurie.

Echipajul simţi că puntea începe să se legene, aiurea, în vreme ce pînzele fluturau pe ghiuri, iar bompresul răzuia colinele verzi ale Braziliei, îndreptîndu-se spre Argentina.

— Ce faci, Ismaile ? strigă Gherasim, venindu-şi în fire. Intrăm în Pernambuco, nu mergem la Buenos-Aires !

Dar cînd se uită în urmă, bucătarul nu mai era la cîrmă, ale cărei cavile se jucau zglobii în soare, sub smuciturile valurilor, ci îşi vîrîse capul printre umerii lui Haralamb şi Ieremia, cu aceeaşi nedumerire, cu aceeaşi mirare, aceeaşi bucurie ca ale lui Negrilă.

— Ce cauţi aici, tîlharule ?! Fugi înapoi la cîrmă !

Totul se schimbase pe puntea „Speranţei", ca printr-o magie — şi cerul era mai albastru, şi colinele, în faţă, mai îmbietoare, şi zborul albatroşilor mai înalt şi mai falnic.

Anton Lupan îşi stăpîni primul tulburarea, deşi tulburarea lui fusese mai mare decît a tuturora ; dar el era dator să răspundă de soarta echipajului chiar şi pe timp frumos, nu numai pe furtună. De aceea, după ce-şi trecu mîna pe faţă ca şi cum ar fi vrut să vadă dacă îşi recăpătase vechea înfăţişare, se uită în ochii cîrmaciului şi vorbi, luptîndu-se din răsputeri să-şi potolească bătăile inimii şi să pară că vorbeşte ca în oricare altă zi a săptămînii :

— N-am luat-o cu noi, Gherasime, din pricini mai multe

— Şi care-ar fi acelea, domnule ?

— Păi, de prima oară, mi-a fost teamă să nu înceapă cîrteala...

— N-am fi cîrtit niciodată ! strigară oamenii, aproape toţi în aceeaşi suflare.

Căpitanul clătină din cap, cu îndoială, şi zîmbi, plin de înţelepciune. Apoi îşi aruncă privirea pe deasupra celor ce-i stăteau în faţă şi urmă, cu glasul mai tare, uitîndu-se înadins spre cîrmă :

— Cineva, mai ştiu eu cine, ar fi făcut-o *zirenă*, ar fi zis că a venit să ne scoată din fire.

Corabia făcu o smucitură. Ismail se ridicase în picioare, cocîrjat, tremurînd, cu ochii în pămînt de ruşine.

— Am greşit asta cap prost ! Ceream iertare !

— N-am de ce să te iert, Ismaile ! Noi am hotărît că tot

omul e slobod pe gîndurile sale. Şi-apoi, la fel ca tine au mai gîndit şi alţii, îmi pare... Tu cam ce zici, Ieremie ?

— Să vezi, domnule, eu...

— Lasă, băiete ! N-ai spus tu, dacă mi-aduc aminte, că femeia şi marinăria se potrivesc ca aripile heruvimilor cu coada lui Sarsailă ?

— Eu am spus cu coarnele, dar e totuna ; tot o vorbă proastă rămîne !

— Iată dar de ce-am luat hotărîrea de care-mi ceri socoteală azi, Gherasime. Şi treaba nu s-ar fi oprit aicea, fiţi siguri. Intr-o zi vi s-ar fi părut că Adnana nu-şi face treaba cu toată sîrguinţa, că a lăsat un colţ de punte nefrecat ca lumea...

— Da' de unde ! sări Cristea Busuioc, care după îndelungată tăcere vorbea iarăşi. Nici n-am fi îngăduit să-şi rupă mîinile cu asemenea treburi de ocară...

Şi zicînd aceste cuvinte, care-i îndreptăţeau o altă lungă tăcere viitoare, plutaşul îşi băgă mîinile în brîu, ridică umerii şi îşi flutură barba falnică.

— Ei vezi ! răspunse căpitanul. Iată încă un temei de care am ţinut seama ! Voi credeţi că ea s-ar fi simţit bine să vadă că o cocoloşiţi ca pe o regină ?... Ascultaţi ce vă spun eu ! La început, da, ar fi mers bine, dar de la o vreme ar fi început cîrteala şi nemulţumirea. Pînă şi lui Mihu i s-ar fi făcut lehamite cu timpul, s-o vadă că-i tot poartă tricourile.

— Niciodată, domnule ! exclamă musul, făcînd un pas înainte, cu atîta îndemn, cu atîta aprindere, încît ceilalţi întoarseră capul, cuprinşi de mirare.

— Ei, ţine-ţi firea, băiete, nu te-aprinde ! îl potoli şeful echipajului, mirat şi el de atîta căldură.

Anton Lupan tăcu o vreme, privindu-i pe fiecare, ca şi cum ar fi vrut să le citească în suflet.

— Iată deci, cam care-au fost pricinile. Dar...

— Dar ? întrebară oamenii cu o umbră de nădejde în glasurile pline de căinţă amară.

Căpitanul zăbovi iarăşi.

— Dar acum, după ce au trecut peste două luni de zile, dacă într-adevăr i-aţi simţit lipsa şi credeţi că aţi şti s-o

prețuiți cum se cuvine, dacă socotiți că am făcut o greșeală lăsînd-o la Marsilia, atunci poate s-ar găsi o cale să ne răscumpărăm vina.

— Care, domnule?

— S-o chemăm printr-o depeșă și să ne ajungă din urmă, de pildă la Montevideo sau la Rio de Janeiro.

— Și-ar fi cu putință? întrebă Gherasim, temîndu-se să-și arate bucuria. Cînd să primească depeșa, cînd să-și orînduiască treburile, cînd să ia vaporul?... Că peste douăzeci de zile noi o să fim plecați din Rio de Janeiro. Și-apoi, cu ce bani să vină?

— Cu banii nu-i nici o grijă; o să-i plătească Banca noastră de la Marsilia; pentru asta nu-i nevoie decît să spun o vorbă aici, la una din sucursalele ei din Brazilia. Cît despre celelalte, o să meargă mai ușor decît ne închipuim vreunul. Depeșa, prin cablul transatlantic, o poate primi în două zile.

— Mare minunăție!

— Apoi nu-i mai rămîne decît să ia vaporul și pînă să facem noi drumul, sosește și ea la Montevideo.

— Dar cu dormitul, cum o să fie, domnule?

— Aha! Deci iată că tocmai tu ai îndoieli, Gherasime.

Oamenii începură să murmure. Cîrmaciul își duse mîna la inimă.

— Vai de mine! Oare crezi dumneata că din îndoială am pus eu întrebarea? Nici vorbă că o să-i dăm cabina noastră, doar a mai dormit ea acolo. Dar o să-i fie destul de bună?

— Ați văzut-o careva făcînd nazuri cînd navigam în Mediterană?

Oamenii se repeziră, fiecare avînd de spus o vorbă pentru Adnana:

— Da' de unde, domnule!

— Nici n-am mai pomenit atîta cumsecădenie...

— Și-atîta voie bună!

— Bine!... încuviință căpitanul. Atunci, cum ajungem în port, să știți că trimit depeșă la Marsilia... Să vedem ce-o să faceți cu cîrteala mai la sud, cînd o veni frigul.

— N-avea nici o grijă! O să ne culbărim iar în maga-

zie, peste boclucurile lui Stricland, că doar am mai dormit noi acolo — și încă atunci abia aveam loc de butoaiele alea cu untdelemn de măsline!

— Atunci, așa să rămînă!... Și-acum toată lumea la posturi. Mihule, ridică repede pavilionul Braziliei!

În timp ce ei puneau la cale chemarea Adnanei, „Speranța" se apropiase de coastă, pînă la digul din fața portului nu mai avea decît jumătate de milă. Musul se cățără pe catarg, cu pavilionul, rușinat că uitase de această îndatorire. Dar, cînd să coboare, urechea îi prinse, dinspre țărm, un zumzet adînc și continuu, plin de ciudățenie.

Și ceilalți oameni auzeau zumzetul întrecînd vuietul îndepărtat al portului și murmurul mării.

— Ce-o fi asta? întrebă Ieremia.

Orașul, aflat deasupra portului, pe coline, era împresurat de verdeața luxuriantă a tropicelor, care ai fi zis că năvălește pe străzi, intră în curți, în case, pe uși, pe ferestre, să înăbușe lumea. Anton Lupan asculta și el zumzetul acela, cuprins de nedumerire, pînă ce, deodată, își aminti cartea lui Darwin și-n ea găsi lămurirea.

— Sînt gîzele pădurilor, Ieremie.

— Cum, domnule, niște gîze să facă atîta gălăgie?

— Da, că se numără cu miliardele în fiecare colț de pădure; n-or avea ele glasul buhaiului, dar cînd se adună...

— Vai de mine! Să trăiești mai multă vreme aici poate să te apuce și nebunia!

Între timp, „Speranța" trecuse de capul digului și acum vuietul care se ridica din port, acoperea zumzetul pădurilor. O jumătate de oră mai tîrziu, cînd orologiul vămii bătea de douăsprezece ori, vestind miezul zilei, goeleta românească ancora la Upper Topsail Reach, în portul Pernambuco, departe de cargoboturile care descărcau sau încărcau mărfuri, încît ai fi spus că e primită ca un iaht care călătorește numai pentru plăcerea stăpînului.

Îndată ce pupa fu amarată la chei și se aruncă schela, căpitanul, fără să-și mai schimbe hainele, cum făcea de obicei cînd ajungea în porturi, sări pe mal și-l lăsă pe Gherasim să se descurce cu medicul, cu poliția și cu vama... Cît despre Martin Stricland, lui n-avea să-i poarte de

grijă, decît bucătarul ; pentru ceilalți, ori om viu, ori mumie, călătorul le era totuna.

Anton Lupan o luă la fugă pe chei, căutînd Căpitănia, sub stăpînirea unei tulburări ușor s-o înțeleagă oricine. Avea să afle îndată cînd trecuse pe aici „L'Espérance", poate chiar mai mult, să afle unde avusese de gînd Pierre Vaillant să ierneze, unde se afla el acuma. Iată însă că vasul prietenului său nu intrase în portul Pernambuco, așa cum se vedea din registrele Căpităniei — dar, slavă Domnului! — nu era trecut nici pe tabla naufragiilor, nu exista dovadă adusă de nimeni că i s-ar fi întîmplat o nenorocire.

Deși dezamăgit, Anton Lupan se liniști, spunîndu-și că pesemne „L'Espérance" navigase de-a dreptul la Bahia, sau la Rio de Janeiro, sau chiar la Montevideo, neavînd nici o nevoie să ia în lung toată coasta Americii. Firește, ar fi fost mai bucuros să-i fi aflat aici urma, dar dacă nu i-o aflase, nu însemna că i-a pierdut-o pentru totdeauna. Acum îi era mult mai ușor să-l găsească decît în Egee sau în Mediterană ; trebuia doar să grăbească plecarea — și înainte de a porni la drum îi mai rămînea de îndeplinit o singură îndatorire, care-i stîrnea mare fierbințeală în inimă.

Ceva mai tîrziu, căpitanul „Speranței" se afla în holul Poștei Mari, la ghișeul unde se primeau cablogramele, și scria cu mîna înghețată, de parcă n-ar fi fost în octombrie, primăvara Braziliei :

„Primești bani Bancă. la primul vapor. Post liber matelot. Te așteptăm Montevideo".

Și iscăli, cu inima strînsă de îndoială. Dar dacă se rupea cablul, înainte de plecarea telegramei ? Dar dacă greșeau adresa ? Dar dacă... Puteai oare să te bizui cu totul pe o cablogramă ? E drept că o expedia la Marsilia, unde oamenii sînt mai atenți cu veștile decît cei din America Latină... Și totuși, așa cum se rătăciseră cablogramele trimise lui Pierre Vaillant... Dar, în sfîrșit, chiar dacă ajungea cu bine chemarea lui, era sigur de Adnana, că avea să vină ?...

După ce mai citi o dată cele treisprezece cuvinte, pentru care îi bătuse atît de tare inima, șovăi, își șterse iscălitura și în locul numelui scrise : „Echipajul Speranței".

Ce repede se făceau unele lucruri ! Nu trecuse nici o oră de la debarcare — și fusese pe la Bancă, trimisese cablograma — nu-i mai rămînea decît să aștepte scurgerea zilelor.

Anton Lupan porni pe străzile care duceau la vale, spre malul oceanului. Intîlnea trăsuri, ai căror cai aveau coamele împodobite ca de sărbătoare, întîlnea oameni cu fața brună, îmbrăcați în haine albe, cu pălării mari de paie, femei cu botine roșii, cu umbreluțe gingașe pe umeri, vînzători de portocale, florărese cu coșurile pline, copii fugărindu-se pe trotuare, înjurînd gros ca lustragiii... Din grădini își plecau ramurile deasupra străzii chiparoșii și magnolierii... Aerul era cald, dulce, amețitor de mirosul florilor... Primăvară în Brazilia !

În timp ce străbătea marea esplanadă, Anton Lupan urmărea în gînd drumul cablogramei peste paralele și meridiane, peste Gibraltar, peste Baleare, pînă-n piața frînghierilor, unde acum se scuturau castanii. Iar o altă parte a gîndului său naviga spre sud, spre țărmurile Argentinei, unde-l chema, mereu stăruitoare, aceeași poruncă din marea carte a prieteniei. Oare ce făcea Adnana ?... Și unde era „L'Espérance" cu Pierre Vaillant acuma ?

Curînd, portul se desfășură în dreapta, cu furnicarul lui de bărci, remorchere, șalupe, corăbii și vapoare pe fundalul profund al oceanului. „Speranța" era cea mai aproape, colea jos, legănîndu-se vioaie în parîme. Căpitanul o privi cîteva clipe, cu mîndrie și înduioșare, apoi porni mai departe, cu simțămîntul stăpînului care își regăsește ograda după o lungă pribegie. Dar în timp ce cobora spre chei, se opri deodată la jumătatea scărilor. Pe puntea corăbiei se vedea îmbulzeală mare ; de ce se agitau oamenii ? Se întîmplase ceva cu Martin Stricland, cu poliția, cu vama ? Sau, doamne ! — venise cineva cu o știre despre Pierre Vaillant, despre „L'Espérance", vreun matelot întors din sud, care se oprise pe chei și intrase în vorbă cu echipajul, uimit de asemănarea acestei corăbii, cu alta, întîlnită

de el în cine știe ce port al Americii Latine — și, pe lîngă asemănare, purtînd amîndouă același nume, deși în limbi felurite ?

Căpitanul sări treptele trei cîte trei la vale, ocoli scuarul, trecu prin fața iaht-clubului, dădu să traverseze cheiul — și la jumătatea lui se opri iarăși : un matelot străin — da, un matelot străin, poate vestitorul ! — freca de zor habitaclul busolei, cu un zel care pe căpitan îl umplu de nedumerire. Echipajul îi dădea tîrcoale : unul îi ținea cîrpele, altul cutia de ceară, iar Ismail se agita cel mai tare, oferindu-i stăruitor borcanul în care adunase nisipul armatanului...

Anton Lupan își ridică sprîncenele și porni mai departe, șovăitor, întrebîndu-se ce știre aducea străinul, rea, sau bună ? De unde venea matelotul acesta, cam micuț pe lîngă ceilalți, cu părul într-o legătură roșie, care-i cădea pe umăr, ca a piraților, cu tricoul vărgat, ei Doamne ! — cu pantalonii strînși pe gleznă, pantaloni cenușii din pînză de corabie ?...

— Sst ! Uite-l ! auzi, încă de departe, glasul cîrmaciului.

Oamenii se întoarseră cu fața la chei ca mișcați de-o singură sfoară, și sfioși, șovăielnici, cu priviri rușinate, se traseră înapoi, după catarge, lăsînd puntea la pupa, goală. Numai Negrilă rămase locului, gîfîind fericit, cu limba scoasă de-o palmă, dînd mîndru și triumfător din coadă, în vreme ce matelotul străin, alături, freca de zor habitaclul, cu legătura roșie fluturîndu-i sprințară.

Anton Lupan simți rotirea pămîntului, cunoscută, dar îndeobște nesimțită de oameni. Simți o legănare largă, întîi domoală, apoi vertiginoasă, în care oceanul se ridică pe cer iar cerul luă locul oceanului. Și din această ciudată legănare, o forță necunoscută îl aruncă pînă în marginea cheiului, lîngă schelă, fiindcă în ființa lui nici un nerv nu transmisese vreo poruncă picioarelor.

In clipa aceea, matelotul străin își smulse basmaua, își scutură părul și se întoarse, cu capul plecat gingaș pe un umăr, cu genele-i lungi fluturînd întrebătoare, cu sfială, cu teamă.

Era primăvară în Brazilia ! Era primăvară, primăvară ! — și nimeni nu cercetase calendarul, nimeni nu știuse s-o vadă. In ochii lui Anton Lupan veniră lacrimi calde, și el își simți inima cînd grea, cînd ușoară, dar fierbinte într-una, ca o urnă cu lavă.

— Adnana ?!

Nu era glasul care cheamă, ci care întreabă. Glasul care spune : „Nu visez oare ?".

Stăteau la cinci pași unul de altul, el în marginea cheiului, ea pe punte, la cîrmă, nici unul neîndrăznind să pună piciorul pe schelă.

— Cînd ai venit ? întrebă căpitanul.

Și ea își duse mîna la piept, cu mișcarea aceea gingașă, care ne-a fermecat prima oară :

— Eu ?... Acum patru zile.

— Dar cum ai trecut Oceanul ?

Adnana ridică sprîncenele, mirată de întrebare :

— Uite, cu vaporul acela.

— Și tatăl tău ?

Ea își plecă privirea :

— A murit, o săptămînă după plecarea voastră...

— Imi pare rău, Adnana !

Tăcură un timp, sub o grea apăsare, apoi Anton Lupan întrebă, negăsind alte cuvinte să spună :

— Și brutăria „Speranței" ?

— A luat-o doamna Florion ; mi-a făgăduit să păstreze firma.

— Dar bani de drum ?...

— N-am venit cu clasa întîia ; am fost angajată ca ajutor la bucătărie. Mi-am cerut debarcarea acum o oră, cînd am văzut...

Și deodată, fata își duse mîna la gură :

— Poate m-am grăbit ! Mai înainte ar fi trebuit să întreb... Oare o să mă primești în echipajul vostru ?

Iar Anton Lupan răspunse, repede, din toată inima, uitînd o clipă că este căpitanul corăbiei și echipajul trage cu urechea, să-l audă ce spune :

— Cu brațele deschise, Adnana !

Ea se aplecă înainte, dar el nu făcu nici o mișcare,

fiindcă văzu mustața lui Ismail zburlită, curioasă și întrebătoare, în spatele lui Gherasim, care se scărpina în creștet, mai încurcat ca totdeauna. Și-atunci ea rămase la locul ei, răsuflînd repede, cu pieptul tresăltînd sub tricoul musului, năvalnic, dulce și dureros bătîndu-i inima.

— Ai, în sfîrșit, încredere în mine ? întrebă, cu un zîmbet de mică, de sfioasă ironie. Crezi că voi fi un matelot demn de restul echipajului ?...

— Nu m-am gîndit la asta. Dacă te-am chemat...

— Cum, m-ai chemat ?

— Da, astăzi ! Ți-am trimis o cablogramă... Nu ți-au spus oamenii ?

Adnana își duse mîna la inimă și ochii i se umeziră.

— Fiindcă echipajului... da, echipajului... nouă... mie, ne-a fost dor de tine. Iată, chiar și Negrilă...

Ea își simți umerii cum încep să-i tremure ; se apleca, își dădea seama că se prăvălește peste schela care stătea între ei ca o barieră.

— Deci mă primești ? întrebă, mușcîndu-și buzele.

— Da, Adnana !

— Cu brațele deschise ?

El înclină din cap, speriat că putuse spune asemenea cuvinte care dovedeau atîta îndrăzneală.

— Ei bine, dar deschide-le odată ! izbucni Adnana, repezindu-se pe schelă.

La prova, Ismail își șterse o lacrimă cu dosul mîinii și zise, ridicînd un deget, cu înțelepciune :

— Dacă nu duceam Mahomed la munte, veneam ala muntele la Mahomed !

— Ia slăbește-mă cu pildele tale, turcule ! îl repezi cîrmaciul, ca să-și ascundă nu știu ce slăbiciune. Și voi, ăștilalți, ce-ați înțepenit aicea ? Hai, jos în cabină ! Nu mai pierdeți vremea ; luați-vă boarfele și duceți-le în magazie !

Pe chei, Adnana rămăsese în brațele căpitanului, gingașă, tînără, mlădie — și plîngea sfios, dar din adîncul inimei, lacrimi amare, dulci, calde, bune... Lacrimi de fericire...

Primăvară în Brazilia !...

În concurență cu președintele Uruguaiului

Ca să navighezi de la Pernambuco la Capul celor Unsprezece mii de Fecioare, ceea ce înseamnă un drum de peste 2500 de mile, nu ai de ales altă cale decît de-a lungul coastelor Braziliei, Uruguaiului și Argentinei. În acest drum, un căpitan care se grăbește poate să ancoreze cel mult la Bahia, la Rio de Janiero, ca să ia apă și provizii, apoi la Montevideo, dar nu are ce căuta la Buenos Aires, decît dacă-i iese dracul în cale — căci asta înseamnă un ocol inutil de peste 200 de mile.

„Speranța" părăsi portul Pernambuco la 12 octombrie, după o escală de două zile, adică numai atît cît fu nevoie să se repare micile stricăciuni prilejuite de uragan și să i se facă, în sfîrșit, lui Mihu, o pereche de cizme pe măsură.

Primăvara în Brazilia o fi frumoasă, în ziua cînd vine Adnana. A doua zi, bagi de seamă că aerul e umed și fierbinte, ceea ce priește vegetației tropicale, făcînd-o să-și desfășoare forțele-i magnifice și să îmbrace țărmul în perdele grele de verdeață, în care mișună gîze și jivine felurite. O fi priind negrilor, indienilor și metișilor ; o fi priind, dacă vrei, chiar și altor neamuri, statornicite de cine știe cît timp aicea, spaniolilor din sudul peninsulei Iberice, italienilor și chiar franțujilor — îi privește !

Încă din prima seară, echipajul „Speranței" începu să simtă nevoia altei clime. După ce ai îndurat setea și arșița ecuatorului, parcă nu mai ai vlagă, nici răbdare să

aştepţi scurgerea zilelor, bătut de soare, la adăpost de briză, între două cheiuri. Chiar şi Negrilă care se zbenguia ca niciodată în jurul Adnanei, nemailăsînd-o să răsufle cît era ziua de mare, începu de la o vreme să se înmoaie, să se oprească locului cîte o clipă, adulmecînd obosit aerul umed şi aruncînd oamenilor priviri neliniştite: aşa stînd faptele, apoi plecarea trebuia grăbită, pînă ce cîinele nu începea să dea semne de turbare.

Oamenii munciră două zile pe frînte, îmbarcară apă, provizii, mai cu seamă fructe şi legume, căci din celelalte mai aveau încă destule, şi-n a treia dimineaţă se aflau la drum spre Rio de Janeiro. Drumul acesta decurse în linişte, fără nici o peripeţie, pînă... Vîntul, aproape tot timpul de la nord, nu cerea echipajului decît să mute arareori ghiurile cînd într-un bord, cînd în celălalt, fără să schimbe nici o pînză — şi, împreună cu curentul cald al Braziliei, îi ajuta „Speranţei" să străbată zilnic 140. 180 şi chiar 200 de mile.

Corabia naviga la 5—6 mile de coastă, pe care numai arareori o pierdea din vedere, de obicei după-amiezile, cînd soarele îmbrăca ţărmul într-o lumină atît de orbitoare, încît îl topea, făcîndu-l să dispară în albastrul oceanului şi al cerului.

Uneori, cu toată depărtarea, ajungea pînă în larg zumzetul acela al pădurilor, mai puternic decît glasurile blînde acum, ale mării.

Curînd după prînz, şi asta mai în toate zilele, cerul se acoperea de nori, ca la o poruncă, întocmai cum s-ar fi tras peste el o grea perdea cenuşie — şi un ceas, sau două, de sus se prăvăleau torente de apă, fără nici o prevestire. Iar după ce înceta ploaia, la fel de brusc pe cum venise, văzduhul se umplea de lumini strălucitoare, cerul părea mai curat şi mai albastru decît înainte — şi deasupra pădurilor se ridicau aburi ca din nişte uriaşe cazane sub presiune.

Anton Lupan ştia, din cărţile cercetate pe vremea cînd pregătea călătoria, că în aerul fierbinte al tropicelor, o ploaie, obişnuită, aşa cum cad ploile prin părţile noastre, s-ar fi evaporat în văzduh, înainte de a atinge pămîntul.

Trebuiau acele adevărate torente ca să învingă arşiţa şi — ajungînd jos, să îndestuleze pădurea. Un ceas după ce se limpezea cerul, jos nu mai vedeai urmă de ploaie, dar copacii foşneau mulţumiţi, cu frunzele aburinde, în timp ce rădăcinile lor pulsau ca nişte artere, sugînd într-una nesăţioase, umezeala din adîncul pămîntului.

Pe puntea „Speranţei", apa se zvînta tot aşa de repede, ridicînd fuioare de aburi în lungul catargelor şi pe pînze...

In ziua de 15 octombrie, îndată după o asemenea ploaie, goeleta intra în portul Bahia şi nu zăbovea aici decît timpul trebuitor ca Anton Lupan să cerceteze registrul Căpităniei. Nu era ciudat şi totuşi el încercă o nouă dezamăgire, aflînd că „L'Espérance" nu intrase în portul acesta. Dar iată că nu se ştia de ea nici la Rio de Janeiro, unde „Speranţa" ajunse la 21 ale lunii. Nici acum nu găsi căpitanul motiv să se mire, cu toată nemulţumirea pe care şi-o simţi în suflet; probabil Pierre Vaillant navigase de-a dreptul la Montevideo.

— Vira ancora! Sus pînzele!... Spre sud, Gherasime!

Indreptîndu-se spre marele port al Uruguaiului navigară ca şi pînă acuma, în lungul coastei, pînă la insula San Sebastian, de unde puseră capul pe Santa Catherina — de data asta lăsînd ţărmul departe, în dreapta — şi dăruindu-se oceanului în întregime. Vîntul bătea din aceeaşi parte într-una, cu rare încercări de furtună — şi corabia continua să înainteze, deşi de la o vreme în mersul ei se simţea mare încetinire.

Micile întîmplări ale acestei cruciere poate nici n-ar mai trebui povestite, deoarece ele nu aduc nimic nou în viaţa corăbierilor. Din Jurnalul de Bord reiese că, la 25 octombrie, ajungînd anevoie la insula Santa Catherina, căpitanul găsi nimerit să tragă corabia pe uscat ca să-i curețe şi să-i vopsească fundul, algele crescute peste măsură pe carenă fiind pricina pentru care „Speranţa" îşi încetinise aşa de păgubitor mersul în ultima vreme.

— E timpul să-i radem barba, Gherasime! zise Anton Lupan, sfătuindu-se cu nostromul. Mai bine să întîrziem o zi aici, decît să pierdem două săptămîni pe drum, pînă la Montevideo.

— Da, domnule, treaba ar fi bună, numai că o să ne coste multe parale!

Căpitanul rîse, bătîndu-l pe umăr:

— Și dacă nu ne-o costa nici o centimă?

— Am să zic că ești făcător de minuni, domnule!

„Speranța" intră în canalul care desparte coasta Braziliei de insula Santa Catherina și, după ce coborî pînzele, rămînînd numai cu focul și cu trinca, își continuă drumul încet, pe lîngă țărm pînă ce, în fața satului Don Miguelo, căpitanul socoti că locul era foarte nimerit pentru ceea ce voia să întreprindă. Vîntul bătea de la nord, puternic, însă în canal, deși umflate, apele clipoceau blînd, într-o legănare domoală. Satul Don Miguelo se vedea sus, pe coline, în fundul unui mic golf albastru, care făgăduia corăbierilor o bună primire. Ajungînd aici, căpitanul puse cîrma la dreapta, corabia se îndreptă încet spre plajă, și merse așa, spre uimirea și teama echipajului, pînă ce se simți sub picioare fîșîitul aspru al nisipului frecat de chilă.

— Ne punem pe uscat! strigă Gherasim.

— Asta și vreau! răspunse căpitanul, nepăsător, ca și cînd „Speranța" ar fi fost căruță, nu corabie.

Era curînd după răsăritul soarelui și, după cum arătau tablele mareelor, la ora aceasta fluxul atingea limita maximă. Cîteva ore mai tîrziu, goeleta, sprijinită în proptele, puse din timp, ca să nu se lase pe o coastă, stătea țeapănă, stingheră și parcă speriată, cu carena pe jumătate afară din apă, în vreme ce oceanul continua să se retragă, lăsînd în urmă rîulețe care-și căutau întîrziate drumul, clipocind printre îngrămădirile de alge și de cochilii răvășite pe plajă.

Privită de jos, acum, după ce străbătuse Marea Neagră, Egeea, Mediterana, Marea Roșie și Atlanticul și adunase pe bordaj toate algele și scoicile care voiseră să călătorească, sărmana corabie căpăta o înfățișare monstruoasă și totodată jalnică, semăna cu un uriaș animal marin mort și aruncat la țărm să se descompună. Totuși, unele alge, cu flori albe și negre crescute pe tije lungi, elastice, n-ar fi fost lipsite de grație, dacă în țesătura aceasta bizară

n-ar fi colcăit, neliniștite de soarta lor viitoare, puzderie de vietăți scîrnave, lipicioase, viermi puhavi și crustacee hidoase, ca niște caracatițe, ca niște monștri reduși la o scară neprimejdioasă. Nu era de mirare că în ultima vreme „Speranța" își pierduse viteza și fusese escortată de toți peștii oceanului, atrași de această carenă murdară.

— Da, era timpul să-i dăm jos barba! Prea căram mulți paraziți, Gherasime! zise căpitanul, privind cu scîrbă viermuiala gîngăniilor marine.

— Unul singur parazit ajungeam! adăugă Ismail care tocmai avusese de lucru la Martin Stricland în cabină.

Acesta nu ieși pe punte nici măcar acuma, cînd înțepeneala corăbiei și zarva pornită în jurul ei pe plajă ar fi putut să-i stîrnească, dacă nu neliniștea, măcar puțină mirare.

Echipajul aruncă peste bord scara de frînghie, coborî pe nisip încă înainte ca apa oceanului să ajungă la chilă și, învingîndu-și sila, începu să curețe cu rașchetele bordajul năpădit de scoici și de alge. Cîțiva pescari care adunau stridii socotiră că ar face treabă mai bună ajutîndu-le corăbierilor, căci, într-adevăr, stridii puteau să culeagă peste nevoile lor, la alte refluxuri.

Scoicile înfipte în carenă nu s-ar fi dezlipit cu una, cu două, dar rașcheta, un fel de daltă cu buza îndoită, e în lumea lor ceea ce în lumea oamenilor ar fi, azi, carul de luptă. In fața ei algele și cochiile săreau, prefăcute în fărîme, și dedesubt scîndura rămînea curată, ca obrazul cel mai bărbos sub briciul bărbierului.

Pe la ora zece „Speranța" își lepădase paraziții, care zăceau alături, în purcoaie putrede. Abia acum putea să se vadă limpede ce lest ticălos cărase după ea biata corabie!

Carena nu avea nevoie de nici o reparație, ci numai de o vopsea bună. Echipajul se puse pe lucru, și la ora douăsprezece, cînd apele începură să crească iarăși, goeleta proaspăt ieșită de sub pensulă lucea în soare, de parcă ar fi fost nouă. Nu trebuie să uităm că insula Santa Catherina, cuprinsă între a 27-a și a 28-a paralelă sudică, se afla în apropierea tropicului, unde, sub adierea brizei calde,

o vopsea, chiar dacă n-ar fi de calitatea cea mai bună, se usucă pe deplin în mai puţin de patru ore.

Inainte de căderea nopţii, oceanul retrăgîndu-se a doua oară şi apa uscîndu-se pe bordaj ca pe o rufă pusă la soare, întinseră încă un strat de vopsea peste primul, desăvîrşind ferchezuiala.

Cum fluxul următor nu avea să vină decît dimineaţa, echipajul găsi prilejul să viziteze satul şi să intre în prieteşug cu locuitorii, mai toţi colonişti pripăşiţi prin partea locului abia în ultimele decenii. Cu tot numele iberic al acestei aşezări încîntătoare, cea mai mare parte a oamenilor aici erau nemţi şi limba germană se vorbea mai mult decît portugheza sau spaniola.

Coloniştii primiră cu prietenie şi căldură echipajul „Speranţei", care aproape de miezul nopţii se întoarse la bord încărcat cu coşuri pline de provizii: unt, ouă, legume şi fructe. Gazdele îi însoţiră pe plajă unde aprinseră focuri, în jurul cărora rămaseră multă vreme, cîntînd cîntece aduse din cealaltă parte a oceanului, din nordul, din centrul şi din sudul Europei, bătrîna mamă a tuturora, care, în amestecul de limbi, de glasuri, de armonice, cimpoaie, mandoline şi chitare, îi contopea laolaltă, într-o singură familie, unită prin acelaşi blajin şi calm suflu de nostalgie.

Cînd plecară, apa oceanului acoperise o bună parte din plajă şi începuse să clipocească sub carena „Speranţei".

In noaptea aceea echipajul dormi pe punte, ca într-o căruţă dejugată în marginea drumului — şi cu toate temerile care le neliniştise somnul, în zori corabia se legăna zglobie pe apele canalului, parcă bucurîndu-se că-şi lepădase trena murdară. Socotelile căpitanului nu dăduseră greş nici de data asta — şi astfel, puteau să înscrie în carnetul de cheltuieli o economie de mai multe lire.

— Dar dacă fluxul ar fi fost în scădere, aşa-i c-am fi rămas zălog la Don Miguelo? întrebă Gherasim, cu o grijă tardivă.

— Aşa-i! recunoscu căpitanul. Atît că eu am ales anume o zi cînd ştiam că-i în creştere, nu în scădere. Ieri soarele a fost în conjuncţie cu luna — şi asta măreşte fluxul, cum se ştie prea bine.

Se ştie într-adevăr că apele oceanelor se umflă la ţărmuri şi apoi descresc, de două ori în douăzeci şi patru de ore, dînd naştere mareelor, datorite pe de o parte rotaţiei pămîntului, pe de alta atracţiei exercitată de lună şi de soare. Cînd aceste două astre se află în conjuncţie sau în opoziţie, efectele lor magnetice se unesc şi ridică mai mult apele oceanelor.

De la San Miguelo navigaţia continuă, pe lîngă coastă, în cea mai deplină mulţumire. Două zile mai tîrziu, „Speranţa" lăsă graniţa Braziliei în urmă şi intră în apele Uruguaiului al cărui pavilion fu ridicat pe catargul din prova. Cu fiecare grad de latitudine, zăpuşeala tropicului se topea în unde şi o dată cu răcorirea vîntului, viaţa la bord părea mai dulce şi mai zîmbitoare.

Acum totul lucea iarăşi, ca într-o vreme, parîmele nu mai zăceau grămadă, pe punte, alămurile se frecau de trei ori pe săptămînă, iar echipajul se lua la întrecere cu bărbieritul, cu călcatul hainelor şi cu spălatul rufelor.

Acum, dimineaţa, cearceaful Adnanei apărea iar pe punte, şi în spatele lui, fata, cu părul înnodat în creştet, îşi îngîna iarăşi cîntecul din Siria, care într-o vreme unora le stîrnise serioase temeri. Acum, nu mai spunea nimeni nici o vorbă îndoită şi nimeni nu mai îndrăznea să arunce încotrova priviri bănuitoare, dar în sufletele lor, oamenii tot mai simţeau uneori ghimpele neliniştei.

Acum Anton Lupan stătea întins în hamac, la pupa, la cîţiva paşi de hamacul în care dormise Adnana — şi-i asculta senin cîntecul în a cărui nevinovăţie credea ca în Efemeridele astronomice, dar uneori tot mai clipea cu teamă, gîndindu-se la nefericitul Ulyse.

Haide, însă, să limpezim lucrurile, odată pentru totdeauna, ca să nu purtăm şi noi în suflet temerea şi îndoiala vreunuia din echipajul „Speranţei"; a lui Ismail, de pildă, care de la o vreme, la el în bucătărie, cînd nu-l vedea nimeni, îşi mîngîia temător mustaţa şi clătina din cap cu grijă. Să ştim, odată pentru totdeauna, că, atît cît avea să dureze această călătorie, şi chiar după aceea, nimeni din oamenii noştri nu aveau să întîmpine vreo nenorocire, din pricina Adnanei. Primejdiile, dacă existau, şi s-ar fi

putut oare să nu existe? — veneau de la alții, de la Ismail bunăoară, cel mai îngrijorat în clipa de față de înrîurirea nefastă a nevinovatei sirene.

Intr-una din aceste zile se întîmplă doar o ciudățenie, care însă nu însemna o primejdie pentru nimeni.

„Speranța" naviga la cîteva mile de coastă, îndreptîndu-se spre Montevideo, cînd Mihu, care era de veghe, strigă, arătînd cu mîna în largul oceanului:

— Domnule, ia uite! Ce-o fi acolo?

In babord, la două-trei sute de metri, apele fierbeau, în zvîrcolirea unei dihănii furioase.

— Oare să fie o balenă?

Oamenii se îngrămădiră lîngă parapet, încercînd să dezlege această ciudățenie.

— Nu poate fi balenă, spuse Anton Lupan, uitîndu-se cu ocheanul. Mai degrabă cred că-i un rechin.

— Dar de ce se zbate?

— Poate că-i rănit; da, așa pare. Uite-l că vine încoace!

In zvîrcolirea ei furioasă, dihania se răsucise deodată în loc, lovind apa cu coada și acum se îndrepta spre goeleta noastră, cu atîta dezlănțuire, încît ai fi zis că-i turbată.

Deși nu avea timp de pierdut, căpitanul hotărî să oprească.

— Prova în vînt! îi porunci cîrmaciului. Băieți, pregătiți un harpon și fiți gata să coborîți barca!

„Speranța" făcu o voltă largă și îndată se opri, fluturîndu-și velele, cu vîntul din față. Intre timp, ciudata vietate se apropiase, fără să-și schimbe drumul, ca și cînd ar fi vrut să satisfacă, fără greutate pentru ei, curiozitatea căpitanului și a echipajului.

— Gherasime, fii gata cu harponul! strigă Anton Lupan, dîndu-și seama că în curînd dihania va atinge bordajul.

Era un rechin, într-adevăr, și continua să se zbată, ca și cînd ar fi avut în trup o rană de moarte, deși în urma lui nu rămînea nici cea mai mică dîră de sînge pe fața oceanului.

Ajuns la cîteva zeci de metri, monstrul se răsuci deodată, făcînd calea întoarsă.

— Să coborîm barca, domnule!

— Degeaba, n-o să-l ajungem. Ia uite-l cum gonește, parcă l-ar mîna necuratul!

Rechinul se îndepărta, în aceeași zvîrcolire turbată, cu toate că, după semne, își mai pierduse din vlagă. Curînd se topi între valurile albastre și căpitanul, dezamăgit, hotărî să pornească mai departe. Dar chiar în clipa cînd voia să dea porunca trebuitoare cîrmaciului, Mihu, cel cu ochii mai ageri, strigă încă o dată:

— Domnule, ia uite! Se întoarce!

Nu se înșelase musul, monstrul se ivise iarăși, apropiindu-se, continuînd să se zvîrcolească, însă din ce în ce mai istovit, abia mai putînd să brăzdeze apa. Ajungînd în preajma „Speranței", umbra ei, care îl întorsese din cale prima dată, îl sperie iarăși și el vru să facă iarăși calea întoarsă, dar nu izbuti să mai găsească un drum, ci prinse să se învîrtească pe loc, pierzîndu-și din ce în ce mai repede vlaga rămasă.

— Coborîți barca! porunci căpitanul, încredințat că nu-l vor mai pierde de data asta.

Cîteva minute mai tîrziu, cînd fură în preajma lui, rechinul făcea ultimele mișcări neputincioase.

— Și totuși, n-are nici o rană! observă Anton Lupan, mirîndu-se foarte.

— Dar asta ce-o mai fi? întrebă Gherasim, care își pregătise zadarnic harponul și stătea aplecat peste copastia bărcii, ca să-l împlînte dintr-o lovitură dibace.

Monstrul stătea întins pe o parte și încă se mai zvîrcolea, cu mișcări neputincioase. Insă nu aceste mișcări stîrniseră mirarea cîrmaciului: o altă zvîrcolire se simțea în pîntecele fiarei, ca și cînd ar fi fost înăuntrul ei un vulcan gata să izbucnească, un buboi uriaș fierbîndu-și coptura, căutîndu-și prin piele drumul pe unde să țîșnească.

Și oamenii din barcă, Anton Lupan, Gherasim, Ieremia, plutașul, văzură deodată pielea umflîndu-se într-o parte, crescînd ca un mușuroi de cîrtiță, în timp ce rechinul, istovit, încerca zadarnic să se mai zbată. Și pînă ce vreunul

din oameni să se dumirească, pielea întinsă plesni, lăsînd să țîșnească afară un șuvoi de sînge care înroși apa oceanului. Nu era coptură, ci sînge proaspăt, dar curgea într-adevăr ca dintr-un buboi umflat peste măsură, părînd că niciodată n-o să se mai sfîrșească. Și în timp ce rechinul își dădea duhul, întins pe o parte, din rana proaspătă se ivi, sfîrtecînd carnea și coastele, ca să-și facă loc afară, botul fioros al unei dihănii și mai ciudate.

— E un diodon! strigă căpitanul.

Se dumirise abia cînd văzuse botul acela îmbucătățind pielea ca o mașină de tocat carne, își amintise, dintr-o carte, mărturiile unui om de știință, doctorul Allan of Forres, ale cărui observații le lua drept temeinice chiar Darwin.

Pînă se spună el încă o vorbă oamenilor, ciudata vietate se ivi întreagă din tunelul săpat în carne și-n coaste — un soi de pește lunguieț ca țiparul, nu mai mare de două-trei șchioape. Îndată ce se văzu afară, evadatul, fără să țină seama de martorii aflați foarte aproape, prinse să se înfoaie, ca broscoiul din fabulă, trăgînd în el aer și apă, pînă ce din lunguieț se făcu rotund, să fi zis că-i o minge umflată. Și, înainte ca vreunul din oameni să se dezmeticească, să întindă asupra lui harponul sau cangea, învingătorul se răsturnă pe spate și așa, cu burta rotundă în aer, se îndepărtă repede, înotînd în linie dreaptă.

— Ce-a fost asta, domnule? izbuti să întrebe în sfîrșit cîrmaciul.

Anton Lupan îl lămuri, lămurindu-i totdeodată și pe ceilalți, spunîndu-le ceea ce știa și el din carte. Diodonul, acest pește lunguieț, întîlnit pe lîngă țărmurile Americii, poate să înghită după voie, atît aer și atîta apă, încît să-și schimbe forma pînă la a nu-l mai recunoaște. Dar nu asta este însușirea lui cea mai ciudată, ci puterea fălcilor, adunată cu învrăjbirea pe care poate s-o dovedească atunci cînd simte moartea aproape. De altfel, oamenii avuseseră dovada în față.

— Ca să vezi! se minună cîrmaciul. O vietate de două șchioape, să răpună dihania asta!

— Da, Gherasime, numai să nu crezi că l-a dat gata așa, dintr-o dată. Cine știe de cîte zile tot rodea el acolo,

sfîrtecînd coastele! Ia uite, mai curge sînge și acuma; pesemne i s-au golit toate vinele în pîntece; de mult timp se chinuia rechinul, altfel n-ar fi murit așa, în fața noastră, ca o găină tăiată!

— Oricum, domnule, ce-a vrut, a găsit, dihania! Se cheamă că și-a primit pedeapsa!

„Speranța" nu mai zăbovi în locul acela unde se întîmplase fapta sîngeroasă, unde David învinsese încă o dată pe Goliat, dovedind nestatornica putere a uriașilor.

Cu carena curățată de alge și proaspăt vopsită, goeleta nu făcea niciodată mai puțin de 150 de mile pe zi în săptămîna aceea de navigație, așa că, la 2 noiembrie se afla ancorată la Montevideo, cu mult înaintea unor vapoare care plecaseră o dată cu ea de la Rio de Janeiro.

Ciudat însă — și ciudățenia asta începea să tulbure mai adînc sufletul căpitanului — „L'Espérance" nu fusese văzută nici aici, nu era trecută în registrul Căpităniei. Să fi mers Pierre Vaillant fără escală pînă în strîmtoare, la Punta Arenas? Greu de închipuit, mai cu seamă că ar fi însemnat să înfrunte vremea așa de aspră a iernei. Să se fi adăpostit în vreunul din porturile următoare, la Bahia Blanca, în golful San Mathias sau la San Jorge? Asta n-ar fi fost de mirare, la un corăbier care dorește să fie cît mai aproape de gura strîmtorii, ca să pornească neîntîrziat mai departe, o dată cu venirea verii. Dar ca să te duci așa de departe fără nici o escală, cînd nu te zărește nimeni, avînd în față lungile luni ale iernei, i se părea o faptă de neînțeles lui Anton Lupan, așa cum i se va părea și cititorului.

Oricum însă, el hotărî să pornească mai departe fără întîrziere, luînd drumul de-a lungul coastei, ca să cerceteze toate porturile și golfurile aflate în cale.

Totuși, după socoteala lui, Montevideo era ultimul loc potrivit unde se puteau face pregătiri în vederea timpului aspru pe care aveau să-l întîmpine în strîmtoare. Trebuiau cumpărate haine călduroase, pentru toată lumea, de asemenea trebuia să se pună sobe în cabine, dar toate aceste nevoi nu luară mai mult decît o zi plină. Martin Stricland, în seama căruia intra cheltuiala, iscăli cecul fără nici o

împotrivire; acest personaj afurisit arăta mult mai puțină grijă banilor, decît sticlelor sale cu whisky.

— Unde este patagonezul meu? întrebă, după ce termină cu iscălitura.

Gherasim, căci el avea grija cumpărăturilor, împături cecul, apoi ridică sprîncenele, cu mirare:

— Care patagonez, domnule?

— Bucătarul vostru, Hanibal, sau cum îl mai cheamă!

— Ismail! Dar nu-i patagonez, ci turc de pe malul Bosforului. Dacă vă trebuie un patagonez, o să vi-l putem găsi ușor, după o săptămînă, fiindcă tocmai ne îndreptăm spre Patagonia.

Martin Stricland deschise un ochi:

— Da' tu de unde ai învățat geografie?

— Să lăsăm asta, domnule!

— Atunci trimite-l încoace pe turcul acela!

— Ismaile! strigă Gherasim, ieșind pe punte. Vezi că te cheamă stăpînă-tu! Hai, du-te fuga și-i varsă...

Ia-l însă pe bucătar de unde nu e.

— Mă, care l-ați văzut pe Ismail, fir-ar Coranul lui să fie?!

In acest timp Ismail, gătit de sărbătoare, cu turban nou de mătase indiană, se plimba fudul pe străzile orașului, unde, deși amestecul de nații ducea la un amestec de straie, din cele mai țipătoare, un turban, cu totul neobișnuit în America Latină, nu putea trece nebăgat în seamă. După o oră de plimbare, bucătarul „Speranței" ducea în urma sa pe toți ștrengarii și toate haimanalele din Montevideo, dornice să petreacă fără o centimă.

Astfel însoțit de această gloată gălăgioasă, veselă și fără nici o grijă, Ismail ajunse într-o mică piață, înțesată de lume, negîndindu-se nici măcar în treacăt că el unul ar fi avut și altele de făcut, nu ca tînăra sa escortă pusă pe veselie.

— Poftiți senor, poftiți senora, licitația începe! striga, de pe o mică estradă, care-l ridica deasupra mulțimii, un cabaleros, cu mustața subțire, neagră, învîrtindu-și pe deasupra capului uriașa-i pălărie de catifea albăstrie.

In lumina soarelui de pe a 35-a paralelă, pălăria scotea ape gălbui-roșcate, de parcă ar fi fost suflată cu aur.

Cabalerul acesta, îmbrăcat într-o tunică fără mîneci, cu două tăieturi prin care-i ieșeau brațele, trădîndu-i originea navareză, vorbea cea mai curată și mai năvalnică limbă spaniolă pe care o auzise Ismail vreodată, în escalele lui la Valencia, la Alicante sau la Barcelona. Astfel că bucătarul „Speranței" își făcu loc prin mulțime, pînă ce ajunse în față, nu din dorința de a vedea ce se vinde, ci vrăjit de tumultuoasa muzică din limba vînzătorului.

— Poftim, efendi! strigă acesta plin de curtenie, cînd văzu turbanul profetului zbătîndu-se în mulțime. Privește, efendi, ce minunăție! Dumnezeu e mare, dar Allah îl întrece! Iată mașina care cîntă și vorbește, în orice limbă, după dorința fiecăruia.

Ismail, care umblase prin multe porturi și cunoștea fel de fel de pezevenghi de toate națiile, clătină din turban, cu îndoială, ca unul ce fusese păcălit de multe ori în viață pînă să-și capete înțelepciunea — și, băgîndu-și mîinile în buzunarele șalvarilor, făcu încă un pas înainte, hotărît ca, orice ar fi să fie, să-i rîdă în nas șarlatanului.

— Senor și senora! continua acesta, în aceeași limbă tumultuoasă. Deoarece în mijlocul nostru se află un adevărat fiu al profetului, îngăduiți-mi ca în cinstea lui, miraculoasa mea mașinărie să cînte o dulce melodie de pe malul Bosforului!

Ismail clătină din cap iarăși, cu mai multă îndoială, dar nu se îndură să plece, lucru care l-ar fi scutit de multe belele și pe el, și echipajul „Speranței".

Tot vorbind, cabalerul se aplecă deasupra unei mese aflate pe estradă și începu să învîrtească mînerul ciudatei mașinării puse în vînzare. Aceasta era o cutiuță de tablă, care, afară de unele marafeturi cu rosturi nelămurite, semăna cu o rîșniță de rînd, cum în Stambul găsești la toți cafegiii.

— Iată, senor și senora, iată efendi, ultima născocire a domnului Edison, adusă cu multă trudă tocmai de la Filadelfia. E singura mașină vorbitoare care a ajuns la Montevideo, căci pînă acum domnul Edison nu a fabricat decît

cinci exemplare, unul pentru președintele Statelor Unite, altul pentru regina Angliei, al treilea pentru papa de la Roma, al patrulea pentru sultanul Turciei; al cincilea, după cum vedeți, se află aici în fața dumneavoastră. Acum senor și senorita, faceți liniște să auziți glasul fonografului, mașina care cîntă și vorbește, minunea secolului al XIX-lea, și-a tuturor secolelor!

Bucătarul „Speranței" aruncă vecinilor priviri neîncrezătoare, dar mai făcu un pas înainte, pînă ce ajunse lîngă masa cabalerului. Acesta luă dintr-o lădiță aflată alături o cutie de carton, lunguiață, din cutie scoase, umblînd cu nespusă grijă, un cilindru gălbui, să fi zis că-i un sul de ceară, și-l înfipse pe un ax, făcut la măsură, care ieșea dinăuntrul mașinăriei. Pe urmă trase o piedică, potrivi pe sulul de ceară un marafet care aducea cu un ceasornic, numai că din el pornea o pîlnie mare cît pălăria cabalerului, sulul începu să se învîrtească și în clipa următoare...

In clipa următoare Ismail simți că i se taie picioarele. Stambulul era departe, știa limpede că doar plecase de acolo acum douăsprezece luni de zile — dar deodată i se păru că timpul trecut, și arhipelagul și Mediterana și oceanul nu fuseseră decît un vis, din care se trezea acum, acasă, sub umbra chiparosului, în sunetele dulci cu care Laleli își începea gazelul. Plața începu să se învîrtească repede, cerul se întunecă, lăsînd să se vadă mii de stele, soarele se făcu palid, ca luna — și murmurul de uimire al mulțimii semăna cu foșnetul tainic al sicomorilor, în vreme ce glasul, pornit de colea, dintr-o fereastră tainică, de sub un văl miraculos, care topea depărtările, ai fi zis că-i însuși glasul gingaș al Laleliei.

— Ascultați, senor și senora! vorbea, într-o șoaptă ademenitoare cabalerul. Acesta este un gazel oriental autentic, pe care domnul Edison l-a imprimat special, la comanda sultanului!

Poate cineva din mulțime ar fi putut să se îndoiască de vorbele sale — Ismail însă cunoștea gazelul și nu trebuia să-i spună nimeni că numai un glas de pe malul Bosforului putea să scoată sunete atît de dulci, atît de fermecătoare. Cîteva clipe bucătarul stătu țeapăn, cu luna, stelele și chiparosul din grădina Laleliei, apoi își scutură capul, mai-mai să-i cadă turbanul, și rămase prostit, cu ochii cît cepele la cutia năzdrăvană.

— Ți-a plăcut, efendi? întrebă cabalerul, la sfîrșitul gazelului.

Ismail, deși încă sub puterea vrăjii, clătină din cap, hotărît să nu mistuie nici o pungășeală.

— Estem scamatorie! zise, silindu-se să răspundă, pe cît îl ajutau puterile, în limba cabalerului și pocind-o, ca pe-a tuturor ghiaurilor.

— Nu-i nici o scamatorie, senor și senora, dar e într-adevăr o mare minune. E mașina vorbitoare a lui Edison. Iată, cine nu crede, să vină în față și va vedea că nu-i o înșelătorie, ci cel mai mare miracol pe care l-a cunoscut lumea.

Bucătarul „Speranței" sări pe estradă, privi bănuitor sub masă, apoi se ridică pe vîrfuri, cercetă fonograful pe toate părțile, îl ciocăni, își vîrî nas-ul în pîlnie și la urmă zise, încă îndoit, dar în prada unei tulburări fără margini:

— Mai cîntam o dată gazelul!

Nu, nu putea fi o pungășie, dar era o minune, cum spunea cabalerul, căci glasul nu pornea din altă parte, ci numai dinăuntrul cutiei, răspîndindu-se limpede asupra pieței, ca și cum pîlnia miraculoasă unea Montevideo cu Stambulul.

— Cît costam? întrebă bucătarul, în prada beției.

— Se vinde la licitație, efendi! Poftiți, senor și senora, licitația începe de la zece pesos, zece pesos de aur, pentru mașina cîntătoare a domnului Edison.

Prin mulțime trecu un murmur de uimire. Cu zece pesos se putea cumpăra un cal de rasa cea mai bună.

— Licitația se deschide cu zece pesos! continuă să strige cabalerul, aruncînd priviri în anumite părți prin mulțime.

Urmă o scurtă tăcere, în care timp Ismail încerca să-și dea seama ce înseamnă zece pesos, în franci, în drahme sau în lire otomane. Inainte însă de a ajunge la vreo limpezire, un cabaleros cu hainele cam ponosite își aruncă poala mantiei pe umăr și făcu semeț un pas înainte.

— Unsprezece, senor! strigă, ridicînd, ca pe o spadă, bastonul subţire.
— Doisprezece! sări bucătarul, lăsînd baltă socotelile.
Lumea întoarse capul spre dînsul, într-un murmur de uimire mai viu decît primul. Ismail însă nu mai vedea şi nu mai auzea pe nimeni, sub vraja maşinăriei care-i cîntase gazelul.
— Cincisprezece! răsună, semeaţă, vorba de adineauri.
— Douăzeci! gîfîi bucătarul, aruncînd o privire zdrobitoare străinului care-i stătea în cale cu atîta trufie.
— Douăzeci şi cinci, senor! stărui acesta, ridicînd iarăşi bastonul.
Peste un sfert de oră, Ismail îşi scosese turbanul şi îşi ştergea ameţit năduşeala de pe frunte. „Ce caută pezevenghiul ăsta?" îşi zicea, scos din fire. „De ce vrea să-mi ia gazelul?"
— S-a oferit cincizeci de pesos, senor şi senorita! strigă cabalerul cu maşinăria. Cine vrea să liciteze, mai are încă vreme. Cincizeci de pesos o dată, cincizeci de două ori... cinci...
— Cincizeci şi cinci! răcni Ismail, mototolindu-şi turbanul.
Vrăjmaşul său ridică bastonul şi vorbi calm, ca şi cînd ar fi oferit roşcove, nu bani grei de aur:
— Şaizeci de pesos, senor!
— Şaizeci de pesos o dată, şaizeci de două ori...
Două ceasuri mai tîrziu, Ismail trecea schela, pe puntea „Speranţei" cu fonograful în braţe, în timp ce cabalerul care i-l vînduse rămînea pe chei, ţeapăn, încruntat, aruncînd în jur priviri bănuitoare.
— Pe unde umbli, păcătosule! strigă Gherasim, ieşind în întîmpinarea bucătarului. Nu ştiai că plecăm astă-seară? Vezi că de azi-dimineaţă strigă stăpîn-tu după tine!
Ismail aşeză cu mare grijă fonograful deasupra bocaportului, se îndreptă anevoie de şale şi drept răspuns întrebă, ştergîndu-şi năduşeala:
— Estem aici căpitanul?
Nu numai căpitanul se afla pe bord, ci întreg echipajul, care făcea ultimele pregătiri înaintea plecării.

— Ce-i, Ismaile? întrebă Anton Lupan, ieşind de sub punte, cu o hartă în mînă.
Bucătarul îşi lăsă ochii în jos, plin de sfială.
— Domnule, cumpăraram asta maşină care vorbeam şi cîntam gazelul.
— Un fonograf? Bravo, Ismaile!
— Nu suparam?
— Dimpotrivă, mă bucur foarte tare. Auzisem de această născocire a lui Edison, dar nu credeam că o să avem atît de curînd un fonograf la bordul „Speranţei"...
Cabalerul de pe chei tuşi, dînd semne de nerăbdare.
— Domnule, începu Ismail, copleşit de sfială, ca întotdeauna cînd era vorba de parale. Putem dam o sută de pesos?
Anton Lupan scăpă harta din mînă.
— O sută de pesos? Pesemne c-ai înnebunit, Ismaile! Ce vrei să faci cu ei? Asta-i o întreagă avere!
— Plateam marafetul.
— O sută de pesos?
— Cîntam gazel, domnule!
— Cine-i şarlatanul care te-a tras pe sfoară?
Cabalerul de pe chei tuşi iarăşi, înţelegînd, fireşte că vorbele acestea, spuse cu furie, îl priveau chiar pe dînsul.
— Bună ziua, senor! zise, salutînd pînă la pămînt cu pălăria lui cît ceaunul. Vă rog să-mi daţi banii, deoarece mai am şi alte treburi.
Căpitanul se apropie de schelă.
— Al dumitale este fonograful acesta, domnule?
— Nu, senor! răspunse cabalerul, salutînd a doua oară, cu buzele-i roşii trase spre urechi, într-un zîmbet subţire. A fost al meu, dar l-am vîndut acum o oră.
— Asta nu-i vînzare, ci curată pungăşie!
— Senor, vă rog să vă măsuraţi vorbele; pentru asemenea insulte vă pot băga la închisoare. Vînzarea s-a făcut la licitaţie publică, în văzul lumii. Nu-i aşa, efendi?
Anton Lupan luă fonograful de pe bocaport, gata să-l frîngă în mîini de furie.
— Poftim, domnule, ia-ţi înapoi scamatoria. Poate găseşti alt naiv, să-ţi dea o sută de pesos.

— Regret, senor! răspunse cabalerul, cu acelaşi zîmbet subţire. O licitaţie închisă nu se mai poate deschide. Dumnealui a dorit să aibă cu orice preţ fonograful şi l-a concurat pe secretarul preşedintelui, trimis de însăşi excelenţa sa să liciteze.

— Nu ai decît să-l cauţi pe secretar şi să-i oferi...

— Dumneata crezi, — îi tăie vorba cabalerul, ofensat pînă în fundul inimii, — dumneata crezi că preşedintele Uruguaiului va accepta să cumpere un bun refuzat de primul marinar care se opreşte la Montevideo? Vă poftesc să-mi daţi numaidecît banii, altfel voi fi nevoit să mă adresez judecătorului şi să cer daune care ar putea întrece chiar preţul vînzării. Am destui martori cu care să-mi apăr interesele!...

O sută de pesos făceau, la data aceea, peste două mii cinci sute de franci, adică totalul sumei depusă la Banca Franţei de Martin Stricland, în contul întregului echipaj al „Speranţei". Pentru aceşti bani oamenii se luptaseră cu maurii, suferiseră zăpuşeala şi nisipul armatanului, înfruntaseră uraganul, fuseseră la un pas să moară de sete în mijlocul oceanului, ca să nu pomenim decît primejdiile cele mai grele, lăsînd la o parte truda îndelungată a fiecăruia.

Anton Lupan adună oamenii şi se sfătuiră cum să iasă din greaua încurcătură în care-i băgase bucătarul. Nu existau decît două căi de scăpare: ori să-şi dea fiecare economiile, pînă la ultima centimă, ori să-l lase pe Ismail la Montevideo, în mîna judecătorului, să-şi ispăşească greşeala pe propria lui piele.

Fireşte că nimeni nu era bucuros să se ştie la mii de mile de ţară, fără o leţcaie pusă deoparte pentru cine ştie ce grea încercare; dar tot atît de adevărat este că nimeni n-avea inimă să-l lase pe unul de-al lor, fie el cît de păcătos, în închisorile Uruguaiului.

„Speranţa" trebui să-şi amîne plecarea, deşi Anton Lupan, pentru motivul ştiut, n-ar fi vrut să mai întîrzie nici o oră într-un port unde nu avea ce face. Cabalerul se învoi să aştepte pînă a doua zi dimineaţa, după ce luă asupra sa, drept garanţie, actele corăbiei şi cărţile de marinar ale tuturor oamenilor.

În tot timpul care se scurse de la această hotărîre pînă a doua zi, înaintea plecării, Ismail rămase ascuns în hambar, înghesuit în culcuşul lui, cu faţa la perete, strîngînd în braţe maşina năzdrăvană, dar neîndrăznind s-o pună în funcţiune, deşi ardea de nerăbdare să asculte gazelul. Drept urmare, pe lîngă celelalte necazuri, echipajul trebui în seara aceea să rabde de foame; să rabde poate nu-i tocmai vorba cea mai potrivită, căci nimănuia nu-i ardea de mîncare.

Spuneam mai adineauri că o corabie care merge de la Pernambuco la Capul celor Unsprezece mii de Fecioare se poate opri la Rio de Janeiro, la Montevideo — mă rog, chiar şi în alte porturi întîlnite în cale, dar nu are ce căuta la Buenos Aires, dacă nu vrea să-şi piardă vremea de pomană.

A doua zi, la timpul cînd Anton Lupan se afla la Bancă, luptîndu-se să scoată banii, Martin Stricland îşi aminti că din ajun, cînd îşi exprimase această dorinţă, încă nu vorbise cu bucătarul. De aceea se ridică în capul oaselor şi începu să bată în spirai cu bastonul.

— Ce doreşte domnia-voastră, domnule? întrebă Gherasim, adresîndu-i-se după cum prevedea punctul J al contractului încheiat între pasager şi căpitanul „Speranţei".

— Trimite-l încoa' pe... Cum îi spune? — că am uitat iarăşi.

— Poate pe Ismail; el are grijă de domnia-voastră, domnule.

Ceva mai tîrziu, bucătarul stătea bosumflat în faţa lui Martin Stricland — trupul bucătarului, căci sufletul lui rămăsese dincolo, să păzească maşina cîntătoare.

— Cît whisky mai avem? Adă inventarul!

Martin Stricland deschise un ochi şi cercetă hîrtia pe care Ismail însemna sticlele scoase din magazie, pe urmă închise ochiul şi deschizîndu-l pe celălalt, numără, cu o iuţeală uimitoare, sticlele goale, aşezate stivă sub pat. Socoteala era bună, în măsura în care numărul sticlelor scoase din magazie se potrivea cu numărul sticlelor goale. Dar, cu prilejul acestei cercetări, ciudatul pasager constată,

cu spaimă, că provizia făcută la Marsilia nu corespundea nevoilor sale reale.

— Unde ne aflăm? întrebă, deschizînd amîndoi ochii, lucru care se întîmpla prima oară de la întîlnirea cu uraganul.

— La Montevideo, răspunse bucătarul.

Martin Stricland făcu un gest de desperare.

— La Montevideo! Per Baco! Am băut odată whisky aici şi am crezut că-i sifon întărit cu sodă caustică şi subţiat cu sare-amară!

În clipa aceea, Anton Lupan intră în cabină, lac de năduşeală.

— Ei, Ismaile, am terminat cu cabalerul tău, dar să ştii că ne eşti dator din cap pînă în picioare.

— Plăteam, domnule! răspunse bucătarul, aruncîndu-i o privire recunoscătoare. Munceam, căram... Plăteam!... Vream ascultam gazelul?

— Lasă, altă dată; acum du-te sus, că ne pregătim de plecare.

— Care va fi prima escală? întrebă Martin Stricland, chinuit de gîndul băuturii.

— Nădăjduim să nu mai oprim în nici unul din porturi, pînă în strîmtoare, decît cel mult cîte o jumătate de oră.

— Per Baco!... Am o rugăminte la dumneata, căpitane! Trebuie să mergem la Buenos-Aires.

Ar fi fost oare cu putinţă ca Pierre Vaillant să se fi abătut pe la Buenos Aires fără să oprească la Montevideo? Şi la ce i-ar fi folosit acest ocol aşa de mare?

Cu toate argumentele potrivnice, în capul lui Anton Lupan se aprinse o scînteie chinuitoare... Drumul acesta, nepus la socoteală, însemna o întîrziere de trei-patru zile. Dar dacă, totuşi, „L'Espérance" trecuse pe la Buenos-Aires şi-i afla urma tocmai acolo?

— Per Baco! răspunse el, cu vorba pasagerului.

Dacă la simţămintele lui mai adăuga şi chibzuiala practică a lui Gherasim, avea acum prilejul să recîştige banii pe care-i înhăţase cabalerul.

— Vom merge, domnule, dar, dat fiind că este vorba de un ocol destul de mare, va trebui să plăteşti echipajului o remuneraţie corespunzătoare cu munca lui suplimentară... Ismaile, cît crezi că ar putea să ceară oamenii?

— O sută de pesos! răspunse bucătarul, judecînd şi el cu capul lui Gherasim, judecată care de data asta se potrivea şi cu a căpitanului.

Şi-abia după ce spuse vorba, începu să clipească, repede, surprins de isteţimea lui spontană.

— O sută de pesos? Per Baco! Asta face şaptezeci de lire sterline. Căpitane, sînt cam scumpi oamenii dumitale!

Scumpi, dar ce poţi face, dacă vrei să mergi la Buenos Aires, singurul port din America Latină unde se găseşte un whisky ca lumea?

Ismail ieşi pe punte, mai fudul ca păunul.

— Per Baco, bre! strigă, pocnind din degete, în faţa oamenilor. Acum plecam Buenos-Aires! Haidam!

Era atît de încredinţat că datorită lui echipajul cîştiga o sută de pesos, încît uitase cu desăvîrşire suta cealaltă, preţul gazelului.

„Speranţa" părăsi portul Montevideo în ziua de 8 noiembrie şi astfel, în loc să-şi continue drumul spre sud, puse capul la vest, îndreptîndu-se spre Buenos Aires.

Dar bucătarul n-avea de unde să ştie că va face în curînd cunoştinţă cu închisorile Argentinei, el, care scăpase ca prin minune de judecătorii Uruguaiului.

CAPITOLUL XXIV

Închisorile Argentinei

Nu trebuie să cunoşti limba spaniolă ca să ştii ce înseamnă Buenos Aires. Deocamdată, echipajul, îmbulzit pe punte, nu simţea vreo mireasmă nouă, căci vîntul bătea dinspre nord-est, aducîndu-le aerul de la Montevideo, care le stătea în gît, ceea ce nu trebuie să ne mire.

Buenos Aires înseamnă, deci, Aer-Bun, aer plăcut!...

„De unde naiba aer bun?!" ar fi zis oamenii, dacă ar fi ştiut ce boli cumplite bîntuiseră în acest oraş, paradisul înşelător al nefericiţilor emigranţi! În 1871, adică unsprezece ani înaintea celor povestite aici, febra galbenă şi holera secerase la Buenos Aires 26.000 de vieţi omeneşti şi asta nu însemna că oraşul devenise imun. În schimb, emigrarea era mai puternică decît orice boli; zece mureau, o mie veneau în loc. Dacă în 1869, adică doi ani înaintea holerei, oraşul avea 180.000 de locuitori, douăzeci şi cinci de ani mai tîrziu, locuitorii atingeau 700.000 şi numărul lor continua să crească, necontenit.

Buenos-Aires înflorea prin strădania bancherilor londonezi. În 1882, „Speranţa" urma să acosteze în fundul estuarului, la un fel de ponton împotmolit în mîl; zece ani mai tîrziu, marile cargoboturi şi pacheboturi transatlantice găseau aici un port modern, bine dragat, cu diguri apărătoare, cu cheiuri largi şi cu docuri ca la New York, prilejuind un trafic de 300.000 tone lunar. Dar atunci goeleta romînească naviga pe alt ocean...

Acum ea se îndrepta spre vest, străbătînd estuarul, posomorît şi cenuşiu de mîlul La Platei, în timp ce bucătarul stătea în hambar, aplecat peste fonograf şi asculta necontenit gazelul, visînd la îndepărtatul Stambul.

Estuarul La Platei este un golf adînc de peste două sute de kilometri, larg de patruzeci şi cinci, în care fluviul se varsă prin cîteva guri, formînd o deltă obişnuită, ca mai toate fluviile. Geografii socotesc că fluviul nu se termină la vărsarea lui în acest estuar, ci tocmai unde estuarul se pierde în ocean. Astfel că, în clipa de faţă, deşi navigau pe o apă căreia abia îi zăreau marginile, căpitanul scrise în Jurnalul de Bord:

„8 noiembrie. Ora 11 antemeridian, părăsit Montevideo cu aceeaşi încărcătură şi vechiul echipaj. Navigăm pe Rio de La Plata spre Buenos Aires, vest un cart spre nord, vînt din tribord, înapoia traversului, curent din pupa!"

„Speranţa" ajunse la Buenos Aires în dimineaţa următoare, nu mult înainte de răsăritul soarelui, adică atunci cînd abia se lumina, şi trase sondînd mereu, ca să nu se împotmolească în mîl, la un ponton primitiv, pus pe stîlpi, ca un debarcader sărăcăcios de pescari. Alături însă portul nou se lucra, aşa cum şi în oraş, semnul înnoirilor se vedea la fiecare pas.

Buenos Aires fusese croit de la început cu bulevarde drepte şi largi, care se încrucişau perpendicular, ca pe o vastă tablă de şah. Unele străzi însă, deşi înscrise în acelaşi paralelogram, fuseseră tratate mai puţin generos, de aceea, cu toată larga perspectivă care ţi se deschidea la fiecare colţ, de la o vreme îngustimea lor te cam înăbuşea.

Dar ce-are a face! Dacă voiai să-ţi îndestulezi plămînii cu aerul mult lăudat, aveai la îndemînă douăsprezece pieţe mari, două promenade unde întîlneai, seara, lumea cea mai elegantă din toată America de Sud, precum şi cele două parcuri, Recoleta şi Palermo, unde într-adevăr miresmele copacilor înfloriţi justificau promiţătorul nume dat acestui oraş.

La timpul cînd goeleta romînească sosea acolo, atît portul cît și orașul fierbeau, din trei pricini care n-aveau nimic de-a face una cu alta: prima, străzile se canalizau, a doua, soseau emigranți din peninsula Iberică și din Italia, iar a treia, o sumă de aventurieri, veniți din toate colțurile pămîntului, se pregăteau să plece spre sud, în Țara de Foc, unde cică se găsea aur să-l strîngi cu lopata. Chiar guvernul republicii pregătea expediții în acest scop, căci la urma urmei, poate avea mai multă nevoie de aur decît un particular.

Pe lîngă aceste trei pricini mari, lumea mai forfotea, dînd buzna spre prăvălia unui negustor, în Plaza General Lavalle, fiindcă acesta vestise sfîrșitul pămîntului, prin ciocnirea lui cu o cometă, a cărei imagine pusese să-i fie pictată pe geam — și își desfăcea marfa cu mare rabat.

Indată ce se aruncă schela, Anton Lupan se repezi la Căpitănie, și, cu toată ora nepotrivită, tot zgîlțîind ușa și bătînd în geam, izbuti să trezească un slujbaș. Din păcate, registrul vaselor nu avea înscrisă nicăieri o goeletă franțuzească purtînd numele „L'Espérance".

Căpitanul se întoarse pe bord, încruntat, întrebîndu-se de ce își făcuse nădejdi absurde — dar poate că era mai bine așa, decît să fi plecat mai departe ducînd cu el remușcarea că nu l-a căutat pe Pierre Vaillant pas cu pas.

In lipsa lui, Ismail debarcase, din porunca lui Martin Stricland și, însoțit de Mihu, plecase în oraș. Intr-un tîrziu, adică tocmai la ora cînd orașul somnoros se trezea, izbuti să găsească prăvălia lui senor Barabal, pe Calle de Rivadavia, cum fusese învățat.

Senor Barabal nu avea nici un neam în Scoția, dar vindea cel mai bun whisky scoțian; nu era înrudit cu Scaraoțchi, dar pe lîngă whisky vindea cele mai solide sicrie de stejar. Butoaiele cu whisky se aflau în stînga prăvăliei, sicriele în dreapta; între ele rămînea o cărăruie pe care abia te puteai mișca. Nu-i o născocire: acest iscusit negustor a existat și mulți călători pomenesc de el, pînă pe la 1892, cînd i s-a pierdut numele, fie că și-a strămutat negoțul aiurea, fie că a repauzat — și, după ce ani la rînd

și-a încercat whisky-ul, a trebuit, în fine, să-și încerce și sicriele de stejar.

Cînd deschise ușa prăvăliei, Ismail simți că i se face părul măciucă în cap.

— Poftim, senor! îl primi negustorul, măsurîndu-l din ochi, ca și cum ar fi vrut să-i ia înălțimea.

— Allah-Allah! îngăimă bucătarul, tremurînd ca trestia în fața sicrielor, el care nu tremurase în fața lui Spînu și încă a altor pirați.

In sfîrșit, ca să nu mai lungim vorba, după ce se dezmetici, Ismail cumpără, așa cum îi poruncise stăpînul, șaizeci de lăzi cu whisky, a zece sticle fiecare, căci Martin Stricland nu avea încredere în whisky-ul din butoi, plăti cu bani peșin, urcă marfa într-un camion uriaș, pe care îl găsi la colț, îl îndreptă spre port, sub priveghere a lui Mihu, iar el porni să se plimbe prin orașul scormonit de săpători.

— Nene Ismail! strigă musul, după cîțiva pași. Vezi să nu întîrzii, că peste un ceas plecăm!

— Nu băteam la cap!

Băiatul ridică din umeri și își văzu de drum, privindu-și din cînd în cînd cizmele noi, care, însfîrșit, nici nu-l strîngeau, nici nu-i erau largi.

Rămas singur, Ismail porni pe strada desfundată, sărind peste șanțurile făcute în vederea canalizării, uitîndu-se cu ifos la rarii trecători matinali și aruncînd cîte o privire în vitrinele prăvăliilor care se țineau lanț. Așa merse bucătarul, fără să se întîmple ceva demn de relevat, pînă aproape de gara centrală, cînd, aruncîndu-și ochii într-o vitrină, rămase țeapăn, cu mustața zburlită, ca și cînd i-ar fi căzut o cărămidă în cap.

In vitrină se vedea, se vedea limpede, colea, la jumătate de pas cu mîner, cu țilindru, cu pîlnia vopsită în cel mai frumos albastru de cobalt, o mașină de cîntat.

Bucătarul se frecă la ochi, își lipi nasul de geam, se ciupi de mînă să se încredințeze că-i treaz, pe urmă deschise ușa și se năpusti în prăvălie, spre spaima negustorului care era obișnuit cu mușterii năvalnici, dar nu chiar așa de desperați.

— Senor, asta marafet cîntam? întrebă Ismail, pocind puținele cuvinte spaniole pe care le cunoștea.

— Da, senor, este un fonograf.

— Și cît costam?

— Cinci argentinos, senor, dar să nu vi se pară scump, căci numai vama și transportul costă o mulțime de bani.

— Cinci argentinos?... In pesos, ca la Uruguai, cît făceam?

— Cam tot atît. Dacă-mi dați cinci pesos, îl puteți lua.

Din albastră, Ismail văzu pîlnia fonografului făcîndu-se roșie, pe urmă neagră, liliachie, vînătă— numai la prima culoare nu mai vru să vină neam.

— Per Baco! Cabaleros, am păcălit! Mare pezevenghi, siktir măgar!

Dar cum de nu-i dăduse prin minte ceea ce era mai important?

— Si gazel cîntam?

— N-am înțeles, senor; dacă vreți să repetați!

— Aveam cilindru care cîntam gazel?... A-a-a-a, gazel, Istambul, sultan?

— Nu; avem însă Marsilieza, O Tannenbaum și un marș...

— Dacă gazel n-aveam, rabat!

Ajuns în stradă, Ismail scuipă cu dispreț pe trotuar, cum ar fi scuipat pe fonograful argentinian — și porni mai departe, plin de mîndrie din vîrful cizmelor pînă în turban.

Se făcuse ceasul zece și de unde pînă atunci străzile fuseseră mai mult goale, acum lumea se îndesa, și pe un trotuar și pe celălalt. După un timp bucătarul se pomeni înconjurat de o gloată gălăgioasă, fel de fel de oameni, femei, copii, bărbați — spanioli, portughezi, italieni, franțuji, fiecare vorbind în alt grai, unii mai frumos, alții mai sărăcăcios îmbrăcați, dar toți mergînd înfrigurați în același pas.

Ca unul care ai fi zis că n-are nici un zor, Ismail se lăsă purtat de acest val, din ce în ce mai înțesat, pînă ce, dincolo de gara centrală, ajunse în marginea unui fel de maidan. Atîta lume adunată și atîta însuflețire nu putea fi văzută decît la luptele de tauri, în Spania. Curat bairam!

Ismail își scoase turbanul și, rotindu-și-l pe deasupra capului, într-un gest larg, se adresă unui cabaleros din stînga sa:

— Aici estem torida, senor, iertam întrebam?

Per Baco! Nu erau lupte de tauri, ci de cocoși! Ismail cunoștea cocoșii numai de la bucătărie, nu bănuise că se pot și lupta. Dar nu cumva cabalerul își bătea joc de el? Hai?

Bucătarul cumpără un bilet de doi centavos, din banii lui Martin Stricland, și, înghesuindu-se prin mulțime, intră într-un mare cort circular, care avea în mijloc o arenă cu nisip, cum văzuse la circ, la Brăila și la Galați, Stambulul fiind în această privință mult mai înapoiat. Allah-Allah! Cabalerul nu mințise! Erau lupte de cocoși, cu adevărat!

E ciudat că luptele acestea nu vin dintr-o țară cu oameni focoși, cum vin cele de tauri, ci de undeva unde oamenii sînt recunoscuți prin placiditatea lor — adică din Anglia. Și e cu atît mai ciudat cu cît o luptă de cocoși e mult mai sîngeroasă, într-un anumit fel, decît cea mai încrîncenată torida. Căci măsura nu trebuie să ne-o dea cantitatea de sînge vărsat, firește mai mare la un taur decît la un cocoș, ci furia, înverșunarea, sălbăticia cu care două vietăți nevinovate se încaieră, se sfîșie, se ciopîrțesc și se răpun, în ochii privitorilor îmbătați.

Cînd Ismail intră în cort, lupta începuse, se vede, mai demult; îngrijitorii tocmai ridicau din arenă un ghem de carne însîngerată, care, după cele cîteva pene rămase icicolea, părea să fi fost chiar un cocoș. Invingătorul, la fel de ciopîrțit și jumulit — și nu cu mai multă viață în el decît celălalt, era prezentat mulțimii, de către proprietar, într-o dezlănțuire de strigăte, de aplauze și huiduieli, care dovedea fierbințeala poporului adunat.

Spaniolilor emigrați peste ocean le-a fost mai ușor să împrumute cocoșii din Englitera, decît să care cu ei taurii sevilieni — însă asta n-a dus la o scădere a pasiunii lor, căci în curînd, luptele înverșunatelor zburătoare i-au cîștigat mai vîrtos decît cea mai sîngeroasă torida.

Tot făcîndu-şi loc cu coatele, Ismail ajunse pînă la parmaclîcul care despărţea arena de spectatori şi se înfipse cu ifos între doi cabaleros îmbrăcaţi amîndoi la fel, cu veste şi pelerine negre, cu pantaloni largi jos, strînşi pe mijloc sub chimire late, bătute cu ţinte de argint.

După ce îngrijitorii adunară fulgii şi penele risipite pe nisip, un alt cabaleros, pesemne directorul circului, veni în mijlocul arenei, ridică mîna spre a se face linişte, apoi vesti:

— Senor, senora, urmează disputa între Nelson, cocoşul Excelenţei Sale sir Percy, consulul Marii Britanii la Buenos Aires, şi Gracia d'Oro, al senoritei Michaela y Diaz, marchiză de Santa Fé.

Spectatorii izbucniră în strigăte şi fluierături, care le arătau mulţumirea. În tribună, cei doi proprietari se ridicară, se înclinară spre popor, consulul sărută mîna marchizei, apoi amîndoi făcură un semn, spre o perdea din fund. Managerii se iviră cu cocoşii în braţe şi trecură de jur împrejur, prin faţa parmaclîcului, dînd prilej doritorilor să-şi aleagă favoritul pe care vor paria.

Nelson era un cocoş alb, de mărimea unui curcan obişnuit, alb ca o ninsoare proaspătă, numai cu creasta roşie, singur simbol al măcelului care se pregătea. Cînd ajunse în faţa lui, văzîndu-i ciocul hrăpăreţ, ochii sălbatici şi ghearele ca de vultur, Ismail se trase un pas înapoi.

Gracia d'Oro avea penele lucioase, parcă nu suflate, ci turnate în aur greu — şi în mişcările cu care-şi rotea capul, cătînd învrăjbit în jur, nu se vedea nimic din graţia prevestită de un nume atît de frumos, ci o pornire de fiară, ceea ce pe Ismail iarăşi îl îngrozi.

După ce managerii sfîrşiră ocolul arenei, veniră la mijloc, unde îi aşteptau ajutoarele lor — şi împreună cu aceştia, trecură la punctul următor al ritualului sîngeros.

Bucătarul „Speranţei", care văzuse multe în viaţa lui, scoase un strigăt:

— Allah-Allah!

Cei doi cabaleros din dreapta şi din stînga îi aruncară o privire mirată — şi nu răspunseră nimic, căci pregătirile din arenă îi interesau mai mult decît turcul dintre ei.

Ismail văzu limpede cum de picioarele cocoşilor, între gheare, se legau strîns, cu sfoară răsucită dibaci, nişte lame de oţel, lucioase, ascuţite şi ameninţătoare, ca vîrful cuţitului.

Alături, pe nisip se afla un mic ring circular, înalt de vreo patru palme, cu diametrul cam de două ori cît roata unei trăsuri. Spun ring circular, deşi ar putea să pară de prisos, dar din păcate s-au mai văzut şi ringuri pătrate, de pildă la box.

— Senor, senora, lupta începe! Cine doreşte să arbitreze, e rugat să poftească!

Vreo douăzeci de inşi săriră în aceeaşi clipă peste parmaclîc, dar numai primii doi care ajunseră mai repede fură opriţi; ceilalţi se îndepărtară, unii ruşinaţi, alţii ameninţînd cu pumnii şi vociferînd.

Între timp, managerii, tot mîngîind cocoşii, se aşezară de o parte şi de alta a ringului, apoi începură să-i asmută unul asupra altuia, fără să-i slăbească din mîini, spunîndu-le cuvinte întărîtătoare la urechi, ca nişte descîntece şuierate într-un grai necunoscut. În sfîrşit, după ce aşteptă destul, arbitrul făcu un semn şi managerii aruncară, amîndoi deodată, cocoşii în cerc.

Fiecare cocoş se luptă după temperamentul şi tactica lui: unii sînt mai iuţi, alţii mai greoi, unii mai năvalnici, ceilalţi mai prevăzători.

Gracia d'Oro şi Nelson se dovediră la fel de furioşi. Înainte de a cădea pe nisip, se prefăcură într-un singur ghem care prinse să se învîrtească vijelios, aruncînd o ploaie de pene, albe şi aurii pînă în parmaclîc. Deocamdată mulţimea aştepta, cu răsuflarea oprită, cu ochii înţepeniţi, fără să desluşească nimic în acest vîrtej. Pînă ce, deodată, ghemul se rupse în două bucăţi, proiectate afară din cerc. Cei doi manageri se repeziră, fiecare după cocoşul lui, să-l aducă la loc. Dar vai, abia acum văzu Ismail că Nelson nu mai era alb, ci roşu, parcă vopsit cu cîrmîz.

În jur lumea începu să se frămînte, agitînd pumnii, strigînd.

— Trei argentinos pe Gracia d'Oro! gîfîi cabalerul din stînga lui Ismail.

— Primesc și mai pun încă trei! răspunse celălalt cabaleros. Trei argentinos pe Nelson.

— Pe Nelson? strigă alt cabaleros, mai din fund. Îi țin eu, senor, dar să știi că-i pierzi!

Ismail își rotea capul, de la unii la alții, fără să înțeleagă limpede ce se întîmpla, căci în același timp urmărea cu înfrigurare lupta cocoșilor. Deasupra ringului zburau pene roșii, în vreme ce dincolo de parmaclic, pariurile se împleteau, la stînga, la dreapta, spre fund, țesînd peste spectatori o plasă de argentinos în care bucătarul se îneca, năuc.

— Zece argentinos pe Gracia d'Oro!

— Cincisprezece pe Nelson!

Sărăcimea paria pe sume mai mici, trei, cinci, șapte, hai zece centavos, că nu le dădea mîna mai mult, oricît s-ar fi înfierbîntat ei.

Iar cocoșii, între timp, săreau în mijlocul cercului, ca într-o mașină de vînturat, cădeau unul asupra altuia, scuturînd din aripi, lovind cu ciocul, sfîrtecîndu-se cu lamele de oțel, făcînd să țîșnească fulgii și sîngele — pînă ce, deodată, în mulțime se auzi un strigăt prelung.

Unul din luptători — Ismail nu-l mai recunoștea, amîndoi fiind la fel de jumuliți și de însîngerați — se lăsase în marginea ringului și picotea, prostit; numai ochii îi rămăseseră vii, privind cu spaimă la vrăjmașul care frămînta nisipul în picioare, pregătindu-se să se năpustească ultima oară asupra lui.

— Per Baco! înjură cabalerul din dreapta. E Nelson! Am pierdut!

Managerul marchizei se repezi la Gracia d'Oro și-l apucă de aripi, ținîndu-l în loc, în vreme ce arbitrul, aplecat peste Nelson, număra rar, mișcînd brațul, cum face arbitrul la box cînd unul din luptători este doborît. Atît că, la luptele de cocoși, regula spune să se numere nu numai pînă la nouă, ci pînă la patruzeci.

Treizeci de secunde arena vui de strigăte, fluierături și huiduieli. În tribună, consulul Angliei privea scena, flegmatic, iar marchiza de Santa Fé își mușca buzele, ca să-și stăpînească strigătul de triumf.

În secunda a treizeci și una, Nelson închise ochii, își întinse gîtul însîngerat pe nisip, ca și cînd și-ar fi dat duhul — și rămase așa, nemișcat, pînă ce arbitrul ajunse cu numărătoarea la treizeci și opt. Atunci, cînd nimeni nu se mai aștepta, sări în picioare, bătu din aripi, scoase un cîriit prelung, răgușit, fioros — și în secunda a treizeci și noua, Garcia d'Oro, izbit în piept, sări peste ring, pînă în parmaclic, aruncînd o ploaie de fulgi în jur.

Marchiza de Santa Fé îi aruncă lui sir Percy o privire mai străpungătoare decît lamele de la picioarele lui Nelson, dar cînd consulul ridică ochii spre ea, întîlni numai un zîmbet sfios.

— Scuzele mele, marchiză! zise consulul, înclinîndu-se adînc.

— Adversarii sînt demni unul de altul, sir! răspunse marchiza, aplecîndu-se tot atît de adînc, dar cu o grație pe care un bărbat nu și-o poate însuși nicicînd.

Cabalerul din stînga lui Ismail întoarse capul spre celălalt, scrîșnind printre dinți:

— Așteaptă, nu te bucura prea curînd, senor!

— Firește, senor, aștept să mă bucur la sfîrșit!

Bucătarul „Speranței" îi urmărea, zăpăcit, și aproape că auzi zăngănitul lamelor pornite din ochii lor, care se încrucișau peste turbanul lui, făcîndu-l să se lase în parmaclic. Dar tot circul era acum numai scrîșnete și înjurături și încrucișări fulgerătoare de priviri.

— Nelson, senor, ai să vezi!

— Ahaha, Gracia d'Oro s-a repezit!

Iar bietul Ismail, care nu avea nimic de împărțit cu nimeni aici, se uita cînd la unii, cînd la ceilalți, din ce în ce mai năuc.

Managerul marchizei își prinsese cocoșul și-l aruncase iarăși în cerc, unde lupta continua, mai înverșunată ca la început, numai că pene săreau acum mai puțin. Nici Gracia d'Oro, nici Nelson nu se dădeau învinși. Mulțimea, care pînă acum urlase, părea că a obosit.

Și în liniștea aproape deplină care se lăsase peste circ, de se auzeau numai bătăile de aripi, bușiturile și cîriitul

jalnic al celor doi cocoşi, iată că izbucni, aşa din senin şi fără să ştii din ce îndemn, glasul lui Ismail:

— Băteam Nelson! strigă bucătarul, în spaniola lui, izbind cu pumnul în parmaclîc.

Cabalerul din dreapta înclină din cap, încordat, cu ochii la ring. Cel din stînga, însă, se întoarse spre turc, îl apucă de braţ şi scrîşni printre dinţi, aproape ameninţător:

— Pariezi?

— Pariam! răspunse bucătarul, semeţ şi totdeodată năuc.

— Pun cinci argentinos contra lui Nelson! Ii ţii, senor?

— Ţineam!

Cei din jurul lor se însufleţiră pe rînd:

— Ţii şi cu mine trei argentinos, senor?

— Ţineam!

— Pun şi eu trei!

— Şi eu şase!

— Senor, hai zece cu mine! Primeşti?

— Primeam!

In vreme ce pariurile curgeau pe capul lui Ismail, iar el le primea fudul, cocoşii se moleşeau, vlăguiţi, se repezeau unul în altul tot mai nehotărîţi, mai blegi, pînă ce se lăsară amîndoi deodată pe nisipul însîngerat, străpungîndu-se numai cu ochii încă aprigi.

Mulţimea izbucni în strigăte şi huiduieli, care se adresau atît cocoşilor, cît şi managerilor, dacă nu chiar şi celor doi stăpîni.

Managerii se repeziră la luptătorii istoviţi, îi luară în braţe şi începură să le mîngîie crestele sfîrtecate pînă la os, întărîtîndu-i iarăşi, ca la început. Intre timp, îngrijitorii aduseră un alt ring, mai mic, cu diametrul pe jumătatea celui dintîi, şi-l puseră înăuntrul acestuia. In unele oraşe din America de Sud, cercului mai mic i se spune „disperado“ — nume care nu cere nici o lămurire în plus.

— Senor, senora, — strigă arbitrul, — lupta continuă!

Ajutorul său măsură diametrul cercului, văzu că nu depăşea optzeci de centimetri, atît cît era îngăduit, şi înclină din cap, încuviinţător.

Un nou val de urlete se ridică deasupra mulţimii:

— Disperado, Nelson!

— Disperado, Gracia d'Oro!

— Senor, mai ţii încă un argentinos? Am pariat pe trei.

— Ţineam!

— Patru în total! Să nu uiţi!

— Nu uitam!

Nelson se dovedise un luptător vajnic, dar de data asta, cum se pomeni aruncat în cercul îngust, cioc în cioc cu vrăjmaşul întărîtat din nou, prima lui mişcare fu o scurtă săritură peste ring, după care se repezi în lături, cîriind, încercînd să scape printre spectatori. Ismail nu-i dădu timp; roşu în obraz, gîfîind, sări la rîndul lui peste parmaclîc şi îi ţinu calea, cu mîinile date în lături, cu genunchii desfăcuţi, gesticulînd indignat, pe bun motiv:

— Huşşş! Inapoi! Huşşş!

Managerul îi sări în ajutor şi Nelson fu aruncat din nou în cerc, unde de data asta se arătă hotărît să ţină piept vrăjmaşului înfricoşător. Inghesuiţi în ringul îngust, cîteva clipe cocoşii se învălmăşiră iarăşi ca la început, sărind şi rotindu-se împreună, ca un ghem jumulit, pînă ce Gracia d'Oro se desprinse şi căzu pe nisip.

Urlete cumplite se auziră în circ, în timp ce arbitrul număra la căpătîiul cocoşului ameţit.

— Cine mai pariam? strigă Ismail, aruncîndu-şi turbanul în sus.

Turbanul se duse pînă în acoperiş, rămase o clipă aşa, parcă plutind, apoi o luă în jos şi căzu pe nisip. Ochii bucătarului nu mai erau la turban: în clipa cînd acesta şovăia sus, Gracia d'Oro făcuse un salt neaşteptat, viclean, fulgerător, de neoprit, şi căzuse în capul lui Nelson.

Un murmur de teamă, de mirare, de nedumerire străbătu arena — şi în murmurul acesta se auziră limpede, rare, cadenţate, loviturile ciocului hrăpăreţ, care fărîma capul adversarului înfrînt.

Arbitrul ridică mîna către spectatori:

— Senor, senora, Gracia d'Oro a învins!...

In tribună, consulul Angliei săruta, palid şi demn, mîna marchizei de Santa Fé.

— Sper că nu eşti prea mîhnit, sir!

— Nu, marchiză! Am pariat o sută de argentinos pe Gracia d'Oro!

— Urmează categoria grea: Barbaroza contra lui Destroyer! strigă directorul circului.

Iar Ismail clătina din turban și privea în jur, parcă bătut în cap și încă mai rău decît bietul Nelson...

*
* *

Uneori, pe drum sau în porturi, cînd echipajul era plecat în oraș, Anton Lupan stătea pe punte, în hamac, și urmărea cu mintea drumurile făcute, pe cele ce mai avea de făcut, apoi se pomenea zicînd în gînd:

— Adnana!

Atunci ea, care stătea rezemată de parapet, în bordul celălalt, sau mai departe, spre prova, aruncînd firimituri de pîine pescărușilor, se întorcea, își ducea mîna la piept, cu gestul cunoscut, și aplecîndu-se înainte, clipea întrebător din genele-i lungi:

— Eu?...

El tresărea, surprins:

— Te-am strigat?

— Așa mi s-a părut.

— Crezusem că te-am strigat în gînd.

Și pe urmă, minute întregi nu-și mai spuneau nimic. Dar se gîndeau. El:

„Oare am strigat-o, într-adevăr?"

Ea:

„Poate că nu m-a strigat, ci am visat eu!"

Apoi, după ce treceau acele minute lungi, el întreba:

— Dacă zici că te-am strigat, de ce nu vii?

Adnanei, după atîta tăcere, glasul i se părea dur.

— Ai să-mi dai porunci? Te-ascult!

Cu aceste vorbe se apropia, prea blîndă ca să i se vadă micile scîntei de furie ale ochilor și se așeza pe un colac de parîme, lîngă el.

— Ți-e gîndul plecat? o întreba Anton Lupan, văzînd că nu-i poate atrage privirea.

— Da.

— Ți-e dor de ceva?

— Uneori.

— De ce?

— De zilele cînd mi-era dor de tine.

El rîdea.

— Și-acum?

— Acum ești căpitan, iar eu sînt matelot...

— Ce-ai dori altceva?

— Să fii cu mine mai rău decît ești și mai puțin rău decît vrei să pari.

— Adnana, de la cine ai învățat să vorbești așa de... așa de... neprevăzut?

— De la mama și de la tatăl meu. Uiți că m-am născut în țara proverbelor?

— Dacă inima ta n-ar fi atît de gingașă, așa fi așa cum dorești tu.

— De unde știi cum e inima mea?

El se ridica într-un cot, tulburat:

— Adnana!...

Dar se oprea. Și ea îi spunea în gînd: „Pesemne tu nu bănuiești ce amețitoare a fost clipa cînd m-ai luat în brațe pe chei! Eu n-am cunoscut dragostea, dar se vede m-am născut cu ea, am purtat-o fără să știu, pe mări, sub soare, în vînt, fiindcă în clipa cînd mi s-a arătat, am recunoscut-o fără să șovăi, am știut că-i desprinsă din ființa mea. De aceea m-am urcat pe vapor..."

Adnana își privea mîinile și continua:

„Am tăiat morcovi și-am curățat cartofi, trei săptămîni! Dar mă gîndeam: el n-o să-mi vadă mîinile, o să-mi vadă inima. Și tu ce ai văzut? Că aveam tricoul lui Mihu și te-ai încruntat. Pe-al cui aș fi putut să-l pun, că toate mi-erau largi?... Pe urmă însă m-ai luat în brațe și eu am plîns. Și-mi ziceam: o, ce bine să tai morcovi, să cureți cartofi, dacă asta-i răsplata!"...

Aici, pe chipul Adnanei părea că trece un nor: „Dar parcă tu m-ai luat în brațe? Dacă nu m-aș fi repezit eu!..."

Și tăcea, coborîndu-și genele peste cugetul posomorît.

Iar Anton Lupan, cu fruntea încruntată, îi răspundea în același fel, în gînd, frămîntînd cu mîinile marginea hamacului:

„De, Adnana, e ușor să spui, tu, care stăteai cu spatele spre prova. Dar eu... Vezi, era Gherasim, era Ismail cu mustața aia a lui, erau ceilalți... O, cum te-aș fi luat în brațe, cum te-aș fi mîngîiat!... Ești atît de blîndă, de bună, de curată, e atîta gingășie în ființa ta!"

Ea ridica ochii și clipea speriată. Oare nu era prada visului? Putea căpitanul „Speranței" să gîndească așa?

„Dar vezi tu, continua Anton Lupan, vezi tu, Adnana, nu sîntem singuri. Ei toți te-au așteptat. O, știu, nici unul nu jinduiește la tine mai mult decît la o stea de pe cer... Dar se cuvine oare să întind mîna eu, fiindcă sînt căpitan, să iau steaua și să le las cerul întunecat?..."

Aici Adnana nu mai știa ce să-i răspundă și tăcea îndelung, cu ochii înlăcrămați. Intr-un tîrziu căpitanul tresărea și se ridica din hamac.

— La ce te gîndeai? o întreba, de data asta cu viu grai.

— Așa, nelămurit, poate la morcovi, poate la cartofi. mai știu eu?

— Iți pare rău că te-ai angajat matelot la noi? Iți pare rău că ne-ai urmat?

— Asta nu, nu-mi pare rău azi, n-o să-mi pară nici mîine, niciodată, toți anii cîți mi-or fi dați! Aș veni de oriunde, de oricîte ori m-ai chema. Aș merge cu tine... cu voi, pînă la capul pămîntului!

Atunci căpitanul „Speranței" rîdea:

— Asta nu-i prea departe, ai să vezi în curînd!

Așa vorbeau ei în porturi, sau uneori pe drum, că nu spuneau totul deodată, cum s-a înșiruit mai sus. Dar ultimele cuvinte, e bine să știm, Anton Lupan se întîmpla să le rostească la 9 noiembrie, după prînz, cînd întreg echipajul alerga prin oraș, să-l caute pe bucătar. Intocmai așa le rosti el, deși în clipele acelea avea destulă pricină să fie îngrijorat — trecea timpul și ei nu plecau.

Adnana ridică ochii spre el:

— Da, însă pămîntul nu are numai un cap!

— Senor! se auzi în clipa aceea un glas de pe mal.

Căpitanul întoarse capul și în fața schelei văzu un guard orășenesc, însoțit de un civil înalt, cu o geantă sub braț. Guardul salută și făcu un pas:

— Bună ziua, senor! Il cunoașteți pe numitul Nail Ismail Geafer?

* * *

Răsărea a patra oară soarele pe ocean... Mihu mergea amărît spre penitenciar, cu o boccea la spinare, cu fonograful într-o mînă, iar în mîna cealaltă cu frînghia care-l ținea pe Negrilă de grumaz, fiindcă în orașul acesta cîinii cică trebuiau să umble legați.

Ah, cîtă amărăciune era în sufletul musului pe cînd mergea așa! Ismail la închisoare și Negrilă în laț!

Aseară, după ce trei zile alergaseră, se zbătuseră, se loviseră cu capul de pereți încercînd să găsească o ieșire din noul impas, echipajul ținuse sfat.

Treizeci și cinci de cabaleros depuseseră plîngere la judecător, împotriva lui Nail Ismail Geafer, matelot pe goeleta „Speranța", precum dovedea cartea de marinar găsită asupra sa; cei treizeci și cinci de reclamanți pretindeau sume felurite, mai mici sau mai mari, la un loc două sute șaptezeci și trei de argentinos, total care îl speriase chiar și pe judecător. Cu cele șaptezeci de lire sterline plătite în plus de Martin Stricland, pentru nefasta escală prilejuită de el, se liniștiseră numai o treime din datornici iar alți bani echipajul „Speranței" nu mai putuse afla.

Drumul, de jos, din La Boca, pînă în partea cealaltă a orașului, în Belgrano, lîngă Hipodrom, unde se afla închisoarea, era lung și întortocheat, fiindcă trebuia să tai în diagonală tabla de șah și să cotești mereu, cînd pe o stradă, cînd pe alta, mergînd în zig-zag.

Dar lui Mihu nu de drum îi păsa, nu-l făcea prima oară azi, îl făcuse de nenumărate ori, ca și ceilalți, îl învățase pe dinafară — acum îl făcea ultima oară, vai! Nu, nu-i păsa de drum, ci îl durea inima că de data asta se ducea să-și ia rămas bun de la Ismail, care-i era atît de drag: „Speranța" pleca azi.

Aşa hotărîse Anton Lupan aseară, după ce văzuse că nu se mai putea aştepta. Martin Stricland, care plătise o sumă nebunească pentru escala la Buenos Aires, refuza, cu încăpăţînarea a zece catîri din cei mai încăpăţînaţi, să mai dea încă o sută de lire, din cele douăsute cincizeci datorate la sfîrşitul călătoriei, cum se arăta în contract. Şi chiar dacă le-ar fi dat, puteau oare oamenii să se despoaie pînă la cămaşă, să rămînă în voia lui Dumnezeu şi-a oceanului, la mii de mile depărtare de ţară, ca să plătească atît de scump oalele sparte de bucătar ?

Şi blîndeţea, şi bunătatea, şi înţelegerea, şi mărinimia au o margine, îşi spunea fiecare, gîndindu-se la necazurile îndurate de pe urma lui Ismail.

— Dar are patru neveste, nefericitul ! zicea Anton Lupan, frămîntîndu-se de parcă ar fi fost nevestele lui.

— Şi eu am doi copilaşi, ca să nu mai vorbesc de nevastă şi de ăi bătrîni ! răspundea Gherasim, încruntat.

— Da, ai dreptate, dragul meu ! Dar noi, ăştilalţi, sîntem mai slobozi ; ne-am mai strîmtora, am mai suci-o, am mai învîrti-o, şi poate c-am ieşi la cap.

— Şi la ce bun, domnule ? Ca peste o zi, două, să ne bage în alt impas ? Nu vezi că la el ticăloşiile au început să se ţină lanţ ?

— Dar altminteri are inima aşa de bună, nene Gherasime, zău, nu-i păcat ? zicea Mihu, cu sufletul îndurerat.

— Şi marinar priceput ! îl lăuda altcineva.

— Şi vrednic cînd vrea !

— Barem ca bucătar !...

Aşa vorbeau oamenii, pe cînd mai nădăjduiau să-l înduplece pe Martin Stricland — că de la altul, de la cine ar fi putut lua ? Încercase căpitanul cu o bancă, apoi cu un exportator, dar în van.

Şi-acum, dacă singura lor nădejde, Martin Stricland, nu se lăsase înduplecat, Mihu se ducea la penitenciar să-i ducă boclucurile lui Ismail şi să-i vestească plecarea, că din partea celorlalţi nici unul nu avusese curaj ; stăteau prin colţuri, posomoriţi, şi lăcrimau...

Un ceas mai tîrziu, musul şi bucătarul „Speranţei" se aflau faţă în faţă, cu gratiile între ei, la penitenciar. Ismail era palid, nedormit, cu obrazul ţepos, dar parcă prin ochi i se plimba, gata să ţîşnească, un zîmbet şoltic, zîmbet de bătrîn ştrengar.

— Ţi-am adus gazelul, nene Ismaile, zise Mihu, cu privirile în pămînt.

— Plecam ?

Băiatul înclină din cap, gata să izbucnească în plîns. Ismail întinse mîna printre gratii şi luă fonograful.

— Ala pezevenghi portarel, n-am vrut ridicam ?

— Ba da, nene Ismaile, dar am dovedit că era al nostru, că noi îl cumpărasem, nu dumneata.

— Atunci de ce-am adus ? De ce nu-l pastram ?

— Ai noştri au zis să-l iei dumneata, că poate ţi-o mai îndulci zilele... Ţi-l trimit în dar.

— Mulzumim ! Ala portarel am mai vrut luam ceva ?

— Da ; a vrut să ia şalvarii albaştri, de atlas...

— Aman, aman !

— Noroc cu Adnana ; a zis că-s ai ei. Uite, ţi i-am adus aici, în boccea.

— Mulzumim Adnana. Cine gateam, ea ?

— Ea.

— Gateam bine, hai ?

Mihu nu răspunse ; cum era să-i spună că oamenii se prăpădeau după mîncarea Adnanei ? Nu c-ar fi gătit-o mai bine, dar...

Ismail clătină din cap.

— Şi Stricland, ce faceam ?

— Ce să facă ? Sforăie şi bea.

— Acum cine caram ?

— Încă nu se ştie ; parcă nouă ne e gîndul la ţucalul lui Stricland ?

Iacă apoi că veni şi clipa bunului rămas.

— Nene Ismaile, să ai curaj ! Peste şase luni o să fim înapoi şi te-om scăpa noi !

— Asta cine am spus ?

— Toţi !

— Si căpitan ?

— Şi el.

— Nu eram suparat ?

— Ba da... Ei, şi-acum mă duc, că pe la prînz plecăm. Te las cu bine, nene Ismaile, să fii viteaz !

— Umblam cu bine, bre baiat !

Mihu întoarse spatele şi o luă repede la pas, ca să nu-l podidească lacrimile, cînd se auzi strigat :

— Pst, Mihu, ia stam !

În ochii lui Ismail se aprinsese lumina şoltică de care vorbeam.

— Bre, baiat, vrem făceam hatîr bucătar ?

— Da, nene Ismaile ; mai ai nevoie de ceva ?

Bucătarul îi facu semn cu degetul să se apropie şi vîrîndu-şi capul printre gratii, îi şopti la ureche, chicotind ca un armăsăraş :

— Mergeam la gara, vedeam estem circ unde cocoşi luptam — ni-hi-hi-hi ! — întrebam cine băteam ieri — ni-ha-ha-ha ! — bătea, Destroyer ori băteam Barbaroza ?

Acum musul „Speranţei" cobora spre La Boca, să se ducă în port. De dimineaţă avusese soarele în ceafă — de data asta soarele îl lovea în obraz ; şi-l ustura obrazul, de soare şi de lacrimi, dar n-avea cum să se tragă la umbră şi nici lacrimile nu i se opreau.

Măcar de i-ar fi putut face lui Ismail ultimul hatîr ! Fusese la gară, găsise maidanul, şi circul, dar pustii, că vinerea nu erau lupte de cocoşi şi n-avea pe cine întreba.

Aşa străbătu Mihu străzile iarăşi, mergînd în zig-zag pe tabla de şah, trecu printr-un parc, în marginea căruia era altă gară şi de acolo înainte se adînci pe nişte uliţe strîmte şi întortocheate, care parcă ţineau de alt oraş. Peste casele scunde şi vechi trecea briza oceanului — se auzeau vapoarele urlînd în port... Nu trebuia să întrebe pe unde s-o ia, că îl ducea Negrilă smucindu-l de sfoară, ca şi cum ar fi fost nerăbdător să ajungă mai repede la ei acasă, să scape din laţ.

Blestemat oraş ! Să bagi oamenii la închisoare şi să ţii cîinii legaţi !

— Hai, Negrilă, hai ! Ce te-a apucat ?

Mihu simţi sfoara tremurîndu-i în mînă ; cîinele se oprise pe trotuar şi ricîia pămîntul în picioare, adulmecînd şi mîrîind spre trotuarul celălalt. Treceau mulţi oameni, dar pe care naiba îl mîrîia ? Musul ridică sprîncenele, cu atît mai mirat cu cît era sigur că Negrilă nu avusese toane niciodată, de cînd îl ştia.

În faţă era o prăvălie mărişoară, care tocmai se spoia ; înăuntru se vedeau oameni cu bidinele, pe-afară vopsitorii dădeau cu roşu obloanele şi cercevelele de la geamuri, alţii pictau firma lunguiaţă pusă deasupra uşii, în vreme ce nişte camionagii, opriţi în faţă, descărcau butoaie şi le rostogoleau spre gura de beci care răspundea de-a dreptul pe trotuar.

— Ce-i, Negrilă ? întrebă Mihu, îngrijorat.

— Ham, ham !

— Ei, taci !

De bună seamă era ceva la mijloc — Mihu înţelegea asta, după lătrat.

Tocmai atunci, în prăvălie, un om stropit de var trecu prin faţa uşii, rostogolind un butoiaş. Băiatul clipi din ochi, îşi scutură capul, rămase puţin aşa, ca omul beat, în timp ce cîinele mîrîia şi se smucea în laţ — apoi deodată îşi duse mîna la gură, înăbuşindu-şi un strigăt mirat...

În clipa următoare, Mihu rupea pămîntul la vale, spre port, trăgîndu-l pe Negrilă care se tot smucea, mîrîind furios, cu ochii roşii, cu colţii scoşi, să scape şi să se repeadă înapoi, la omul stropit de var.

Aşa fugi musul, scăldat în sudori, uitînd de lacrimi, uitînd de Ismail, trecu peste drumul de fier care ducea în port, se avîntă pe străzile din La Boca, noroc că cizmele nici nu-l strîngeau, nici nu-i erau largi, înotă în mîlul de pe ţărm de se făcu numai stropi negri pînă la urechi, sări pe debarcaderul de lemn şi nu se opri decît pe puntea „Speranţei", lîngă bocaport, gîfîind la urechea lui Gherasim.

— Eşti sigur ? întrebă cîrmaciul, după ce ascultă totul, de-a fir-a-păr.

— Sînt sigur ! gîfîi Mihu. L-am recunoscut dintr-o dată, măcar că şi-a ras mustaţa şi s-a mai îngrăşat !

Gherasim strînse pumnii — şi în colţul gurii i se ivi un zîmbet avan.

— Bine! Ai să nimereşti locul?
— Îl nimeresc! Şi chiar de nu l-aş nimeri, ne duce Negrilă tot într-un trap.
Ciinele lătră, cătînd spre oraş.
— Ai răbdare pînă deseară! îl domoli Gherasim. Acum stai cuminte, potaie!
Apoi se duse la căpitan şi vorbi cu el un timp, arătînd spre Negrilă şi spre stăpînul lui.
Anton Lupan şedea pe un colac de parîme, lîngă cîrmă, şi cerceta, preocupat, harta strîmtorii lui Magellan. Ceva mai încolo, Adnana, aplecată spre parapet, urmărea zborul pescăruşilor.
— Dar eşti sigur, Mihule? întrebă căpitanul, ridicîndu-şi ochii încruntaţi.
Musul se apropie, încă asudat.
— Da, domnule! Pot să pun mîna în foc.
— Atunci merită să ne mai amînăm plecarea cu o zi. Gherasime, ai grijă ce faci!
— Fii pe pace, domnule! răspunse cîrmaciul, rînjind. O să lucrăm cu mănuşi.
Restul zilei oamenii îşi văzură de treburi, ca de obicei, atît că vreo două ceasuri stătură nevăzuţi în hambar, la sfat cu Gherasim.
În timpul acesta căpitanul cerceta harta, mereu încruntat, iar Adnana avea grijă de pescăruşii albi. Din cînd în cînd ea întorcea capul, mirată că oamenii stau ascunşi.
— Ce se întîmplă cu ei? întrebă, în sfîrşit.
— Nimic; socoteli de-ale lor!
— Dar cu tine?
— La fel; socoteli de-ale mele!
— Sînt grele aceste socoteli?
El privi harta şi se încruntă mai mult. Unde era acum Pierre Vaillant? Venea vara în sud — şi deodată căpitanul „Speranţei" îşi dăduse seama că prietenul său n-ar mai fi avut de ce aştepta. Poate acum „L'Espérance" ridicase ancora şi se îndrepta spre strîmtoarea lui Magellan.
— Cam grele, Adnana! răspunse într-un tîrziu, amintindu-şi că fata îl întrebase ceva.
— N-aş putea să te ajut?

— Ba da.
— Cum?
— Să-mi zîmbeşti uneori.
— N-am să ştiu cînd. N-ar fi mai bine să-mi fixezi nişte ore de cart?
— Astăzi, de la patru la opt.
Adnana se aşeză pe scîndura punţii, în faţa lui, şi îi zîmbi. Dar el nu mai zise nimic şi-atunci începură iarăşi să-şi vorbească în gînd...
Oamenii ieşiseră din hambar, robotiseră cîte ceva pe punte şi între timp amurgul căzuse peste oraş. Nu mai bătea nimeni orele de cart. Pe mal se văzură lampagiii, aprinzînd pe rînd felinarele cu gaz.
— Apoi noi am plecat, domnule! zise Gherasim.
— Bine, ai grijă cum te descurci. Vezi să nu rămîn şi fără voi.
— Unde se duc? întrebă Adnana, văzînd că pe lîngă cîrmaci plecau şi ceilalţi, ba chiar şi Mihu, cu Negrilă după el, toţi cu priviri tainice şi cam îngrijoraţi.
— Încearcă să-l scape pe Ismail, răspunse Anton Lupan.
Ea îşi duse mîna la gură.
— Ce-aţi pus la cale?
— Ai să vezi; ceva foarte nevinovat.
Adnana urmări oamenii din ochi, cum alunecau tainic pe schela de lemn, în slaba lumină a felinarelor de pe ţărm. Din parc, dincolo de castelul de apă, care se ridica mohorît pe cerul opalin, răzbea muzică îndepărtată, de chitare şi de acordeon. În dreapta, pe mal, spre portul nou, nişte marinari beţi chiuiau răguşit; din cînd în cînd, din cabină se auzea sforăitul lui Martin Stricland.
Gherasim şi cu ceilalţi se pierdură printre magazii: atunci Adnana se întinse pe punte, cu mîinile sub cap, şi rămase cu ochii la o stea răzleţită pe cer. Nu ştia ce stea ar putea fi, nu cunoştea bolta în emisfera de sud. Pe punte ardea numai lumina de ancoră la catarg...
Cîrmaciul, împreună cu ceilalţi străbătură La Boca şi ajunseră în cartierul de peste drumul de fier.
— Pe aici, nene Gherasime; uite, asta-i stradă.

În timpul acela Buenos Aires era luminat slab, cu lămpi de gaz care pîlpîiau sfioase din sută în sută de paşi.

—E cam devreme, zise Gherasim. Să aşteptăm pînă se mai astîmpără lumea.

Intîlneau încă des trecători, mai cu seamă femei care duceau de braţ marinari beţi. Sub un felinar, o fetiţă cerşea, cu un şal de prinţesă pe umeri şi cu picioarele goale prin praf. Doi inşi, după vorbă italieni, după haine zidari, se înjurau sub felinarul următor... Peste drum, la prăvălia care se spoia, lucrătorii îşi adunau sculele şi se schimbau în haine de oraş.

Oamenii noştri trecură o dată în sus, o dată în jos, trăgînd cu ochiul, apoi se opriră la umbra unui gard. Mihu se lupta cu Negrilă, care mîrîia, smucindu-se să-i scape la deal.

— El e! Care va să zică, îşi deschide prăvălie! şopti Gherasim, pipăindu-şi revolverul în buzunar. Numai că o să avem cam mult de aşteptat; trebuie să plece toţi vopsitorii, să se mai potolească şi lumea asta pe străzi. Ia, duceţi-vă careva în port şi spuneţi-le să nu ne poarte de grijă, că mai zăbovim, vreun ceas, două, cîte, ştiu eu, om vedea.

— Mă duc eu! sări Haralamb.

— Nu, mai bine să se ducă văr-tu; mi-e că tu nu mai vii înapoi!

— Ei, asta-i, la ce să rămîn?! Lasă că mă duc eu, zău, măi frate Gherasim!

Cîrmaciul îl privi, într-un chip ciudat:

— Te trage aţa în port, fir-ai tu să fii de cioflingar! Mută-ţi gîndul, măi băiete, că nu se uită ea la tine; nu vezi că-i topită după căpitan?

Haralamb se roşi, ca un copilaş.

— Parcă eu zic să se uite la mine? Mi-e de ajuns să mă uit eu la ea!

— Hai, atunci du-te, da' nu te uita prea mult, că-ţi strici ochii la lumina de gaz... Ne găseşti tot pe-aici, pe undeva.

Ieşiseră puzderie de stele pe cer, dar Adnana o urmărea tot pe aceea de la început; şi deodată îşi dădu seama că, din vîrful catargului mare, steaua trecuse peste cel mic şi se rotea, către apus, pe deasupra bompresului.

— N-au venit? întrebă tresărind.

— Nu; au trimis vorbă că stau mai mult.

— E tîrziu?

— Miezul nopţii.

N-avea cine să bată clopotul de cart...

— Haideţi, băieţi, şopti Gherasim. Uite-l că trage obloanele.

Pe stradă, abia dacă mai trecea arar cîte un om. Undeva, mai departe, la o fereastră neluminată, un copil plîngea, trezit din somn şi o femeie încerca să-l împace, cîntîndu-i, cu glasul nespus de trist şi istovit, un cîntec de leagăn din cine ştie ce ţară, că nimeni nu înţelegea.

— Multe naţii mai sînt şi-n oraşul ăsta! şopti Ieremia, mîhnit fără să ştie pricina. De ce s-o fi vînturînd lumea atît?

— Apăi de trai bun nu, măi frate-miu! răspunse Gherasim, cu ochii mai sus, peste drum.

Omul pe care-l văzuse Mihu la prînz, ieşise în stradă şi punea obloanele la ferestre. Inăuntru nu mai era nimeni şi mai ardea numai o lampă, în fund.

— Mihule, — zise cîrmaciul, în şoaptă, — tu rămîi după noi, şi cînd om intra, pui oblonul la uşă, să nu ne vadă cineva din drum.

— Da, nene Gherasim!

Musul tremura încetişor, parcă de frig. Ca şi cînd ar fi înţeles cum merg lucrurile şi ar fi fost mulţumit, Negrilă se liniştise şi aştepta cuminte lîngă el, scheunînd numai, din cînd în cînd.

Terminînd cu obloanele de la geamuri, stăpînul prăvăliei intră înăuntru, pesemne să stingă lumina. Gherasim, urmat de Ieremia, de Cristea Busuioc şi de Haralamb, că venise şi-acesta între timp, intrară după el, tiptil, încît omul nu-l simţi decît cînd ajunse în fund, la tejgheaua stropită de var.

— Nu s-a deschis încă, senor, nu vă supărați ! zise întinzîndu-se să-și ia haina din cui. Veniți duminică, la inaugurare ; vă dau de băut fără bani.
Afară, Mihu trase oblonul peste ușă, apoi începu să se plimbe cu pași repezi în sus și-n jos, dîrdîind, cam speriat.
— Senor, înțelegeți, nu s-a deschis ! Trebuie să plec, duceți-vă ! stărui negustorul, văzînd că trei din mușteriii necunoscuți se așezau tacticoși la o masă încă neștearsă de var, în timp ce al patrulea înainta prin umbră, spre fund.
Cînd fu la un pas de el, Gherasim își ridică boneta de pe ochi.
— Bună seara, palicarule ! zise, în grecește, rezemîndu-se de tejghea, cu revolverul sub cot.
Negustorul se trase un pas înapoi și se lovi de raftul proaspăt dat cu vopsea.
— Per Baco ! Tu ești, cîrmaciul de pe „Speranța" !
— Iar tu, negustorul de bărci de pe „Orion" !
— Per Baco ! Și n-ai murit ?
— Ia ascultă, palicarule, nu mai face pe spaniolul cu mine, că eu te știu ce lapte ai supt la Patrida !
— Ce vrei ? scrîșni omul încolțit, aruncînd priviri desperate în jur.
Doi din mușteriii ciudați își scoaseră revolverele din buzunare și le puseră pe masă, domol, cu blîndețe, ca și cînd ar fi fost niște cărți de rugăciune ; al treilea, cu o mînă își pieptăna barba stufoasă, cu alta își mîngîia toporișca de la brîu.
— Vreți să beți ceva, măi băieți ? îi întrebă cîrmaciul, îndatoritor.
— Nu, frate Gherasime, numai dă-i zor să nu ne aștepte copilul ăla prea mult.
— Așa-i !... Ei, negustorule, acum să ne socotim ! Da' știu c-ai făcut drum de la Marsilia pînă aici ! Și de ce nevastă vorbești, că te știam singur ? Ori acum te-ai însurat, de, dacă ai pus mîna pe bani !
— Ce vrei ? bîigui proaspătul negustor, ca și cînd n-ar fi auzit, sau n-ar fi înțeles întrebarea.

— Păi ți-am spus : să ne socotim.
Gherasim cercetă colțurile umbrite ale prăvăliei, pînă ce ochii i se opriră la o casă de fier.
— Aha ! exclamă, mulțumit. Ți-ai luat casă de bani, ca bancherii ! Asta-i semn bun, pentru noi !... Uite ce e, palicarule, să nu pierdem vremea de pomană și nu încerca s-o încurci, că n-ai cum. Lucrul ar fi fost mai cinstit dacă te luam de gît și te duceam la judecător, dar vezi tu, asta cere timp, iar noi sîntem grăbiți. Nu vreau decît să-mi dai banii înapoi ; că m-ai înjunghiat și că mi-ai spart capul, te iert. Ai să plătești tu altă dată, unuia care o avea timp mai mult. Și-acum, pune mîna pe cheie, hai, deschide casa de bani, să văd ce-ai făcut cu capitalul meu !
Fostul marinar de pe „Orion" se mai uită o dată în jur, cu un ochi speriat, cu altul viclean, apoi căzu în genunchi, în fața lui Gherasim, hohotind :
— Frățicule, nu mă nenoroci ! Azi am scos banii de la Bancă, mîine trebuie să-i duc, am cumpărat o vie, colea, lîngă oraș, am făcut și hîrtiile, am dat arvuna. Nu mă nenoroci !...
— Uite, măi fraților ! rîse Gherasim, întorcîndu-se spre ai săi. Cîrciuma nu-i ajunge, vrea să fie și podgorean... Ia, hai să vedem cîți bani mai ai !
Omul îngenuncheat își frîngea mîinile, deznădăjduit :
— Nu mă nenorociți, măi oameni buni ! Nu-s numai banii voștri, că doar adun și eu, de zece ani ! De ce să mi-i luați ? Mai mi-e și nevasta bolnavă, v-o jur pe sufletul meu !
Cîrmaciul îi făcu vînt cu piciorul, spre casa de fier.
Ceva mai tîrziu, număra banii, pe tejghea, în timp ce Ieremia și ceilalți doi așteptau răbdători ; plutașul încerca scîndura mesei cu muchia toporiștei — brad, dar de alt soi, necunoscut în Carpați.
— Ia spune, palicarule, cinci mii de franci, cît fac în argentinos d-ăștia, de pe la voi ?
Negustorul se ridică de jos, tremurînd :
— N-au fost cinci mii...

— Așa-i, au fost numai patru mii nouă sute, da' ce să ne mai încurcăm socoteala, pentru o sută de franci? Ei, ia zi, un argentinos cîți franci îl pui?

— Treizeci!

Cifra cinstită ar fi fost vreo douăzeci și doi.

— Așa o fi, măi fraților?

— Păi știm noi, vere Gherasime?

— Treizeci! stărui negustorul.

— Fie și treizeci, că și-așa ți-i iau pe toți! Doar n-o să stau acum la făcut socoteli!

— Mă jefuiești! Aici am trei sute de argentinos și treaba noastră face numai nouăzeci.

Socotind cinstit, ar fi făcut vreo două sute treizeci.

— Uite-al naibii, mai vrea să mă și tocmesc! Da' dobînda n-o pui? Ca să nu mai vorbesc de capul spart și împunsătura de cuțit — de astea ți-am spus că te iert!...

În ușă Gherasim se opri:

— Ia, ieșiți unu' înainte și vedeți cum e!

Apoi se întoarse spre cîrciumar:

— Zici că ți-e nevasta bolnavă?

— Da.

— Și ce are?

— Febră galbenă. Da' acum poate să și moară, că mi-e totuna.

Cîrmaciul băgă mîna în buzunar, scoase cîteva monede de aur și le aruncă pe podeaua mînjită de var:

— Na, ca să ai cu ce s-o îngrijești!...

Afară felinarele pîlpîiau, șters. La fereastra întunecată copilul nu mai plîngea, dar cîntecul femeii se auzea încă, istovit, sfîșietor, într-un grai peste putință de înțeles.

Adnana auzi pași pe schelă și se ridică; steaua ei străbătuse jumătate de cer...

Capul celor Unsprezece mii de Fecioare

— Și-acum, Ismaile, alege-ți portul unde vrei să te debarcăm! Mai mult să nu aștepți de la noi!

Așa spusese Anton Lupan, ieri — în loc să se bucure, cum era firesc. Ce, așa primești un om care iese din închisori?

„Speranța" cobora la vale, pe Rio de la Plata, și bucătarul, învîrtind trist în oală, părea că nu înțelege nimic, deși se silea din răsputeri.

— De ce supăram?...

În cele optsprezece luni de cînd vedea numai ghiauri în preajma sa, aproape că-și uitase graiul, și chiar gîndurile și le spunea pe graiul ghiauresc, stricat.

— De ce supăram? Estem vinovat Ismail dacă Nelson nu băteam?

Oamenii nu-i mai adresau cuvîntul decît atunci cînd n-aveau încotro, dar abia după cîteva zile observă bucătarul că în privirea lor se schimbase ceva: măcar dacă ar fi fost ură! Din nenorocire, era disprețul cel mai curat! Iar după alte cîteva zile, văzînd că nimic nu se îmblînzea în ochii lor și-n felul cum îi vorbeau, Ismail începu să se întrebe dacă nu cumva avea într-adevăr vreo vină pe care el unul nu și-o cunoștea.

Și cînd într-un tîrziu își dădu seama ce întemeiată era supărarea întregului echipaj, se simți așa de mîhnit, încît

mai multe zile în şir nu mîncă decit pesmeţi goi, pînă începu să se sugă şi să se usuce la faţă, ca un ţir de Pireu — fiindcă ţirii de Pireu sînt cei mai slabi ţiri din cîţi se pescuiesc în apele greceşti.

În acest timp goeleta romînească străbătea ultima mie de mile din drumul ei spre Ţara de Foc. La 15 noiembrie, după prînz, fiindcă dimineaţa fusese de lucru, la judecător şi la penitenciar, cu eliberarea lui Ismail, părăsise Buenos Aires, cu un vînt potrivnic, dar ajutată de curent, a doua zi seara dubla punctul de nord al capului San Antonio şi se afla în plin ocean.

Anton Lupan luase hotărîrea înţeleaptă să nu se mai apropie de ţărm, socotind că acum era prea tîrziu să-l găsească pe Pierre Vaillant undeva. Mai cuminte i se părea să cîştige timp navigînd fără escală pînă la Punta Arenas, unde, dacă avea noroc, putea să ajungă curînd după „L'Espérance".

Aşa trecu „Speranţa" pe la Bahia Blanca, fără să se apropie de uscat, trecu golful San Mathias, apoi nesfîrşitul golf San Jorge, pînă mai la sud de Puerto Deseado, care înseamnă Portul Dorit. Dorit de cine? Ferească-ne Allah de ceasul rău! Ismail îşi simţea inima cît un purice, dar, din fericire pentru el, „Speranţa" nu aruncă ançora nicăieri.

De aici înainte, fiindcă Instrucţiunile Nautice vorbeau de curenţi potrivnici care bîntuie cu violenţă coasta Patagoniei, primejduind navigaţia corăbiilor mici la fel cu a celor mari, goeleta luă drumul direct către sud, îndepărtîndu-se peste şaizeci de mile de uscat, şi astfel, ocoli pe departe micul golf San Julien, unde în iarna anului 1520, primul navigator prin aceste locuri, nobilul portughez Magallaes, de-i mai zice şi Magellan, avu de luptat sîngeros cu echipajele escadrei sale, descurajate şi răzvrătite că nu mai ajungeau la un liman.

Limanul, adică trecerea în celălalt ocean, despre a cărui existenţă oamenii lui Magellan se îndoiau, se afla numai la o sută de mile mai la sud de locul acestui nefericit popas — şi acum „Speranţa" naviga molcom către el, în timp ce soarele, răsărind cu statornicie în babord, scotea

zilele din ocean, de-ai fi zis că-i cupa unui excavator uriaş — şi, după ce le trecea peste catarge, le răsturna pe uscat, cîte o cupă la fiecare grad.

Cu vorbe spuse mai pe şleau, asta însemna pentru corabia noastră şaizeci de mile între apusul de ieri şi cel de azi, fiindcă un grad din cele trei sute şaizeci în cîte se împarte un meridian, măsoară, cine a uitat să-şi reamintească în acest ceas, înainte de a intra în strîmtoarea lui Magellan — măsoară, aşadar, o sută unsprezece kilometri, adică şaizeci de mile în cap.

Într-adevăr, în aceste ultime zile de navigaţie pe ocean, vîntul nu fu cel visat; dar nimeni nu arăta vreo nemulţumire, fiindcă, şaizeci de mile ieri, şaizeci de mile azi...

Viaţa la bord decurgea neschimbat, numai că pe chipurile oamenilor fiecare paralelă trecută întipărea un aer mai grav. Soarele îşi pierdea puterea — şi în miezul zilei, cînd trecea la meridian, umbrele catargelor se lungeau; în schimb Crucea Sudului noaptea stăpînea bolta, din ce în ce mai înalt.

Încetul cu încetul, puntea se golea; încă de la Capul Tres Puntas, oamenii din echipaj începuseră, unul cîte unul, să-şi facă culcuşul în hambar, iar dimineaţa, cînd ieşeau să se spele, simţeau că începe să-i ţină în spinare un cleşte îngheţat.

Ultimul care rezistă în faţa frigului fu Negrilă şi rezistă îndîrjit, ca şi cînd ar fi avut ceva de împărţit cu bietul bucătar. Dar în seara de 2 decembrie, cînd „Speranţa" trecea a cincizecea paralelă şi schimba drumul de la sud două carturi spre vest, punînd capul drept pe strîmtoarea lui Magellan, cîinele, după ce se învîrti nehotărît pe punte, preţ de vreun ceas, după ce mai şovăi şi-un uşă timp îndelungat, intră în sfîrşit în coteţul pe care Ismail i-l pregătise, cu atîta tragere de inimă, încă de la Sulina.

Din nefericire însă, Ismail nu era de faţă, să se bucure şi el de acest rezultat; în afara orelor de cart şi-a clipelor cînd trebuia să se ocupe de Martin Stricland, el stătea sub punte, la bucătărie, fie că avea să gătească, fie că n-avea, înţepenit pe scaun, cu ochii în dulap, ceea ce îi

mărginea orizontul cam la un sfert de pas. Dar în această lume strîmtă, ce amplu se zbuciuma sufletul bietului bucătar!

— Vrem debarcam?... Bine, nu milogeam!...

Spre amurgul zilei de 4 decembrie, trei luni și mai bine de la Gibraltar, omul de veghe strigă:

— Uscat!...

Peste zi „Speranța" navigase sub un cer atît de albastru, încît ai fi zis că niciodată nu se va mai înnora. În față, la un cart în dreapta provei se vedea un pisc înalt, de culoarea fierului ars, care cobora către nord, pierzîndu-se în ocean.

Căpitanul luă ocheanul și, după ce privi încordat, înclină din cap:

— Da, e Capul celor Unsprezece mii de Fecioare! Băieți, mîine intrăm în strîmtoarea lui Magellan!

Ajungeau cu patru zile după termenul prevăzut în contract, dar întîrzierea se datora ocolului cerut de Martin Stricland.

Înainte ca soarele să apună, în stînga se desprinse din neguri alt pisc, ca o copie întoarsă a celuilalt, pierzîndu-se către sud, pe un orizont care părea crenelat. Și deodată, între cele două piscuri căzu o perdea neagră și grea, ca și cum Fecioarele care păzeau intrarea strîmtorii văzuseră venind corăbierii și se baricadau. Soarele, apunînd departe, pe celălalt ocean, incendia baza acestui hotar — și așa, în fața „Speranței" părea că se deschide o poartă de iad...

Dar „Speranța" nu avea de plătit nici un tribut Fecioarelor; plătise altcineva pentru ea.

A doua zi, către seară, cînd aruncă ancora în Golful Narrows, la adăpostul țărmului chilian, negurile se destrămară, dezvelind un peisaj de calvar...

Douăzeci de ore se luptase goeleta necurmat cu furtuna, care o întîmpinase de la sud-vest, vrînd s-o arunce înapoi, în ocean. Soarele mai răsărise o dată, în spate, pe Atlantic, dar peste un ceas pierise, în nori — și de atunci înainte, luni întregi, n-avea să se mai arate decît la răstimpuri, cînd într-o parte a cerului, cînd în alta, alungat de fantasme, aruncînd priviri temătoare și fugind speriat.

Douăzeci de ore „Speranța" navigase în zig-zag, printre stînci care se iveau din valuri în locul unde nu te așteptai; strîmtoarea îi arunca în față valuri încrucișate, scurte, grele ca plumbul, care se înțepeneau în etravă și smuceau de ea, mugind, s-o dea peste cap.

Dar nu mugea numai marea, înhăitată cu vîntul, mugea și țărmul stîncos și se frămînta, scormonit parcă dedesubt de vulcani, gata să se prăvălească în fața corăbiei, ca un dușman mai înverșunat.

Douăzeci de ore îi trebuise „Speranței" ca să străbată o treime de grad și să ajungă în acest golf, unde să poată înnopta. Marea se liniștise, înfrîntă, dar în urmă, Fecioarele încă mugeau și se frămîntau, vărsîndu-și furia neputincioasă pe epavele care se înșirau jos, pe mal.

Peisaj de calvar! Mai fiecare stîncă își avea trofeul său, prada sa: o corabie fărîmată, un vapor răsturnat, răsucit, mutilat, ca niște jaloane sinistre care arătau, pînă în depărtare, ieșirea în ocean.

Ismail se apropie de parapet, privi, clipi din ochi și părul i se făcu măciucă în cap.

— Poftim! zise, căci spaima nu-l împiedica să fie indignat. Poftim!... Alegeam port unde debarcam! Bine, debarcam, dar port de unde alegeam?

În față, la mai puțin de o sută de pași, un vapor rupt în două zăcea de-a latul, cu pupa pe o stîncă ascunsă sub valuri, cu prova pe mal. Mormînt proaspăt, fiindcă fierul încă se mai mișca, la fiecare val, legănîndu-se fantomatic în umbrele serii care cădeau, scrîșnind înfundat, căutîndu-și locul pe piatră unde să înțepenească și viermele ruginii să-l treacă în neant.

Adnana tremura de frig, sau poate înfiorată de acest scrîșnet jalnic, prelung, necurmat.

— De ce-ai plecat din țara ta caldă, unde totul era suflat cu aur, și-ai venit aici, unde totul e îngropat în plumb? o întrebă căpitanul, apropiindu-se de ea și cuprinzîndu-i umerii înghețați.

Ea ridică ochii şi răspunse — credea că-i răspunde în gînd, însă fără să-şi dea seama gîndul luă grai adevărat :

— Fiindcă în ţara mea niciodată nu mi-am simţit umerii aşa calzi !

In clipa aceea, cu un scrişnet prelung, epava alunecă pe stîncă şi se răsuci greoaie, împinsă de valuri, pînă ce veni cu cîrma spre larg. Oamenii ridicară capetele şi la pupa, sub parapetul mutilat, văzură scris...

Da, plătise altcineva pentru ei cumplitul tribut pe care cele Unsprezece mii de Fecioare îl cer la intrarea strîmtorii lui Magellan.

Scrîşnetul conteni ; de aici înainte se întindea liniştea neantului.

Văzură scris : „Wotan"...

PARTEA A PATRA

Alcalufii

Barul „Cristofor Columb"

La 5 decembrie, „Speranța" se afla ancorată în golful Narrows, în partea de nord a strîmtorii, sub țărmul chilian. Țărmul celălalt, al Țării de Foc, care aici se adîncea către sud, dînd naștere golfului Lomos, nu se vedea, nu atît din pricina depărtării, cît a negurilor care împresurau peisajul cu perdelele lor fumurii.

De aici înainte, echipajul trebuia să rămînă o lună de zile la porunca lui Martin Stricland, așa cum era scris în contract. Oricîtă ură s-ar fi născut în sufletul lui Anton Lupan împotriva acestui bizar personaj, înțelegerea trebuia respectată, deși gîndul căpitanului acum era să-l caute pe Pierre Vaillant și să ajungă cît mai repede în ținutul acela tainic, care trebuia cercetat.

— Am rămas prin părțile acelea mai bine de un an, domnule! îmi spunea bătrînul Haralamb, în timp ce-și încălzea în palme, cu o dragoste care te-ar fi putut înduioșa, paharul cu vin alb — că venise iarna între timp, și vinul, dacă nu-l mîngîiai, nu-ți mîngîia nici el sufletul înghețat.

Se sfîrșiseră harbujii, de mult, trecuse și vremea strugurilor cu boabele de chihlimbar, nu mai mirosea pe uliți nici a porumb copt, căzuse bruma, se ofiliseră salcîmii — și într-o bună zi înghețase și Dunărea, din mal în mal — numai vinul alb rămînea neschimbat, fiindcă se scosese din el, două ierni la rînd, tot ce-ar mai fi putut îngheța.

— Numai să-l mîngîi, să-l mîngîi așa, ușurel, cît să-l trezești din somn, să-l dezmorțești — și p-ormă, ascultă-mă pe mine, poți să te încrezi cu trupul și cu sufletul în el! îmi spunea Haralamb.

Stăteam în cîrciuma lui kir Sofocles, la Vadul Turcului, dacă n-ați uitat, la o măsuță strîmbă, în fața unui geam scund dar larg, prin care puteam să vedem în voie cheiul și Dunărea. Se întîmplase ca numai trei case mai la deal să fie un brutar și de cîte ori scotea pîine proaspătă brutarul, îl simțeam. Pîine de grîu nou, din ăst an, care mirosea cum miroase cîmpul încins de soare, uneori, pe la sfîrșit de mai.

— Pîine și vin! spunea Haralamb. Cu asta trebuie că s-au hrănit oamenii dintîi, dac-au avut cap. Am fost odată la Roma, cînd am făcut escală mai mare la Neapole. Cine putea să mă tragă acolo dacă nu Anton Lupan? Am văzut multe lucruri, nu ți le mai spun, că le-i ști și dumneata, dar mai cu seamă m-a minunat Capela Sixtină, zugrăvită de diavolul acela cu nume de heruvim, Michel Angelo, ei da! Asta, zice că altă hrană, afară de pîine și vin, nu cunoștea — și dacă o fi adevărat, atunci nu mă miră că avea în el atîta duh și-atîta fierbere, de s-a putut lua la harță chiar cu sfinții pe care i-a pictat.

Zîmbeam:

— Căpitan Haralamb, să te audă cineva vorbind, ar zice că bețiv mai mare decît dumneata n-a fost decît poate acel Michel Angelo, de mi-l lauzi așa!

— M-a ferit Dumnezeu! Văzutu-m-a cineva vreodată beat? Și apoi vorba asta despre Michel Angelo nici nu-i a mea, ci a lui Anton Lupan; parcă fără el aș fi avut eu atîtea în cap?...

— Ei, și ia spune mai departe, căpitan Haralamb!

— Despre diavolul acela?

— Nu; despre „Speranța", despre Anton Lupan și ceilalți.

— Să-ți spun pe scurt ori mai pe larg?

— Cum te îndeamnă sufletul!

— Sufletul? Ei, sufletul meu multe m-ar îndemna!... Dar hai să-ți spun cum a fost în dimineața aceea, cînd

ne-am trezit noi la ancoră, în strîmtoarea lui Magellan. Seara nu prea avusesem cînd să vedem ceva — afară de țărmul presărat cu epave, a căror priveliște făcea să-ți înghețe sîngele și să ți se strîngă părul măciucă în cap. Peste noapte, am dormit care cum am putut, dîrdîind și clănțănind din dinți, în hambar; cabina, știi, i-o lăsasem Adnanei... Nu c-ar fi fost frig, că doar ne aflam în plină vară, dar timpul acela posomorît și umezeala te pătrundeau pînă în măduva oaselor. De dimineață, marea se liniștise, colea la adăpostul țărmului vîntul nu bătea, nu mișca nimic nici pe apă, nici pe mal, nu se zărea o vietate... Nu mai vorbesc de oameni, dar să fi văzut vreo jivină sau măcar vreo pasăre, să nu spui c-ai picat chiar așa, pe un pămînt blestemat! Cît despre soare, ți-am spus, luni de zile d-aici înainte, nu l-am mai văzut decît în fugă, și parcă tot speriat, de nu mai știam dacă era chiar soarele cel adevărat, sau vreun felinar de la vreo corabie care naviga prin nori, de teamă să nu pățească și ea ca „Wotan"...

— Dar cu „Wotan" ce-a fost, căpitan Haralamb?

...Cu „Wotan" nu se întîmplase mai mult decît se întîmpla cu atîtea corăbii și vapoare care intrau în strîmtoarea lui Magellan — căci doar erau colea, se puteau vedea.

Echipajul „Speranței" lăsă barca la apă, și Gherasim cu căpitanul se duseră pe mal, departe, cercetînd epavele, una cîte una. Își simțea sufletul strîns Anton Lupan, gîndindu-se la soarta lui Pierre Vaillant, și neliniștea din el creștea cu cît se micșora cercul în care putea să-l caute pe acest prieten rătăcind de ani. Nu, nu se vedea nicăieri o epavă să semene cu „L'Espérance", dar oare asta era o dovadă că ea trecuse nevătămată prin niște locuri unde atîtea nave piereau? Aici era un cimitir — și cîte cimitire asemănătoare nu se înșirau de-a lungul strîmtorii lui Magellan?

In timp ce căpitanul își urma drumul pe mal, Ieremia cu Cristea Busuioc, debarcați o dată cu el, adunau lemne de foc, căci altfel nu mai mergea. Restul echipajului, Haralamb, Ismail, Mihu și Adnana, începea să repare stricăciunile făcute de furtună — și erau multe, nu le-am mai pomenit cînd s-au întîmplat: ghiul velei mari rupt de lîngă

catarg, cîteva sarturi plesnite, parapetul dat peste cap în dreptul hambarului, pînzele făcute praf...

Sus, la creastă, se vedeau copaci răzleţiţi, în marginea pădurii care se întindea pe podiş, spre Patagonia — dar nu era nevoie să te caţeri pînă la ei, să-i tai, că furtuna prăvălise destui în vale, şi n-aveai decît să-i despici, să-i faci pe măsură şi să-i duci la bord ; sobele atît aşteptau.

Era un fel de fag, asemănător cu cel de la noi, fagul antarctic, care în Ţara de Foc creşte pe dealuri şi pe munţi, pînă la patru sute de metri deasupra mării şi, în chip ciudat, îşi păstrează frunzele tot timpul anului. Plutaşul rămăsese visător pe mal, cu mîinile în brîu, şi privea copacii, şi ofta...

Aceste păduri nesfîrşite, cele mai multe necălcate de picior omenesc, pecetluiesc tăcerea locului — şi cu frunzişul lor verde întunecat, aproape negru, prea rar înviorat de pete gălbui, dau împrejurimilor o statornică tristeţe, un apăsător şi definitiv aer funerar.

— Măi frate, — zise Ieremia, privind în jur, cam pe la coada ochiului, că din faţă nu se-ncumeta, — hai să-i dăm zor, să plecăm naibii mai repede de-aici : mă cam ia cu fiori.

Cristea Busuioc parcă tot ar fi stat, pentru el şi iadul ar fi fost frumos, dac-ar fi avut copaci... Dar, în sfîrşit, nu puteau să zăbovească aici un an !

Tocmai dădeau să împingă barca la apă, cînd la vreo douăzeci de paşi, în dreptul epavei lui „Wotan“, văzură un butoi, aruncat de valuri pe ţărm.

— Ce-o fi în el ? zise Ieremia, apropiindu-se, curios şi mirat.

Era limpede că naufragiul se petrecuse de curînd, căci pe butoi nu se prinseseră încă nici alge, nici cochilii — şi nici nisipul nu avusese vreme să-i sape mormînt. Ceva mai încolo se vedeau lăzi sparte, baloturi răvăşite — nimic de ales, semn că indigenii, care acum nu se vedeau de fel, avuseseră cînd să care de aici tot ce ar fi fost de folos.

— Haide, Ieremie ! vorbi Anton Lupan, întorcîndu-se posomorît de pe ţărm.

— Am găsit un butoi, domnule. Nu-l luăm ?

— Ia să vedem ce-i în el !

Opintindu-se din greu cu toţii, întoarseră butoiul cu vrana în sus, apoi Cristea Busuioc îi scoase dopul cu muchea toporiştei.

— E apă ! strigă, scoţînd prima lui vorbă în acea zi.

Haralamb îi auzi strigătul, de pe bord, lăsă tesla şi se apropie de parapet.

— Apă ?...

Spusese cuvîntul acesta cu un ton atît de ciudat, cu furie, cu mirare, cu nedumerire, cu deznădejde chiar, deznădejdea din mijlocul oceanului cînd voise să-şi pună capăt zilelor, încît auzindu-l, în mintea tuturor învie, frîngînd timpul şi depărtările, amintirea acelei întîmplări, o învie cu atîta forţă, de parcă s-ar fi petrecut ieri. Îşi simţiră pentru o clipă, ca atunci, gîtlejurile umflate şi trupul uscat dospindu-se în soarele de la ecuator, auziră huruitul maşinilor şi fluierul lui „Wotan“, şi împuşcăturile — şi glasul crud al omului care îi lăsase să piară de sete pe oceanul pustiu. Şi iată, acum „Wotan“ zăcea pe stînci, cu fluierul amuţit şi maşinile reci, iar stropul de apă atît de rîvnit într-un timp rămînea al nimănui pe nisip, semnul unei întristătoare zădărnicii.

„Speranţa“ părăsi aceste locuri a doua zi în zori, cînd toate reparaţiile erau terminate şi oamenii se simţeau odihniţi.

Ea purta la pupa pavilionul romînesc, care străbătuse o sută patruzeci de grade, adică peste opt mii de mile, ceea ce însemna mai mult decît o treime de meridian. Mihu coborîse de pe catargul din prova pavilionul Argentinei şi de două zile îl ridicase pe cel chilian ; era al nouălea pavilion pe care îl arborau, de la Sulina pînă în strîmtoarea lui Magellan.

Şi astfel, îşi continuară drumul spre sud-vest, între ţărmul Patagoniei şi al Ţării de Foc, navigînd numai ziua, cu o briză bună din tribord ; după vreo şaizeci şi cinci de mile, schimbară drumul aproape la sud, îndreptîndu-se spre Punta Arenas, unde ajunseră în seara de 8 decembrie 1882, ca să cadă în mijlocul unei gloate de aventurieri, veniţi

aici cu tot soiul de vase, mai mari sau mai mici, de toate tipurile care se pot întîlni pe coasta de apus a Europei și pe cele două coaste ale Americilor.

In tot acest timp navigaseră pe lîngă țărmuri pustii, îndoliate de fagul antarctic, sub cerul mereu fumuriu, fără să întîlnească nici un semn al vieții omenești. Arar cîte o pasăre necunoscută, de culoarea negurilor, își lua zborul de pe un colț de stîncă și după ce fîlfîia din aripi prin prova „Speranței" se lăsa înghițită de decorul cenușiu, de nu mai știai dacă fusese o zburătoare, într-adevăr, sau o scamă de nor purtată de vînt.

Uneori, cînd negurile se mai destrămau, spre sud apăreau creste și piscuri de munți îmbrăcați în zăpadă, care sub lumina soarelui de bună seamă ar fi sclipit voios — dar cum baza lor nu era niciodată vizibilă, ochiul nu le putea îngloba în restul peisajului, și acesta rămînea fără înălțime și fără altă culoare decît a norilor, a apei și-a fagilor, adică negrul și cenușiul cel mai cețos.

Noaptea liniștea și nemișcarea creșteau mai mult, la fel de apăsătoare și-n somn și-n veghe. Nu se vedeau focuri pe țărm, dar uneori răzbea miros de fum și parcă se auzeau departe cîini hămăind. Desigur ținutul își avea viața lui, care însă se ferea din drumul corăbierilor, ascunzîndu-se tainic în păduri, fie pentru că se temea de ei, fie pentru a-i pîndi.

Țara de Foc e un pămînt rupt din trupul continentului Sud-American, rupt și fărîmat într-o puzderie de insule, care, laolaltă, au o suprafață de 73.000 kilometri pătrați. In linii mari acest pămînt e cuprins între a 53-a și a 56-a paralelă sudică, între al 64-lea și al 75-lea meridian vestic. Strîmtoarea lui Magellan, care-l desparte de continent, nu este decît un accident geologic, fiindcă altminteri, dacă privești harta, îți dai seama ce deplină înrudire este între America de Sud și Țara de Foc.

La 1521, trecînd prima oară pe aici cu escadra sa, pe un drum încă necunoscut, abia bănuit de lumea civilizată, Magellan a văzut pe țărmul sudic focurile indigenilor — și-a numit acest ținut Țara Focurilor, nu Țara de Foc, cum se spune din greșeală azi. Mai exact, nu se vedeau focurile,

ci fumul, și la început pămîntul s-a și numit Tierra de los umos, adică Țara Vetrelor, a Fumului, cum e scris pe o hartă spaniolă întocmită în 1529. Dar regele Carol I al Spaniei, după ce s-a socotit în fel și chip, a poruncit mai tîrziu să i se zică Țara Focurilor, pe motivul, altminteri întemeiat, că... de unde nu este foc, nu iese fum.

Dar nici Magellan, nici navigatorii veniți după el n-au avut răgazul sau tragerea de inimă să cerceteze această țară mai pe larg. Ei erau mulțumiți că-și găsiseră calea spre Marele Ocean de apus, numit de ei Pacific, și se duceau în liniște să caute mirodenii și alte bogății care să le răsplătească truda călătoriei.

Abia prin 1832, vestitul naturalist Darwin, îmbarcat pe bricul „Beagle", cum știm, a cercetat mai amănunțit ținutul încă necunoscut, aventurîndu-se pe numeroasele canaluri care se deschid la sud de strîmtoarea lui Magellan, debarcînd pe insulele sălbatice și încercînd să-și dea seama de viața băștinașilor.

Luîndu-se după cele scrise de Darwin, atunci, și după jurnalul lui moș Leon, relatări zguduitoare care îl tulburaseră și-l urmăreau de la 20 de ani, Anton Lupan stătea pe punte, uitîndu-se cu binoclul la țărm, și se mira că nici o luntre cu fuegieni nu le iese în întîmpinare. Se aștepta să-i vadă pe băștinași alergind pe mal, pe jumătate curioși, pe jumătate temători, făcînd semne corăbiei cu mantăile lor de blană, unică îmbrăcăminte pusă pe trupul gol.

N-avea de unde să știe că în cincizeci de ani, ultimii fuegieni de pe țărmul strîmtorii, dacă nu pieriseră, măcinați de oftică și de alte boli, fugiseră înlăuntrul țării, de unde nu ieșeau în calea străinilor decît ca să cerșească, dacă îi vedeau puternici, sau să-i atace, dacă aceștia erau slabi.

Dar, așa cum stătea aplecat peste parapet, privind cu ocheanul la țărmuri, căpitanul nu-i căuta numai pe băștinași, nu cerceta numai peisajul care i se părea ciudat de bine cunoscut, deși naviga prima oară pe aici; îl avea în minte de atîta timp. Descrierile citite treziseră în ochii lui nu doar închipuiri, ci imagini vii, ca și cînd le-ar fi văzut el, aievea, și nu de mulți ani, ci abia ieri. Și în acest peisaj cunoscut, el căuta, cu inima zvîcnind, un semn lă-

sat de prietenul său. Oare colo, în golful acela înconjurat de stînci, nu ancorase „L'Espérance" o noapte în trecerea ei? Oare dincolo de plaja aceea îngustă, unde se vedeau copaci doborîți, nu debarcase echipajul să ia lemne de foc?... O, dacă țărmurile și apele strîmtorii ar fi putut vorbi!

— A trecut pe aici o goeletă, „L'Espérance", sub pavilion francez? ar fi vrut căpitanul să strige, întrebînd ținutul pustiu.

Nu, cum ar fi răspuns țărmurile și cum ar fi putut apele să vorbească despre Pierre? Înainte! — spre primul port, acolo avea să-i găsească urma în sfîrșit!

Și astfel, la 8 decembrie, seara, după o călătorie de șaptesprezece luni, „Speranța" arunca ancora la Punta Arenas, în mijlocul acelei îngrămădiri de vase venite după aur. Dar, printre aceste vase „L'Espérance" nu se vedea nicăieri — nu era trecută nici în registrul Căpităniei. Anton Lupan se întoarse pe bord în prada îndoielilor, a neliniștii, a mîhnirei. Să fi luat Pierre Vaillant drumul celălalt, pe la răsăritul Țării de Foc, ca să intre în canalul Beagle prin strîmtoarea La Maire și să ajungă astfel la locul știut? Desigur, era și aceasta o cale, dar cînd făcuseră împreună planul călătoriei, de mult, hotărîseră să treacă pe la Punta Arenas și să intre în canal prin partea lui de apus, deoarece știau, de la moș Leon, că vîntul pe acolo e prielnic navigației spre răsărit.

În orice caz, oricare ar fi fost îndoielile, neliniștile și mîhnirea lui acum, Anton Lupan nu avea de luat decît o singură hotărîre, să îmbarce repede merinde pentru zece luni și să pornească spre locurile acelea, numaidecît. Cît despre pasagerul „Speranței", el trebuia să debarce aici, oprindu-și din cele două sute cincizeci de lire datorate, despăgubirea pe care ar fi dorit-o, socotind că din seara aceasta contractul lor era rupt.

— Cheamă-l sus pe Martin Stricland! porunci căpitanul, pășind pe punte posomorît dar plin de hotărîri.

— A plecat, domnule! răspunse Gherasim. Se-ntoarce mai tîrziu.

Îndată ce auzise lanțul ancorei zornăind, Martin Stricland, treaz, odihnit, își scosese capul pe punte, adulmecînd prevăzător în aerul necunoscut, gata să se pună pe treabă, că dormise destul. De aici înainte începea rolul lui...

*
* *

Punta Arenas, astăzi numit Magallanes, este un mic port chilian, aflat pe peninsula Brunswik, în partea de vest a strîmtorii, în locul unde aceasta, îndreptîndu-se spre sud, atinge lățimea de vreo treizeci de mile și se numește Broad Reach. Pe vremea cînd se petreceau cele povestite aici, Punta Arenas număra aproape două mii de locuitori, de naționalități felurite, dar în mare parte chilieni, avea un guvernator, o canonieră în port care să încrucișeze prin strîmtoare, păzind ordinea, un detașament de poliție militară și altul de voluntari civili. Aceștia făcea incursiuni în interiorul ținutului, aplicînd represalii sîngeroase, ori de cîte ori se auzea de vreun atac al băștinașilor asupra vreunui străin neprevăzător.

Marfa obișnuită care se încărca în port fiind cărbunii, și încă un cărbune prost, prezența celor două mii de străini aici trebuia să aibă altă cauză, și o avea, bineînțeles. Încă înainte de a fi vorba de aur, fuseseră blănurile, pe care băștinașii le vindeau ieftin, într-o monedă foarte răspîndită, deși interzisă de guvernator, nici pesos, nici argentinos, nici dolari, ci ceva foarte volatil: paharul cu spirt. Ce-i drept, nici blănurile nu erau din cele mai de soi, căci pe aici nu se găseau nici vulpi argintii, nici urși albi, ci numai bursuci, în fața cărora, de pildă, un Martin Stricland, colector de Alaska, ar fi strîmbat din nas, dispretuitor.

Punta Arenas avea o stradă principală, care străbătea Piața 21 Mai, numită astfel după sărbătoarea națională chiliană. În piață se afla reședința guvernamentală, o casă de zid, cenușie, cu o mansardă și cu un balcon lung, unde în anumite împrejurări guvernatorul se arăta administraților săi și le ținea cîte un discurs. Alături se ridica biserica, și ea tot de zid, însă cu turnul încă neterminat — avea

să se termine cîțiva ani mai tîrziu. Dincolo de biserică se mai vedea o casă cu etaj, prăvălia unui negustor de blănuri — dar mai departe nu erau decît un fel de barăci scunde, parte de scînduri, parte de zid, pierzîndu-se sub colinele posomorîte de la apus, care se întindeau pînă la golful Otway.

Deşi acoperişurile mai tuturor caselor erau vopsite în roşu, iar uşile şi cercevelele în albastru azuriu, înfăţişarea oraşului rămînea apăsătoare şi tristă, afară de rarele clipe cînd soarele se ivea pe cer, însufleţind cu o putere de necrezut aceste culori vii.

De la căderea serii, în piaţă ardea un felinar bătut de vînt, dar restul oraşului rămînea pradă întunericului celui mai adînc, fiindcă prea rar se întîmpla să licărească pe cer o stea sau un crîmpei de lună ofilit.

Martin Stricland rămase ferit în uşa cabinei, pînă ce curînd, noaptea puse stăpînire pe port şi forfota stîrnită de venirea „Speranţei" se potoli. Atunci îşi trase pălăria pe ochi, îşi mai pipăi o dată revolverul în buzunarul pantalonilor, se înfăşură strîns în pelerina neagră care-l făcea să semene cu un liliac deşirat şi porni spre oraş, tot adulmecînd în aer şi încercînd să străpungă întunericul de nepătruns.

O singură dată, ajungînd în piaţă, unde felinarul lumina casa guvernatorului, se opri şi întrebă pe un poliţai militar, în timp ce cu ochii continua să străpungă bezna fără fund :

— Senor, unde este barul „Cristofor Columb" ?

Poliţaiul îi arătă cu mîna o stradă pe care, dacă oraşul îţi era cunoscut, o puteai ghici. Dar lui Martin Stricland nu-i trebuia mai mult : pare-se pe întuneric se descurca mai bine decît în plină zi. Deci el porni fără să şovăiască spre locul arătat, ca o corabie care navighează noaptea după compas — şi merse aşa cam două sute de paşi, prin faţa unor case şi barăci desenate nedesluşit, pînă ce pe stînga se ivi un felinar afumat, deasupra unei uşi deschise larg, fiindcă, după cum se vedea, ţinea loc şi de geam.

O firmă luminată slab, îi arătă lui Martin Stricland că aici era locul căutat. Dar el nu se grăbi să treacă pragul barului, ci rămase un timp pe trotuarul celălalt, cercetînd cu luare aminte oamenii care ieşeau sau intrau.

Desigur, această prevedere dovedea că se ferea sau chiar îi era teamă de cineva. Cîteva minute mai tîrziu, încredinţîndu-se că putea să-şi vadă de treburi netulburat, păşi înainte, îşi vîrî capul pe uşa scundă şi, după ce aruncă încă o privire în jur, se îndreptă spre omul de la bar, adică de la tejghea, ca să întrebuinţăm un cuvînt care nu spune nici mai mult nici mai puţin decît celălalt.

Cîrciumarul — de ce i-am mai spune barman, după ce am vorbit de tejghea ? — era alb şi umflat ca o balenă căzută într-un butoi cu ţinevais. După ce-l cercetă de sus pînă jos, noul venit îşi înfipse privirea în ochii lui, ca şi cum l-ar fi hipnotizat.

Un cîrciumar de la Galaţi sau un barman de la Punta Arenas, care vede un muşteriu în faţa sa, o să-l întrebe, într-un fel sau în altul, cam acelaşi lucru, fiindcă de ce ar intra cineva într-o cîrciumă, sau într-un bar, dacă nu să bea ?

Sub privirea lui Martin Stricland, cîrciumarul se trase înapoi cam o jumătate de pas, clipi tulburat, apoi revenindu-şi se aplecă peste tejghea şi, în loc să-şi ofere băuturile, întrebă în şoaptă, aruncînd priviri furişe spre muşteriii celorlalţi :

— Pe *cine* căutaţi, senor ?

Aha !

Iar Martin Stricland răspunse, rece, ca şi cînd ar fi vrut să arate că, în afară de o simplă informaţie, nu doreşte complicitatea primului cîrciumar întîlnit în oraş :

— Black Pedro !

Black Pedro nu era o marcă de whisky, nici o parolă, ci un om — şi încă unul care tocmai se afla în bar. Cîrciumarul îl arătă din ochi, la o masă, dosită după unul din cei patru stîlpi de lemn, ca nişte catarge, care susţineau tavanul lăsat.

— Ai un loc unde pot sta de vorbă cu el ?

— Da, senor !

În spatele tejghelei era o uşă, de scînduri negeluite, care răspundea într-o odăiţă cu geamul oblonit. Martin Stricland

se apleacă de umeri, intră și în vreme ce gazda aprindea lampa cu gaz, se așeză la o masă, lîngă soba de fier, singurele mobile aflate în acest ungher întunecos și murdar.

— Ceva de băut, senor?

De unde putea să știe negustorul, cîte sticle de whisky dospeau în pîntecele lui Martin Stricland?

— Nu! răspunse acesta. Cheamă-l pe Black Pedro și întreabă-l ce dorește să bea.

— Gin; nu-i nevoie să-l mai întreb. De mîncare pot să-i dau?

— Firește, dacă are chef.

— Chef? E cam flămînd, senor. Pot să-i dau oricît?

— Cît poate mînca!

Barmanul făcu ochii mari:

— O!... Asta o să vă coste mult, senor!

Apoi, la privirea de gheață a lui Martin Stricland, alergă dincolo:

— Pedro, hai! Ți-a pus Dumnezeu mîna în cap!

Black Pedro, despre care odată avea să se vorbească mult în strîmtoarea lui Magellan, era un metis, fiul unui chilian dispărut de zece ani, și-al unei fuegiene din neamul alcaluf. De la maică-sa metisul luase statura măruntă, căci alcalufii rar depășesc un metru și cincizeci, iar de la taică-su barba țepoasă, știut fiind că băștinașii din Țara de Foc, oricare ar fi starea lor de sălbăticie, umblă cu obrazul bărbierit.

Barba, Black Pedro și-o purta cu mîndrie, statura, dacă ar fi putut, s-ar fi lepădat de ea, căci îi trăda din prima clipă sîngele încrucișat — lucru cu care nu se mîndrea. Mai tîrziu, cînd poliția avea să-l hăituiască, iar guvernatorul să pună premii pe capul lui, metisul avea să-și găsească refugiul la alcalufii sălbatici și să revină la viața lor, cu tot disprețul pe care-l arătase mai înainte oamenilor din neamul său.

La îndemnul cîrciumarului, Black Pedro se ridică de la masă, aruncînd priviri bănuitoare în jur, apoi se strecură cu pași de pisică în odăița din fund. Era un om de vreo douăzeci și cinci—douăzeci și opt de ani, scund, cum am mai spus, cu părul și cu barba țepoase, cu chipul întunecat, cu fruntea îngustă, scobită, cu sprîncene sălbatice și ochi negri, a căror privire nu inspira nici o încredere, dar trăda totdeodată neîncrederea pe care o arăta celor din jur.

Auzind ușa, Martin Stricland întoarse capul și-l privi iscoditor. Noul venit purta o haină de marinar, cu nasturii smulși, prinsă cu ace pînă sub gît și era neîndoios că altceva pe dedesubt nu mai avea nimic. O pereche de pantaloni cenușii, strînși pe picior, depășind numai cu o palmă genunchii, lăsau să i se vadă mai jos țurloiul gol, păros, îngrozitor de murdar, cu o crustă scorțoasă de jeg — moștenirea alcalufă pe care altminteri el și-o renega. Labele picioarelor, noduroase și pline de noroi întărit, dovedeau că omul, dacă avusese cîndva deprinderea unor încălțări, o pierduse de mult și nici nu visa să revină la ea.

— Tu ești Black Pedro? întrebă Martin Stricland, continuînd să-l cîntărească din ochi.

— Da, senor! răspunse metisul într-o spaniolă necrezut de limpede, căci fuegienii, care aproape că nu au un grai al lor, ci se înțeleg mai mult prin strigăte și semne, învață cu o ușurință surprinzătoare graiul străinilor.

— Stai jos!

Cîrciumarul intră, aducînd o sticlă cu gin, o pîine întreagă și o farfurie cu cîteva hălci de berbec fript, pe care le puse în fața metisului. Acesta înghiți un nod cît pumnul, strîmbîndu-și gîtul într-un spasm dureros — și bîigui, cu ochii căscați:

— Pentru mine?

— Mănîncă! îl îndemnă Martin Stricland.

Black Pedro se apucă să înfulece, fără să mai aștepte alt cuvînt. Mînca aplecat peste masă, cu farfuria între coate, ca și cînd s-ar fi temut să nu rămînă fără ea; în mestecătura lui era o pornire de sălbatic, care-ți făcea spaimă și milă în același timp.

În altă parte a lumii, un om cu înfățișarea lui Black Pedro ar fi atras numaidecît amestecul poliției; aici nimeni nu se uita la el mai mult ca la alți localnici — și metisul își ducea viața netulburat de nimic, îndeletnicindu-se tot cu altceva în fiecare zi; lucrase și în nord, la minele de cărbuni, și în port, ca hamal, fusese și îngrijitor

de vite la fermele din împrejurimi — şi foarte adesea se întîmplase să umble, în susul şi în josul strîmtorii, fără nici un căpătîi.

— Te-ai săturat ?

— Nu, senor !

Metisul începu să sfărîme oasele în dinţi, cu repeziciunea şi îndemînarea unei fiare deprinse să devoreze tot ce-i intră între fălci.

— Destul acum ! îl opri Martin Stricland. Ai să te saturi mai tîrziu.

În ochii lui Black Pedro scăpără un fulger, sclipirea unei lame de cuţit. Fără să vrea, omul din faţă duse mîna la revolver şi rămase aşa, pînă ce furia din ochii metisului se stinse, lăsînd locul unei dezamăgiri, unei tristeţi de animal gonit.

— Hai, Pedro, încrede-te în ce îţi spun ! În seara asta ai să mănînci cît vei dori.

— Şi slănină, senor ? Şi cîrnaţi cu fasole roşie ? Are la bucătărie un cazan plin. Fasole înroşită cu ardei iute ca focul...

— Bine, vei căpăta două castroane întregi !

Din barba metisului îşi făcu loc un zîmbet, pe jumătate neîncrezător, pe jumătate fericit. Apoi ochii i se rotiră pe masă şi deodată, cu un gest care pe Martin Stricland îl făcu să sară înapoi cu revolverul în mîini, Black Pedro înşfăcă pîinea şi o băgă în sîn.

— Sticla e a mea ? întrebă, rînjind temător, neîndrăznind să facă mai mult.

Martin Stricland se aşeză la loc.

— Bea ! Numai să nu te îmbeţi, că avem de vorbit.

Zicînd acestea, băgă mîna în buzunarul de la piept şi scoase o fotografie ştearsă de timp.

— Pedro, priveşte aici !

Metisul se apropie temător, luă fotografia, cu mîinile murdare şi crăpate ca scoarţa copacilor bătrîni, se aplecă în lumina lămpii şi deodată scoase un strigăt înăbuşit, strigătul care se aude noaptea, prin păduri, şi nu ştii dacă e al animalului care atacă sau al celui încolţit.

— Ei, Pedro, eşti bucuros ?

Mîinile metisului începură să tremure, chipul î se schimbă, de nerecunoscut, ochii bănuitori i se făcură blînzi, calzi, năpădiţi de lacrimi, şi el şopti un singur cuvînt, în care toată fiinţa-i aspră şi murdară se topi, ca o bucată de gheaţă aruncată într-un cuptor încins :

— Padre !...

Apoi căzu în genunchi, în faţa mesei, şi începu să sărute fotografia, cînd sălbatic, cînd blînd, udînd-o cu lacrimi şi scoţînd gemete adînci.

— Hai, Pedro, ajunge acum ! Ţi-am spus că avem de vorbit !

— Tatăl meu, senor ! Trăieşte ?... Unde este acum ?... El v-a trimis aici ?

Dar metisul nu aşteptă răspunsul, ci începu să se legene, cu fotografia strînsă la piept, cu ochii închişi, scoţînd un fel de muget jalnic şi bîiguind acelaşi cuvînt, prin care-şi striga animalic dragostea lui de fiu părăsit, aruncat prin păduri :

— Padre !... Hummm !... Hummm !...

Lacrămile-i curgeau în barba aspră şi încîlcită, ca izvoarele de şes pierdute printre răgălii.

— Padre !... Hummm !...

Martin Stricland îl mai răbdă un timp, privindu-l cu scîrbă, apoi se ridică, îl luă de umeri şi-l aşeză hotărît la locul lui. Tot ce fusese la început neîncredere, teamă, tot ce fusese primejdios în înfăţişarea metisului, se topise, şi el stătea acum în faţa mesei, supus, ca un animal domesticit.

— Ascultă, Pedro ! Filipo, tatăl tău, m-a trimis la tine, să-mi ajuţi oricînd aş avea nevoie.

— Da, senor ! Unde este acum tatăl meu ?

— În Canada. Are o fermă şi o prăvălie mare, de zece ori cît asta de aici. Tatăl tău e un om bogat şi cinstit de lume.

Metisul zîmbi, fericit.

— Hummm !... Şi v-a trimis la mine, senor ? Nu m-a uitat ?... Am să vă ajut, am să fac tot ce-mi porunciţi.

— Bine ; asta e dorinţa lui Filipo. Cînd am să mă întorc, am să te iau cu mine, să te duc la el, aşa cum mi-a spus.

Black Pedro se prăbuși în fața lui Martin Stricland și începu să-i sărute mîinile, gemînd înăbușit:

— Hummm! Nu mă amăgiți, senor? Mă veți duce la tatăl meu?

— Da, Pedro, și acolo o să ai un cal, numai al tău, și trăsură și o odaie cu pat moale și o să mănînci pe săturate, în fiecare zi.

— Hummm, senor!... Porunciți-mi ce trebuie să fac!

— Ridică-te! îi porunci Martin Stricland.

Apoi se duse la ușă, trase cu urechea dincolo, încercă oblonul de la geam și în sfîrșit se așeză în fața metisului, aplecîndu-se pe deasupra mesei către el.

— Pedro, de „Wotan" ai auzit?

— „Wotan"? Nu, senor!

— Ia amintește-ți! Un vapor care a naufragiat în strîmtoare, acum cîteva săptămîni.

Chipul metisului se lumină:

— Știu! Un vapor cu două catarge, e o lună de atunci, senor, l-a prins uiliaul și l-a aruncat pe stînci, în Golful Negru...

— Ce-i uiliaul?

— Furtuna rea, care cade din munți. N-ați întîlnit-o?

— Nu; spune, ce știi despre echipajul lui „Wotan"?

— Au scăpat toți, au fost aici pînă alaltăieri, și pe urmă au plecat cu alt vapor. Numai căpitanul a pierit.

Martin Stricland se aplecă mai mult.

— Pedro, pe acest vapor era un om înalt și vînjos, un uriaș; îl chema Schlimbach, Kurt Schlimbach. Ai auzit de el?

— Da, e aici.

— De unde știi? întrebă Martin Stricland, pălind.

— L-am văzut; am fost cu el, cu un schoonner în Golful Negru și am încărcat lucruri de pe vapor. Acum caută oameni, să plece pe insule. Știți, senor, marinarii de pe „Wotan" spuneau...

— Hai, vorbește!

— Spuneau că pe căpitan l-a ucis omul acesta, în clipa cînd i-a aruncat uiliaul la țărm. Era furios, mugea mai tare ca vîntul — și cînd vaporul s-a rupt, marinarii spun

că l-au văzut cum a ridicat revolverul și a tras în ceafa căpitanului.

— Dar asta n-au spus-o și la poliția voastră?

— Nu, senor, nu aveau dovezi, că leșul căpitanului nu l-au mai găsit; l-au luat valurile și l-au aruncat în altă parte, printre stînci.

— Pedro, omul acesta e dușmanul lui Filipo!

Metisul sări în picioare, cu pumnii strînși, cu ochii scăpărînd.

— Hummm!...

— Cînd se va întoarce în Canada, îl va ucide și tu n-o să mai ai calul și trăsura, nici odaia ta, fiindcă va pune mîna pe ele Kurt Schlimbach.

— Hummm! Atunci n-are să se mai întoarcă niciodată, senor!

Martin Stricland îl privi în ochi, fără ca pe chipul lui să tresară un mușchi.

— Dacă într-adevăr vrei să-l mai vezi pe tatăl tău...

Black Pedro mugi:

— Hummm! Il ucid!

— Cum ai să faci?

— Il ucid în noaptea asta. Știu unde stă; doarme în pod, la Nicolas Medana, un metis care crește cîini.

— Filipo o să fie mulțumit, băiete!

— Da, senor. Am să pun scara și-am să mă furișez în pod.

— Nu ți-e frică de cîini?

— Nu: mă cunosc. Eu și Nicolas sîntem prieteni și cîinii știu. Senor, îmi dați revolverul?

— Dar te pricepi să-l mînuiești?

Chipul lui Black Pedro se schimonosi într-un rînjet, care pe Martin Stricland îl neliniști; cu un revolver în mînă, poate omul acesta era greu să mai fie strunit. Bucuria de a avea o armă ar fi putut învinge dorința de a se întoarce la tatăl său; deci, după ce stătu în cumpănă cîteva clipe, răspunse, hotărît:

— Nu! Revolverul face zgomot și e primejdios. Mai bine un cuțit...

Metisul vîrî mîna sub haină și trase din cingătoare un mic pumnal spaniol, care luci în lumină, făcînd ca prin trupul lui Martin Stricland să alunece un fior lung.

— Vezi să nu faci gălăgie, Pedro !

— Nu, senor ! Dacă-i tai beregata (aici Black Pedro își trecu lama pumnalului pe gît) — pe urmă poate să se zvîrcolească, n-o să-l audă nimeni !

— Bine ! Mîine dimineață să vii în port. Mă găsești pe goeleta „Speranța".

— O știu. Am văzut-o astă-seară, cînd a venit. Căutați aur, senor ?

— Despre asta o să vorbim mîine. Acum trebuie să mă duc.

La ușă, Martin Stricland se opri, făcu un pas înapoi și smulse fotografia din mîna metisului.

— Nu mi-o lăsați ? Senor, vă rog !...

— Am să ți-o dau mai tîrziu, dacă am să văd că o meriți. Și-acum, bagă de seamă, Pedro ! Dacă Schlimbach îți scapă, n-ai să-l mai vezi niciodată pe tatăl tău !

— Sticla, sticla, pot s-o iau ?

— E a ta, dar să n-o bei decît după...

— Și cîrnații, senor ?...

— Ți se vor da ; mă duc să plătesc...

La o masă, în fața tejghelei, ședeau trei oameni, posomorîți, cu haine de postav cenușiu, cu cizme pînă la genunchi, murdare de noroi, cu pălăriile de pîslă trase pe ochi. Unul avea în față o sticlă, plină cu un praf gălbui, lucios — și o privea, prostit. Martin Stricland recunoscu praful de aur pentru care venise aici, dar în afară de o scurtă clipire a pleoapelor, pe chipul lui nu mișcă nimic.

— Zi, te-ai hotărît să pleci, Matias ! vorbi unul din oamenii de la masă, adresîndu-se celui cu aurul.

Acesta luă sticla, cu un gest obosit, o privi în lumină, apoi se aplecă alături și o îndesă într-un sac cu boarfe, aruncat pe podea.

— Nu merită, băieți ! răspunse, clătinind trist din cap. Mi-am lăsat nevasta, mi-am vîndut casa și după un an, uite cu ce mă întorc. Cînd ți-l ia la topit, nu iese nici un kilogram !... Ha ! Socotisem c-o să string un sac, nu un clondir !

— Da, e trudă mare ! încuviință, la fel de descurajat, al doilea om. Ca să aduni zece grame de aur, speli și vînturi un vagon de nisip. Cred și eu că te spetești !

— Dar dincolo de strîmtoare ? In Țara de Foc ? vorbi cu o undă de înviorare al treilea dintre ei. Acolo pare că se găsește aur mult !

— Tot în nisip ; să stai să speli, să aduni fir cu fir... Altceva ar fi dacă s-ar găsi filoane, în pămînt.

— Nu ; am vorbit cu unul care s-a întors din răsărit, zice că a fost pe canalul Beagle, dincolo de Ușuaia și în părțile alea e aur mai mult, mai ușor de strîns...

— Da, am auzit și eu, dar cu ce să te duci pînă acolo ? vorbi cel pe care îl chema Matias. Ar trebui să ai bani mulți, să închiriezi un vapor, să angajezi oameni ! Asta nu-i de noi ! Eu unul mă las păgubaș, cum v-am spus !

Convorbirea lor, pe care ar fi auzit-o chiar dacă n-ar fi tras cu urechea, pe Martin Stricland nu-l descurajă : dimpotrivă, în colțurile gurii lui, cine s-ar fi uitat cu luare aminte și-ntr-o lumină mai bună, ar fi văzut ivindu-se un rînjet reținut, vădindu-i mulțumirea. Pentru ceea ce aflase de la acești oameni necăjiți, s-ar fi cuvenit să-i răsplătească măcar cu o cină bună și cu cîteva sticle de gin. El unul avea cu ce să se ducă în acele locuri unde nu îndrăzneau să se aventureze alți căutători de aur, „Speranța" îl aștepta în port, și dacă nu mai venea nimeni pe urmele lui, cu atît mai bine pentru el ! Cît despre oameni...

Ajungînd cu gîndul aici, Martin Stricland rînji din nou, făcînd socoteli în sine, foarte mulțumit :

„Dacă Black Pedro o să-mi adune o sută de sălbatici, sau chiar o sută cincizeci, și dacă o să-i îmboldească așa cum se cuvine..."

Acest gînd îl făcu să plătească fără nici o părere de rău un pesos jumătate cît făcea sticla de gin și mîncarea, plus cele două castroane de cîrnați cu fasole făgăduite metisului. Apoi își trase pălăria pe ochi, se înfășură în pelerina lui neagră și, luînd drumul înapoi, prin bezna de nepă-

truns, ajunse în port, fără să șovăie și fără să i se întîmple nimic.

În seara aceea însă Martin Stricland nu se culcă prea curînd, ci se așeză la masă cu sticla de whisky alături și mîzgăli o scrisoare lungă, al cărei cuprins iată-l mai jos, într-o tălmăcire limpezită, scrisul lui neiind de citit:

„Taică Jim, am ajuns astăzi la Punta Arenas, în Țara de Foc, — pe unde vine asta nu e nevoie să știi. Mi se pare că sînt patru ani de cînd nu ne-am văzut, și vreo doi de cînd nu ți-am mai scris nimic, dar am presimțirea că n-ai crăpat între timp. Mîine pleacă un schooner la Valparaiso și mă folosesc de acest prilej să-ți trimit vești despre mine și să-mi arăt, față de tine și de bătrîna, respectul filial ce vă păstrez.

Aceste rînduri vor ajunge la voi tocmai prin martie, dacă schoonerul nu s-o îneca pe drum și căpitanul va fi destul de cinstit să pună scrisoarea la poștă, cum am să-l rog, deși eu unul nu cred în cinstea oamenilor decît atît timp cît le pot ține revolverul în piept; vezi dar că pînă în martie mai e mult — poate însă că n-o să dați ortul popii înainte de a afla că sînt teafăr și mulțumit.

Nu ți-aș fi scris, taică Jim, dacă nu mi-aș fi dat seama din nou ce mult folosesc sfaturile părintești primite la timp. Noi doi ne-am ciorovăit adesea, și uneori n-a lipsit mult să ne crăpăm capul unul altuia, asta însă nu mă împiedică să mă gîndesc cu dragoste la tine, printre străini, și să recunosc în sinea mea că ai fost un tată bun. Iată, de pildă, acum cinci ani, cînd s-a întîmplat daravela cu Filipo, fie-i țărîna ușoară, că a fost un om chivernisit, mie unul nu mi-ar fi dat prin gînd să-l cotrobăiesc prin hîrtii; mai mult decît testamentul lui — ah, ce iscusit ești, taică Jim! — nu mă interesa nimic. Și ce rău ar fi fost dacă tu nu m-ai fi îmboldit să cercetez toate sertarele și să pun bine orice petic de hîrtie aș găsi! De unde aș mai fi știut că bietul Filipo fusese însurat cu o fuegiană și avea un fiu, părăsit la Punta Arenas, unde trăia din bunătatea unui ospătar milostiv? Cînd am citit scrisorile acestui binefăcător, care cred că îl înnebunise pe Filipo cu cererile de bani, am vrut să le rup. Ce mă interesa pe mine acel Simons

Burt, proprietarul barului „Cristofor Columb" de la Punta Arenas? Dar tu m-ai sfătuit: „Nu rupe nimic, dobitocule! Poate are să-ți folosească într-o zi!"... Taică Jim, uneori mă apucă mirarea: de unde atîta înțelepciune în capul unui bețiv și ticălos cum ești tu?... Ei, dar nu despre asta voiam să-ți scriu...

Mi se pare că nu mai știi nimic despre mine, încă de pe timpul cînd eram la Capetown; n-am să-ți spun acum de ce am plecat de acolo; e o istorie mai lungă. Voiam să mă întorc în Canada, pe urmă m-am gîndit că isprava aceea, cu bătrîna Ventisquero, e încă prea proaspătă în mintea șerifului și că ar fi înțelept să mai zăbovesc prin alte părți, un an, doi. Tocmai bine să-mi încerc norocul în Țara de Foc, unde după cîte îmi spune mirosul meu, au să dea năvală foarte mulți, în curînd. Noroc că m-am grăbit.

Am găsit la Marsilia o goeletă romînească — asta vine dintr-o țară încă nedescoperită — nu fii mîhnit dacă n-ai auzit de ea, fiindcă nici eu nu auzisem pînă acum cîtva timp. Cu căpitanul m-am înțeles destul de ușor și cu echipajul la fel; ori erau foarte flămînzi, ori cu capul în nori, fapt e că s-au învoit să plece la acest drum lung, fără să se tîrguiască de loc, fără să țină seamă de primejdiile care-i așteptau...

Am ținut și de data asta seama de sfatul tău, taică Jim, pentru care nu știu cît să-ți fiu de recunoscător! E mai bine ca oamenii să te creadă țicnit, decît șiret! Ehe!...

Nu-ți mai povestesc cum a fost călătoria; se pare că n-a mers tocmai ușor, s-au luptat și cu pirații și cu uraganul, pe urmă au răbdat de sete ca niște cămile în deșert — treaba lor, eu aveam whisky-ul meu! Pentru mine, drumul de la Marsilia pînă aici a trecut ca un vis. Oare nu tot ție îți datoresc și asta? Nu tu m-ai sfătuit: „Clark, băiete (știi, acum îmi spun Martin), Clark, fiule, cînd e nevoie, spetește-te, rupe-ți șalele, cazi în brînci, dar cînd n-ai de ce, nu mișca nici un deșt'!... Ah, scumpe taică Jim, ce om înțelept ești!

O singură întîmplare neplăcută mi-a tulburat drumul..."

Aici Martin Stricland se opri, se uită la ceas, era aproape

miezul nopţii, trase cu urechea sus, îşi pipăi gîtul, stăpînindu-şi un fior, apoi continuă:

„Ca să vezi ce mici sînt oceanele, taică Jim! Pe cine crezi că am întîlnit în mijlocul Atlanticului? Pe Kurt Schlimbach, închipuie-ţi! Dar nu-ţi fie teamă, am scăpat cu faţa curată. Păstrează cu grijă cufăraşul şi hîrtiile acelea — adică de ce ţi-aş da eu sfaturi? Cînd m-oi întoarce o să le putem folosi, în sfîrşit, fiindcă..."

În locul acesta pe scrisoare se vedea iarăşi semnul unei întreruperi.

„Nu era nimic! continua mai jos Martin Stricland. M-am oprit puţin, fiindcă am auzit şoapte; tot de la tine am învăţat să-mi văd de treburi cînd aud vorbindu-se cu glas tare, dar pentru şoapte să împrumut o duzină de urechi. Era căpitanul, un om cumsecade, voinic, curajos, priceput, din păcate însă cam visător şi prea cinstit. E îndrăgostit lulea de o fetişcană care nu ştiu de unde-a răsărit şi face pe matelotul, încurcîndu-se printre picioarele celorlalţi. Acum stau pe punte, dîrdîind amîndoi de frig şi nu ştiu ce tot şoşotesc — că oricît de bun ar fi sfatul tău, nu împrumut urechi ca să ascult gungureala îndrăgostiţilor. Din partea mea, mă ştii, decît o femeie pe bord, mai bine un vagon cu trotil!

Cu căpitanul m-am înţeles destul de bine pînă acum, numai în seara asta ne-am ciorovăit, era cît pe-aci să-i pun revolverul în piept. Prin învoiala noastră făcută în scris, la Marsilia, e dator să meargă cu mine o lună de zile, oriunde aş dori. Şi închipuie-ţi, că, întorcîndu-mă astă-seară de la Simons Burt, mă pomenesc cu el cerîndu-mi, foarte dîrz, să debarc numaidecît. „Şi învoiala noastră?" — „Nu mă priveşte! Opreşte-ţi despăgubirea cuvenită, din banii pe care ni-i datorezi!" — Nevinovat suflet, taică Jim! Le mai datorez două sute cincizeci de lire, ceea ce înseamnă o avere pentru nişte marinari pîrliţi — şi le-am spus că, ori îşi ţin învoiala pînă la cap, ori nu le plătesc nimic, ba chiar îi mai dau şi în judecată la Tribunalul Maritim. Grozav l-am înfundat pe căpitan, taică Jim! Să-l fi văzut ce mutră a făcut! Îţi spun drept, am dus mîna la buzunar după revolver, mi s-a părut c-o să-mi sară de gît. „Şi unde

vrei dumneata să mergi?" m-a întrebat, spumegînd. I-am arătat pe hartă: „Pe canalul Beagle, la Uşuaia!" Şi atunci, să vezi minune, căpitanul s-a îmblînzit, s-a uitat la hartă, s-a uitat la mine, şi pe urmă a început să rîdă ca un nebun. „Bine, domnule — mi-a spus — plecăm cît mai curînd!"... Ehei, ce credea el, cu Clark Norman nu-i de glumit!

Dar iată că am luat-o razna, taică Jim! Îţi spuneam, ai grijă de cufăraş şi hîrtii şi nu trăncăni încă nimic: Kurt Schlimbach a crăpat în noaptea asta. Lumea numără un ticălos mai puţin!... Şi acum te las, taică Jim. Sărut-o pe a bătrînă din partea mea, dar n-o rîzgîia prea mult c-o apucă sughiţul. Al tău fiu, recunoscător pînă la mormînt..."

Afară se auziră paşi, apoi clopotul de cart bătu de patru ori cîte două bătăi, vestind miezul nopţii.

Martin Stricland ieşi pe punte, în clipa cînd căpitanul cobora, învineţit de frig, dar părînd foarte mulţumit. Afară se mai vedea numai o umbră, spre prova, omul de vardie, luptîndu-se cu umezeala şi cu frigul, vîrît în mantaua cerată, ca într-o glugă de coceni, toamna la cîmp. Dar stai, vorba nu se potriveşte: omul de vardie era Ismail!

— Cine estem? strigă bucătarul, auzind paşi.

De văzut, bezna era aşa de mare, că nu vedea nimic...

Martin Stricland tresări şi scoase un fel de mormăit.

Ismail mormăi şi el ceva; poate gîndea, în graiul ghiaur:

— Ia uitam, n-am putrezit!...

Nu licărea decît la mari depărtări cîte un felinar afumat şi plăpînd, pe catargele corăbiilor ancorate în radă, spre nord şi spre sud; încolo, totul părea băgat în mormînt.

Martin Stricland trase cu urechea spre oraş, apoi tresări încă o dată — şi, fără să vrea, îşi duse mîna la gît.

CAPITOLUL XXVII

Uiliaul

Nu se poate spune că la Punta Arenas ar fi fost frig. Vara acolo temperatura măsoară cam cincisprezece grade, dar se întîmplă să ajungă pînă la douăzeci și cinci, iar iarna, prea rar coboară sub minus două — ceea ce ne-ar îndreptăți să credem că prin părțile acelea clima e mai blîndă decît pe la noi.

Cu toate astea, deși în decembrie, plină vară în emisfera de sud, echipajul „Speranței" dîrdîia toată ziua, iar Negrilă căpăta o pasiune din ce în ce mai vădită pentru cotețul lui Ismail.

Noroc că lemne se găseau din belșug, un fel de cedru pipernicit și fagul antarctic, rășinos ca molifțul de la noi, care ardea chiar verde, cu trosnituri vesele, răspîndind în cabine mirosul sărbătorilor. Sobele duduiau mai tot timpul, spre mirarea lui Black Pedro, care se plimba pe punte în picioarele goale, deși căpătase de la Martin Stricland o pereche de cizme noi; metisul se întreba, pe bună dreptate, cum se vor descurca în iulie oamenii aceștia friguroși, dacă în decembrie ardeau un maldăr de lemne pe zi?

Adevărul este că nu era frig; termometrul arăta la prînz aproape douăzeci de grade, iar noaptea nu cobora sub zece, dar ploua în fiecare zi și umezeala pătrundea pînă în măduva oaselor, făcîndu-i să dîrdîie chiar pe cei mai tari la măduvă și la os.

Trecuseră două săptămîni de la intrarea în strîmtoare și acum, după ce făcuse trei zile escală la Punta Arenas, spre a îmbarca merinde pentru mult timp, „Speranța" naviga spre sud, între insulele Clarence și Dawson, căutîndu-și drumul spre canalul Beagle, printr-un arhipelag pustiu și plin de primejdii.

La 16 decembrie, cînd Capul Froward rămăsese înapoia tribordului, părăsise strîmtoarea lui Magellan, unde mai întîlnise cîte un vapor, cîte un schooner din cînd în cînd. Acum nu se mai vedeau decît nori, apă cenușie și stînci tăcute care parcă se răsuceau pe furiș la trecerea corăbiei, urmărindu-i drumul pînă ce se pierdea în negurile plumburii sau în ploaia rece și lipicioasă ca zeama de murături. Numai departe, în urmă, puteai cu greu desluși cele cîteva piroage cu fuegieni, care se țineau pe urmele „Speranței" cu o strădanie de neînțeles.

Prima se ivise încă din strîmtoare, la Capul Valentin, punctul cel mai nordic al insulei Dawson... Era o piroagă lungă, dintr-un trunchi cioplit, mînată de vreo opt alcalufi, toți scunzi, cocîrjați, goi, cu figuri lătărețe, purtînd pe umeri un fel de mantăi ponosite, roase și murdare, din blană de bursuc. La trecerea corăbiei ieșiră de după stînci și se apropiară scoțînd un fel de strigăte, între care se putea desluși articulat un singur cuvînt:

— Iamerșuner! Iamerșuner!...

Văzîndu-i înarmați cu sulițe și arcuri, Ieremia puse mîna pe flintă, dar Black Pedro îi făcu semn să stea liniștit. Nu era un strigăt războinic; după spusele metisului, oamenii cerșeau, nărav căpătat o dată cu venirea străinilor, fiindcă altminteri aveau deprinderea să trăiască numai din ceea ce le dădea natura — și să moară de foame cînd natura se arăta vitregă cu ei. Și-apoi, de la străini nici nu cereau demîncare, ci zorzoane cu care să se fudulească, precum le e dat multor oameni, nu numai în Țara de Foc.

Așa își recrută Martin Stricland prima echipă de alcalufi sălbatici, pe care se gîndea să-i facă spălători de aur. Black Pedro nu-i lăsă să vină pe punte, ci coborî în piroagă, și după ce-i dărui celui mai vîrstnic o basma roșie, din bagajul noului său stăpîn, se apucă să le vorbească

repede, în limba lor, care era o înşiruire de strigăte şuierate, ca nişte piuituri. După ce-l ascultară, răbdători deşi plini de nedumerire, căci probabil din zece vorbe ale metisului nu înţelegeau mai mult decît una, alcalufii părură să-i dibuiască gîndul şi repezindu-se la el începură să-l lovească îndesat, în spinare şi în coşul pieptului, ceea ce era semn de încredere şi încuviinţare.

Piroaga se îndreptă spre mal şi băştinaşilor nu le trebui mai mult de cîteva minute ca să-şi îmbarce femeile, copiii şi cîinii, şi să pornească după „Speranţa", pe care de atunci înainte o urmară cu statornicie. Pe ţărm, în marginea pădurii, rămîneau grămezi imense de scoici golite, singurul semn care dovedea că aici făcuseră popas alcalufii.

— Şi cum, domnule, — îl întrebară oamenii pe căpitan, — ei nu au case, bordeie, ceva, un adăpost acolo, ca oamenii ? Piroaga asta le e toată averea ?

Anton Lupan nu avea nevoie să-i ceară în această privinţă lămuriri lui Black Pedro ; viaţa şi obiceiurile fuegienilor îi erau cunoscute din jurnalul lui moş Leon şi din cartea lui Darwin — numai că de data asta vedea cu proprii săi ochi faptele şi stările de lucruri descrise cu cincizeci de ani în urmă.

— Nu, nu au nici un fel de aşezare statornică, răspunse, privind pe apă, la alcalufii care vîsleau posomoriţi, deşi nu-i silise nimeni să plece la drum. Dar n-au nici măcar corturi, ca tot nomadul. Singurul lor bun sînt piroagele şi cîinii ; cît priveşte femeile şi copiii, pentru ei nu preţuiesc mare lucru.

In zilele următoare întîlniră alte triburi de alcalufi, care la îndemnul metisului porniră pe urmele „Speranţei". Fireşte, viteza corăbiei era mult mai mare decît a piroagelor ; acestea rămîneau adesea atît de departe în urmă, încît le pierdeai din vedere şi puteau crede c-au luat-o la sănătoasa. Dar noaptea, tîrziu, uneori după ce clopotul de cart bătea ceasul douăsprezece, ultima dintre ele sosea la locul de ancorare — şi băştinaşii, deşi istoviţi de drum, se apucau, la lumina torţelor, să caute scoici pe pietre, singura lor hrană în timpul călătoriei.

Pînă a doua zi, în zori, cînd goeleta ridica ancora, nu aveau decît un răgaz de cîteva ore ; altfel, ar fi coborît cu cîinii pe uscat şi ar fi încercat să prindă bursuci, care le-ar fi dat mai multă vlagă decît scoicile. Dar ei se mulţumeau şi cu atîta şi îşi continuau drumul, vrăjiţi de cine ştie ce pămînt al făgăduinţii, căci nimeni nu înţelegea vorbele cu care îi ademenea Black Pedro.

Iar „Speranţa" îşi urma drumul, printre insule, urmată de bizara ei escortă care creştea de la o zi la alta, luînd proporţiile unei expediţii, fiindcă numărul alcalufilor trecuse de şaizeci, cifră uriaşă pentru ţinuturile acestea. Şi iarăşi se desprindea o piroagă de pe ţărmuri, şi iarăşi, prin ploaia măruntă, se auzea strigătul, milogeala :

— Iamerşuner ! Iamerşuner !...

De bună seamă ţara aceasta nu cunoscuse niciodată un asemenea exod, cu toate pornirile nomade ale poporului.

De la Punta Arenas, timpul se păstrase mohorît şi liniştit, cu o briză care bătea de la apus ; erau probabil puţinele zile ale anului cînd ţinutul rămînea nebîntuit de furtuni. Incetul cu încetul, echipajul se obişnuise şi cu frigul şi cu alcalufii, numai cu cerul posomorît nu se putea obişnui ; cînd nu ploua, norii coborau şi mai jos, mişcîndu-se în valuri tumultuoase, fugărindu-se, încălecîndu-se, spulberîndu-şi crestele fumurii şi aproape că se auzeau mugind, ca oceanele dezlănţuite.

Navigaţia în strîmtoare nu se potrivea cu aceea de pînă aici. Un om la cîrmă şi un om de veghe nu mai erau de ajuns. Acum, din zori, cînd se ridica ancora, şi pînă la căderea nopţii, cînd o aruncau din nou, echipajul rămînea pe punte, împărţit în cele două borduri, cercetînd apa, fiecare cu ochii aţintiţi să nu se ivească pe neaşteptate un colţ de stîncă, ascuns sub apele plumburii.

Erau zile grele de încordare neîntreruptă, deşi cele mai multe se scurgeau liniştit ; dar pe aceste coridoare înguste, împletite printre istmuri şi insule posomorîte, nu ştiai niciodată ce primejdie te aşteaptă şi de unde se poate ivi. Fiecare trebuia să fie gata, în orice clipă, să ia puşca, spre a întîmpina un atac din partea vrăjmaşului necunoscut, sau să se repeadă la funii, să coboare pînzele, spre a se feri

de furtunile năprasnice care oricînd puteau să se prăvălească din munți.

Seara, cînd lăsau ancora, în vreun golf ferit de vînt, la adăpostul vreunui perete de stînci, un om de vardie pe punte, iarăși nu mai era socotit de ajuns. De obicei acum rămîneau doi, unul la prova, altul la pupa, cu pușca alături, cu auzul și cu privirea treze, necontenit, dar nici ceilalți nu dormeau liniștiți, cu toată truda de peste zi.

În aceste zile, nici unul nu mai avea timp pentru un gînd al lui; dacă n-ar fi fost înfățișarea fizică să-i deosebească între ei, n-ai fi știut care-i Gherasim, Haralamb, Mihu, Ieremia sau Cristea Busuioc. Nici pe Adnana, cu gluga cerată în cap, cu mantaua de ploaie lungă pînă la pămînt, n-ai mai fi luat-o acum drept primejdioasă sirenă de care se temuseră aproape cu toții la început. Ea stătea la cîrmă, ore în șir, apoi trecea de veghe, în bordul drept, în bordul stîng și nu mai avea timp să stea de vorbă cu cineva, ori care ar fi fost numele lui.

„Speranța" naviga astfel de două săptămîni; în acest timp ceasuri întregi nu se auzea nici un cuvînt, în afară de poruncile pe care căpitanul sau primul cîrmaci le dădeau din cînd în cînd.

Anton Lupan stătea pe punte tot timpul, cu aceeași glugă cerată, cu aceeași manta de ploaie folosită de toți, fiindcă altfel aerul umed te pătrundea pînă la os, și cerceta încordat, cu ocheanul, țărmurile pustii. Nu se mai aștepta să-l întîlnească pe Pierre Vaillant acum, dacă intrase prin partea cealaltă a canalului. „L'Espérance" nu avea ce să caute aici. Probabil, dacă avusese timp prielnic, prietenul său ajunsese și ancorase la locul știut. Acum nu mai avea altă dorință decît să ajungă și el, cît mai curînd, înainte ca expediția lui să pornească în munți.

Navigația lor acum era o încordare neîntreruptă — nici căpitanul nu mai avea timp să schimbe o vorbă cu cineva, cu Adnana de pildă, nici măcar în gînd...

Rămăsese în urmă amintirea serilor liniștite, cînd luna arginta pînzele întinse de vînt, și echipajul, după cină se tolănea pe bocaport la taifasuri lungi; Mihu nu mai avea timp nici de cărți, nici de caval — și chiar Negrilă, simțind încordarea tuturora, nu mai zburda printre picioarele lor, ci stătea cuminte într-un loc, ridicat pe parapet, cercetînd țărmurile din jur, uitîndu-se, cu urechile ciulite, la alcalufi și la cîinii lor, gata să mîrîie cînd o piroagă se apropia prea mult.

Și totuși, în această încordare obștească, cînd oamenii nu mai aveau gînduri și griji pentru ei, ci păreau contopiți într-o singură ființă, una cu „Speranța" lor pe care o mînau în necunoscut, unul singur, dincolo de îndatoririle îndeplinite conștiincios, trăia numai cu necazul lui — și acesta era nefericitul Ismail.

De la intrarea în strîmtoare, bietului bucătar nu-l mai pria nici somnul, nici veghea, atît era de neliniștit. Cele trei zile petrecute la Punta Arenas stătuse cu frica-n sîn, tot așteptînd ca Anton Lupan să-l arunce pe chei, cu boarfe și cu gazel. Dacă scăpase acolo, nu însemna că la următoarea escală avea să scape din nou. Pesemne căpitanul îl cruța deocamdată, așteptînd ca el să-și aleagă singur portul, cum îl vestise de la început. „Bine, n-ai ales unul, n-ai ales două, dar pînă cînd vrei s-o întinzi așa ?" avea să-l întrebe într-o bună zi. Dar lui Ismail locurile acestea îi erau necunoscute — și nici pe cine să întrebe nu știa, ce porturi sînt aici și unde ar fi mai nimerit pentru el să debarce, ca să găsească o corabie cu care să se întoarcă la Stambul.

Așa că, pe cînd oamenii făceau cele ce știm, bucătarului, ce-i dădu în gînd ? Hai să cerceteze harta, că doar la fel făcea și căpitanul, cînd navigau pe mări necolindate de el pînă atunci. Într-o zi, Ismail se strecură în cabină, își vîrî nasul în harta Țării de Foc și rămase îngrozit: primul port de la Punta Arenas spre sud era Port Famine, pitit după capul Santa Ana, față în față cu Capul Valentin, de pe insula Dawson.

Port Famine, adică Portul Foametei !...

Dar „Speranța" trecu de capul Santa Ana și nu se opri; la ce să se oprească, dacă malul era pustiu ? Pesemne un corăbier ancorase odată în acest golf ferit de furtuni și botezase locul așa cum se vedea pe hărți, în amintirea postului pe care, cine știe din ce pricini, fusese nevoit să-l

ducă aici ; poate își sfîrșise proviziile, iar pe mal nu găsise nimic.

Acum corabia naviga mai departe spre sud, de-a lungul insulei Clarence — și la douăzeci de mile mai departe, în gîtuirea dintre această insulă pustie și peninsula Brecknok, se afla Ideal Harbor... Dacă Port Famine ar fi fost într-adevăr un port, încai acolo bietul Ismail ar mai fi avut un temei să ceară mila lui Anton Lupan. Cum să debarci un matelot, și tocmai pe bucătar, în Portul Foametei ? Dar cu Portul Ideal, ce te faci ?...

— Bine, debarcam ! își zicea bucătarul, resemnat și trist, continuînd să cugete în graiul ghiaur, cu toate că ghiaurii voiau să se descotorosească de el.

Pentru el, portul Ideal ar fi fost Stambul.

La 19 decembrie Muntele Sarmiento, de pe peninsula Brecknok, ieși din nori, în stînga provei, și curînd „Speranța" schimbă drumul la vest, urmînd cursul strîmtorii, fără să se vadă urmă de port — numai un golf adînc și liniștit, care într-adevăr putea oferi la nevoie un adăpost ideal, împotriva oricărei furtuni.

Ismail răsuflă ușurat: de aici înainte, pe hartă nu se mai vedea nici un port — și dacă nu le găsiseră acolo unde scria, negru pe alb, atunci cu atît mai vîrtos n-aveau să găsească vreunul acolo unde harta căpitanului tăcea mîlc, parcă ținînd partea nefericitului bucătar.

„Speranța" navigă toată ziua de-a lungul peninsulei, printre puzderie de insule acoperite de păduri și de neguri, mereu în același decor plumburiu. Seara, lăsă ancora la adăpostul unui istm înalt, în locul unde canalul se îndrepta spre sud-vest, căutîndu-și ieșirea la ocean.

Răsuflarea Pacificului se simțea pînă aici, mai largă, mai profundă, ca a unei vietăți uriașe, cît o treime de pămînt, care dormea tihnită, cu coada la Sidney în Australia și cu capul pe stîncile din Țara de Foc.

A cîtea oară aruncau oamenii ancora, în drumul lor de la Sulina pînă aici ? Am putea să numărăm : o dată la Stambul, pe urmă la Gallipoli, la insula Skantsura (de asta mai bine să nu-i spunem lui Ismail, tocmai acum cînd e necăjit), de-acolo pe coasta Africei, o dată — și încă o dată

mai spre vest, la Bir-Sanjé, apoi la Pireu, la Messina, pe urmă înapoi, la Port Said, la Suez, la Musarah, și iar Suezul, și iar Port-Saidul, și Gallipoli, și Marsilia și Gibraltarul... Pe celelalte ni le amintim mai ușor... Escale mici și escale mari, unele liniștite, altele legate de necazuri și peripeții, dar la toate ne gîndim cu bucurie acum... Escale mari sau escale mici, dar pe toate, aproape, le poți număra, pe degetele celor două mîini.

De-am sta însă să numărăm locurile de ancorare de la Punta Arenas spre sud, ne-am zăpăci, afară doar dacă nu ne-am preface capul în Jurnal de Bord. „Speranța" arunca ancora în fiecare seară și o ridica a doua zi în zorile plumburii...

După ce găsea din ochi locul potrivit, căpitanul întorcea prova în vînt, aștepta pînă ce corabia, cu vîntul în față, se oprea pe loc și atunci făcea un semn :

— Funda ancora !

Lanțul începea să zornăie, stropi de apă săreau peste parapet, gheara ancorei se înfigea în fund și cîteva clipe mai tîrziu goeleta se legăna ostenită pe valuri, ca un cal priponit la păscut.

Nimic prea greu pînă acum — deși, să nu se creadă că o corabie poate ancora oriunde și oricînd. Lasă că locul trebuie ales în așa fel ca pe de o parte să fii la adăpost de furtuni, pe de alta să nu-ți împiedice nimic plecarea, oricînd ai vrea să pleci, peste un ceas, peste o zi sau peste două săptămîni. Pe lîngă asta, cată ca fundul să nu fie prea adînc, că altfel n-ajunge lanțul, să n-aibă stînci, că lași ancora zălog și n-o mai răscumperi decît dacă vii cu scafandri, să nu fie prea moale, că atunci ghearele nu țin, ancora se preface în grapă și, de unde te știai într-un loc, a doua zi te pomenești într-altul, sau poate chiar aruncat pe stînci.

Cînd locul e cunoscut sau însemnat pe hartă de alți corăbieri, poți ancora chiar și cu ochii închiși — deși mai bine este să te uiți, măcar cu unul, dacă nu cu amîndoi. Treaba se schimbă, dacă ajungi prima oară la un țărm pe care nu-l cunoști și despre care nici harta nu spune nimic ; atunci, ca să nu pați vreun bocluc, e bine să sondezi fun-

dul înainte de a ancora, şi dacă ai de unde, să te uiţi cu zece ochi, nu numai cu doi.

Pînă acum, spuneam, nimic prea greu. Dar iată că venea dimineaţa — şi atunci începea viratul ancorei... Să faci asta din cînd în cînd, mai merge — vai de lume dacă trebuie să tragi ancora în fiecare zi!...

Am vorbit despre multe în cursul acestei călătorii, numai despre ancoră nu. Corăbierii care au fost şi poeţi de mult ar fi trebuit să-i închine un imn.

Fireşte, nu-i om pe lume să nu ştie ce-i aceea o ancoră, fie că a văzut în viaţa lui o corabie sau un vapor, fie că nu. Copiii o poartă de mici pe costumele marinăreşti, domnişoarele şi-o brodează la piept, iar fabricanţii de ţesături colorate o iau adesea ca motiv decorativ.

În realitate, ancora este un instrument greoi, care dă multă bătaie de cap echipajului. Dar, cu toate astea, şi cu toate că nu ajută la mers ci la stat pe loc, are o însemnătate mai mare decît bunăoară pînzele la o corabie sau motorul la un vapor. Nu vorbesc de vapoarele de azi, ale căror maşini pot înfrunta şi depăşi forţa celui mai năprasnic uragan — şi care maşini prea rar se întîmplă să nu funcţioneze cum trebuie, la momentul dorit. Dar dacă nici măcar acestea nu se pot lipsi de ancoră, ce să mai vorbim de corăbiile şi vapoarele din timpul lui Anton Lupan? În apropierea ţărmului, cînd vîntul ameninţa să le pună pe uscat, ele nu aveau să încerce decît o singură scăpare: aruncatul ancorei.

Dacă ancora este destul de grea, cu un lanţ destul de lung şi de zdravăn, atunci te poţi încrede în ea. Greutatea ei trebuie chibzuită în legătură cu tonajul corăbiei, iar lanţul trebuie să aibă în lungime de cel puţin trei ori adîncimea apei în locul unde vei ancora, ca o bună parte din el să se poată întinde pe fund. În chipul acesta, smuciturile valurilor, înainte de a ajunge la ancoră, trebuie să întindă lanţul, să-l ridice de pe fund, şi cum el însuşi e destul de greu, smuciturile îşi pierd cea mai mare parte din puterea lor. Un lanţ scurt, care ar cădea vertical, sau chiar oblic, fără să se întindă pe fund, ar face ca ancora să fie smulsă şi tîrîtă de primul val.

„Speranţa" avea două ancore, zestrea ei străveche, găsită la Sulina, una de o sută cincizeci de kilograme, alta de două sute cincizeci, fiecare cu o sută de metri de lanţ. Lanţurile, la rîndul lor, cîntăreau cel de la ancora mică şase kilograme pe metru, celălalt zece şi ceva, adică, în toată lungimea lor, primul şase sute de kilograme, al doilea peste o mie, ceea ce-i o greutate cu care nu te poţi juca.

De obicei, în porturi sau în rade, pe timp liniştit, se lăsa ancora mică; de altfel, pînă în strîmtoarea lui Magellan, cea mare rămăsese nemişcată „la post", cum se numeşte locul de pe punte unde ea se amarează zdravăn, ca balansul corăbiei să n-o poată clinti.

Găsesc prilejul să adaug că nici lanţul nu stă slobod, ci, printr-o gură anume făcută în punte, e lăsat să cadă în „puţ", un fel de compartiment, la prova, unde poate rugini liniştit; altfel, dacă ar rămîne pe punte, nu numai c-ar încurca locul fără nici un folos, dar, pe timp de furtună, ar zornăi din parapet în parapet, sau chiar ar sări peste bord, ca să nu spun că ar putea să rupă atîtea în dansul lui chiar şi picioarele oamenilor.

Dacă fundul pe care ancorau într-o radă era de zece, cincisprezece sau douăzeci de metri, cum se întîmpla de obicei, se arunca, se „fila" cum se spune în lumea corăbierilor, de trei ori atîta lungime de lanţ. Ca să încîrteşti apoi la cabestan, să tragi din fundul mării şaizeci de metri de lanţ şi o ancoră grea cît cincisprezece duble de porumb, nu-i un lucru prea uşor; totuşi, cum nu făceau asta în fiecare zi, oamenii nu-l socotiseră niciodată pricină de griji şi de nemulţumiri. Cabestanul fusese tot timpul călătoriei în sarcina lui Ieremia şi a lui Haralamb, că fiecare la bord avea, cum se spune, specialitatea lui.

De la intrarea în strîmtoare, cînd chiar pe vreme liniştită te puteai aştepta să izbucnească fără veste năprasnicul uiliau, venise rîndul ancorei mari să răscolească fundul apelor în Ţara de Foc, în vreme ce ancora mică se odihnea la postul ei. Acum Ieremia şi Haralamb năduşeau, învîrtind din greu cabestanul — şi de la o vreme începuseră să se uite cam chiorîş la tovarăşii lor:

— Ia, măi vere Busuioace, măi frate Gherasim, veniți încoa' să mai împingeți și voi !

— Lasam, învîrteam eu ! sărea bucătarul, care nu mai știa ce să facă să-l îmbuneze pe căpitan și pe ceilalți, și să-și răscumpere greșelile din trecut.

Și sărmanul Ismail împingea în manela cabestanului pînă ce simțea că nu mai are duh în el, întrebîndu-se în sinea lui, că altfel cu glas tare de mult nu mai îndrăznea să spună un cuvînt, întrebîndu-se ce nevoie să arunci o ancoră atît de mare, cînd ancora mică își făcuse treaba cinstit ?

E drept însă că asta nu se întreba numai bucătarul, cu firea lui cîrtitoare, ci și ceilalți, de felul lor ascultători și supuși. Ba pînă și căpitanul, care nu pregeta să învîrtească la cabestan în rînd cu toți, se întreba dacă treaba asta nu era o precauțiune de prisos... Pînă în seara aceea, cînd ancorară către colțul de nord-vest al peninsulei Brecknok, și uiliaul le răspunse tuturor.

*
* *

Locul nu avea un nume știut ; spre nord harta arăta un canal îngust Acwalisnan, care tăia insula Clarence în două și răspundea în strîmtoarea lui Magellan. Țărmurile, și cel dinspre nord și cel dinspre sud, dantelate de istmuri înguste cu golfuri adînci, își ridicau povîrnișurile stîncoase. de granit, pînă în nori și după cum mergeau, păreau să treacă mult deasupra lor. Pe alocuri, între copacii răzleți, jumuliți de furtuni, se vedeau, ca niște oglinzi aburite, petele albe ale ghețarilor adormiți. Era locul unde lanțul Anzilor, care de pe coasta vestică a Americii de Sud se întind pînă la Capul Horn, fusese fărîmițat de cataclisme geologice și granitul lor, într-o furie deznădăjduită, își lăsase la fiecare pas colți amenințători și vicleni.

„Speranța" aruncă ancora, ancora cea mare, acum știm ! — într-un mic golf, pe țărmul de nord al peninsulei Brecknok. O creastă de munte, spre vest, pierdută în nori, o apăra de vîntul cel mai primejdios. Apa golfului era amorțită, vînătă în lumina amurgului cețos ; în curînd întunericul se întinse asupra ei, adormindu-i ultimul clipocit.

Poate niciodată un corăbier nu întîlnise un colț de mare atît de neclintit și de tainic. Corabia părea prinsă de uscat cu rădăcini adînci, părea că nu este apă în jur, ci o pastă vîscoasă din care n-ai mai fi putut să te smulgi.

Intr-un tîrziu se văzură și torțele alcalufilor, care soseau, vîslind din greu. Aceste torțe nu erau altceva decît ramuri de fag rășinos, care ardeau molcom, scoțînd mult fum și mistuindu-se încet, ca niște luminări. Acum chibriturile nu mai erau o taină pentru ei și, cînd căpătau de la corăbieri cîte o cutie, o foloseau bucuroși. Dar înainte de a cunoaște această născocire, care, trebuie spus că nu-i mirase de loc, sau cînd chibriturile le lipseau, ceea ce se întîmpla adesea, păstrau necontenit o torță sau un foc nestins.

Lemnul aici nu era niciodată destul de uscat ca să se aprindă prin frecare, decît poate după cine știe cît timp, și fuegienii, care probabil folosiseră cîndva acest mijloc, ca alți sălbatici, socoteau mai ușor, cînd rămîneau fără foc, să pribegească zile întregi sau săptămîni, de la o insulă la alta, de la țărm la țărm, pînă să găsească un trib mai chivernisit și să-și aprindă torțele de la rugurile lor.

Adesea în drumul prin strîmtoare, echipajul „Speranței" văzuse, la orizont, dîre de fum alunecînd pe apă, împletindu-se cu negurile ; acum știau că erau fuegienii care purtau focul cu ei, necontenit, ziua și noaptea...

După ce își traseră piroagele pe uscat, alcalufii flămînzii porniră să caute scoici pe stînci și intrară în apă, pînă la brîu, în timp ce femeile aprindeau focuri pe țărm, iar copiii, cu desăvîrșire goi, se hîrjoneau în jurul lor. Cîinii, la fel de flămînzi ca și oamenii, se adînciră în pădure, hămăind, nădăjduind poate să scoată din culcuș vreun bursuc.

Anton Lupan nu avea căderea să se amestece în treburile lui Martin Stricland — și dacă ar fi făcut asta, n-ar fi cîștigat nimic, dar ar fi vrut să-l întrebe de ce nu se îngrijea cîtuși de puțin de soarta acestor oameni pe care îi tîra după el ? Black Pedro dăruise cîte o basma fiecărui șef de trib, din cînd în cînd le mai împărțea chibrituri și încolo nu-și mai bătea capul cu ei.

Dar iarăși, se gîndea căpitanul „Speranței", ce-ar fi putut să le dea ? Ca să-i hrănești pe toți și nu o singură zi, ci săptămîni în șir, ar fi trebuit vagoane de provizii. Înțelegea că sălbaticii aceștia nu duceau astăzi o viață mai grea decît duceau înainte de a porni la drum. Și totuși, dacă ar fi știut să se chivernisească măcar cît de cît, să ia de la natura zgîrcită în mijlocul căreia trăiau mai mult decît luau acum, poate n-ar fi fost greu să-și facă un trai mai ca lumea.

Pentru asta însă nu trebuiau să-l aștepte pe Martin Stricland, de la care desigur n-aveau să cîștige nimic...

Nu era prima oară cînd Anton Lupan își frămînta mintea cu asemenea gînduri, care se adăugau gîndurilor lui vechi. Venea aici, dintr-un îndemn păstrat în suflet de la douăzeci de ani, să cerceteze un ținut necunoscut de nimeni, pe care nu-l putuse străbate Darwin cu Leon Vaillant și în taina căruia pierise, mai tîrziu, tatăl lui Pierre. Ani nenumărați el cu prietenul său visaseră să împlinească ei ceea ce nu izbutiseră alții, viața lor nu mai cunoscuse decît acest țel. Astăzi, căpitanul „Speranței" avea țelul în față, se apropia de locul necunoscut și probabil Pierre Vaillant se apropia și el, sau chiar sosise, pe alt drum.

Dar iată că lucrurile își arătau o față la care nu se gîndise nici unul din ei la început ; cu îndrăzneală, cu stăruință, cu pricepere, cu bravură aveau să străbată ținutul dintre canalul Beagle și Ocean, aveau să ducă lumii vești despre el, să șteargă pata albă care stăruia pe harta acestui vechi pămînt, pînă în pragul celui de al douăzecilea veac. Și apoi ?... Să se întoarcă în țările lor, să capete recunoaștere și onoruri, să se socotească mulțumiți... Iar în urma lor, nefericitele făpturi omenești care veneau după „Speranța" acum, și semenii lor din păduri să-și ducă mai departe traiul de sălbăticiuni, răbdînd de foame fiindcă nu știau ce să ceară naturii din jur, tremurînd de frig, în ploaie, în ninsoare și în grindină, fiindcă nu știau să-și facă acoperiș și să-și pună haine pe trup ?... Nu, Anton Lupan începea să simtă abia acum, cînd vedea cu ochii lui cele scrise de moș Leon și de Darwin, că avea o datorie în plus — și mult mai grea decît datoria pentru care venise aici. Dacă voia să nu-și trădeze visele de la douăzeci de ani, trebuia să se apropie de acești nefericiți indigeni, să le cîștige încrederea și să caute un mijloc ca să-i ridice pe altă treaptă de viață decît aceea a cîinilor lor !

Acestea erau gîndurile care îl frămîntau în ultimul timp, pe lîngă gîndul de a-l întîlni pe Pierre Vaillant și de a pleca împreună în călătoria peste munți. Planul acestei explorări îl făcuseră de mult, îi lua mai puțin timp acum ; pentru rest nu avea încă un plan, impresiile noi ale zilei de azi dărîmau hotărîrile luate ieri — știa numai că, după ce făcuse atîta drum ca să vină aici, nu putea să părăsească aceste locuri fără a împlînta în ele jalonul civilizației — după cum, pe de altă parte, nu se putea întoarce fără să aibă nimic de împărtășit lumii civilizate, al cărei trimis se socotea, deși n-avea nici o investitură din partea ei...

În noaptea aceea avea să se năpustească uliiaul, din munți ; pînă atunci, căpitanului îi fu dat să vadă ceva mai îngrozitor.

Echipajul se culcase, rămăseseră afară numai oamenii de vardie, Haralamb la prova, Cristea Busuioc la pupa ; mai era și Black Pedro, dar acesta dormea, pe scîndura goală a punții, învelit într-un fel de haină de blană, luată de la alcalufi.

Lui Anton Lupan, metisul nu-i plăcea, deși își dădea seama că nu era nici el altceva decît unul din acei copii vitregi ai lumii care, cînd săvîrșesc o nelegiuire, nu fac decît să plătească o mică parte din nedreptatea cu care viața i-a copleșit. Atît că victimele lor nu sînt niciodată cei care ar trebui să plătească pe drept, ci tocmai niște dezmoșteniți ai vieții, la fel de nefericiți ca și ei.

Văzîndu-l întins pe scîndura umedă, căpitanul socoti că procedase nedemn lăsîndu-l nopți întregi afară, în loc să-i asigure un adăpost lîngă oamenii săi. Și, deși era încredințat că aceștia nu vor fi mulțumiți, îl strigă :

— Pedro !

Metisul scoase capul din blană și răspunse prin acel muget al lui care, pe hotarul dintre viața civilizată și viața sălbaticilor, înlocuia o bună parte din cuvintele folosite de un om spre a-și exprima gîndurile :

— Hummm ?

Căpitanul îi cunoștea mugetul și-l luă drept o întrebare. De aceea îl îndemnă, blînd:

— Du-te și te culcă jos, Pedro ! Aici e frig !

— Hummm ! mugi metisul, mai scurt, trăgîndu-și capul la loc.

Și Anton Lupan înțelese că era un refuz hotărît.

Marea în jur dormea, vîscoasă, și văzduhul rămînea încremenit. Pe țărm, femeile ațîțau focul, iar copiii alergau pe malul apei, în sus și în jos, așteptîndu-și părinții duși după scoici ; în lumina focurilor, trupurile lor goale, de un roșcat murdar, ca arama coclită, scoteau sclipiri metalice — și astfel păreau niște pui de diavol, dar nu din infernul închipuit de noi, ci din unul adevărat.

În sfîrșit, bărbații, pesemne înțepeniți de frig, cu mîinile sfîrtecate de cochiliile înfipte cu îndărătnicie în stînci, începură să vină unul cîte unul la mal, întîmpinați de țipetele copiilor flămînzi.

Pentru adunat scoici, fiecare alcaluf avea un fel de coș în forma obișnuită a gălețiilor de la noi, împletit grosolan din ramuri de cedru sau de fag. Îndată începu să se audă trosnetul cochiliilor fărîmate și lipăitul cu care poporul hămesit le înghițea conținutul gelatinos. Unii, chirciți la pămînt, cu genunchii osoși dați în lături, zdrobeau scoicile cu pietre, alții le desfăceau în dinți, ca pe semințe, și după ce le sugeau, scuipau crustele pe nisip, unde cîinii, întorși din pădure pesemne fără să fi vînat nimic, le luau în primire și le măcinau cu colții, nădăjduind să mai aleagă ceva din ceea ce aruncaseră stăpînii lor. Tot țărmul era numai trosnet și lipăit.

Și-atunci, lui Anton Lupan îi fu dat să vadă cea mai cumplită și mai întristătoare întîmplare din viața lui, una din acele întîmplări care-ți umple sufletul de deznădejde și-ți preface somnul în coșmar, nopți în șir, săptămîni, luni — pînă ce crezi că ai uitat-o, ca apoi, într-un tîrziu, să te trezești din nou cu ea în gînd, la fel de chinuitoare ca la început.

Un alcaluf întîrziat se întorcea dintre stînci, cu coșul plin — și ai săi, întărîtați de lipăitul celorlalți, îl așteptau

pe țărm, țopăind ca niște maimuțe scoase din minți. Mai nerăbdător decît ceilalți, un copilaș, de cinci sau de șase ani cel mult, se repezi în calea lui, să-l ajute, sau să se îndestuleze mai curînd, și-i smulse coșul din mîini, dar se împiedică și căzu, vărsînd în apă scoicile adunate atît de trudnic.

Întreaga familie de pe țărm, — erau încă doi copii, două femei și un bătrîn, — începură să scoată bocete sfîșietoare, lovindu-se cu pumnii în cap. Din pieptul tatălui ieși un singur răcnet scurt, răscolitor, de animal lovit ; apoi sălbaticul își luă copilul de un picior, îl tîrî la mal și, după ce-l învîrti pe deasupra capului ca să-și facă vînt, îl izbi cu țeasta de un pietroi.

Anton Lupan auzi trosnetul osului sfărîmat ca al unei scoici strivite între dinți. Iar puiul de sălbatic rămase întins pe nisip, cu trupul lui de aramă coclită sclipind în lumina flăcărilor ; de cîteva ori picioarele i se mai mișcară, în spasmuri mici, apoi se liniștiră, ca și cum copilul ar fi adormit.

Abia după cîteva clipe se dezmetici Anton Lupan și își dădu seama ce fapt înspăimîntător se petrecuse în fața lui. Prima lui mișcare, după ce putu să-și descleșteze mîinile de pe parapet, fu să se repeadă spre cabină, să ia pușca, dar după un pas se opri. Ce putea să facă, în numele cui și cum să pedepsească și pentru ce crimă, dacă nici unul din oamenii de pe țărm nu socoteau că părintele ucigaș trebuie pedepsit ?

Ceilalți alcalufi își continuau mizerabila cină, strivind și lipăind scoicile, netulburați de întîmplarea petrecută la zece pași de ei. Numai ici-colo cîte unul întoarse capul spre țărm și, după ce aruncă o privire nepăsătoare spre leșul micuț chircit pe nisip, își reluă trosnetul și lipăitul, cu mai mult sîrg.

Atrași de mirosul sîngelui, cîțiva cîini începură să dea tîrcoale copilului ucis. Cîinele familiei își arătă colții și mîrîi, cu părul zbîrlit ; după ce ceilalți se traseră înapoi, se apropie, cu mișcări ferite, de leșul nefăcit, îl mirosi, aruncă o privire întrebătoare spre stăpîn, apoi începu să lingă șovăitor sîngele prelins pe nisip, încă neștiind dacă

e în dreptul lui şi dacă i se îngăduie mai mult. Dar îndată, gustul sîngelui începu să se lupte cu nehotărîrea din el — şi Anton Lupan, văzîndu-i în lumina focului colţii lucind, îşi duse puşca la ochi....

În clipa aceea, mama copilului, în al cărei suflet poate se aprinsese scînteia unui simţămînt omenesc, îşi uită foamea şi, repezindu-se, alungă fiara, cu lovituri în pîntece, făcînd-o să se îndepărteze, mîrîind. Şi atunci, capul familiei, care ucisese copilul pentru un coş cu scoici, sări asupra femeii şi o luă în pumni fiindcă pentru el cîinele, bun prinzător de bursuci, preţuia mai mult decît femeia şi copilul lui.

Anton Lupan înţelese totul şi îşi cuprinse capul în mîini. Pe ţărm, cina alcalufilor continua, în acelaşi trosnet şi lipăit.

— Ai văzut, domnule? întrebă plutaşul, înţepenit lîngă parapet.

Altceva nu putea spune, el atît de tăcut mereu, dar aceste vorbe seci cuprindeau tot zbuciumul unui suflet omenesc, neputincios în faţa nefericirii şi mizeriei altor suflete, clădite ca şi al lui.

Căpitanul îl privi rătăcit, o clipă, apoi o luă la fugă pe punte, coborî în cabina unde Martin Stricland sforăia, nepăsător, cu sticla de whisky la căpătîi şi deschizînd sertarele mesei începu să-şi răscolească hîrtiile. Avea aici note luate în timpul călătoriei, după care se gîndea să întocmească mai tîrziu rapoarte pentru societăţile geografice. Smulse carnetul privitor la Ţara de Foc şi i se păru că tot ce scrisese în el era idilic şi nefolositor; la ce-i folosea lumii să ştie întinderea acestui pămînt, clima, vegetaţia, obiceiurile oamenilor care-l populau, la ce ajutau zece, cincizeci, o sută de amănunte necunoscute pînă atunci şi notate de el, dacă aici, în văzul lui, un alcaluf nefericit îşi putea ucide copilul fiindcă răsturnase un coş cu scoici şi îşi putea bate femeia, fiindcă nu-i lăsase cîinele flămînd să se îndestuleze din trupul micuţului?

Anton Lupan răsfoi carnetul, descurajat, apoi îi smulse foile, le rupse în bucăţi şi le aruncă pe jos, călcîndu-le în picioare în prada unei porniri pe care nu şi-o putea stăpîni.

Cînd, peste cîteva clipe ciocăni la uşa cabinei de la prova, avea obrazul împietrit.

— Adnana, am venit să vorbesc cu tine; poate tu ai sufletul cel mai curat dintre noi toţi.

Era întuneric, dar parcă o văzu, ducîndu-şi mîna la piept, cu gestul ei întrebător.

— Eu?

Nu părea buimăcită de somn; poate pe bordul „Speranţei", la ora aceasta mai veghea şi ea, cu gîndurile ei, nu numai oamenii de vardie şi Anton Lupan.

Acesta se apropie; intra prima oară în cabina ei, şi poate s-ar fi simţit tulburat să se ştie atît de aproape de ea, dacă sufletul nu i-ar fi fost răscolit de revolte şi deznădejdi.

— Am venit să mă destăinuiesc ţie, Adnana. Cunoşti suferinţa omenească, fiindcă ai împărtăşit-o de copil, dar fiindcă sufletul tău nu s-a asprit, tu poate ai să mă înţelegi mai bine decît m-ar înţelege oamenii mei.

— Eşti nedrept; sînt sigură că te-ar înţelege toţi, oricînd.

— Nu; ei au gîndurile, necazurile lor.

— Şi eu nu?

Căpitanul ridică ochii, dar n-o văzu. O ghicea numai, în întuneric, undeva mai sus, stînd pe marginea patului, patul de deasupra, şi fără voie se gîndi: „Ăsta e patul lui Mihu".

Deci iată că în clipa asta putea să aibă şi alte gînduri, chiar el! Era omenesc, sau dezerta, ca un luptător de rînd?

Anton Lupan îşi trecu mîna pe faţă, dezorientat, apoi se aşeză pe patul de jos — şi în vorbe întretăiate îi povesti în noaptea aceea Adnanei viaţa lui, nu atît prin faptele trăite, cît prin gîndurile care-l chinuiseră din clipa cînd începuse să înţeleagă statornicirile din jur.

Auzea sus, pe punte, paşii lui Haralamb, parcă mai pripiţi, dar acum nu-i mai păsa de neliniştea lui. Ce însemnătate avea faptul că un om din echipaj ar fi putut să gîndească rău despre Adnana şi despre el, cînd în seara asta, la cîteva zeci de paşi, se petrecuse, în văzul lor, un fapt atît de îngrozitor? Îşi simţea şi acum capul plesnindu-i,

cînd îi povestea Adnanei întîmplarea de pe țărm. Fata își scutură un fior:

— Da! E cumplit! Crezusem că am cunoscut marginile suferinței omenești!

— Le-ai cunoscut, Adnana! Dar oamenii care te-au făcut să suferi, Huseim și ceilalți erau, chiar pentru lumea înapoiată din jurul vostru, niște ticăloși! Ceea ce te îngrozește aici, este cruzimea fără zbucium, cruzimea fără conștiință, ridicată la rangul de obicei obștesc, ca în lumea animalelor unde fiara ucide fără să cugete și fără să dea socoteală nimănui din lumea ei. In lumea noastră Huseimii sînt pedepsiți, măcar uneori — și asta salvează ideea de omenie și de om. Aici nu poți pedepsi, fiindcă în oameni nu există conștiința crimei săvîrșite de un tată care-și ucide copilul, ca pe un pui de cățel.

— Sînt niște fiare! Ce-ai putea face pentru ei?

— Dar au chip omenesc, ca și noi, au graî, au urechi, își pot spune gîndurile, le pot auzi dacă le vorbești. Adnana, trebuie să facem ceva pentru ei.

— Cum?

— Nu știu; simțeam nevoia să mă destăinuiesc. Trebuie să ne sfătuim, să vorbim și cu oamenii, dacă n-o să mă înțeleg cu ei, ajută-mă tu....

Aici căpitanul făcu o pauză, apoi izbucni, transfigurat, apucînd mîna Adnanei:

— Dar mă jur, mă blestem să n-am liniște nici în mormînt, dacă n-am să fac tot ce mi-o sta în puteri! — și chiar mai mult!...

In clipa aceea corabia începu să tremure ca și cum apa din jur ar fi dat în clocot; catargul mic, care trecea pe lîngă pereții cabinei, trosni, făcînd să vibreze chila, într-un geamăt înăbușit. Lanțul ancorei se smuci, cu scrîșnet de fier rupt și, de la șaptezeci de metri depărtare, transmise ricîitul adînc, ca de pămînt înțelenit brăzdat de cuțitul plugului, al ancorei tîrîte pe fund.

Adnana se pomeni aruncată din pat și ar fi căzut în brațele lui Anton Lupan, dacă, o clipă mai devreme, acesta nu s-ar fi repezit pe scări, în sus.

Ajuns pe punte, căpitanul se simți apucat de umeri și aruncat tocmai pe bocaport, de o forță căreia nu i se putuse împotrivi. Haralamb zăcea alături, cu mîinile încleștate în marginea tenzii, înjurînd neauzit, căci vîntul îi lua vorbele și i le băga înapoi pe gît.

Nu era vînt, ci mase de aer greu, rostogolite din munți și căzînd pe țărm, sfîșiate în stînci, ca niște bolovani desprinși de pe piscuri, ca niște avalanșe, ca niște ghețari treziți din somnul lor geologic, într-o răzvrătire de cataclism.

Pe țărm se auzeau țipetele oamenilor, ca mugetele unei cirezi gonite de foc sau de înec, și cîinii urlau, luîndu-se la întrecere cu ei.

— Toată lumea pe punte! strigă Anton Lupan, cu spatele în vînt. Filați tot lanțul ancorei!

Oamenii ieșiră din hambar, în brînci, și se tîrîră de-a bușilea spre prova, agățîndu-se de parapet, de parîme, încercînd să se țină unul de piciorul celuilalt, orbecăind pe întuneric, într-un lanț șerpuitor și zvîrcolit.

Nu era furtună, ci o răscoală anarhică a firii, căci nesocotea toate legile vîntului, bătea dintr-o direcție, dar te prindea de ceafă și de piept în același timp, se arcuia după toate obstacolele întîlnite în cale, mătura puntea în toate unghere le ei, pătrundea după parapet, după tambuchi, printre butoaiele cu apă, neîngăduindu-ți să-ți alegi un adăpost împotriva lui.

De pe țărm zburau, învălătucite, ramuri aprinse și tăciuni smulși din focurile alcalufilor și după ce măturau fața apei, se înecau în larg, sfîrîind. Malurile nu se mai vedeau, dar se auzeau cîinii urlînd. Văzduhul semăna cu un cotlon negru, uriaș, în care vîntul, după ce răscolea totul jos, se înșuruba în falduri bezmetice, șuierînd în sus, să răscolească și cerul.

— Aruncați a doua ancoră! Filați tot lanțul! izbuti să strige Anton Lupan.

Deși în jur nu se vedea la o jumătate de pas, simțeau cu toții cum corabia aluneca, spre est, fiindcă prin lanțurile întinse și smucite se transmitea ricîitul fundului răscolit de ghearele ancorelor. Pînă la țărmul opus, de sub vînt, erau aproape două mile, cum văzuseră seara, cînd ajunse-

seră aici, dar către mijlocul golfului desigur fundul se adîncea și în curînd, lanțurile nemaifiind destul de lungi, ancorele aveau să se smulgă, lăsînd corabia în mîna uiliaului.

Uiliaul este un vînt care bîntuie în Țara de Foc, în toate anotimpurile, după nici o regulă, neprevestindu-se prin nimic. El cade de pe crestele munților, năpustindu-se aproape vertical asupra mării, în rafale atît de vijelioase, încît pot culca o corabie de-a latul, chiar dacă are toate pînzele strînse. Primejdia e și mai mare în preajma țărmului, unde adesea aruncă blocuri de granit și copaci întregi, rupți din rădăcini, care fărîmă totul în calea lor.

„Speranța" aluneca repede spre est, grăpînd fundul mării cu ancorele, în timp ce catargele se arcuiau, gata să se rupă, și sarturile zbîrnîiau, întrecînd șuieratul vîntului. După un timp, care poate nu măsurase mai mult de cîteva minute, dar care tuturora li se păru lung cît jumătatea nopții, simțiră legănarea corăbiei crescînd, lanțurile își încetară scrîșnetul și atunci înțeleseră că ancorele se smulseseră de pe fund.

De aici înainte erau în mîna sorții, nimeni n-ar mai fi putut face nimic, nu rămînea decît să aștepte sfîrșitul. A încerca să ridici o pînză acum, însemna s-o dai în fîșii vîntului. Și chiar dacă ai fi întins-o, iar ea ar fi rezistat, ce manevră ar fi fost de închipuit, în ce parte te-ai fi putut îndrepta, cînd nu se vedea de la un catarg la altul, iar în jur erau insule și te puteai fărîma de ele, dacă nu în prima clipă, în clipele care urmau?

Intre țărmurile golfului nu se puteau forma valuri mari, dar marea era răscolită de vîrtejuri care chinuiau corabia mai rău decît uraganul pe ocean.

— Aruncați ancora de furtună! porunci Anton Lupan, hotărît să țină piept uiliaului, prin toate mijloacele, pînă la cap.

Ancora de furtună e alcătuită dintr-un sac lung, deschis la amîndouă capetele, ca un burlan, făcut din cea mai groasă pînză de vele, și atît de mare încît ar putea cuprinde întreaga zestre a corăbiei. La unul din capete are un cerc de fier, care îl ține căscat, și de acest inel se leagă, în labă de gîscă, o parîmă sau un cablu de oțel, lung de cîteva

zeci de metri. Cînd o corabie nu mai poate nici manevra, nici arunca ancora, și valurile o sucesc în toate chipurile, punînd-o de-a latul pe creste, de unde nu mai e mult pînă a se răsturna, singura scăpare rămîne acest sac. Aruncat peste bord el se umple cu apă, se îngreuiază și astfel cablul, care cu celălalt cap e legat la prova, întoarce etrava în vînt și frînează în chip simțitor goana corăbiei.

Peste un ceas uiliaul își pierduse puterea de la început, dar răsufla încă, în rafale vijelioase, și goeleta, cu prova în vînt, încă aluneca înspre răsărit. La cîteva sute de metri, în pupa, se auzeau valurile, spărgîndu-se de stînci, ceea ce dovedea că golful fusese străbătut, țărmul era aici, aproape, acum nimeni nu mai putea face nimic... Venea sfîrșitul, îl vedeau toți, îl simțeau.

Oamenii nu se zăreau unul pe altul, dar între două rafale își auzeau răsuflarea istovită și își simțeau privirile încărcate de descurajare și deznădejde. Crezuseră că primejdia cea mare fusese oceanul, cu întinderea lui fără margini — și-acum înțelegeau că țărmul era neînchipuit mai primejdios.

Numai Ismail, în aceste clipe grele, căpătase un curaj nou, răsfrîngerea egoistă a unei descurajări mai vechi; și bucătarul își zicea, tot în grai ghiaur, frecîndu-și mîinile, aproape bucuros:

— Aha! Vream debarcam? Atunci debarcam toți!

Dar tocmai cînd gîndea așa, simți puntea fugindu-i de sub picioare, într-o smucitură năprasnică — și se prăbuși cu nasul în parapet.

— Allah, Allah!...

Atît zise bucătarul, apoi se repezi spre parapet, gata să sară în apă, fără să se gîndească de fel că un om, căzut între stînci, pe o mare răscolită, nu poate avea o soartă mai bună decît corabia pe care o părăsește atît de laș.

Ismail laș? Haidade! Numai îndelungata-i amărăciune îl adusese aici, la gînduri și la fapte nepotrivite cu firea lui.

Iată însă că nu fusese o stîncă, ci ancora mare, care se înfipsese în nisip, smucind. Curînd, a doua ancoră prinse și ea fundul, și după ce-l răscoli, încă vreo sută de pași

pînă ce adîncimea scăzu, iar lanţul îşi găsi sprijin, de-a lungul, corabia se opri, la o aruncătură de piatră de ţărmul unde se auzeau valurile mugind. Nu mai era nici o îndoială, amîndouă ancorele se prinseseră adînc, statornic, fiindcă nu se mai auzea hîrşîitul nisipului răscolit, ci numai scrîşnetul lanţurilor.

Ismail clipi din ochi, buimac ; nu ştia dacă să se bucure sau să fie dezamăgit.

— Da' ştiu că desţelenirăm fundul, măi, vere, nu ne-am încurcat ! zise Haralamb, ştergîndu-şi năduşeala de pe obraz.

Ieremia se îndreptă de şale, ca omul care vine de la cîmp, ostenit şi asudat.

— L-am şi grăpat, băiete ! Ca orice bun gospodar !

Haralamb rîse ; îi dădea mîna, cînd simţea corabia legănîndu-se în lanţ !

— Cum le zice la alea, măi Ismaile, care trăiesc prin fundul mării ? Sirene ? Acu' să vină să semene de-a gata, că noi le-am arat !

Dar bucătarul, în loc să facă haz de gluma lui, se burzului, arătîndu-se şi poltron după ce, o clipă mai înainte, fusese egoist şi laş.

— Ruşine vorbeam, Haralamb ! Vream spuneam căpitan ?

Ismail poltron ? Ei aş !... Pe bietul bucătar, care era legat cu trup şi suflet de viaţa „Speranţei" îl îngrozea, îi lua minţile ideea debarcării — şi pentru asta ar fi fost în stare chiar de-o mică ticăloşie, numai să intre în voia lui Anton Lupan.

Ţărmul de aur

Uiliaul se potolise, se furişase printre copaci, peste gheţari, spre creste, unde-şi avea tainiţele lui, acolo să-şi adune iar forţele şi mai tîrziu să se năpustească mai năprasnic peste altă corabie dacă nu peste asta. In urmă începu să bureze, ploaia aceea măruntă şi rece, care pătrundea şi hainele cerate, străbătea parcă prin punte şi se prefăcea în aburi răşinoşi la căldura focurilor.

Spre ziuă, valurile se liniştiseră, adormiseră şi stîncile de pe ţărmuri, muncite toată noaptea, şi atunci oamenilor de vardie li se păru că aud dinspre uscat un fel de scheunături, ca ale unor căţei aruncaţi. Lucrul îi umplu de mirare, căci de teamă nu mai putea fi vorba acum, după uiliau. Dar mai pe urmă le trecu şi mirarea, deci după ce se vorbiră între ei, plutaşul şi Ieremia, nu găsiră de cuviinţă să-l vestească pe căpitan, sau pe altcineva. Ce-ar fi putut fi decît nişte jivine, care-şi spuneau şi ele păsurile, cam cu acelaşi glas cu care şi le spuneau alcalufii pe malul celălalt ?

Ploaia se înteţea, mai rece de la ceas la ceas — şi scheunăturile de pe mal nu conteneau, ba, dimpotrivă, acum se auzeau mai limpede, împletite cu vaiete omeneşti şi cu strigăte jalnice, să ţi se facă părul măciucă în cap.

— Măi al naibii, ce să fie ? zise Ieremia, apropiindu-se iar de plutaş.

Şi cum acesta ridică din umeri, tăcut, deşi nespus de îngrijorat, coborî în magazie, să-l vestească pe cîrmaci. Cînd ieşiră, prin ploaia rece se zărea o geană de lumină, vestind ziua care venea. Tocmai atunci, de la pupa ieşea şi Anton Lupan.

— Auzi, domnule ? îl întrebă Gherasim, ciulind urechea la mal.

O pală de vînt îşi făcu loc prin ploaie, dînd negurile în lături ca pe o perdea şi atunci, în lumina nelimpede, văzură pe ţărm, în marginea pădurii de fag, o gloată de oameni, o turmă s-ar putea spune fără păcat, aproape despuiaţi, strînşi unii în alţii, ca oile la iernatic. Cei rămaşi pe-afară se zbuciumau, dădeau ocol cercului, cu capetele plecate, ca vitele, încercînd să intre în mijloc, la căldură, printre picioarele celorlalţi, şi neputinţa şi frigul îi făcea să ţipe ca jivinele încolţite — şi aproape cu acelaşi glas. Black Pedro, care dormea pe punte, în ploaie, sub zdreanţa lui de manta, şi care de bună seamă auzise şi el vaietele, nu făcea nici o mişcare, ca şi cînd n-ar fi cunoscut felul de viaţă al semenilor lui şi n-ar fi ştiut că ei se chinuiau aşa. Dar taina nepăsării lui se vădi îndată, cînd cineva de pe ţărm zări corabia şi-i vesti pe ceilalţi, făcîndu-i să rupă cercul şi să ridice capetele, speriaţi.

— Nu sînt alcalufi ; sînt din neamul ona ! zise Anton Lupan, văzîndu-i cît erau de înalţi.

Intr-adevăr, pe lîngă alcalufi, aceştia păreau nişte uriaşi. Dar nimeni nu-i putu vedea prea bine, decît că erau deşiraţi şi negri, ca nişte draci, căci rămaseră aşa numai cît să se dezmeticească şi apoi se năpustiră, toţi deodată în pădure, cu piuituri de spaimă, întocmai ca un stol de păsări pus pe goană de uliul cel hrăpăreţ şi viclean.

Pămîntul Ţării de Foc era locuit pe atunci de două neamuri de oameni, mult deosebite unul de altul, deşi din aceeaşi rasă americană.

Cei mai numeroşi, neamul ona, poate să fi înglobat vreo opt sute de suflete, iar alcalufii, abia pe jumătate cît ei. O numărătoare destul de nesigură, făcută douăzeci şi cinci de ani mai tîrziu, înscria cifra primilor cam la trei pînă la cinci sute de inşi şi a celorlalţi numai la o sută cinci-

zeci, două sute. Iată de ce, mai sus, vorbeam la trecut de băştinaşii Ţării de Foc — căci, dacă astăzi se mai găsesc supravieţuitori dintre ei, nu cred că e cu putinţă să fie socotiţi drept populaţie ca atare, într-o ţară care se întinde pe mai mult de şaptezeci de mii de kilometri pătraţi.

Spre deosebire de alcalufii foarte scunzi, cu pielea gălbuie sau roşcată, cu faţa rotundă, cu trăsăturile mari şi nasul lătăreţ, cei din neamul ona erau înalţi, prea rar mai mici de un metru optzeci, bine legaţi, vînjoşi, aveau faţa lunguiaţă şi nasul mic, frumos desenat.

Dacă în drumul ei „Speranţa" întîlnise pînă acum numai alcalufi, din neamul mai puţin numeros, asta se datora faptului că aceştia colindau apele printre insule, cu piroagele, în vreme ce neamul ona pribegea mai mult pe uscat şi de obicei lumea lui se sfîrşea acolo unde era ţărmul.

Cele două neamuri nu trăiau nici în duşmănie, nici în prieteşug şi se înţelegeau între ei numai prin semne, fiindcă aveau altfel de graiuri. De altfel, chiar în sînul aceluiaşi neam, graiurile erau felurite, de la trib la trib, de la familie la familie, redus la puţinele cuvinte cerute de un trai primitiv, cuvinte născute în sălbăticie, pentru nevoi restrînse, nu pentru a exprima gînduri. Viaţa lor era atît de asemănătoare şi mărginită la atît de puţine gesturi, încît prea rar se întîmpla ca un semn să nu tălmăcească intenţia celui ce îl făcea...

Pe ţărm, ramurile copacilor se mişcau, dovedind că sălbaticii nu fugiseră departe, ci stăteau ascunşi şi pîndeau. Felul cum o luaseră la goană îl îndreptăţea pe Anton Lupan să creadă că nu era un trib războinic, deşi asta n-ar fi fost o dovadă pe care să te bizui netulburat. Dar chiar şi chipul cum stăteau ascunşi, ca struţul, cu capul în nisip, fiindcă nu era greu să bănuieşti locul fiecăruia, îl îndemna să vadă la ei mai degrabă curiozitate copilărească, decît vreun gînd vrăjmaş.

Intre timp se luminase binişor şi ploaia făgăduia să se liniştească. Pe ţărmul celălalt al golfului, alcalufii îşi aprinseseră focurile ; se vedeau fumuri ieşind deasupra pădurii. Prin ce mijloc îşi fereau chibriturile de ploaie, cînd prăpăditele lor mantăi de blană nici trupul nu li-l ferea pe

deplin, era o taină pe care poate numai Black Pedro ar fi putut-o dezvălui. Dar metisul, dezinteresîndu-se cu desăvîrşire de tribul ona, dîrdîia lîngă bocaport, cu capul în blana lui udă ca o piele pusă la tăbăcit, care mai degrabă îl mura, în loc să-l apere de frig.

Fiindcă uliiaul de peste noapte stricase cîte ceva în greement, şi acesta trebuia reparat înainte de a porni la drum, căpitanul hotărî să se folosească de prilej ca să coboare pe ţărm.

— Ia, Gherasime, daţi barca la apă! Să ne apropiem puţin de băştinaşii ăştia; poate legăm prieteşug cu ei.

— N-aş crede! răspunse cîrmaciul, scuipînd cu silă, peste parapet.

Îi era silă de ploaie şi de vremea urîtă, altminteri, cu băştinaşii n-aveau nimic de împărţit. Deci se apucă să dezlege barca de deasupra magaziei, ca să îndeplinească porunca lui Anton Lupan.

— Cine merge cu mine? întrebă acesta, cînd barca fu gata.

Ismail se repezi, mai-mai să cadă peste parapet:

— Eu mergeam!

— Hai încă unul!

— Merg şi eu, domnule! zise Haralamb.

— Da' eu, de ce n-aş merge? sări şi Ieremia.

— Staţi, nu toţi; atunci cine rămîne să-i mai ajute lui Gherasim la înnăditul sarturilor? Mai bine tu, Ieremia, stai cu puşca pe lîngă tine, să ne scapi dac-o fi să păţim ceva.

— Domnule, îşi dădu părerea cîrmaciul, scărpinîndu-se cu îndoială în cap. Eu zic c-ar fi mai cuminte să nu vă apropiaţi prea mult, să nu le cădeţi în bătaia săgeţilor.

Bucătarul puse mîna pe vîsle şi barca se îndreptă spre mal. Tufişurile se mişcară, cu nelinişte, dar după semne, sălbaticii nu se îndepărtau.

— Ismaile, ai grijă unde tragi, să nu spargi barca! strigă Gherasim, cu grijă de bun gospodar.

Numai că turcul, fudul din cale afară, trăgea la vîsle, umflîndu-se ca un broscoi în faţa lui Anton Lupan, şi mergea drept către locul unde era mai prost de acostat.

Cîrmaciul înjură printre dinţi, de Coran, şi strigă iar:

— Ismaile!... Ismaile!... Ptiu! Lua-te-ar naiba!

Şi deodată, auziră cu toţii în pădure acelaşi strigăt, dar fireşte alt glas:

— Ismaile!... Ismaile!...

Cîrmaciul făcu ochii mari şi scutură din cap. Să fi fost ecoul nu se putea, căci doar nu-şi cunoştea glasul de ieri, de azi. Cei din barcă se priviră unii pe alţii, miraţi, afară de bucătar, care nu mai ţinea seama de nimic, decît să se arate vînjos şi dibaci.

— Ismaile, mai la stînga! repetă Gherasim, încă buimac.

Şi glasul de pe ţărm se auzi întocmai:

— Ismaile, la stînga!

— Ce-i asta, domnule? se minună Haralamb. Să ne-o fi luat alţii înainte nu m-ar mira, dar ca să fie şi romîni, iar pe deasupra să-l mai cunoască şi pe Ismail, ar fi din cale-afară, zău aşa!

— Aveţi grijăă! se auzi glasul Adnanei, din larg.

Şi din pădure, un glas de femeie, o îngînă, la fel, deşi nu atît de suav:

— Aveţi grijăăă!

— Ce naiba?

— Ismaile!... Vezi ce faci!

Parcă mai ştiai cine strigă? Cînd Gherasim, cînd glasul de pe mal.

— Eu aş zice să ne întoarcem, domnule! fu părerea lui Haralamb.

Anton Lupan nu socotea la fel, dar chiar dacă ar fi vrut să întoarcă, bucătarul vîslea prea cu rîvnă, ca să-l mai poată opri cineva.

Barca ajunse la mal, sări peste un pietroi şi se înfipse cu prova în nisipul jilav. Marginea pădurii era numai la vreo douăzeci de paşi şi tufişurile fremătau.

— Nu te arăta cu puşca! îl sfătui căpitanul pe Haralamb.

— Numai de nu s-ar pune cu săgeţile pe noi. Mai ştii ce le-o sta în cap?

— Aveţi grijăă! strigă încă odată Adnana, cu glasul îngrijorat, văzînd că Anton Lupan punea piciorul pe mal.

Iar glasul din pădure nu pierdu prilejul s-o îngîne, făcînd mai mare comedia:

— Aveți grijăă!

Dintre toți, numai căpitanul păru să înțeleagă în sfîrșit ceva, căci de unde pînă atunci stătuse încruntat, în prada unei nedumeriri care îl copleșea, începu să rîdă și ridică brațele, să se vadă că n-are cu el nici o armă și nici vreun gînd vrăjmaș. Ar fi vrut să vorbească, dar, din păcate, în viața lui nu auzise nici măcar un cuvînt în graiul ona.

— Hai, veniți încoa'! strigă, pe cît putu mai pașnic și mai dulceag.

— Hai, veniți încoa'! repetă un glas de după copaci.

Dar de ivit, nu se ivi nimenea. Sălbaticii se țineau departe, la adăpostul tufișurilor care continuau să se miște, semn că ei se foiau și cătau să privească prin frunziș, spre mal.

— Le e teamă! socoti Haralamb.

Ismail, care nu știa ce să mai facă să se arate viteaz, porni spre pădure, cu pași îndesați. Îndată se auzi zdupăit de picioare, vreascurile uscate trosniră sub năvala de pași care le frîngeau și tufărișul rămase nemișcat.

— Ismaile, vino înapoi! Nu te băga! strigă mîniat Anton Lupan.

După cîteva clipe se făcu liniște și din depărtare se auzi un glas:

— Ismaile, nu te băga!

Bucătarul, care pînă atunci, aplecat cu înverșunare pe vîsle, nu se auzise strigat, nici de pe puntea „Speranței", nici de pe mal, bălăbăni năuc din cap:

— Hei, cine strigam?

— Întoarce-te! îi porunci căpitanul.

Și glasul din pădure nu întîrzie să repete porunca, la fel de autoritar:

— Întoarce-te!... Ismaile, nu te băga!

Haralamb, cînd rîdea, cînd își scuipa în sîn și își făcea cruci repezi ca babele la altar.

— Ce-mi făcuși, viteazule? îl întrebă căpitanul pe bucătar, care se întorcea, tot bălăbănind din cap, ca omul beat. Acum i-ai speriat!

Ismail chiar că nu mai știa cum să se poarte ca să-l îmbuneze pe căpitan. Hotărît, soarta lui era pecetluită; îl pîndea debarcarea — numai lipsa porturilor făcea să întîrzie ceasul amar.

Între timp, tufișurile începură să se miște din nou, mai cu fereală, cu mai multă sfiiciune decît înainte ca Ismail să-și fi arătat vitejia. Anton Lupan scoase o batistă colorată din buzunar și o flutură, necăjit că nu putea să-și spună gîndurile pașnice cu viu grai.

— Dar veniți odată, ce naiba!

Și vorbele, dovedindu-se fără nici un folos, se pomeni, fără să știe cum, fără să vrea, chemînd îmbietor, cu sunetele care ademenesc găinile și pisicile:

— Hai, pis, pis, pis!... Pui, pui, pui!...

Atunci ramurile unui tufiș se dădură în lături, lăsînd să se ivească două capete, temătoare și curioase, care nu priviră spre țărm mai mult decît un clipit, și apoi se ascunseră iar.

— Hai, pui, pui, pui! repetă Ismail, văzînd că în felul acesta căpitanul fusese destul de norocos — și vrînd să-și încerce o ultimă dată norocul și el.

Capetele se iviră iarăși, de data asta zăbovind mai îndelungat. Căpitanul își flutură iarăși batista, cît mai pașnic, și repetă chemarea, iar bucătarul îl imită, dulceag:

— Pui-pui-pui! Veneam la Ismail! Hai!

— Hai, veneam la Ismail! se auzi ecoul cunoscut.

În timp ce Anton Lupan continua să facă semne, Ismail să gungure ca un porumbel, scoțînd cele mai dulci sunete pe care le scosese vreodată glasul lui, mai dulci chiar decît pentru Laleli, iar Haralamb să se crucească și să-și scuipe în sîn, în marginea pădurii se ivi un fuegian ona, gol pușcă, negru ca tăciunele stins.

— Hai, veneam la Ismail!

Sălbaticul făcu un pas, privi temător la oamenii de pe țărm și în sfîrșit porni înainte, cu pași șovăitori, gata s-o rupă la fugă, cum o simți primejdia.

— Ismaile, vezi să nu-l sperii, că te spînzur!

— Nu speriam; paream rău, domnule. Hai, pui-pui-pui! Hai!

De după tufișuri ieșiră încă doi ona, apoi al treilea, și, în sfîrșit, încă vreo cinci, înconjurînd cu grijă pe un al șaselea, mai bătrîn, cel mai înalt și mai voinic dintre toți, care părea să fie șeful tribului. Unii aveau în mîini sulițe de lemn cu vîrful de piatră cioplită ascuțit, alții arcuri și săgeți, alții praștii, pesemne ochitorii mai dibaci, dar toți își țineau armele pașnic. Totuși, Haralamb, care rămăsese mai aproape de barcă, își privi carabina, cu coada ochiului.

Pe puntea „Speranței", Adnana tremura lîngă cîrmaci.

— Acum dacă i-o încolți? zise, apăsîndu-și mîna pe piept.

Gherasim se scărpină în cap:

— De, eu știu ?! Măi, Ieremie, tu mai bine ațin-te cu flinta!

Din pădure continuau să iasă alți ona, toți înalți și vînjoși, întinzînd pe plajă un fel de cerc larg, cu barca „Speranței" la mijloc. Pentru cei de pe punte, mișcarea lor putea fi semnul unei primejdii, dar de aproape, se vedea limpede că nici unul nu venea cu vreun gînd războinic, și dacă se așezau așa, vroiau poate să-și ocrotească șeful, bătrînul înalt.

Acesta înaintă, pînă ajunse la vreo zece pași. Ismail, care acum îl vedea limpede, scoase un sughiț adînc și începu să bălăbănească din cap. Șeful tribului, sub a cărui haină de blană, aruncată pe umeri, i se vedea trupul gol, avea pielea, de sus pînă jos, mînjită cu un praf negru, de bună seamă tăciune pisat, ca un pompier de la Stambul, căci la Stambul, cu toată mulțimea băilor, pompierii pe vremea aceea se spălau o dată pe an, atît aveau de lucru ziua și noaptea, cu focurile care se țineau lanț.

Dar pe bucătar nu-l uimise funinginea de pe trupul lui, că și ceilalți erau la fel de mângăluiți, ci altceva. Ca podoabă și poate ca semn distinctiv, șeful tribului, altminteri lipsit de orice zorzoane, avea pictate pe chip, de la o ureche la alta, două benzi late, una roșie pe deasupra gurii, una albă pe dedesubt.

Nici asta nu l-ar fi uimit pe Ismail, căci doar cunoștea obiceiul sălbaticilor de a se schimonosi, și pînă la un punct

chiar îl înțelegea, ca unul care purta pe piept cel mai frumos tatuaj cunoscut vreodată de un marinar.

Pe bucătar alta îl minunase pînă la sughiț și-l intrigase în vechea lui pasiune de zugrav: cum găsise sălbaticul acesta, aici, la capătul lumii, unde nu erau nici bordeie, necum prăvălii cu vopsele, cum făcuse rost de culorile lui, cel mai strălucitor alb de zinc, cel mai aprins carmin, pe care nu le puteai cumpăra nici măcar la Stambul, în prăvăliile cele mai mari?

La cinci pași șeful tribului se opri, rîse cu gura pînă la urechi, făcînd să i se încrețească benzile de pe chip, amestecîndu-se marginile albului cu roșul, și zise, chiar el, cu glasul lui, că era colea, la cîțiva pași, și nu puteai crede că ai năluciri:

— Ismaile, nu te băga!

Bucătarul icni și căzu în brînci.

La mișcarea aceasta neașteptată, sălbaticii o luară la goană, buluc, cu șeful tribului în cap, și nu se opriră decît la marginea pădurii, gata să sară înapoi, în tufiș, cum o crește primejdia.

Dar primejdia nu creștea, căci străinii stăteau locului, unul făcîndu-le semne prietenești cu batista, altul — pe mal, scuipîndu-și în sîn de-și udase cămașa, leoarcă, iar al treilea ridicîndu-se de jos, buimac.

Dacă văzură așa, fuegienii ona revenirá, cu mai mult curaj. Desigur că nu-i atrăgea decît curiozitatea, fiindcă nu cereau și nici nu păreau să aștepte vreun dar.

— Domnule, întrebă Ismail, încă năuc, arătînd la șeful tribului, care se apropia, rîzînd cu încrețituri roșii și albe pe obraz. Asta știam romînește, sau eu visam?

— Nu, răspunse căpitanul, întorcîndu-se în așa fel să-l audă și Haralamb, să-i lămurească pe amîndoi deodată, că prea îi vedea bătuți în cap. Firește că nu știe nici romînește, nici turcește și nici altă limbă afară de-a lor, dacă or fi avînd una. Dar e știut că pot repeta, cu o ușurință uimitoare, orice vorbă ar auzi, în orice grai.

— Ca papagal?

— Ca papagalul, dacă vrei ! Însă, în orice caz, mai bine decît un anumit bucătar !

Bucătarul se făcu roşu în obraz şi îşi dădu seama că o scrîntise iarăşi, deşi nu înţelegea cum, de vreme ce era încredinţat că, după lunga convieţuire cu ghiaurii, îşi însuşise fără cusur frumosul lor grai.

Şeful tribului se apropie de Anton Lupan, rîzînd, şi-i altoi una cu pumnul în piept, făcîndu-l să se dea un pas înapoi. În sfîrşit !... Acum se putea spune că prieteşugul prindea temei. Căpitanul îi dărui, la rîndul său, batista colorată, ceea ce prilejui strigăte de bucurie din partea fuegienilor ona. Cei trei oaspeţi trebuiră să îndure zdravenele lovituri de pumn în piept, prin care băştinaşii se simţeau datori să le arate, toţi pe rînd, prieteşugul ce le purtau.

Ismail nu zicea nimic, ci icnea, hotărît să îndure orice, dacă o pornise aşa ; în schimb Haralamb uneori cam scrîşnea din dinţi.

— Domnule, dacă o mai ţin mult, încep să dau şi eu ! zise, abia stăpînindu-se.

— N-ai decît ! Asta o să le arate că ai gînduri bune.

— Aşa ? Păi atunci să-i chemăm şi pe ceilalţi şi să ne punem cu snopeala pe ei !

Ritualul însă se termină şi intenţia lui războinică rămase în vînt.

Mai tîrziu, cînd Anton Lupan hotărî să boteze locul acesta Golful Prieteniei, Haralamb îl privi mirat. Că se aflau într-un golf, mă rog, asta se vedea limpede, dar cum era cu prietenia, nu prea înţelegea.

— Golful Bumbăcelii ar fi mai nimerit! zise, frecîndu-şi pieptul plin de vînătăi.

„Speranţa" zăbovi aici pînă la prînz ; şeful tribului împreună cu cîţiva din oamenii săi veniră în vizită pe bord — apoi, reparaţiile fiind terminate, întreg echipajul coborî pe uscat. Ploaia contenise în sfîrşit — şi cu toate că bolta rămînea acoperită de nori cenuşii, văzduhul părea mai luminos şi mai primitor. Sălbaticii se aşezară în cerc, pe pămîntul ud, şi începură să se ospăteze cu pesmeţi şi carne conservată, dintr-un butoiaş dăruit de căpitan. Deşi erau obişnuiţi să-şi agonisească trudnic hrana, această mană

cerească nu-i făcea să-şi piardă firea şi să se năpustească asupra ei, cu toată foamea care e limpede că-i chinuia. Ba s-ar fi putut spune că mîncau cu o demnitate care lipseşte multor oameni civilizaţi.

— Nu le-o fi plăcînd ! îşi dădu cu părerea Gherasim, sceptic cum era uneori.

— Mai degrabă cred că sînt nedumeriţi, răspunse căpitanul. Probabil că pînă acum n-au cunoscut gustul pesmeţilor.

Fiecare îi privea cu un viu interes, în afară de Haralamb care, nedescoperind între femeile tribului nici una pe gustul său, găsea de prisos prelungirea acestei escale.

Dar Ismail, Ismail ce făcea între timp ? Apoi Ismail, după ce încercase în fel şi chip să intre pe sub pielea căpitanului, şi de fiecare dată dăduse greş, ca şi cînd totul era pornit împotriva lui — gîndea acum să încerce, cum se zice în zilele noastre, să încerce o ultimă lovitură, cu care să-şi recîştige prestigiul pierdut.

Pînă să prindă cineva de veste şi să-l întrebe încotro o ia, bucătarul sări în barcă, puse mîna pe vîsle şi se îndreptă spre corabia care toropea la ancoră, în larg...

Nu cumva se treziseră în sufletul lui porniri de pirat ? Nu cumva avea de gînd să ridice pînzele, să se declare căpitan şi să plece de capul lui, lăsîndu-i pe ceilalţi în părăsire pe mal ?...

Pînă ce teama asta să prindă limpezime în capul cuiva, îl văzură pe Ismail întorcîndu-se, trăgînd la vîsle cu mai multă rîvnă decît oricînd.

— Ce-i, Ismaile ? îl întrebă Anton Lupan.

Bucătarul se apropie, cu răsuflarea oprită, palid, ca jucătorii care-şi pun viaţa pe un ultim zar :

— Domnule, — zise, arătînd spre fuegienii ona, — vream cîntam gazel !

Echipajul „Speranţei" izbucni în rîs ; rîdea şi posacul Gherasim, şi Cristea Busuioc, cel tăcut şi sfios, şi Ieremia, şi Haralamb, rîdea Adnana de făcea să răsune, în triluri cristaline, pădurea jilavă de fag, rîdea Mihu, ar fi rîs şi Negrilă dacă tocmai atunci, luînd pildă de la oameni, nu

s-ar fi hîrjonit pe plajă cu cîinii băștinași, ca să strîngă mai zdravăn legăturile de prietenie cu tribul ona.

Dar ce-i păsa lui Ismail că rîdeau toți aceștia ? Rîsul lor n-ar fi făcut un ikilik, o para, dacă Anton Lupan ar fi rămas încruntat. Iată însă că și căpitanul rîdea, rîdea cu lacrimi, cum nu-l mai văzuse niciodată năpăstuitul bucătar.

Ismail se simți iarăși fudul, ca pe timpuri, cînd nimeni nu-i ajungea la turban. După ce aruncă priviri pline de ifos spre ceilalți, îngenunche pe nisip, așeză fonograful pe un pietroi mai uscat, învîrti manivela, potrivi acul — și în clipa următoare, glasul dulce care cînta gazelul tocmai la Stambul, se răspîndi pe țărmul sălbatic al peninsulei Brecknok, treizeci de minute la sud de paralela 54-a, patruzeci de minute la vest de al 71-lea meridian, adică într-un loc unde puteai jura, cu conștiința liniștită, că se auzea prima oară un fonograf.

Dar ce înseamnă asta ? Băștinașii nu înnebuneau ? Nu săreau în sus, uimiți, înspăimîntați, nu dădeau ochii peste cap, nu se prăbușeau, ca în fața unui zeu, la picioarele lui Ismail, mînuitorul acestui aparat năzdrăvan ?

Nu !

Băștinașii își continuau ospățul, netulburați, ca și cînd fiecare dintre ei avea în pădure cel puțin cîte un fonograf. Numai că unii, în timp ce mîncau, începură să se legene, încîntați, semn că gazelul le plăcea — cîntecul în sine, fără mașinăria de cîntat.

Iar Ismail între timp tot învîrtea la aparat, și cînd cilindrul se termina, îl punea de la cap, din ce în ce mai nedumerit, mai dezumflat. Abia după o vreme, cînd sfîrșiră ultimul pesmet, fuegienii ona se ridicară și începură să se apropie, unul cîte unul, de fonograf, încîntați de muzică, cum spuneam, dar fără să arate nici o mirare față de instrumentul care cînta. Ba încă, văzînd truda lui Ismail, care tot răsucea arcul, nădăjduind ca în sfîrșit sălbaticii să-și dea seama că această cutie înfățișa ceva cu totul și cu totul ciudat, șeful tribului se chirci lîngă el, îl împinse cu umărul și punînd mîna pe manivelă, începu să o învîrtească, grav, continuînd, ca toți ceilalți, să se legene în ritmul gazelului gingaș...

Asta era prea mult ! Ismail opri cîntecul, își luă aparatul în brațe și plecă spre barcă, furios și indignat.

Prea mult ? Nu ; mai era ceva !

Abia făcuse cîțiva pași, cînd auzi în urma sa un glas de femeie, cam răgușit, desigur, nu așa dulce ca glasul din fonograf; dar mă rog, glas, cîntînd, da, cîntînd, ba încă și cu vorbe, întocmai același gazel care putuse fi auzit la fonograf :

„Bir ci ce cîiz..."

O fuegiană ona, așezată turcește pe nisip — turcește ! auzi îndrăzneală la ea ! — numai că pe jumătate despuiată și fără iașmac, neagră din tălpi pînă în creștet, doar cu dinții albi, cînta, cam gros și cam fals, dar mă rog, cînta, legănîndu-se cu alean, — și toți ceilalți se legănau o dată cu ea :

„Bir ci ce cîiz
Adin laleee
Ben aaale...
Ben aaale..."

Bucătarul se opri, mai-mai să scape fonograful din brațe, se uită la ea cu ochii holbați, clătină din cap, apoi, neputîndu-se cruci, scuipă în vînt și o luă la goană, parcă urmărit de cel necurat.

— Hei, Ismaile ! Unde-ai șters-o ?! îi strigă căpitanul, văzîndu-l că pune mîna pe vîsle. Ne trebuie și nouă barca.

De data asta, poate chiar se temea că bucătarul ar fi fost în stare să-i lase fără corabie, musafiri pe multă vreme la tribul ona.

— Așteaptă-ne ! Nu pleca ! strigă și Gherasim, cu un glas în care se simțea măcar tot atîta îngrijorare ca în glasul lui Anton Lupan.

Iar fuegienii ona, cărora răcnetele le plăceau mai mult decît vorba domoală, se ridicară în picioare și începură să strige, toți într-un glas :

— Ismaile ! Nu pleca !...

De bună seamă, toată istoria asta i-ar fi putut face să înnebunească și pe ceilalți, nu numai pe bucătar, dacă, în timp ce se îndreptau spre corabie, cu barca, Anton Lupan nu i-ar fi lămurit, ca unul care aflase destule din cartea lui Darwin și din jurnalul bătrînului Léon Vaillant:

— V-am mai spus unora, fuegienii, atît cei din neamul ona cît și din neamul alcaluf, au o mare ușurință să imite orice grai — și ați văzut singuri, căci doar nu vă închipuiți că au mai fost și alți romîni pe-aici, înaintea noastră, ca să fi învățat de la ei cîte ceva.

— Dar gazel? De ce n-am mirat? întrebă Ismail, bosumflat.

— Gazelul le-a plăcut, cum ai putut să te încredințezi chiar tu; e știut că muzica, oricare și oricum ar fi ea, le place și o ascultă încîntați, uitînd și de foame, și de frig, și de cîte necazuri or mai avea. Cît privește fonograful, într-adevăr, nu i-a uimit, nici măcar nu i-a mirat, deși e sigur că vedeau prima oară așa ceva, dar fără îndoială, mintea lor nu poate înțelege că aici e vorba de o născocire omenească, ci o privesc ca pe ceva care vine de la natură, ca pe o pasăre care zboară sau ca pe un fir de iarbă care înverzește în fiece an. Nu-i vorba numai de fonograful lui Ismail; îndeobște, nici un lucru nou nu-i miră, și nici nu-l țin minte, ca să-l poată recunoaște în viitor. S-ar părea că nu păstrează nici un fel de amintiri, afară de deprinderi — și nu au nici emoția revederii. De pildă, dacă unul din tribul lor ar dispare cine știe cum și s-ar întoarce, să zicem peste un an, nimeni nu s-ar mira să-l revadă, nici nu s-ar întreba pe unde a umblat atît timp; iar în ceea ce-l privește pe cel cu pricina, n-ar simți nici o tulburare revăzîndu-i pe ai săi.

— Cum adică? făcu Ieremia, nespus de mirat. Să mă întorc eu în sat la noi după un an, sau după doi și să nu mă întrebe nimeni pe unde naiba am umblat? Ori să trecem bunăoară pe la Pireu și cafegioaica aceea să nu-i arunce lui văru' Haralamb cu ibricul în cap: „Unde-ai șters-o, palicarule, că ți-am dat ciubuc și giubea?"

Haralamb oftă amar. Vorba lui Ieremia nu-l mîniase, ci numai îi umpluse sufletul de alean. Ehei, unde era Pireul,

ciubucul, giubeaua și cafegioaica lui cumsecade, cu șoldurile lătărețe ca o saltea? Dar unde era măcar cerul Mediteranei, că aici, iacă începuse să plouă iar!...

„Speranța" ridică ancora, fără zăbavă, dar pînă seara nu apucă să iasă în ocean. În amurg poposiră la capătul de nord-vest al peninsulei Brecknok și petrecură noaptea în liniște, lăsați în pace de uiliau. Două grupuri de insulițe mici, dese și ascuțite la vîrf ca țepușele unui gard, păzeau, spre sud-vest, drumul spre Pacific. După hartă aveau un nume neîmbietor, Furiile de est și de vest, ceea ce îl făcea pe Anton Lupan să le privească nițel cam chiorîș în lumina apusului care cădea.

Ceva mai la vest se zărea alt arhipelag, cu insule mai mari, toate stîncoase, înalte, cu povîrnișurile abrupte pierdute în nori. Locul se numea Milky Way, nume de spaimă în lumea puținilor corăbieri care avuseseră curajul să ocolească pe la sud întreaga Țară de Foc. În cartea lui scrisă în urmă cu cincizeci de ani, Darwin pomenea cu groază de aceste locuri, iar Léon Vaillant notase și el în jurnal: „Orice pămîntean care va vedea Milky Way va avea coșmaruri opt zile în cap!"

Căpitanul „Speranței" se feri să împărtășească echipajului această prevestire sinistră și păstră neliniștea numai pentru el — dar primejdia nu se arătă, toată noaptea, nici dinspre cele două Furii, nici dinspre Milky Way.

A doua zi dimineața, goeleta, sub o briză de vest, blîndă ca brizele Mediteranei, ieșea în Pacific și răsufla ușurată că întîlnește apa oceanului, după ce atîta vreme navigase prin canaluri și strîmtori, gata la tot pasul să se strivească de stînci. Anton Lupan se tot uita în urmă, mirat de această primire pașnică. Să fi fost mincinoasă prevestirea bătrînului Léon Vaillant?... Ori să fi fost ei singurii corăbieri pe care teribilul Milky Way voia să-i cruțe, dintr-un capriciu inexplicabil, cum se întîmplă cîteodată să-l aibă orice tiran?

Nu; Milky Way nu cruța pe nimeni! De data asta se trezi prea tîrziu, vom vedea. Cînd izbucni furtuna, goeleta depășise cu mult locul primejdios, se afla în plin ocean —

și aici nu-i mai păsa de nimic, era, cum se spune, în apele ei...

Un vas care, din strîmtoarea lui Magellan, iese în Pacific printre peninsula Brecknock și Milky Way, cu intenția de a intra în canalul Beagle, are de ales două drumuri; primul, printre insulele Basket și Gilbert, prin golful Dezolării, îi scurtează navigația pe ocean — și aproape o sută cincizeci de mile se întinde prin strîmtori întortocheate, unde iarăși urmează să aibă de furcă, la fiecare pas, cu stîncile și cu teribilul uliiau.

Anton Lupan socoti mai nimerit să-l urmeze pe al doilea, continuînd navigația în larg, căci astfel puteau merge și noaptea, scăpînd de grija ancorei —și după o sută cincizeci de mile să intre în golful Cook, printre insulele Waterman și Londonderry, de unde, cu un vînt bun, nu mai aveau de mers decît două zile prin strîmtoare, ca să ajungă la canalul Beagle mult așteptat. De acolo înainte rămîneau alte două zile pînă la Ușuaia, un orășel argentinian, unde să-l debarce pe Martin Stricland, și, în sfîrșit, patruzeci de mile mai departe era locul de unde vroise să pornească Darwin, cu expediția sa și unde, probabil, ancorase acum Pierre Vaillant.

Dar la cîteva ceasuri după ce Milky Way rămăsese în urmă, cu capul în nori, că numai așa îi putuse trece „Speranța" prin față, fără s-o fi văzut, mînia lui întîrziată prefăcu, fără veste, briza în uragan.

Echipajul abia avu timp să coboare pînzele, ca vîntul să nu le zdrențuiască — și cinci zile de aici înainte corabia noastră goni spre sud-vest, cu furtuna, numai cu focul și cu trînca, fără să se mai poată abate din drum. Cine ar fi îndrăznit, sub un asemenea vînt, să caute intrarea golfului Cook sau a oricăruia altuia, cînd insulele stîncoase atît așteptau, să te apropii, ca să te prindă în gheare și să te trimită la fund, fărîmat?

Și astfel, „Speranța" avea să intre în canalul Beagle pe la răsărit, nu pe la apus, după un ocol de două sute cincizeci de mile, neprevăzute în socotelile nimănui, nici ale căpitanului, nici ale lui Martin Stricland, care cu prilejul acesta rămase fără fuegienii recrutați pe drum.

În ziua de 2 ianuarie, cînd furtuna se potoli, corabia se afla la sud de Capul Horn — și, cum era firesc, pe întinderea oceanului încă furios nu se vedea nici o piroagă cu alcalufi. Mai prevăzători decît străinii, sau poate mai buni cunoscători ai timpului, ei intraseră la adăpost, între insule, înainte ca furtuna să fi izbucnit.

Dar, ceea ce e într-adevăr ciudat, patru zile mai tîrziu „Speranța" dădu de dînșii, aproape toți, nerisipiți, navigînd pe canal, în întîmpinarea ei, ca și cînd Black Pedro ar fi fost în stare să-i lămurească asupra locului unde se vor întîlni.

Adevărul este că ei veniseră aici mînați de un anumit instinct. Ca unii care-și duceau viața mai mult pe apă și cunoșteau mai toate drumurile în acest arhipelag încîlcit, simțeau cam pe unde se va întoarce o corabie dusă de furtună spre răsărit.

Întîlnirea aceasta se petrecu în după-amiaza de 5 ianuarie, pe înserat, tocmai în locul unde căpitanul se aștepta să vadă, la ancoră, corabia lui Pierre Vaillant. „Speranța" ocolise Capul Horn, de unde navigase direct spre nord, cu vînt bun, lăsase în dreapta insula Lennox, apoi Picton, și intrase în sfîrșit în canal. La nord se întindea pămîntul argentinian al Țării de Foc, la sud insula Navarino; în amîndouă părțile se ridicau munți cenușii, cu crestele albite de ghețari.

De cîteva ceasuri Anton Lupan stătea la prova, cu harta în față, cercetînd țărmurile, din ce în ce mai înfrigurat. Inima lui bătea în acele clipe cum rar poate să bată inima unui pămîntean, pulsîndu-i o dată cu sîngele picături dureroase de bucurie, de nerăbdare, de neliniște și de speranță, amestec chinuitor chiar pentru cel mai dîrz bărbat. Recunoscuse, din depărtare, muntele Olivia, la poalele căruia ancorase „Beagle" atunci, și unde el cu prietenul său hotărîseră să facă marele popas. Apoi canalul prinse să se lărgească, în dreapta, descoperind un mic golf, adăpostit de vînt; în fundul lui se vărsa tumultuos rîul necercetat de expediția lui Darwin, dar altceva nu se mai vedea nimic.

Obrazul căpitanului se făcu palid, inima poate-i ostenise vîslind de atîta timp printre speranțe și îndoieli, sîngele se oprise adunat altundeva în trup — și el rămase nemișcat, strîngînd ocheanul în mîini. Deci, dincolo de aceste creste începea pămîntul necunoscut, se afla la două mile de el, — dar golful era pustiu, „L'Espérance" nu se vedea nicăieri, în chip ciudat, în chip de necrezut, Pierre Vaillant plecat cu șase luni înaintea „Speranței" nu sosise încă aici!

De pe canal, dinspre apus, răzbiră în clipa aceea strigăte omenești și lătrat de cîini; flotila lui Martin Stricland ieșea de după o insulă și alcalufii vîsleau grăbiți să-l regăsească pe Black Pedro al lor care să-i ducă pe pămîntul făgăduit.

Strigătele acestea îl treziră pe Anton Lupan din gîndurile lui; bucuria de a se vedea în sfîrșit aici, era întunecată de lipsa lui Pierre Vaillant, dar asta nu-l împiedica să ia hotărîri. Și prima hotărîre îl făcu să se întoarcă înspre Gherasim:

— Cîrma la dreapta, ține prova spre rîu!

La ora șase și jumătate, „Speranța" aruncă ancora în fundul golfului, cel mai prielnic adăpost pe care îl întîlniseră de cînd navigau în acest ținut. Bărcile alcalufilor traseră la țărm și poporul nomad coborî, să-și caute hrana, flămînd. Căpitanul așteptă să se strîngă pînzele, să se facă pregătirile pentru înnoptat și la ora șapte precis, după ceas, coborî în cabină, la Martin Stricland.

Acesta, bucuros că-și regăsise băștinașii, băuse o sticlă întreagă de whisky, și-l întîmpină bine dispus:

— Ei, căpitane, iată-ne ajunși! Ca să-ți spun drept, de multe ori am crezut c-o să vă curățați. Mîine vom fi la Ușuaia, și debarc.

Căpitanul clătină din cap:

— Te înșeli, domnule!

Martin Stricland își zgîi ochii de drac.

— Dumneata ai calendar? continuă Anton Lupan.

— Firește! Am unul făcut pînă în 1885. Cînd călătorești, ca mine, se întîmplă să nu ți-l poți procura în fiecare an.

— Foarte bine! Atunci desigur că știi în cîte sîntem azi.

— În 5 ianuarie! răspunse pasagerul „Speranței", începînd, prima oară de la începutul călătoriei, să se arate mirat.

Anton Lupan scoase contractul din sertar, apoi se uită la ceas.

— Domnule, împlinindu-se o lună de cînd am intrat în strîmtoarea lui Magellan, învoiala noastră a expirat acum trei minute, cum ai să-ți dai seama și dumneata, dacă ai să te uiți în contract.

— Într-adevăr! încuviință Martin Stricland. De altfel ți-am și spus că mîine voi debarca.

— Nu mîine, ci azi! Dar mai înainte, înmînează-mi numaidecît banii datorați!

Pasagerul îl privi, printre pleoape, mirat, apoi rînji, băgă mîna în buzunar și, așezîndu-se la masă, numără, calm, două sute cincizeci de lire sterline, în hîrtii noi, care foșneau.

— Poftim încă zece, ca să mă duci pînă la Ușuaia! zise la urmă, aruncînd bancnotele pe masă, ca și cînd le-ar fi aruncat în capul lui Anton Lupan.

Noroc că nu era Gherasim pe aproape; el poate n-ar fi lăsat să-i scape momeala, căci zece lire sterline nu era o sumă de lepădat.

Căpitanul luă banii cuveniți, îi împături, îi băgă în buzunar, iar pe ceilalți îi împinse în lături, cu un gest calm.

— Domnule, nu am de gînd să te duc pînă la Ușuaia, și nimeni nu mă poate obliga! Te poftesc să debarci imediat și să iei măsuri ca, pînă la căderea nopții, hambarul să fie eliberat; altminteri voi fi nevoit să arunc peste bord întreaga încărcătură.

În sfîrșit, i se înfunda o dată și lui Martin Stricland! Pînă acum nu-și închipuise că ar putea întîlni în viață un om care să-l poată înfrunta, pe el și lirele lui din buzunar.

— Poate că glumești, căpitane! zise, mișcîndu-și trupul în haine, căci simțea mîncărimi pretutindeni, și-n ceafă, și la subsuori, și pe piept, și-n spinare, ba pînă și-n cot, lucru care se întîmplă nespus de rar.

— Nu glumesc de loc! Te rog să-mi eliberezi cabina!

Pasagerul căzu pe marginea patului, cu ochii holbați.

— Nu vreau să debarc! Du-mă pînă la Ușuaîa!
— De prisos să stărui. Nu mă poate obliga nimeni!
— Bine! Voi cobori, dar mîine dimineață, nu acum, cînd vine noaptea.
— Nu-mi pasă! Înțelege că învoiala noastră a expirat.
— Și unde am să dorm? răcni Martin Stricland, sărind în picioare, cu mîna în buzunar.
Anton Lupan băgase de seamă încă de multă vreme că într-un buzunar pasagerul său ținea banii, în altul revolverul, dar nu se gîndise niciodată că pentru Martin Stricland și banii și revolverul erau arme care valorau egal.
— Domnule, — zise calm — revolver am și eu, iar oamenii mei au puști și carabine — așa că nu mă sili să primesc un război neloial. Aștept să debarci.
Martin Stricland scrîșni din dinți, dezarmat.
— Căpitane, fii om de înțeles! stărui, de data asta luîndu-și un glas dulceag. Lasă-mă pînă mîine dimineață. Unde am să înnoptez pe țărmul acesta pustiu?
— Fă și dumneata ca alcalufii pe care i-ai cărat pînă aici. Numai fii isteț și înfige-te de la început, să-ți găsești loc în mijlocul cercului, altfel ai să rămîi pe dinafară și ai să urli toată noaptea. Oare nu cunoști strigătul alcalufilor? Sau l-ai uitat?
— Acesta e ultimul dumitale cuvînt?
— Da! Și ține seama de el; e un sfat bun!
Martin Stricland mai șovăi numai o clipă; încăpățînarea căpitanului i se părea absurdă, îi pregătea, fără motiv, o noapte de coșmar, însă cunoștea destul oamenii ca să poată citi în ochii lui o hotărîre de nezdruncinat. Zadarnic ar fi încercat să se împotrivească, nici banii, nici rugămințile, nici revolverul nu mai puteau fi de folos în acest ceas.
— Asta ai să mi-o plătești! scrîșni, pregătindu-se să urce pe scări.
În ușă se opri:
— Totuși, încărcătura n-am s-o pot debarca astă-seară; am cinci vagoane de mărfuri și unelte; astea nu se cară într-un ceas.

Gherasim se ivi în capul scărilor, tocmai la timp. Căpitanul zîmbi, inspirat:
— Gherasime, pasagerul nostru trebuie să debarce acum; îngrijește-te să se coboare barca, să-l ducă la țărm. Ne roagă însă ca hambarul să i-l mai lăsăm pînă mîine în zori. Cît să-i cerem pentru asta?
Cîrmaciul înțelese pe loc cum stă socoteala, că Martin Stricland e la aman, dar nu se repezi dintr-o dată, ci se scărpină în cap, după un vechi obicei, apoi răspunse, nevinovat, ca și cînd ar fi fost vorba de o para:
— Păi știu eu, domnule, cît să-i luăm? Poate vreo zece lire, așa, ca să nu se plîngă că sîntem tîlhari!
Ismail scoase nasul din bucătărie tocmai cînd pasagerul alungat punea piciorul peste parapet.
— Debarcam? întrebă, repezindu-se la el, mirat.
— Siktir! răspunse Martin Stricland, dovedind abia acum, la sfîrșitul călătoriei, că, dacă ar fi vrut, ar fi putut să-i vorbească lui Ismail în limba lui încă de la Marsilia.
— Așa?... Așteptam!
Zicînd acestea, Ismail uitase că era în pocăință, uitase că trebuia să se facă mic, nevăzut, neauzit, uitase că la patruzeci de mile de aici se afla portul Ușuaia... Uitase, nu e bine zis, fiindcă vorbele acestea nici măcar nu le rostise el, ci diavolul care-l lua în stăpînire din cînd în cînd. Și diavolul, în trupul bucătarului se duse de-a rostogolul în cabină, se întoarse ca un vîrtej, ridică mîna, își făcu vînt și aruncă, plin de năduf, în capul lui Martin Stricland, vestitul vas care călătorise sub pat.
— Poftim țucal, bre! Asta purtam noroc! zise diavolul, cu glasul nevinovatului bucătar.
În clipa cînd barca, ducîndu-l pe Martin Stricland și pe Black Pedro, ajunse la mal, începu să plouă mărunt, dar îndesat; mai rău nici că se putea!
— Ești un tîlhar! strigă Stricland, amenințîndu-l cu pumnul pe căpitan.
— Într-adevăr! răspunse acesta, calm. Dacă dumneata ești un om cumsecade, eu nu pot să fiu decît un tîlhar!

Curînd după ce barca se întoarse, noaptea învălui ţărmul în întunericul ei jilav. Se vedeau numai focurile alcalufilor, ridicînd vîrtejuri de fum printre copaci.

Pe bordul „Speranţei", plecarea pasagerului nu adusese deocamdată nici o schimbare. Oamenii dormeau tot în hambar, peste încărcătura lui Martin Stricland, Negrilă, în coteţul de pe punte, Adnana în cabina echipajului, iar căpitanul, singur, la pupa. Atunci la ce bun tot tărăboiul ăsta ?

Plutaşul, care era de vardie, împreună cu Haralamb, se plimba pe punte, învelit în mantaua cerată, şi se gîndea că... Vezi, aşa cum era el sfios şi tăcut, l-ai fi luat drept un prostănac. Dar dacă nu-i plăcea să vorbească, nu înseamnă că omul nu-şi frămînta nici mintea. Şi-acuma, ce-şi zicea, plimbîndu-se pe puntea udă şi trăgînd cu urechea la strigătele alcalufilor de pe mal ? Îşi zicea astfel : „Care va să zică, l-am dat jos pe Martin Stricland. Ei şi ? S-a eliberat vreo cabină ? S-a eliberat numai un pat — şi patul stă gol, iar noi ne chinuim mai departe în hambar. Acum, nu-i vorba de chinul nostru, că noi am putea s-o ducem multă vreme aşa, dar împărţeala nu-i bine făcută pe corabia noastră. Adnana ar trebui..."

Aici, plutaşul, care spre deosebire de Haralamb avea un suflet feciorelnic, rămînea încurcat. Ce-ar fi trebuit să facă Adnana ?... Oare nu s-ar fi cuvenit să se mute în cabina căpitanului, lucru care, după semne, şi unul şi altul îl doreau ? Dar cum să se mute, că doar erau neluaţi ?...

Şi după ce cugetă multă vreme, spre sfîrşitul cartului, mintea lui Cristea Busuioc se lumină, în chip neaşteptat : „Trebuie să-l însurăm pe căpitan !"

Atît că, fiind o fire sfioasă, şi neavînd îndrăzneala lui Haralamb, păstră gîndul pentru sine, deoarece îi lipsi curajul să-l împărtăşească omului care la miezul nopţii veni să ia în locul lui serviciul de cart.

Se vede deci că împărţeala cabinelor avea să mai rămînă o vreme ca şi pînă azi.

În acest timp, căpitanul, în loc să doarmă, mulţumit că aruncase ancora în locul acesta, care multă vreme în mintea lui plutise pe un tărîm de basm, se frămînta mult mai adînc şi cu totul din altă pricină decît sfiosul plutaş. Gîndul lui nu putea fi acum nici la împărţirea cabinelor, nici la Adnana, ci la grelele hotărîri pe care trebuia să le ia, spre a-şi duce planul pînă la cap, fără să pună în primejdie vasul şi viaţa nici unui om din echipaj. Se făcuse tîrziu, trecuse miezul nopţii, intraseră de veghe oamenii din celălalt cart, şi el încă veghea...

Pe mal alcalufii dormeau unii în alţii, sub ploaia care nu contenea, iar cei de pe margini se tot frămîntau, dînd ocol cercului şi scînceau.

Dar Martin Stricland ? Acesta se plimba furios de-a lungul ţărmului, împiedicîndu-se în bolovani, şi-l înjura necontenit pe Anton Lupan. Black Pedro aprinsese un foc pe malul rîului, numai că stăpînă-su nu înţelegea cum să te încălzeşti la foc, dacă îţi ţîrîie ploaia în cap ?

Din cînd în cînd îşi arunca ochii pe canal, unde se vedea lumina de ancoră a „Speranţei" pîlpîind pe catarg. Blestemat căpitan !... Dacă l-ar fi trimis pe Black Pedro, cu o mînă de alcalufi, într-o piroagă, să se apropie tiptil, să se năpustească pe punte şi să căsăpească întregul echipaj ? De cîte griji ar fi scăpat ! N-ar mai fi trebuit să debarce cinci vagoane de încărcătură pe un ţărm neumblat, în primejdie de a fi atacat de sălbatici, că nu-i ştiai niciodată de unde se iveau, n-ar mai fi trebuit să facă trei zile cu o piroagă pînă la Uşuaia, să caute altă corabie...

De cîteva ori Martin Stricland se opri, cu sîngele în obraz. Chiar dacă ar fi avut mai puţin de cîştigat, n-ar fi stat atît în cumpănă să-şi pună în aplicare planul lui mîrşav. Din nefericire pentru el, îşi dădea seama că „Speranţa" nu era o pradă uşor de înhăţat. Măcar dacă n-ar fi fost cîinele acela nemernic, care mîrîia şi ciulea urechile cum i se năzărea ceva ! Dacă ar fi ştiut de la început, de mult i-ar fi dat otravă, sau l-ar fi pus pe Black Pedro să-i atingă una în cap şi pe urmă să-l zvîrle peste parapet.

Acum era prea tîrziu ! Chiar dacă oamenii de vardie ar fi toropit, pe undeva, cîinele ar fi simţit piroaga de la cincizeci de paşi, ar fi început să latre, vestind echipajul, şi ar fi fost nevoie numai de un foc de armă, ca alcalufii să se arunce în apă şi să se învălmăşească spre ţărm, înspăimîntaţi.

Martin Stricland scrîşni din dinţi şi ameninţă cu pumnul spre canal. Îşi recunoştea neputinţa, de data asta îşi greşise socotelile, căpitanul, atît de cumsecade şi pe deasupra şi amorezat, se dovedise a fi un tîlhar — şi, mai cu seamă un tîlhar pe care deocamdată nu-l putea înfrunta; era mai tare decît el şi mai bine înarmat.

Aşa se chinui Martin Stricland toată noaptea, înghiţind cîte o sticlă de whisky pe ceas, în luptă cu ploaia, trăgînd cu urechea la scîncetele alcalufilor şi tresărind înfiorat.

Apoi, de la o vreme, în jur începură să se deseneze umbre vagi, întîi se văzu marginea pădurii, pe urmă povîrnişurile munţilor pe care se rostogoleau în jos nori suri, ca spinările unor urşi uriaşi, că erau ursuzi şi parcă mormăiau, după aceea ţărmul se desluşi plutind în neguri — şi nisipul sub picioare începu să scoată sclipiri ciudate, ca şi cînd n-ar fi fost piatră, ci diamant pisat.

Izgonitul se mai plimbă o vreme, dîrdîind de frig, şi blestemînd umezeala, pînă ce deodată se opri, cu ochii holbaţi. In clipa următoare, uitînd şi ploaia, şi frigul, şi pe Anton Lupan, era prăbuşit la pămînt, cu spinarea arcuită, cu nasul ascuţit, ca un corb înfometat care descoperă un stîrv gras — şi vîntura în mîini nisipul jilav.

Black Pedro îl auzi răcnind, un răcnet neomenesc, răcnetul cu care poate întîmpină Belzebuth pe arhanghelii rătăciţi, refugiaţi în infern să-şi ia chip de draci.

— Aur, Pedro! şuieră stăpînă-su, vînturînd nisipul în mîini. Aur! Aur adevărat! Nu mai plecăm nicăieri; rămînem aici. Haide, ia-ţi alcalufii şi puneţi-vă pe descărcat corabia!...

Şi-n timp ce metisul se ducea spre fuegienii săi, Martin Stricland începu să se tîrască pe plajă, răscolind nisipul în toate părţile, ca un rîmător înfometat.

CAPITOLUL XXIX

Satul alcalufilor

Din piroage, unite două cîte două cu bîrne cioplite la iuţeală, fiindcă băştinaşii mînuiau securea cu mare meşteşug, alcătuiră un fel de pontoane, cu care duseră încărcătura pe mal, la răsărit de rîul în faţa căruia „Speranţa" aruncase ancora în seara sosirei ei aici. Descărcatul nu se termină în prima zi, ci ţinu alte două, şi pentru această întîrziere, Gherasim stoarse rînjind de la Martin Stricland încă şase lire sterline, chiria hambarului negolit la timp.

Desigur, dacă Martin Stricland ar fi ştiut sub ce formă se găseşte şi cum poate fi adunat aurul în Ţara de Foc, n-ar fi cărat după el atîtea unelte de miner; lucrurile sale personale şi butoaiele de spirt i-ar fi fost de ajuns. Dar acum, dacă le adusese, înţelegea să le păstreze, pentru mai tîrziu; poate odată, aurul din nisip sfîrşindu-se, avea să înceapă săpături în munţi, să dea peste filoanele bogate nedescoperite de nimeni pînă acum — fiindcă nici cel de pe ţărm nu putea să pice din cer, ci de bună seamă apele îl aduceau de sub pămînt.

Deocamdată el se grăbi să-şi aşeze tabăra acolo unde îl aruncase Anton Lupan, în chip atît de crud... Dacă în noaptea aceea, cînd se chinuia în ploaie şi în frig, fără nici un acoperiş, ar fi ştiut ce plănuia căpitanul „Speranţei", Martin Stricland ar fi plesnit de ciudă — ceea ce ar fi fost un mare noroc pentru ceilalţi. Dar el n-avea de unde să ştie planurile lui Anton Lupan, iar peste trei zile, cînd văzu

oamenii pe punte, făcînd pregătiri de plecare, avea gîndul în altă parte, era mulțumit și nu-l mai interesa unde se duc.

Trei zile Anton Lupan cercetase țărmul, încercînd să recunoască începutul viitorului drum, urcase pe cursul rîului, cîțiva kilometri, strecurîndu-se anevoie printre copacii prăbușiți, pînă ce se pomenise în fața unui perete care părea de netrecut. Nu era o stîncă, un hotar de piatră, ci trunchiuri putrede, aduse de ape și înțepenite într-o gîtuire a văii, zăcînd aici de zeci de ani, poate de secole. Copacii, dospiți de umezeală, nu-și mai păstrau forma, se topiseră unii în alții, alcătuind o masă roșcată în putregai, pe care timpul și apăsarea greutății de deasupra o întărise, dîndu-i duritatea pămîntului ars.

Cristea Busuioc, aflat cu Anton Lupan, încercă peretele acesta cu toporișca, se uita într-o parte, în alta, în sus, la vîrful înalt, și oftă, îngîndurat:

— Păcat de copaci!

Numai rîul își săpase loc de trece, o boltă îngustă, sub care apele se frămîntau, rupînd cîte o bucată de putregai pietrificat. Pesemne acesta era hotarul pus de fire în fața ținutului tainic pe care nu-l călcase picior de om pînă azi. Se vedea limpede că nimeni nu trecuse mai departe, nici măcar un băștinaș, poate nici fiarele, ci doar păsările și gîzele care zburau, și dincolo de el, cîte hotare de acestea nu se înșirau?

— Cum o să trecem pe aici, plutașule? întrebă îngîndurat Anton Lupan.

— Domnule, dacă-mi dai doi oameni de ajutor, într-o săptămînă îți deschid un drum să te duci și în rai.

— Dar cum ai să faci?

Ei, vorbise prea mult plutașul pentru ziua de azi! El se mulțumi să facă un gest liniștitor, să-i fluture barba și să mai zică doar atît:

— Vei vedea!

Însă nu era acum timpul să purceadă la această treabă, cu toate că treceau zilele și vara nu-i aștepta. Anton Lupan vroise să facă numai primii pași, și să nu plece mai departe, înainte de a-l găsi pe Pierre Vaillant. Poate acesta

trecuse înainte, în sus, pe canal, poate se oprise și el aici, încercase să urmeze cursul rîului și, întîlnind acea primă stavilă care ar fi întors din cale pe un om oricît de încercat, se dusese mai departe, în căutarea unui alt loc pe unde să poată urca.

În zorii celei de a patra zile, „Speranța" ridică pînzele să pornească la drum, spre apus, pe canal. Alcalufii lăsaseră lucrul la Martin Stricland și se adunaseră pe mal, cu femei, cu copii, cu cîini, scoțînd strigăte și făcîndu-le semne celor care plecau.

— Black Pedro! strigă Anton Lupan.

— Humm?

— Dacă vine o goeletă, „L'Espérance", spune-i căpitanului să aștepte aici! Ai înțeles? Goeleta „L'Espérance". Pe căpitan îl cheamă Pierre Vaillant!

— Humm! — răspunse metisul — și Anton Lupan înțelese că încuviința.

In clipa aceea, spumegînd de furie, Martin Stricland se ridică din mijlocul lăzilor sale și se repezi spre mal.

— N-are să spună nimic! Duceți-vă și vă înecați!

Apoi băgă mîna în buzunar, scoase o hîrtie, o înfipse în ochii metisului și începu să-i vorbească repede la ureche, arătînd spre Anton Lupan.

Chipul lui Black Pedro se schimbă, ochii lui luciră în așa fel încît, văzîndu-i oricine s-ar fi speriat, iar mugetul i se prefăcu într-un urlet de furie:

— Huruumm! Nu! Hurum!

Anton Lupan nu-și dădea seama cum îl vrăjise Martin Stricland, dar înțelese că din clipa asta metisul îi era dușman și n-avea să îndeplinească porunca sa.

Tocmai se gîndea pe ce cale să-i lase un semn lui Pierre Vaillant, cînd un alcaluf mai cocîrjat decît toți, cu chipul mîncat de vărsat, începu să strige, bătîndu-se în piept, de pe mal:

— Eu spun! Eu spun!... „L'Espérance"... Căpitan!

Black Pedro se repezi la el, cu cuțitul ridicat, dar bătrînul, dovedind o vioiciune pe care n-ai fi bănuit-o văzîndu-l cît era de firav, o luă la fugă pînă în marginea pădurii și

în cîteva clipe fu în vîrful unui cedru înalt, de unde continuă să strige, liniștindu-l pe Anton Lupan:

— Eu spun, căpitan ! Eu spun „L'Espérance" să stea !

Il cunoșteau, pe timpul drumului se ținuse tot timpul cu barca în pupa „Speranței", zîmbindu-le oamenilor din echipaj ori de cîte ori îi vedea, un zîmbet care deși ar fi putut să pară fioros pe chipul lui slutit de boală, trăda o blîndețe și-o bunătate ce te cîștiga. Haralamb îl botezase moș Andrei, poate fiindcă-i amintea de vreun unchiaș de la el, din sat — și bătrînul părea foarte bucuros cînd i se spunea astfel.

— Bine, moș Andrei ! strigă Anton Lupan. Cînd ne întoarcem, ai să capeți un dar.

— Eu spun, căpitan !...

Martin Stricland nu știa că „Speranța" se îndreaptă spre Ușuaia, și chiar dacă ar fi știut, acum puțin îi păsa. Dar să fi cunoscut de la început gîndul căpitanului, care luase această hotărîre încă din seara cînd îl debarcase pe mal, cu siguranță că în noaptea de pomină, furiosului personaj i-ar fi plesnit fierea, sau ar fi turbat.

Din partea lui, Anton Lupan, dacă ar fi știut ce se va întîmpla mai tîrziu cu pasagerul său, și-ar fi călcat pe inimă și l-ar fi dus mai departe, chiar și fără bani. Asta fu greșeala lui, poate prima greșeală gravă pe care o săvîrșise în acest drum, dar dacă stai să judeci, el nu era vinovat, fiindcă n-avea de unde să știe că Martin Stricland avea să rămînă acolo — și ce urmări nefericite avea să aducă prezența lui în acel loc.

La 9 ianuarie „Speranța" porni spre apus, pe canal, navigînd greu, cu vînt neprielnic, cînd prea puternic, cînd prea slab, luptîndu-se adesea cu cîte un uiliau și neizbutind să străbată mai mult de zece mile pe zi, spre necazul lui Anton Lupan.

Acesta cerceta țărmurile, golfurile, adăposturile, în nădejdea că undeva ar putea să fie ancorată „L'Espérance".

Pentru a-i mări necazul, tocmai în acele zile, Ismail căzu greu bolnav. Nu puteai ști ce are, trupul îi ardea, nu-l zgîlțîiau nici frigurile, dar bietul bucătar stătea țeapăn în pat, cu ochii dați peste cap, și cînd cineva îl întreba ce-l doare, răspundea în cuvinte fără înțeles — aiura.

Și iar se oprea vîntul, lăsîndu-i nemișcați pe canal, și iar veneau furtunile, silindu-i să stea la ancoră, sub vreun colț de țărm mai înalt și „L'Espérance" nu se zărea nicăieri, și timpul prielnic al verii trecea cu o iuțeală care îl neliniștea rău pe Anton Lupan.

Abia la 20 ale lunii ajunseră la Ușuaia, capitala ținutului argentinian, un orășel locuit de coloniști posaci și singurul port aflat pe canal. În clipa cînd se arunca ancora, Ismail aiura...

— Să-l ducem la spital ! zise căpitanul, vorbind pe punte cu ceilalți.

— Lasă-l, domnule, c-o să-i treacă ! răspunse Gherasim, care știa cît de zdravăn era Ismail, cu toate că la înfățișare părea destul de firav.

Portul nu avea chiar o Căpitănie și nici tocmai un căpitan, ci un fel de slujbaș, care făcea și pe vameșul și pe polițaiul, ținea și-o dugheană și, la mare nevoie, izbutea să-ți dea și unele lămuriri, dacă stăruiai. De la el, Anton Lupan află că nu ancorase niciodată acolo o goeletă sub numele „L'Espérance". Puteai să-l crezi, fiindcă trecerea unui vas pe la Ușuaia era un eveniment care nu se uita.

In dimineața zilei următoare, pe cînd se pregăteau să ia drumul înapoi, căpitanul fiind din ce în ce mai neliniștit de lipsa oricărei urme a lui Peirre Vaillant, în port se ivi un fermier, oferindu-le călătorilor doi ponei, pentru suma de cinci argentinos, adică a douăzecea parte din banii pe care Ismail îi dăduse pe fonograf. Pesemne nevoile îl încolțeau tare rău, și nici mușterii pentru căluți nu se găseau, dacă ajunsese să-i ofere unor marinari care tocmai plecau. Dar, spre uimirea lui, ca și spre a propriului său echipaj, Anton Lupan îi cumpără — și poneii fură îmbarcați.

— Ce-o să facem cu ei, domnule? întrebă cîrmaciul, nemulțumit că unul din oaspeți îi și batjocorise puntea, cum pusese piciorul pe ea.

— Ai să vezi, Gherasime ; nu știu ce sînt în stare căluții

ăştia dar s-ar putea să ne fie de mare folos la un moment dat.

— Şi ce-au să mănînce, dacă-i luăm cu noi, că doar n-o să le dăm pesmeţi cu ceai ?!

Fireşte, se gîndise şi la asta Anton Lupan — şi acelaşi fermier le vîndu douăzeci de saci de ovăz argentinian, cu zece centavos sacul, dovedindu-se în mare lipsă de bani. Adevărul este că omul, după ce zăbovise patru ani aici, se săturase de colonie şi îşi desfăcea avutul, să poată pleca.

In aşteptarea acelui moment cînd aveau să-şi arate folosul, micii căluţi fură luaţi sub oblăduirea celor mai tineri membri din echipaj, unul Mihu, celălalt Adnana, şi amîndoi începură a-i răsfăţa. In zilele cît dură drumul înapoi, pînă la poalele muntelui Olivia, unde îl debarcaseră pe Martin Stricland, Negrilă avu pricini să se arate pizmaş. Nu că i-ar fi vorbit urît stăpînul său, nu că i-ar fi purtat acum mai puţină dragoste Adnana, dar amîndoi îl uitau în unele ceasuri şi îi răzgîiau pe ponei, împletindu-le coada, pieptănîndu-le părul coamei, întrecîndu-se unul cu altul să-l facă mai chipeş pe al său. Desigur, fericitele animale nu visaseră niciodată să ducă pe apă asemenea viaţă, care nu semăna nici pe departe cu viaţa de la uscat. Numai Gherasim îi bombănea uneori, cînd în neştiinţa lor bietele dobitoace făceau pe punte ceea ce face orice animal, pe cîmp, pe drum sau în grajd.

„Speranţa" ridică pînzele şi plecă de la Uşuaia în ziua de 21 ianuarie, luînd drumul înapoi, pe canal. Indată după ce portul rămase în urmă, bucătarul se ivi pe punte, teafăr şi rumen în obraz, ca şi cînd n-ar fi fost bolnav. Văzîndu-l, oamenii făcură ochii mari :

— Ce-i, măi turcule, ai înviat ?

Ismail se uită înapoi, văzu portul departe, văzu că vîntul bătea tare din pupa, greu să faci o voltă să te întorci la chei, iar, şi atunci răspunse, chicotind viclean :

— Inviam !

Oricine va înţelege că bucătarul nici măcar nu fusese bolnav, doar se prefăcuse şi stătuse zile întregi ţeapăn în pat, aiurînd cu ochii daţi peste cap, ca nu cumva Anton Lupan, ţinîndu-şi ameninţarea, să-l debarce la Uşuaia, port adevărat.

Şi iarăşi prinse „Speranţa" să se lupte cu vîntul nepriel-nic, făcînd volte dese în canal, adăpostindu-se pe sub ţărmuri ca să scape de uliiau, pînă ce, la sfîrşitul lunii, ajunse la locul de ancoraj. Căpitanul era mirat că nu întîlnise pe drum piroagele alcalufilor, cărînd calabalîcul lui Martin Stricland. Dar şi mai mirat fu în clipa cînd apropiindu-se de locul unde îşi lăsase pasagerul, în marginea pădurii, dincolo de rîu, văzu o cabană, pe al cărei horn ieşea fum...

După plecarea „Speranţei", prima grijă a năstruşnicului personaj fu să-şi ridice în pripă un acoperiş, sub care să se pună pe trai bun ; primele trei nopţi, cînd alcalufii se speteau cărînd la lumina torţelor lăzile din hambar, fusese nevoit să doarmă în ploaie şi în frig, blestemîndu-l furios pe Anton Lupan, pe Gherasim şi pe toţi ceilalţi... Incărcătura adusă de la Marsilia cuprindea, între altele, o cabană gata făcută, în bucăţi potrivite, numai să le împreunezi, cu pereţi dubli, cu uşă, cu ferestre, iar înăuntru avînd pat, masă, sobă, lighean de spălat şi chiar ticălosul vas atît de bine-cunoscut lui Ismail, luat acum în sarcina sa de metis. Indată ce sfîrşiseră cu golitul hambarului, alcalufii, îndrumaţi de Black Pedro, se puseseră pe treabă şi într-o singură zi cabana fusese în picioare, în toată alcătuirea ei, nelipsindu-i nimic din ceea ce are nevoie un om civilizat.

Fiind casa lui Matrin Stricland gata, alcalufii trecuseră să cioplească bîrne din care, iarăşi sub îndrumarea acelui credincios metis, făcură un fel de magazie, ca lăzile să nu stea în ploaie şi în vînt — şi de atunci înainte, viaţa taberei se statornicise şi statornicită o găsi Anton Lupan. El fu nespus de mirat să-l afle pe Martin Stricland aici, şi încă, după semne, hotărît să şi rămînă, mult timp.

In clipa cînd „Speranţa" arunca ancora în fundul golfului, alcaluful acela ciupit de vărsat, moş Andrei cum i se spunea, veni fuga la ţărm şi începu să strige bătîndu-se cu pumnii în piept :

— Căpitan !... „L'Espérance" n-a venit !... M-am uitat, căpitan !

Anton Lupan coborî în barcă și veni la uscat, unde alcaluful continua să se bată cu pumnii în piept, mîndru de știrea sa:

— „L'Espérance" nu e, căpitan!

— Ce faceți aici?

Bătrînul fuegian învățase repede cîteva din cuvintele străinilor, în engleză, în spaniolă și chiar în romînește. La întrebarea căpitanului deschise pumnul, în care, amestecat cu nisipul, luceau cîteva fire de aur... Atunci văzu Anton Lupan că alcalufii ceilalți, trîntiți pe brînci, răscoleau plaja, bărbați, femei și copii, culegînd fir cu fir, cîtime cu cîtime, aur pentru Martin Stricland și înțelese că acesta nu va pleca de aici, va rămîne tot timpul în coasta sa. Dar acum era prea tîrziu să-l mai poată izgoni!

Și astfel, lăsîndu-l pe el la răsăritul rîului, echipajul „Speranței" își făcu tabăra la apus — fiindcă și ei trebuiau să rămînă aici multe luni. Poneii fură legați cu parîme pe sub pîntece, ridicați cu palancul pe ghiu și, dîndu-li-se drumul în apă, înotară voinicește și ajunseră la mal. Pînă să li se facă grajd, fură priponiți în marginea pădurii, și, o dată cu debarcarea lor, tabăra „Speranței" lua ființă, la trei sute de metri de sălașul lui Martin Stricland.

Rîul, pe care Anton Lupan îl numi Oltișor, în amintirea Oltului romînesc, rămase ca un hotar între ei și timp îndelungat îl respectară cu toții de parcă ar fi avut contract. Numai că alcalufii, care lucrau ziua dincolo, seara, după ce-și primeau plata în spirt, treceau dincoace, unde locul li se părea mai prielnic pentru înnoptat.

Încetul cu încetul, oamenii noștri legară prieteșug cu ei, începură să se cunoască, să se înțeleagă cu vorbe, și astfel, băștinașii se pomeniră spunîndu-și păsurile cu cîte un cuvînt romînesc.

După moș Andrei, căpătară nume romînești și ceilalți, nașul fiind tot Haralamb. Cu ușurința lor de a învăța orice cuvînt, ei începură să se cheme între ei Marin, Vasile, Pavel, Pătru, Costache, Tudor, iar femeile Maria, Safta, Catrina — de-ți venea să te prăpădești de rîs cînd îi auzeai. Iar dacă nașul le mai încurca numele uneori, că erau mulți,

din partea lor băștinașii și le țineau minte cu sfințenie și nu și le mai lepădau.

Păcat că între finele sale, Haralamb nu găsea nici una să-i fie pe plac — și flăcăul, în dorul cafegioaicei, a Ghiocicăi și atîtor vădane, suspina amar. Ce să-i placă la ele, că toate erau scunde, negre, lățoase, cu nasul turtit și cu fața lată, iar cînd zîmbeau, ți se făcea părul măciucă în cap?!

— Măi vere — îi spunea lui Ieremia — poate pe-aici să găsești și tu o nevastă, că altfel, mi-e teamă să nu rămîi neînsurat!

Cruzimea bogatului față de cel sărac!

Ieremia își pipăia fața țepoasă, nasul ascuțit, își apleca umerii ciolănoși și, clipind din ochii lui mici, ca de păsăroi, suspina și el, dar mult mai amar.

Aproape toată luna februarie, Anton Lupan făcu pregătiri pentru a pleca peste munți, întrebîndu-se din ce în ce mai neliniștit de ce nu venea Pierre Vaillant. Apoi se întîmplă în sufletul lui ceva foarte ciudat; după ce cutreierase porturile Levantului să-l caute, după ce fusese la un pas de a-l afla, după ce, în sfîrșit, știuse limpede că prietenul său ajunsese la Saint Malo de unde plecase peste Ocean cu șase luni înaintea sa, fapte adevărate, spuse de oameni în care credea — deodată începu să i se pară că visase, sau fusese înșelat, că „L'Espérance" era o născocire a unei minți bolnave și Pierre Vaillant se topise de mult în neant. Uneori se întreba chiar dacă el existase vreodată cu adevărat, dacă învățaseră împreună, dacă își petrecuseră vacanțele la Saint Malo, dacă plecaseră în Turcia și cumpăraseră acel vas numit astăzi „Speranța"... Erau realități pe care nu putea să le nege, și totuși, cînd încerca să le lege de imaginea lui Pierre Vaillant, simțea o așa de mare învălmășeală în cap, încît amețea.

Nu, Pierre Vaillant existase, degeaba se îndoia, dar, urmăriți de adversități ciudate, drumurile lor se despărțiseră și niciodată n-aveau să se mai întîlnească, undeva. Nici una din poruncile scrise în acea carte a prieteniei nu fusese lăsată la o parte de Anton Lupan — și totuși, prietenul său nu se arăta.

Acum căpitanul „Speranței" știa că va pleca singur spre locurile pe unde nu putuse ajunge bunicul și unde pierise tatăl lui Pierre Vaillant. Deocamdată, Cristea Busuioc, cu Ieremia și cu Haralamb se îndeletniceau să deschidă un drum peste acel prim hotar. Să ocolească locul nu era cu putință, fiindcă de o parte și de alta valea era străjuită de stînci pe care nu te puteai cățăra. Folosindu-se de toporișcă, plutașul își săpă trepte în putregaiul pietrificat, izbuti să ajungă în vîrful zidului și, împlîntînd acolo un țăruș, lăsă în jos o frînghie pe care să se cațăre și ceilalți. Bineînțeles, așa n-ar fi putut trece un om împovărat, de aceea era nevoie de o spărtură în acest uriaș zid de putregai — și tăcutul plutaș își făcuse în privința asta un plan.

Ajunși dincolo, cei trei marinari se apucară să doboare copaci. În fața bolții pe sub care trecea rîul, urlînd înspumat, Cristea Busuioc, ajutat de ceilalți, propti un șir de pari și de-a latul puse trunchiuri groase, alcătuind un fel de zăgaz. Această treabă ținu o săptămînă, la capătul căreia, cei de pe țărm văzură că apele rîului scădeau. Scădeau, într-adevăr, în schimb dincolo de zăgaz creșteau și se frămîntau și gemeau. Iar peste trei zile, cînd jos, pe albie abia mai susura un fir de apă, ca un pîrîiaș, de sus porni un trosnet care băgă groaza în alcalufii de pe mal.

Martin Stricland ieși din cabană, cu sticla de whisky în mînă, tremurînd speriat. Poneii din marginea pădurii începură să bată pămîntul cu picioarele, smucindu-se în pripoane și nechezînd, ca și cînd ar fi simțit lupul colea, la un pas. Pînă și Mihu tresări, și Adnana, deși știau tot ce va urma — și Ismail își scoase nasul din bucătărie, trăgînd cu urechea, destul de tulburat.

Vuia pădurea și pămîntul tremura, iar Cristea Busuioc, care plecase abia de un sfert de oră, să vadă ce mai fac apele sus, la zăgaz, venea înapoi, pe albia secată, mîncînd pămîntul de fugă la vale, el care nu se temea nici de torente, nici de copaci.

Apoi coasta muntelui trosni, ca și cînd piatra ar fi crăpat, vuietul se împrăștie, lățindu-se ca un evantai, cuprinzînd locul pînă departe și mare întindere din canal.

Peste un timp, în aceleași trosnete și vuiete care nu conteneau, pe albia rîului se năpusti un șuvoi de apă, înspumat, aducînd trunchiuri învălmășite de copaci, blocuri uriașe de gheață și bucăți din zidul fărîmat.

Cristea Busuioc știa că se va rupe zăgazul, dar nu în măsura asta, și nu azi — de aceea privea acest prăpăd, fără să-și dea seama ce se întîmplase, ce diavol pusese umărul să-l ajute în treaba sa.

Era unul din acele fluvii de gheață care zac pe văi, încleștate și cînd le răzbește căldura și se pornesc la vale, mătură totul în calea lor, pînă ce se proptesc într-o stîncă pe care n-o pot dărîma. N-ar fi dărîmat nici zidul uriaș, în care de bună seamă nu lovea prima oară azi, dacă apele, zăgăzuite de plutaș, n-ar fi înmuiat putregaiul, n-ar fi săpat făgașuri, slăbind puterea meterezului ferecat.

Lăsîndu-i la o parte pe ponei, care se speriaseră sărmanii grozav, lăsîndu-i pe alcalufi, la fel de înspăimîntați, lăsîndu-l pe Martin Stricland care amenința cu pumnul și tot blestema, ceilalți, adică echipajul „Speranței", scoteau chiote, bucurîndu-se de isprava istețului plutaș. Se bucura și Anton Lupan, să vadă deschis drumul spre acel pămînt cu atît mai tainic, cu cît era mai apărat, dar, în același timp, cine l-ar fi privit cu luare aminte, ar fi văzut un semn de mare îngrijorare pe fața sa. Se potoliseră trosnetele pe valea Oltișorului, numai apele, mugind vijelioase, la vale, dădeau peste țărmuri și vuiau. În schimb, alte trosnete se auzeau...

Seara, căpitanul își adună oamenii în cabina sa și ținură sfat.

— Băieți ! începu el, scărpinîndu-se încurcat în cap, gest pe care nu-l făcea prima oară azi. Mi se pare că v-am băgat în mare încurcătură, dar dacă veți judeca bine, veți vedea că n-am nici o vină și mă veți ierta.

Adnana înclină cea dintîi din cap, uitîndu-se la Anton Lupan cu ochii mari. Ea de-abia aștepta să facă el o greșeală, ca să-l poată ierta.

Ismail înclină și el din cap, tot atît de iertător, ca unul care, la rîndul lui, își aștepta iertarea de la căpitan.

Ceilalți tăcură, fiindcă nu înțelegeau. Numai Gherasim întrebă, avînd dintre toți, cel mai mare curaj :

— Dar ia spune, domnule, ce s-a întîmplat ?

Căpitanul se scărpină iarăși în cap :

— Mi-e teamă c-o să iernăm aici — și-o să zăbovim aproape un an.

— Cum așa ?

— Am sosit prea tîrziu, Gherasime ! Acum, dacă s-au pornit ghețurile, în munți, n-o să mai putem trece peste creste, în partea cealaltă, să ajungem la Ocean. Ar însemna să înfruntăm mari primejdii, să ne prindă un rîu de gheață și să ne facă praf.

Oamenii se priviră unii pe alții, îngrijorați.

— Și atunci, domnule ?

— Atunci ? Trebuie ori să așteptăm pînă la primăvară, ori să ne lăsăm păgubași. Dar ca să ne lăsăm păgubași, după ce am făcut atîta drum ca să ajungem aici, nu se potrivește cu firea mea !

De data asta se scărpină cîrmaciul în cap.

— Pînă la primăvară, zici, domnule ?

— Da, pînă la sfîrșitul lui noiembrie socotesc, cînd se îndreaptă timpul, dar nu e încă destul de cald ca să pornească ghețurile. Vedeți, dacă am fi sosit măcar cu o lună mai devreme !... De întîrzierea asta însă, știți și voi, nu sînt eu vinovat !

Bucătarul își lăsă capul în pămînt și se făcu pămîntiu în obraz. Adică el era de vină că îi ținuse în loc la Montevideo, pentru gazel, și la Buenos Aires, să-l scape de belea ?

— Și cu merindele ce-o să facem ? se auzi glasul cîrmaciului, nepărînd cîtuși de puțin speriat de vorbele lui Anton Lupan.

Acesta ridică ochii și se uită la fiecare om din echipaj, mirat că nici unul nu arăta împotrivire — toți păreau liniștiți și împăcați.

— Cu merindele ?... O să mai facem un drum pînă la Ușuaia, o să vă dau și bani, să trimiteți acasă cei care veți vrea...

— Asta n-ar fi rău, dacă e vorba să zăbovim încă un an, zise Gherasim, înclinînd din cap.

Ismail făcu la fel, sorbindu-l din ochi pe Anton Lupan.

— Deci nu vă împotriviți ?! vorbi acesta, din ce în ce mai mirat. Rămîneți cu mine, să iernăm aici, în canal ?

Cîrmaciul răspunse îndată, ca și cînd ar fi avut vorba gata pregătită în cap :

— Păi de ce n-am rămîne, domnule ?... Eu de mult am stat de vorbă cu oamenii ăștia. De ce adică să strîngă aur numai Stricland ? Nouă ne-ar strica ? Sîntem noi mai bogați ?

— Care va să zică așa ?! făcu dumirit Anton Lupan. Ei bine, Gherasime, strîngeți cît aur veți putea, numai să nu dați peste gura hambarului, că pe urmă la plecare, ne trimite la fund primul val.

Oamenii riseră — cu jumătate de gînd socoteau vorba căpitanului o glumă, cu jumătatea cealaltă o socoteau fapt — se și visau cu ocale de aur în saci, întorcîndu-se acasă împovărați din greu și bogați...

Îi vrăjise și pe ei aurul, doar veneau din lume, îi cunoșteau prețul și nu i-ar fi lăsat inima să treacă pe lîngă el și să nu-l bage în buzunar, că nu s-a pomenit încă drumeț să vadă în cale pomul încărcat cu roade și să se ducă mai departe, fără a se înfrupta. Și astfel, se puseră oamenii pe treabă, prea li se părea mare chilipirul — și hotărîră ca tot ce vor strînge să împartă între ei, egal, numai căpitanului dîndu-i două părți, fiindcă era corabia lui, el îi adusese aici, el îi conducea. Ba încă, Ismail socotea că s-ar cuveni să-i dea trei părți, dacă nu chiar patru — și cînd spunea asta se uita în ochii lui Anton Lupan de parcă s-ar fi uitat în ochii profetului de la Mecca... Căpitanul însă între timp plănuia altceva, hotărîse să vorbească mai tîrziu despre împărțirea avuției, pe el alte gînduri îl stăpîneau. El se uita la alcalufii care adunau aur pentru Martin Stricland, și amintindu-și jurămîntul făcut într-o noapte, în cabina Adnanei, se simțea din ce în ce mai înstrăinat de sine însuși și mai întristat.

Băștinașii continuau să vină seara pe malul ăstălalt, locul prielnic de înnoptat, strigîndu-se între ei cu numele

date de Haralamb. Dar, în afară de nume, în viața lor nu se schimbase nimic, își duceau vechiul trai. Dimineața treceau rîul, toți buluc, unii cu piroagele, alții înot, și toată ziua stăteau pe brînci, în nisipul ud, bărbați, femei și copii, alegînd aur pentru Martin Stricland, făcînd treaba cu stăruință și cu un ciudat dezinteres, pentru că păhărelul de spirt pe care-l căpătau seara cei mai vîrstnici, nu putea fi socotit un preț al trudei lor.

După ce sfîrșeau acest lucru migălos, veneau înapoi, peste apă, femeile aprindeau focuri, bărbații, puțin cherchéliți, se duceau gălăgioși după scoici — n-aveau timp nici de vînat, nici de pescuit, iar noaptea dormeau tot sub cerul gol, strînși în cerc, tremurînd de frig și scheunînd.

Era de neînțeles că oamenii aceștia, care fățuiau lemnul cu îndemînare, dovadă piroagele lor, lucrate foarte iscusit, și cărora nu le trebuise mult să înțeleagă lămuririle lui Black Pedro, ca să dureze acea magazie, o știți, nu se gîndeau să-și facă un acoperiș și pentru ei, ci continuau să înnopteze în ploaie, tremurînd de frig.

Atunci începu căpitanul „Speranței“ trudnica lui luptă, pentru statornicirea alcalufilor în case omenești, primul pas spre împlinirea acelui jurămînt care îl chinuia.

Ca să se folosească de Black Pedro nu era cu putință; metisul rămînea tot timpul pe malul celălalt, păzindu-și stăpînul ca un cîine ciobănesc, și dacă îl zărea de departe pe Anton Lupan, mugea, amenințîndu-l cu pumnul. În schimb, binevoitorul moș Andrei, care învățase o seamă de cuvinte romînești, putea fi un bun tălmaci — și el, într-adevăr, adunîndu-i într-o seară pe ai săi, începu să le vorbească repede, scoțînd piuituri din gît și arătînd cînd spre căpitanul corăbiei, cînd spre cabana lui Martin Stricland. O seară nu fu de ajuns să le spună acele gînduri — alcalufii nu înțelegeau, se priveau cu nedumerire și cînd, în sfîrșit, unii din ei pricepură, se puseră pe rîs. Să-și facă acoperiș, cînd de la naștere erau obișnuiți să doarmă sub cerul gol?

Căpitanul „Speranței“ se folosi atunci de un șiretlic. Dacă Martin Stricland avea o cabană, de ce nu și-ar fi făcut una și el? Deci, îi rugă pe băștinași să-l ajute, și asta da, ei primiră bucuroși. Într-o zi, o parte din oameni nu se mai duseră la adunat aur, rămaseră dincoace de Oltișor, spre necazul lui Martin Stricland, care neputînd să lupte cu Anton Lupan, se mulțumi să strîngă pumnii și să scrîșnească din dinți, în așteptarea clipei cînd să se răfuiască definitiv cu acest intrus încăpățînat.

Il ura amarnic, din ziua cînd se pomenise aruncat pe țărm, și dacă nu înnebunise cînd îl văzuse întorcîndu-se aici, și așezîndu-și tabăra lîngă a lui, asta se datora numai gîndului că așa, avîndu-l aproape, într-o zi va găsi prilejul să-l strîngă de gît.

Deocamdată, pădurea începu să răsune sub loviturile topoarelor; copacii cădeau, pe rînd, și erau prefăcuți în bîrne, cu o repeziciune de neînchipuit. Alcalufii care lucrau primeau seara, în loc de spirt, conserve și pesmeți, ceea ce, dacă nu era tocmai pe placul lor, stîrnea bucuria femeilor și copiilor. Și astfel, sub îndemnul acestora, bărbații își continuau lucrul și a doua zi, cu toate că, deprinși repede la rău, tînjeau după spirt.

Curînd cabana fu gata, încheiată sub îndrumarea plutașului, după felul caselor de munte de la noi, cu acoperișul povîrnit, făcut tot din bîrne, (ar fi fost prea migălos să te apuci de șindriluit și nici lemnul de fag nu era potrivit pentru asta) cu un fel de cerdac în față, dar fără tindă, și cu o singură încăpere, în care să te poți adăposti, cu ușă în toată regula și chiar cu ferestre, dar goale, numai cu obloane de lemn, fiindcă n-aveai unde găsi geamuri aici.

În ea încăpură vreo trei familii de alcalufi, care primiră cu destulă teamă adăpostul, după ce aflară în sfîrșit că era făcut pentru ei. Asta se întîmpla pe la jumătatea lui martie, cînd vara se apropia de sfîrșit și ploile se înfețișeră, mai pătrunzătoare, mai reci.

Cei rămași pe-afară dădură tîrcoale cabanei mult timp, privind-o temător și trăgînd cu urechea, să simtă dacă nu se întîmplă ceva rău. Pînă la miezul nopții, înăuntru se simți forfotă; din cînd în cînd, cîte un alcaluf scotea capul pe fereastră, dovadă că oamenii nu se liniștiseră, așteptau

şi ei, ca ăi rămaşi afară, să se întîmple vreun rău nelămurit.

Ploua mai amarnic ca oricînd şi în casă pesemne era cald...

Cine spune că omul nu se poate desprinde de rău, dacă s-a născut o dată cu el, minte — nu trebuie să-l asculţi. Mai cu seamă cînd e vorba să schimbi frigul de afară, cu un culcuş călduros!

Pe la miezul nopţii, forfota din casă se linişti — un timp nu se mai auzi nimic — pînă ce, deodată, pe ferestre răzbiră sforăituri adînci. Cei de afară o luară la fugă, îngroziţi, fiindcă zgomotul le era necunoscut. Ei cunoşteau chelălăitul, scheunatul şi ţipetele de frig, dar nu auziseră niciodată pe cineva sforăind, sforăitul fiind semnul somnului adînc şi tihnit...

Venise iarna în Ţara de Foc... Era luna august, cînd se coace porumbul pe la noi. Aici bătea grindina, ciuruind frunzişul din copaci şi arzînd pielea obrazului. Nu bîntuia niciodată gerul, ca în iernile noastre, şi nici nu ningea întins, să se prindă zăpada pe pămînt, decît sus, în munţi, dar al naibii, nu ştiu cum, parcă era mai frig!

Pe hogeacurile cabanelor ieşea fum necontenit. În marginea pădurii răsărise un cătun întreg, un sat dacă vrei, cu o uliţă dreaptă, trasă cu sfoară, şi cu alte două, de-a curmezişul, coborînd către ţărm, douăzeci şi cinci de case sub acoperişul cărora respirau o sută şi ceva de alcalufi.

Aveau şi poneii grajdul lor acum, să nu stea în grindină şi în frig, ba lîngă grajd mai era şi un şopron, sub care alcalufii adunaseră maldăre întregi de frunziş, hrană pentru caii micuţi, ovăzul nefiindu-le de ajuns.

Dar toate aceste case şi acareturi nu se făcuseră cît ai clipi din ochi. Pădurile de fag de lîngă ţărm nu dădeau lemnul cel mai potrivit. De mult ochea plutaşul cedrii înalţi, care creşteau mai sus, în munţi. Şi într-o bună zi, după ce primi încuviinţarea lui Anton Lupan, luă cu el douăzeci de alcalufi, urcă pe valea Oltişorului, dincolo de zăgazul distrus, pînă găsi copacii cei mai buni şi se puse cu topoarele pe ei, fără să-i pese de nimic, de parcă ar fi fost la el acasă, pe malurile Bistriţei. Iar două zile mai

tîrziu, pe apa rîului începură să vină trunchiuri drepte şi lungi...

Numai că la început, în fruntea lor veni Cristea Busioc, pe o plută alcătuită după vechiu-i meşteşug, ca să nu-şi mai rupă piciqarele la vale, pe pămîntul pietros al Ţării de Foc.

Aşa veni plutaşul, chiuind, el din fire sfios şi tăcut, făcînd să răsune munţii pustii, cu cămaşa descheiată pe pieptul voinic, cu barba în vînt, falnic precum îl ştim.

Dar acum, ca să faci case pentru o sută de inşi, oricît de sîrguincioşi ar fi fost aceştia, cioplitul ar fi cerut prea mult timp. La început încercară să prefacă trunchiurile în scînduri, cu ajutorul beşchiei, instrumentul primitiv folosit de unii meşteri de barcaze, de pe malurile Dunării, pînă mai deunăzi. Trunchiul se aşează pe două capre înalte, să întreacă statura unui om, şi doi inşi, unul deasupra, altul pe pămînt, se apucă să-l taie în lung, mînuind trudnic un joagăr obişnuit, căruia i se pun la capete mînere de care să-l ţii.

Intre sculele de dulgherie aflate la bordul „Speranţei" erau două joagăre, aşa că se alcătuiră două echipe de beşchegii — şi cîtva timp oamenii se osteniră să facă scînduri în acest chip anevoios şi nespornic. Pînă ce plutaşul, care era mai mare peste cioplitori şi beşchegii, sfătuindu-se cu Anton Lupan, ajutîndu-se cu Ieremia şi cu Haralamb, amîndoi dulgheri buni, ridică pe malul Oltişorului, într-un loc unde ţărmul era potrivit iar curentul viu, un ferăstrău mînat de apă, cum văzuse atîtea pe rîurile de munte cercetate de el încă flăcău fiind.

Toată această înjghebare era făcută numai de lemn, afară de pînza joagărului care se mişca în sus şi-n jos, necontenit, fără să ceară osteneală din partea vreunui om. Cît despre unsori, trebuitoare la fusuri şi pîrghii, folosiră untdelemn de măsline, şterpelit din butoiul lui Gherasim, care parcă se vădea fără fund.

Cînd alcalufii deprinseră şi acest nou meşteşug şi scîndurile începură să iasă cu duiumul, fiindcă ferăstrăul lucra acum ziua şi noaptea, la lumina unui felinar, trîntiră deasupra acoperiş lung — şi astfel, în anul 1883, pe canalul

Beagle în Țara de Foc, echipajul „Speranței" puse în mic baza unei adevărate industrii.

La venirea iernii, cei peste o sută de alcalufi, adunați de Black Pedro pe drum, aveau adăpost și vetre pe care făceau focul, să nu mai tremure de frig. Unii mai muriseră între timp, mureau în liniște, fără să știi cum, ceilalți se duceau de-i îngropau în pădure — dar veniseră alte triburi în locul lor.

„Speranța" fusese iarăși la Ușuaia, drum trudnic și anevois la acest timp, mai cu seamă că din echipaj lipseau doi oameni acum. Era necesar să rămînă cineva aici, să se îngrijească de alcalufi, și primul fu Cristea Busuioc, iar al doilea, oricît ar părea de ciudat... tocmai Ismail. Poți să lași o corabie fără bucătar?... Unde s-a mai pomenit? Dar atît stărui el pe lîngă căpitan, încît acesta se învoi și se hotărî să gătească mîncare Adnana pe drum.

De unde să știe ei spaima lui Ismail? Prima oară se prefăcuse bolnav, acum n-ar mai fi mers același șiretlic și odată ajunși la Ușuaia, căpitanul l-ar fi debarcat, așa cum îl amenințase de mult!

Goeleta se întoarse abia peste o lună, aducînd iarăși merinde, pentru mult timp. In lipsa ei, casele sporiseră la număr, acum se cuvenea să dai și un nume satului alcaluf, deci îndată ce se aruncă ancora, echipajul se sfătui în această privință, în căutarea cuvîntului cel mai potrivit.

— Să-i zicem Vai-de-Ei! fu părerea lui Haralamb.

Anton Lupan se împotrivi:

— Nu se poate! Vai de cei care tremură de frig prin păduri!

Fiecare din ceilalți ar fi vrut să-l boteze cu numele satului său, dar satele de obicei își iau numele după anumite potriveli, nu după dorința oricui.

La urmă, gîndindu-se că alcalufii veniseră aici cu piroagele, vîslind o lună de zile din greu, se socoti nimerit ca satul să se cheme Lopătari — și așa îi ziseră în viitor, așa îl trecu Anton Lupan pe hartă, în locul unde pînă atunci harta arăta pămînt gol. Băștinașii însă îl pociră nițel, trăgîndu-l spre limba lor, cu toate că alte cuvinte le rosteau fără cusur; din Lopătari ei făcură Lopataia, așa cum a

rămas pînă azi, deși nu mai e vorba de același sat și de același loc. Fiindcă, după ce satul a ars, iar ei au rătăcit o vreme prin păduri... Dar asta se va vedea la timpul potrivit. Pînă atunci...

Mai către răsărit, dincolo de Oltișor, unde țărmul era stîncos, apăruseră foci, venite o dată cu iarna, dinspre sud. Acum alcalufii se duceau la vînat și aveau în sfîrșit hrană din belșug. Ba învățaseră ca din pielea de focă, pe care de altminteri știau de multă vreme s-o argăsească foarte meșteșugit, să-și croiască un fel de îmbrăcăminte, ca să nu mai umble cu trupul gol în frig.

E ciudat însă că, deși toate binefacerile acestea veneau de la Anton Lupan și de la oamenii săi, ei continuau să culeagă aur pentru Martin Stricland.

Culesul aurului era un lucru migălos și trudnic în același timp. Inchipuiți-vă o sută de oameni, bărbați, femei și copii, întinși pe brînci, în nisipul ud, în frig, sub ploaia, ninsoarea sau grindina care cădeau aproape tot timpul. Vara, cînd vremea fusese mai blîndă și uneori nisipul apuca să se zbicească puțin, lucrul mergea mult mai ușor. Oamenii luau nisip în palmă, suflau peste el, într-un anumit chip, spulberîndu-l în vînt, și la urmă rămîneau cîteva fire de aur, ascunse printre zbîrcituri.

Cel mai îndemînatic și mai norocos culegător izbutea în felul acesta să adune trei-patru grame de aur pe zi, pentru care primea, măsurat, un pahar de spirt, ceea ce lui i se părea o răsplată mai mare decît în orice vis.

Și astfel butoaiele lui Martin Stricland se goleau de spirt, iar sticlele de whisky se umpleau cu praf de aur, cam în același ritm.

Nu se putea spune că pe țărmul ăstălalt treaba mergea mai greu, sau mai ușor. Echipajul „Speranței" nu avea nici îndemînarea, nici răbdarea alcalufilor ca să culeagă aurul din nisipul mării, fir cu fir. Iar alcalufii, care ar fi fost în stare să facă pentru ei orice, să le aducă pădurile de sus, să-i care în spinare pe țărm dacă vreunuia i-ar fi venit asemenea gust, să se cațăre în copaci, să se afunde in apa înghețată și să stea astfel pînă s-ar fi învinețit la trup — nu înțelegeau să adune aur decît pentru Martin

Stricland. Această ciudățenie a lor rămase de neînțeles. Ai fi putut spune că bărbații se lăsau momiți de spirt. Dar femeile, dar copiii, care nu primeau nici o răsplată pentru migala lor?

Cine știe ce le spunea Black Pedro, în acel grai necunoscut, semănat cu strigăte ciudate și cu piuituri! Cine știe ce primitivă morală îi făcea să rămînă credincioși scopului pentru care metisul îi adusese aici!

Văzînd că altfel nu se poate, Anton Lupan își învățase oamenii să spele aurul din nisip și astfel ei se apucară să lucreze cu toptanul, încredințați că și acesta era un mijloc de a se îmbogăți.

De-a lungul Oltișorului săpaseră un șanț care pornea de la ferăstrău și se termina aproape de plajă, într-un fel de bazin pătrat cu latura de vreo jumătate de stînjen. Torentul purta cu el nisipul și aurul, în același vîrtej, pînă la bazin, unde aurul, fiind mai greu, se așeza pe fund. Asta nu înseamnă că aici rămînea numai aur, iar mai departe se ducea numai nisip.

Seara îndreptau cursul apei pe alt șanț, care pornea din primul, trecînd într-un alt bazin, iar ei se apucau să strîngă recolta de peste zi. Ceea ce rămînea la fund era un nisip mai grăunțos, în care parcă lucea mai mult aur decît în nisipul obișnuit. Abia de aici înainte ar fi trebuit să-l ia la spălat, în chip mai iscusit, dar pentru asta le lipseau și mijloacele, și priceperea.

Căpitanul îi asigurase că dintr-o găleată cu asemenea nisip se puteau scoate cinci pînă la zece grame de aur. Dacă lucrurile stăteau astfel, apoi merita truda de a-l căra pe corabie, pentru a fi puricat în altă parte, mai tîrziu, cu atît mai mult cu cît chiar dacă ar fi avut aur curat, în clipa plecării tot trebuiau să umple hambarul cu nisip, în chip de lest, altfel neputînd naviga, cum era bine știut.

Oamenii făceau socoteala că, adunînd cîte cinci găleți pe zi, în șase luni puteau încărca peste cinci vagoane de nisip, adică șaptezeci de kilograme de aur curat, cîte opt pentru fiecare din ei, să se întoarcă în țară poleiți.

Pînă la venirea iernii, în timp ce unii îi dăscăleau și-i gospodăreau pe alcalufi, iar alții adunau nisip, pregătind

înavuțirea tuturor, Anton Lupan cutreierase împrejurimile ca să deprindă toate tainele acestui ținut, în așteptarea clipei cînd avea să se dezvăluie taina cea mare de peste munți — pămîntul necunoscut. Credincios îndatoririlor pe care și le luase în clipa cînd plănuise cu Pierre Vaillant acest drum, rămas acum singur, și șef al expediției și geolog, și geograf, și meteorologist — tot, în sfîrșit — căpitanul „Speranței" făcea observații asupra vremii, ridica pe hartă detaliile netrecute de alții înaintea lui, aduna plante, roci și vîna vietăți din păduri, pe care apoi le împăia cu grijă de naturalist. Hambarul se umplea cu nisip aurifer, iar cabina de la pupa cu animale și cu păsări, unele necunoscute de europeni, prefăcîndu-se în muzeu.

Pe lîngă mărețul cormoran, plutind senin pe cerul înnorat sau meditînd singuratic pe țărmurile pustii, întîlniseră, încă în timpul navigației, o pasăre nemaivăzută de nici unul din ei pînă atunci. Această zburătoare, ceva mai mică decît rațele sălbatice de la noi și asemănătoare cu ele oarecum, se mișca destul de repede prin văzduh, dar și mai repede aluneca pe apă, bătînd din coadă ca dintr-o elice, stîrnind în urma ei o dîră înspumată și îndepărtîndu-se cu iuțeala celui mai rapid vapor. Așteptînd ca naturaliștii să-i dea numele potrivit, Anton Lupan o boteză „Bate-apă", cum îl sfătuiră oamenii săi.

La Capul Horn mai găsiseră pinguini, domoli în mișcări ca niște filozofi și înveșmîntați, ca aristocrații, în redingote negre cu plastronul alb. Alte viețuitoare pe lîngă țărm nu erau de întîlnit, în afară de focile despre care am mai spus. Pe cursul Oltișorului dădură peste un soi de vidră, asemănătoare cu aceea de la noi — și restul cercetărilor nu le aduse nimic în plus.

In schimb, adîncindu-se prin păduri, întîlniră lilieci, șoareci, bursuci, arareori vulpi. Șerpii, șopîrlele și alte reptile păreau că nu sînt de găsit, ca și gîzele, în afară de muște, care în unele locuri zumzuiau ca albinele la urdiniș.

Viața se arăta săracă în acest ținut; numai păsările roiau, ca în pădurile de la noi.

In colecția lui Anton Lupan se aflau de pe acum cîteva specii de cintezoi, de sturzi, de ghionoaie negre cu moțul

roșu... Prin vîrfurile copacilor foarte înalți putea fi văzută o mică zburătoare cenușie, cu moțul alb, isteață și neostenită prinzătoare de muște. Ea își vestea prezența prin țipete ascuțite și lungi, ciudat de puternice față de mîcimea ei, tulburînd liniștea codrilor încremeniți. Această pasăre micuță, pe care o numiră „Prinde-muște", părea foarte greu de dibuit. Mihu se cățără însă pînă la cerul ei, puse laturi cu mult meșteșug și așa muzeul „Speranței" se mări.

Prin desișuri, în grămezile de putregai rămas de pe urma copacilor căzuți, își arăta ochișorii pînditori Sfredelușul, speriat de pașii noilor veniți, iar Cățărătoarea se ținea scai de ei, sărind din trunchi în trunchi, totdeauna în față, totdeauna curioasă și atentă la mișcările lor.

Mihu prinse într-o zi un soi de graur, despre care Anton Lupan îi spuse că poate învăța să vorbească, imitînd glasul omenesc întocmai ca papagalii prea bine cunoscuți.

Mica vietate, cu gușa galbenă, cu ciocul trandafiriu, scăpă de împăiere și își găsi locul într-o cușcă de sîrmă, pe care musul o împleti sîrguincios și-o agăță apoi de o traversă, în hambar. Timp de o săptămînă graurul își frecă ciocul de gratii, își zburli penele supărat, refuzînd să repete cuvintele pe care oamenii se străduiau să i le bage în cap. Pînă într-o dimineață cînd se pomeniră cu el bătînd din aripi, umflîndu-și gușa și strigînd cuvîntul la care nimeni nu s-ar fi așteptat:

— Ad-na-na !... Ad-na-na !...

Echipajul făcu fețe-fețe, auzind acest nume. De unde-l învățase, cine-l rostise-n preajma lui, că ei numele îl cam ocoleau ? Adnana nu mai era Adnana, ci un om din echipaj. Cine să fi fost slabul de înger, care-l ofta în taină, desigur în lipsa celorlalți ?

De atunci înainte, graurul continuă să strige numele Adnanei, neîncetat, singurul care-l spunea pe față, la orice ceas, nesfiindu-se nici de căpitan, nici de cîrmaci — și îl spunea așa de des, că putea să te apuce durerea de cap. Dar oamenii, fiind mai tot timpul pe țărm, nu-l auzeau decît dimineața și seara, clipe cînd se bucurau în taină de cuvîntul graurului năzdrăvan.

Cu totul altfel se întîmpla cu Ismail care, pe lîngă alte îndatoriri, trebuia să rămînă ceasuri întregi în bucătărie, pregătind bucate pentru echipaj.

Și cînd el tăia ceapă, graurul ciripea dincolo, drăgălaș:

— Adnana !

Cînd tăia morcovi, cînd curăța cartofi, cînd alegea orez:

— Adnana !...

Adnana îi era dragă și lui, ca și celorlalți, dar pasărea aceasta vorbitoare începea să-i toace creierul în cap.

Într-o după-amiază, bucătarul se culcase trudit în culcușul lui din hambar. Peste noapte fusese de vardie și avusese de lucru cu o fărîmă de uiliau. Aici, în partea de răsărit a Țării de Foc, furtunile veneau totdeauna mai blînde, iar golful se dovedise un loc foarte nimerit pentru ancoraj, așa că în privința asta nu erau niciodată de așteptat primejdii prea mari. Totuși, un uiliau, cît ar fi el de firav, rămîne un uiliau și-l chinuiește întotdeauna pe omul de vardie, măcar cu spaima, dacă nu cu altceva.

O dată cu venirea dimineții, terminîndu-se uiliaul, Ismail cărase două bărci cu nisip, apoi pregătise mîncarea — și după masă se prăbușise mort de oboseală, cum era și de așteptat. Dar nu apucase să doarmă un ceas, cînd, simțind cine știe ce pas pe punte, graurul începu să strige la urechea lui, bătînd din aripi și făcînd mare bairam:

— Ad-na-na !... Ad-na-na !

Bucătarul sări din pat, își lipi nasul de gratiile cuștii și se stropși, indignat:

— Siktir, pezevenghi papagal !...

Din aceste trei vorbe spuse cu furie, graurul învăță numai pe prima — și de atunci înainte, o rosti regulat, dar nu în fața oricui, ci numai cînd îl simțea pe Ismail coborînd în hambar...

În acest timp, continuîndu-și micile explorări, Anton Lupan, însoțit de cîte doi-trei oameni din echipaj, urcase și pe cursul Oltișorului, pînă aproape de izvoarele lui, cercetînd locul pe unde să pornească la primăvară în marele drum. Cu acest prilej luase și poneii cu el, să vadă în ce măsură acești căluți se arătau buni la urcuș, și constatase, mulțumit, că nu-i cumpărase de pomană și nu-i hră-

nise zadarnic atîtea luni. Micile patrupede luau coasta în piept, ca nişte adevăraţi cai de munte, cu toate că purtau greutăţi pe samare, puse anume spre a se vedea cît sînt de vînjoşi.

În felul acesta, viitorul drum se uşura mult, fiindcă altfel oamenii din expediţie ar fi însemnat să-şi ducă singuri în spinare îmbrăcămintea de schimb şi hrana pentru cinci-şase săptămîni.

Ca să ia călăuze şi oameni de ajutor dintre alcalufi, Anton Lupan ştia că n-ar fi fost cu putinţă; el îşi amintea din jurnalul lui moş Leon, despre acel Jimmy, băştinaş trăit cîţiva ani între europeni şi care totuşi se temea de duhurile rele aflate în munţi. Nici un alcaluf nu s-ar fi învoit să plece la asemenea drum; de altfel, nici măcar dincolo de zăgazul pe care îl doborîse Cristea Busuioc nu se încumetase vreunul din ei să facă un pas. Credinţa lor, după cum le-o mărturisise moş Andrei, era că de la zidul dărîmat înainte începea împărăţia duhurilor unde oamenii de pe ţărm n-aveau ce căuta.

Căpitanul „Speranţei" trecuse mai mulţi kilometri dincolo de acel loc şi bineînţeles nu întîlnise nici un soi de duh. Nu se poate spune însă că nu îşi simţise inima bătînd, la gîndul că de aici înainte se întindea un tărîm pe care, după toate semnele, nu îl călcase piciorul nici unui semen al său. Ce era mai departe nu se putea închipui, crestele deasupra rămîneau învăluite în ceţuri de nepătruns, mărind şi îngreuind taina locului necunoscut.

Acestea se întîmplau prin martie, prin aprilie, cînd timpul încă nu era prea hain şi cînd jos se lucra la construcţia satului alcaluf. Apoi venise iarna, făcînd cu neputinţă orice drum, chiar mai scurt; acum, în aşteptarea primăverii, echipajul gospodărea pe lîngă corabie şi ajuta alcalufilor să-şi îmbunătăţească viaţa. O parte din aceştia continuau să strîngă aur pentru Martin Stricland, dar numărul lor scădea, de la o zi la alta; echipajul „Speranţei" le insuflase deprinderi proaste, de pildă, să-şi piardă mai multă vreme cu vînătoarea, decît cu adunatul aurului.

Pînă atunci lumea aceasta mînca pe sponci, mai tot timpul anului şi mai cu seamă iarna; ar fi ciudat să se vorbească de ani grei, ani de foamete, într-o ţară unde belşugul sau sărăcia nu ţine de capriciile vremii, de secetă, de grindină sau de inundaţii, căci doar nimeni nu se îndeletnicea aici cu agricultura; hrana, multă sau puţină, era aceeaşi în toţi anii, şi nu atîrna decît de sîrguinţa şi de îndemînarea oamenilor ca ei să aibă ce mînca, sau să rabde de foame.

Un cercetător mai aspru ar fi putut să învinuiască poporul de trîndăvie; se trîndăveşte, într-adevăr, în multe colţuri ale pămîntului, dar pentru asta este nevoie în primul rînd de căldură. Cînd dîrdîi de frig în mai toate anotimpurile şi umezeala face să-ţi mustească întreg trupul, pînă la inimă, asta nu se mai poate numi trîndăveală, fiindcă măcar dîrdîitul şi tot este o muncă, destul de grea şi mai cu seamă continuă.

Deci, oamenii răbdau de foame, nu din cauza lenei, ci din altă cauză, mai ascunsă — poate le lipsea îndemnul, poate nu ştiau să trăiască, poate uneori moartea li se părea mai firească decît viaţa.

Acum văzuseră pe alţii trăind, trăind din plin, cu voioşie şi, molipsindu-se de la dînşii, începeau să iubească viaţa, începeau să respire.

Înainte, pe timp de iarnă, alcalufii dîrdîiau în pielea goală prin pădure, chirciţi pe sub trunchiurile copacilor sau prin scorburi şi aşteptau ca vreun cîine norocos să se întoarcă de la vînătoare, cu cîte un bursuc scos din vizuină, pe care să-l împartă, pe din două, cîinele şi stăpînul.

Acum învăţaseră să cutreiere pădurea, hăituind vînatul, nemailăsîndu-se în voia sorţii, şi astfel, femeile şi copiii lor nu mai răbdau de foame, ca în iernile celelalte.

Dar nici femeile nu stăteau de pomană; din pieile de focă argăsite, învăţaseră să croiască un fel de opinci şi să taie nojiţe — şi astfel bărbaţii nu mai plecau la vînătoare, pe ploaie sau pe grindină, în picioarele goale.

Nimeni pe lumea asta nu doreşte răul, în locul binelui; de ce să cutreieri pădurile, cînd poţi sta la căldură? Alcalufii îşi uitau pornirile nomade, începeau să se aciuieze pe lîngă case, să se gospodărească.

Lui Martin Stricland, statornicirea lor nu-i aducea nici o supărare, dar gospodărirea nu-i cădea bine la inimă. Numărul căutătorilor se împuţina într-una, aşa că în ultima vreme nu mai putea aduna nici măcar o sticlă de aur pe săptămînă.

Asta îl îndemnă ca într-o bună zi să-l trimită pe Black Pedro în deputăţie la căpitanul „Speranţei".

— Hummm! mugi metisul, din capătul scărilor.

— Ce-i, Pedro, ce vînt te aduce? întrebă căpitanul mirat să-l vadă la el acasă pe cel ce pînă acum îl tot ameninţa cu pumnul.

— Senor al meu doreşte să stea de vorbă.

— Foarte bine! Spune-i să poftească.

— Humm!...

Anton Lupan înţelese, din mugetul acesta, că propunerea sa nu era bună.

— Dar unde ar vrea dumnealui să fie locul de întîlnire?

— Senor vă roagă să poftiţi la cabană.

— Humm! răspunse căpitanul, imitînd mugetul metisului. Ai înţeles, Pedro? Spune-i că aşa nu-mi convine nici mie.

In sfîrşit, după parlamentări îndelungate, care îl făcură pe Black Pedro să bată de nenumărate ori drumul între cabană şi corabie, căzură la învoială să se întîlnească a doua zi, la amiază, pe malul rîului, ceea ce se petrecu întocmai. Aproape de gura lui, Oltişorul avea o lăţime de vreo şaizeci de metri, aşa că întreaga convorbire se duse în strigăte, fiindcă nici unul din cei doi parteneri nu socoti nimerit să treacă apa, pe domeniul vecinului.

Anton Lupan nu-şi dădea seama exact cînd începuse să-l urască pe Martin Stricland, poate în ziua întîlnirii cu „Wotan", dar acum simţea că avea în faţă pe unul din puţinii oameni cunoscuţi în viaţă, pe care l-ar fi trimis bucuros în fundul iadului.

Martin Stricland începu vorba cu o rînjitură:

— Nu ştiam că ai porniri de misionar, căpitane! Te lăudai că nu te ocupi de cît cu marinăria.

— Şi-aici fac tot un fel de marinărie, domnule! Ba încă, navig pe mări mai primejdioase decît mările cunoscute. Şi mi se pare că nici piraţii nu lipsesc din preajmă!

— Hm! Crezi că ai ceva de împărţit cu mine?

— De bună seamă! Dar nu aurul, fii fără grijă. Altceva e la mijloc: conştiinţa mea e neliniştită, fiindcă port răspunderea de a te fi adus aicea.

— Nu fii aşa de visător, căpitane! In lume sînt oameni mult mai răi decît mine.

— Da, numai că ei n-au navigat cu „Speranţa"!

Martin Stricland tăcu o vreme, privindu-l printre pleoape, cu duşmănie.

— Uite ce este, reîncepu după aceea. Iţi fac o propunere: cît aur vrei, ca să părăseşti locul acesta în patru zile?

— Dacă aş sta aici numai pentru aur şi aş judeca aşa cum se judecă în lumea negustorilor, ţi-aş cere atît cît aş putea încărca în magazie, ceea ce, desigur, nu ţi-ar veni la îndemînă. Dar te vestesc limpede că mă interesează şi altceva pe lîngă aur şi în privinţa asta dumneata n-ai să-mi poţi face vreo propunere.

— Ai de gînd să mai zăboveşti multă vreme?

— Cel puţin pînă la primăvară.

— Ascultă, căpitane! izbucni Martin Stricland, după cîteva clipe de gîndire, schimbînd dintr-o dată tonul. Sînt un om primejdios. Multă lume se teme de mine.

Anton Lupan rîse, cu ironie:

— Şi îndrăzneşti să spui asta în gura mare?

— Da! Aici nu sînt judecători, nici poliţie! Ar fi bine dacă vorba mea te-ar pune pe gînduri.

— De multă vreme m-ai pus dumneata pe gînduri, domnule!

— Şi care ţi-e hotărîrea?

— Rămîn! răspunse căpitanul „Speranţei", cu cea mai îndîrjită hotărîre.

Martin Stricland păli, apoi rămase tăcut cîteva clipe, silindu-se să-şi înăbuşe furia.

— Ascultă, căpitane! zise după aceea. Iţi fac o ultimă propunere: vrei să trăim în prietenie? Mă leg să nu mă

amestec în treburile dumitale, cu condiția să nu te amesteci nici dumneata în ale mele.

— Adică ?

— Să-i lași în pace pe sălbatici. Nu uita că eu i-am adus aicea.

— Da, însă nu în spinarea dumitale. N-ai tras nici la vîsle, nici nu le-ai dat hrană.

— Hrana și-o găsesc singuri.

— Nu totdeauna; uneori nu știu, sau n-au îndemn s-o caute; datoria dumitale era să te îngrijești de dînșii.

— Eu sînt căutător de aur, nu misionar... De ce le-ai făcut case ?

— Și le-au făcut singuri.

— Dar la îndemnul dumitale!

— E adevărat — și gîndul că m-au ascultat îmi răsplătește multe strădanii. Pe dumneata te supără că nu mai tremură de frig în ploaie ?

— Da; așa trîndăvesc la căldură și asta pentru mine înseamnă pagubă mare. Black Pedro îi va convinge să dea foc caselor, care-s aducătoare de nenorociri și să se mute pe țărmul ăstălalt, la mine.

Anton Lupan strînse pumnii.

— Ai fi în stare de atîta ticăloșie ? Ei bine, dacă-l prind pe Black Pedro în satul alcalufilor, îi rup picioarele. Și dacă totuși, prin viclenie, izbutește să facă vreo pagubă, o vei plăti cu măsură îndoită.

— Îmi declari război, căpitane ?

— Nu, dar primesc războiul dumitale!

Cei doi vrăjmași se mai priviră o clipă, pe deasupra apelor care se rostogoleau mugind printre dînșii, apoi își întoarseră spatele.

Black Pedro își aștepta stăpînul aproape de cabană.

— Pedro! zise Martin Stricland, tainic, arătînd cu mîna dincolo de rîu, spre Anton Lupan care se urca într-o pirogă alcalufă, să se ducă pe corabie. Ți-am spus, omul acesta e dușmanul tatălui tău.

Metisul scoase un urlet.

— Iată, continuă Martin Stricland, scoțînd fotografia din buzunar și arătîndu-i-o de la distanță. Ți-am făgăduit

să ți-o dau odată. Mă vei ține de cuvînt, în ziua cînd dușmanul tatălui tău nu va mai fi pe lume.

De data asta, metisul mugi ca o fiară, gata să se repeadă și să sfîșie.

— Așteaptă, Pedro! îl liniști Martin Stricland, dosind fotografia. Trebuie să lucrăm cu chibzuință. El e șiret și are oameni mulți care-l apără. Ca să ne întoarcem la tatăl tău avem nevoie de corabie. Acum e greu, fiindcă sînt toți laolaltă și mai au și cîinele. Astă-toamnă, cînd erau plecați ar fi fost mai ușor, dar atunci nu știam dacă mă pot bizui pe tine și dacă meriți cu adevărat să-ți destăinuiesc această grea taină.

Aici Black Pedro ridică ochii îndobitociți și mugi iarăși, cu nedumerire. N-ar fi fost în stare el să facă orice, din prima clipă, numai să-și revadă părintele ?

— Vino, Pedro! continuă Martin Stricland. O să chibzuim în liniște, la căldură, și-o să așteptăm clipa prielnică...

In acest timp, Anton Lupan își adunase oamenii în cabină.

Din hambar se auzea graurul, strigînd-o pe Adnana.

— Ce voia, domnule ? întrebă Gherasim, văzîndu-l pe căpitan că își frămîntă pumnii.

— Băieți, am adus cu noi o viperă!...

Ismail își duse degetul la frunte și zîmbi cu isteţime:

— Eu vedeam că nu estem lucru curat asta pezevenghi Stricland!

— Siktir!... Siktir! izbucni pasărea vorbitoare, auzind glasul bucătarului.

— Lasă, Ismaile, nu te lăuda de pomană! Ai văzut asta fiindcă te-ai îndeletnicit pe lîngă el, cu necurățeniile. Dar cîtă murdărie avea în suflet, n-a bănuit nimeni... Acum nu ne rămîne decît să ne plătim greșeala: ori să plecăm, ori să dăm piept cu dînsul.

Chipurile oamenilor se aprinseră.

— Să plecăm ? Nici gînd, domnule! răspunse cîrmaciul, lovind cu pumnul în masă.

— Aurul, Gherasime ?

— O fi, dar eu cred că aur am mai găsi și-n altă parte, cît e de lung țărmul. Mai e și mîndria noastră!

Anton Lupan îl privi în ochi și înțelese că răspunsul era pornit din fundul inimii.

— Voi gîndiți la fel? întrebă, rotindu-și privirile asupra tuturora.

— La fel! Sîntem bărbați, ce naiba! Să ne temem de o scîrnăvie?

— Ei bine, atunci iată ce trebuie să facem de aici înainte...

Sfatul lor ținu pînă seara. La căderea întunericului, Ieremia își luă flinta, că el se nimerise primul, coborî în barcă și după ce ajunse la țărm, își căută loc de pîndă undeva mai sus, pe malul rîului Așa se hotărîse: de aici înainte, echipajul „Speranței" să păzească noaptea satul alcalufilor, pînă ce aceștia aveau să înțeleagă că trebuie să și-l păzească singuri.

Dar, cu toate că oamenii stăteau la pîndă cu urechile ciulite, nu simțiră niciodată vreun pas, apropiindu-se. Black Pedro nu mai trecu niciodată rîul, în schimb, cînd alcalufii se duceau dincolo îi tot iscodea pe cîte unii și stătea la taină cu dînșii.

Iarna se scurse astfel în liniște; apele canalului păreau moarte, de luni de zile prin aceste locuri nu trecuse nici o corabie, nici măcar vreo piroagă, încît ai fi spus că restul lumii murise.

În zilele cînd nu bătea grindina prea tare, echipajul „Speranței" căra cu barca nisipul aurifer strîns peste noapte și făcea în gînd socoteala avuției; corabia se adîncea în apă pe nesimțite, cu două-trei degete pe săptămînă. Și primăvara, în octombrie, veni tot așa, fără să se simtă, pînă ce deodată oamenii văzură că în locul grindinii acum bătea ploaia; nu era nici o bucurie în schimbarea anotimpului, decît că se apropia clipa plecării în acea tainică și grea călătorie despre care tot vorbea căpitanul. Iar acesta acum nu-și mai putea număra bătăile inimii...

Pămîntul necunoscut

Acum, cînd războiul se declarase între echipajul „Speranței" și Martin Stricland, expediția peste munți era lovită de o greutate în plus, pe care Anton Lupan nu o pusese în planurile sale. El vroise să ia cinci oameni la drum, printre aceștia și pe Gherasim, socotindu-l mai vînjos, mai bărbat, mai cumpănit și în același timp mai îndrăzneț decît toți, dar tocmai pentru aceste însușiri, acum era nevoit să-l lase pe bord, ca să rămînă aici un om în stare să țină piept unui dușman primejdios, ca vecinul de peste Oltișor.

După ce-și cîntărise oamenii îndelung, cum nu făcuse niciodată pînă atunci, căpitanul hotărî să-i lase lui Gherasim pe Ismail, care n-ar fi fost bun la drum, de mic părăsind pămîntul și umblînd numai pe mări, apoi pe Ieremia și pe Haralamb, deși acesta din urmă stăruise să meargă, nesimțindu-se bine, prin firea lui, cu statul pe loc, mai cu seamă că pe tot țărmul nu era chip femeiesc care să-l poată ademeni.

Oricît ar părea de ciudată hotărîrea lui Anton Lupan, pleca și Adnana în greaua călătorie. Dar la urma urmelor, cine putea spune în clipele acestea că e mai greu să treci peste munți, decît să rămîi, înfruntîndu-l pe Martin Stricland care, în furia și în neasemuita lui viclenie, era foarte de temut? Căpitanul nu-i lăsase pe cei mai tari, luîndu-i cu el

pe cei mai plăpînzi, ci își alcătuise astfel echipele, încît amîndouă să poată răspunde la ceea ce li se cerea.

Și-apoi Adnana, dacă s-ar fi îndoit vreunul, ea își dovedise de mult puterea și vitejia, de mică înfruntase viața, trecînd prin primejdiile cele mai mari, de mult putea fi socotită bărbat, deși păstra în suflet gingășii pe care nu le cunoștea oricine din echipaj. Iar Anton Lupan, care e drept că i le cunoștea, nu o lua pentru aceste însușiri, nefiindu-i acum gîndul la farmecul nici unui chip și nici unui suflet femeiesc, oricît de îmbietor și feciorelnic ar fi fost el.

Dacă peste iarnă avusese mulțumiri văzînd cum alcalufii se ridicau din glod, căpătînd încetul cu încetul apucături omenești, dacă socotea uneori că, măcar cu atît și tot își avea un înțeles strădania lui și drumul lung făcut pînă aici, nu însemna că în acel timp uitase pămîntul necunoscut unde pierise tatăl lui Pierre.

Zile în șir, cînd bătea grindina în spirai, stătea în cabină, aplecat peste harta Țării de Foc, cercetînd în necunoscutul ei alb drumul care trebuia urmat, așa cum făcuse cu prietenul său, alte zile în șir, de mult.

Alteori ieșea în gura tambuchiului și se uita stăruitor cu ocheanul, spre munți, dar înălțimile rămîneau învăluite în cețuri, neîngăduindu-i să pătrundă nici cu privirea și nici măcar în marginea tainei lor.

In acel timp încetase să-l mai aștepte pe Pierre Vaillant, dispariția lui nu-și găsea nici un înțeles, îi obosise și sufletul, de atîta zbucium, și mintea, de atîtea presupuneri care se dărîmau unele pe altele, nici una negăsindu-și temei. Se mai gîndea uneori că poate prietenul dispărut debarcase pe țărmul Oceanului, cum făcuse tatăl său, cu gîndul să meargă spre sud și să ajungă astfel la canal, cu toate că în discuțiile lor, socoteau planul acesta nepotrivit. Dar chiar dacă ar fi făcut astfel, de mult timp ar fi trebuit să fie aici, afară doar... Afară doar dacă nu pierise și el, în locuri necunoscute, cum pierise Arnold Vaillant.

Era un drum primejdios prin ceea ce nu știai despre el — și dovada o făcuse, doborînd pe primii cercetători, poate și pe cei care încercaseră să se ducă după ei.

Și totuși, printr-o ciudată liniște așezată în conștiința lui, Anton Lupan simțea că el va izbuti, și în privința asta în zilele dinaintea plecării nu avea nici o strîngere de inimă. Îi era tulburat sufletul, e drept, dar pentru alte pricini, tulburat de gîndul că în sfîrșit, după așteptări și după strădanii pe care le știm, pornea spre pămîntul necunoscut.

Îl lua și pe Mihu cu el, flăcău de optsprezece ani acum, dar vînjos ca un bărbat împlinit Numai în privința lui șovăise un timp, socotindu-l totuși prea nevîrstnic și fiindu-l milă de frăgezimea lui. Desigur îl nedreptățea, punînd-o pe Adnana înaintea lui, și cînd își dădu seama de greșeala sa, căpitanul se hotărî, numaidecît.

Mai rămînea de ales încă un om, dintre Cristea Busuioc, Ieremia și Haralamb — și, cu toată dorința acestuia din urmă de a merge și el, Anton Lupan se opri la plutaș, a cărui iscusință de a se strecura prin păduri era de neîntrecut.

În luna octombrie, cînd se simțea primăvara venind, oamenii făcură temeinice pregătiri de drum, de prisos a le înșirui aici — și la 10 noiembrie, erau gata să plece în munți. Numai Gherasim părea îndoit în clipa plecării lor și zise, uitîndu-se spre cabana lui Martin Stricland, chiorîș:

— De, domnule, știu că nu se poate altfel, dar mi-e că nu faceți bine să vă duceți cu toții tocmai acum. Nu că noi n-am fi în stare să ne apărăm singuri, dar, cine știe ce se poate ivi.

— Fii pe pace, Gherasime! îl liniști căpitanul, bătîndu-l pe umăr. Sînteți patru oameni și toți de ispravă... Să aveți grijă doar de Ismail...

Bucătarul se făcu roșu și își băgă capul în pămînt, tare nefericit. Ghiaurii își pierduseră încrederea în el — și pe drept cuvînt.

Era o dimineață posomorîtă, ca de obicei; de sus burnița mărunt iar la creste se înșirau aceleași cețuri de nepătruns. Mihu și Adnana, ținînd poneii de căpăstru, așteptau pe țărm; Negrilă, care mergea și el, stătea între ei, fără să zburde, privind peste rîu, cu ochii vii, cu urechile

ciulite, mîrîind înăbușit. Ascuns după un copac, făcut una cu el, Black Pedro urmărea pregătirile de plecare, fără să fie văzut — dar cîinele îl simțea, de-aceea stătea așa de țeapăn și de zbîrlit.

Căpitanul, cu Cristea Busuioc coborîră în barcă să vină și ei la țărm.

— Domnule!... începu cîrmaciul.

Văzîndu-l că șovăie, Anton Lupan îi zîmbi:

— Știu ce vrei să spui, Gherasime, dar nu te îngriji. O să ne întoarcem, cam în cinci-șase săptămîni... Totuși, dacă vezi că nu venim, nu porni după noi, ar fi de prisos, n-ai ști ce drum să iei și nu ne-ai găsi...

— Și-atunci, domnule?

Numai o clipă fața căpitanului se umbri și el adăugă, mai încet, să nu-l audă și cei de pe țărm:

— Dacă nu venim în două luni, ridicați ancora și plecați, Gherasime!

— Unde?

— Unde v-o călăzui cel de sus!

— Ia lasă, domnule, nu-i mai băga asemenea gînduri în cap, că o să venim! zise plutașul, aproape burzuluit.

Și după ce spuse aceste cuvinte, nu mai scoase un cuvînt cît ținu acea zi.

La ora 8, mica expediție era pe drum, îndepărtîndu-se în liniște, ca și cînd ar fi plecat într-o plimbare prin împrejurimi.

Lăsîndu-l la o parte pe Negrilă, care nu putea fi ținut din scurt, ceilalți mergeau orînduiți, Anton Lupan în frunte, apoi Adnana și Mihu, ducînd poneii cu poveri, iar la urmă plutașul, tăcut. Înainte de a se adînci în pădure, fiecare mai întoarse o dată capul, pe furiș, uitîndu-se în urmă, cu inima strînsă, întrebîndu-se dacă se vor mai vedea vreodată aici — chiar și Anton Lupan, chiar și Cristea Busuioc, care se arătase așa de mîniat cînd căpitanul amintise de putința unei nenorociri.

Se vedea „Speranța" la ancoră — și-n clipa aceea toți simțiră că o iubesc ca pe o ființă vie, apropiată de sufletul lor. Își simțiră inima caldă și le veniră lacrimi în ochi.

Se vedea țărmul, înnegurat, și casele alcalufilor, pe ale căror hornuri ieșea fum, se vedeau sărmanii oameni culegînd aur trîntiți în nisipul ud — numai Black Pedro nu se vedea, așa cum stătea el pitit.

Apoi copacii pădurii se strînseră în urmă, închizînd vederea spre țărm — și drumeții rămaseră singuri, patru oameni, un cîine și doi căluți...

La început o luară pe cursul Oltișorului în sus, drum străbătut mai demult. Urcușul nu era greu, nu întîlneau alte piedici, decît aceea care păruse de netrecut și pe care o doborîse Cristea Busuioc, avînd întîmplător ajutorul ghețurilor din munți. Mai departe, trei zile în șir nimic nu le îngreuie mersul și ei făcură drumul acesta din ce în ce mai uimiți. Natura se arăta aici la fel de nepăsătoare ca omul care dacă pune o încuietoare zdravănă la intrarea casei, nu mai zăvorăște celelalte uși.

La sfîrșitul celei de a treia zi, după ce ocoliseră muntele Olivia, botezat astfel de un navigator care însă nu ajunsese nici la poalele lui, se aflau la izvoarele rîului, sub un pisc pierdut în cețuri de nepătruns.

Anton Lupan nu luase asupra lui multe instrumente de cercetător: un barometru aneroid, o busolă, un termometru, un higrometru și un anemometru pentru măsurat tăria vîntului — socotind că datele culese cu ajutorul lor puteau să fie îndestulătoare ca oamenii de știință să întregească fizionomia ținutului necunoscut. Își luase de asemenea și sextantul, cu efemeridele pe anul în curs ca, la o nevoie, rătăcindu-se, să afle coordonatele locului prin calcule astronomice — deși nu era sigur că va întîlni o zi cu cerul senin, spre a măsura înălțimea soarelui, a lunii sau a altui astru binevoitor.

Deocamdată, folosindu-se de busolă și de barometru, făcea schița Oltișorului, necercetat de nimeni pînă sus.

Se știe că barometrul măsoară cu mare sensibilitate presiunea aerului atmosferic. Or, presiunea scăzînd în chip simțitor o dată cu urcușul, o socoteală simplă îngăduie să afli înălțimea unui anumit loc, în raport cu locul de unde ai plecat.

Cu aceste două instrumente și numărînd cu răbdare pașii de la un punct la altul, căpitanul „Speranței" izbutea să treacă pe hartă drumul străbătut și să însemne detaliile din jur.

El trasă astfel cursul rîului, de la vărsare pînă la izvor, fiindcă nu socotea îndestulător să-i fi dat un nume, fără să-l înscrie pe hartă și fără să-l fi cercetat în toată lungimea lui, cum făcuse cu muntele Olivia acel navigator.

Nopțile dormeau în cort, dar aveau mare bătaie de cap pînă să găsească locul ferit de umezeală unde să-l așeze, ca să nu se trezească dimineața uzi. Poneii se dovediră foarte folositori, într-adevăr, fiindcă numai cortul, făcut din pînză de velă, groasă, cîntărea peste treizeci de kilograme, pe care altfel ar fi trebuit să le care unul din ei.

Indată ce adăpostul era gata, aprindeau focul în fața lui, încălzeau o cutie de conserve, o cană de apă, ca să înmoaie în ea pesmeții marinărești, beau la urmă un ceai, spre a se încălzi și după aceea adormeau, sleiți.

Prea rar vorbeau între ei în acele zile și nici serile nu schimbau multe gînduri, fiindcă îi stăpînea pe fiecare o înfrigurare continuă, oprindu-le cuvintele în gît.

În dimineața celei de a patra zi părăsiră Oltișorul, care le arătase drumul pînă aici și, folosind de data asta numai busola, sub cerul de plumb, se îndreptară spre est, urcînd un povîrniș, spre acel pisc pierdut în cețuri, pe care Anton Lupan îl zărise o singură zi, de jos, cînd cerul fusese senin — și socotise că înfățișa punctul cel mai înalt al lanțului de munți.

Urcușul era mai greu acum, copacii pădurii începeau să se rărească și pămîntul pietros, fără rădăcini și fără frunziș, aluneca sub picioarele oamenilor și-ale micilor căluți.

După un timp, dădură de zăpadă întărită care se prefăcu în cruste de gheață ceva mai sus ; tot atunci deasupra începură să fluture neguri și curînd ceața îi acoperi pe toți, îndesindu-se cu fiecare pas, pînă ce deodată, cei din spate nu îi mai zăriră nici măcar pe cei dinaintea lor. Nu mai era un drum, ci o navigație în necunoscut.

Ceasuri întregi merseră așa pe ghețuș, cîștigînd anevoie din înălțimea piscului nevăzut... Pe la ceasul patru după

prînz, Anton Lupan, care mergea înainte, simți povîrnișul îndulcindu-se — și îndată după aceea, își dădură seama cu toții că erau sus. Calculele arătau că se găseau cam la o mie cinci sute de metri înălțime, ceea ce întărea credința căpitanului că acesta era cel mai înalt pisc din împrejurimi.

Dar ce cîștigaseră urcînd pînă aici ? Nu se zărea la zece pași — nu știau încotro era Oceanul decît după busolă și ținutul tainic în inima căruia pătrunseseră, rămînea și acum tot nevăzut, ascuns sub pînzele ceții ca sub lespezi de granit cenușiu, la fel de necunoscut lor, veniți aici, ca și celor aflați peste mări, nepăsători și tihniți.

Căpitanul dădu ordin de popas, fără să se simtă în glasul lui cît era de dezamăgit. Ei bine, dar nu avea să se lase bătut ! Aveau, în saci și pe samarele poneilor, merinde pentru șase săptămîni. Șase săptămîni avea să rămînă pe loc, așteptînd ziua cu cerul senin ! Și dacă nici în acest timp n-avea să se însenineze cerul, măcar o zi, un ceas, un minut, el, Anton Lupan, avea să-și trimită oamenii jos, să se întoarcă, dacă ar fi vrut, cu alte merinde, iar dacă nu, să-l lase părăsit în munți — dar orice-ar fi fost să fie, el trebuia să rămînă neclintit, pînă avea să smulgă taina acestui pămînt !...

Locul, acoperit de ghețuri și învăluit în ceață, nu era îmbietor pentru un popas mai lung, dar nimeni nu cîrti, auzind hotărîrea lui. Pădurea rămăsese în urmă, de mult, deaceea trebuiau să facă focul drămuit, cu lemne cărate de jos, și nu-l aprindeau de cît o dată pe zi, spre a fierbe un ceai și apă de înmuiat pesmeții. Nu mai ploua și nu bătea nici grindina, fiindcă așa poate s-ar fi subțiat și cețurile, cît de cît, și totuși, veșmintele erau într-una jilave pe ei.

În aceste zile de așteptare, orbecăind pe podiș, Anton Lupan cu plutașul găsiră, rătăcit printre ghețuri, un copac ciudat, un fel de magnolaceu pipernicit, care creștea singuratic pe înălțimi. Din el ciopliră un pilon, pe care îl împlîntară pe pisc, în locul cel mai înalt, avînd grijă ca ramurile și așchiile să le păstreze, de pus pe foc, adaosul lor fiind cum nu se poate mai binevenit. Și pe cele două fețe ale semnului trainic, spre răsărit și spre apus, Anton Lupan săpă migălos, cu briceagul, că avea timp destul, în ro-

mînește, și în franțuzește, spre a fi înțelese și de alții care s-ar fi putut să vină odată după ei, cuvintele de mai jos:

„Acest pisc, cel mai înalt din ramura de sud-est a Anzilor Cordilieri, aflat la 54°,40' sud de Ecuator, la 68°, 5' longitudine vestică, a fost descoperit, cercetat și trecut pe hartă, azi 17 noiembrie 1883, de către echipajul goeletei romînești „Speranța" și s-a botezat de către ei cu numele de Ceahlăul-Mic, în amintirea și dorul Ceahlăului moldovenesc."

Îndată ce pilonul fu gata, ceața se destrămă, ca și cînd s-ar fi lăsat înfrîntă de înverșunarea gîndului lui Anton Lupan — lăsînd să se vadă, după săptămîni și luni, cerul albastru, culoare care uitaseră cu toții că mai există. Oamenii se uitară unii la alții, mirați, să vadă dacă se mai recunosc, dacă nu s-au schimbat și chiar poneii, care își ronțăiau ovăzul din traista legată de grumaz, își ridicară capetele și începură a necheza.

Se vedea povîrnișul, pe care urcaseră, se vedea jos o parte din canal — în schimb dincoace, spre Ocean, ceața se așezase mai grea, întinzîndu-se pînă la orizont, ca un podiș alb, fiindcă era soare deasupra și ea lucea, scoțînd ciudate sclipiri, ca și cînd ar fi fost presărată cu diamant. Nu, pămîntul necunoscut nu vroia să-și dezvăluie taina, rămînea mai departe misterios, ascunzîndu-se sub acest înveliș alb!

Anton Lupan privea împietrit podișul nemișcat, se gîndea ce ascundea el sub mantia sa și își amintea vorbele lui Pierre Vaillant spuse atunci — o, trecuseră atîți ani: „Ar putea să fie păduri, sau lacuri, sau munți, sau cîmpii, sau deșert — sau toate acestea la un loc, sau nimic deosebit!..."

Ce era?

După ce se pregătise ani nenumărați, după ce făcuse mii de mile, biruind piedicile și înfruntînd primejdiile pe care nu le-am uitat, se afla, în sfîrșit, azi, în marginea acestei mari taine — dar ea încă nu se lăsa biruită, nu se dezlega! Undeva, sub vălul alb, unde putea fi deșert, sau munți, sau lacuri, sau cîmpii, pierise tatăl lui Pierre Vaillant și imaginea lui, ca a unui uriaș, parcă plutea pe cețuri, și cețurile îl legănau, dar el nu vorbea!...

Ceasuri întregi rămase Anton Lupan în acel loc, uitînd de toți cei aflați în preajma sa, depănînd în minte firul pe care venise din mari depărtări — pînă ce, deodată, i se păru că din realitate, trece într-o lume de basm. Deodată, o cortină uriașă se trase în fața sa, și ținutul necunoscut se dezvălui într-o singură clipă, în lumini clare, pînă departe, la Ocean. La început el rămase buimac, apoi deschise ochii mari, întrebîndu-se dacă nu visa, dacă în acest loc se afla el, cel viu, căpitanul „Speranței" și nu fantoma sa.

Nu, era el, dar pămîntul necunoscut își dezvăluise taina, strălucea, în culori neașteptate, uluitoare, fantastice, fiindcă toate se nășteau, și albul, și rozul, și verdele, și albastrul, ca printr-o vrăjitorie, din acel unic văl de ceață care se topea.

Și în această nereală împletire de imagini, iată ce putu distinge, după cîteva clipe, Anton Lupan:

Cîteva sute de metri mai jos zăpada sclipitoare se sfîrșea și de acolo înainte pădurea de fag se rostogolea la vale, în valuri verzi și roșcate, care parcă se fugăreau aievea, întrecîndu-se unele pe altele, dar necontopindu-se niciodată. Sub creasta muntelui se vedea o șa sură, lipsită de viață, ca totul aici pe înălțimi, locul unui vechi ghețar, care alunecase la vale, rupînd copacii și deschizînd în pădure o cale maiestuoasă, încremenită așa, de zeci, poate de sute de ani.

Jos sclipea, ca argintul, un lac circular, desenat cu compasul, și părea atît de adînc, atît de fără fund în limpezimea lui albă, încît ai fi zis că nu se poate sfîrși, nu poate răspunde decît în partea cealaltă a pămîntului, în fundul unui ocean înghețat.

Dincolo de el erau alte piscuri mai mici, acoperite de zăpadă, apoi se înșirau dealuri cu păduri, ducîndu-se spre nord, spre est, în cîmpie, la marginea căreia se vedea aburind nelimpede o întindere nesfîrșită de apă, care nu putea fi decît Oceanul Atlantic.

Departe, spre nord, sclipeau din loc în loc apele unui fluviu; era, desigur, Rio Grande, trecut pe hartă de alți cerce-

tători, dar mai la sud se zărea încă o apă, despre care harta nu spunea nimic. Ea se vărsa în ocean cam la jumătatea distanței între capul Penas și capul Pablo, și, după toate semnele, părea să aibă izvoarele în partea asta, prin locurile unde făcuse popas cercetătorii de pe „Speranța".

Iată, atîta se vedea pe pămîntul necunoscut! Erau păduri, și lacuri, și ape, și piscuri de munți — și încolo nimic deosebit — cum spusese Pierre Vaillant atunci. Ai fi putut gîndi că pentru descoperirea asta nu merita să te străduiești atîția ani și să faci un drum așa lung!

Dar Anton Lupan era mulțumit, folosind cuvîntul cel mai mic, era mulțumit și chiar lui îi era teamă să se gîndească la alt cuvînt — fiindcă dacă ar fi dat acum frîu simțămintelor din sufletul lui, nu s-ar fi găsit cuvinte spre a le cuprinde în năvala lor de nestăvilit.

Nimic deosebit! — și cu asta avea destul de dus lumii aflate departe de aici...

Căpitanul „Speranței" își înfrînă deci simțămintele și, ținînd seama că el nu era decît un cercetător, faptele lui următoare se desfășurară cu chibzuială și cu cumpănirea cerute de acest rol.

Pînă seara izbuti să facă o schiță panoramică a vastului ținut care se pierdea în Ocean — și o termină tocmai la timp, fiindcă o dată cu apusul soarelui, asupra locurilor se lăsă un întuneric adînc, crepusculul arătîndu-se ciudat de scurt.

A doua zi pe cer erau nori, dar ceața nu reveni și peisajul își dezvălui iarăși detaliile, deși lipsit de culorile uluitoare din ajun. Îndată ce se lumină destul, mica expediție porni la drum.

Lacul de jos, singurul care își păstra culoarea în mijlocul cenușiului, fu trecut pe hartă și botezat Brateșul-Alb, iar piscul de dincolo, unde ajunseră a doua zi, la căderea serii, primi numele Clăbucet.

Mai departe zăpada se sfîrșea și de acolo coborîră spre cîmpie, mergînd zile întregi numai prin păduri de cedri și fag. Intîlneau adesea cîini și pisici sălbatice și uneori bursuci, puținele viețăți care populau aceste păduri.

Fără îndoială că ținutul nu era locuit și nici măcar străbătut de nomazi, deoarece nu se vedeau pe nicăieri semne lăsate de oameni în trecerea lor. Fără să vrei, îți simțeai sufletul răscolit de o adîncă tulburare, la gîndul că străbăteai primul, primul om de la ivirea vieții pe pămînt, un colț al planetei acesteia, care după sute, după mii de ani de civilizație rămînea încă necunoscut. Asta răsplătea și osteneala, și frigul, și drumul îndelungat făcut pînă aici.

După o săptămînă de mers întins ajunseră la ocean, aproape de vărsarea rîului pe care-l văzuseră de sus. Aici probabil debarcase expediția din care făcuse parte Arnold Vaillant, dar desigur, după atîția ani, nu se vedea nici o urmă a trecerii lor, nici un semn care să arate încotro porniseră atunci.

Anton Lupan nu zăbovi în acest loc decît o zi, fiindcă țărmul era sterp și pustiu — apoi porniră pe cursul apei, în sus, fără să știe că începeau partea cea mai grea a greului drum.

Nici Darwin, nici următoarea expediție, cu tatăl lui Pierre, nu urmărise să străbată de două ori acest ținut, și unii și alții se mulțumiseră în planurile lor să facă un singur drum peste pămîntul necunoscut. Ajuns la ocean, Darwin urma să se îmbarce pe bricul „Beagle", iar ceilalți, care debarcaseră în acest loc, trimiseseră corabia înainte, să-i aștepte pe canal, în locul unde era ancorată „Speranța" acum.

Anton Lupan, cu un echipaj destul de mic, nu putea urma planul lor, vasul n-ar fi putut ajunge aici numai cu patru oameni și fără căpitan — așa că el era nevoit să se întoarcă tot pe uscat, brăzdînd încă un drum în ținut, ceea ce, dacă înfățișa o nouă greutate, în schimb, îi dădea o mulțumire în plus.

La cîțiva kilometri, rîul pe care porniseră înapoi, spre munți, și pe care îl botezară romînește Siret, primea un afluent, dinspre sud; Anton Lupan hotărî să urmeze cursul lui, ca să se îndepărteze mai mult de vechiul drum și să poată cuprinde între aceste brazde trase de el pe pămîntul necunoscut, un ținut cît mai întins.

O singură constatare îl nelinişteа mai mult: băgase de seamă că în partea asta a ţării, termometrul arăta temperaturi mult mai mari decît pe malul canalului şi se temea ca pe povîrnişul de nord al munţilor, unde aveau să ajungă pe la jumătatea lui decembrie, rîurile de gheaţă să nu se urnească înainte de timp. Însă n-avea ce face, altă cale de întoarcere nu exista, nu-i rămînea decît să grăbească pasul, deşi atît oamenii cît şi poneii păreau istoviţi — şi să caute prevăzător drumul cel mai sigur în munţi.

Afluentul descoperit nu era un rîu, ci un torent spumegînd; el îşi păstra şi aici, în cîmpie, forţa cu care se prăvălea din munţi. Le trebuiră cinci zile ca să străbată vreo patruzeci de kilometri pînă la izvoarele lui. Adesea întîlneau cascade înalte, sub care apele se frămîntau în volburi năprasnice şi mugetul lor făcea să tremure copacii şi să vuiască adîncurile pădurilor. Ramurile fagilor se întindeau ca o boltă pe deasupra apei şi se uneau cu ramurile de pe ţărmul celălalt, iar frunzişul era atît de des, împletit atît de sălbatic, încît kilometri în şir nu lăsau să răzbată nici o geană de cer, prefăcînd ziua într-o noapte fără sfîrşit.

Dar pe măsură ce urcau, mugetul şi furia torentului scădeau, pînă ce nu mai rămase decît susurul unui fir de apă care sărea cu o sălbăticie neputincioasă din piatră în piatră. Apoi adormi şi acest ultim susur, lăsînd locul unei linişti adînci, ca pe o planetă moartă de mult.

Izvoarele se aflau într-un fund de prăpastie, între două povîrnişuri înalte, cu vîrfurile golaşe şi pline de gheţuri. Dar pe cît de limpede, de lineară, de paşnică era natura pe acele înălţimi adormite, pe atît de frămîntată, de haotică se arăta aici, în fundul prăpastiei. Locul înfăţişa, între cele două povîrnişuri acoperite de păduri dese ca peria, o împletitură bizară de roci monstruoase şi de copaci prăvăliţi de pe munte, unii încă verzi, alţii dospiţi de umezeală, alţii mîncaţi de putregai pînă la măduvă, gata să se afunde în ei înşişi, să se topească în haosul fără margini.

Acest colţ de lume, apăsat de o tăcere mortuară, tăcere pe care nu o pot avea decît abisurile, arăta, ca o forţă încremenitoare, tot ce este în stare natura să creeze şi în acelaşi timp să nimicească...

De aici înainte nu mai aveau mult de mers, numai să urce pînă la coastă şi apoi să coboare povîrnişul, în partea cealaltă, ca să ajungă acasă — acasă simţeau ei acum că trebuia numit locul unde îi aştepta „Speranţa".

Dar pămîntul acesta, pe care omul izbutise în sfîrşit să-l cunoască, păstra încă o taină — şi ea era ascunsă la cîţiva paşi, în fundul văii, unde se deschidea în sus un perete drept, de prăpastie.

Tocmai vroiau să se întoarcă, spre a găsi un povîrniş mai blînd, ca să urce la creastă, cînd Negrilă începu deodată să urle, acelaşi urlet jalnic pe care îl scosese în clipa debarcării pe insula Musarah, unde zăceau leşurile piraţilor.

Urmărindu-i privirea, Mihu descoperi, cu ochiul lui iscoditor şi ager, pricina acestor urlete jalnice; erau şi aici semne de moarte!

— Domnule, uite! exclamă flăcăul, abia stăpînindu-şi glasul.

Adnana scoase şi ea un strigăt de groază.

Sub peretele prăpastiei, se vedea, ieşind din mijlocul putregaiului, un craniu omenesc, rînjind biruitor deasupra acestui haos. Inima lui Anton Lupan începu să bată altfel: îşi luase şi pămîntul Ţării de Foc bir de la oameni, ca să-i lase să treacă!

— Iată, altul! zise Mihu, în şoaptă.

Se apropiară cu toţii şi atunci văzură încă şi alte dovezi de moarte, cranii zdrobite, oase fărîmiţate, nu albe, ca osemintele, ci înnegrite de umezeală, putrede, gata să se afunde în ele însile, să se destrame, să piară, cum piereau şi copacii. Erau risipite numai pe cîţiva metri, dovadă că oamenii muriseră din aceeaşi pricină şi toţi deodată.

Înfrîngîndu-şi groaza, fiindcă nu ştia unde era ascunsă moartea, Anton Lupan se aplecă şi răscoli putregaiul, în nădejdea că ar putea găsi un semn, o urmă care să vorbească despre eroii aceştia mai mult decît vorbeau oasele. Nu încăpea îndoială că aici zăceau însoţitorii lui Arnold Vaillant, singurii oameni despre care se ştia să fi pornit

în părțile acestea. Putregaiul însă nimicise totul, cu o putere de distrugere care îți îngreuia judecata; nu rămăsese decît fierul, și acela mîncat de rugină pe jumătate, un cuțit, un revolver cu țeava subțiată, alt cuțit, mai departe, o urmă de bidon, o cheie, o cutie de conserve, un ceasornic, singurul care se păstrase aproape întreg, între capacele lui de aur, mai tari decît puterea nimicitoare a anilor.

După ce îl șterse de putregaiul ud, Anton Lupan văzu pe el o monogramă, „T. S.", care însă nu-i dezvăluia numele omului mort aici; nu-și amintea cine fuseseră însoțitorii lui Arnold Vaillant, și, de altminteri, faptul nu avea nici o însemnătate.

Și pe plăselele cuțitului fusese săpată o monogramă, dar vremea o mîncase...

In clipa cînd să se ridice, degetele i se încurcară într-un lănțug de aur, de care atîrna o cruciuliță strîmbată. Pe o parte era gravată o urare: „Domnul să te aibă în pază!", pe partea cealaltă două inițiale. O clipă, inima lui Anton Lupan încetă să bată. Inițialele, A. și V. care se citeau limpede, nu puteau fi ale altuia — Arnold Vaillant zăcea aici laolaltă cu ceilalți!

Fără să vrea, gîndul i se duse la prietenul său, care cine știe dacă nu pierise și el, prin alte locuri, înainte de a-și îndeplini această chinuitoare dorință, să găsească oasele tatălui...

Iată cum se dezvăluise și ultima taină!

Mica expediție nu plecă mai departe, pînă ce nu împlini ceeace Anton Lupan socotea o datorie pioasă, nu numai față de amintirea lui Arnold Vaillant, ci a tuturora care pieriseră acolo, mînați de una din acele porniri nerăsplătite de oameni mai niciodată.

Atît cît era cu putință în îngrămădirea aceea haotică, aleseră oasele dintre trunchiurile putrezite ale copacilor, le duseră mai departe, le îngropară laolaltă, iar deasupra împinseră un bloc mare de piatră. Alt semn nu putură să lase; nu era timp să sape un nume, o dată, dar nici n-ar fi folosit această strădanie, fiindcă era greu să te gîndești că ar mai trece oameni pe aici, cîndva, să descopere mormîntul din fundul prăpastiei.

Tîrziu după prînz, expediția porni mai departe, fiecare fiind apăsat de tristețe și de teamă. Numai natura sălbatică rămînea nepăsătoare, în urmă, putrezeau în liniște copacii, își arăta printre frunze ochiul iscoditor Sfredelușul, țopăia în fața oamenilor Cățărătoarea curioasă și neastîmpărată, țipau înfiorător prinzătoarele de muște în vîrful copacilor.

Ieșind din pădure, își continuară drumul către culme, pe un povîrniș de gheață. Aici fiecare pas înainte însemna o luptă sîcîitoare cu alunecușul pantei.

Indată își dădură seama că bieții ponei nu puteau merge mai departe, neavînd potcoave cu colți, ca să se lupte cu povîrnișul și gheața.

— Ce facem? întrebă Adnana, care se chinuia zadarnic să îl tragă pe al său mai departe.

— O să le mulțumim pentru bravura lor și-o să le dăm drumul, să se ducă unde or vrea, în pace! hotărî căpitanul. Acum samarele sînt ușurate, nu mai avem mult de mers — om duce noi cortul și merindele, pînă la creastă.

— Dar n-o să-i mănînce lupii, domnule? scînci Mihu, agățîndu-se de grumazul călușului.

— Pe-aici nu sînt lupi, doar ai văzut că n-am găsit urma nici unuia.

— Și n-au să moară de foame?

— Cred că vor ști ei să-și caute hrană, la cîmpie, spre malul Oceanului.

Și Mihu și Adnana aveau ochii plini de lacrimi, cînd cei doi blînzi tovarăși de drum, despovărați de samare, fură lăsați liberi, să se ducă devale — și multe zile de atunci înainte își simțiră inima îngreuiată...

Dar acum nu era timp de pierdut, se lăsa seara și ei trebuiau să urce din greu povîrnișul de gheață...

După ce se trudiseră așa ceasuri îndelungate și erau aproape de creastă, luînd seama la anumite puncte îndepărtate față de care, în mersul lor înainte, ar fi trebuit să aibă poziția schimbată, Anton Lupan își dădu seama deodată, că în loc să urce, începuseră să coboare o dată cu gheața.

Ceea ce îl neliniștise încă de pe malul Oceanului, se întîmplase! Se aflau pe unul din acele uriașe fluvii de gheață, care cînd se pornesc, nu au mișcarea înceată, geologică, a

ghețarilor, ci a unei ape așezate în matcă. Desprins din patul lui, de căldura timpurie, fluviul se urnise și aluneca la vale, cu măreția unui astru care s-ar rupe din legile universului și ar vrea să-și facă singur soarta.

Era un bloc alb, de cîteva sute de mii de tone, întins pe mai mulți kilometri și acum, dacă se pornise, nimic nu mai putea să-l oprească. El aluneca domol, dar năprasnic, ca o navă gigantică, a cărei etravă avea să fărîme tot ce-i stătea în cale. În adîncuri, la zeci de metri, se și auzeau pîrîiturile surde ale pămîntului deștelenit, ale stîncilor dezghiocate. Jos, departe, pădurea începu să freamăte, apoi copacii prinseră să cadă, parcă doborîți de o secure uriașă; prova giganticei nave își deschidea, cu brutalitate, calea ei maiestuoasă.

Apoi deodată ceva se frînse, făcînd să pîrîie pămîntul și să tremure cerul, și etrava de gheață, departe, în vale, se prăbuși în prăpastie, să întregească jos haosul.

— Iată cum au pierit bieții oameni! zise Anton Lupan, cutremurîndu-se. Dacă ne prindea acolo, ne-ar fi găsit și nouă alții oasele!

— Da' lasă că nici acum nu stăm pe moale! adăugă plutașul, văzînd cum alunecau, o dată cu gheața.

Pînă la prăpastie era poate un kilometru și jumătate, ceea ce făcea ca primejdia să pară departe, dar nimeni nu se gîndise cît le trebuia să meargă de-a latul pe această masă alunecoasă, ca să-i găsească marginea.

Întreg peisajul fiind îmbrăcat în zăpadă, nici nu puteai bănui unde începe pămîntul și se termină gheața, așa că porniră la întîmplare, spre dreapta, fără să știe dacă în stînga scăparea nu era mai aproape. Curînd se lăsă seara, dar ei trebuiră să-și continue drumul trudnic, alunecînd la tot pasul, zdrelindu-și mîinile în colțurile de gheață — și merseră așa ceasuri îndelungate, orientîndu-se după huietul sloiurilor care se prăbușeau în prăpastie, auzindu-se tot mai aproape.

Fură ceasuri grele, de istovire amestecată cu spaimă, dar într-un tîrziu, frămîntarea gheței, care li se frîngea sub picioare, prevesti apropierea uscatului. În frecarea lui cu pămîntul nemișcat de pe margini, fluviul înghețat stîrnea vîrtejuri, ca o apă tumultuoasă, se măcina cu o furie amarnică, umplînd întunericul nopții de scrîșnituri, mugete și vuiete amestecate...

A doua zi, cînd se lăsa înserarea, erau la creastă — și cerul se înseninase deodată, poate spre a le sărbători întoarcerea. Se aflau pe un pisc, la răsăritul celui unde urcaseră prima dată, și pe acesta căpitanul îl boteză Vîrful Vaillant, în amintirea celor trei oameni, trei generații care visaseră să ajungă aici, dar nu avuseseră parte.

Jos se vedea canalul și „Speranța", la ancoră, numai satul alcalufilor rămînea ascuns, sub frunzișul copacilor. Deși pînă acolo ar fi putut ajunge acum, la coborîș, în cîteva ceasuri, Anton Lupan hotărî să poposească aici peste noapte. Din locul acesta, privirea ajungea, în lumina dinaintea serii, pînă la malul Oceanului — pămîntul cunoscut astăzi se dezvăluia încă o dată, arătîndu-se în fața lui Anton Lupan așa cum îl înfățișase el la început, pe acea schiță panoramică. Dar astăzi, în afară de ce înfățișa schița, îl străbătuse cu piciorul, trecînd mare parte din el pe hartă, adunase plante, roci, își umpluse carnetul cu date și observații pe care avea să le trimită Societăților Geografice, împlinindu-și datoria pînă la capăt.

În cele cinci săptămîni cît durase această călătorie anevoioasă, străbătuse cu bravii săi oameni, oameni socotindu-i și pe Mihu, și pe Adnana, umblînd pe locuri încă necercetate, peste patru sute de kilometri, acoperind cu privirea dacă nu și cu pasul, aproape întreg ținutul dintre al 67-lea și al 68-lea meridian vestic, între paralela a 54-a și a 55-a, adică tocmai acea parte a Țării de Foc despre care omenirea nu avea cea mai palidă imagine.

Și în seara asta, cînd își dusese drumul pînă la capăt, Anton Lupan se gîndi din nou la Pierre Vaillant și la necunoscuta-i soartă, și vorbele lui de la început îi veniră în minte iarăși. Nu găsise nimic deosebit pe pămîntul străbătut, în marginea căruia se afla astăzi — nici o minune, nici o descoperire fantastică — dar important era că de pe hartă dispăruse încă o pată albă!

Și mai avea o mulțumire căpitanul „Speranței" în seara asta: colo jos, ascuns sub frunzișul copacilor, se afla un

sat, primul semn al civilizației — el cu echipajul său izbutise să facă oameni din alcalufii sălbatici...

Era prima oară cînd răsufla liniștit căpitanul, cuprins de o mulțumire ale cărei margini nu se puteau măsura și nici deduce prin vreun calcul — măsurîndu-i unghiurile cu sextantul!

Cristea Busuioc cu Mihu întinseseră cortul, apoi făcuseră foc și cinaseră cu toții, ultima oară în călătoria asta, socotind că a doua zi, înaintea prînzului, aveau să fie la ei acasă, pe bordul „Speranței".

Între timp, noaptea se lăsase și dinspre răsărit amenințau nori de ploaie, fiindcă stelele, abia răsărite, piereau una cîte una, aruncînd priviri speriate oamenilor. Sus, pe munte, aerul era rece, dar acum toți erau deprinși și cu frigul și cu umezeala, și cînd se nimerea vreo zi senină, umblau în cămăși, cu brațele goale.

Anton Lupan, așezat pe o lespede, cu spinarea rezemată de stîncă, urmărea înecul stelelor. Adnana stătea alături și își scălda ochii, ca într-o baie amețitoare, în întunericul care se întindea, parcă în trepte din ce în ce mai dese, pînă în fundul văii.

Și-abia acum, în prima lui clipă de liniște după săptămîni de zile, vedea căpitanul că omul de echipaj Adnana arăta altfel și desigur avea altă plămădire decît restul oamenilor — și avînd în sfîrșit răgaz, își simți și bătăile inimii. Și fără să vrea, neademenit pînă acum, Ulyse se pomeni mîngîind părul sirenei.

— Ți-e frig, Adnana?

— Nu; ți-am mai spus că alături de tine mi-e mai cald decît în cabină.

Spunea asta cu viu grai, doamne! — sau era numai gîndul ei, pe care el îl auzea, prin acea ciudată însușire?

— De care cabină vorbești?

Fusese glasul lui, rostise el tare această îndrăzneală? Mai puteai ști? — și la el, și la ea, era vorba, era gîndul?

— De cea de la prova, știi doară! răspunse Adnana.

— Cînd socotești că o să te muți la mine?

A, nu, de data asta, sigur, fusese doar gîndul căpitanului!

Și ea, care îi auzea gîndurile, răspunse în același chip, zbătîndu-se, ca între doi pereți de închisoare, între sfiiciune și îndrăzneală:

— Cînd ai să-mi poruncești, căci tu ești stăpînul cabinelor...

Apoi deodată Adnana tresări, ai fi spus speriată în sfîrșit de vorbele sale:

— Ia uite!

— Ce este?

— O stea care a căzut și rătăcește prin pădure!

Se făcuse noapte tîrzie: Mihu și plutașul adormiseră, înveliți în cojoace, cu mantăile de ploaie puse pe deasupra. Cerul se înnorase de-a binelea.

Dincoace de canal, în pădure, se vedea o lumină pîlpîitoare, legănîndu-se, pierind o clipă, ca să se ivească alături, într-o șerpuire plină de taină. Negrilă, așezat pînă atunci la picioarele Adnanei, sări în picioare și începu să mîrîie.

— Nu-i o stea, dar e într-adevăr o lumină care se mișcă prin pădure, zise Anton Lupan, ridicîndu-se și el, cuprins de neliniște. Numai de n-ar aduce vreo nenorocire! Hei, Mihule, Busuioace!...

Lumina părea o torță, ca a alcalufilor, coborînd la vale, spre marginea pădurii — și dacă aici, la depărtare, se vedea sfîșiind întunericul cu atîta repeziciune, însemna că omul care o purta nu mergea nici la pas, nici în fugă, ci rostogolindu-se, ca stîncile smulse de pe piscuri, ca vîntul, ca fulgerele.

Cristea Busuioc și Mihu se apropiară, dîrdîind în cojoace, cuprinși de frigul care te ia fără veste cînd te trezești la jumătatea somnului.

— Vedeți lumina aceea, în vale?

— O vedem, domnule! Mare comedie.

Ajunsă în locul unde se bănuia marginea pădurii, torța șovăi cîteva clipe, apoi prinse să se legene, în mișcări amenințătoare, răspîndind în jur scîntei, ca o ploaie de stele — și deodată crescu din ea însăși, pînă se prefăcu într-o mare vîlvătaie.

Anton Lupan simți un pumnal rece în inimă.
— Au pus foc satului, tîlharii! Băieți, strîngeți corturile și haideți!
Apoi se prăvăli la vale.
De-aici, de departe, nu avea cum să-și dea seama că nu ardeau casele alcalufilor, ci cabana lui Martin Stricland, în trosnetul scîndurilor uscate și-n pocnetul sticlelor de aur.

Răfuiala

Fusese și jos una din rarele, din puținele zile senine care, la începutul lui ianuarie arătau cu zgîrcenie statornicirea verii — cînd, pe la ceasurile nouă dimineața, departe, spre apus, la cotul canalului, se iviră, lucind în soare, pînzele unei corăbii. Părea să fie tot o goeletă, sau poate un schooner, primul vas care apărea aici de un an de zile. Corabia, după ce mai navigă domol cam o jumătate de milă, se opri la adăpostul unei insule și oamenii de pază pe țărm nu o mai văzură.
— Ce-o fi asta, măi Gherasime? întrebă Ieremia.
— Tu nu vezi? Un schooner! Ce, nu are voie să umble, ai închis tu canalul pentru alte corăbii?
Mai mult oamenii nu vorbiră și restul zilei se scurse pe nesimțite, fiecare văzîndu-și de treburi în liniște. Dar nu aceeași liniște era și dincolo de malul rîului...
Seara, curînd după căderea întunericului, adică la timpul cînd pe munte Anton Lupan cu ai săi cinau la lumina focului, dincoace, Martin Stricland și Black Pedro stăteau tainic de vorbă, în cabană.
— Cîți oameni ai pregătit? întrebă primul.
— Unsprezece, senor; doisprezece cu mine.
— Și cum o să faceți?
— La semnul meu, trei din ei au să iasă tiptil din casă, au să se apropie de malul rîului și-au să sugrume pe omul care stă de pază. Acesta priveghează mai ales spre țărmul nostru, așa că n-o să le fie greu să-i cadă în spinare.

— Dar ești sigur de oamenii tăi, Pedro ? N-au să te trădeze ?

— Nu, senor ; le-am luminat minţile şi-au înţeles că albii de pe corabie sînt aducători de nenorocire ; bunătatea lor e numai un mijloc de a-şi ascunde gîndurile rele. Aţi văzut, pînă n-a murit Suino, pe care ei îl numesc moş Andrei, n-am putut să mă apropii de niciunul — bătrînul îi păzea cu străşnicie şi mă lua la goană cum mă simţea că trec rîul.

— Bine, Pedro, numai să se termine astă-seară, fiindcă altfel mi-e să nu se întoarcă tîlharul cel mare, căpitanul ! Şi-aşa ai lungit treaba prea multă vreme !

Metisul mugi, cu nedumerire. Nu făcuse el tot ce-i stătuse în putinţă, nu se străduise să asmută oamenii ? Ce vină avea el dacă pînă în clipa morţii bătrînul Suino îi stătuse împotrivă ?

— Piroagele le aveţi pregătite ? continuă stăpînă-su.

— Da ; la semnul meu, două vor pleca în sus, apoi vor coborî prin mijlocul canalului. Cealaltă se va apropia de corabie. Dacă omul care stă de pază pe punte n-o să-i lase să se urce, au să-i arunce în ochi o torţă aprinsă. Atunci au să năvălească şi ceilalţi, prin spate. O să meargă uşor, senor ; ei sînt trei oameni şi noi doisprezece.

— Dar au puşti, Pedro, ţine seama !

— N-au să aibă cînd trage.

— Bine, să fii cu grijă !

— Senor, şi după aceea o să-mi daţi fotografia ?

— Nu astă-seară, ci după ce ai să termini cu toţi ceilalţi, şi mai ales cu căpitanul.

Pe chipul lui Black Pedro trecu o umbră de dezamăgire, dar el îşi înclină capul, cu supunere.

— Da, senor. N-au să se mai întoarcă niciodată pe corabie...

— Stai ! tresări Martin Stricland, punîndu-i mîna la gură.

În liniştea grea care împresura cabana i se păruse că aude un pas afară, dar desigur fusese numai o închipuire ; după ce trase îndelung cu urechea, nu izbuti să desluşească nimic decît vuietul rîului, care făcea liniştea locului mai grea, mai ţiuitoare.

— Atunci, Pedro, mi se pare că-i ora !

— Da, senor ! Culcaţi-vă şi lăsaţi totul pe mine.

Metisul făcu un pas, să plece, cînd deodată se opri locului, cu un răcnet de spaimă. Uşa sărise în lături, sub o lovitură, şi-n prag, contopită cu întunericul nopţii, se ivise o umbră uriaşă, umbra unui om învelit într-o mantie neagră, cu gluga trasă pînă deasupra ochilor.

Martin Stricland sări în lături, cu mîna la buzunarul pantalonului — dar cu o mişcare mai repede, omul din prag scoase revolverul.

— Sus mîinile, Clark Norman ! A sosit clipa răfuielii !

— Kurt Schlimbach !

— Eu, prietene ! Te caut de multă vreme !

— N-ai murit ? bîigui Martin Stricland, palid.

Black Pedro scoase un muget, deosebit de toate mugetele lui cunoscute, un muget de nedumerire, de spaimă, de nebunie.

— Netrebnicule ! şuieră stăpînă-su. M-am încrezut în tine, şi tu m-ai trădat, corcitură !

Metisul se legănă, cu ochii holbaţi, gata să cadă.

— Nu, senor, nu ! Eu... Hummm !

Noul venit făcu un pas înainte, fără să slăbească arma din mînă, trînti uşa cu piciorul, apoi, rîzînd încetişor şi subţiat, îşi dădu în lături gulerul mantăii, lăsînd să i se vadă gîtul, brăzdat de o cicatrice înspăimîntătoare.

— Nu-l mustra degeaba, Norman ! zise, în linişte, continuîndu-şi rîsul subţire. Bietul om şi-a făcut datoria cinstit, uite colea, dar un elefant ca mine nu moare cu una cu două

Apoi, întorcîndu-se spre Black Pedro, continuă blînd, aproape cu prietenie :

— Hai, băiete, fii liniştit ; nu am nimic cu tine. Să ştii că ai lucrat bine, numai că n-ai avut un cuţit ca lumea. Păi tu crezi că pentru grumazul meu ajunge un briceag cu care înjunghii cîinii ? Hai, acu' du-te !

Metisul rămase locului, uitîndu-se cînd la unul, cînd la altul, cu priviri înnebunite. Apoi scoase un muget de fiară rănită şi se repezi la Schlimbach, nesocotindu-i statura uriaşă şi ţeava revolverului.

— Tu vrei să-l omori pe padre!... Hummm! Omoară-mă pe mine!

Schlimbach îi puse pumnul în piept și-l ridică în aer, ca pe o gînganie, privindu-l cu milă.

— Ah, poate tu ești fiul lui Filipo? Sărmane băiete, tatăl tău e mort de cinci ani de zile și dacă vrei să știi cine-i ucigașul, uite-l!

Martin Stricland se făcu roșu, pe urmă păli iarăși.

— Minți! mugi metisul.

— Mint? Întreabă-l! De ce s-ar mai ascunde — că tot i-a sunat ceasul pieirii!

Black Pedro se întoarse spre stăpînă-su, cu o privire deznădăjduită:

— Senor, spuneți-mi că minte! Minte!

— Cară-te! scrîșni Stricland.

Cîteva clipe metisul rămase țeapăn, cu ochii holbați, apoi se smulse din mîna uriașului, se năpusti pe ușă, și se adînci în pădure, scoțînd mugete înnebunite.

Schlimbach întoarse capul după dînsul; această mișcare nu dură decît o frîntură de secundă, neîndestulătoare ca un om, oricît de iute, să scoată revolverul din buzunar, să-i sucească piedica și să tragă. Sînt trei mișcări distincte, care, la rîndul lor, se descompun în numeroase mișcări mai mărunte. Era timp pentru una singură; Martin Stricland o făcu fără să judece, și totul se petrecu fulgerător, ca o destindere, al cărei început se confundă cu finele.

Dintr-o singură mișcare, unica posibilă, mîna lui se contopi cu pumnalul de pe masă și așa căzu în spinarea uriașului. Nu trebui alt gest ca lama să pătrundă — pătrunse, pînă la prăsele, din aceeași mișcare unică. De aici înainte, mișcările își reluară ritmul și sacadarea obișnuită.

Schlimbach scăpă revolverul din mînă, gemu, se întoarse, ridică brațul, își încleștă degetele în beregata ucigașului, își tîrî pasul înainte, un pas, al doilea, al treilea, fiecare din mișcări mai multe, pînă ce amîndoi se împiedicară de piciorul mesei și se prăbușiră. Apoi urmară spasmurile, numeroasele mișcări ale agoniei, învălmășite, nedistincte...

În acest timp, Black Pedro își continua goana prin pădure, orbește, lovindu-se de trunchiuri, împiedicîndu-se în

pietre, prăbușindu-se. Uneori părea că se dezmeticește, se oprea pe un dîmb, privea devale, în beznă, cu ochii îndobitociți, apoi clătina din cap și pornea mai departe, zgîriindu-și obrazul cu unghiile, mușcîndu-și pumnii, smulgîndu-și părul și barba și mugind neîncetat, ca animalele hăituite.

Așa goni el îndelung, în neștire, pînă ce se prăbuși într-un fund de rîpă și fruntea i se propti în pămîntul umed. Se pornise vîntul, sus ramurile se mișcau, într-un freamăt adînc, fîlfîiau liliecii prin bezna de nepătruns. Metisul privi spre cer, cu ochii înlăcrămați, privi spre pămînt, privi înlăuntrul său, își văzu inima bătînd, își auzi răsuflarea șuierînd și gemu:

— Padre!... Padre! Humm!

Luă în mînă un bulgăre, îl duse la gură, își vîrî dinții în el, înghiți pămîntul. Luă frunze de pe jos, scoarță de copac, vreascuri, le frînse în dinți, poate căutînd natura și calea de a se reîntoarce la ea, prăbușit și împovărat, acum, în ultimul ceas al lumii.

Rămase aici mult timp, adulmecînd, ascultînd, parcă mai liniștit, pînă ce înlăuntrul său inima începu să i se zvîrcolească iarăși, surpîndu-i pieptul, împingîndu-l spre pămînt, mustrîndu-l. Black Pedro se tîrî, ca o reptilă, din fundul rîpei pînă sus, deasupra dîmbului. Ascultă, mugi:

— Padre! Hummm!...

Copacii își împleteau tremurătura cu mugetul.

Metisul se ridică, ascultă iar, îndelung, ca și cum ar fi înțeles graiul copacilor, pe urmă luă o creangă uscată de jos și, îngenunchind asupra ei, scăpără chibritul. Lemnul rășinos se aprinse, cu pocnituri, scoțînd fum negru, gros, ca al rugurilor. Și Black Pedro rămase aplecat peste flacără mult timp, privind-o îndobitocit pînă ce ochii aproape îi orbiră și-și simți obrazul sfîrîind.

Atunci în pieptul lui se născu iar nevoia de a mugi, ca și cînd flacăra i-ar fi răscolit durerile adînci și i-ar fi redat, mai vie, puterea suferinței. El sări în picioare, ridică torța deasupra capului, alungind liliecii pădurii, și se rostogoli la vale, cu focul, cu pămîntul, cu copacii, cu pietrele,

cu întreaga natură din jur, aspra lui mamă, pe care nimeni nu i-o putea ucide, şi care îl reprimea, sălbatică, rea, bună, de nepătruns.

*
* *

La ora aceea din noapte, de pază pe malul rîului era Haralamb, iar Ieremia, de vardie pe puntea „Speranţei".

Intr-un timp, Haralamb simţise dincolo, la cabană, mişcări ciudate şi îşi ciulise urechile. Părea că la Martin Stricland se petrec fapte neobişnuite, dar asta nu-l privea pe dînsul, atît timp cît nimeni nu se apropia de malul rîului.

Auzise el la o vreme şi-n spate nu ştiu ce şoapte, pe lîngă una din casele alcalufe, şi dăduse o gură:

— Mă, care sînteţi acolo ?

Şoaptele amuţiseră, iar el nu-şi mai bătuse capul să le afle pricina, fiindcă nu-i nimic de mirare, dacă într-o noapte unor alcalufi nu le vine somnul şi mai sporovăiesc între dînşii.

Iată însă că după o vreme, uşa cabanei pocnise, el nu o vedea, răspundea în partea cealaltă — şi Black Pedro o luase la goană mugind, spre pădure — el, şi nu altul, căci doar îi cunoştea glasul. Nici asta nu era de multă mirare, decît poate că nu se potrivea cu ora tîrzie a nopţii; altminteri, erau toţi obişnuiţi cu mugetele metisului.

Totuşi, Haralamb socotise că n-ar strica să fie şi el şi văr-su mai cu luare aminte — de aceea îl strigase şi pe acela, şi-i dăduse de veste :

— Hei-hei ! Măi Ieremie !

— Ce-i ? răspunsese ursuz omul.

— Fii cu ochii în patru, că parcă umblă duhurile rele !

— N-avea grijă !

Gherasim şi Ismail dormeau duşi, de cu seara, deoarece peste o oră, adică la miezul nopţii, urmau să ia paza în primire.

Trecuseră numai puţine clipe cînd, de data asta, strigă Ieremia :

— Măi vere, tu vezi o lumină ?

— Unde ?

— Colo, sus, în pădure.

De pe malul rîului nu se vedea povîrnişul muntelui.

— Ia fă-te mai încoace ! continuă Ieremia.

Haralamb se trase cîţiva paşi în lături şi atunci văzu într-adevăr o lumină zbătîndu-se prin pădure. Erau obişnuiţi cu torţele fuegienilor, numai că ei nu prea umblau noaptea pe drumuri.

— Ia, mai bine scoală-i şi pe ceilalţi ! strigă, cuprins de oarecare nelinişte.

Gherasim dormea în culcuşul lui din hambar, deşi nu l-ar fi împiedicat nimeni să se culce ca oamenii, în cabina de la prova, acum, în lipsa Adnanei.

— Dar Ismail unde-i ? întrebă cîrmaciul, văzînd culcuşul de alături liber.

Ieremia ridică din umeri.

— Aha ! se dumeri Gherasim, după ce-i trecu buimăceala somnului. Trage la bine, fir-ar Coranul lui să fie ! Du-te şi scoală-l că trebuie să se fi tolănit la prova, în cabină.

Cabina de la prova însă era goală, orînduită cu grijă, aşa cum o lăsase Adnana, în clipa plecării.

— Unde naiba să fie ? făcură oamenii, pradă nedumeririi. De plecat, n-a putut să plece, că barca, uite-o colea ! Ce naiba, doar n-o umbla pe apă, ca duhurile !

— Şi-apoi ce, — zise Ieremia, — eu eram chior, să nu-l simt dacă-l apucau nebuniile ?

Gherasim se bătu cu palma în frunte :

— Ptii ! Ia vino încoa' ! Să ştii că păcătosul se lăfăieşte în patul căpitanului. Ce să tragă la bine, trage la boierie, cabina de la prova nu-i mai ajunge !

Întocmai ! Ismail sforăia, cu burta în sus, cu mîinile sub cap, ca paşalele, cu mustaţa zbîrlită, taman în patul lui Anton Lupan, şi parcă şi prin somn nu-şi mai încăpea în piele de fudulie.

— Scoal', tîlharule !

Gust de boierie ? Bietul Ismail !... Cine ştie ce presimţiri îl mînaseră să încerce patul din vreme ! Fiindcă trei cea-

suri mai tîrziu, avea să zacă aici, ciuruit de gloanțe, în agonie.

În acest timp, torța bezmeticea printre copaci, rostogolindu-se spre marginea pădurii. Deși nu știa dacă avea să se lupte și cu cine, Haralamb trase piedica puștii, fără să scape din ochi flacăra mișcătoare. Aceasta ajunse pe tăpșanul de deasupra cabanei, se legănă de cîteva ori, în neștire, apoi își urmă calea, răspîndind scîntei pocnitoare.

— Ce naiba face năzgîmbul ? se întrebă Haralamb, recunoscînd, la lumina flăcării, umbra metisului.

Torța pieri în spatele cabanei și se lăsă beznă deplină.

„Am sculat oamenii de pomană ! își zise rumînul, cu ciudă. Acum să te ții cu ocările ! Pthiu, lua-te-ar naiba de jivină neagră ! Te mînă necuratu' noaptea prin pădure !..."

Dar nu-și sfîrși gîndul bine, cînd, în pocnetul scîndurii dospite, acoperișul cabanei se prefăcu într-o limbă de flăcări, înroșind norii de pe cer și copacii din marginea pădurii.

Haralamb o luă la goană, devale.

— Săriți ! Gherasime, Ismaile !...

Barca „Speranței" se apropia cu repeziciune. Se auzea plescăitul apei și gîfîitul oamenilor care trăgeau la vîsle.

Altă flacără țîșni, lîngă cabană ; acum ardea și magazia, făcînd să trosnească bîrnele.

— Haideți repede, fraților ! Te pomenești că, beat cum e totdeauna, țicnitul ăla doarme și-l găsim gata făcut friptură.

În casele alcalufilor începură să se audă strigăte, dar nu de asta îi păsa cuiva acum. Haralamb intră în apă pînă la genunchi, întîmpinîndu-i pe ceilalți, sări în barcă și se îndreptară în pripă, de-a lungul țărmului, dincolo de vărsarea rîului. Flăcările împresuraseră cabana din toate părțile ; scîndurile acoperișului începură să se frîngă și să se prăbușească înăuntru, făcînd să răbufnească pe fereastră scîntei și trîmbe de fum, învălătucite.

Oamenii săriră pe țărm și o luară la fugă înainte. Numai bucătarul, la jumătatea drumului, se opri, cuprins de neliniște ; în grabă, uitase să-și pună turbanul și acum era în capul gol, ca ghiaurii. Mare nelegiuire ! Fuga înapoi, Ismaile !

Ceilalți ajunseră la cabană, în clipa cînd flăcările cuprindeau ultimul perete. Apărîndu-și cu palma obrazul de dogoare, Gherasim se apropie de fereastră, privi înăuntru și scoase un strigăt de spaimă. Lîngă masă, pe dușumeaua încinsă, zăceau două trupuri, încleștate unul în altul.

— Ăsta cine mai e ? întrebă cîrmaciul, înlemnit de groază. Parcă l-aș cunoaște !

Haralamb își duse palma la gură :

— E neamțul de pe „Wotan", care n-a vrut să ne dea apă ! Schlimbach îl cheamă !

Gherasim se trase un pas în lături, să se ferească de șfichiuiala flăcării.

— Aici a fost răfuială mare, fraților ! Dumnezeu să-i ierte !

Cei doi vrăjmași rămîneau încleștați mai departe, învăluiți de fum și flăcări, Martin Stricland, cu ochii plesniți, cu limba scoasă, neslăbind cuțitul din mînă, Schlimbach prăvălit peste dînsul, strîngîndu-l de beregată, într-o încăierare sau într-o împăcare supremă.

Deasupra, sticlele de pe masă pocneau, atinse de flăcări, și praful de aur le cădea în creștet, se prelingea în jos, poleindu-le fețele...

Flacăra care coborîse din păduri trecea rîul ; Black Pedro înota gîfîind, cu torța în mînă. Torentul îl ducea la vale, îi răsturna vîrtejuri în creștet, încerca să-l ducă la fund — el înghițea apă, bolborosind, dar ținea brațul deasupra, cu îndărătnicie.

Alcalufii ieșeau din case, speriați ; unii fugeau spre pădure, urlînd laolaltă cu cîinii, alții se îmbulzeau înspre rîu, ieșiți cu totul din fire. Metisul trecu printre ei, fluturînd făclia. Dincolo, pereții cabanei și ai magaziei se prăbușeau, rînd pe rînd, ridicînd spre cer vălătuci de scîntei și fum vînăt.

— Haideți ! zise Gherasim. Să ne vedem de ale noastre ; aici nu mai e nimic de făcut.

Un muget prelung se ridică de pe malul celălalt ; o casă alcalufă se aprinsese, cu flăcări ruginii — și vîntul, care se întețea, aprindea celelalte case pe rînd. Urletul cîinilor crescu.

— Dumnezeii mă-si ! înjură Haralamb, năucit. De unde s-a aprins ?

Și porni în goană, spre rîu, lovindu-se cu pumnii în cap, blestemînd. La ora aceea satul era încă în paza lui, și-acum i se părea că s-a nenorocit, ca un străjer care-și părăsește postul, lăsînd porțile cetății deschise în fața vrăjmașului.

Ceilalți îl urmară, se aruncară în rîu, cu hainele pe ei, fără să țină seama de frig — dar, orice ar fi făcut, era prea tîrziu. Satul ardea de la un cap la altul și-n pădure alcalufii urlau, țopăind, dînd din mîini ; în lumina flăcărilor păreau niște arătări roșii, și nu puteai să înțelegi dacă erau înspăimîntați sau se veseleau ca nebunii. Numai cîinii care se îmbulzeau printre picioarele lor, păreau înspăimîntați într-adevăr, așa cum se auzeau chelălăind și urlînd jalnic.

Flacăra care trecuse rîul și aprinsese satul alcaluf cobora spre țărm, răspîndindu-și scînteile și fumul pe cerul înroșit. Era aceeași torță, sau alta, luată în drum — ea își urma mersul șerpuit, ca și cum ar fi avut de împlinit un destin.

Ajuns pe malul canalului, Black Pedro se opri, cu torța ridicată sus. „Speranța" se vedea, la o sută de metri, părăsită în mijlocul apelor sîngerii. Metisul se uită la piroagele de pe mal, șovăi, poate nu le văzu, apoi se aruncă în apă și începu să înoate, cu flacăra pe sus. Din creanga aprinsă săreau scîntei, care cădeau în valuri, sfîrîind, și apa fierbea în jurul lui.

Pe mal, Ismail, care se urca pe îndelete în barcă, fiindcă n-avea de ce se grăbi, făcu ochii mari, apoi se cruci, ca Gherasim, că tot n-avea turban în cap — și își scuipă în sîn, ca Haralamb — să fi zis că s-a ghiaurit pe deplin. Nu văzuse niciodată pînă acum foc să meargă pe apă, ca un șarpe, cu coada în flăcări ; ptiu !

Metisul înotă întins spre corabie, pînă ajunse sub bordajul înroșit ; văzu scara, atîrnată, dar o ocoli, fără nici un înțeles, cum ocolise piroagele — alunecă spre prova, luă torța în dinți și se cățără pe lanțul ancorei, pînă ce se prinse cu mîna de parapet și sări sus.

Ismail văzu focul urcîndu-se pe bord, dar nu se dezmetici decît în clipa următoare, cînd flacăra crescu, amenințînd să cuprindă totul în jur. Atunci nu mai judecă, n-avea cînd, nu stătu să-i strige pe Gherasim, pe ceilalți — nu era timp : „Speranța" ardea — avea să se prefacă în rug. Bucătarul puse mîna pe vîsle și se opinti cu un icnet adînc ; barca făcu un salt, afundîndu-și prova în apele roșii.

„Speranța" ardea ; flăcările cuprinseseră tenda, apoi scîndurile bocaportului — și își săltau limbile încîrligate în sus, să se agațe de ghiu ; în hambar se auzea graurul lovindu-se de gratii și strigînd speriat :

— Ad-na-na !... Ad-na-na !...

Indată aveau să se aprindă catargele, pînzele strînse, puntea îmbibată în smoală avea să ardă trosnind — și totul să se năruie, întregul lor avut și avutul lui, șalvarii, turbanul, dar mai cu seamă gazelul de la Stambul... Ismail se opinti.

Dincolo, satul se prefăcea în scrum ; ultimele bîrne se prăbușeau — și întunericul începea să se împletească prin fum. Alcalufii, cu torțe aprinse, se furișau prin pădure, ocolind focul, îndreptîndu-se spre piroagele de pe țărm ; din mijlocul pîrjolului, sufletul lor nomad se ridica și-i mîna, în neștire, la drum, cu ramuri aprinse în mîini, urmați de femei, de copii, de cîini...

Ismail lăsă vîslele și se prinse de capătul scării, izbindu-se ca un sac greu în bordajul încins. Deasupra parapetului, printre flăcări, luci, hîdă, țeava unei puști, îndreptată spre el.

— Inapoi ! Hummm !

Black Pedro, rășchirat, ud, țeapăn, ca o răgălie dusă de ghețuri, cu părul țepos, cu barba smulsă, cu ochii sticloși, rînjea sălbatic deasupra lui.

— Inapoi ! Te împușc ! Hummm !

Graurul striga, deznădăjduit :

— Ad-na-na !... Ad-na-na !...

O flacără albăstruie îi luci în ochi lui Ismail — bubuitura n-o auzi, își simți umărul sting înmuiat și scăpă scara din mîini. Metisul, speriat de împușcătură, o luă la fugă pe punte, lipăind.

Bucătarul se prinse cu mîna dreaptă de marginea bărcii, încercînd să strige, dar nu putu, se uită spre mal să-i vadă pe ceilalți venind — dar nu venea nimeni și el gemu, adînc. Deasupra se auzeau flăcările, trosnind. Simțea în umărul sting o durere adîncă, rece, ca și cînd ar fi purtat în spinare un sloi, de mult timp, dar nu-i păsa de durere, ci de neputința lui.

— Gherasime! Haralamb!... strigă, istovit.

Nu se auzea, nu se vedea nimeni venind — și flăcările pîlpîiau sus, le simțea dogorind. Nu, nu era îngăduit să se dea bătut — acum nu-i mai păsa de șalvari, de turban, de gazel, îi țiuia în ureche alt cîntec, mai ademenitor, mai blînd, putea să închidă ochii și să-l asculte, la nesfîrșit — dar dacă se lăsa dus, ceilalți erau pierduți.

Bucătarul își scutură capul, scoase un geamăt adînc, își învinse durerea, se lepădă de cîntecul ademenitor și, apucîndu-se cu amîndouă mîinile de scară, se cățără pînă sus.

Black Pedro aștepta dincolo de gura hambarului, după perdeaua de flăcări, cu pușca în mînă, tremurînd.

— Inapoi! Hummm!

Ismail puse mîna pe cange și se repezi spre el, înfruntînd țeava puștii, care își căsca gura ghintuită, crescînd, pînă ce se lărgi cît o gură de tun — și trosni.

Nu auzi nici acum bubuitura, nu mai văzu nici flacăra, fiindcă totul era o flacără în jur — își simți numai osul genunchiului pîrîind și se prăbuși, cu fața în jos, peste bocaport; înăuntrul magaziei torța metisului sfîrîia pe nisipul auriu — ardea culcușul lui Gherasim, cu miros de lînă pîrlită, ardeau șalvarii albaștri în cui. Graurul amuțise, țeapăn, înăbușit de fum, cu aripile prinse în gratii

— Jos pușca! răcni bucătarul, ridicîndu-se pe un singur picior, cu cangea în mîini.

Un glonț îi piui pe la urechi, altul îi arse pielea gîtului, ca un fier înroșit — pe urmă simți o izbitură de baros în coaste și căzu din nou în genunchi.

Black Pedro se trăgea de-a-ndăratelea spre prova, împiedicîndu-se în parîme, tremurind cu pușca în mîini, îngrozit. Toată viața dorise să aibă o pușcă, a lui, și acum vedea, cu spaimă, că pușca nu era făcătoare de minuni. Omul din fața sa, roșu de sîngele focului și de propriul lui sînge, se tîra spre el, cu cangea pe sus — și dacă nici ultimul glonț nu-l culca la pămînt...

— Inapoi! mugi metisul. Hummm!

Ismail simți glonțul undeva, în trup, dar nu mai știa unde, fiindcă tot trupul îi era ciuruit — și se tîrî înainte, mînat de flăcările care veneau după el, pe firele de smoală dintre scîndurile punții, îmboldindu-l necontenit.

Cînd îl văzu la doi pași, Black Pedro aruncă arma din mîini, se trase înapoi, se împiedică în ancoră și se prăbuși pe spate, cu spinarea în parapet.

— Nu mă omorî! Hummm! Nu mă omorî! hohoti, strîngîndu-și mîinile pe piept, făcîndu-se mic.

Acum cangea era deasupra lui, o clipă și l-ar fi străpuns. Dar fierul omorîtor șovăi; Ismail se clătina, gata să cadă în brînci. In clipa aceea, metisul se răsuci, făcu un salt și se prăvăli peste parapet, urlînd...

Piroagele alcalufilor se dezlipeau de mal, întinzînd pe apă un șir dantelat de făclii...

Cînd Gherasim și ceilalți se năpustiră pe bord, uzi, gîfîind, Ismail, în genunchi, arunca ultima găleată cu apă peste focul învins. Mirosea a tăciuni stinși, a fum, a lemn ud — dar singura flacără pe punte rămînea sîngele lui.

— Salteaua am ars, Gherasim! zise bucătarul obidit — și se prăbuși.

Găleata se rostogoli departe, zdrăngănind îndelung.

Cîrmaciul îngenunche lîngă rănit.

— Viteazule, viteazule! zise, luîndu-l în brațe. Bunul meu Ismail!

In pădure se vedeau alte făclii, coborînd. Curînd auziră strigăte și Haralamb, recunoscîndu-le, tresări:

— Iacă, vin și-ai noștri! Măcar dacă s-ar fi grăbit c-o zi! Gherasime, eu iau barca, să-i aduc!

Ismail tresări: căpitanul se întorcea la timpul cel mai nepotrivit; inima, cîtă mai era vie în el, se chirci. Ridică

mîna și-i făcu semn cîrmaciului să-și apropie urechea de gura lui.

— Gherasim...

Vorbea cu tăceri lungi, gîfîind :

— Nu spuneam la căpitan...

Arătă cu mîna spre cabină, la pupa :

— Nu spuneam... că... am dormit... în patul lui !

Capul îi căzu pe umăr — și amuți, căzut în leșin.

În prova pîlpîiau șters făclii. Sufletul nomad se întindea pe ape, spre apus, începîndu-și exodul lung...

Viteazul Ismail

Și iată, acuma, în loc să ia drumul cel mai ușor, spre răsărit, să străbată strîmtoarea Le Maire, în colțul de sud-est al Țării de Foc, și de acolo, ocolind capul San Diego, să intre de-a dreptul în Atlantic, „Speranța" naviga spre apus, împotriva vîntului. Drum istovitor și trist... Dar nu puteau să plece pe ocean, erau în căutarea unei așezări omenești, a unui medic, a unui spital — trebuiau să salveze viața lui Ismail.

Acesta zăcea, fără simțiri, în cabina de la pupa, în patul lui Anton Lupan, și te mirai că mai răsuflă, cu atîtea răni în trup, cu atîta sînge pierdut.

„Speranța" ridică ancora îndată ce se iviră zorile peste peisajul răvășit ; ici-colea, unele case mai fumegau încă — și asta era tot ce rămăsese din satul alcaluf.

— Muncirăm degeaba, domnule ! zise cîrmaciul, amărît, privind pe țărm, în timp ce se vira ancora.

— Nu, Gherasime ! Truda noastră va rodi. Acum alcalufii au fugit, s-au împrăștiat printre insule, prin păduri — și poate au să rătăcească așa mult timp. Dar după ce le-o trece spaima, după ce-o da frigul, la toamnă, sînt sigur că au să se strîngă din nou și au să se gospodărească pe seama lor. Topoarele au rămas la ei — și pădurea are copaci destui.

Intr-adevăr, călătorii care anul următor treceau pe canalul Beagle, găseau mai departe, spre apus, dincolo de Ușuaia, un sat nou, cu case de lemn, lucrate într-un chip neobișnuit pe aici, dar era peste putință să afli taina acestei așezări noi.

Mai tîrziu alcalufii s-au rărit, erau, din nefericire, un popor care se stingea, și în locul lor veneau coloniști argentinieni, deși, nici ei nu se îmbulzeau cine știe cîți, fiindcă furia aurului trecuse de mult. Numai numele satului dăinuia, Lopataia — și mai dăinuiește și azi.

Căpitanul „Speranței" nu greșise atunci...

— Da, Gherasime, ține minte, truda noastră va rodi! repetă Anton Lupan, aruncînd o ultimă privire pe mal, spre munți, dincolo de crestele cărora pămîntul Țării de Foc azi nu-i mai era necunoscut.

Tristă întoarcere, dar îndeplinise, pînă la capăt, ceea ce avusese în gînd!

Sufla un vînt slab, de la sud-vest, și goeleta, cu ghiurile în tribord, se tîra greoaie pe canal, spre apus. Adnana veghea la căpătîiul lui Ismail, iar echipajul repara stricăciunile pricinuite de foc — nu erau mari, se puteau înlătura din mers; arseseră scîndurile bocaportului, tenda, o parte din vela mică, dar aveau alta, luată de la Gibraltar; o parte din punte, arsă numai deasupra, și o bucată de parapet, puteau să fie înlocuite mai tîrziu.

— Umblați mai încet, nu bocăniți așa! șopti Gherasim.

Nu bocănea nimeni, oamenii se mișcau în vîrful picioarelor, dar cîrmaciului tot i se părea că nu-s destul de grijulii.

La cotul canalului, după insulă, se ivi schoonerul văzut în ajun. Căpitanul lui, pe punte, cu binoclul la ochi, cerceta țărmurile stăruitor și parcă nedumerit.

— Halo „Speranța"! strigă, cînd fură în dreptul lui.

Anton Lupan se aplecă peste parapet; ar fi vrut să nu strige, dar n-avea încotro.

— Halo! Ce dorești?

— De unde veniți?

— De-aici, de pe canal; am stat la ancoră, trei mile mai jos.

— N-ați văzut un străin, un om înalt, blond...

— Aha! șopti Gherasim. Întreabă de neamțul lui Stricland.

— Erai cu el? strigă Anton Lupan.

— Da; a debarcat ieri seară și nu știu ce-o fi pățit, că nu s-a mai întors.

— Schoonerul e al lui?

— Nu; al meu. L-a închiriat pe două luni.

— Ai primit banii?

— I-am și prăpădit.

— Atunci poți să te duci.

— Nu glumești?

— Fii liniștit! Îți trimite vorbă prin mine să-ți cauți de nevoi... Cunoști Ușuaia?

— Ca buzunarul meu.

— Noi o cunoaștem mai puțin. Vreun spital, vreun medic găsim?

— Întreabă la misiune de doctorul Joseph; e un franțuz cam posac, altminteri destul de priceput. Are și ceva hapuri, face și înțepături...

Dar vîntul era slab și potrivnic și „Speranța" se mișca încet, cu două mile pe ceas, cu trei. Din cînd în cînd Anton Lupan cobora în cabină, la Ismail. Adnana stătea nemișcată la căpătîiul rănitului, cu lacrimi în ochi, în mirosul înăbușitor de spirt, de tinctură de iod. Pansaseră rănile, strîns, cu fețe lungi, nici una nu mai sîngera, dar nu puteai ști cît sînge a rămas în trupul ciuruit. De astă-noapte Ismail nu-și mai venise în simțiri.

— Ce face?

— Nu știu, respiră greu. Mai e mult?

— Da; nu avem vînt bun.

Căpitanul urca scările, cu umerii aduși, împovărat de mîhnire, și Adnana rămînea nemișcată în fața rănitului.

— Să nu mori, Ismaile, auzi! șoptea, frîngîndu-și mîinile într-un zbucium necontenit. Să nu mori! Te rog eu, Adnana! Mă auzi, dragul meu Ismail?

La Ușuaia ajunseră abia a doua zi seara, tîrziu. Anton Lupan găsi în port un colonist argentinian care se îndupleca să-l ducă la misiune, în schimbul unei sticle cu gin.

Ploua mărunt şi orbecăiră mult timp, înnoroindu-se pînă la genunchi, pe străzi fără lumini, şi în sfîrşit ajunseră la o capelă de zid. Alături, deasupra porţii ferecate cu drugi de fier, ardea un felinar strîmb.

Colonistul trase clopotul, satisfăcut. De multe ori trecînd pe aici ar fi vrut să se agaţe de el — în fiecare om întîrzie un copil — dar îi lipsea îndrăzneala, era crescut în frica lui Dumnezeu şi se temea ca misionarii să nu-l pîrască în cer. Acum avea bun motiv — de aceea trăgea de clopot cu sîrg, rîzînd mulţumit, să-i ţină pe toată viaţa — plătea altcineva pentru el celui de sus.

Cu totul durase două ceasuri pînă ce doctorul Joseph să ajungă pe bord; misionarii nu-s totdeauna pregătiţi pentru nevoi trupeşti — preocuparea lor e sufletul omenesc — pentru asta sînt gata oricînd. Aşa îi spunea chiar el, lui Anton Lupan, pe drum, înotînd prin noroi. Poate se scuza, şi asta era încă destul.

Colonistul venea în urma lor, chicotind — el singur ştia de ce, poate pentru că-şi împlinise o dorinţă care îl chinuise mult timp.

Intrînd în cabină, doctorul Joseph se descoperi, se închină cucernic, cu gesturi rare de monah smerit, apoi se apropie de patul lui Ismail.

— O rană la umăr, bun! Să vedem, glonţul a intrat pe sub claviculă şi a ieşit prin omoplat. Bun, bun! Nici o fractură de os — se vindecă, bun! Ah, aici e mai rău, toracele perforat, glonţul a intrat prin stînga sternului, dar a deviat, bun, altfel atingea inima — nu scuipă sînge? — plămînul e întreg, ce noroc! Ah, încă o rană, în coapsa stîngă... Dar ce s-a întîmplat, aţi tras la semn în el? N-am văzut în viaţa mea un om mai ciuruit!

Ajungînd la genunchiul drept, doctorul se încruntă; numai o clipă, căci îndată îşi reluă aerul lui senin şi cucernic.

— Rotula şi capul femurului fărîmate, bun! Piciorul trebuie tăiat dar nu merită...

Căpitanul îl privi întrebător; doctorul arătă spre cer.

— Moare, fiul meu! Va intra în împărăţia celui de sus.

Adnana îşi muşcă pumnii, înăbuşindu-şi ţipătul. Anton Lupan era palid şi încremenit.

— Ar trebui să facem cele de cuviinţă, să-l împăcăm cu cerul, continuă doctorul Joseph.

Zicînd acestea, deschise trusa şi, dintre instrumentele medicale, dintre sticluţe şi cutii cu hapuri, scoase cu smerenie cele cuvenite pentru ritualul împărtăşaniei. Căpitanul îl privea, în vechea încremenire, fără să înţeleagă limpede ce se întîmplă.

— Dumneata eşti medic sau preot? îl întrebă, în sfîrşit.

— De amîndouă, fiule. Cînd trupul nu mai merge, trebuie să salvăm sufletul.

— Nu te osteni, părinte. E de credinţă mahomedană.

Doctorul Joseph se trase un pas înapoi, cu un fel de groază, dar îndată sîngele îi veni în obraz şi ochii i se însufleţiră, aprinşi de ardoare.

Era un om scund şi grăsuţ, în haine negre, chel, cu pielea capului şi a obrajilor rozişoară, cu zulufi argintii la ceafă şi deasupra urechilor, ca o păpădie, cu ochelari în ramă de aur.

— Fiul meu, — zise, înflăcărîndu-se, — datoria mea este să încerc, înaintea morţii, să-l aduc la credinţa adevărată, ca să-i deschid drumul cerului.

— Ce e cu piciorul? întrebă Anton Lupan, ca şi cînd n-ar fi auzit celelalte cuvinte.

— Va face gangrenă...

Adnana începu să plîngă încet, în colţul cabinei.

— Nu i-l poţi amputa? întrebă căpitanul, simţind cum i se rupe ceva în inimă.

Medicul ridică braţele spre ceruri.

— Nu avem cele trebuitoare, fiul meu, răspunse, arătînd trusa, plină de odăjdii.

— Nici la misiune?

— Nu; singurul spital e la Punta Arenas!

Ploua, noaptea era neagră, apele canalului clipoceau, de smoală, nu se vedea vîrful bompresului — şi pînă la Punta Arenas erau trei sute cincizeci de mile!

— Ridicaţi ancora! porunci căpitanul, ieşind din cabină.

„Speranţa" naviga în noapte, prin ploaia subţire. Gherasim, la cîrmă, ţinea drumul după foşnetul valurilor care se spărgeau pe ţărmuri; ceilalţi toţi, îngrămădiţi la prova, sfredeleau întunericul, ascuţindu-şi ochii cu puteri nebănuite, să vadă, să simtă, să ghicească insulele, stîncile, primejdiile care le tăiau drumul!

Negrilă stătea chircit pe puntea udă, lîngă spiraiul cabinei; din cînd în cînd se ridica, privea înăuntru, zgîria geamul cu piciorul, scheuna, pînă ce Adnana ridica ochii şi-i făcea semn să se ducă încolo. Atunci cîinele pornea cu capul în pămînt, spre prova, se învîrtea pe lîngă oameni, cerşindu-le o vorbă, o lămurire — şi dacă vedea că nimănui nu-i arde de dînsul, se întorcea iarăşi lîngă spiraiul cabinei.

La miezul nopţii Ismail îşi veni în simţire; cînd deschise ochii, o văzu pe Adnana în faţă, priveghindu-l cu tristeţea şi bunătatea îngerilor izgoniţi din ceruri. Apoi recunoscu patul, cabina căpitanului — şi obrazul lui, pînă atunci pămîntiu, luă culoarea bujorului; ehei, mai avea, viteazul Ismail, mai avea sînge în vine! Adnana îi zîmbi palid:

— Ai să te faci bine, da? Îmi făgăduieşti, Ismaile?

Zîmbea, dar inima, în pieptul ei, se zbuciuma ca valurile mării.

Rănitul ceru să bea — bău un pahar de Cotnar, mai avea căpitanul cîteva sticle, dosite de Ieremia, unde nu ştia nimeni, apoi ceru demîncare; i se dădu peşte afumat, un fel de păstrăv prins în apele Oltişorului, şi slănină, şi iarăşi păstrăv, şi încă un pahar cu sucul învîrtoşat al viţei de vie. Ismail nu-şi putea mişca trupul zdrobit, dar înfuleca zdravăn, cît cinci, nu cît unul.

Pe punte, oamenii se priveau, treziţi ca din vise rele.

— Mănîncă?

— Mănîncă al naibii, mănîncă, nu glumă!

— Slavă Domnului! Acum se face bine!

„Speranţa" orbecăia prin noapte, sub ploaia măruntă, rece, neostoită, împinsă de aceeaşi briză blajină. Din cînd în cînd, unul din oameni dădea o fugă la pupa şi îşi arunca ochii pe spirai, în cabina luminată puternic de lampa cea mare, luată de la Marsilia.

— Ce face?

— Bea vin!

— Ei, drăcie!

— Asta e sîngele, fraţilor, vedeţi voi — se cere înlocuit. Dac-am avea vin negru, l-am înzdrăveni pînă mîine...

Credeau aşa, sau se amăgeau între dînşii — iar goeleta naviga molcom către apus, cu două noduri, cu trei cel mult.

După ce mîncă şi bău, Ismail mulţumi şi închise ochii; era cînd somn, cînd leşin. Aşa trecu noaptea, trecu ziua care veni, trecură alte zile şi alte nopţi, în şir. Oamenii coborau cîte unul, la patul rănitului; acesta deschidea ochii, vedea atîta dragoste pe chipurile lor pămîntii, încît se simţea fericit şi atunci cerea demîncare, de băut.

— Are vînă tare, al naibii turc! zicea omul, întorcîndu-se sus.

— Vorbeşte mai frumos, nu ţi-e ruşine, nerodule! îl mustra altul, izbit de cuvintele lui.

Dar după ce cobora şi el în cabină şi se întorcea la ai săi, se pomenea clătinînd din cap, minunîndu-se cu aceleaşi vorbe ca ăl dinaintea lui:

— Aşa-i, măi frate, zdravăn, nu glumă, al ciorilor turc! Atunci noaptea aia, ziceam că nu mai apucă lumina zilei — şi acum, uite la el, bea o sticlă de vin cît ai clipi!

— Altminteri nu-l prea ştiam beţiv.

— Aş! Sîngele, nu vă spuneam eu, sîngele, se cere înlocuit!

În acest chip vorbea echipajul, cuprins de nădejdi, în vreme ce „Speranţa" îşi vedea de drum. Aveau vînt schimbător, cînd dintr-un bord, cînd din altul, şi înaintau cîte zece, douăzeci de mile pe zi. Pe urmă se porneau furtuni, sau cădea uliiaul din munţi; atunci îşi găseau scăparea prin golfuri, sau pe după insule, gata să fie zdrobiţi de stînci.

Uneori noaptea cerul se nimerea senin, luna ieşea tîrîş de pe piscuri, frecîndu-şi burta de gheţarii adormiţi — şi la lumina ei goeleta îşi răsfrîngea umbra în apele plumburii, de-ai fi zis că-i altă corabie, o corabie fantomă care navighează cu chila în sus.

Totul în jur, munții posomoriți, țărmurile cu stînci, insulele fumurii, apa canalului clipocind, păreau închipuiri, o lume de vis, numai tăcerea locului avea greutate și contur, o simțeai învăluindu-te ca o mantie cu faldurile reci, apăsîndu-ți răsuflarea, înăbușindu-te, strîngîndu-te de gît. Oamenii își duceau mîna la grumaz, trăgeau aer adînc, gîfîind, și se priveau, nedumeriți.

Navigau de zece zile și nu făcuseră nici un sfert din drum. Zadarnic ar fi așteptat scăparea la Punta Arenas — acolo ar fi ajuns prea tîrziu — scăparea era în trupul lui Ismail.

— Ce face?

— Tocmai a adormit.

— Dar de mîncat?

— Oho!

— Și vin?

— Două pahare cu vîrf!

Oamenii se mișcau pe punte mai vioi, își făceau nădejdi, iar Negrilă, simțindu-i, scheuna fericit. Numai în cabină, la pupa, Anton Lupan și Adnana se uitau unul la altul, din cînd în cînd, cu grele umbre de îngrijorare în priviri. Il pansau pe Ismail în fiecare zi, rănile își strîngeau marginile, carnea creștea din ea însăși la loc, numai genunchiul de cîtva timp începuse să se umfle și se făcea vînăt. Înțelegeau, cu mîhnire, cu spaimă, tot ce avea să urmeze de aici.

Curînd, zîmbetul lui Ismail pieri, și chipul, care i se înviorase, începu să se facă iar pămîntiu; zadarnic îl îmbiau cu paharul de vin; mîncarea, așijderi, rămînea neatinsă, la căpătîi. Trecu încă o zi; pe fruntea rănitului curgeau sudori reci, apoi sudori fierbinți și trupul începu a-i dogori.

Anton Lupan se uita pe hartă, deznădăjduit; gangrena venise, n-o mai puteau ocoli, nu aveau leac împotriva ei și pînă la Punta Arenas mai puteau face trei săptămîni.

Drum lung, drum istovitor și trist.

După încă o zi, Ismail închise ochii și nu mai vorbi, dar noaptea, în timp ce la capul lui se aflau Adnana, căpitanul și Gherasim, îl auziră cîntînd. Cînta din gît, subțire, cu

glas de copil și din ochii închiși i se prelingeau lacrimi, domoale, amestecîndu-se pe obraz cu sudorile fierbinți.

Adnana se întoarse cu spatele și începu să plîngă, încetișor, cu fața în mîini. În liniștea cabinei se auzeau numai suspinul ei, și glasul subțirel al lui Ismail, îngînînd gazelul de la Stambul:

„Bir ci ce ciiiz,
Adin lalé..."

Haralamb ciocăni ușor în spirai, de sus:

— Gherasime!

— Ce-i?

— A stat vîntul; ce facem?

Cîrmaciul blestemă printre dinți:

— Hristosul lui de vînt! Tocmai cînd ne zorim mai mult!

— Acum e totuna, Gherasime! îl liniști Anton Lupan, bătîndu-l pe umăr, cu un gest obosit. Degeaba ne mai grăbim...

— Moare, domnule?

— Nu știu; puroiul se ridică în sus. Vezi unde sîntem și aruncați ancora.

Cînd, ceva mai tîrziu, căpitanul ieși pe punte, oamenii se strînseră în jurul lui, tăcuți. Anton Lupan se trînti pe bocaport; țîrîia ploaia mărunt, el era în capul gol, dar n-o simțea udîndu-i părul, prelingîndu-i-se pe gît.

— E rău? întrebă cineva, după un timp.

— A făcut gangrenă; doctorul n-a mințit.

— Și-acum, domnule?

Căpitanul stătea cu ochii în gol.

— Piciorul se învinețește; nu mai e decît o scăpare: să i-l tăiem!

Se auzi răsuflarea grea a oamenilor; Mihu scîncea, în spatele lor.

„Femeile și copiii!" își zise Anton Lupan, fără să știe de ce. „Femeile și copiii... Au sufletul mai slab, dar poate mai bun..."

Gîndurile i se învălmăşeau în cap — şi peste gînduri veneau imagini, alungîndu-se unele pe altele, imagini de la Stambul, de la Pireu, de la Gibraltar, din acest drum — şi altele mai vechi.

Se vedea într-o seară, într-un cort pe malul Sakarului, în lumina unui felinar plăpînd. Jos pe paie, zăcea un om, cu piciorul zdrobit; căzuse peste el o traversă de fier... Omul aiura şi parcă îngîna un cîntec, ca Ismail... La trei kilometri mai departe, apele veniseră mari, luaseră podul vechi, de lemn — trenul de ajutor nu mergea şi rănitul se stingea sub ochii lor.

Medicul sosise în zori de la Vezir-han, trecuse cu barca fluviul revărsat — era zdrobit de oboseală, murdar de noroi, din tălpi pînă în creştet, dar nu se putea pierde nici un minut. Băuse o cafea, fumase o ţigară, nervos, în timp ce se fierbeau instrumentele într-un ceaun — şi-apoi, în faţa cortului, sub cerul liber, pe două scînduri puse pe pari bătuţi în pămînt, retezase piciorul omului, mai sus de genunchi.

Anton Lupan stătuse lîngă el, îi dăduse ajutor, legase arterele ca să cîştige timp — altfel rănitul ar fi murit... Pe urmă zăcuse patru ceasuri într-un desiş, pe malul Sakarului, cu măruntaiele întoarse pe dos. Era un tinerel plăpînd şi visător pe atunci...

Iar trei luni mai tîrziu, şchiopul, întors de la spital, îl saluta voios, bătîndu-se cu palma în piciorul de lemn:

— Bine v-am găsit... Ei, ce ziceţi, pe ăsta poate să mi-l calce şi trenul... Numai să nu deraieze, că-i lemn ţeapăn, ehei!

— Cine să i-l taie, domnule? întrebă Gherasim, parcă visînd.

Anton Lupan trase aer în piept, îi veniră în minte toate amănuntele întîmplării de-atunci, toate gesturile medicului, le văzu aievea, ca şi cum s-ar fi petrecut din nou, acum, în faţa lui — şi zise, hotărît:

— Eu!

Apoi coborî scările, la patul lui Ismail, se aplecă deasupra lui şi-i cuprinse umărul sănătos; simţi dogoarea, arzîndu-i degetele. Rănitul răsufla greu, şi între două răsuflări bolborosea cuvinte de neînţeles; din cînd în cînd, printre buzele-i arse, se furişa, subţirel, o frîntură din cîntecul acela fără sfîrşit:

„Bir ci ce cîiîz"

— Nu mai are puls aproape de loc, bîigui Adnana, cu glasul stins.

Căpitanul se aplecă mai mult, strînse umărul bolnavului şi şopti:

— Ismail!

„Adîn lalée..."

— Ismaile, mă auzi?

Bolnavul tresări, deschise un ochi:

— Trebuie debarcam?

— Nu, Ismaile! Ascultă-mă, vrem să te faci sănătos. Vrei şi tu?

— Laleli!...

— Da, să te faci sănătos, să te întorci la ea, şi la Validé şi... Dar ascultă-mă, dacă vrei să te faci bine, trebuie să-ţi tăiem piciorul!

Ismail tresări, făcu ochii mari, se uită la căpitan pătrunzător, îndelung, apoi pieptul i se lăsă în jos, ochii i se închiseră şi el şopti:

— Tăiam!

Viteazule, viteazule Ismail!

Pe spirai se vedeau albind zorile de zi...

*

* *

Sînt uneori întîmplări care se potrivesc de le-ai putea lua drept minuni.

Bătea vînt din pupa, tăricel, bun. „Speranţa" naviga întins spre apus, în sunetele gazelului care făcea să zbîrnîie geamul spiraiului deschis. Fiindcă nu mai era glasul pierdut al lui Ismail, ci glasul celălalt, dulce, gingaş şi răsunător în acelaşi timp, fonograful, care se rotea necontenit.

Sînt numai întîmplări, dar ai zice că sînt minuni.

Şase ceasuri după ce căpitanul ieşise pe punte, cu umerii aduşi, tras la faţă, plin de sînge de la mijloc pînă la gît, ca un casap, şi se trîntise istovit pe bocaportul ud, pornise vînt de la est, briză tare, statornică, făgăduind să ţină mult. Cine a mai pomenit vînt de est, la sfîrşitul lui octombrie, pe canalul Beagle, în Ţara de Foc? Să te minunezi, şi altceva nimic!

Dar cu asta, încă nu s-a sfîrşit!

Exact în clipa cînd se auzeau scripeţii fungilor scîrţîind (se ridicau pînzele), Ismail deschise ochii, privi în jurul lui, rătăcit, apoi o recunoscu pe Adnana şi-i zîmbi.

— Te-a durut, Ismail?

Nu avuseseră cu ce să-l adoarmă, tăiaseră pe viu; la primul scrîşnet al cuţitului, bolnavul scosese un geamăt, adînc — şi pe urmă nu mai spusese nimic. Credeau toţi că a leşinat, dar el nu leşinase decît la urmă, tîrziu, pînă atunci simţise totul, fiecare apăsare de cuţit, fiecare smucitură în muşchii măcelăriţi, auzise şoaptele din jur, auzise ferăstrăul, hîrşîind, şi de pe masă, unde era întins, văzuse, printre pleoape, spiraiul albit şi chipurile oamenilor, speriate, ivindu-se să se uite în jos, din cînd în cînd... Acum Adnana îl întreba: „Te-a durut?" Il duruse, dar el nu ştia cît. Poate pe ea, pe ceilalţi, îi duruse şi mai mult.

Ismail nu socoti cuvenit să dea un răspuns, care n-ar fi lămurit nimic. Ar fi vrut să întrebe el ceva, ce făcuseră cu piciorul tăiat, îl aruncaseră la rechini? — dar parcă îi era frică de acest gînd.

— Puneam gazelul! şopti în clipa cînd se auzea lanţul ancorei, zornăind — şi „Speranţa" pornea la drum.

Toate porneau deodată, şi vîntul, şi cîntecul, şi viaţa în trupul lui Ismail. Să zici că sînt minuni!

Acum gazelul răsuna pe punte, să scoale morţii din mormînt, numai căpitanul dormea pe bocaport, cu un ibric mare de cafea la căpătîi. Nu auzise lanţul zornăind, nu auzea foşnetul etravei spintecînd valurile, lung, nu auzea gazelul lui Ismail. Dormea prima oară cu adevărat, după zece zile şi zece nopţi de zbucium neîntrerupt.

Gherasim se apropie, îi potrivi o pernă sub căpătîi şi mai puse o pătură peste mantaua cu care era învelit.

— Poate ar fi mai bine să-l ducem în cabină, la prova, zise Haralamb.

— Lasă-l în pace; are nevoie de aer; ce, crezi că uşor lucru a făcut?

— Aşa e, zău! Ca să-ţi spun drept, nu credeam s-o scoată la capăt; cînd colo, nu te uiţi, parc-ar fi *firurg!*

— Chirurg, nene Haralamb, îl îndreptă Mihu.

— Chirurg?... Ei, bine că le ştii tu pe toate! Mîine-poimîine te văd secund... Ba te pomeneşti că mă tragi şi de urechi, dacă ţi s-o părea că nu-i curată puntea, sau mai ştiu eu ce...

Gherasim se întoarse spre Mihu, îl învălui într-o privire de părinte duios — dar îndată îşi luă seama şi-l întrebă, cu glasul asprit:

— Cum merge cu învăţătura?

— Bine, nene Gherasim! Numai să împlinesc vîrsta şi anii de îmbarcare, şi mă prezint la examenul de secund.

— Ei vezi, mă Haralamb, tu glumeşti, iar el o ia în serios! zise cîrmaciul, ascunzîndu-şi cu greu în mustaţă un zîmbet mulţumit.

„Speranţa" scăpase din canal şi naviga printre insule spre golful Dezolării, să iasă în ocean, la Milky Way. Vîntul acesta, din pupa, neobişnuit, ţinu o săptămînă încheiată, dîndu-le prilejul să înainteze o sută douăzeci de mile spre vest; fireşte, ar fi putut face mai mult, dar acum nu mai navigau decît ziua, că nu-i mai zorea nimeni.

Ismail nu mai avea călduri, răul fusese smuls din trup, cu preţ scump, dar fusese smuls, nu mai răsufla anevoios, îi pierise culoarea pămîntie din obraz — şi bea, cu o sete dureroasă, ultimele sticle cu vin. In unele ore părea senin, în altele, se vedea că suferă cumplit, închidea ochii, îşi încleşta fălcile şi gemea înăbuşit, în vreme ce pe frunte sudoarea rece i se ivea iarăşi, broboane mari alunecîndu-i pe obraz, pe gît.

Trupul lui era încă un balot de carne însîngerată, învelită în tifoane şi-n feşi, dar nu mai era un om care moare, ci unul care se întoarce, şontic-şontic, între vii. Prin fitilul

lăsat înăuntrul cusăturii de peste ciot curgea răul din el — nu se putea altfel, Anton Lupan știa că va face puroi, la ce te poți aștepta, cînd lucrezi cu cuțitul de bucătărie, cu ferăstrăul de dulgher, iar vinele le legi cu ață de vele, chit că pe toate le-ai pus înainte la fiert ?. Rana supura — și avea să supureze mult timp, săptămîni, luni — numai că răul nu se mai urca în trup. Carnea sănătoasă creștea dedesubt împingînd afară coptura și fitilul, cîte puțin în fiecare zi, pînă ce odată avea să-l lepede, să se închidă deasupra suferinței din trecut.

Pe puntea „Speranței" viața își luase mersul obișnuit, se auzeau iar rîsete, glume, și Negrilă se zbenguia din nou, zdupăind și lătrînd vesel în vînt — pînă ce, ajungînd la spiraiul din pupa și privind în jos, cu limba scoasă d-un cot, dădea cu ochii de Ismail și atunci se potolea, ca și cînd ar fi înțeles că nu-i cuviincios să faci zarvă în preajma unui om suferind.

Bucătarului însă îi plăcea să audă hărmălaie, sus, îi plăcea și lătratul lui Negrilă, și rîsetele și glumele oamenilor, fiindcă toate făceau așa de strîns parte din viața lui ! Dar tocmai cînd simțea mai fierbinte valul de dragoste pentru cele din jur, în minte îi venea, chinuitor, un gînd vechi — și închidea ochii, posomorît.

— Suferi, Ismail ? îl întreba Adnana, aplecîndu-se cu gingășie deasupra lui.

Ah ! Cîte nopți nedormite stătuse ea la capul lui ! Ea poate nu le numărase, dar el le știa pe toate, chiar și pe-aceea din timpul cît zăcuse în leșin... Acum nu-i spunea nimeni, nimic, că zăcea în pat, neputincios ; avea să vină însă o zi, cînd trebuia să se despartă de toate astea și de toți, și-l durea inima de pe acum după ei, iar după Adnana în primul rînd.

— Suferi, Ismail ?

El clătina din cap, posomorît. Și dacă suferea, cine putea să înțeleagă suferința lui ?

S-o înțeleagă ? Înainte de-a o înțelege, trebuiau s-o fi cunoscut. Oamenii n-o bănuiau — cine se mai gîndea acum la o amenințare din trecut ! ? — și se veseleau, bucuroși că totul mergea iar bine pe bord, ca în timpul

fericit. Aveau în hambar cinci vagoane de nisip aurifer, șaptezeci de ocale de aur curat, cîte opt de cap de rumîn — să te pui pe trai vere Cristea, și tu Ieremie, și Haralamb, și Gherasim !

Numai că, în ciuda fericirii lor, soarta se pregătea în taină să-i supună la alte încercări.

Soarta se chema de data asta Milky Way ; ea îi văzu de departe venind, își duse mîna streașină la ochi, clipi, îi recunoscu și zise, scrîșnind printre dinții știrbi :

— Aha ! Ăștia-s cei de mi-au scăpat rîndu' trecut !

Atît zise — și îndată se burzului.

CAPITOLUL XXXIII

Zgripțuroaica de la Milky Way

Era ora fluxului, care venea din urmă, din Atlantic, într-un torent vijelios; la Capul Horn, mareele iau proporții nebunești, ele ridică uneori fața oceanului cu șapte-opt metri peste nivelul obișnuit. Aceste mase de apă, care se umflă și se retrag de două ori pe zi, nu-și pot împlini ciclul fără să stîrnească fierbere în jur. Miliarde de tone de apă, sub forma unui val nesfîrșit, se mișcă spre apus, nu au decît șase ore pentru dus, apoi în alte șase ore se întorc, ca să ia totul de la început.

Toate fluviile pămîntului, adunate la un loc, nu înfățișează, cu apele lor, decît o mică parte din apa oceanului care se zbuciumă între un flux și un reflux.

Dar totul încă s-ar desfășura blînd, dacă în aceste locuri, la sud de Milky Way, mareele Atlanticului nu s-ar întîlni într-o ciocnire pe care oceanul o simte pînă la fund, cu mareele venite din Pacific. Sînt două forțe din care nici una nu vrea să se lase mai prejos, ele se izbesc în piept, spumegă, se rup în fîșii, se încolăcesc, ridicînd valuri și mugete pînă la cer. Iar în fața lor, Milky Way, ca o bătrînă zgripțuroaică așezată pe pietre, cu luleaua între dinți patronează acest dezmăț al apelor, rînjindu-și dinții știrbi, cu capul înecat în nori cenușii de fum.

„Speranța", împinsă de același statornic și neobișnuit vînt de răsărit, ieși din golful Dezolării în clipa cînd, de la Capul Horn, apele fluviului se umflau, într-un curent spumegînd.

Peste noapte luna fusese în conjuncție cu soarele, ceea ce înseamnă că era timpul cînd mareele ating limita de sus. În alte împrejurări, căpitanul ar fi fost mai prevăzător, ca de pildă rîndul trecut, ar fi căutat altă zi, sau măcar altă oră să se avînte prin această trecere plină de primejdii, cu atît mai mult cu cît avea limpede în minte prevestirile lui moș Leon.

Dar pe puntea corăbiei domnea acum atîta voie bună, oamenii aveau atît avînt, încît se lăsă furat de voia bună și de avîntul lor. Apoi, înfruntaseră atîtea primejdii, trecuseră prin atîtea peripeții, iar acum, în urmă, plătiseră sorții un bir atît de greu !... Nici cămătarul cel mai nerușinat nu dă cuiva două lovituri la rînd, fără să-i îngăduie să răsufle puțin.

Curînd după ce ieșiră în ocean vîntul se liniști, apoi încetă de tot, fiindcă prea fusese neobișnuit și prea bătuse mult. Corabia rămase în voia curentului, care o duse mai departe, spre apus. Căpitanul începu să se simtă neliniștit, dar era prea tîrziu ; nu adia nici pic de vînt, cîrma nu asculta, și ca să arunce ancora, oceanul aici era fără fund.

— Gherasime, mi se pare că am nimerit prost ! zise Anton Lupan, dezvăluindu-i cîrmaciului gîndul, ascuns pînă atunci.

— Lasă, domnule, am mai scăpat noi și de altele — o să scăpăm și acum !

Aveau să scape, e drept, dar el nu știa cu ce preț !

Curentul creștea, apele spumegau în jur și țărmurile insulelor alunecau fulgerător spre răsărit. În loc să cîrmească înspre nord, pe lîngă peninsula Brecknok, ca să intre în strîmtoare prin locurile care acum ne sînt cunoscute tuturor, „Speranța" se ducea spre apus, și n-aveai cum o opri. Ea lăsă în tribord Furiile de est, Furiile de vest și, cînd ajunse la Milky Way, cele două curente o prinseră la mijloc.

Din clipa aceea nimeni nu mai știu ce se întîmplă cu el și cu cei din jur. Goeleta fu luată de vîrtej, întoarsă cu prova spre răsărit, apoi răsucită la sud, la nord, și nu o dată, de nenumărate ori, ca un caier de cînepă scărmănat vîrtos, aruncată pe un bord, pe altul, cu catargele culcate pe orizont, cu pupa la cer și bompresul înfipt în fundul

oceanului, răsucită, săltată, smucită, răsturnată — după toate verbele care s-ar potrivi unei atare dezlănţuiri fără frînă şi fără legi, pînă ce totul pe punte şi în mintea echipajului se învălmăşi ; oamenii se pomeniră aruncaţi care încotro, agăţaţi cu mîinile de ghiuri, de catarge, de ancore, de parapet.

Şi-abia după ce-i văzu aşa ameţiţi, bătrîna zgripţuroaică trase din lulea, rîse ştirb şi făcu un semn argaţilor ei care, prin rîpe, pe după stînci, pe sub creste ţineau cele o mie de frîie ale vîntului.

Furtuna se năpusti de la apus, întunecînd oceanul răscolit ; poate căzuse noaptea, poate orbiseră toţi. De aici înainte totul se petrecu în întunericul cel mai adînc.

Căpitanul încercă să ia drumul spre nord, dar nu apucară să meargă aşa nici o jumătate de ceas, hăituiţi de furia bătrînei ştirbe cocoţată pe piscul sur, cînd auziră în faţă valuri spărgîndu-se de stînci.

— Fiţi gata pentru volta în vînt ! porunci căpitanul îngrozit. Filaţi focurile ! Vela mare, la mijloc ! Gherasime, cîrma la stînga, de tot !

„Speranţa" se întoarse greoaie, cu prova la apus, culcată adînc pe bordul stîng, în timp ce, la zece metri în bordul celălalt, valurile mugeau furioase pe stînci, iar stîncile se frîngeau, deznădăjduite că nu îndepliniseră porunca bătrînei zgripţuroaice de sus.

Dar nu apucară să meargă aşa mult timp, cînd iarăşi auziră mugetul cunoscut, care prevestea apropierea stîncilor. Goeleta cîrmi spre răsărit, să se lase dusă cu vîntul spre Capul Horn, chit că asta însemna zile pierdute şi poate săptămîni, cît ar fi durat drumul înapoi. După cîteva minute se auziră stîncile, mugind ; se întoarseră din nou spre nord, din nou spre sud, spre apus, dar în toate părţile erau stînci.

Căpitanul îşi dădu seama că nimerise în mijlocul Furiilor — şi acum nu mai avea ce face decît să se rotească aşa, între brizanţi, la voia norocului, pînă ce s-o lumina de zi.

Cine nu înţelege ce înseamnă acest dans bezmetic, să se uite pe hartă, să vadă cum se înfăţişează puzderia aceea de insule, strînse în două mănunchiuri, Furiile de est şi de

vest — şi să mediteze ce soartă poate avea o corabie încăpută în ghearele lor, pe o noapte în care, de lîngă un catarg nu-l vezi pe celălalt, în timp ce valurile mugesc în jur, se năpustesc fără lege din toate părţile, iar deasupra, bătrîna de pe Milky Way, cu luleaua în dinţi, cu părul despletit, cu fustele umflate de vînt, îşi varsă asupra ei, sub nume de uragan, toată mînia adunată într-un suflet hîd, investit cu puteri fără margini asupra răscrucii unde cele două mari oceane ale lumii se întîlnesc.

„Speranţa" se zbuciuma astfel în noapte, virînd necontenit, cînd într-un bord, cînd în altul, alunecînd printre stînci. Oamenii nu vedeau nimic în jur, auzeau numai mugetele brizanţilor, mugetul acela şuierător, de obuz plesnit, înglobînd într-un singur sunet tonurile cele mai înalte şi cele mai profunde care pot fi prinse de auzul omenesc, de la ţipătul flautului mic şi încă mai sus, pînă la geamătul grav de orgă, în tuburile căreia vibraţiile agonizează şi se pierd, lăsînd locul unei tăceri, care poate nu-i decît un sunet şi mai profund.

Simţeau în genunchi rotula trosnind, semn că puntea o strivea, aruncată în sus, apoi genunchii se lungeau, zgîrciurile se întindeau ca la broaştele care mor în spasmuri pe ţărm — semn că puntea se prăbuşea în abis, şi astfel, măsurau, cu genunchii, înălţimea şi furia valurilor — înalte cît munţii şi furioase ca vulcanii răscoliţi.

Il auzeau, ca din partea cealaltă a hăului, pe căpitan, dînd porunci, şi mînuiau şcotele istoviţi, lăsînd pe parîma udă şi scorţoasă fărîme din pielea lor. De data asta toţi, de la cel mai vîrstnic pînă la mus, chiar şi cei care erau marinari de copii, simţiră răul de mare frîngîndu-le mijlocul, răscolindu-le măruntaiele, făcîndu-i să icnească, să se prăbuşească în brînci — pînă ce, stors de ultimele puteri, fiecare socoti că de data asta se va sfîrşi, va înclina capul, va închide ochii, se va lăsa peste parapet, pierdut, să găsească liniştea în fundul oceanului, unde valurile poate nu se frămîntau atît...

Mult timp de atunci înainte oamenii se trezeau noaptea speriaţi, învăluiţi în sudori reci, li se părea că aud şuierul vîntului, mugetul stîncilor, că se prăbuşesc în abisuri, îl

auzeau pe căpitan strigînd, cu glasul pierdut, parcă de pe alt tărîm, şi săreau din pat, ca besmeticii, să se apuce de şcote, de fungi.

Curentul mareelor se dusese, apoi venise al doilea flux, cercul de piatră se strîngea în jur, nu mai puteau desluşi unde se spărgeau valurile pe stînci, auzeau mugetul brizanţilor şi-n prova şi-n pupa, în amîndouă bordurile în acelaşi timp — ceea ce de acum înainte făcea orice manevră de prisos.

Ceea ce se petrecu pe urmă, ultima mişcare, rămase de neînţeles. Oamenii se pomeniră aruncaţi în sus, simţeau aruncarea în genunchi, dar cînd să cadă, prăbuşirea se opri la mijloc, cu un trosnet scurt, definitiv — şi de aici înainte orice mişcare încetă.

Era atîta înţepenire în tot, încît oamenii se prăbuşiră pe punte, capetele dezarticulate li se proptiră în lemn şi-abia acum lumea se întoarse cu josul în sus, fiindcă ritmul furtunii, care se desfăşura mai departe în trupurile lor, se ciocnea, în lovituri grele, cu nemişcarea din jur. Oceanul mugea mai departe şi valurile se simţeau zbuciumîndu-se, dar rămăseseră într-o lume îndepărtată, fluidă, fără nici o atingere cu duritatea lemnului, a fierului de pe corabie, a oaselor şi-a cărnii din trup, care alcătuiau lumea lor.

Abia după cîteva clipe cineva se dezmetici, se repezi la parapet şi strigă, îngrozit:

— Sîntem aruncaţi pe stînci! Ne prăpădim! Dezlegaţi barca, fraţilor!

Căpitanul îi simţi învălmăşindu-se pe punte, grăbiţi să se salveze, deşi nu se gîndeau cum.

— Inapoi! răcni, repezindu-se în mijlocul lor.

— Ne prăpădim, domnule! se auzi un glas, deznădăjduit. Ne-a aruncat pe stînci!

Anton Lupan rămase neclintit ca stîncile negre din jur, şi ridică glasul, peste mugetul oceanului dezlănţuit:

— Inapoi! Nimeni nu face un pas, sau îl împuşc!

Şi-atunci, aceste vorbe care îi loviră în creştet, spuse cu glas năprasnic, făcu să le vină curajul la loc; le înţeleseră nu ca pe vorbele unui stăpîn tiranic, putînd să se joace cu viaţa lor, ci ca pe ale unui conducător mai puternic decît

ei, mai brav şi mai înţelept, care, în clipa cînd îi ameninţa cu moartea, ştia că poate salva viaţa tuturor.

— Ce trebuie să facem, domnule? întrebă Gherasim, bîiguind, fiindcă şi el îşi pierduse capul, o dată cu ceilalţi.

Şi căpitanul răspunse cu o linişte care-i înmărmuri:

— Nimic! Duceţi-vă şi vă culcaţi toţi; sînteţi istoviţi. Nu rămîne nimeni pe punte!

Să dormi? Cine ar fi putut închide ochii acum?

— Bine, dar...

— Faceţi ce v-am poruncit!

Cînd se lumină de ziuă, „Speranţa" stătea cocoţată între două stînci, ca un cocostîrc; era ora unui nou reflux, oceanul se mai domolise, şi valurile abia dacă-i ajungeau la chilă, spălînd-o domol, în lung, cu blîndeţea de neînţeles a fiarelor care mîngîie după ce au ucis...

Cînd o corabie se lansează sau cînd se scoate din apă, i se pune dedesubt o sanie cu cavaleţi, adică un fel de traverse, cioplite după forma fundului ei, dacă vă mai amintiţi. Aşa ca stă neclintită, ca şi cum ar fi prinsă în legături, şi nici nu se răstoarnă, nici nu se hîrjiie, oricît ai smuci sania... Se găsi, pe o insulă în mijlocul Furiilor de vest, o stîncă de formă ciudată, cu o crăpătură, cu o albie rotundă la mijloc, şi acum goeleta stătea în vîrful ei, nemişcată, ca pe nişte cavaleţi.

Asemenea întîmplare, poate prima în istoria navigaţiei, o să i se pară de necrezut unui marinar — şi pe drept cuvînt. Dar, chiar şi necrezutul poate fi răsturnat uneori, fără să ştii cum, fără să ştii de ce. Fapt este că, în timpul furtunii, un val năprasnic luă corabia noastră pe sus, iar cînd se retrase, o lăsă dreaptă pe stînci; alt val, tot atît de înalt, nu mai veni — şi cum tocmai atunci marea scădea, valurile celelalte, oricît se trudiră în jurul ei, nu o putură clinti din loc.

Or, primejdia cea mare a stîncilor nu stă în faptul că te-ai putea cocoţa în vîrful lor, fiindcă asta se întîmplă prea rar, după cum spuneam, sau nu se mai întîmplase niciodată pînă acum. Valurile, singure, şi stîncile singure de partea lor, greu pot face vreun rău. Primejdia se iveşte cînd ele se unesc, unele în tumultul, altele în nemişcarea

lor; valurile aruncă biata corabie, iar stîncile o prind, şi iar o iau valurile şi iar o izbesc de stînci, pînă o rup în două, în trei, în opt şi o nimicesc.

La ziuă, căpitanul puse scara, coborî pe stîncă, ţinîndu-se cu mîinile de colţii ei ascuţiţi, ca să nu alunece pe muşchiul vîscos, ocoli corabia, îi cercetă bordajul pas cu pas şi, după ce se minună — cum să nu te minunezi de asemenea cavaleţi?! — răsuflă uşurat. În afară de mici zgîrieturi, carena nu avusese nimic de suferit, ba, dimpotrivă, s-ar putea spune că mai cîştigase ceva, pierduse o parte din algele crescute la loc peste an.

După ce văzu aşa, căpitanul reveni pe punte, coborî în cabină, se aplecă spre Ismail, care dormea, sub privegherea Adnanei, apoi aşezîndu-se la masă scoase tablele mareelor şi le cercetă cu luare-aminte, dar fără a pierde timp.

Un sfert de ceas mai tîrziu, echipajul era pe punte, aiurit, cu ochii umflaţi de somn. Cum, putuse să doarmă cineva în acest răstimp?

Dormiseră toţi, din clipa cînd simţiseră perna sub căpătîi, pînă ce căpitanul le ciocănise în bocaport. Dormiseră, cum dorm soldaţii pe front, în piuitul gloanţelor, în vuietul obuzelor care se încrucişează pe sus, dormiseră, cum dorm condamnaţii în ceasurile dinaintea morţii — somn de neînţeles pentru semenii lor.

Dar, la urma urmelor, de ce n-ar fi dormit ei, dacă bătrîna zgripţuroaică de la Milky Way adormise şi ea, cu luleaua în dinţi, mulţumită de isprava ei? Numai că Baba-Cloanţa nu ştia cine-i Anton Lupan, de!...

— Băieţi! vorbi hotărît căpitanul, singurul care în această noapte nu dormise de fel. Pînă acum, am avut noroc; de aici înainte, ca să scăpăm, atîrnă de noi... Mareele sînt în scădere, nu vor mai atinge nivelul de ieri, nu ne putem bizui pe ele că ne vor putea ridica de aici. Pînă la viitorul flux, trebuie să aruncăm nisipul peste bord; altfel sîntem pierduţi!

Urmă o tăcere grea, apoi Haralamb se uită la ceilalţi, ieşi înainte şi răspunse, dîrz:

— Orice, domnule, taie-ne în bucăţi dacă vrei, numai asta să nu ne-o ceri! Nu!

— Ne-am trudit atît! adăugă Ieremia.

Ceilalţi, cu capul în jos, nu ziceau nimic, dar se vedea că aveau acelaşi gînd.

Anton Lupan ridică glasul:

— Puneţi mîna pe lopeţi, pe găleţi şi aruncaţi nisipul, cum v-am poruncit. N-avem nici un minut de pierdut!

— Împuşcă-mă! răcni Haralamb, desfăcîndu-şi cămaşa la piept. Trage ici, hai, scoate revolverul — dar eu nu-mi arunc avuţia peste bord!

Şi după ce zise acestea, gîfîind, se întoarse şi se trînti pe bocaport, cu ochii roşii, cu pumnii strînşi, gata să se năpustească în primul care ar fi vrut să treacă peste el.

— Şi altfel nu s-ar putea, domnule? întrebă cîrmaciul, şovăind. Altă cale de scăpare n-ar fi? Gîndeşte-te şi dumneata, am venit aici, la capătul lumii, ne-am trudit, ne-am luptat cu atîtea primejdii şi acum... Mai merită oare să te zbuciumi atît?

— Mă miră, Gherasime, că vorbeşti aşa tocmai tu, care eşti marinar vechi! răspunse căpitanul, liniştit. Vezi că sîntem puşi pe stînci, şi încă am avut un noroc pe care nu-l întîlneşti oricînd, că nu ne-au mai tras o dată valurile în jos; a doua oară nu mai nimeream aici, minunile nu vin de două ori la rînd, şi-acum ar fi mîncat peştii din noi. Viitorul flux o să fie cu aproape un metru mai jos decît cel de ieri, n-o să aibă puterea să ne salte, dacă stăm cu mîinile în sîn.

— Dar poate că... N-ar fi mai bine să aşteptăm, să vedem, poate că avem noroc?

— Ce să aşteptăm, ca mareele să scadă mai mult? Să rămînem aici două săptămîni, pînă or creşte din nou? Crezi că oceanul o să ne cruţe atît? Furtuna poate izbucni din nou, oricînd, şi-atunci s-a zis cu noi. Asta vreţi să aşteptăm?

— Mă gîndeam că poate o să ne salte şi-aşa, stărui cîrmaciul — şi pare-se, nu pentru el, ci pentru ceilalţi, că prea îi vedea nefericiţi. Poate că e de ajuns să aruncăm numai o parte din nisip.

Căpitanul scoase carnetul din buzunar.

— Gherasime, eu nu mă joc cu avuţia nimănui, şi eu atît mai puţin aş putea să mă joc cu viaţa noastră a tuturor. Vrei să-ţi arăt socotelile pe care le-am făcut? Crezi că am luat hotărîrea asta la întîmplare? Crezi că pe mine acasă mă aşteaptă bogăţii şi n-am ce face cu aurul care mi se cuvine de aici? Iată un calcul simplu şi scurt: cu fiecare tonă de încărcătură, „Speranţa" intră în apă doi centimetri. Asta am socotit-o de mult. Acum trebuie să-i coborîm linia de plutire cu un metru cel puţin, adică să aruncăm peste bord tot nisipul care e aici. Numai aşa vom putea pluti la viitorul reflux.

Gherasim îşi trecu mîna peste faţă, ridică din umeri, răsuflă adînc şi se întoarse spre echipaj:

— Haideţi, băieţi, luaţi lopeţile!

— Aruncaţi nisipul vostru; eu nu-l dau pe al meu! strigă Haralamb, lăsîndu-se mai greu pe hocaport.

Anton Lupan se apropie de el, se aşeză alături şi-i puse mîna pe umăr, blînd.

— Bine, Haralamb, eşti liber să faci ce vrei cu aurul tău. Descarcă-l cum poţi şi umblă sănătos, dacă nu vrei să-l arunci în ocean.

Haralamb clipi din pleoape, nedumerit. Iar căpitanul urmă, mai blînd:

— Ia spune, dacă ar fi să-ţi taie o mînă, sau numai un deget pentru aurul tău, ai face schimbul?

— Nu!...

— Şi uite, aici alături zace un om care şi-a dat un picior, ba a lipsit puţin să-şi dea viaţa şi nu pentru aurul lui, ci pentru noi... Ce vrei să facem acum cu el?

Haralamb îşi lăsă capul în jos, ruşinat.

— Iartă-mă, domnule! zise încet. Iertaţi-mă şi voi, fraţilor!

Apoi sări în hambar, îşi suflecă mînecile, scuipă în palme şi băgă primul lopata în nisipul cu aur, care parcă niciodată nu sclipise mai ademenitor.

— Haide, daţi-i zor, daţi-i zor! In cîte ceasuri trebuie să mîntuim, domnule?

Anton Lupan se apropiase de prova şi cerceta insulele din jur, continuînd să facă socoteli. Departe, spre apus,

Milky Way dormea, învăluit în nori fumurii. Nu era o închipuire anapoda: aşa cum se vedea de aici, stîncos, uscat, brăzdat de crestături adînci, semăna cu o zgripţuroaică bătrînă, aplecată cu duşmănie asupra oceanului. Numai că în clipa asta, după o lungă noapte de zbucium, zgripţuroaica dormea, cu capul în fumul vrăjitoriilor ei — şi oceanul răsufla, liniştit.

— Gherasime! strigă căpitanul.

Nu era de aruncat numai nisipul, mai rămîneau şi altele de făcut.

— Da, domnule! răspunse cîrmaciul, venind.

— Cît să fie pînă la stînca aia din faţă?

— Vreo trei sute de metri, gîndesc.

— Cam tot aşa spun şi eu; avem un cablu atît de lung?

— Nu; dar îl putem înnădi. Ce vrei să facem cu el?

— Să ne legăm de stînci — şi cînd o veni fluxul, să ne tragem cu cabestanul.

— Dar ca să ducem ancora în larg şi să ne tragem pe ea, n-ar fi mai nimerit?

— Nu cred; în ce să prindă ancora? Cred că la cincizeci de metri depărtare apa nu are fund.

Cîrmaciul şi căpitanul coborîră barca, o împinseră în apă pe stînca plină de colţi, ceea ce nu fu lucru uşor, apoi urcară în ea cablul făcut colac, lucru încă mai greu. Dar greutatea cea mai mare o întîmpinară cînd trebuiră să-l întindă în larg, fiindcă atîrna peste trei sute de kilograme care cătau să se ducă la fund — aşa că avură de tras vîrtos la vîsle, pînă să-l vadă legat la locul trebuitor.

Lucrul fiind gata, se apucară, iarăşi amîndoi, înarmaţi fiecare cu dălţi şi ciocane, să fărîme sub carenă colţii de stîncă mai ascuţiţi şi mai prost aşezaţi, ca în clipa plecării bordajul să nu aibă de suferit.

Cu acest prilej, pe Gherasim nu-l răbdă inima să nu bage raşcheta în algele rămase şi-n cochiliile înfipte în lemn. Astfel, din această păţanie „Speranţa" se alese şi cu carena ferchezuită, fără nici o cheltuială şi nu în mai mult timp decît se cere ca să desţeleneşti obrazul unui haiduc bărbos.

Terminară tocmai la timp; apa oceanului începuse să crească, acoperise chila şi urca pe bordaj, clipocind, dar mai erau încă trei ore pînă ce fluxul să fie plin.

Adnana îl lăsase pe Ismail, care dormea liniştit, şi muncea cu lopata, în mijlocul oamenilor, la aruncat nisipul. Căpitanul şi Gherasim săriră în hambar, să pună mîna, alături de ei: nu era timp de pierdut.

Poate să pară greu, poate să pară cu neputinţă, dar în şase ore, opt oameni, înghesuiţi într-un spaţiu îngust, izbutiră să arunce peste bord aproape cinci vagoane de nisip... Acum îşi ştergeau năduşeala de pe frunte, pe de o parte uşuraţi, pe de alta mîhniţi. Nu erau numai cinci vagoane de nisip, ci şi şaptezeci de ocale de aur — adică o sumă de vise care se înecau în ocean, se duceau la fund.

— Treceţi la cabestan şi fiţi gata să trageţi! porunci căpitanul.

Apoi se uită la ceas şi se aplecă peste parapet, privind, în jos, nedumerit. Era ora fluxului plin, apele se urcaseră exact pînă la punctul socotit, dar „Speranţa" nu se mişca din loc, stătea ţeapănă, ca şi cînd prinsese rădăcini în stînci.

— Ia încercaţi cabestanul! Împingeţi uşor, numai puţin.

Cabestanul începu să scîrţîie, cablul se întinse, ieşi din apă, scuturîndu-şi stropii, trosni — şi nu se urni nimic.

— Ce naiba! făcu Anton Lupan, privindu-şi încă o dată ceasul, nedumerit.

Pe urmă se uită la oameni, ca şi cum i-ar fi fost ruşine că socotelile cu care se lăudase atît se dovediseră făcute greşit. Întîlnindu-i privirea, Ieremia se roşi — parcă Anton Lupan se uita anume la el — se fîstîci şi se apropie stînjenit de parapet.

— Oare să fie din cauza asta, domnule? întrebă ruşinat, scuturîndu-şi peste bord buzunarele pline de nisip.

Cu toate că nu era timp de glumă, oamenii se puseră pe rîs.

— Zi aşa, vere Ieremia, voiai să te pricopseşti! zise Haralamb, mai cu haz, mai dojenitor, ca şi cum n-ar fi fost tocmai el cel ce-şi apărase avutul mai înfierbîntat decît toţi.

Dar în clipa asta el uitase şi aurul şi nisipul dus la fund — şi se mira ce naiba-l apucase atunci. Ptiu! Parcă nu ştia vorba din bătrîni? De haram a fost, de haram s-a dus! Ducă-se! Noi să fim sănătoşi!

Multe lucruri ciudate se întîmplaseră în ultimul timp, însă acesta le întrecu pe toate — să te minunezi, ori să te strîmbi de rîs: cînd Ieremia sfîrşi de scuturat buzunarele, corabia scîrţîi pe stînci.

— Pune mîna pe manele! Împinge acum, haide, vîrtos! N-o slăbi! strigă căpitanul, triumfător.

„Speranţa" se urni greoaie, alunecă încet, trasă de cablul întins, îşi afundă puţin prova în apă şi-apoi făcu un salt, la adînc, cu coada în sus, ca un răţoi mîndru şi zglobiu; mai lipsea să fi măcăit.

Două ceasuri mai tîrziu, la căderea serii, era ancorată într-un golf adăpostit, pe ţărmul de vest al peninsulei Brecknok, departe de Milky Way; oamenii cărau cu barca lest, de pe mal, pietroaie şi nisip, fără aur, vai — fiindcă nu tot ţărmul Ţării de Foc era poleit.

Iar în zorii zilei, cînd se porni vîntul de vest — putea să bată acum, altul mai bun nici că s-ar fi putut! — naviga spre Punta Arenas, ultima escală, cu toate pînzele sus.

Abia atunci coborî Anton Lupan în cabină, să-l vadă pe Ismail. Adnana se ridică şi ieşi, să fiarbă cafeaua, să spele leşile — avea şi ea multe de făcut.

— Cum te simţi, Ismail?

— Mulţumim!...

Pe spiraiul deschis intră pieziş o rază de soare şi căzu pe obrazul bolnavului.

— Azi o să te bărbierim puţin, să te facem frumos. Ce zici?

— Mulţumim!...

Parcă de bărbierit îi ardea lui acum? Altceva îl chinuia, de mult timp. Şi deodată, Ismail îşi luă inima în dinţi:

— Piciorul... am dat la rechini?

Căpitanul ar fi vrut să rîdă, dar îşi simţi ochii umeziţi. Răspunse aproape în şoaptă — nu ştia cum să-şi ascundă durerea cu care îi dădea acest răspuns. Cum să-i vorbeşti unui om viu despre o parte din trupul lui, care a murit?

— Nu, Ismail! L-am dus la țărm și l-am îngropat...
— Mulzumim!...
Anton Lupan adăugă, încercînd să rîdă, altfel ar fi izbucnit în plîns:
— De altfel să știi că pe-aici nici nu sînt rechini!
Ismail tăcu îndelung, muncit de gînduri; aflase una — mai avea un hop de trecut.
— Acum, rugam ceva... zise, mototolind sfios marginea cearceafului în mîini.
Și arătă din ochi pătura, cu golul de sub ea:
— Am debarcat aici un picior...
Oftă adînc:
— ...restul, lasam debarcam la Stambul!
Căpitanul alunecă în genunchi, la căpătîiul lui. O clipă mai putu să-l privească în ochi. „Ce om minunat ești! Și ce minunat e că nici măcar nu știi!" îi spuse, în gînd. Apoi lacrimile izbucniră, zadarnic s-ar mai fi împotrivit, avea atîta povară în trup și-i era sufletul atît de plin! Știa că un căpitan nu trebuie să plîngă niciodată în fața marinarilor săi, cum nu trebuie să plece fără hartă și fără busolă la drum, dar acum el nu mai era căpitan, iar marinarul din față îi era prietenul cel mai scump.
— N-o să te debarcăm niciodată, dragul meu Ismail! zise, lipindu-și obrazul ud de obrazul lui chinuit. Ai să rămîi toată viața ta cu noi, și toată viața noastră o să te cinstim!
„Speranța" naviga cu vînt plin.
Iar Ismail închise ochii, înghiți un nod care-i stătuse un an de zile în gît și șopti:
— Mulzumim!...

Unde se sfîrșește — și unde începe aventura

Încărcau cărbuni, la Punta Arenas, opt vagoane, cărbune ușor, hambarul era plin pînă sus, oamenii se întrebau, îngrijorați, unde vor dormi în viitor... Un polițai trecea în lungul cheiului și lipea afișe pe stîlpi:

PREMIU

500 de pesos

> Cui va aduce la guvernămînt, mort sau viu, pe numitul Petro Filipo Hoste, zis Black Petro, care împreună cu banda sa, în noaptea de 26 spre 27 decembrie, a masacrat echipajul schoonerului „Matador" sub pavilion mexican, la 5 ianuarie a ucis doi marinari de pe vaporul chilian „Colombia", iar a doua zi a incendiat canoniera „Humbard"...

În fața schelei se opri o trăsură micuță, trasă de un ponei alb; îl aduceau pe Ismail de la spital. Zăboviseră aici două luni, socotiseră că nu era bine să plece la drum, pe ocean, înainte ca rana să se fi vindecat pe deplin.
Anton Lupan coborî primul; privi afișul în treacăt — îl citise în oraș. Apoi coborî, pe partea cealaltă, Adnana — îl ajutară pe Ismail să se dea jos, îi puseră cîrjele sub braț și porniră înainte, ușor, măsurîndu-și fiecare pas.
— Facem saraigli! zise bucătarul, cum fu pe punte și zări tambuchiul de la prova.

Saraigli? Ce i se năzărise? Nu cumva își lăsase mințile la spital?... Ehe, Ismail știa mai multe decît ceilalți!

— Stai întîi să-ți încerc piciorul, să văd dacă n-am greșit măsura! îl opri Haralamb.

Cioplise două zile la piciorul de lemn, lucrase cu inima strînsă, dar cu dragoste — și pusese în el toată priceperea, toată migala; lemn sănătos, de fag.

Ismail și-l potrivi pe ciot, îi legă curelele, și, fără să lase cîrja, bocăni pe punte cîțiva pași. Păcat că puntea era murdară; îi era milă de lemnul nou, așa de curat — și înghiți un nod amar.

Ceilalți îl priveau stînjeniți, îndurerați. Dar bucătarul, după ce merse așa pînă în dreptul hambarului, se întoarse spre ei, le văzu amărăciunea — și atunci le zîmbi voios, le zîmbi cu toată inima lui de viteaz.

— Mulzumim, Haralamb!

Păcat că puntea era murdară! Cum să nu te doară inima după un picior de lemn așa de curat? Că doar lemnul nu se poate văcsui ca o cizmă sau ca un bocanc!

Ismail coborî în bucătărie, bocănind stîngaci; de acum înainte aveau să audă veșnic bocănitul acesta, avea să facă parte din viața lor, cum făcea piuitul scripeților, zornăitul lanțului, foșnetul etravei, clopotul de cart...

De jos, de la prova se auziră cratițele, zăngănind — bucătarul mormăia, poate nu luceau toate destul de curat; inima Adnanei se strînse, ea purta vina; apoi se auzi gazelul, izbucnind pe spirai — nu-i dăduseră voie să ia fonograful la spital — acum răsuflară cu toții, ușurați.

Numai cîrmaciul se apropie de Anton Lupan, scărpinîndu-se în cap, stînjenit, încurcat:

— Domnule, zise în sfîrșit, făcîndu-și curaj. Acum nu știu cum ne-om descurca... Vezi, cît a fost nisipul... Cu cărbunii însă, înțelegi dumneata... Las' că-i murdărie, dar uită-te, nu mai e loc de-o palmă în hambar...

Căpitanul luă mîna Adnanei.

— Fii liniștit, Gherasime! Ați scăpat de belea; ne-am căsătorit acum o jumătate de ceas; întreabă-l pe Ismail, că ne-a fost martor și a semnat.

— Slavă domnului! strigă Haralamb. Mă gîndeam s-o cer eu dacă n-o luai dumneata. Ce naiba, trebuia să-i găsim un bărbat!

Se întîmplase așa: pe cînd mergeau spre spital, căpitanul se opri din senin pe trotuar și zise, nitam-nisam:

— Adnana, nu mai merge! Zor-nevoie să eliberăm cabina oamenilor, altfel au să se revolte și mă spînzură de catarg. Vrei să te măriți cu mine, azi?

— Dacă-i vorba să-ți salvez viața, n-am încotro; vreau!

— Adică așa!? Altminteri...

Părea mîhnit, supărat. Doamne, el care citise atîtea cărți, care făcea socoteli cu cifre lungi de-o șchioapă, de te amețeau numai cînd le priveai, el care citea în sufletele tuturor oamenilor din echipaj, citea în hărți, ba pînă și-n stelele de pe cerul înalt, cum nu putea citi în ochii ei așa de vorbitori, așa de umezi și calzi?

— Deci, altminteri... Pentru mine, așa, ca om, să zicem că n-aș fi căpitan... Eu credeam...

Ea își mușca buzele, în fața lui, la un pas.

Și Anton Lupan bîiguia, încurcat:

— Pentru că mie unul, mie unul, știi, îmi ești dragă, Adnana!

— Ia te uită! Ș' de mult, domnule căpitan?

— Nu-ți bate joc! De-atunci, cînd te-am întîlnit pe corabia lui kir Iani în arhipelag. Ai uitat?

— Nu, n-am uitat!

Cum de nu izbucnea în lacrimi, cum de mai putea lăsa, pînă la el, nefericitul acela de pas?!

— Răspunde-mi, Adnana! Să zicem că nu m-ar pîndi nici o primejdie; vrei să te măriți cu mine? Primești să-ți fiu bărbat?

— Am să-ți răspund cu o vorbă de-a ta: primesc, cu brațele deschise! Dar eu cînd spun, o și fac. Păzea!

Și-acum echipajul spăla puntea, freca alămurile de te orbeau — se nimerise zi cu soare, altfel nici nu se putea! ridica marele pavoaz, împodobea corabia cu ramuri de fag — păcat că nu găseau brad!

Iar seara, se porni chiolhan; ardeau, agățate de straiuri, de ghiuri, toate felinarele cîte se putuseră afla, ba mai împrumutaseră vreo șase de la vecini, un schooner argentinian, un vapor suedez, se întinsese masă mare, lîngă catarg, mîncară berbec fript, că-i și uitaseră gustul de cînd hoinăreau, urla fonograful lui Ismail, de te asurzea... Pe urmă fonograful tăcu și Mihu începu să cînte din caval. Negrilă lătra, se zbenguia fericit între Anton Lupan și Adnana, oamenii jucau pe punte, chiuiau:

„Frunză verde de pe coastă,
Frumoasă-i mireasa noastră!"

Se adunase lume multă pe mal; un polițai se plimba pe chei, cam enervat; nu se mai pomenise la Punta Arenas asemenea bal. Dar ce putea face? Să zică o vorbă, ar fi ieșit scandal. O dată își însurau oamenii căpitanul pe care-l iubeau!...

La miezul nopții se desfundă ultima sticlă de Cotnar, iar Anton Lupan, umăr la umăr cu Adnana, ridică paharul, se uită la echipaj și vorbi așa:

— Prietenii mei dragi! Sîntem împreună de multă vreme, iată curînd se împlinesc trei ani. Am străbătut drum lung, ca să înfăptuiesc un gînd vechi, pe care nu l-au putut înfăptui alții, înaintea mea — și voi toți, care m-ați ajutat, ați fost bravi. Nu avem de așteptat nici onoruri, nici bani, dar lumea, dacă este dreaptă, nu ne va uita... Îmi pare rău că astăzi, cînd am înfăptuit acest vechi plan, prietenul meu, care a avut parte mai mare decît mine în tot ce am visat, nu e în mijlocul nostru și nimeni nu poate bănui unde l-o fi aruncat soarta. Închin primul pahar pentru el, dacă o fi viu, sau, dacă a pierit, pentru amintirea lui Pierre Vaillant!

Echipajul se ridică în picioare și cîteva clipe rămaseră cu toții tăcuți, întristați, simțind parcă asupra lor umbra pîlpîitoare a omului pe care îl iubeau fără să-l fi cunoscut.

— Cît despre noi — continuă apoi Anton Lupan — cred că ne putem număra cîteva fapte bune în acești ani. Dacă am greșit uneori...

Aici Ismail își lăsă capul în pămînt și oftă amar; credea că Anton Lupan încă nu l-a iertat.

— Am greșit toți, greșeli mai mici sau mai mari, toate au rămas în urmă, principalul e că am ieșit totdeauna cu obrazul curat și sîntem laolaltă, ca niște frați. Cînd mă uit în jur, pe puntea aceasta, care e un colț din țara mea, nu știu ce mi-e mai drag; îmi e mai dragă țara noastră, fiindcă a dat oameni așa minunați, îmi sînteți mai dragi voi, mi-e mai dragă corabia, ori...

— Stai puțin, domnule! Eu cred că dintre toate și dintre toate, mai dragă trebuie să-ți fie ea! zise cîrmaciul, arătînd spre Adnana.

— Așa e, frate Gherasime! sări Haralamb.

— Tu ține-ți gura, pezevenghiule — și mai bine gîndește-te că mîine-poimîine ajungem la Pireu, și-o să dai ochi cu cafegioaica ta!

Haralamb oftă:

— De, dacă sîntem săraci! Să nu fi aruncat aurul ăla, mă gîndeam să rămîn și eu acolo, să mărim cafeneaua, să facem și-un fel de han, adică un hotel, cum era la Stambul, la Pera-Palace...

— Nu fii amărît, Haralamb! vorbi Anton Lupan. Sînt pe lume rele și nenorociri mult mai mari decît sărăcia, dacă tu vrei cu tot dinadinsul să ne socotim săraci. Mai bine să ne gîndim că ne aflăm toți laolaltă, strîns legați, că am trecut prin primejdii care nu ne-au întors din cale — și pe lîngă ispite care nu ne-au dezbinat...

„La ce s-o fi gîndind?" se întreba Haralamb, „La aur sau la Adnana? Ispită, ispită, da' degeaba vorbește așa! Ce, la o adică, aș fi îndrăznit eu să i-o iau de sub nas?"

De cîteva clipe, Gherasim nu mai auzea ce spune Anton Lupan; îl frămîntau și pe el unele gînduri și nu știa cum să le vină de hac. În sfîrșit, se scărpină în cap și zise, încurcat:

— Și-apoi, domnule, dacă-i vorba de sărăcie, poate că nici nu sîntem așa săraci! Ia stai!

Așa zicînd, se ridică de la masă, se duse în cabină, la prova, și se întoarse cu sacul lui vechi, de marinar, din care scoase niște bucăți de metal, zgrunțuroase, sleite, în

forme şerpuitoare, ciudate şi îmbrăcate într-o scoarţă de praf. Numai că, dacă le zgîriai, luceau.

— Ia uite colea!

Căpitanul luă o bucată de metal, o zgîrie cu unghia şi făcu ochii mari:

— Aur curat!

— Aur este, dar nu ştiu cît o fi de curat, că s-a amestecat cu cenuşa lui Martin Stricland şi-a ălui-lalt, am uitat cum îi spunea...

— Schlimbach!

— Aşa vezi, Schlimbach. Mi-ar fi fost scîrbă să pun mîna pe el, dar atunci, noaptea, am crezut că Ismail se prăpădeşte — şi-am zis să fac ceva pentru nevestele lui. Altfel nu-l luam. M-am dus pe mal, am răscolit cenuşa şi l-am adunat. Or fi vreo şapte ocale, vreo opt, n-am avut cîntar... Acum, domnule, om face cum zici dumneata. Dacă socoteşti că nu-i murdar...

— Parcă icosarii, napoleonii şi lirele ştim din ce aur s-au turnat? răspunse Anton Lupan. Doar n-o să ne facem icoane din el; tot o să trebuiască să-l schimbăm pe bani, aşa că fii liniştit, Gherasime. Şi-acum, dacă toţi veţi socoti ca mine, eu zic să-l împărţim în două părţi la fel de mari: una lui Ismail, că-i cel mai împovărat, alta lui Haralamb, să nu se mai plîngă de...

Haralamb se împotrivi, ruşinat:

— De ce mie, domnule? M-am arătat eu mai vrednic decît ceilalţi?

— Nu-i vorba de asta; dar parcă spuneai că vrei să deschizi cafenea!

Oamenii rîseră grozav; nu prea era în firea lor să se poreclească, dar de multă vreme, în taină, cînd vorbeau de Haralamb, îi ziceau kir Haralamb-cafegiul, kir Haralamb-ciubuc, ori kir Haralamb-giubea.

— Ce ziceţi, băieţi, aşa împărţeală e dreaptă? continuă căpitanul.

— Să ia Ismail tot! zise Haralamb, lepădîndu-se de aur, cum s-ar fi lepădat de cel necurat.

Atunci se auzi piciorul lui Ismail, lovind în punte, aproape cu supărare:

— Împarţim egal! Luam toţi, taman-taman!

Poate c-ar fi ieşit şi ceartă, dacă nu se amesteca înţeleptul cîrmaci:

— Ia, mai bine să nu ne facem planuri prea din vreme; să ne vedem întîi mai aproape de case. Ce, ar fi să ni se întîmple prima oară dacă am pierde şi aurul ăsta pe undeva?

— Ei, şi-acum, la odihnă! hotărî Anton Lupan. Mîine, în zori, am plecat!

— Ba nici gînd, domnule! Lasă-ne să petrecem, c-am dormit toată luna! O dată ne însurăm căpitanul!

Şi iarăşi începu să cînte cavalul şi iarăşi chiotele şi strigăturile se răspîndiră peste liniştea tainică din Punta Arenas.

Numai plutaşul stătea tăcut, lîngă catarg, cu mîinile în brîu, cu barba bătută de vînt, arătîndu-şi pieptul voinic, parcă mai falnic ca oricînd, că nu mai ştiai cine-i mai falnic, el sau catargul? Iar ochii lui albaştri se limpeziseră iarăşi şi chipul înăsprit parcă înflorea, ca busuiocul de pe plaiuri cînd se duc omăturile iernii şi vine din nou luna mai. Şi gîndindu-se la fata pe care o iubise el odată, cea de se dusese după primarul bogat, plutaşul îşi zicea în sine, găsind gîndul înţelept după atîţia ani: „Ce mi-e bogăţia? Azi în hambar, mîine în ocean!...

Haralamb, în acest timp, o învîrtea pe mireasă chindia, iar văru-su şuiera printre degete şi chiuia, de se auzea în toată Punta Arenas:

Frunză verde floare-aleasă,
Să joace şi cea mireasă...

În zori, cînd împingeau amîndoi la manelele cabestanului, de curgea apă pe dînşii, tot nu sfîrşiseră cu strigăturile. Băteau clopotele de cart pe corăbiile vecine, marinarii se aplecau peste parapete, hamalii căscau gura în marginea cheiului...

— Floricică-floare-albastră, toată lumea-i cu nevastă!... chiuia Haralamb.

— Toată lumea-i cu soție, numai eu cu cucu-n vie!... răspundea Ieremia, veselindu-se pe față, dar în fundul sufletului cuprins de amărăciune.

Se potoliră abia în afara portului, cînd începu să plouă. Atunci coborîră cu părere de rău în cabină, Negrilă își luă și el cotețul în primire — pe punte rămase numai cîrmaciul și omul de veghe.

„Speranța" navigă două zile prin strîmtoare, prin locuri care ne sînt acum cunoscute. Ploua mereu, altfel nu s-ar fi împlinit cele scrise în cărțile marinăriei. Anton Lupan stătea rezemat de parapet, la prova, și privea țărmurile pustii, învelite în neguri. Nu se vedeau focuri, fumuri, pirogi alcalufe... Pe alocuri zărea un fel de movile ciudate, în marginea apei, ca niște dolomite... Acum știa că sînt grămezi de scoici goale, să le măsori cu tona, în locurile de popas ale acestor triburi bătute de soartă.

Dar poate în clipa asta, undeva, în marginea unui canal, pe o insulă pustie, un alcaluf, îmbrăcat în piele de focă, încălțat cu opinci, legate cu nojițe ca ale țăranilor noștri, își caută loc de vatră, iar altul cioplea cu toporul bîrne pentru viitoarea casă... Da, truda lor avea să rodească, măcar cît rodește un bob de grîu dintr-o mie...

A treia zi, către zorii zilei, strigă omul de veghe:

— Eheeei! Se vede Capul Fecioarelor!

Adnana stătea la cîrmă, învelită în mantaua de ploaie; stătea așa de la miezul nopții: era marinar, nu nevasta căpitanului.

Echipajul năvăli pe punte, o dată cu lumina zilei. Ploua, ploaia cunoscută, să se împlinească litera scrisă în cărțile marinăriei, dar departe, în prova, oceanul făgăduia să le dea înapoi cerul senin și soarele, și căldura.

Ieși și Ismail, mai la urmă, bocănind anevoie pe scară. Vedea oceanul în față, dar tot nu știa încotro se îndreaptă, unde duc cărbunii. Cînd îi întreba pe oameni, aceștia ridicau din umeri, ferindu-se să-i răspundă; mare năzdrăvănie!

Peste cîteva clipe căpitanul apăru pe punte, cel din urmă, nu că de cînd cu însurătoarea se mai lenevise; avusese de întregit o frază în jurnalul călătoriei. Altminteri,

nu dormea nici el, de la miezul nopții. Ce, ar fi putut să doarmă cînd o știa pe Adnana la cîrmă?

Ea îi zîmbi pe sub glugă și, ridicînd mîna, îi făcu un semn, plin de gingășie, un semn mic-micuț, să nu-l vadă toată lumea.

— Cîrmaciul n-are voie să ia mîna de pe cîrmă! o mustră căpitanul, cu prefăcută, sau, mai știi, poate cu adevărată asprime.

„Bine! Cînd termin cartul, ai să vezi tu! Las' pe Adnana!"

Anton Lupan își învălui oamenii cu privirea și în ochii lui se ivi o undă de nedumerire. Ei, dar cine era printre ei flăcăul acesta sprinten, cu umerii largi, cu trupul subțire? Să fi fost Mihu, copilandrul care se îmbarcase acum trei ani la gurile Dunării?

— Mihule!

— Da! răspunse musul, apropiindu-se cu pași legănați, ca marinarii cu multă vechime, dar vădind, în călcătură, nu știu ce stînjenire.

— Ce-i cu tine? Nu cumva iar te strîng cizmele?

— Ba da, domnule; mi-au rămas mici și astea, fir-ar ele ale naibii să fie!

— Cînd crescuși așa mare, băiete? Ia te uită la el! Mîine-poimîine, n-au să-l mai încapă nici tricourile!

„Ehei! ar fi vrut să-i răspundă flăcăul. Tricourile mele de mult i le-am dat Adnanei! Păi ce, mi se mai potrivea măsura? Acum le port pe ale oamenilor!"

Anton Lupan îl privi din tălpi pînă în creștet și pieptul i se umflă de mîndrie.

— Cîți ani ai tu acum, măi băiete?

— Am împlinit nouăsprezece la sfîntu' Vasile.

— A, păi dacă-i așa, cînd ajungem la Marsilia, mergi să dai examen la Căpitănie.

— Cum asta? Că doar n-am anii!

— Nu-i nimic; m-oi pricepe și eu atîta, să-l iscălesc pe popa din satul vostru. Îți dau doi ani din buzunarul meu, numai să nu mă faci de rușine!

O geană de purpură începea să clipească la orizont, deasupra oceanului. În față, un mic vas cu două catarge, un pescuitor de balene după formă, strîngea vîntul anevoie, încercînd să înainteze prin strîmtoare, împotriva mareei.

— Băiat bun! Aferim! zise Ismail, apropiindu-se de Mihu și bătîndu-l pe umăr.

— Bine, o să vedem! continuă căpitanul. Dar pînă să dai examen cu alții, o să-mi arăți mie ce-ai învățat în ăști trei ani de zile. Cînd ieșim în ocean, îți încredințez comanda corăbiei. Du-te jos, cercetează harta, fă-ți toate socotelile, să ne scoți la Buenos-Aires!

Ismail se clătină, gata să cadă pe punte; vezi, nu era încă deprins cu piciorul...

— Unde? întrebă, simțind că-l iau amețelile.

— La Buenos-Aires, să descărcăm cărbunii. Nu știi unde vine asta? E un port mare, în Argentina.

— Domnule, nu băteam joc acuma! Știam Buenos-Aires...

Și de unde vorbea cu ochii în jos, plin de obidă și amărăciune, deodată pe chipul bucătarului năvăli un val de sînge, începură să-i scapere privirile.

— Dacă nu suparam, vream un hatîr, zise, cu însuflețire.

— Spune, Ismaile!

Oamenii își fereau capetele, silindu-se din răsputeri să nu rîdă.

— Eu nu coboram, continuă bucătarul, cînd cu îndrăzneală, cînd cu rușine. Nu coboram, nu vream cădeam în păcat, pariam argentinos. Dar lăzam ăsta băiat, ori Haralamb, mergeam întrebam, cine am bătut, am bătut Destroyer, ori...

Un hohot de rîs umplu văzduhul, făcînd să se spargă norii și să se vadă seninul cerului. „Speranța" gonea ca o nălucă, în lumina zorilor, cu vînt din pupa și curentul mareelor, avînd totul de partea ei, cum totul îi era potrivnic micului vas din față, pescuitor de balene.

— Nu, Ismaile! răspunse căpitanul. O să coborîm și-o să mergem cu toții. Iar ție o să-ți dăm cincizeci de argentinos, să pariezi pe Barbarosa — firește, dacă-ți convine;

dar am eu o presimțire că rîndul trecut Destroyer a rămas fără pene.

Și iarăși răsunară pe punte hohote de veselie; rîdea Haralamb, omul de veghe la prova, rîdea Adnana, la cîrmă, rîdea căpitanul, rîdea întreg echipajul, rîdea și Mihu, în cabină, rîdea și... Păi sigur, rîdea și Negrilă... Dar cel mai tare dintre toți rîdea bucătarul!

S-ar putea clipă mai frumoasă pentru a încheia povestea călătoriei? Ce să spui după aceea? Cum a mers „Speranța" la Buenos Aires, cum a descărcat cărbunii, cum și-a împlinit Ismail vechea poftă a inimii și-apoi, cum au plecat cu toții, spre Mediterană — sfîrșită fiind aventura? Dar nu, aventura nu se sfîrșește niciodată, înmugurește din ea însăși, într-una, ca butașul viței de vie. Iată:

Vasul de pescuit balene era acum în față, luptîndu-se din greu cu vîntul și cu mareele.

— Halo! strigă căpitanul, cînd fură aproape.

— Halo! răspunse Anton Lupan, făcîndu-și mîinile pîlnie la gură.

— Unde mergeți?

— La Buenos Aires!

— Pune în pană, rogu-te, căpitane! Am să-ți dau o hîrtie!

— Prova în vînt! porunci Anton Lupan, supunîndu-se rugăminții, după datinele cinstite ale marinăriei.

„Speranța" făcu o voltă largă și curînd cele două vase se aflau bord la bord, derivînd ușor spre gura strîmtorii. Pe puntea pescuitorului ardea focul, sub două cazane, topind grăsimea de balenă. Marinarii, unsuroși și afumați ca șuncile puse în gura hornului, căsăpeau cu topoarele o balenă care cîntărea peste două tone. Căpitanul se apropie de parapet, cu o hîrtie în mînă.

— Iată, domnule! zise, întinzîndu-i-o lui Anton Lupan. Am găsit-o acum trei zile, într-o sticlă, cînd am despicat pîntecele unei balene. E de la niște naufragiați, dar, din nenorocire, poartă o dată foarte veche. Noi nu mergem deocamdată nicăieri, intrăm doar în strîmtoare, să încărcăm lemne. Dacă te duci la Bunos Aires, ia-o dumneata, s-o predai Căpităniei.

Era o hîrtie mucegăită, atinsă pe alocuri de umezeală, dar, în bună parte, scrisul se citea limpede:

„Salvați sufletele noastre!..."

Mîna lui Anton Lupan începu să tremure, obrazul îi păli, ochii i se măriră, picioarele îi slăbiră și el se rezemă de parapet, simțind că alunecă.

„Goeleta „L'Espérance" — scria în hîrtie — sub pavilion francez, plecată de la Saint Malo la 3 ianuarie 1882, în drum spre Punta Arenas..."

Cîteva clipe, literele se pierdură, rămase în locul lor numai o țesătură cenușie, fluturînd ca norii mînați de furtună.

— Ce este, domnule? întrebă Gherasim, cu neliniște, văzînd ce palid era căpitanul.

Acesta nu răspunse, ci rămase cu ochii în hîrtie, neauzind, nesimțind pe nimeni în preajmă, încercînd să desprindă urmarea mesajului, din apele cenușii ale hîrtiei. Dar, chiar și acolo unde literele erau clare, el nu mai deslușea acum decît cuvinte răzlețe, care i se învălmășeau în minte:

„...Atlantic... furtună... 17 martie... cîrma ruptă, catargele prăbușite... naufragiat... 28, 15′ long. v., 47°, 7′ lat. s... Supraviețuitori cinci oameni din opt echipaj: căpitanul Pierre Vaillant, primul cîrmaci, Roger Peraud..."

Anton Lupan nu citi mai departe, se desprinse de parapet, dădu să se repeadă spre cabină, la pupa, în vreme ce oamenii săi și căpitanul pescuitorului de balene îl priveau, unii neliniștiți, alții numai mirați, — apoi se opri și zise, cu un glas pe care nu i-l recunoștea nimeni:

— Pierre Vaillant!... Poate că e încă în viață... „L'Espérance" a naufragiat...

— Atunci, domnule, vei duce hîrtia! vorbi căpitanul micului vas, neînțelegînd de ce căpitanul „Speranței" era așa de tulburat. Drum bun și mă încred în dumneata!

— Îți mulțumesc, căpitane! Cerul fie binecuvîntat că te-a scos în calea mea! Fii și dumneata de o mie de ori binecuvîntat!

Și, în timp ce pescuitorul de balene își lăsa prova sub vînt, spre a-și lua trudnic vechiul drum, Anton Lupan coboră scările cabinei și se apleca asupra hărții, cu compasul în mînă, să găsească locul arătat în mesaj. Dar, în chip ciudat, în locul acela Oceanul era alb, nu se vedea nici o insulă, nici un colț de pămînt — pe zeci de mile în jur se întindea numai apa, pustiul. Citi încă o dată cifrele, măsură iar și găsi același loc, în mijlocul Oceanului alb. Și totuși era cu neputință ca Pierre Vaillant să se fi înșelat, după cum era cu neputință să se fi salvat din naufragiu în altă parte decît pe o insulă, pe o bucată de pămînt, deși harta n-o arăta.

După cîteva minute, oamenii care așteptau pe punte, încremeniți, neputînd încă să creadă că hîrtia aceea venea într-adevăr de la Pierre Vaillant, îl văzură pe căpitan urcînd scările, mai liniștit într-un fel, în altul mai tulburat. „Speranța" rămînea cu prova în vînt și curentul continua s-o împingă încet spre Ocean.

— Schimbăm drumul! vorbi hotărît Anton Lupan.

— Încotro, domnule? întrebă Gherasim. Nu mai mergem la Buenos Aires?

—Nu. Pornim spre răsărit, nord patru carturi spre est, să-l căutăm pe Pierre Vaillant!

— Și cărbunii?

Trebuiau să-i descarce la Buenos Aires pînă la 15 februarie, așa scria în contract! Dar acum Anton Lupan uitase ce scria în cartea negustorilor, cum uitase și atunci cînd plimbase butoaiele lui kir Nicolachi pînă la insula Musarah — acum în ochii lui își deschisese iarăși paginile marea carte a prieteniei, pe care niciodată n-ar fi putut-o uita!

— Cărbunii? Îi păstrăm ca lest, și dacă n-om mai avea nevoie de ei, îi aruncăm în ocean!

Oamenii se uitau la el, nedumeriți, încurcați; nu mai rîdea nimeni pe punte, ca în clipa aceea cînd povestirea s-ar fi putut termina.

— Au șovăiește vreunul? întrebă Anton Lupan, privindu-i mirat.

Adnana, cea dintîi, scutură scurt din cap. Iar ceilalți, îndată după ea, răspunseră toți, într-un glas:

— Nu, domnule! Mergem oriunde ne porunceşti! Sîntem marinari!

— Atunci prova sub vînt — şi la drum, pe ocean!

Gherasim învîrti cîrma la stînga, pînzele începură să fluture, apoi se umflară şi, rotindu-se, „Speranţa" îşi afundă prova în val...

Nu mai rîdea nimeni pe punte. Oamenii erau tăcuţi şi gravi, cum e tot marinarul cînd porneşte pe apă, să salveze alt marinar.

„Speranţa" gonea iarăşi, în zorii care creşteau, cu acelaşi vînt tare din pupa, cu pavilionul romînesc fluturînd pe catarg. Şi deodată ea îşi schimbă legănarea, foşnetul bordajului îşi schimbă gama — întîlnea nemărginitul ocean.

Era clipa cînd se vestea faptul cel mare al zilei, la orizont răsăritul fluturîndu-şi pînzele roşii, ca să-i deschidă poarta larg soarelui. Iar dincoace, în timp ce etrava îşi începea iarăşi marşul triumfal al plecărilor, „Speranţa" îşi flutura pînzele albe, deschizînd tainica poartă a călătoriilor ei viitoare.

Mic manual marinăresc

Cea mai mare parte a termenilor marinăreşti folosiţi în această carte îşi găsesc explicaţia chiar în text, dar nu totdeauna în locul unde sînt întîlniţi prima oară. De aceea, autorul socoteşte trebuitor să pună la îndemîna cititorilor neiniţiaţi acest mic manual alfabetic, care le va îngădui să înţeleagă cu o clipă mai devreme sensul unor cuvinte necunoscute de ei, rămînînd totdeodată folositor şi pentru alte lecturi cu subiect marinăresc.

AMARA (A): A lega, a fixa încărcătura din magazie sau obiectele mobile de pe punte, ca în timpul balansului să nu se mişte, prilejuind stricăciuni. La fel se spune despre un vas care se leagă la chei.

ARBORE sau CATARG: Preacunoscutul stîlp vertical, fixat pe punte, folosit la ridicarea velelor. Vasele moderne, cu maşini, mai păstrează şi astăzi unul sau două catarge, pe de o parte ca să se supună tradiţiei, pe de alta din necesităţi reale (antenă de radio, semnalizare), dar ele sînt din ce în ce mai scurte.

ARGAT: Macara primitivă, alcătuită dintr-un solid pivot vertical, pus pe suporturi de lemn, învîrtit cu pîrghii lungi, ca nişte spiţe, de mai mulţi oameni şi putînd, prin înfăşurarea unui cablu, să deplaseze greutăţi mari, de pildă să tîrască o corabie care trebuie scoasă pe uscat.

BABORD: Partea din stînga a unui vas, privit de la pupa la prova.

BALANSINĂ: Parîmă petrecută printr-un scripete de pe catarg, care susţine ghiul la înălţimea cuvenită cînd pînzele sînt strînse (v. figura).

BANDA (A SE): Se spune despre un vas că este bandat, atunci cînd navighează aplecat pe un bord sau pe altul, fie din pricina încărcăturii pusă greşit, ceea ce, fireşte, trebuie să se evite, fie, mai cu seamă, din pricina vîntului care acţionează asupra velelor.

BERBECI: Valuri a căror creastă se sparge, înspumată, dovedind întărirea vîntului.

BIGĂ: Grindă oblică, prinsă de catarg, putînd pivota în jurul acestuia și avînd la capăt un palanc, cu ajutorul căruia încărcătura ridicată de pe chei poate fi rotită prin aer și apoi coborîtă în magazie, sau invers, cînd vasul se descarcă.

BINTĂ sau BABA: Stîlp solid, de lemn sau de metal, fixat în marginea cheiului și în anumite locuri pe punte, folosind la amararea vasului. (v. figura)

BOCAPORT: Ansamblul scîndurilor sau tablelor care închid gura magaziei (v. figura).

BOMPRES: Mic catarg orizontal sau ușor oblic, fixat la prova unui vas, care, pentru anumite nevoi de echilibru al velaturii, îngăduie să se ridice un număr de pînze în afara bordului (v. figura).

BORDAJ: Pereții exteriori ai unui vas.

BRIC: Corabie cu două catarge, avînd pe cel de la prova vele dreptunghiulare, puse pe vergi, iar pe cel de la pupa o randă trapezoidală, cu ghiu și pic.

BRIZANȚI: Valuri care se sparg în apropierea țărmului, lovindu-se de funduri mici sau de stînci.

CABESTAN: Un fel de vinci, folosit odinioară la ridicatul ancorei, alcătuit dintr-un pivot vertical, și învîrtit de cîțiva oameni, cu ajutorul unor pîrghii (v. figura).

CAP LA COMPAS: Direcția de mers a unei nave, în raport cu nordul arătat de busolă.

CARENĂ: Acea parte din corpul unei nave, care intră în apă.

CARGOBOT: Vapor de transportat mărfuri.

CAVALEȚI: O alcătuire de grinzi cioplite după forma carenei, cu ajutorul cărora vasele mai mici pot fi trase pe uscat sau lansate pe apă, fără să se răstoarne.

CAVILE: Mînere fixate pe cercul timonei, ca o prelungire a spițelor. Piese asemănătoare, păstrînd același nume, fixate pe anumite suporturi în fața catargelor, folosesc la legarea fungilor (v. figura).

CHEIE de ÎMPREUNARE: Un fel de za demontabilă, cu ajutorul căreia două capete de lanț se pot lega între ele.

CHEIE DE LANȚ: Lanțul ancorei fiind de regulă alcătuit din bucăți de cîte 30 de metri, unite între ele, cheia de lanț e luată de marinari ca unitate de măsură pentru adîncimea apei la locul de ancorare.

COPASTIE: Întăritură longitudinală la partea superioară a bordajului unei bărci; la vasele puntate, copastia e piesa de legătură între bordaj și punte.

CRUCETĂ: Pentru consolidarea lor, catargele au una sau mai multe vergele fixate transversal, la anumită înălțime; ele se numesc crucete și măresc puterea de sprijin a sarturilor care trec prin vîrful lor (v. figura).

CRUCIERĂ: Pentru a naviga de la un punct la altul, vasele cu pînze erau adesea nevoite să meargă în zig-zag, după cum cerea vîntul, să încrucișeze, cu o vorbă marinărească. Astăzi, înțelesul cuvîntului s-a lărgit și orice călătorie mai lungă, pe mări, poate fi numită crucieră, de la a încrucișa.

DECLINAȚIE: Magnetismul pămîntului nu arată în toate locurile de pe glob direcția nordului geografic, el suferind abateri mai mici sau mai mari, uneori de zeci de grade. Unghiul făcut de nordul magnetic cu nordul adevărat se numește declinație; aceasta a fost măsurată și trecută pe hărțile marine în toate zonele străbătute de navigatori. Pentru a se putea orienta după busolă, navigatorul trebuie să țină seamă de declinația regiunii pe care o străbate și să corecteze în consecință unghiul său de drum.

DEVIAȚIE: Busola, sau compasul cum spun marinarii, suferă influența maselor de fier aflate în preajmă, influență care mai ales la vapoare, în întregime metalice, nu se poate evita. Anumiți magneți reglabili pot să compenseze în bună parte acest neajuns, dar o imperfecțiune rămîne întotdeauna; ea se numește deviație și trebuie să fie cunoscută de navigator, ca și declinația, pentru corectarea unghiului de drum.

DERIVĂ: Deplasarea involuntară a unui vas, datorită vîntului sau curenților marini.

DUNETĂ: Punte înălțată deasupra punții principale, aflată la pupa unor vase și avînd dedesubt felurite cabine și încăperi.

ECHE: Pîrghia cu care se manevrează cîrma la bărci și corăbii mai mici, care nu au timonă.

EFEMERIDE: Table întocmite pe cîțiva ani înainte pe baza calculelor mai multor observatoare astronomice, dînd date precise cu privire la mișcarea în timp a aștrilor mai importanți.

ETAMBOU: Piesă principală din scheletul unui vas, care formează partea lui din spate (pupa).

ETAMBREU: Deschizătură circulară în punte, prin care trec catargele sau axul cîrmei.

FOC: Velă triunghiulară, aflată la prova unei corăbii (v. figura).

FUNGĂ: Parîmă trecută printr-un scripete de pe catarg, cu ajutorul căreia se ridică velele.

GHIU: Suport de lemn fixat aproape de baza catargului și putînd să pivoteze dintr-un bord în altul; pe el se leagă, se înverghează, marginea de jos a velei (v. figura).

GHIORDEL: Găleată de tablă, lemn sau pînză impermeabilă, legată cu o parîmă îndeajuns de lungă ca de pe puntea unui vas să poți scoate apă de mare.

GREEMENT: Întreg ansamblul de catarge, sarturi, straiuri etc. care susțin velatura unei corăbii.

GRIJELE: Șipci de lemn legate între sarturi, ca niște trepte, îngăduind echipajului să se urce în vîrful catargului (v. figura).

GUARDAMANĂ: Apărătoare pentru mînă, făcută din piele, folosită de marinari la cusutul velelor; între degetul mare și podul palmei ea are un mic disc metalic, cu care se împinge acul, lucru care nu s-ar putea face cu un degetar obișnuit, acele de vele fiind foarte mari, iar pînza foarte groasă și rezistentă.

HABITACLU: Locașul busolei, făcut din lemn sau din metal nemagnetic (v. figura).

LOCH (citește „log"): Instrument cu care se măsoară viteza unei nave.

MANELĂ: Pîrghie de lemn, folosită la învîrtirea cabestanului.

MAHOANĂ: Vas plutitor, cu fundul plat, folosit în porturi la transportarea încărcăturii de pe vapoare, cînd acestea nu se pot apropia de [illegible].

MARANGOZ: Dulgher care lucrea[illegible] corăbii.

MĂRUL CATARGULUI: Proeminență sferică, aflată în vîrful catargului, fără un rost practic (v. figura).

MATISI (A): A împreuna două parîme, sau două cabluri metalice, fără a le înnoda, ci petrecîndu-le în chip iscusit șuvițele unele printre altele.

NAVLOSI (A): A angaja un vas în vederea transportării unor mărfuri.

PALANC: Macara cu mai mulți scripeți, folosind la ridicarea greutăților mari.

PANA CÎRMEI: Cîrma propriu zisă, ca o paletă de felurite forme, care acționează în apă.

PAVOAZ (MARELE): La sărbătorile marinărești, pavilioanele de semnalizare, în număr de vreo 40, pentru fiecare literă și cifră cîte unul, se ridică pe straiuri, împodobind vasul cu viile lor culori, care flutură în bătaia vîntului; acesta este marele pavoaz, spre deosebire de micul pavoaz, care cuprinde numai cîteva pavilioane și se ridică la festivități mai puțin solemne.

PIC: Vergă oblică, ridicată pe catarg cu ajutorul fungilor; de ea se leagă, se înverghează partea de sus a velei (v. figura).

PROVA: Partea din față a unei nave.

PUPA: Partea din spate a unei nave.

RANDĂ: Velă trapezoidală, aflată pe catargul de la pupa (v. vela mare din figură).

RODANȚĂ: Inel metalic care apără de rosături ochiurile de agățare făcute la capătul sarturilor, straiurilor, al feluritelor cabluri și parîme.

SĂGEATĂ: Velă suplimentară care, atunci cînd vîntul nu e prea tare, se ridică deasupra picului. (v. figura).

SARTURI: Cabluri care întăresc catargul lateral (v. figura).

SAULĂ: Parîmă subțire.

SCHELĂ: Podeț de lemn, care leagă cheiul cu puntea unui vas.

SCHOONER: Corabie de mărime mijlocie, cu două catarge, asemănătoare cu goeleta, cu care, de altfel, adesea se şi confundă.

ŞCOTĂ: Parîmă cu care se manevrează pînzele (v. figura).

SLOOP: Mic vas cu un singur catarg, purtînd un foc şi o velă mare.

SPIRAI: Luminator făcut în punte, deasupra încăperilor care nu pot avea ferestre laterale (hublouri) (v. figura).

STRAIURI: Cabluri care întăresc catargele spre prova (v. figura).

SUBARBA: Lanţ sau cablu care întăreşte bompresul (v. figura).

TACHET: Suport în formă de T., fixat pe parapet sau pe punte, de care se leagă şcotele.

TAMBUCHI: Deschizătură prin care se poate coborî sub punte, acoperită cu un capac, sau cu un fel de gheretă (v. figura).

TIMONĂ: Roata cîrmei (v. figura).

TRINCĂ: Velă triunghiulară, care se ridică în faţa arborelui-trinchet (v. figura).

TRINCHET (ARBORE): Catargul dinspre prova.

TROŢE: Ansamblul de lanţuri şi cabluri cu care mişcarea timonei se transmite la axul cîrmei.

VARANGE: Piese de lemn sau de metal, care leagă coastele de chilă.

VIRA (A): A ridica o greutate, de pildă ancora. Mai rar se foloseşte în sensul de viraj, schimbare de drum.

VOLTĂ: Schimbare de direcţie astfel ca vîntul să treacă dintr-un bord în celălalt.

ZBATURI: Mijloc de propulsie alcătuit din roţi cu palete, dispuse în borduri, folosite la primele vapoare, înainte de introducerea elicei. Se mai folosesc şi astăzi pe fluvii puţin adînci, unde elicea nu are un randament îndestulător.

ZBURĂTOR: Vela triunghiulară, care se ridică pe primul strai din prova, deasupra focului (v. figura).

CUPRINS

PARTEA ÎNTÎIA

La poarta Levantului

PARTEA A DOUA

Ultima sirenă

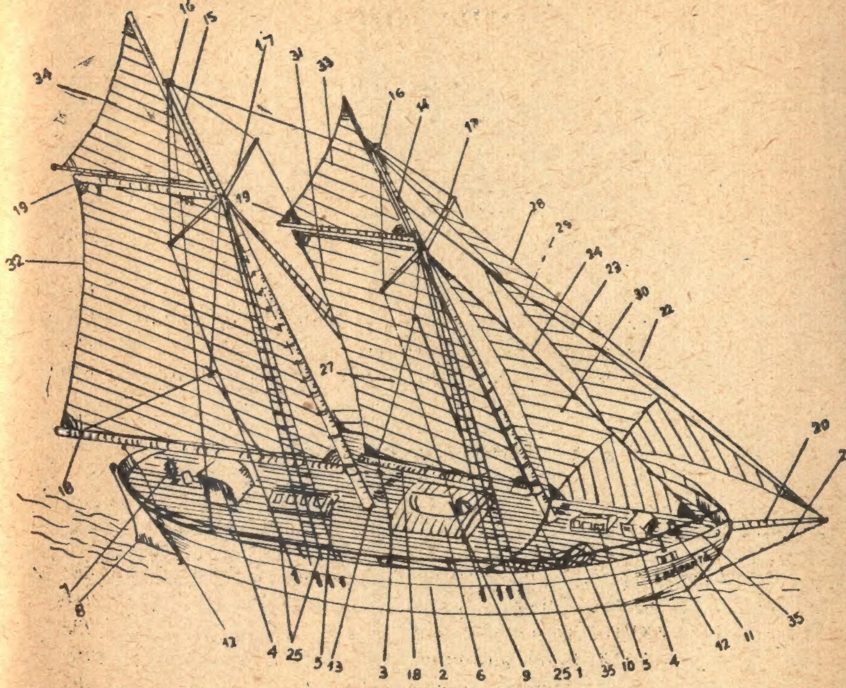
PARTEA A TREIA

Crucea Sudului

PARTEA A PATRA

Alcalufii

ANEXA

1. Puntea
2. Parapet
3. Balustradă
4. Tambuchi
5. Spirai
6. Bocaport
7. Timona
8. Habitaclul busolei
9. Barca
10. Butoaie pentru apă
11. Cabestan
12. Babele
13. Cavile
14. Arborele mic (trinchet)
15. Arborele mare
16. Mărul catargului
17. Cruceta
18. Ghiu
19. Pic
20. Bompres
21. Subarbă
22. Straiul zburătorului
23. Straiul focului
24. Straiul trincăi
25. Sarturi
26. Grijele
27. Balansine
28. Zburător
29. Foc
30. Trincă
31. Vela mică
32. Vela mare
33. Săgeata velei mici
34. Săgeata velei mari
35. Scote
36. Ancora

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2024

